Yıl: 2009

İnsanların üzerine hâlâ bombalar yağıyor...

Bombalamanın Tarihi

Sven Lindqvist

Çeviren: Selahattin Çelik

YENİ İNSAN yayınevi

Bombalamanın Tarihi
Sven Lindqvist

Yeni İnsan Yayınevi
Tarih Serisi

Sven Lindqvist, 1932'de Stockholm'da doğdu ve halen orada yaşıyor. Asya, Afrika ve Latin Amerika'ya pek çok gezi yaptı ve 30 kitabın yazarıdır; bunlar arasında çok beğenilen 'Tüm Zorbaları İmha Etmek (Exterminate All the Brutes)' ve 'Çöl Dalgıçları (Desert Divers)'nı sayabiliriz. Sven Lindqvist'in websitesi: www.svenlindqvist.net.

Orijinali, İsveç'te Nu Dog du adıyla Albert Bonniers Förlag tarafından 1999'da basılmıştır. ABD'de 2001'de The New Press tarafından, İngiltere'de ilk baskı "A History of Bombing" ismiyle 2001'de Granta Books tarafından yapılmıştır. Bu versiyon Granta Books tarafından 2002'de yayınlanmıştır. (Granta Publications, 2/3 Hanover Yard, London N1 8BE. Türkçe çeviri bu versiyondan yapılmıştır.)

Bombalamanın Tarihi

Sven Lindqvist

Çeviren
Selahattin Çelik

Yeni İnsan Yayınevi -21
Tarih Serisi-5

Bombalamanın Tarihi
A History of Bombing
SVEN LİNDQVİST
Çeviren: Selahattin Çelik

Baskı: İstanbul, Mart 2009
ISBN: 978-605-5895-09-9

Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur
Yayınevi Editörü: Akif Pamuk
Düzelti: Seçil Aytekin
Dizgi: İsmail Cem Özkan
Kapak Tasarımı: Serap Akçura

Baskı: İdil Matbaası Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sitesi No: 81/19-20
Topkapı-İstanbul 0212 674 66 78

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının izni olmadan, kısmen de olsa fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz.

© Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizmetleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi 2009

Yeni İnsan Yayınevi
Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizmetleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi
Altıntepe mah. Kılavuzçayırı cad. İnceyol Sok. Bahar Apt. B Blok. No: 24/1 Küçükyalı
İstanbul Türkiye Tel: (0 216) 489 84 08 Fax: (0 216) 489 28 57
yeniinsanyayinevi@gmail.com
newhumanpublisher@yahoo.com
http://www.yeniinsanyayinevi.com

Bombalamanın Tarihi

Sven Lindqvist

Çeviren
Selahattin Çelik

YENİ İNSAN
yayınevi

BU KİTAP NASIL OKUNUR?

Bu kitap, 22 girişi olan ama çıkışı olmayan bir labirenttir. Her giriş bir konuyu ya da tartışmayı açıyor. Sizler hikayenin devamına işaret eden (▶) oku izleyerek konuyu takip edeceksiniz. Böylece giriş 1'den itibaren, bölüm 166'ya ilerliyorsunuz ve bölüm 173'e varıncaya kadar bölüm bölüm okumaya devam ediyorsunuz. Burada başka bir (▶) işareti, sizi giriş 2'ye geri götürecektir.

Diyelim ki kayboldunuz, kitabın başında verilen girişler tabelasının (Kitabın Yolları) yardımıyla tekrar yolunuzu bulabilirsiniz.

Zamanla uyumlu hareket etmek için de kitapla ilerlemelisiniz; sık sık ileri, ama bazen geriye. Metnin içinde bulunduğunuz herhangi bir yerde, devamda karşılaşacağınızdan başka bir şey olmayan o dönemin olayları ve düşünceleri sizi saracaktır. Amaç da budur. Metnin oluştuğu bu yol, tarih kaosundan geçen muhtemel pek çok yoldan biridir.

Böylece labirente hoş geldiniz! İplikleri takip edin, ürpertici muammayı biraraya getirin, benim asrımı görmüş olunca, diğer parçalardan kendinizinkini inşa ediniz.

KİTABIN YOLLARI

Numaralar, bölüm numaralarını göstermektedir

Bum, Öldün: 1, 166-173

Başlangıçta Bombaydı: 2, 24-25, 28-29, 32-33, 62, 65-68

Geleceğin Tarihi: 3, 46, 55-57, 59-60, 72-73

Ölüm Uçarak Gelir: 4, 76-78, 85, 135, 80-84

Savaşta Neye İzin Verilir?: 5, 26-27, 30-31, 35, 45, 40, 43-44, 48-49, 53-54, 58, 64, 75, 79, 39, 41-42, 47, 50

Vahşileri bombalama: 6, 74, 100-102, 106-108, 112, 23, 113-114, 118, 123, 146-153

Vahşileştiren bombalama: 7, 109-110, 126, 139, 141-143, 155

Hukuk ve Kahinler: 8, 93-96, 103-104, 111, 124-125, 105, 115-117, 133-134, 140, 144-145

Chechaouen'den Guernica'ya: 9, 119, 389, 120-122, 390, 156-164, 293, 399

Görkemli Karar: 10, 178-180, 174-175, 177, 181-182, 190-194, 196

Hamburg, Auschwitz, Dresden: 11, 391, 200-211, 213-218

Tokyo: 12, 197-198, 219-222, 165, 223-228, 231

Süper Silah Rüyası: 13, 69-71, 87, 183, 89-92, 127-128, 132, 186, 131, 137-138, 176, 189, 187-188, 199, 232-234

Hiroşima: 14, 371-374, 235-236, 241-242, 249-250, 326-327, 351, 364-365, 375-377

Süper Silahla Yaşamak: 15, 246-248, 251, 254-255, 262-266

Bağımsızlığa Karşı Bombalar: 16, 97-98, 184, 229-230, 243, 256, 259-261, 282-286, 305-309

Kore: 17, 267, 269-272, 237-238, 244-245, 268, 273-275, 366, 276

Ağır Misilleme: 18, 36-37, 61, 277-281, 287-292, 296-299, 301-303, 312-320

Elastiki Misilleme: 19, 322-325, 328-333, 34, 88, 185, 334-338, 340, 344-346

Cerrahi Katiyet: 20, 38, 51-52, 63, 86, 99, 129-130, 136, 154, 195, 212, 253, 257-258, 347-350, 352, 357-358

Bomba Davası: 21, 239-240, 252, 294-295, 300, 304, 310-311, 321, 339, 341, 356, 359-361, 378, 380-388

İnsan Hiçbir Şey: 22, 367-369, 392, 342, 370, 343, 393, 353-355, 379, 362-363, 394-398

KRONOLOJİ

Aşağıdaki kronoloji, işaret edilen bölümün hangi yıllara tekabül ettiğini göstermektedir.

YILLAR	BÖLÜMLER
762-1910	23-74
1911-1939	75-176
1940-1945	177-245
1946-1955	246-291
1956-1965	292-327
1966-1975	328-351
1976-1985	352-365
1986-1995	366-380
1996-1999	381-399

BOMBALAMANIN TARİHİ

SVEN LINDQVIST

1 BUM, ÖLDÜN

"Bak, öldün! Seni vurdum!" derdik. Oynadığımız hep savaştı. Bir takım halinde, teke tek ya da yalnızlık fantezisi içinde.

"Böyle oynamayın, yoksa bu şekilde büyüyeceksiniz" derdi anne ve babalarımız. Biraz da tehdit, fakat başka türlü olmamızın yolu yoktu. Oyuncaklara ihtiyacımız yoktu. Eski bir çubuk elimizde silah olurdu, çam kozalakları da bomba. Çocukluğum sırasında, bir hedefi seçmeden ve bombalamadan, ne dışarıda ne de evde tuvalette bir kere işediğimi hatırlamıyorum. Böylece beş yaşına gelince artık olgun bir bombardımancı olmuştum.

"Eğer herkes savaşçılık oynarsa, savaş çıkar" derdi annem. Gayet haklıydı, öyle de oldu.

▶ 166

2 BAŞLANGIÇTA BOMBA İDİ

Başlangıçta bomba idi. Çin'de bol olan bambu çubuğu tipinde bir boruydu; Çinlilerin dokuzuncu yüzyılda buldukları barut benzeri patlayıcıyla doldurulyordu. Boru iki tarafından kapatıl-

dığında bomba oluyordu.

Boru bir tarafından açıldığında, patlama sonucu tutuşturularak fırlatılırdı. Bomba, roket oldu. Kısa zaman sonra iki parçalı (iki-menzilli) roket halinde geliştirildi; büyük roket havaya fırlıyor ve düşman üzerine küçük roket sağanağı bırakıyordu. Çinliler bu tip roketleri 1232'de Kaifeng savunmasında kullandılar. Roket silahı, Araplar ve Hintliler üzerinden takriben 1250'lerde Avrupa'ya ulaştı. Ancak, 19. yüzyılın başında İngilizlerin yeniden keşfine kadar unutulmuştu.

Boru diğer ucundan açıldığında tüfek ya da top haline geliyordu. Borunun içine kurşun ya da benzeri bir şey itilince küçük bomba ya da gülle benzeri patlama meydana geliyordu. Hem tüfek ve hem de top, Çin'de 1280'ne kadar tümden geliştirilmişti ve otuz yıl sonra da Avrupa'ya ulaştı.

▶ 24

3 GELECEĞİN TARİHİ 1880-1910

Günaydın! Benim adım Meister. Profesör Meister. Bugün, William D. Hay tarafından *Three Hundred Years Hence*'de (Bundan Üç Yüz Yıl Sonra) tasvir edildiği gibi geleceğin tarihi üzerine ders vereceğim. Kitap 1881'de çıktığında, benim zamanım, okuyuculara 300 yıl ileride duruyordu. İçinde yaşadığım Birleşik Adam (*United Man*) toplumu, bugün size çok daha yakınlaşmış. Fakat anlatıcı olarak benim durumum esasında hiç değişmedi. Benim için tarih olan geleceğinizden konuşuyorum. Size ne olacağını biliyorum, çünkü benim için olmuş bile.

▶ 46

4 ÖLÜM UÇARAK GELİR

Uçaktan atılan ilk bomba, 1 Kasım 1911'de Trablus'un dışında

bir vahada patladı.

Ertesi gün İsveç'in *Dagens Nyheter* gazetesi, "İtalyanlar, bombaları uçaktan attılar" şeklinde haber geçti. "Havacılardan biri başarılı bir şekilde, düşman kampına iyi sonuçlar veren birkaç bomba attı."

Tek kişilik zarif uçağına yaslanan ve Kuzey Afrika'da Trilopi yakınındaki Tagiura vahasına bombayı - Danimarka yapımı Haasen el bombası - atan Teğmen Giulio Cavotti idi. Hemen sonra Ain Zara vahasına saldırdı. Her biri iki kilo olan toplam dört bomba bu ilk hava saldırısı sırasında atıldı.

▶76

5 SAVAŞTA NE CAİZDİR?

Savaş yasaları hep iki soruya cevap verirler: Savaşa ne zaman girişilebilir? Savaşta neye izin vardır?

Uluslararası hukukta bu sorulara - düşmanın kim olduğuna bağlı olarak - hep farklı cevaplar verildi. Savaş yasaları, aynı ırk, sınıf ve kültür düşmanlarını korur. Savaş yasaları, yabancıları ve başka ırklardan olanları savunmasız bırakmaktadır.

Vahşilere ve barbarlara karşı ne zaman savaşa başvurulabilir?

Cevap: Her zaman.

Barbarlara ve vahşilere karşı savaşta neye izin vardır?

Cevap: Her şeye.

▶ 26

6 VAHŞİLERİ BOMBALAMA

Jules Verne'nin *The Flight of Engineer Robur*'da (1886, Mühendis Robur'un Uçuşu) yer alan bir resimde, hava gemisi haşmetle Avrupa'nın başkenti Paris'in üzerinde uçuyor. Güçlü ışıldaklar ışıklarını Sen'in sularına, rıhtımlara, köprülere, binaların cephelerine vuruyor. Halk şaşkın ama sarsılmamış bir şekilde

gözlerini göğe dikmiş, hayretler içinde ama korku ve gizlenme ihtiyacı duymadan bu alışık olmayan görüntüye bakıyor. Sonraki resimde hava gemisi, aynı heybet ve yanına erişilmezlikle Afrika'nın üzerinde yüzüyor. Fakat burada konu sadece ışıklandırma değil. Burada üstat, yerdeki olaylara müdahale eder. Uygar topluma özgü vahşiler üzerinde asayişi temin etme doğal otoritesiyle, suçun meydana gelmesini önler. Oyunun içine hava gemisinin silahları girer; ölüm ve yıkım, dehşet içinde haykırarak öldürücü ateşten kaçmaya çalışan siyah canilerin üzerine yağar.

▶ 74

7 VAHŞİLEŞTİREN BOMBALAMA

GELECEĞİN TARİHİ (2)

Jeremy Tuft, son derece temkinli, orta yaşlı, ayrıcalıkları olmayan, çaresiz bir orta sınıf adamıdır. Edward Shanks'ın geleceğin romanı olan *People of the Ruins*'de (1920, Yıkıntı İnsanları), Londrası bombalanır ve gazlanır. Jeremy mucizevi bir şekilde yıkıntıların içinde yaşama dönünce, kendini yeni bir Orta Çağ'da bulur. 20. yüzyılın yıkıntıları içinde vahşileşen İngilizler için uygarlık anlaşılmaz bir şey olur.

Shanks'ın romanı tümden bir çağdaş konuyu işler. 1920'de İngiliz uçakları Somali'de "Deli İmam"ı bombalamış, böylece bu, savaş süresi boyunca vahşilerin ve barbarların bombalanmasının başlangıcı olmuştu. Tam da aynı yıl, yani 1920'de, içinde İngiltere'nin barbarlığa geri itildiği ve İngilizlerin bizzat kendilerinin vahşileştiğini işleyen uzun roman serisinin ilki yayınlandı.

▶ 109

8 HUKUK VE KÂHİNLER

Birinci Dünya Savaşı, on milyon insanı öldürdü ve 20 milyonunu da yaraladı. Bu insanlığa karşı bir suç muydu? Yoksa ölüler

ve yaralılar, genç ve silahlı insanlar oldukları sürece uygunsuz birşey yok muydu?

İngilizlerin, Almanya'ya karşı uyguladığı deniz ablukasının bir sonucu olarak açlık ve hastalıktan bilinmeyen sayıda çocuk ve yaşlı hayatını kaybetti. Bu insanlığa karşı bir suç muydu? Yoksa İngilizlerin elinde olmayan, Almanların zaten az olan yiyeceği cepheye göndererek çocuk ve yaşlıları ölüme terk ettikleri gerçeğinden dolayı tamamen yerinde miydi?

Cephedeki katliam devam ediyorken bile anlamsız görünüyordu. Savaş, mevzilerini kazmış ve içine batmıştı; ordu çaresizlik içinde yeni, daha hareketli bir savaş yolu arıyordu. Hava savaşı en aleni çözümü sunar görünüyordu; sivil halka karşı yapılan saldırılar hızlı sonuçlara ve nihai zaferlere zorlayacaktı.

Ancak, "sömürgeci kestirmeden gitme" Avrupa'da yasaktı. Burada kadın, çocuk ve yaşlıları bombalayarak askerlerin yaşamını korumak insanlığa karşı bir suçtu. Askeri ihtiyacın talep ettiğini, insan hakları yasaklar gözüküyordu - tüm bir 20. yüzyılı renklendiren bir çelişki.

Mühendis Robur Paris'i aydınlatıyor...

Ve yabanileri bombalıyor...

9 CHECHAOUEN'DEN GUERNİCA'YA

Chechaouen'de herkes Guernica'yı bilir. Fakat Guernica'da hiç kimse Chechaouen hakkında hiçbir şey duymamıştır. Hem de kardeş şehirler oldukları halde. Dağlara bitişik iki küçük şehirden biri İspanya'nın, diğeri Fas'ın kuzey kıyılarına birkaç mil uzaklıkta. İkisi de çok eski şehirler: Guernica 1366'da, Chechaouen 1471'de kurulmuş. İkisi de kutsal yerler: Guernica Bask halkının kutsal meşesine*; Chechaouen, Moulay Abdussalam Bin Mchich'in kutsal türbesine sahip. İkisi de - Guernica 1937'de, Chechaouen 1925'te - bombalandıklarında yaklaşık 8 bin nüfusa sahiptiler. İkisi de lejyonerler tarafından bombalandı - Guernica, Franko'nun hizmetinde olan Almanlar tarafından; Chechaouen, İspanya sömürgeci gücün çıkarlarına hizmet eden Fransız kumandası altındaki Amerikalılar tarafından-. İkisi de sırayla *Times* muhabirleri tarafından keşfedildiler. Guernica, George Steer; Chechaouen, şunları yazan Walter Harris tarafından:

▶ 119

10 GÖRKEMLİ KARAR

10 Mayıs 1940'ta Churchill, İngiltere başbakanı oldu. 11 Mayısta da Almanya'yı bombalama emrini verdi.

"Görkemli bir karardı" diye yazar uluslararası hukuk uzmanı ve İngiliz Hava Bakanlığı Sekreteri J.M. Spaight. Bu karara teşekkürler ki, bugün İngilizler başları dik yürüyebiliyor. Churchill Almanya'yı bombalamaya başladığında, Almanların bombalama savaşını istemediklerini biliyordu. Almanların hava gücü, İngilizlerinkinin aksine ağır bombalar için yapılmamıştı. Misillemelerin kaçınılmaz olduğunu bilmesine rağmen, Churchill bombalamaya

---

* Basklıların kutsal meşesi 146 yıllık yaşamdan sonra, 23 Nisan 2004 tarihinde öldü.

devam etti. Uygarlık ve özgürlük hatırına Londra ve diğer İngiltere şehirlerini bilinçli bir şekilde kurban etti. "Görkemli bir karardı."

▶ 178

11 HAMBURG, AUSCHWITZ, DRESDEN

1948 yazında Londra'nın dışındaki St. Albans'ta bir işçi ailesiyle yaşadım. Soğuk bir yazdı, akşamları çay içmeye oturduğumuzda kömür yığını gibi pırıldayan elektrikli ısıtıcıyı genellikle yakardık. Bir an aklım yanan Alman şehirlerine gitti ve onlara bu ülkeye yaptığım geziyi ve trenlerin bir zamanlar insanların evi olan kararmış yıkıntıların içinden yolunu açmak için nasıl saat saat mücadele verdiklerini anlattım.

"Tren yollarındaki askeri ulaşımı bombalıyorduk" dedi misafir olduğum ev sahibi, eğer demiryolunun yakınındaki bazı evler zarar görmüşse üzücü, ama önlenemez, "biliyorsunuz, bu bir savaştı."

"Bu birkaç ev sorunu değildi" dedim, "Hamburg, İngiliz bombalarıyla temelinden yıkıldı. Bu üçüncü defadır şehri ziyaret ediyorum, yıkıntılar dışında bir şey görmedim."

"Amerikalılar olmalıydı" dedi ev sahibim, "İngiliz bombacıları asla sivillere saldırmazlar."

"Sizi yalanladığım için üzgünüm, fakat tam tersi oldu. Amerikalılar sanayi tesislerini gündüz bombaladı, İngilizler meskun bölgeleri gece bombaladı. Korkarım bu genel bir kuraldı."

"Evimde Alman propagandasını daha fazla dinlemeye artık katlanamayacağım" dedi ev sahibim, beni kısadan keserek: "İngiliz bombacılar askeri hedeflere saldırdılar, nokta".

▶391

12 TOKYO

1941 baharında DuPont sentetik boyalar üretim fabrikasında esrarengiz patlamalar oldu. Harvardlı kimyacı Louis Fieser olayı soruşturmakla görevlendirildi. Fieser, az çok şans eseri, akışkan *divinylacetylene*'nin alışılmamış güçte yapışkan kuvvetteki bir maddeye dönüştüğünü buldu. Ona öyle geldi ki, böyle bir sıvı bir bombanın içine kapatılırsa; yanıcı bir şekilde yayılabilecek, yapışkan topaklar halinde binalara ve insanlara sımsıkı yapışacaktı ve onları ne söndürmek, ne de kaldırmak mümkün olabilecekti.

▶ 197

13 SÜPER SİLAH RÜYASI

GELECEĞİN TARİHİ (3)

10 Aralık 1903 (ilk uçak yeri terk etmeden bir hafta önce) Curie'ler, fizik dalında Nobel Ödülü aldı. Radyoaktif materyalin muazzam miktarda enerji ortaya çıkardığını ispat etmişlerdi.

Buluşlar serisi baş döndürücü bir hızla yayılmıştı. Röntgen'in 1895'te şans eseri radyasyonu bulması, tam bir yıl sonra Becquerel'in uranyumda radyoaktiviteyi keşfetmesine, arkasından Thompson'un atom çekirdeğinin etrafındaki 'planetleri' - elektronları - keşfetmesine ve nihayet 1898'de Maria Curie'nin radyum ve polonyumu bulmasına eşlik etti. Ve 1903'de gelecekte başına Nobel defnesi konacak olan fizikçi Frederick Soddy, Kraliyet Mühendislik Kurulu önünde geleceğin süper silahı olarak atom gücü üzerine bir konuşma yapıyordu bile. Silahlar genelde esas olarak sömürgelerde kullanılan bir şey olduklarından, atomik silah düşüncesi özellikle korkutucu gelmiyordu, böylece kendi halindeki, iyi davranışlı Avrupa vatandaşları için bir tehdit olarak görünmüyordu. Korkudan kayıtsız bir tasavvurla, bu düşünce ile oynanabilirdi.

▶ 69

14 HİROŞİMA

Smithsonian Enstitüsü, ABD'nin ulusal anısını temsil eden bir grup müzenin ortak adıdır. Bunlardan en çok sevileni Waşington D.C.'deki Ulusal Havacılık ve Uzay Müzesi'dir (*National Air and Space Museum*). Her yıl yaklaşık 8 milyon ziyaretçisiyle dünyanın en çok ziyaret edilen müzesidir.

Olası tek rakip, Yasukuni'deki Shinto tapınağı ve Tokyo'daki müzedir. Oraya da her yıl takriben 8 milyon ziyaretçi gelir. Ve Yasukuni de bir ulusun anısını - ya da daha kesin söylenirse, Japon halkının savaşlarının ulusal anısını - temsil etmektedir.

▶ 371

15 SÜPER SİLAHLA YAŞAMAK

GELECEĞİN TARİHİ (4)

"Hiroşima'da her şey bir saniye içinde aşıldı. Fakat bombanın kendisi aşılmadı. Halen burada, ikinci fırsatı bekliyor," der, 1945 yazı sonlarında Londra'da Güney Afrikalı yazar Horace Rose'nin rastladığı Doğu Avrupalı bir göçmen olan Faos Cheeror.

"Truman atomik gücün kanun tanımaz bir dünyada bile salınmayacak kadar çok korkunç olduğunu söyler."

"Truman, bunu bombayı saldıktan sonra söyledi."

"Riyakar bir ulusa dahilsiniz dostum," der Faos. "Manyakların rüyasında çoktan başlamış olan şu gelecek savaşların tümündeki bombanın kurbanlarını düşünüyorum."

The Maniac's Dream, *A Novel of the Atomic Bomb*'taki (1946, Manyağın Rüyası, Atomik Bombanın Romanı) bu rüyalara bir göz attığımızda, atom bombasının New York ve Londra'yı tahrip ettiğini görürüz. Fakat gerçekte, manyağın küfrettiği ve nefret ettiği Londralılar değil, bizzat kendi ülkesinin siyahlarıdır. Onlar, varlıklarına sadece efendilerine yaptıkları hizmetle izin verilen yarı-insan maymunlardır. İnsanın özlemlerini ve duygularını onlara

atfetmek gülünç olacaktı. Eğer kendi efendilerine baş kaldırırlarsa, onları atom bombasıyla yok etme konusunda bir an bile tereddüt etmez.

"Renk, hareket ve eylemlilikle eşsiz canlılıkta bir ülke, tümden hareketsiz ve tümden dilsiz olmuştu."

▶ 246

16 BAĞIMSIZLIĞA KARŞI BOMBALAR

Herkesin dikkati süper silaha ve topyekün yıkımı önleme gerekliliğine dönmüşken; bombalama, Avrupa'nın eski sömürgeci gücünü koruma rolüne tekrar başladı. Aynı eski bombalar atılıyor, aynı eski köyler yakılıyordu. Savaşlar, "düzeni sağlayan" ya da "teröristlere" karşı mücadele veren "polis eylemleri" olarak rapor ediliyordu. Sonunda Avrupalılar, bu savaşların da savaş olduğunu ve bağımsızlık hakkı ile ilgili olduğunu yavaş ve isteksiz bir şekilde de olsa kabul ettiler.

▶ 97

17 KORE

25 Haziran 1950'de kendimi BM Güvenlik Konseyi'nin galerisinde buldum. Yüksek okul mezuniyetime bir yıl vardı ve izleyen sonbaharda mecburi askerlik görevine başladım. "Uluslararası ilişkiler" konusunda çalışmak üzere bir burs aldım. Burada oturup, Güvenlik Konseyi'nin Kore'ye müdahale kararını dinlememin nedeni işte buydu.

İsveç'in pozisyonu ne olacaktı? Güçlü kuvvetler bizden katılmamızı istiyorlardı [Kore'ye müdahale kararı ve savaş eylemine – ç.n.]. New York'ta bu konu hakkında bana sürekli sorular soruldu. Bir anda uluslararası ilişkiler artık sadece yetişkinleri ilgilendiren bir konu olmaktan çıkmış, kafamın üstünde asılı duruyordu. Benden istenen talep doğrultusunda, şahsen ateş ede-

cek ve bomba atacaktım; hâlbuki bu noktada ben, savaşın başlangıcında Kore hakkında hemen hemen hiç bir şey bilmiyordum.

İşte bu nedenle BM kütüphanesinde oturdum ve neden öldürmem ya da öldürülmem gerektiğini hesaplamaya çabaladım.

▶ 267

18 AĞIR MİSİLLEME

GELECEĞİN TARİHİ (5)

27 Ocak 1796'da genç araştırmacı Charles Cuvier, Pariş'teki Fransa Enstitüsü'nde ilk açık konferansını verdi. Derinden etkilenmiş seyircilerin önünde, Tanrı tarafından yaratılan türlerin ilelebet olmadıklarını gösterdi. Bir çeşit "Yerküre devrimiyle sönebileceklerini" söyledi. Onların yerine yerleşmiş olan bizler, yeni kabileler de, bir gün tahrip olabilecek ve yerimize başkaları yerleşecekti.

▶ 36

19 ELASTİKİ MİSİLLEME

"Amerikan emperyalizmi dünya halklarının en kötü düşmanıdır." 1961 kışında Çin Pekin Üniversitesi'nde eğitim görürken öğrendiğim ilk kelimeler bunlardı. İfade oldukça zordu, tarafgir olduğundan dolayı ifadeyi yanlış buluyordum. Çin hükümetinin Amerikan politikalarının tahrif edilmiş resmine devamlı itiraz ediyordum.

"Tarihi boyunca ABD halkların kaderini tayin etme hakkını savundu. Bu nedenle Vietnam olayında da böyle olacak" diyordum.

"Amerika'daki özgür basını küçümsüyorsunuz. Hakikatler er ya da geç her zaman açığa çıkar. Bir demokraside kamuoyu görüşüne karşı karar veremezsiniz. Bu yolla bir daha seçilmezsiniz"

diyordum.

Çinli ev sahiplerime, "sadece Kongre'nin savaş kararı verebileceğini" açıklıyordum. Üstelik Kore Savaşı'ndan henüz on yıl sonra, Kongre'nin, seçmenlerini ve onların çocuklarını yeni bir Asya savaşına ölmek için göndereceğini düşünebiliyor musunuz? Asla olmayacak. Vietnam'da savaş olmayacak.

▶ 322

20 CERRAHİ KAT'İYET

Evvel zaman içinde bir Fransız, bir Amerikalı ve bir Alman vardı. Fransız dünyanın döndüğünü göstermek istiyordu. Amerikalı uzay gemisiyle Mars'a gitmek istiyordu. Alman ise denizaltıyla Kuzey Kutbu'na gitmek istiyordu. Her birinin çılgınca rüyalarının yanı sıra, her biri yerkürenin öteki tarafındaki özel hedefine posta servisinden daha güvenceli, uçuştan daha hızlı ve tanınmış cerrahi titizlikle adreslendiği bir düzine atom bombasını dağıttırabildikleri bir roketi uzaya atan bir alet yarattılar.

▶ 38

21 BOMBA DAVASI

Domdom kurşunu sebep olduğu (oluyordu ve halen de olmaya devam ediyor) lüzumsuz acıdan dolayı savaş yasalarınca yasak oluyor da, hidrojen bombası nasıl serbest olabiliyordu?

Savaşçı ve savaşçı olmayanlar arasında ayrım yapmayan silahlar eğer savaş yasalarına göre yasaksa, büyük alanlara kontrol altına alınamaz bir şekilde radyoaktivite yayan silahlar nasıl serbest olabilirdi?

Ya da onlarca, hatta yüzlerce milyon sivil kurbanın hesabını soğukkanlılıkla yapan askeri stratejiler nasıl serbest olabilirdi?

İsabetli silah sistemleri kullanılarak düşmanın büyük şehirlerini rehin tutmak suretiyle, ilk aşamada kurbanların sayısını bir-

kaç milyona indirmek mümkün olsaydı bu durumda silahlar daha mı yasal olacaktı?

Ya eğer "cerrahi" saldırılar, tüm insanoğlunu imha edecek genel bir atom savaşına kadar tırmansaydı bu durumda kararları alanlar, her halükarda vicdanen müsterih olarak, yasaların sınırları dahilinde kaldıklarını ifade edebilirler miydi?

▶239

22 İNSAN HİÇBİR ŞEY

GELECEĞİN TARİHİ (6)

Büyük askeri teorisyen Karl von Clausewitz, "savaş, büyük ölçüdeki bir düellodan başka bir şey değil" diyordu.

Bu, 19. yüzyılın başlangıcındaydı. Bugün artık düello yapmıyoruz. İki yetişkin adamın, bir törensel ayinde, birinin diğerini öldürmesine fırsat vermek için şafak vakti karşılaşmayı onurlarının talep ettiğine inanacak olmalarının düşüncesi bile saçma, hatta gülünç olmuştu.

Ya savaş? Bir gün o da aynı şekilde saçma duruma gelecek miydi?

▶ 367

Buraya kadar anlatımlardan birine girmemiş okuyucuya: şimdi tümünün başlangıcını görüyorsunuz.

Hiçbir şey sizi kitabı sanki normal bir kitapmış gibi sayfa sayfa okumaya devam etmekten alıkoyamaz. Bu da olur.

*Fakat bu normal bir kitap değil. Size yeni bir çeşit okuma tecrübesi vermek istiyorum ve bu nedenle geri dönmenizi istiyorum. Girişlerden birini seçin ve anlatımın tekrar ele alındığı bölümü okumaya devam edin; örneğin, giriş 1'den bölüm **166**'ya.*

23

762 Kadınların, çocukların, yaşlıların, din adamlarının, hastaların ve diğer savaşçı olmayanların öldürülmesini ilk yasaklayan, Bağdat'ta bir hukuk okulunun kurucusu ve Fars kökenli saygın bir yasa uzmanı olan Ebu Hanife idi. Ayrıca o tecavüzü ve esirlerin öldürülmesini kınıyordu. Onun hakkında, bir darbe girişimi ardından tutuklandığı ve beş yıl sonra cezaevinde öldüğü dışında bir şey bilmiyoruz.[1]

Demek ki Charlton'un atıf yaptığı ahlaki duygu, uygarlık Britanya ve İrlanda adalarına varmadan çok önce Irak'ta formüle edilmişti. 8. yüzyıl kadar erken, İslamiyet'in Küçük Asya ve Kuzey Afrika'yı fethettiği ve Avrupa'yı iki istikametten zorladığı İslamiyet'in zirve döneminde Bağdat'ta bir hukuk uzmanı, kurallar koyarak savaşı daha insani yapmaya girişiyordu ki, bu kurallar bu çalışmanın birkaç asır sonrasına kadar Avrupa'da kabul edilmeyecekti.

Renkli halklar söz konusu olduğunda, yasalar halen kabul edilmiyor ya da hiçbir şekilde uygulanmıyordu.

▶ 113

24

1044 Başlangıçta sadece bomba idi. Yaklaşık aynı zamanlarda, 1044'te savaşta silah barutuna eşdeğer kimyasal madde kullanılmaya başlandı. Bombalar, ya şehir duvarlarından atılıyor ya da mancınıklarla düşman üzerine fırlatılıyordu.

Çin'de, 12. yüzyılda yapılan bombanın teknik tanımı şöyleydi: Bomba, patlamayla fırlayan 30 adet ince porselen kıymıkla doldurulyordu. 1412 ile ince dökme demir mermirisinin içi demir saçmalar ya da keskin porselen parçaları ile doldurulan ve çarpma ile patlayan "parçalı bomba" çeşitleri geliştirildi. Sivri metal kıy-

mıklarla, deride yaralar açma ve kemiklerin kırılması hedefleniyordu. Böylece, bugün anti-personel olarak isimlendirdiğimiz ilk bombalarla, sözüm ona "yumuşak hedefler"e[2] karşı savaş amaçlanıyordu.

25

1207 Savaşta bombanın kullanılışının ilk tanımı, 1207 tarihlidir. Sonradan gelen isimlendirilmesiyle "moral etki" ya da "terör etkisi" yaratacağı vurgulanır. Bombalar patladığında, "sefilleri [düşmanı] dehşete düşürüyor, duyularını tamamen kaybettiriyor, insanlar ve atlar koşabildikleri kadar hızla kaçıyorlardı..."[3]

▶ 28

26

Ortaçağ'da Hıristiyan şövalyeler arasındaki savaş olan *bellum hostile* ile yabancılara, kafirlere, barbarlara ve başkaldıran köylülere karşı girişilen savaş olan *bellum romanum* arasında bir ayrım mevcuttu. *Bellum hostile*, şövalyelik yasasına göre yürütülüyor ve katı kurallar izleniyordu. *Bellum romanum* ise yasasız bir savaştı.

Bu, "Romalı" olarak adlandırıldı, çünkü Roma İmparatorluğu savaşta özellikle merhametsiz olmakla tanınıyordu. Romalılar, esirlerini ya öldürüyor ya da köleleştiriyorlardı, düşmanlarının şehirlerini talan ediyor ve yıkıyorlardı, tüm halkı savaşçılar ve savaşçı olmayanlar arasında ayrım yapmadan kıyımdan geçiriyorlardı.[4]

"Romalı savaşı" bir Ortaçağ terimiyken, 20. yüzyılda bu "topyekün savaş" olarak isimlendirilecekti.

27

1625 Felemenkli Hugo Grotius (1583-1645), 36 yaşındayken başarısız bir askeri darbe girişiminin ardından yakalandı, ömür boyu hapis ve servetinin tümüne el konulması cezalarına çarptırıldı. Ancak Grotius iki yıl sonra Fransa'ya kaçmayı başardı ve sonunda orada İsveç sefiri oldu ki, bu kapasitede hizmet yürüten İsveçli olmayan birkaç kişiden biriydi. Cezaevi ve sürgün döneminde savaşın çağdaş kuralları için temel oluşturan bir eser yazdı: *Three Books about Law in War and Peace* (1625, Savaş ve Barışta Hukuk üzerine Üç Kitap).

O yazıyorken, Katoliklerle Protestanlar arasındaki Otuz Yıl Savaşı Avrupa'yı harabe haline getirdi. Grotius, herkesin çoktan bildiği şeyi soğukkanlılıkla ileri sürer: Bu savaşta her şey serbestti. Kişileri, hatta çocuk ve yaşlı insanları kıyımdan koruyacak hiç bir yasa yoktu.

Fakat o devam eder: Yasanın izin verdiği pek çok şeyin aslında yanlış olduğunu da yine herkes biliyordu. Her şeyden evvel haksız bir savaşta olanlar, doğal olarak haklı değildir. Hatta haklı bir savaşta bile, "kaza ile olsa bile, mümkün olduğu ölçüde masum insanların ölmemesine itina gösterilmelidir." Çocuklar ve yaşlılar korunmalı, hatta asker olarak erkeklerin yerini almadıkları sürece kadınlar da korunmalıdır. Grotius, henüz mevcut olmayan bir uluslararası hukuk görüşü yaratmıştı.[5]

▶ 30

28

1670 Bomba uzun süre, roket ya da onun ilkel bir öncüsü olarak kabul gördü. Fakat ilk uçuş teorisyenleri, havadan atılması durumunda bombanın korkunç bir silah olacağını fark ettiler.

Francesco Lana de Terzi, 1670'teki *Prodromo overo Saggio*'da

(Hava Gemisi), zeplinlerin uygun bir yükseklikten, hem de kendilerini en küçük bir tehlike altına sokmadan, "ev, kale ve şehirlerin" üzerine yapay alev, kurşun ve bombalar atabileceğine dair uyarıyı çoktan yapmıştı. Ancak kendi uyarısını hiçe sayarak kendisi, boşluk prensibi[6] üzerine kurulan böyle bir zeplini inşa etmeye çalıştı.

29

1710 Gottfried Zeidler, 1710'da *Der fliegende Wandersmann*'ı (Uçan Seyyah) yayınladı. Uçuşu, daha rahat ve daha ucuz seyahat yolu olarak hayal ediyordu. Herkes, kış geldiğinde leylekler ve kırlangıçlar gibi daha sıcak ülkelere doğru uçabilecekti. Ancak Zeidler, uçuşun güvenlik noksanlığı yaratacağını da farkediyor ve ekliyordu: "Hiçbir ülke, hiçbir şehir yukarıdan gelecek saldırılara karşı güvende olmayacaktı."

▶ 32

30

1762 Aydınlanma, Grotius'un sivil halkın korunmasına dair ileri görüşlülüğünü genişletti. Charles de Montesquieu, *The Spirit of Laws* (1748, Yasaların Ruhu) ve Jean-Jacques Rousseau, *The Social Contract* (1762, Toplumsal Sözleşme) çalışmalarında; savaşın fertler arasında değil, devletler arasında bir çarpışma olduğunu savundular. Bu nedenle savaş ülkenin barışçıl halkını değil, ama özellikle devlet ve devletin askeri gücünü hedeflemeli. İdeali, savaşan ülkelerdeki halkın önceden olduğu gibi yaşamlarına devam edebilmeleri olacaktı; savaş yöneticilerine ve onun askerlerine bırakılacaktı. Bu tez, İngiltere'de gelişmekte olan halkın hükümetini değil, o zaman kıtayı [kara Avrupası – ç.n.] yöneten despot tipli yöneticileri kapsadığı

faraziyesinden hareket eder. Aynı şekilde, Büyük Britanya'nın çok önemli silahları olan deniz ve ticaret ablukasından çok, kıta ülkelerinin ordularının katıldığı ihtilafları kasteder. Böylece Büyük Britanya'nın barışçıl değerlendirilen ticareti ve engelsiz üretimi askeri amaçlı devam eder.

18. yüzyıl savaş hümanizminin korkunç istisnaları vardır. Özellikle üç tip muhalif bu hümanizm işleminin dışında tutulurlar: İsyancılar, kâfirler ve vahşiler.

İngilizlere göre İrlandalılar bu üç kategorinin her üçüne de dahildi. Öte yandan bir kısım araştırmacı, İngilizlerin İrlanda ayaklanmasını bastırmak için kullandıkları merhametsiz yöntemler ile İngiliz sömürgecilerinin Kuzey Amerika yerlilerine karşı kullandıkları yöntemler arasındaki sıkı ilişkiye işaret etti. İngilizler ve Fransızlar, Amerika üzerindeki iddiaları nedeniyle birbiriyle savaşa tutuştuklarında birbirlerine eşit düzeyde davranıyorlardı; fakat Kızılderililer sözkonusu olunca, gerekli görülen her araç kullanılarak bastırılmaları mübah görülüyordu.[7]

31

Püritanlar*, ellerinde Kutsal Kitapla, İrlanda ve Amerika'ya vardılar. Kutsal Kitap onlardan yanaydı. Yalnız Cenabı Hak'ın emirleriyle uyumlu hareket ettiler, tıpkı Cenabı Hak'ın *Deuteronomy*'nin* 7. kısmının ayetlerinde ifade ettiği gibi:

1 CENABI HAK, senin Tanrın, seni mülk olarak alman için girdiğin ülkeye getirirken ve önündeki birçok ulusu, sizden daha büyük ve daha kudretli yedi ulusu, Hittitleri,

---

* İngiltere'de XVI. yüzyılda ortaya çıkan ve bilhassa ibadette sadeliği savunan Protestan mezhebine mensup kimse, püriten. Ayrıca ahlak ve din konusunda çok titiz, müsamahasız ve bağnaz olmayı ifade eder.

* *Deuteronomy* (Tensiye): Tevrat'ın beşinci kitabıdır.

Girgashitleri, Amoritleri, Canaanitleri, Perizzitleri, Hivitleri ve Jebusitleri temizlerken,

2 Ve CENABI HAK, senin Tanrın, onları sana teslim edince, onları yenersin, o zaman onları tümüyle tahrip etmelisin, onlarla uzlaşmamalısın ve onlara hiç merhamet göstermemelisin...

16 Ve sen, CENABI HAK, senin Tanrının sana teslim ettiği tüm halkları imha edeceksin, gözünde onlara acıma olmayacak...

24 Ve o, onların krallarını senin ellerine teslim edecek ve sen, onların adını göğün altından sileceksin, sana karşı koyabilecek tek bir kişi bile ayakta kalmayana kadar onları tahrip edeceksin.

Daha başlangıçtan jenosit kültürümüzün en eski ve en kutsal metinlerine kaydedilmiş. *Ahdiatik*'i (Eski Ahit) oku. Iliad'ı oku. Aeneid'i oku. Talimatlarını bulacaksın.[8]

► 35

32

1781 Fransız matbaacı Restif de la Bretonne, *La découverte australe par un homme-volant*'ta, (1781), (Uçan Adamın Yıldızları Keşfi) çok daha uzaklara yolculuk yapar. Orada, "gelecek zamanın uçsuz bucaksız sahasında, alçaklığın, korkunun ve dehşetin izini bırakan" gezegenler arası roket yolculuğunu ve bombardıman filolarını önceden görebiliyordu.

33

1783 Sonraki yıl Avignon'da Montgolfier kardeşler, sıcak hava balonlarını denemeye başladılar. Havalanma ilkin insansız balonlarla denenmeye başlandı. Çünkü

yeri terkeden ve bilinmezliğin içine doğru uçan insana ne olacağını henüz kimse bilmiyordu. Montgolfier'ler, 21 Kasım 1783'te bağlanmamış bir balonla havalanıp 25 dakika uçmalarından önce, balonlar yolcu olarak bir ördek ve bir koyunla denendi.

Seyirciler arasında J.C.G. Heyne isimli Prusyalı bir teğmen mühendis de vardı. Balonun sunacağı askeri imkanlardan etkilenmiş ve birkaç ay sonra silah olarak uçuş üzerine ilk kitabı yayınlamıştı bile. Balon, "içinde bulunanlar için felaket sonuçlar doğuracak şekilde bir şehri tümden yıkacak tarzda aşağıya ateş yağmuru ve yıkım saçabilir" diye yazdı. Fakat savaşta bu tehdit tüm ülkeler üzerinde asılı duracağı için, Heyne, uçan makinelerin terör ve kitle kıyımı amaçlarıyla kullanılmasının önlenmesi için çok yakında önleyici kurallar üzerinde uzlaşılacağına inanıyordu.

Balonların yönlendirilmesinin çok zor ve çok hassas olduları ispatlandığından, önemli bir askeri değerden yoksundular. Bu nedenle bir yüzyıl sonra, 1899'da Den Haag'ta büyük güçler, Heyne'nin tavsiyesine uyarak balonlardan bombardıman yapılmasının yasaklanması üzerinde anlaştılar.[9]

► 62

34

1784 Daha Ortaçağlarda, Çinliler bombalarını patlama ile bütün yönlere yayılan sivri porselen ya da demir parçaları ile dolduruyorlardı. Metot, bombayı silah barutu ve keskin demir parçalarıyla dolduran Teğmen Henry Shrapnel tarafından 1784'te yeniden keşfedildi. Bu, kutu atışı ya da *"şarapnel bombası"* olarak adlandırıldı ve özellikle insanları öldürmeyi amaçlayan ve Vietnam'da bu şekilde geniş ölçüde kullanılan bombaların öncüsü oldu.

► 88

35

1803 Amerika kıtalarının fethi, beyazların yerleşimine uygun diğer bölgelere de - kuzeyde Sibirya'dan, güneyde Patagonya'ya ve Avusturalya'ya kadar - Avrupalıların yayılması için bir model oldu.

Bu yayılma Avrupa'daki nüfus basıncının bir zaman için rahatlamasına hizmet etti. Thomas Malthus bunu ilk fark edenler arasındaydı. Malthus en önemli çalışması olan *Principles of Population*'in (1803, Nüfus Prensipleri) ikinci baskısında, diğer kıtalardaki yerli nüfusu imha ederek Avrupa'nın yiyecek sıkıntısını geçici olarak çözmek gayet mümkündür, fakat Amerika'da olanı tekrarlamak ahlaki olarak savunulamaz, diye yazar. Malthus şunları da ekler: "Eğer Amerika Birleşik Devletleri önceki hızla olmasa bile büyümeye devam ederse, ki bunu yapmak istedikleri kesin, Kızılderililer, tüm ırk nihai olarak imha olana kadar ülkenin içlerine doğru gittikçe sürülecekler ve ülke başka yayılmalara yeterli olmayacaktır."

Asya ve Afrika'da da aynı şey mi olacak? Hayır, olmasına izin verilmemelidir, diye yazıyordu Malthus: "Asya'nın ve Afrika'nın en büyük parçasının halkını ortadan kaldırmak düşüncesi asla kabul edilemezdi."[10]

▶ 45

36

1806 Cuvier'in sönüş ifadesi, çağdaşlarının hayallerini esir aldı.[11] *Le dernier homme*'yi (1806, Son Adam) ilk yazan Fransız yazar Cousin de Grainville idi. Romanında dünya solgunlaşır, insanlar gittikçe bitkin hale gelir ve tükenirler. Son dölleyebilen erkek, son döllenebilen kadınla çiftleşmesi için hava gemisiyle Brezilya'ya götürülür. Fakat uygarlık için son çan çoktan çalmıştır. Uygarlığın kalbi Paris söner.

Her şey yıkılır ve harabeye dönüşür. İki aşık, ölen dünyaya bir çocuk getirmenin beyhudeliğini görür ve böylece son insanlar olarak, üzgün bir tarzda dahi olsa birbiriyle birleşmeden vazgeçerler. Tanrı söz konusudur. Ancak, insanoğlunun kendi intiharına kendisinin yol açmış olabileceğinin iması yoktur.[12]

37

1826 Mary Wollstonecraft Shelley *The Last Man*'ini (1826, Son Adam) yazdığında, kocası Percy Shelley boğulmuş, arkadaşı Byron ölmüş ve kendisi yanlız başına kalmıştı. Ayrıca o zaman tüm Avrupa, Doğu'dan yavaş yavaş yaklaşan ve 1831'de İngiltere'ye ulaşan öldürücü bir bulaşıcı hastalık olan Bengal kolerası korkusunu yaşıyordu. Dönemin genel Romantik Pesimizmi (*Weltschmerz*), birden hareket noktasını edinmiş oluyordu.

Roman 2090'larda vuku bulur. İnsanlar balonlarla nereye istiyorlarsa seyahat edebiliyorlar, hastalık ve sefalet bertaraf edilmiş, makineler düşünülebilecek her ihtiyacı tedarik ediyor, barış ve refah her yere egemen. "İnsan enerjisi önce türlerin yıkımına doğrultuldu. Şimdi de onun kurtuluşu ve korunmasına yönelir."[13]

Fakat bu mutlu dünya birden insanlığı barbarlığa, şiddete ve batıl inanca geri götüren bir bulaşıcı hastalığa tutulur. Bilim ve politika doğa gücüne karşı çaresizdir. Yavaşça ve acıklı bir şekilde insanoğlu söner.

Romantik kahramanı genelde karakterize eden yabancılaşma şudur; burada alışılmıştan daha ileriye bir adım atılıyor. İnsanoğlunun tam da varlığı sorun haline geliyor. Ancak illetin kasıtlı salındığının iması yoktur. Kimse bilinçli bir şekilde "kendi ırkını" imha etmeye çalışmıyor.

38

1852 Sarkacı ile iyi bilinen Fransız Léon Foucault idi (1819-1868). Ancak bu, onun dünyanın döndüğünü göstermek için amaçladığı metotlardan sadece bir tanesiydi. 1852'de - ismi Yunanlıların *gyros*'undan - halka, daire, dönme - ve *skopein*'den - göstermeden - gelen düzdöneri (*jiroskop**) icat etti. Jiroskop her tarafa dönebilecek şekilde muallak bırakılan ve hızlı dönen bir topaçtan oluşuyordu. Yıldızlara bağlı olarak orijinal yönünü muhafaza eder ve böylece bir sarkaç gibi, dünyanın döndüğünü gösterir.[14]

Foucault'un deneyi başarısız oldu, çünkü dünyanın döndüğü görünür hale gelmeden, sürtünme topacın durmasına neden oldu. Fakat 1860'ta jiroskop bir elektrik motoruyla donatıldı. Ekseninin, bir mıknatıs pusula içindeki iğne gibi kuzey-güneyi işaretlediği ortaya çıktı.

▶ 51

39

1854-1856 Hava gücü, savaşın geleneksel ordu dallarının pratiğinden izleyebileceği pek çok yönteme dikkat çekebilirdi ve çekti de.[15] 13 Temmuz 1854 günü Amerikan donanması, Nikaragua'da savunmasız San Juan del Norte şehrini bombaladı ve yıktı. Amerikan sefirinin taciz edildiği ve hakaret edildiği ileri sürüldü. Halk, önceden uyarıldı. Birkaç saatlik top atışının ardından Amerikalı kaptan, bir müfreze denizci gönderdi. Onlar da şehri ateşe vererek yıkımı tamamladılar.

İngilizler, savunmasız bir şehrin bombardımanını, "uygar uluslar arasındaki örneği olmayan" bir uygulama görerek pro-

---

* Yerin kendi ekseni etrafında dönmesini göstermeye yarayan aygıt.

testo ettiler.

Hayır, uygar halklar arasında böyle davranışlara artık müsamaha gösterilemezdi. Ancak, Nikaragua ve Çin bu kulübe dahil değillerdi.

İki sene sonra İngilizler, Çinlilerden hiçbir karşılık verilmediği halde, on günlük top atışıyla Kanton şehrini ateşe verdiler. Çok sayıda sivil öldü. Sonradan konu üzerine Avam Kamarası'ndaki yapılan müzakerede ifade edilen bir savunma şöyleydi: Top atışlarıyla ölenler sadece Çinlilerdi. Onların uluslararası hukukun koruyuculuğu altında görülmeleri fikri saçmaydı. "Uluslararası hukukun ukalaca kuralları Çinlilere bırakılsın!"

Ancak İngiliz Hükümeti savunmasız sivillerin top ateşine tutulmasının haklı olduğunu hiçbir zaman müdafaa etmedi, tersine, bunun hiçbir zaman olmadığını ileri sürdü. Top atışının şehir duvarını hedeflediğini söylediler, çevre binalar sadece yanlışlıkla zarar görmüştü. Tüm şehrin yanması, yazık olmuştu.

▶ 41

40

1863 Aynı zamanda Grotius ve Rousseau geleneği yaşamaya devam etti ve ABD'de 24 Nisan 1863 tarihinde kabul edilen *Umumi Yasa No. 100* ile geçerli kanun haline geldi. Yasanın temel maddelerinden biri şöyle ifade ediyor: "Silahsız sivil şahsen korunmalıdır, mülk ve onur, savaşın derhal önlem almayı gerektiren zaruretleri kabul edilirler."[16]

Madde, mevzuatın örnek bir parçası haline geldi. 1864 Cenevre Sözleşmesi'nin, 1874 Brüksel Konferansı'nın ve 1880 Oxford Savaşlar Elkitabı'nın temelini oluşturdu. Benzer yasalar 1870'te Almanya'da, 1871'de Hollanda'da, 1877'de Fransa'da ve Rusya'da, 1883'te Büyük Britanya'da ve 1893'te İspanya'da kabul edildi.

Ya pratikte? Pratikte, "mülk ve onur, savaşın zaruretleri kadar kabul edilecekler" ile ifade edilen sakınca, düğüm noktası oldu.

100 No'lu Umumi Yasa çıktıktan tam bir yıl sonra Birlik Generali Sherman, Atlanta şehrini yaktı ve bu eylemi, ne şahısları, ne mülkü ve ne de onuru koruyan ve tüm Güney devletlerini kapsayan bir yıkım silsilesine yol açtı. "Savaş insafsızdır, onu arıtamazsınız" diyordu Sherman.

İsyancı Güney yenilince, Sherman aynı yöntemleri Kızılderililere karşı kullanmaya devam etti. Pratikte eski istisnalar halen yürürlükteydi; savaşın kuralları isyancılara ve vahşilere hiç merhamet göstermiyordu.[17]

▶ 43

41

1863 Ağustos 1863'te bir diğer raundun zamanıydı. Japon Kagoshima'sında bir İngiliz öldürüldü. Bunun üzerine İngiliz donanması, tazminat talep etmek üzere olay yerine ulaştı. Mermiler şehir tahkimatlarını hedefliyordu, fakat dalgalı denizden dolayı ateşin etkisini askeri hedefler üzerinde tutmak zordu.

"Şehrin yarıdan fazlası ateş içinde kaldı ve tamamen yıkıldı" diye yazıyordu Amiral Kuper raporunda. "Hala kudurgan ateş, tüm şehrin şimdi bir yıkıntı yığını halinde olduğuna inanmak için haklı gerekçeler sunuyor" diye özetler.

Avam Kamarası'ndaki görüşmelerde Kuper, hükümetin tam desteğini aldı. Eğer silahlarını sivillere kasıtlı yöneltseydi, diyordu bir temsilci konuşmacı, o zaman Kuper maruz görülemez şekilde hareket etmiş olacaktı. Fakat konu olan bu değildi. Eğer askeri tesisler açıkça sivil yapının öyle yakınına yerleştirilir ve sivillerin yaşamına ve mülklerine zarar vermeden onlara saldırılamazsa, bu şekildeki askeri tesislerin savaş eyleminden muaf tutulması saçma

olacaktı.

Prensip buydu. İngiliz Dışişleri Bakanlığı, "masum insanların yaşam ve mülk kayıpları" ile "eylemle güvenceye alınan muhtemel bir askeri avantaj" arasında mutlak bir oran olmalıydı, diye ekledi. Bu oran duygusu, Kuper'de biraz eksik gelişmiş gibi gözüküyor.

42

1866 Mart 1866'da İspanyollar, Şili'de savunmasız Valparaiso şehrini bombaladı. Zarar gören mülklerin çoğu İngilizlerin olduğundan, bombardıman İngiltere'de büyük bir infiale yol açtı.

Konuyla ilgili olarak Avam Kamarası'nda yapılan tartışmalarda İngiliz Dışişleri Bakanı, savaşan ülkelerin birbirinin şehirlerini savunmalı ya da savunmasız olsunlar bombalama hakları olduğunun bir vaka olduğu gerçeğini tartışmak istemedi. Fakat bu pek de medeni bir davranış değildi. Sadece bir tek konuşmacı, İngilizlerin üç yıl önce Kagoshima'da yaptıklarını ileri sürme kabalığında bulundu. Fakat o zaman da konu hemen hasıraltı edildi.

Uluslararası hukuk uzmanı William Hall, Valparaiso'yu "ticari bir şehrin açık bir yıkım saldırısına maruz kalmasının temel örneği" olarak tanımladı. Diğer hukukçular da ona katıldılar ve onların ders kitaplarında Valparaiso, bir şehrin izin verilemez bombardımanının kara bir örneği olarak yer aldı, ta ki bu şeref 1937'de Guernica tarafından devralınana kadar.

▶ 47

43

1868 İsviçreli Johann Caspar Bluntschli, 1863 tarihli Amerikan savaş yasalarını hareket noktası alarak, meşru bir yasa olarak görülen ilk uluslararası "yasa kitabı" *Das*

moderne Völkerrecht der zivilisierten Staaten als Rechtsbuch dargestellt'i (1868, Medeni Ulusların Çağdaş Uluslararası Hukuku) yazdı. Bu kanunları çıkarabilecek bir uluslararası yapı henüz olmamasına rağmen, yine de büyük etkileri oldu. Kitap Fransızca, İspanyolca, Rusça ve Çince'ye tercüme edildi. Dokuz baskısıyla otuz yıl boyunca sürekli baskıda kaldı.[18]

Bluntschli, o zamana kadar Avrupalı olmayanların uluslararası hukukun koruyuculuk kapsamının dışında görüldüğünün kuşkusuz farkındaydı. Bu, onun düzeltmeyi hedeflediği bir bozukluk tu. "Uluslararası hukuk Avrupalı uluslar ailesiyle sınırlı değildir, aksine halk nerede yaşıyorsa orada geçerlidir. Vahşiler de (barbarlar) insan oldukları için, insan gibi muamele görmeli ve insan hakları reddedilmemelidir" (madde 535).

Bluntschli, Kuzey Amerika sömürgelerinde yerli halkların imha edilmesini mahkûm eder, bunu birçok Avrupa ülkesinde özellikle Yahudilerin maruz kaldığı baskılarla kıyaslar (madde 25).

Bluntschli, ayrıca Filistin'in en eski yerli halklarına karşı ilkçağ Yahudilerinin yürüttüğü soykırım türü kampanyayı da mahkûm eder. *Deuteronomy*'de yayınlanan emirler*, günün daha insani yasal konseptleriyle çelişiyor ve "artık değer ifade eden bir örnek olarak övülmemelidir" (madde 535). 1868'le birlikte durum, *Deuteronomy*'nin tehlikelerine karşı uyarıdan çok daha önemli bir hale geldi.

44

1868 Bluntschli'nin anayasasının ilk baskısı, "medeni dünya"yı temsil eden 17 devletin 1868 tarihli Pe-

---

* *Deuteronomy*'de (Tensiye) yer alan bu emirler, Musa'nın kanunlarıdırlar.

tersburg Deklarasyonu'nu imzalamalarıyla ortaya çıkmıştı. Anahtar bir pasaj şöyle diyor: "Savaş sırasında devletlerin başarmaya gayret sarf etmeleri gereken tek yasal şey, düşmanın silahlı güçlerini zayıflatmaktır."[19]

Ancak Deklarasyon, sadece imzacıları kastediyordu. Vahşiler ve barbarlar, davet edilmediler. Afrika'yı dilim dilim kesen ve Avrupalı güçler arasında bölüşerek, Avrupa'da barışı güvence altına almayı amaçlayan 1884-1885 Berlin Konferansı'na da hiçbiri davet edilmedi.

▶ 48

45

1869 Fakat, 1803'te "asla kabul edilemez" olan yok etme düşüncesi, 19. yüzyıl ilerledikçe gittikçe daha doğal ve önlenemez görünmeye başladı. 1869'da Charles Dilke gibi bir İngiliz emperyalisti, bestselleri olan *Greater Britain*'de (Daha Büyük Britanya); "alt ırkların tedrici sönüşünün, sadece bir doğa yasası değil, fakat aynı zamanda insanoğlunun bir nimeti"[20] olduğunu iddia edebildi.

Jenosit şimdi bir gurur kaynağı olarak ortaya çıkıyordu: "Anglo-Saksonlar yeryüzündeki tek kök kazıcı ırktı." "Portekizliler Seylan'da (Sri Lanka), Hollandalılar Java'da, Fransızlar Kanada'da ve Cezayir'de sadece fetih yaptılar, fakat yerli halkları imha etmediler."

"Merkezi Kuzey Amerika, Moaris ve Avustralya Kızılderililerinin, İngiliz sömürgecileri tarafından artık önlenemez imhalarının başlangıcına kadar, istilacılar tarafından böyle büyük bir ırk yok edilmiş değil."

İngiltere'ye öyle özel bir yer bağışladığı için, Dilke güç belâ mazur görülür. Fakat tuhaf olan bu değildir. Tuhaf olan çok sayıda ırkın silinmesi üzerine olan tutumda değişmenin olmasıdır.[21]

▶ 40

1880 ile 2180 arasındaki temel fark, der Profesör Meister, yeryüzündeki nüfusun anormal artışıtır. Fakat nüfus artışındaki dağılım eşit olmadı. Bazı ırklar, örneğin Polinezyalılar ve Avustralya'nın Aborigin yerlileri esrarengiz nedenlerle ortadan kalktılar. Diğerleri; Hintliler ve Malezyalılar, kademeli olarak gözden ve ortalıktan kaybolana kadar uzun süre beyaz sömürgeci topluluk içinde alt sınıf olarak yaşadılar. Hindistan örneğinde olduğu gibi, bu gibi önemli toplulukların nasıl kaybolduğunu tam detaylarıyla bilmiyoruz.

En önemli nüfus artışı, Birleşik Adamı oluşturan beyaz uluslar içinde oldu. Orada İngilizler, Amerikalılar, Almanlar ve Slavlar üstün olup, şimdi bir grup olarak dünya nüfusunun yarıdan fazlasını oluşturmaktadırlar.

Çin İmparatorluğu ve siyah Afrika, Beyaz Topluluğu dışında en büyük grupları oluşturmaktadır. Dünya nüfusu 23 milyara yükseldiğinde, besin üretiminin ikinci bir nüfus katlanmasına ayak uyduramayacağını herkes fark eder. Bilhassa sarı ve siyah ırkların verimliliği öyle tehdit edici görünür ki, eski kardeşlik ideali tümden unutulur gider. Beyaz Adam için, daha aşağı ırklar İnsanlığı yavaş yavaş tasfiye ediyor ve canavarlara daha çok yaklaştırıyordu. Muhakeme güçlerinin beyaz adamınkinden daha aşağı derecede olduğu ve entelektüel gelişme için kapasitelerinin sınırlı olduğu üzerinde birleşildi. Yakından bir gözlemle, gururla anlatılan Çin kültürünün bile barbarlığın özenli bir şeklinden başka bir şey olmadığı ve Birleşik Adamın daha yüksek medeniyetini özümseme gücünde olmadığı ortaya çıktı.

Japonlar - biraz mevsimsizce - Birleşik Adam tarafından kabul edilmişti. Fakat onlar için, Batı medeniyetinin bir gösterişten başka bir şey olmadığı anlaşılmıştı. Tıpkı bir kuyruksuz maymuna bir kılıcı savuracağı öğretilebileceği, ama okumanın ve yazmanın asla

öğretilemeyeceği gibi, Japonlar bilime hükmetmeden medeniyetin silahlarını kullanmayı öğrendiler.

Bu sorunlar önce kamuoyu tartışmasına açıldı ve şaşkınlık verici bir hızla tepki yarattı. Önce alçak bir mırıltı duyuldu, kısa süre sonra korkulacak heybette bir haykırmaya dönüştü. "Neden bekliyoruz? ... Bu ülkelere el koyalım! Aşağı olanlar, üstünlere yer vermeli! ... Artık başka yol yok! Negrolara (Siyahlara) ölüm! ... Chinamaniler (Çinlililer) mahvolsun!"

Ne oldu? Japonlar, Asya kıtasına yayılan ve çekik gözlülerin batmasına eşlik eden savaşı başlattılar. Gözlerinizi kapatın ve lucogenostat'lar denilen zeplin filolarının Çin sahiline yaklaştığını düşünün. Şimdi tümü, bu talihsiz ırkın ülkesinin üzerinde uçup duruyorlar. Sarı adamın, önünde durulamaz Beyaz egemenliğine karşı cılız gücünü ölçmek için vahşi bir teşebbüste bulunduğunu görürüz. Ancak Kafkasyalı kader cellâtlarının inatçı kararlılık iradesi dışında, Moğol hava filosu neredeyse tümden isteksizlik duyarak da olsa sessizliğe gömülür.

Savaşın sonucu daha başlangıcında belliydi. Ve arkasından beyaz öç alıcılar, ileriye doğru hızla ilerlerler, sessizce ve dehşetlice. Uçaklardan "nefes alan her şeyi, umutsuz ırkı yok eden korkunç ölüm yağmuru yağar..."

Daha fazlasını söylemeye ne gerek var? Korkunç hikayeyi biliyorsunuz. - çünkü dehşet aşikardı - Bir zamanlar entelektüel adamlara eşdeğer tutulan binlerce milyon insanın tahrip edilmesi. Şefkatli hakir görmeyle sarı ırka geri bakabiliriz, çünkü bize göre insanımsı gelişkin maymunlara benzediklerinden, Birleşmiş Adamı oluşturan ve onurlandırılan ırka ait olarak değerlendirilemezler. Yine de gününüzde bu yaratıklar insan ailesinin önemli ve tamamlayıcı bir parçası olarak görülüyorlardı.

Önce Çinliler yok edildi, Afrikalıların geleceği günün konusu haline geldi. Hayatlarını almada isteksiz, Birleşik Adam onları kı-

sırlaştırmanın bir yolunu aradı. Fakat bunun söylentileri, beyazlara karşı silahlı ayaklanmalarına yol açtı. Olaylar, farklı bir dönemeç aldı. Böylece Birleşik Adamın temsilcileri, siyah ırkı da tümden yok etme kararı almaya kendilerini mecbur hissettiler.

İnsanoğlunun emrine amade tüm silah donanımı ve onları taşıyacak uçaklarla, parlamento kısa süre sonra bir karara vardı. Üye devletlerin tümü, insan gücü, donanım ve uçaklarla birlikte yer aldılar ve memnuniyetle olmasa bile önlenemez görev yerine getirildi. Siyah Adam artık yoktu.

Birkaç milyon siyah ve Doğulu, Birleşik Adama üye halklar içinde yaşıyorlardı. Tabii ki bunlar öldürülmedi, ama çoğalmalarını önlemek için her bir tekil olayda bile, etkili önlemler alındı. Büyük İmhanın ardından yarım asır geçer ve artık bugün, bu kayırılanlar bile geçmişe aittir. Aşağı ırklar, artık anılar dışında bir şey değiller.

Bunların bir zamanlar yaşadıkları ülkelere beyaz göçmenler hücum eder. "Afrika'nın yüzü bir rüya gibi değişir..." Bugün bütün dünya Birleşik Adama aittir.[22]

► 55

47

1882 Bir şehri bombardıman etmek için, İngilizlerin 1882'de İskenderiye'yi moloz ve kül yığını haline getirirken ileri sürdüklerinden daha tumturaklı gerekçeler çok seyrek bulunur. Başbakan Gladstone, barış, insanlık ve ilerleme adına diğer devletlerin içişlerine müdahalenin, örneğin şehirlerini bombalayarak ve ülkelerini işgal ederek, küresel topluluğun (tıpkı bugün de olduğu gibi) temel bir hakkı olduğunu vurguladı.

İngiliz donanması, gün doğumundan batımına kadar İskenderiye'yi bombaladı. Yabancı basın, top mermilerinin yangına neden olduğunu yazdı. Fakat İngilizler bunu reddettiler ve Mısırlıların

geri çekilirken şehri ateşe verdiklerini ileri sürdüler. İki tarafın da iddiaları için tanıkları vardı.

Bombardımanın ardındaki amaç, İngiliz ve Fransızların birleşik güçlerine karşı gelişen milliyetçi ayaklanmayı bastırmaktı; sonuç sonraki yarım asır sürecekti. Mısır, İngiliz sömürgesi oldu. İngilizler insancıl bir müdahale planlamış olabilirlerdi, ancak bu bencil çıkarlardan tümden kopuk değildi.

Uluslararası hukuk açısından en ciddi sorun şuydu: İskenderiye'de yaratılan bir öncü örnek oldu. "Donanmanın düşmanların savunmasız kıyı şehirlerini bombalaması, meşru bir hedef değil mi şimdi?"[23] diye soruyordu Amiral Aube, *Révue des deux Mondes*'te. 1911'le buna şu ilave edilebilirdi: "Eğer donanmanın yapmış olduğu şey hava gücünün gelecekte yapacaklarına izin vermeyi tayin edecekse, bu durumda hangi şehir yıkımdan kurtulabilir?"

▶ 50

48

1885 "Uluslararası hukuk sadece güçlü için mevcuttur. Şimdiye kadar zayıfı hiç göz önüne almadılar. Dünyanın dörtte üçünü oluşturan diğer halkların bu adaletsizliğe karşı başvuracakları hiçbir şeyleri yoktur" diye yazar uluslararası hukuk uzmanı Joseph Hornung, 1885'te *Révue de droit international*'da yayınlanan, alışılmamış ve sarsıcı "Medeniler ve Barbarlar" başlıklı makaleler dizisinde. "Uluslararası hukuk sadece devletler ve orduları arasında yapılacak savaşlar içindir, halklar ve sivil gruplar için değil. Bu prensibi barbarlarla olan çatışmalara uygulayamayız.

"Medeni devletler içinde savaş hali, devletler ve ordularıyla sınırlıdır. Fakat uygar devletler, aşağı diye adlandırdıkları halklara karşı olan savaşlarda böyle dikkatleri gereksiz görürler. Bu gibi

durumlarda, tüm halk cezalandırılmalıdır.

"Yoksul köylerini yakıyoruz, meyve ağaçlarını kesiyoruz, kadınlarını ve çocuklarını katlediyoruz. Size soruyorum: Onlara medeniyeti sevdirmenin en iyi yolu bu mudur?"[24]

49

1885 Vahşilerin köylerini yakanlara, kadınlarını ve çocuklarını katliamdan geçirenlere ne oldu? Ne öğrendiler? Bu durumda Avrupa dışındaki savaşların kanunsuzluğunun, Avrupalılar arasındaki savaşlara sızması nasıl önlenebilirdi?

Bu soruyu ilk önce soran James Anson Farrer'dir. *Military Manners and Customs* (1885, Askeri Davranışlar ve Gelenekler) klasiğinde; uygarlığın farklı seviyelerindeki halklar arasındaki savaşı "barbar nüfusu uygarlaştırmaktan çok, uygarı barbarlaştırır"[25], diye tanımlar.

Farrer, Atlantik'in öte yakasındaki askerlerden devralınan alışkanlıkların bir sonucu olarak Avrupa savaşlarının daha yasa tanımaz hale geldiğini, ispatlanmış bir hakikat olarak görür. Orada ortak insanlık bağları, dinsel ve ırksal farklılıklar nedeniyle kesilmişti. Orada bütün yasaklar terk edildi. Aynı fenomeni, Roma tarihinde de görürüz. "Roma tarihçileri, sonradan hem savaş tarzlarında, hem de ulusal karakterlerinde görülen çürümeye tanıklık yaptılar."

Sömürgeci savaşlar, Avrupalı askeri yöneticilere ve politikacılara savaşı tümüyle isyancılara ve suçlulara karşı bir çeşit cezalandırma seferi gibi görme alışkanlığı kazandırdı, diye yazar Farrer. Düşmanı bir suçlu gibi görmeyi ve gereksiz yere çatışmaları körükleyen ve uzatan horlayıcı koşullar altında kayıtsız şartsız teslim olmalarını talep etmeyi öğrendiler. Şehir ve köyleri yakmayı öğrendiler. "Bir İngiliz komutan, örneğin İngiliz gücünü göstерme-

nin değersiz bir gösterisi olduğu gerekçesiyle artık Ashentee ya ya Zululand'ın başkentini ateşe vermeyecek, fakat yerine Paris ya da Berlin'i ateşe verecekti."

Önce bir Afrika başkentini yakan komutan, Paris ya da Berlin'i yakmayı öğrenmiş olmuyor muydu? Avrupalıların kendilerinin insanlığın dörtte üçüne karşı giriştikleri savaşlarda izin verdikleri savaş yöntemi, geri geliyor ve 20. yüzyılda bize musallat oluyor muydu?

▶ 53

50

1896 1815 ve 1914 arasında Avrupa'da hüküm süren uzun ve göreceli barış döneminde, Avrupalıların kontrol ettiği yerküre parçası yüzde 35'ten yüzde 85'e çıktı.[26] Kanton ve İskenderiye örneğinde olduğu gibi savunmasız şehirlerin top mermileriyle bombalanması, bu dönemde Avrupa donanmalarının gözde savaş şekli oldu. "Ülkelerinde, yurtları onların savaş tiyatrosu haline gelen halklardan gelecek intikamdan korkmalarına" hiç gerek yoktu, diye yazıyordu Alman uluslararası hukuk uzmanı Eberhard Spetzler. "İlkel muhaliflere karşı kazandıkları başarıyla baştan çıkan Birleşik Devletler ve İngiltere gibi tartışma götürmez deniz güçleri, evleri yıkma ve barışçıl sivillere saldırmanın değeri hakkında yanlış düşüncelere saptılar."[27] Avrupa orduları, küçük savaş deneylerinden de aynı yanlış sonuçlara vardılar. Birinci Dünya Savaşı'na kadar bu çeşit çatışmalar üzerine olan basmakalıp metin, Albay C.E. Caldwell'in *Small Wars, Their Principle and Practise*'dir (1896, 1906, 1990, Küçük Çaplı Savaşların İlke ve Pratiği). Caldwell bir İrlandalıydı, İngiltere'de eğitim görmüş, topçu olarak Hindistan ve Güney Afrika'da görev yürütmüştü. Kitabının bireysel başarısından sonra, profesyonel bir yazar olmak için emekliye ayrıldı.

Caldwell'e göre, "küçük çaplı savaş, düzenli bir ordu kendini, donanım, örgütlenme ve disiplin açısından aşikâr bir şekilde kendisinden altta bulunan gayrinizami bir kuvvet ya da kuvvetlerle düşmanlıklar içinde bulduğunda" gelişir. "Bir büyük gücün, barbar ırkların bölgelerini kendi mülküne eklemesi" gibi işgaller ya da savaşçı komşulara karşı yapılan cezalandırma seferleri ve işgal bölgelerinde devam eden direnişi bastırma amaçlı seferler, küçük savaşlara neden olabilir.

Bu çatışmalarda genellikle yenmek için ordu yoktur, işgal edilecek başkent yoktur, anlaşma imzalayacak hükümet yoktur. Hassas bireyler nahoş bulsalar da, düşmanın öküzü çalınmalı, yemek depoları tahrip edilmeli, köyleri yakılmalıdır.

Askeri metotlar kullanarak silahlı halkı bastırmak ve yaygın memnuniyetsizliği ezmek, savaşın taciz edici bir şeklidir ve her zaman askerler için en yorucu olanıdır. Genel bir kural olarak uzak sömürgelerdeki isyanı bastırmak, uzatmalı, nankör ve zamanla kökleşen savaş demektir.

"'Gerçek' bir savaş, düşman liderinin (şartlı) teslimi ile sonuçlanabilir, fakat eğer söz konusu olan bir isyansa, tüm halk cezalandırılmalı ve boyun eğdirilmelidir."

"Küçük savaşlarla, kurallı askeri seferler arasındaki temel fark noktaları şunlardır: İlkinde, düşman ordularını mağlup etmek, böyle ordular mevcut olsa bile, gerekli temel öğe değildir; manevi etki çoğunlukla maddi başarılardan çok daha önemlidir; düzenli savaş yasalarının tasvip etmediği büyük zararlara yol açan operasyonlar, bunda bazen sınırlıdır."[28]

Birkaç yıl sonra, modern silahların eşit güçteki bir düşmana karşı zafer elde etmeyi hemen hemen imkânsız hale getirdiğinin anlaşılması, sömürgeci kestirmeden gitme tarzına imrendirdi. Bu: Terörle maneviyat üzerinde yıkım etkisi yaratmaya çalışma ve savaş yasaları tarafından yasaklanana kadar Avrupa'yı "kaos"

içinde bırakma idi. ▶ 6

51

1897 Amerikalı, Robert Goddard (1882-1945) bir gün bir kiraz ağacı üzerinde tüneyerek Mars gezegenini hayal ettiğinde 15 yaşındaydı.

İtalyanca'dan yapılan yanlış tercümeden dolayı insanlar Mars'ta "kanallar" bulunduğuna inandığından, Mars güncel bir ilgi konusuydu. Son derece zengin amatör gök bilimcisi Percival Lowell, Arizona'da bir rasathane inşa ettirdi. Mars'ta tanımladığı 200'e yakın kanal* bulduğuna inandı (1895). Kanalların varlığından hareketle, Marslıların olduğunu ve ölen gezegen üzerinde yok oluşa karşı mücadele ettikleri hayali öngörüsü sonucuna varır. Kalan bütün su, kutup buzlarına bağlıdır ve kanallar eriyen buzları hala yaşam ışıklarının oynadığı vahalara taşıma hizmeti görebilir. Biz yer yaratıkları, kurtarmak için zamanında onlara ulaşamadığımız için Marslıların üstün uygarlığı feci şekilde batıyor.[29]

Küçük Robert Goddard'm, kiraz ağacının üzerinde oturup Mars'a gideceğine dair kendi kendine tumturaklı bir şekilde söz vermesinin nedeni işte buydu. Tüm yaşamı boyunca aynı gün, 19 Ekimde, kiraz ağacına geri döndü ve yeminini yeniledi.

52

Roket, 13. yüzyılda Çin'de icat edildi. Fakat İngilizlerin 18. Yüzyılda tekrar keşfettikleri ve oradan eve, Avrupa'ya götürdükleri yer Hindistan'dı. İlk yaptıkları şey 1807'de Kopenhag'ı yakmak oldu. Ancak, isabet yetersizliğinden roketler itibardan düştü. Tam olarak nereye konacaklarını hiçbir zaman bilemezdiniz.

---

* Mars gezegeninde teleskopla görülen uzun dar çizgilerden her biri.

Vahşiler ve barbarlar için muhafaza edildiler ve 1816'da Cezayir'de, 1825'te Burma'da, 1826'da Ashante'de, 1831'de Sierra Leone'de, 1837-1842 Afganistan'da, 1839-1842 ve 1856-1860'ta Çin'de, 1864'te Shimonoseki'ye karşı ve 1867'te Merkezi Amerika'da, 1868'de Abisina'da (Etiyopya), 1879'da Güney Afrika Zuluları'na karşı, 1880'de Afganistan sınırında Nagaslar'a karşı, 1882'de İskenderiye'ye karşı ve 1894'te Sudan, Zanzibar ile Doğu ve Batı Afrika'da isyancı öğelere karşı kullanıldılar. Bunlar, İngilizlerin "yerli" düşmanların moralini bozmak için roket kullandıkları olaylardan zikretmeye değer belli başlı birkaçıydı sadece.[31]

Robert Goddard'ın uzay gemisini Mars'a götürebilecek roket şeklinde geliştirmek istediği nesne, işte bu ilkel terör silahıydı.

▶ 63

53

1898 Makineli tüfek sömürgeci savaşlarda tercih silahıydı. Kendini beğenmiş yerlileri eğitmek için dünya çapında kullanıldı. Ancak zirveye 1898'de Omdurman Savaşı'nda ulaştı. Orada savaş meydanında 10 bin Sudanlı, İngiliz tüfekleri ve makineli silahlarla delik deşik yatarken, İngilizler sadece 48 adamlarını kaybetti.

Böylece daha 1898'lerde, Verdun ve Sedan'ı önlemek mümkündü. Ancak John Ellis'in *The Social History of the Machine Gun*'da (1976, Makineli Tüfeğin Sosyal Tarihi) yazdığı gibi; Avrupalılar özellikle de İngilizler, "tiksindirici topyekun zaferlerini" makineli tüfeğe borçlu olduklarını kabul etmek istemediler. Avrupa emperyalist ideolojisinin özü, beyaz ırkın üstünlüğüne olan tam inançtır. Makineli tüfeğin Afrika'daki "iğrenç zenciler" kadar, Avrupalı askerler üzerinde de aynı etkileri yaptığına Avrupalı subayları inandırmak için birkaç milyon ceset gerekecekti.[32]

1898 Omdurman'daki savaşla aynı yılda, Rusya'da finansör ve demiryolu girişimcisi olarak aktif, Polonya asıllı banker Jean de Bloch, savaşın geleceği üzerine altı ciltlik bir çalışma yayınladı. Bu çalışmasında Bloch, Birinci Dünya Savaşı'nda olacaklar hakkında detaylı bir öngörü sunuyordu.

"Kürekler, askerlere tüfekleri kadar elzem olacak... Kıyım öyle bir korkunç ölçüye ulaşacak ki, askerleri kesin sonuç için savaşa sürmeyi olanaksız hale getirecektir... Askerler eski koşullar altında savaştıklarını düşünerek deneyecekler, ama öyle bir ders alacaklar ki buna teşebbüs etmeyi ilelebet bırakacaklar."

Yeni silahların ateş gücü, savunmayı saldırıdan çok daha gerçekçi yapacak. Savunma aşılamaz bir ateş barajını döşeyebilirdi. Ordular, sonunda süngülerin değil, ama bu milyonluk orduları desteklemek için gerekli ekonomik kaynakların belirleyeceği sonu gelmez kuşatma benzeri savaşların içine çamura batar gibi batacaklardı.

Bloch'un çalışması hemen hemen tüm Avrupa dillerinde eş zamanlı olarak yayınlandı. Ancak her ülkede askeri uzmanlar tarafından yanlış bulundu. Saldırı, makineli tüfek ateşinin üstesinden üç metotla gelecekti: (1) İnisiyatif ve coşkuyla, (2) sonunda yarar sağlayacak ilk kayıpların kabul edilmesiyle, (3) ağır kayıplara rağmen askerleri ilerletmek için gerekli maneviyatı inşa etmeyle. Zafer ölümü önlememeyi öğrenenlerin, fakat kendilerine öldürülme iznini verenlerin olacaktı.[33]

Askeri sınıf tarafından önerilen bu üç metodun tümü de esasında aynı idi ve - Omdurman'da - çoktan denenmişlerdi.

► 58

1898 Samuel W. Odell'm *The Last War, or the Triumph of the English Tongue*'de (1898, Son Savaş ya da İngiliz Dilinin Zaferi), geleceğin tarihi üzerine konferanslar veren başka bir profesör vardır. Profesör, Birleşik Devletler'in 185 devlete sahip olduğu ve daha küçük olan Fransızca, Almanca ve İtalyanca'nın işini çoktan halletmiş olan dünya çapındaki İngilizce konuşan uluslar federasyonunun bir üyesi olduğu 2600 yılında yaşamaktadır. Konferansında "tarihin şafağında pek çok ırk vardı" der profesör, fakat şimdi Çinliler, Malezyalılar ve siyahlar, beyaz kardeşlerinin yönetimi altına düşmüşler ya da halk olarak ortadan kalkmışlar ve hayatta kalmaları insafa kalmış. Beyaz ırk, direnişle karşılaşmadan tüm dünyaya yayılır. Fatihlerden bir kesimi, fethedilenlerle karışık kendilerinin daha alt bir düzleme çekilmesine rıza gösterirler. Fakat İngilizce konuşan halklar değil. "Burada kötülük tahrip edildi, özümsenmedi."[34]

Avrupalıların sömürgecilik işlerini yürütmede kullandıkları zorbalık, dünyayı ilerletmek için bir dönem yararlı gösterildi. Bazen ise zorbalık hiç gerekli değildi. Birleşik Devletler'in siyahları, barış için ve gönüllü olarak Sudan'a yerleşmek amacıyla daha 1950'lerde Afrika'ya göç ettiler.

Rusya ile olan anlaşmazlık, tüm Batı ülkelerini daha sıkı bir şekilde birleştirdi. Onlar insan mükemmelliğine yaklaşıyorken, iyi ile kötü arasındaki yarık öyle bir dereceye kadar genişledi ki, ancak kötünün güçlerinin imhasıyla sonuçlanabilecek savaş - bitiş savaşı - kaçınılmaz hale geldi: Emsalsiz patlayıcı barut ve bayağı napalm bombalarıyla donanımlı müttefiklerin 1500 uzay gemisi "söndürülemez bir ateş."[35]

Dokuz milyon cesetten sonra, zafer kazanıldı ve işgal başladı. Doğu Avrupa ve Doğu Asya'ya gerçek özgürlük ve uygarlığın ne demek olduğunu öğretecek olan bir işgal. Önce yerel diller yasak-

landı ve ardından İngilizce tüm işgal edilen alanla tanıştırıldı. Yerli halklara tahsis edilmeyen tüm topraklar, medeni dünyadan göç edenlere verildi. Sömürgeciler, "cahil ve vahşi yerliler üzerinde bir frenleyici güç ve cahil düşünceler üzerinde bir yönlendirici etki gibi hareket ettiler."[36]

Otuz beş yıllık bu eğitimden sonra, Dünya Birleşik Devletleri, tüm ülke ve halkları kapsayacak şekilde 2600 yılında kuruldu. "Asırların rüyası gerçekleşmiş oldu ve insan ırkı için barış ebediyen güvence altına alındı."

56

1898 Stanley Waterloo'nun *Armageddon*'unda (1898) Anglo-Sakson ittifakı, yerli pek çok aşağı ırkı, özellikle de Slavları yok etmeye zorlanır - "bu cahil, çaresiz ve umutsuzca yoksullaştırılmış, ırkta, dilde ve toplumsallıkta acayip milyonlar."[37]- Zafer, hava harbi için icadı "savaşı intihar haline" getiren Amerikalı bir tek dahi tarafından güvenceye alınır.

"Kontrolcü uluslar içinde öyle yıkım güçleri yığılmışken, barışçıl bir dünyaya sahip olabilmenin sorusu bile sorulamaz... Savaş tümü için ya da savaşa angaje olan büyük çoğunluk için ölüm anlamına gelince, orada barış olacaktır."[38]

57

1898 Fakat bu, gerçekten öyle garantili midir? Her süper silahın, ona sahip olanları ilk kullanmaya imrendirdiği gerçek değil midir?

Garret P. Serviss'in *Edison's Conquest of Mars*'ı (1898, Edison'un Mars'ı Fethi), H.G. Wells'in *The War of Worlds*'da (1897, *Dünyalar Savaşı*) bıraktığı yerden başlıyor. Edison, uzay ötesine bile uçurulabilecek bir uçak ve bütün silahları modası geçmiş hale getiren bir silah - "parçalayıcı"yı (*disintegrator*) keşfeder. Şu halde

neden Mars'tan yeni bir saldırı bekliyoruz? Neden yabancı gezegeni almıyor ve eğer gerekirse, Yerküre üzerinde asılı duran tehdidi ortadan kaldırmak için onu imha etmiyoruz?

Marslılar, Dünya'dan gelecek ani saldırıya karşı savunma amacıyla bin adet uzay gemisi toplarlar. Fakat Edison'un parçalayıcısına karşı şansları yoktur. "Bir kuş sürüsüne ateş etmek gibiydi... Pratik olarak merhametimize kalmışlardı. Yüzlerce hava gemisi tarafından çok yükseklerden ve sürekli atılan tanınmaz paramparça fragmentler, kaynar suların içinde yutulup gidiyordu."[39] Komutan açıkça ifade eder:

"Dünyanızda tek bir canlı bırakmayacak şekilde, tüm bir imhayı tamamlamak üzere hazırlatıldık."[40]

Edison onu durdurur: "Bu insanları böyle soğukkanlılıkla öldürmemiz imkânsız."

Fakat Marslıların su bentlerini tahrip ederek tam da öyle yapmışlardı. Edison'un adamları, Mars halkının yaşamları için dalgalarla boğuştuklarını görünce, yaptıklarından çark ettiler. "Eylemimizin bir sonucu olarak kaç milyonun yok olduğunu tahmin bile edemeyiz. Kurbanların pek çoğu bildiğimiz kadarıyla tümüyle masum kişiler olabilirlerdi... Onlara bakmak korkunç bir manzara idi. Acıma ve vicdan azabı duygusu altında ezildiğimizden, düşmanlarımıza yardım etmek arzusuyla hareket ettirildik, fakat onlara yardım etmek şimdi tümüyle gücümüzün ötesinde idi.

"Tufanda Mars yerlilerinin muhtemelen onda dokuzdan fazlası yok oldu. Yaşamda kalan tüm diğer kuşakları ise bize zarar vermek için yeniden güçlerini topladıklarında, zaman çoktan geçmiş olacaktı."

Önleyici savaş böylece amacına ulaştı. Edison ulvi hisle dolu bir halde, Yerkürenin kurtarıcısı gibi yüceltilmiş olarak geri döner.

58

1899 Bloch'un çalışmasında toplanan materyal, 1899 Den Haag barış konferansının önüne serildi. Şurada burada sivillere en büyük tehlikenin havadan geleceğini fark etmeye başlamış bazı katılımcılar vardı bile. Küçük ülkeler oyunun önünde olmak istediler. Hava savaşının tümden yasaklanmasını talep ettiler. Büyük güçler, özellikle de Büyük Britanya, yasaklanmaya muhalefet etti. İngilizlerin en üst komutanı Lord Wolseley, İngiltere'nin pozisyonunu şöyle ileri sürdü: "Balonlardan bomba atmak eğer mümkün olsaydı, Britanya gibi sadece küçük bir orduya sahip olan bir güç için çok büyük avantaj sağlayacaktı.

"Bilimsel buluşların sınırlandırılması, bir ulusu kendi bilim adamları ve imalat kuruluşlarının üretken kapasitesinden sağlanan avantajlardan mahrum eder. Tümüyle ispatlanabilir ki, yıkım makinelerinin bilimsel-teknik gelişimi; (a) ulusları savaşa girmeden önce tereddüde sevk etmeye, (b) savaştaki kayıpların yüzdesini azaltmaya, (c) askeri seferlerin uzunluğunu kısaltmaya ve böylece halk tarafından çekilen acıları minimum bir düzeye indirmeye eğilim gösterir."[41]

İngiltere dışında her ülke, beş yıllık geçici bir süre için "balonlar ve öteki hava gemilerinden mermi veya patlayıcıların atılmasını" yasaklayan Amerikan uzlaşma önerisini imzaladı.

▶ 64

59

1900 Robert W. Coles'in *The Struggle for Empire* (1900, İmparatorluk Mücadelesi) isimli ilk romanında,- Anglo-Sakson ırkı zirveye ulaşır - Londra sadece dünyanın değil, aynı zamanda kainatın da başkentidir. 20. yüzyılın başında İngiltere ve Birleşik Devletler tekrar birleşirler ve Avru-

pa'nın Germen devletleriyle bir birlik içine girerler. Fransızlar, İtalyanlar ve Akdeniz'in diğer halkları çabucak ve müsait şekilde ortadan silinirler ve ülkeleri birlik tarafından devralınır. Rusya ve Türkiye önemsizliğe inerler. Kısa süre sonra Anglo-Saksonlar, kalan diğerlerini de emerler ve Yerküreye egemen olurlar.

Belirleyici faktör, yerçekimi yasasına meydan okuyan uzay gemilerinin icadı olur. Tüm güneş sistemi sömürgeleştirilir ve 2236 yılına kadar gezegenlerin çoğuna yerküre kadar yoğunlukta yerleşilmiş olur.

İnsan ırkı, tedrici olarak iki sınıfa bölünür: Gücü elinde bulunduran hünerliler ve köleliğe indirilen hünerli olmayanlar. Hünerlilerin hırsı sürekli büyür: Bir bölge ya da ülkeye hükmetmek artık hiçbir şeyden sayılır. Herkes ve her biri, kendi özel gezegeni, kendi özel güneş sistemi, kendi özel kainatını ister.

Anglo-Saksonlar, korkunç silahlarla donanımlı uzaya uygun gemiler inşa ederler, onlarla tüm uzayda devriye gezer, fetheder ve talan yaparlar. Orada, karanlıkta işlenen pek çok suç, hiçbir zaman gün ışığına çıkmaz. Pervasız bilim adamları gittikçe daha büyük uzay gemileri inşa ederler, onlarla yıldızlar arasındaki dipsizliklerde gittikçe daha uzak maceralara girişirler. Orada nihayet hatırı sayılır bir muhalife, onlarla aynı düzeyde bir medeniyet seviyesine ulaşmayı beceren bir halkla - Kairet gezegenindeki Sirianlarla - karşı karşıya gelirler.

Savaş kaçınılmaz olur. Sirianlar, Londra'yı bombalarlar. Ancak şehir, Sirian uzay gemilerini savunmasızca yere çakılmaya zorlayan bir icat sayesinde kurtulur. Şimdi Anglo-Saksonlar, korkunç bir intikama girişirler, Sirianların başkentini bombalarla kül içinde bırakırlar. Sirianların hükümeti teslim olmayı hala kabul etmeyince, Anglo-Saksonlar şehir ardından şehir yıkmaya devam ederler, ta ki talepleri olan koşulsuz teslimiyeti sonunda sağlayana kadar.[42] Londra bir kez daha kâinatın başkenti olur.

Habis Asyalı dahi Dr. Yen How, bir İngiliz kadınına arzuyla tutulur. Kadın onu reddedince, beyaz ırkı imha ederek intikamını almaya karar verir. Çin'de iktidarı ele almak ve el altından Avrupa'nın büyük güçleri arasında savaş çıkarmak onun için basit bir iştir. Ardından Japonya'ya döner:

"Beş yüz ya da bin yıl geleceğe bak, ne görürsün? Beyaz ve sarılar, Yerkürenin egemenliği için ölüm kalım mücadelesine kilitlenmişler. Beyazlar ve sarılar orada başkaları mümkün değildir. Siyahlar ikisinin kölesidirler, kahverengiler sayılmıyor. Fakat bu ikisi, bir gün yüz yüze durur ve 'içimizden biri gitmeli' derlerse zaferi kim kazanacak?

"Bugün beyazlar, Japonların yüzlercesini biçebilirler, fakat yakın zaman içinde bunu milyonlarcasına yapabilme gücünde olabilecekler. İşte bu nedenle "insiyatifi ele almanız ve en az bekledikleri anda Avrupalılara sürpriz yapmanız gerekir"[43] der Yen How.

Ve böylece Matthew P. Shiel'in *The Yellow Danger*'de (1898, Sarı Tehlike), karşılaştıkları herkesin karnını deşen 400 milyon Çinli, Avrupa kıtasını sel gibi basar. Bu kan gölünü özellikle dehşetli kılan; hararet ve arzu, kan içgüdüleri ve en büyük suç gaddarlığıyla çılgına dönen, yasaklanmış arzularını tatmin eden ve sonra bitkin bir halde ceset yığınları üzerinde uyumaya giden terli [Çinli] kadınlardır tümüyle.[44]

Aynı talih, İngiltere'yi beklemektedir. Belki deniz kuvvetleri, Çinlileri uzun İngiltere sahillerinden uzak tutar. Fakat "çürümüş ve terkedilmiş yirmi milyon Çinlinin, yüzer mavnalar içinde, gemilerin geçiş kanalını bir sonraki yıl ya da iki yıl rehin tutmaları" hiç de hoş bir düşünce değil. Kahraman Hardy, diğer çözümü bulur.[45] Yüz elli Çinli seçer ve kollarının üst tarafından şırınga yapar. Sonra onları hemşehrilerinin yanına geri gönderir. Yanak-

larında siyah, büyük ve şekilsiz lekeler, dudaklarında da siyah köpükler oluşur. İllet, kısa sürede Avrupa'yı sarı kabustan kurtarır.

Son iyiyse hepsi iyi demektir. Çinlilerin imhası büyük kayıp değildir, çünkü "karanlık ve saklı duyuları", en yüreksiz Avrupalıların bile kavrayışlarının ötesinde durmaktadır. Kıta İngilizlere düşer, Büyük Britanya dünyayı yönetir. Almanya, Fransa ve Rusya gibi kelimeler sadece posta adreslerinde vardır. İnsan olmak, artık İngiliz olmaktır.

► 72

61

1901 Matthew P. Shiel'in *The Purple Cloud*'taki (1901, Mor Bulut) kahramanı Kuzey Kutbu'na giderken yolu üzerinde gazı, başlıktaki mor bulutu salıverir. Geri döndüğünde kendisi dışında tüm insanoğlunu öldürdüğünü görür.

Kendisi son adamdır. En güçlüdür - fakat yöneteceği kimse yoktur. İstediği her suçu işleyebilir - fakat suç işleyeceği kimse yoktur. Öldürebileceği birini arar. Fakat çoktan herkesi öldürmüştür.

Çaresizlik içinde Londra'yı ateşe verir ve şehrin bir ateş denizi içinde kayboluşunu zevkle seyreder. Paris, Kalkuta, San Fransisko ve sayısız diğer şehirleri mutluluk içinde yakar. Çin'de yaşamda kalmış olanların olabileceğinden kuşkulanır ve oraya seyahat eder, fakat kimseyi bulamaz, böylece yerine Pekin'i yakar. İstanbul dahi alevler içinde kalınca, nihayet sonunda gazdan kaçıp kurtulan güzel genç bir Türk kızını bulur. İçinden gelen bir ses "Öldür, öldür ve çamura yatır, haz al!" der.[46]

Bu garip yıkım zaferi şarkısı, önceki herhangi bir asırdan çok daha fazla şehri yakacak ve insanı öldürecek olan asrın cümle kapısı olarak durmaktadır. Matthew Shiel'in küresel kundakçısı, bi-

lebildiğim kadarıyla tüm dünyayı bilinçli ve kasıtlı bir şekilde imha eden ilk kurgusal mahlûktur.

▶ 277

62

1903 17 Aralık 1903, sabah saat 10.35'te ilk motorlu uçak havalandı ve uçtu. Ancak 12 saniye ve 40 yard (36,5 m) uçabildi. Fakat o an, bin yılın rüyası yerine getirilmiş oldu. Neticede insanlar uçabiliyordu! Bu insanların şimdi bombalayabilecekleri, serüven içinde çoktan unutuldu gitti. Uzayın fethine eşlik eden tüm tehlikeler, ilk uçağın arkasında kalan rüzgar meteoru gibi uçup gitmişlerdi.[47]

▶ 65

63

1904 Alman, Hermann Anschütz-Kaempfe'tı (1872-1931). Çocukluk rüyasını gerçekleştirmek için, ne güneş ne de yıldızların ışıldadığı Kuzey Kutbu buz yığınlarının altından denizaltıya dümenle yön vereceği bir alete ihtiyacı vardı. Hangi yöne gitmeliydi? Oraya vardığını nasıl bilecekti?

Foucault'un jiroskopunu, denizcilik sefer aletine, jiroskoplu pusulaya (döner/topaç pusula) çevirerek işe başladı. Bu zamanda bütün donanmaların, tahta gemilerden çelik olanlarına kadar, döndürmeden kaynaklanan sevk etme sorunları vardı. Çelik, mıknatıslı pusulaları karıştırıyordu. Anschütz-Kaempfe, 1904'te çalışan jiroskoplu pusulayı tamamlamış ve 1908'de en prestijli savaş gemilerinden birine, *Deutschland*'a (Almanya) monte etmişti.[48] Mucidin kendisi için bile bu, sadece bir ara istasyondu. Çocukluk rüyası ancak ölümünden çok sonra, ABD gemisi Nautilus, Pasifik Okyanusundan Atlantik'e Kuzey kutbu buzunun altından güvenle gidince gerçekleşecekti.[49]

▶86

64

1907 Hava savaşı yasağı konusundaki zaman sınırı, 1907 ikinci Den Haag Konferansı tarafından uzatıldı. Fakat bu anlamsızdı, çünkü büyük güçlerden pek çoğu - Almanya, Fransa, Japonya ve Rusya - imzalama sıkıntısına girmediler.

Konferansın en önemli sonucu, halen geçerli bir uluslararası yasa olan dördüncü Den Haag Sözleşmesi oldu. Madde 25 şöyle ifade etmektedir: "Hangi araçlarla olursa olsun, savunmasız şehirlerin, köylerin, meskenlerin ya da binaların bombardımanı yasaktır."[50] Bu "hangi araçlarla olursa olsun" kelimeleri eklenerek, yasağın havadan yapılan bombardımanı ifade etmesi sağlandı.

▶ 75

65

1908 Hayretten dili tutulmuş yığınlar, New York ve Paris'te, bir uçağı ilk defa görüyorlardı. Her göz büyülenmiş gibi lastik tekerlekler üzerine dikilmişti - gerçekten yerden kesilebilirler miydi? Evet, mucize gerçekleşti! "Kalabalıktakilerin yüzünde hiçbir zaman böyle bir merak bakışı görmedim" diye yazıyordu bir Şikago gazete muhabiri: "Herkes, bunun yaşamlarında yeni bir gün olduğunu hissediyordu."[51]

Çoğu Hıristiyan, Tanrı'nın gökte yaşadığını ve uçabileceğini düşünür. Diğer dinlerde de uçuş, ilahi güç ve ölümsüzlüğe eşlik ediyordu. Halbuki orada yukarıya kalkık yüzlerle duran kalabalığın gördüğü, yeni ulaşım aracından başka bir şey değildi. Uçuş yeteneğini insan mükemmelliğinin bir delili olarak gördüler ve nerdeyse tümden dini bir coşkunlukla karşıladılar.

Uçuş, yeni bir ortama, yeni bir dünyaya adım olacak görünüyordu. Halk, "uzay çağı"ndan konuşuyor ve önceki, yani yere bağımlı varlığın artık geride kaldığını ve yeni bir yaşam tarzına girdiklerini hissediyorlardı.

Çok yakında insanlar, üç boyutta serbestçe hareket edebileceklerdi. Uçuş, bisiklete binmek kadar normal ve yürümek kadar doğal olacaktı. Uçağın, tam köşedeki Model T'nin eşiti olduğu kabul ediliyordu. Gazeteciler, yakında büyük şehirlerin düzenli hava hatlarıyla birbirine bağlanacağını ve bir çeşit hava otobüsüyle yüzden fazla yolcunun seyahat edebileceği spekülasyonunu yapıyorlardı. Uçakların ancak iki ya da üç kişiyle havalanabildiği bir dönemde, bu çok cesur bir öngörüydü.

Demokrasi, eşitlik ve özgürlük, bütün iyi şeyler uçuşla gelecekti. Gök, demiryollarının, karayolu bloklarının ve istasyon şeflerinin engeli olmadan yolculuğun devam ettiği özgürlüğün sahasıydı. Dişi uçucular, eski cinsel farklılığın olmadığı gökte büyük bir gelecek görüyorlardı. Diğer bir umut dolu düşünce silsilesine göre; kara araçlarının yerine uçaklar geçince, siyah şoförler pilot eğitimi alacak ve kısa sürede göğün liderleri olacaklardı.

Dağ havasının ve güneş ışıklarının tüberkülozu iyileştirdiği düşünülüyordu. Böylece bulutlar üzerinde harcanacak bir sürenin terapi değeri olabilecekti. "Hasta ve cefa çekenler, yukarıya, yukarıya, halis mikropsuz havaya; özel sanatoryumlara, devlet ve belediyeye ait hava hastanelerine tedavi ve iyileşmeye götürülecekler."[52]

Uçuşun mutlak doğruluğunun başından beri taraftarı olan Alfred W. Lawson'a göre uçuş, insanoğlunu yeryüzünün pisliğinden alacak ve yeni bir yaşam şekli yaratacaktı. Yeni çeşit insana, havada doğacak ve tüm ömrünü orada geçirecek "irtifainsanı"na inanıyordu. Bu gelecekte, gök denizinin dibinde yürümeye devam

eden "yerinsanları", istiridye ve yengeçler gibi görüleceklerdir, kehanetinde bulunuyordu Lawson. Onun irtifa insanı ise yeryüzündeki bütün sınırlamaları aşacak, bir melek ya da bir tanrı haline gelecekti.

67

Ulaşımın yeni araçları, bunların toplumsal sonuçlarından korkan halkın hararetli direnişiyle karşılaştı. Öyle uçaklara hayır. Ama kimse, uçuşun demiryolunun yaptığı gibi yerin biçimini bozduğunu ya da bisiklet ve otomobilin yaptığı gibi gençliğin maneviyatını tahrip ettiğini iddia etmedi.

Kamuoyu, yeni silahlardan - makineli tüfekler, tanklar, zehirli gaz - içten içe nefret etti. Fakat uçaklardan değil. İngilizler, geleneksel düşmanları Fransa'nın havadan askerler göndererek İngiltere'yi işgal edeceğinden zaman zaman korktular. Fakat uçaklara olan iştahları korkularına üstün geldi. Uçaklar yerdeki insanları öldürmek için kullanıldığında bile, hava savaşı genelde harbin diğer şekillerine göre daha temiz ve daha soylu görüldü. Pilotlar, hava düellocuları ve göksel bir turnuvaya katılan şövalyeler gibi görülüyorlardı. Uçakların barışı, esas olarak da savaş tehlikesine karşı demokrasiyi koruduğu söyleniyordu. Diğerlerine birbiriyle savaşma emrini verenler, bu zamana kadar güvenlikleri konusunda kendilerini gayet rahat hissedebiliyorlardı. Fakat uçuş çağında, teşhir ve hedef olabileceklerdi, bu nedenle de savaşa tutuşmaya daha az eğilim göstereceklerdi.

Halk, uçuşun halkları birbirine yakınlaştıracağını ve ulusal sorunların pek çok gerekçesini gidereceğine de inanıyordu. Uçan insanlar, birbirini tanıyacak ve birbirine saygılı davranacaklardı. Yeryüzünde bölünmüş ve düşmanlık içinde yaşayanlar, uçuş çağında sınırsız gökte hep birlikte barış içinde yaşayacaklardı.

68

Fakat barış müjdesinin altında diğerleri, geleceğin daha karanlık düşleri, uçağın araç olarak kullanılmasıyla sağlanacak dünya egemenliği ve kitle yıkım düşleri yatıyordu.

▶ 3

69

1908 Paris ve New York'taki ilk uçak seferiyle ilgili serginin olduğu yıl, Roy Norton'un *The Vanishing Fleets* (1908, Yok Olan Filolar) romanı çıktı. Kitap, uçakların dev hale geleceği ve tükenmeyen bir radyoaktif yakıt tarafından sevkedilecekleri bir gelecek tasvir ediyordu.

Yaşlı Bill Roberts ve pırlanta tanesi kızı Norma, laboratuvarlarında meselenin en iç sırrının keşfine yaklaşıyorlar. Sadece Birleşik Devletler Başkanının olaydan haberi vardır. Bu haber kamuoyuna açıklanmamalıdır, "çünkü eğer sırrımız bilinirse, o zaman savaş olmayacak, oysa savaş amaçlarımız için gereklidir" der.

Süper silahın varlığından habersiz Japonlar ve Çinliler, yıldırım bir atakla Amerikalıları vururlar. Amerikan Başkanı, ne yapması gerektiğini bilmektedir: "Elimizde bir mucize ile verilmiş ve hiç düşünülemeyecek ölçüde öldürücü bir makine vardır; eğer bunu, savaşı tüm zamanlar için kontrol etmek ve bu surette sona erdirmek için araç olarak kullanmada başarısız olursak, görevimizi yapmamış olmanın suçluluğunu taşıyacağız. Üzerimize yığılacak olan sitemler her ne olursa olsun, metanetle karşılamak zorundayız, çünkü biz Tanrının hizmetçileriyiz ve dava sadece biraz daha uzun sürecek."

Bir tek insanın hayatı kaybolmadan önce Japonya böyle bir silah karşısında direnmenin anlamsızlığını fark eder ve Batılı güçlerle beyhude yarışma çabalarını bırakır. Japonya'nın koşulsuz

teslimi bir hakikattir. Tanrının inayetiyle [Amerika Birleşik Devletleri] öyle bir güçle donatılır ki, bununla sadece dünyayı fethetmekle kalmaz, aynı zamanda diğer ulusların halklarını da imha edebilir."[53]

Kuşkusuz bu topyekûn güç, asla kötüye kullanılmamalıdır. Britanya ile ittifak halinde Birleşik Devletler, tüm ülkelerin şimdiki sınırlarını muhafaza etmelerini sağlayabilir. Radyoaktifle güçlendirilmiş dev uçaklar - "barıştırıcılar" - yürürlüğe konan yasağı sağlamak için gökte devriye gezerler. Nihayet süper silah dünyaya ebedi barışı getirir.

70

1908 Savaşa son veren süper silah, 20. yüzyılın başında literatürde popüler olur. Hollis Godfrey'in *The Man Who Ended War* (1908, Savaşa Son Veren Adam) kitabında nihai silah, bütün metallerde derhal etkisi olan ve onları alt-atom parçacıklarına dönüştüren parçalayıcı atomların bir "radyoaktif dalgalar" ışınıdır.[54] Mucit John King, topyekün silahsızlanmayı talep eder. Büyük güçler, sürpriz olmayan bir şekilde reddederler. O zaman King, denizin dibine batırmak suretiyle donanmalarını yok eder. Bir vesileyle bizzat kendisi 82'den daha az olmayan gemiyi tahrip eder.

The Vanishing Fleets'de (Yok Olan Filolar) olduğu gibi, süper silah esas olarak savaş gemilerini hedef alır. Süper silah, insan vücuduna karşı etkili olmayan ve uygarlık için hiçbir tehdit oluşturmayan tek insani silahtır. Yine de King, silahın yanlış ellere düşeceğinden korkmaktadır. Böylece önce her ülkeyi silahsızlanmaya zorlar, ilkin kendi silahını tahrip eder, arkasından sırrını ve en son da kendini.

71

1908 Aynı yıl (1908) yayınlanan J. Hamilton Sedberry'in *Under the Flag of the Cross* (Haç Bayrağı Altında) kitabında barışa giden yol yeterince kanlıdır. Burada süper silah, ana maddenin en iç güçlerini çözen ve geniş bir hedef içindeki her şeyi öldüren ve tahrip eden "hayran bırakıcı elektrobombalardan" oluşmaktadır. Mucit Thomas Blake'dir, sarıların ve beyazların dünya egemenliği için savaştığı yüz yıl daha ilerideki gelecekte yaşamaktadır. Bu dönemin ırk biyolojisinde beyaz ırk Kafkasyalılar olarak adlandırılmaktadır ve Kafkaslarda şimdi savaş olmaktadır.

Eylül 2007'de, Heathendom'un sarı orduları Hıristiyanlık'a karşı nihai saldırılarına girişirler. Ancak, onlardan milyonlarcasını öldüren Thomas Blake'in gayri insani yıkım makinelerini hesaba katmamışlardı.[55]

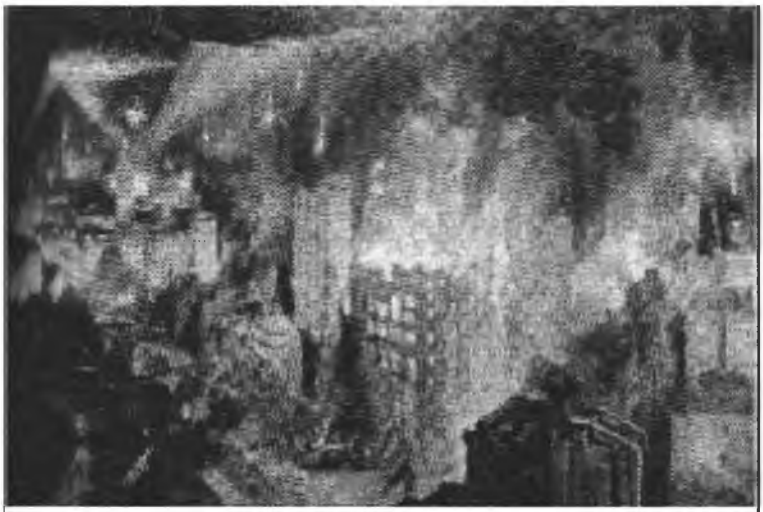
Süper silaha hürmetten, gerçek savaş sonunda süngülerle kazanılır. "Batı yarıkürenin gürbüz çocukları" hücuma geçince, Moğolların gövdeleri az sonra sivri uçlu çelik üzerindeki solucanlar gibi ağrıdan kıvrılırlar.

Beyaz zafer eziciydi. Sarı adamlardan milyonlarcası düşer, daha çok milyonlarcası da esir düşer ve milyonlarcası da solan yapraklar gibi yerküre üzerine dağılırlar. Beyaz üstünlüğüne kimse meydan okuyamayacak. Elektrobombanın gölgesinde ebedi barışın egemenliği sağlanır.

▶ 87

72

"*The Unparalleled Invasion*" (1910, Emsalsiz İşgal) Jack London'un son kısa hikâyelerinden biridir. Dünya, takriben 1970'te birden Çin'de 500 milyondan fazla Çinlinin yaşadığını dehşet içinde farkeder. "Bu iğrenç insan okyanusu" şimdiden Hindiçin'i

New York'a bir hava saldırısının temsili resimi.
The War in The Air (1908, Hava Savaşı)

basmış ve artık Hindistan'ın kuzey sınırlarını zorluyordu. Bu çılgın insan selini frenleyecek hiçbir çare mümkün görünmez. Ama Jacobus Laningdale isimli bir Amerikalı bilim adamının taze bir fikri vardır. Eylülde bir gün, Pekin caddeleri alışılageldiği üzere "çabuk çabuk ve anlamsızca konuşan Çinlilerle" doluyken, gökte küçük bir siyah benek gözükür. Benek büyüdükçe büyür, göreceli olarak bir uçak gibi gözükür. Havadan birkaç kırılgan cam tüp bırakır. Tüpler patlamaya neden olmazlar, caddelere ve evlerin damlarına düşünce ufak bir çatırtıyla kırılırlar. Fakat altı hafta sonra; Pekin'in 11 milyonluk nüfusunun tümü ölüdür. Tek bir kişi bile, çiçek hastalığının birleşik etkilerinden, sarıhummadan, koleradan ve vebadan kurtulamaz. İşte Çin'in üzerine yağmış olan bu bakteriler, mikroplar ve basillerdi.

Çinliler kendilerini korumak için kırsal alanlara kaçmaya çabalarlar. Fakat felaketten kaçan milyonlar, imparatorluğun sınırlarında bekleyen Batılı güçlerin ordularıyla karşılaşırlar bu defa. Göçmenlerin kıyımının eşi benzeri yoktur. Askerler, iğrenç ceset

yığınlarından bulaşmayı önlemek için, düzenli aralıklarla yirmi ya da otuz mil kadar geri çekilmek zorunda kalırlar.

Örgütsel duyularını kaybeden bu milyonlarca insan için hiçbir umut yoktur. Veba işini görürken; savaşın modern araçları, dehşet içinde olan yığınları esir alır. Yüzlerce milyon ölünün gömülmeden uzandığı ve katliamın, yamyamlığın ve çılgınlığın kontrolsüz bir şekilde hüküm sürdüğü Çin, dünyada bir cehennem haline gelir.

İzleyen yılın şubat ayında gönderilen inceleme heyetleri, yabani köpek sürüleri ve göçebe haydut gruplarını bulurlar. Yaşamda kalanlar çılgınca öldürülür. Ülke dezenfekte edilir ve tüm dünyadan yeni göçmenler yerleştirilir. Barış, ilerleme, sanat ve bilimin yeni bir çağı başlar.

Savaşın kötü hayaleti olarak bomba. Conquête de tarafından. l'Air vue par l'image 1495-1909'den, Paris 1909.

73

Hay, Odell, Waterloo, Serviss, Cole, Shiel, London ve geçen asrın diğer pek çok yazarının jenosit (soykırım) fantezileri, ilk uçağın varmasını bekleme halindeydi. Dünyanın tüm problemlerini kitle kıyımı yoluyla havadan çözme rüyası, daha ilk bomba düşmeden yerine konulmuştu bile.

▶ 4

74

1910 Polis olarak pilot, değnek olarak bomba. Bu düşünce ilk olarak R.P. Hearne tarafından *Airships in Peace and War*'da (1910, Barış ve Savaşta Hava Gemileri) geliştirildi. Cezalandırıcı askeri seferler, pahalı ve zaman tüketiciydi. Hedeflerine ulaşmaları aylar alabiliyordu. Fakat havadan cezalandırma hemen yerine getirilebilirdi, hem de çok düşük bir masrafla. "Vahşi ülkelerde böyle bir savaş aracının manevi etkisini tasavvur etmek imkânsızdır" diye yazar Hearne.[56] "Hava gemisinin görünüşü bile, kabileler arasında dehşete yol açacaktı." Ayrıca, "seferi faaliyet yüzünden beyaz askerlere rastlayan korkunç yaşam kaybı" önlenebilirdi.

Tıpkı donanmanın denizde devriye gezmesi gibi, hava gücü ülke üzerinde kolayca devriye gezebilirdi. Eğer gerekliyse bombalar, "keskin, şiddetli ve korkunç bir ceza" dağıtabilirdi. Bununla birlikte geleneksel cezalandırma seferlerine göre çok daha insani olacaklardı, çünkü bombalar yalnız yasa tanımazları etkileyecek, masumları sağ salim bırakacaktı.

Tabii ki bu katışıksız bir fanteziydi. Hearne'nin fikri mümkün olmayan bir isabetlilik talep ediyordu. Fransızlar, 1912'de Fas'a polisin eylemlerini yürütmeleri için altı uçak gönderince; pilotlar, köyler, pazarlar ve otlanan sürüler gibi büyük hedefleri seçerler, yoksa bombaları isabet etmeyecekti. Ve ertesi yıl İspanyollar,

Fas'ın "kendilerine ait" parçasını bombalamaya başladıklarında, özellikle tesirli olmaya ayarlı değil, ama mümkün olduğu kadar çok sayıda canlı hedefe doğru yayılacak, içleri patlayıcılar ve çelik topçuklarla dolu Alman *cartouche* bombalarını kullanacaklardı.[57]

▶ 100

75

1911

Bir şehir ne zaman savunmasızdır? İzin verilen bir hava saldırısına hedef olmaması için savunması ne kadar uzakta olmalıdır? Askeri nakliyat savunma olarak değerlendirilir mi? Ya silah fabrikaları? Belki bu fabrikalarda çalışan halktan insanların evleri? Ya da çocukları?

Den Haag Sözleşmesi'nin 25. Maddesi pek çok suali cevapsız bırakmaktadır. "Savunmalı" ve "savunmasız" şehir arasındaki ayrım net olmadığından, temel soru bir daha ortaya çıktı. Yerdeki hedeflere karşı hava saldırısına, savaşın bir tarzı olarak izin verilmeli midir?

Bu suale cevap bulmak amacıyla 1911 Nisanında Madrit'te Uluslararası Hukuk Enstitüsü, Avrupa'nın en önde gelen uzmanlarını sahaya davet etti. Tartışma, özellikle kalabalıklar bombalandığında ne tür yaraların beklenebileceği üzerinde yoğunlaştı. Paul Fauchille, bir uçağın taşıyabileceği bombaların ağırlığının, savaş gemilerinin yükünden çok daha küçük olduğunu savundu. Bu nedenle tahribatın, savaşın kabul edilir diğer formlarından daha büyük olabilmesi çok zordur ve bu nedenle hava saldırısına izin verilmelidir.

Von Bar tarafından temsil edilen muhalefet, hava saldırılarının tespit edilmiş hedeflerle sınırlandırılmasmm çok zor olduğunu ileri sürdü. İsabetlilik böyle kaba oldukça, sivillerin kayıplarını önlemek imkânsızdır. Bu nedenle hava saldırıları ya-

saklanmalıdır.

Bu iki tutum arasında bir uzlaşma olarak şu tavsiye seçildi: "Barışçıl halkı karadan ve denizden yapılan saldırılara göre daha büyük tehlikelere maruz bırakmadıkça, hava savaşına izin verilir."[58]

▶ 79

76

1911 Kuzey Afrika 16. yüzyılın ortalarından beri, Türk İmparatorluğu içinde görece bağımsız bir konumda bulunuyordu. 19. yüzyılda Türkler, Avrupalı güçlere toprak üzerine toprak kaptırdılar. 1911'e kadar ellerinde İngilizlerin Mısır'ı ve Fransızların Tunus'u arasındaki küçük kıyı şeridi kalmıştı sadece.

Şimdi ise İtalyanlar, İtalya'nın birliğinin 50. yıldönümünü Türklerin Kuzey Afrika'daki son parçasını fethederek kutlamak istiyorlardı. Trablus şehri 30 bin nüfusa ve geniş çöl sahası da 600 bin Arap bedevi göçebesine sahipti. İtalyanlar bunun sadece askeri bir yürüyüş olacağını düşünüyorlardı.[59]

77

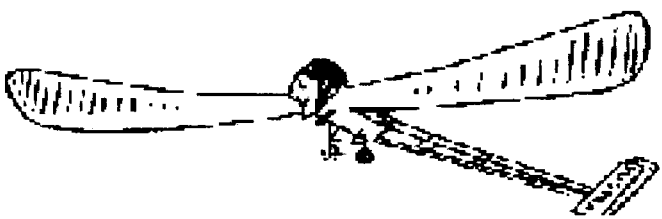
1911 Savaş, İtalyan pilotları için tanrının bir nimetiydi. Paris'teki ilk uçuş sergisinden tam üç yıl sonra şimdi, yeni silahı savaş içinde deneme fırsatı ele geçireceklerdi.

Yaptıkları her şey harikulade şekilde yeniydi. Pilotlardan biri uçağına bir kamera yerleştirdi ve ilk hava fotoğraflarını çekti. Bir diğeri ilk gece saldırısını yaptı, bir üçüncüsü ilk yangın bombasını attı, dördüncüsü ilk düşürülen oldu. Yaptıkları her şeyde öncüydüler.

Pilotların savaşı, aynı zamanda şairlerin de savaşıydı. Gabriele D'Annunzio'nun şiddet şarkısı, on yıllarca sağır kulakların üzerine

düştü. Şimdi ise onun *Canzoni delle geste d'Oltremare* (Denizin Ötesindeki Eylemlerin Şarkıları), koyu harflerle Corriere della Sera'nın tüm sayfalarını kapsıyor. Edepsiz romanları orta sınıf tarafından büyük kuşku ile karşılanmış olan küçük İblis ve Üstün İnsan (*Übermensch*), şimdi bir ulusal kukla olarak genel ilgi toplamaya adım atıyordu.

Genç meslektaşı ve Futurism'in* mucidi Tommaso Marinetti, birbiri ardından çıkan tahrik edici manifestoda, savaşı "sağlıklı" ve "bir ahlak eğitimi" olarak gururla anlatıyordu. Genç şairler, onda şiddet aşkından, patlama senfonisinden ve "mermilerimizin düşman yığınlarından yarattığı çılgınca heykeltıraşlıktan" başka takdir edilebilecek bir şey görmediler. Yüzbaşı Piazza'nm uçağında göklere uçan ve yerden yarım mil yukarıda, emin bir mesafeden kan gölünü gözlemleyen Marinetti, "*La Bataille de Tripoli*"de (26 Ekim 1911, Trablus Savaşı), cesaret için İtalyan askerlerine haykırır: "Hücum! Süngü Tak! Hücum!"[60]

Kanatlı D'Annunzio, 1911'de bir karikatürde

* *Futurism* (Gelecekçilik): İtalya'da 1910'da başlayan sanat hareketi; alışılmış sanat ilkelerini aşarak resim, müzik ve edebiyatta çağdaş hayatın hız, dinamizm ve atılımlarını getirmeye çalışan bir cereyan. Ya da geçmiş zamandan ziyade geleceğe güven ve ümit bağlama.

78

1911 Trablus'daki herkes, 26 Ekim 1911 olaylarından öyle büyülenmiş değildi. Bir gün önce Araplar, karşı saldırı için Türklerle güçlerini birleştirdiler ve İtalyanları neredeyse geriye, denize döktüler. İtalyan ordusu Arapları ihanetçi olarak gördü ve Arap sivil nüfusuna vahşice saldırdı. Londra *Times*'a (31 Ekim) göre, "kan ve hırsın sel kapıları açılmıştı". *Daily Chronicle* (6 Kasım), "bu savaş değil, kasaplıktı. Savaşçı olmayanlar, genç ve yaşlı herkes, vicdan azabı ve utanç duyulmadan merhametsizce doğrandı" diye yazdı.

Süngü sahasının gerisinde kalanlar,bunun yerine, bombalandılar. İlk hava saldırısı bir intikam eylemiydi. Saldırı Tagiura ve Ain Zara üzerine yönlendirilmişti, çünkü bu vahalardaki Araplar savaşa karışmışlardı. 6 Kasım tarihinde yapılan hava kuvvetlerinin ilk tebliğinde, bombaların "Arapların maneviyatı üzerinde harika bir etki bıraktığı" ifade ediliyordu.

Üç gün sonra İtalyanlar savaşın bittiğini açıkladı ama za- manın söyleyeceği gibi biraz mevsimsizce.[61]

▶ 85

79

1911 Böylece,İtalyanlar, Trablus dışındaki bazı vahaların 1911'deki bombalanması sırasında yaptıkları ilk hava saldırıları eylemlerini savunmak için uluslararası hukuka atıf yapabileceklerdi. Hava saldırısının, savaşçı olmayan sivil nüfusu ve mülklerini (sivillere karşı merhametsiz katliamlar yürütmüş olan) kara ordusundan ya da (hava saldırısından bir gün önce 152 ağır top mermisi atmış olan) deniz kuvvetlerinden çok daha büyük tehlikelere maruz bıraktığı ileri sürülemezdi. Madrit'te 1911'de Uluslararası Hukuk Enstitüsü tarafından seçilen ilkedeki tehlike şuydu: Silahlı kuvvetlerin eski dalları tarafından (kara ve

deniz kuvvetleri – ç.n.) sivillere yönelik olarak yapılan saldırılar (ve uluslararası hukuk tarafından kabul edildi) ne kadar kötü olursa, - uyum hatırına - o kadar çok hava gücüne izin verilecekti.[62]

► 39

80

1912 baharında Stockholm Dagens Nyheter gazetesi Gustaf Janson'un, *The Pride of War*[63] (Savaşın Azameti) başlığıyla kitaplaşan Trablus Savaşı hikayelerini yayınladı. Uluslararası alanda büyük beğeni aldı. Her bölüm, savaşa bireyin gözüyle bakmaktadır, örneğin köylü bir Türk askerinin ya da bir İtalyan piyade erinin. Son bölüm, çölün üzerinde yükseklerde süzülerek uçan cennet mekân bir İtalyan havacının bombalarından aldığı, zapt edilemez hummasını tanımlamaktadır. "Boş yeryüzü altında, boş gökyüzü üstünde ve o, tek adam, onların arasında yüzüyor! Güç duygusu onu kaplar. Beyaz ırkın tartışılamaz üstünlüğünü göstermek için uzay boyunca uçuyordu. Hedefi içinde ispatı vardı, yedi adet yüksek patlayıcı bomba - Onları göğün kendisinden vızıldayabilmek - inandırıcı ve reddedilmezdi."

81

Uçak ve bombaların askeri teknolojideki gelişmenin örnekleri olduğu inkâr edilemezdi. Teknoloji, uygarlıktı. Uygarlık kendisiyle birlikte uygarlığı yayma görevini getirdi: Eğer uygar olmayanlar direniş gösterirlerse şiddet araçlarıyla, eğer gerekliyse savaşla bu görev yerine getirilecekti.

Gustaf Janson'un pilotunun yaptığı gibi bir cenaze grubunu ya da bir hastaneyi bombalamak, doğal olarak savaş kurallarına aykırıydı. Fakat Trablus savaşı tahlillerinde, yasal analizciler bu tip eylemler için de savunma gerekçesi buldular.

Teknolojik olarak üstün İtalyanların medeni misyonu insani ya-

salar ve kurallardan daha üstün bir düzeydedir, dediler. Dr. Tambaro, *Zeitschrift für internationales Recht*'te[64] (Uluslararası Hakkaniyet Dergisi): "Eğer uygarlığın en yüksek prensipleri yazılı insanlık yasaları ile çelişirse, sonraki diğerine öncelik tanımalı. Sömürgeci yasa bütünüyle bu tutuma dayanıyor" diye yazdı. Kimse ona karşı çıkmadı.

82

1912 Bombalar bir medeniyetin aracıydılar. Bizden medeni olmuş olanlar bombalanmayacaktı. Böylece Trablus'daki bombalama, çoğu halkı endişeye sevk etmedi. Şairlerin sihri tam bir katiyetle hüküm veriyordu ki, Roma ya da Paris üzerine asla bomba düşmeyecek, kendi en yakınlarına ve en sevdiklerine asla saldırı olmayacaktı. Bunun bir yalan olduğunu ilk düşünen Janson'du.

O, Afrika çölünde "bazı kudurmuş çılgınların" üzerine düşen ilk bombadan sadece birkaç ay sonra, Avrupa başkentlerinde oturanların da bombalar yardımıyla kudurmuş çılgınlar haline getirilebileceğini fark etti. İlk küçük patlamanın ardından birkaç ay içinde toplu bir felaketi çoktan göz önüne getirebilmişti Janson.

83

Gustaf Janson'un generali, pilota teşekkür konuşmasında; teknolojideki ilerleme takdir edilmeli, der. Almanya'nın yarım saat içinde Paris üstüne 10 bin kilo dinamit atacak 300 uçağı var bile. "Gece yarısı bu üç yüz uçak sınırdan havalanır ve daha sabah olmadan Paris bir moloz yığınıdır. Mükemmel baylar, mükemmel!"

"Beklenmeden ve uyarmadan dinamitler, yağmur gibi şehrin üzerine yağmaya başlar. Her bir patlama, sonuncuyu izler. Hastaneler, tiyatrolar, okullar, müzeler, kamu binaları, halka ait evler tümü yıkılır. Yollar yıkıntı haline gelir, katlar bodrumlara kadar

düşer, caddeler ev yıkıntılarıyla kilitlenir. Kanalizasyon hatları kırılır ve içindekiler her tarafa, ama her tarafa akar. Su hatları kırılır, sel başlar. Gaz hatları tutuşur, gaz sel gibi yayılır, patlar ve yanmaya başlar. Elektrik lambaları söner. Yığınların mırıltısını, yardım çağrılarını, acı içinde haykırışlarını, suyun sıçrama sesini, ateşin gürlemesini ve en gürültülüsü olan kesilmeyen patlamaların yankılanan sesini tamamen matematiksel olarak düzenli aralıklarla duyabilir insan. Duvarlar yıkılır, binalar yerle bir olur. Erkekler, kadınlar, çocuklar, dehşetten çılgınlaşmış halde yıkıntıların arasında dolaşır dururlar. Pislik içinde boğulurlar, yanarlar ve patlayıcılarla parçalanır, imha olur, yok olurlar. Kanları çöplük ve pislik içinde akar, yardım feryatları yavaş yavaş kaybolur..."

84

"Bizler sadece şükranla kabul etmeliyiz" sözleriyle sonuçlandırır general, "yeni ve parlak görevler bizi bekliyor. Demin bahsettiğim ilerlemenin zaferi karşısında şunu söylemeyi bir mübalağa olarak görmüyorum: Mükemmelliğe yaklaşıyoruz."

Janson, generalin ne hakkında konuştuğunu biliyordu. Söz konusu General, İtalya dışında henüz tanınmıyordu. Fakat çok yakında asrın en etkili askeri teorisyeni olacaktı.[65]

▶ 5

85

1912 Savaşla geçen bir diğer yıldan sonra İtalya ve Türkiye, 1912 Ekiminde barış yaptılar. Avrupa, Trablus Savaşı'nın bittiğini deklare etti. Fakat Arap direnişi devam etti. Bombalar hala düşüyordu. Bombaların maneviyat üzerindeki harika etkisi, tesirini oldukça yavaş gösteriyor gibiydi. İtalya sömürgesi olarak adlandırılması için Libya'ya boyun eğdirmek 20 yıl aldı.

▶ 135

En Yeni Şekliyle Keşif: Dördüncü Kol Trablus'ta

Pek çok kişi hava gücünü bir hava süvarisi olarak gördü. İşte, at üzerindeki yoldaşına bildiri atan uçan bir süvari asker. Resim: *London News*, 11 Kasım 1911.

86

1912 Robert Goddard, 1912'de bir araştırma bursuyla Princeton'a kabul edildi ve orada roketin yerçekim kuvvetinden kurtulup havalanması için gerekli olan silah barutu miktarını buldu. Araştırması, roket fırlatma prensipleri üzerine iki patentin temelini oluşturdu. Fakat ileri tüberküloz teşhisi kondu ve bu nedenle günde bir saatten fazla çalışamadı.

Aynı yıl *Exploration of Universal Space with Jet Devices* (Jet Aletleriyle Evrensel Uzayın Keşfi) kitabını yayınlayan Rus bilim adamı Konstantin Tsiolkovsky, Goddard ile burun buruna ilerliyordu.

▶99

87

1912 Barış yapıcı kitlesel imha süper silahı mutluluk yayar, tümden bilimsel güç, havadan kolaylıkla ve şen bir şekilde dünya problemlerine hassas olmayan uygun çözümü bulur. Bu popüler temalar Nobel Ödülü sahibi Rudyard Kipling'in geleceğin hikayesi olan "*As Easy As ABC*" (1912, ABC Kadar Kolay) kitabına zarifçe sokulur.

"ABC", Hava Kontrol Dairesi'ni (Aerial Board of Control) temsil eder ve aynı zamanda tüm insanlar üzerinde topyekûn ve kâinat düzeyinde gücü olan bir dünya konseyinin adıdır. Kısırlaştıran ışınların yardımıyla dünya nüfusunu titiz bir şekilde yarım milyara indirir - "fakat eğer gelecek yılın nüfus sayımları 450 milyondan fazlasını gösterse, ben kendim tüm fazla bebekleri yiyeceğim" der, bir konsey üyesi.[66]

Kim kısırlaştırılır? Ve yeniden üreme için kime izin verilir? ABC Şikago'ya varınca, kendi yeniden üretim güçlerinin muhafazası için yalvaran Amerikalıların taarruzuna uğrar. Cevap: "Doğum oranınız şimdiki halde bile çok yüksek." Kalabalık sa-

kinleştirilemez. Onların "köleleri" bile "halkçı hükümetin" görevi iadesinden konuşmaya başlarlar! Düşünün bir! Lakırdı politikacılarının isimlerinin kayıtlı olduğu kâğıt şeritlerini "seçim kutuları"na attıkları eski büyü zamanına (*voodoo-time* [Amerikalı siyahların büyüsü -ç.n]) geri dönüşü isterler! Ancak, af dileme ve demokrasiden kaçma istemeleri çok zaman almaz. "Bizi doğrudan yönetin! Kahrolsun Halk!"

▶ 183

88

1913 İspanyollar, isyancı Fas köylülerini cezalandırmak için havadan şarapnel bombaları attılar. İlk açılış, 17 Aralık 1913'te Yüzbaşı Eduardo Barron ve Yüzbaşı Carlos Cifuentes'in Tetuan'ın güneyindeki Ben Carrich köyüne içi patlayıcı ve çelik toplarla doldurulmuş ve yaşayan hedefleri vurmayı amaçlayan dört adet "Karbonit" bombası atmalarıyla oldu.[67]

Bu tip bir çelik bilye vücuda girdiğinde gerçekten ne oluyordu? Bilim bu soruyu sordu. Domates kutularına, balçıktan denemelere, sabuna ve "et taklidi" olarak adlandırılan diğer nesnelere bu toplardan atış yapılarak deneyler yürütüldü.[68] Bazıları, kurşunun ittiği dokunun bitişik dokuyu tahrip ederek yaralara sebep olduğu kanaatindeydi. Diğerleri, topun ette bir oyuk açtığını ya da sıvı dolu doku içinde pervane etkisinin olduğunu ileri sürdü.

▶ 185

89

1914 Atom enerjisi ve silahlarının daha realist resmini veren ilk roman H.G. Wells'in *The World Set Free*'dir (1914, Dünya Kurtarıldı). Wells, meslektaşlarına göre okuduklarından daha iyi sonuçlar çıkaran daha iyi bir okurdu.

En önemlisi, Frederick Soddy'nin *The Interpretation of Radium* (1909, 1912, Radyum'un İzahı) kitabını okumuştu.

Wells'in kitabında Soddy, Soddy'nin kendi kitabında olduğu gibi Profesör Rufus olarak isimlendiriliyor, 500 gram uranyum oksit içeren küçük bir şişeyi örnek olarak alır. - Tıpkı Soddy'nin kendi kitabında yaptığı gibi - "bu 500 gramın birkaç yüz ton kömürle aynı miktarda enerji içerdiği hayret verici değil midir?" diye sorar. "Eğer enerjiyi birden ve derhal salıverseydik, bizi ve etrafımızdaki her şeyi parçamparça edecek şekilde patlayacaktı. Eğer aynı enerji, kömürden elde edilen enerjinin bugün kullanıldığı gibi kontrol edilseydi ve kullanılsaydı, onu üreten maddeden binlerce defa daha kıymetli olacaktı."[69]

Romanının ilk baskısında Wells kaynağını açıkça verir ve tüm kitap Soddy'e ithaf edilir. Fakat Wells'in kâhini hırsları büyüyünce, Soddy'nin adı birden kaybolur ve Wells atom gücü ve atom silahları üzerine öngörü onurunun kendisine ait olduğunu ileri sürer. Soddy ve Einstein, Nobel Ödülü ile yetineceklerdi (1921).[70]

90

Wells'in romanında dünya savaşı 1958'de başlar. Büyük güçler birbirlerinin şehirlerini atom bombalarıyla yerle bir ederler. Açlık ve anarşiden dolayı barış talebi artar. Kuvvetler, İtalya'da bir konferansta bir araya gelirler ve bir dünya cumhuriyeti ilan ederler. Felaket yoluyla ebedi barışa yol açan süper silaha şükürler, savaş aşılır.

Fakat hikâyenin Wells'in çeşitlemesinde tuhaf olan şey, Avrupalıların süper silahı yabancı ırklara karşı kullanma yerine birbirine karşı kullanmalarıdır.

Ama eğer yakından bakarsanız, ilk atom bombasıyla Berlin'e saldırıya uçan pilot hiç de alelade bir Fransız değildir. "Zenciye

benzer" yapısıyla, "koyu renkli genç bir adamdır." Yüzü "parıldamaktadır", sesinde "yabancı memleketlere has bir zenginlik" vardır ve elleri alışılmamış şekilde "kıllı ve istisnai bir şekilde büyüktür." Yüzünde "sonunda maçları kazanan budala çocuğun mutluluğu benzeri bir şey" parlamaktadır.[71]

Bu nedenle, diğer beyazlara atom bombasıyla saldıran beyaz adam, tam olarak beyaz değildi.

91

1915 Birinci Dünya Savaşı başlayınca, bu, Amerikalıların gözünde anlamsız bir Avrupalı savaşı olarak gözüktü. Beş milyon yetişkin insan savaştan, açlıktan ve hastalıktan yok oldu. 10 milyon sakat kaldı. 15 milyon kadın ve çocuk dul ve yetim kaldı. Nitekim daha 1915 kadar erken bir tarihte, *Man Who Rocked the Earth*'de (Dünyayı Sarsan Adam) Train ve Wood tarafından savaş hakkında hüküm verilir. Yine de açlıktan ölüm noktasındaki ordular, birbirlerini hala kıymaya devam ederler. Orada kanlarıyla kızıllaşmış devler gibi yatarlar, bir saldırı için ayağa kalkmaya güç bulamazlar, ama yaklaşan herkesi öldürmeye güç bulabilirler.

Süper silah çözümdür. Bu vakada radyoaktif ışın bir şehri yıkacak güçtedir. Silah taşıyıcısı, enerji kaynağı süratle küçük parçalara ayrılan uranyum olan bir atomik hava gemisidir.[72] Silahın kahramanı Pax, bu silahın Avrupa'da kullanılmasını önlemek ister, bunun için ilkin ışının gücünü Kuzey Afrika'da gösterir. Atlas dağlarını bir hizaya getirir.

Dağ silsilesinin bir kratere dönüşmesi sonucu patlamada çok sayıda insan ölür ve hedeften çok uzaktaki halk bile radyasyondan etkilenir. Birkaç gün sonra, "içlerindeki yangından kaynaklanan dayanılmazacılar çektiler, vücutları ve başları üzerindeki deri dökülmeye başladı ve bir hafta içinde şiddetli şekilde acı çekerek öl-

düler."

Gösterinin sonucu: Büyük güçler ordularını geriye, sınırlarına çekerler, silahlarını ve cephanelerini imha ederler ve Birleşik Avrupa Devletlerini kurarlar. Savaşa yatırılan bütün imkânlar şimdi hastanelere, üniversitelere, okullara, çocuk bahçelerine, tiyatrolara ve parklara adanır. Savaşın korkusu geçer ve halkların refahı bütün insani kavrayışların ötesinde artar. Süper silah, barış yaparak aynı zamanda bir cennet yaratır.

92

1915 Kuşkusuz herkes aynı cennet rüyası görmez. John Stuart Barney, romanı L.P.M.: *The End of Great War*'da (1915, Barış Yapıcı Ufaklık: Büyük Savaşın Sonu) en küçük bir zahmete girmeden savaşta Müttefiklerin lehine karar veren ve *Little Peace Maker* (Barış Yapıcı Ufaklık) adını taşıyan 40 bin tonluk atomik bir hava savaş gemisi hayalini görür. Burada silah gösterisi yoktur. İri uçak gün be gün Almanya'nın üzerine yıkım yağdırır, ta ki tükenmiş Almanlar barış için yalvarana kadar.

Savaştan sonra kitabın kahramanı, bir Amerikan cemiyetinin çizgisi doğrultusunda örgütlenen dünyanın yönetimini üstüne alır.[73] Çoğunluğun yönetimi ve eşitlik fikrinden öfkelenir: "Eğer azınlık daha akıllıysa, neden çoğunluk yönetsin?" Yönetici sınıfı oluşturanlardan zekâ aristokrasisi dediği çok sınırlı bir sayıyı alır ve onlara sınırsız yetkiler verir. Irk problemi birbirinden ayırma temelinde çözülür. - Her ırk kendi kıtasını alır.- Eğer halk kendi mıntıkalarını terk edip bir diğerine yerleşmek isterse, "kendilerini misafirperverce kabul edenlere mutlak surette boyun eğmelidir." Barney, Amerikalıların Kızılderililerin kıtası üzerinde, Güney Afrikalıların da siyahlarınki üzerinde mevcut olduğunu hiç akla getiriyor mu?

Hayır, öyle görünüyor ki siyahlar ve Yahudiler haklarını kay-

bedecekler. "Evi olmayan milletler, binlerce yıldır yeryüzü milletlerinin sırtında parazit olanlar" ise, Barney'e göre, kendi asıl ülkelerinden toprak satın alacak ve oraya yerleşecekler.

Feministler - saçlarını kısacık kestirdiklerinde, doğurduklarında ve en az 12 çocuk yetiştirdiklerinde - sıcak bir şekilde karşılanırlar. Çalışma birlikleri söz konusu olduğunda, kahraman onların rolünü bizzat üzerine alır. İyi işçiler uygun şekilde ödüllendirilecekler, tembel olanlar ve aktif olmayanlara ise, layık oldukları şekilde, paçavra gibi davranılacaktır.

Süper silah bize sadece dünya barışını vermez, aynı zamanda dünya faşizmini de verir.

▶ 127

93

1915 İkinci Dünya Savaş'ının sonunda Dresden ve Tokyo'da olacaklar, Birinci'nin daha başlangıcından belliydi.

"Bir savaş eylemi olarak can alıcı ve hedeflenmesi gereken nokta, toplumun yangın söndürme araçlarının tahrip edilmesi ve hakkından gelinmesidir. Bu noktaya kadar yapılan tahribat, sağlanan başarının masraf ve araçlarının çok cüzi bir oranı olarak görülebilir; ancak bu noktanın ötesindeki tahribat ise, ölçüye vurulamayacak kadar büyüktür: Tüm şehir toplu halde tahrip olabilir" diye yazıyordu İngiliz matematikçi F.W. Lanchester, *Aircraft in Warfare*'de (1915, Savaşta Havagücü).

Tüm bir şehri, üstelik cephe hatlarının çok gerisindeki savunmasız bir şehri yakmak insanlığa karşı bir suç değil midir? "Hislerine erken kapılanlar her zaman olacaktır" cevabını verir Lanchester: "5 milyonluk barışçıl halka sahip bir şehrin dehşet sahneleri içinde ateşle tahrip edilmesinin kaçınılmazlığı bunlara illetli bir hayal mahsulü gibi görünecektir."

Lanchester, bir şehrin yangın bombalarıyla tahrip edilmesini, her ulusun askeri güvenlik adına kendini hazırlaması gereken seçeneklerden biri olarak görür. Bu, "bir düşmanın girişebileceği herhangi bir düşmanca eylemden daha"[74] çok olanaksız olarak görülemez.

94

Bir düşman, neyse... ya sana ne oluyor Lanchester? Hemen biraz önce, topyekûn yıkımlarını sağlamak amacıyla düşmanın yangın söndürme güçlerinin tahrip edilmesinin "hedeflenmesi gereken nokta" olduğunu yazmadın mı? Onun için düşmanla aynı ahlaksız yetenektesin.

Düşman şehirlerini tahrip etme kapasitesi, "caydırıcı" bir korkutma için gereklidir, diye cevaplar Lanchester. Ve bununla Lanchester'in bir konsept olarak sunduğu, 20. yüzyılın askeri düşüncesinde merkezi önemde olacaktır. Misilleme tehdidi, uluslararası hukuktaki bazı "sözde-kanun" düzenlemelerinden her zaman çok daha caydırıcı olacaktır, der Lanchester.[75] Ancak misilleme gücünüz olduğunda, sadece şehirleriniz üzerindeki saldırıları püskürtmek için değil, aynı zamanda misilleme gücü olmayan ya da artık misillemede bulunamayan bir düşmanı fethetmek için de onu kullanmaya imrenmeyecek misiniz?

Elbette evet, iblise uyma artacaktır. Savaşı kısaltma ve askerlerin yaşamını koruma arzusu nedeniyle tabii ki maskelisi tercih edilecektir.

95

1918 Eylül 1918'e varıldığında Birinci Dünya Savaşı dört yıllık sonuçsuzluktan sonra duraksamıştı ve İngilizler, Almanları İngiltere'yi bombalamaktan alıkoymak için sayıca Almanlarınkini çok aşan bombardıman filosu inşa etmiş-

lerdi. O dönem İngiliz Hava Bakanlığı, hava kuvvetleri komutanına şunları yazdı: "Şehirlerin merkezindeki demiryolu istasyonlarının bombalanmasının isabetliliği için çok fazla istekli olmayacaktım. Almanlar kanlılık konusunda şüpheliler, yanlışlık sonucu birkaç kazaya aldırış etmeyecektim. Büyük Alman şehirlerinden birinde gerçekten büyük bir yangın başlatabilmenizi çok çok isterdim."

Hava kuvvetleri komutanı Hugh Trenchard bazı güvenceler verdi: "Şimdilik isabetlilik büyük değil ve tüm pilotlar bombalarını genellikle şehrin iyice ortasına atıyorlar."[76]

96

1918 Savaşın sona ermesinden birkaç ay sonra, Londra'yı bombalayan Alman pilotlarının savaş suçlusu olarak yargılanmaları talep edildi. İngiliz Hava Bakanlığı bunu protesto etti. Bu tür davalar "gelecek savaşlarda havacılarımızın boynuna kemendi yerleştirecekti." Alman şehirlerine karşı İngiliz hava saldırılarının amacı "sivil halkın maneviyatını (ve böylece 'kazanma isteklerini') zayıflatmak ve eğer mümkünse tüm şehri kül haline getiren büyük bir yangın çıkarmak" olduğu için, bu tür davalarda Lahey Sözleşmesi'ne başvuru, bombardımanın amacını boşa çıkaracaktı.

Bu çok gizliydi. Hava kuvvetleri kamuoyunda oldukça farklı şeyler söylemeye devam etti, tıpkı 19. yüzyıl boyunca deniz kuvvetlerinin yaptığı gibi. Hava kurmayı 1921'de, bu uygulanacak en iyi taktikti, diye yazar: "Hava saldırılarının barbarlığı konusundaki iddialardan dolayı ve hava savaşlarının bu tür sınırlamaları geçersiz ve imkansız hale getirdiğinin vurgulanmasının önüne geçmek için..., yumuşak kurallar formüle ederek ve karakterde sözde askeri hedeflerin bombardımanını yine sözde sınırlandırarak durumu kurtarmak, daha iyi düşünülebilir."[77]

► 103

97

1918 Halkın kendi kaderini kendisinin tayin etmesi, demokrasinin temel prensibidir. Ancak, yönlendirici demokrasiler aynı zamanda yönlendirici sömürgeci güçlerdi. Sömürgelerdeki varlıkları, yerli halkın iradesine karşın fethedilen ülkeyi işgal etme hakkına dayanmaktaydı.[78]

Birinci Dünya Savaşı sırasında düşman ülkesi, halen ikamet edenlerin istemleri göz önüne alınmadan fatihin istediği gibi tasarrufta bulunduğu meşru savaş ganimeti olarak görülüyordu. İngiltere, Fransa, İtalya ve Rusya, zaferlerinden sonra Osmanlı İmparatorluğunu aralarında bölmek için anlaşmalar yaptılar ve Alman ile Avusturya İmparatorluklarının büyük bölgelerini ilhak ettiler. Mart 1917 [Eski Rus takvimine göre Ekim 1917 – ç.n.] devriminden sonra Rusya, gizli görüşmeleri yayınladı ve yeni bir politika ilan etti: "Özgür Rusya diğer uluslara egemen olmayı, onları atalarından devraldıkları mirastan mahrum etmeyi ya da kuvvete dayanarak yabancı bölgeleri işgal etmeyi hedeflemez... Hedefi, ulusların kendi kaderlerine kendilerinin karar verdikleri bir temel üzerinde sürekli bir barış kurmaktır."[79]

Bir Avrupalı gücün ulusların kaderini tayin lehine ve fethetme hakkına karşı açıkça konuşması ilk defa oluyordu. Mesaj çok büyük bir etki yarattı. Finlandiya 1917'de bağımsızlığını ilan etti. Ertesi yıl Estonya, Lituanya, Letonya, Polonya, Beyaz Rusya, Ukrayna, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan bunu takip ettiler – ancak, bu ülkeler kısa sürede Sovyet İmparatorluğu'na entegre oldular.[80] Rusya, Çar'ın Orta Asya vasal devletleri üzerindeki gücünü muhafaza etti ve gücünü Avrupa'ya kadar yaymaya devam etti.

98

Birleşik Devletler, kökenini İngiliz egemenliğine karşı isyan-

dan alıyordu. Amerikalılar için halkın kadèrini tayin etme hakkı temel bir inanç prensibiydi. Birleşik Devletler, Rusya'nın açığa vurduğu gizli görüşmelerde yer almamıştı.

Tam aksine, Wilson için Birinci Dünya Savaşı, fethetme hakkına karşı bir haçlı seferiydi. Bu savaş "bir halkın ya da halklar grubunun askeri gücünün, güç hakkı dışında yönetme hakkı olmayanlar üzerinde halkların kaderini tayin etmesinin sağlaması" içindir diyordu, 27 Eylül 1917'de New York'ta.

Birleşik Devletlerin askeri ve ekonomik desteğine ihtiyaçları, diğer Müttefikleri Wilson'un görüşünü kabul eder görünmeye zorladı. Ancak bu, sahte bağlılıktan başka bir şey değildi. Pratikte ulusların kaderini tayin hakkı sadece Avrupa'ya atfedildi. Birleşik Devletler, Merkezi Amerika ve Filipinlerdeki gücünü muhafaza etti. Galip Avrupalı güçler, sömürgelerini muhafaza ettiler ve aynı zamanda yenilgiye uğratılan karşıtlarının sömürgelerine Milletler Cemiyeti'nin "mandalığı" verildi. - Tabii, tümü yerlilerin iyiliği içindi.- Ancak o zamanki halk için bile bunların tümü riyakârlık tütüyordu.

► 184

99

1919 Robert Goddard, Ekim 1919'da, kiraz ağacı üzerindeki yemininden yirmi yıl sonra en temel çalışmasını tamamlamıştı: *A Method of Reaching Extreme Altitudes* (1920, En Uzak İrtifaya Ulaşmanın Metodu). Tam bir bilimsel metindi, fakat sonuç bölümünde Goddard hesaplarına pratik bir talebe - aya bir roket göndermeye - işaret eder. "Bu gelişmeler muhakkak ki pek çok deneysel zorlukları içeriyor, fakat bunlar gerçekte mümkün olmayan şeylere bağlı değillerdir."

Bu satırlar, basında alay fırtınası yaratmak için yetti. Suskun Goddard'ın evi onu "Ay Adamı", "Çağdaş Jules Verne" olarak isim-

lendiren muhabirler tarafından kuşatıldı. Tüm Amerika ona gülüyordu.

19 Ekim 1919'da Robert, kiraz ağacında biraz daha fazla durdu. Aşıktı, baskıya verdiği kitabında anlattığı kadar belirgin genç bir kadına aşıktı. İki yıl sonra evlendiler ve Tallawanda Drive 1'e taşındılar. Bahçelerinde kiraz ağacı duruyordu.

▶ 129

100

Birinci Dünya Savaşı'na karada girişildi. 1917'nin ilk dört ayında İngilizler, Batı cephesinde 324 bin asker kaybettiler. Aynı süre zarfında Londra, 216 ölüme mal olan iki hava saldırısına karşı koydu. Savaş bittiğinde İngilizlerin hava saldırıları sonucu meydana gelen toplam kayıpları 1400 kadardı, ki bu, Batı cephesinde bir tek günde olan kayıpların sadece küçük bir parçasıydı.[81] Savaş sona erdiğinde Büyük Britanya, dünyanın tek bağımsız hava gücüne ve savaşın sonuçlanmasında hemen hemen sayılamayacak kadar küçük bir rol oynamış olan 3300 uçaktan oluşan bir hava filosuna sahipti. Şimdi tüm ordu, barış dönemi seviyesine indirilecekti. Her hizmet dalı kendi vazgeçilmezliğini kanıtlamak zorundaydı. İki geleneksel dal (kara ve deniz kuvvetleri – ç.n.) için bu kolaydı. Nitekim ikisi hava gücünün dağıtılması gerektiğinde birleştiler. Hükümet adına baltayı kullanma görevini Churchill aldı.

Bu noktada Hava Kuvvetlerinin Başkomutanı Trenchard, her şeyi tek karta: Somali'de Deli İmam'a[82] yatırır.

101

Düşmanları tarafından "Deli İmam" olarak adlandırılan Muhammed Abdul Hasan, çoktan İngiliz aslanpençesinde bir diken haline gelmişti. Onu cezalandırmak amacıyla yapılan sayısız as-

keri sefer başarısız olmuştu. Şimdi genelkurmay, İmam'a karşı on iki ay boyunca sürecek büyük saldırı için iki tümen görevlendirmek istiyordu. Ayrıca, ülkeyi işgal etmek için gerekli karayolu, demiryolu ve askeri üslerin yapılması için milyonlar gerekecekti.

Trenchard, İmam'm işini havadan bitirmeyi teklif etti, bu iş için 12 uçak ve en fazla 250 adam gerekecekti. Kısa zaman sonra Tsaritsyn'i - sonra da Stalingard'ı - bombalayacak olan Squadron 221 (Hava Filosu 221), İngiliz İmparatorluğu adına Somali'ye ilk önce gönderilen oldu.

Muhammed Abdül Hasan, uçağı ve dahası, bir bombayı hiç görmemişti bile. Hiç korku emaresi göstermedi. Davetsiz misafirleri gelince hep genellikle yaptığını yaptı: En şahane elbiseleri üstünde ve en saygılı danışmanlarının arasında, davet vesileleriyle kullanılan evinin önündeki beyaz gölgeliğin altında huzura çıktı. Orada yabancı temsilcilerin varışlarını bekledi.

İlk bomba neredeyse savaşın sonu oldu. Danışmanları öldü, patlama İmam'ın elbiselerini sıyırmıştı. Sonraki bombardıman kız kardeşini ve doğrudan ailesinden yedi ferdini öldürdü. İmam ailesiyle birlikte çöle kaçtığı ve ancak hayvan avlayarak hayatta kaldıkları iki günlük süre boyunca, İngiliz bombacılar onu ve ailesini bombaladı. Sonunda teslim olmak zorunda kaldılar.

Bunun için gerekli tüm zaman: Bir yıl yerine bir hafta. Tüm masraf: 77 bin pound. Ordunun talebiyle kıyaslandığında yerfıstığı fiyatı. Churchill çok sevindi. Sırf ekonomik gerekliliklerden dolayı hava kuvvetinin muhafaza edilmesi için hükümeti ikna etti. Arkasından, o zamana kadar 18 milyona mal olan Irak operasyonunun kontrolünü ordudan devralması için RAF'a (*Royal Air Force* – Kraliyet Hava Kuvvetleri) altı milyon pound sundu.[83]

1920 Diğer sömürgeci güçler gibi, İngilizler de yerli halkları kendi ülkelerinde uzun yıllardır durup dinlenmeden bombalıyordu. 1915'te Hindistan'ın kuzeybatı sınırındaki Pathanları bombalamayla başladılar. Köylerini mutlaka yıkmak gerekmiyordu. Fakat eğer sulama kanalları bombalansaydı, su stokları boşalacak, yüzeydeki toprak tabakası taraçalardan kayacaktı. İşte o zaman mesajı almış olacaklardı.[84]

İngilizler, 1916'da Mısır devrimcilerini ve isyancı Darfur (Dofar) Sultanı'nı bombaladı. Bombacılar, 1917'de Hindistan'ın Afganistan sınırındaki Mashud'taki ayaklanmayı bastırdı. 1919'daki üçüncü Afgan Savaşı sırasında Dacca, Celalabad ve Kabul, Arthur Harris isimli hava filosu şefi tarafından bombalandı. Harris anılarında, savaşın, Afgan krallık sarayına karşı on kiloluk bombayla yapılan bir tek saldırı ile kazanıldığını yazar.[85] Harris, ömrünün geri kalanını bu tür saldırıları tekrarlamayı de-nemeye harcayacaktı.

Aynı yıl Mısırlılar bağımsızlık istedi. RAF, isyancı yığınları kontrol altına almak için üç bombacı filosu gönderdi. 1920'de İngiliz kuklası bir devlet yaratma denemesinde İran'da Enzeli bombalandı ve Trans - Ürdün'de İngilizler bir ayaklanmayı bombalarla bastırarak 200 kişiyi öldürdü.

İlk bombanın atılmasından sadece on yıl sonra, bu tür şeyler artık rutin hale gelmişti. Fakat Irak'taki tahsisat farklıydı. "İşgal etmeden kontrol" olarak isimlendirildi. RAF ve bombacıları, Birinci Dünya Savaşı süresinde kendini yüzyıllardır sürmüş olan Türk egemenliğinden kurtaran ve İngilizleri yeni efendileri olarak kabul etmeyi reddeden bir ülkeyi kontrol etmesi gereken 51 taburluk askeri gücün yerini almak üzere tayin edildi.[86]

Prensipte, yerlilerin bir baskından önce uyarılacakları sanılıyordu. Prensipte, yaşlıların, kadınların ve çocukların değil; evle-

rin, hayvanların ve askerlerin hedef olacakları sanılıyordu. Fakat pratikte olaylar hiç de bu doğrultuda olmadı. Bağdat'tan gelen ilk rapor, yerliler ve aileleri arasında yabani bir karışıklığa neden olan bir hava baskınını yazar: "Çoğu göle atladı, ama o zaman makineli tüfeklere daha iyi hedef oldular."[87]

Churchill, böyle raporları gizli tutmak istedi. "Kırmızı işaretlediğim yerler hakkındaki bombalamayı duyunca son derece sarsıldım. Eğer yayınlanmış olsaydı, bu, hava kuvvetleri için büyük bir leke olacaktı. Korunmak amacıyla bir göle sığınan kadın ve çocuklara tamamen keyfi bir şekilde ateş etmek, rezalet bir harekettir ve bunun sorumluları yargılanmak üzere askeri mahkemeye verilmediği için şaşkınım..."

Churchill bu fiyatta ne umuyordu? Tüm bir halkı şiddet tehditleri olmadan kontrol altında tutmak imkânsızdı. Sonuçları istiyordu Churchill, nasıl başarıldığını değil.

► 106

103

1921 İleriye doğru ilk adımı atan ve diğerlerinin gizlediğini açıkça söyleyen ilk kişi, İtalyan Giulio Douhet oldu. İtalyan otomobil endüstrisi merkezi Torino'ya genç bir askeri okul öğrencisi olarak vardı ve motorlu araçların askeri amaçlı kullanımları üzerine ilk kitabını yazdı (1902). 1910'da hava gücünün sorunları üzerine bir kitap yayınladı ve 1912'de yeni kurulmuş olan Torino'daki küçük hava filosunun şefi olarak atandı. Bir yıl sonra o ve Gianni Caproni birlikte, hava saldırılarının egemen şekli olan bombardıman için, üç motorlu dev ağır bombardıman uçağını yaptılar.

Dünya Savaşı patlak verdiğinde Douhet, savaşın yürütülüş tarzı üzerine olan eleştirisi ve ağır bombardıman uçağının kullanılması için ihtiraslı yakarışıyla ünlendi. Generaller öfkelendiler, Douhet

görevinden azledildi ve askeri mahkemede yargılandı. Ancak haklı çıktı, İtalya'nın 1917'de yenilmesi eleştirilerinin doğru olduğunu gösterdi. Birkaç yıl sonra Savaş Bakanlığı, Douhet'in en ünlü çalışması olan Il dominio dell'aria (1921, Göklerin Hâkimiyeti) kitabını bastı. Kitap Almanya'da 1935'te, İngiltere'de de 1942'de çıktı, fakat çok daha önce askeri düşünce üzerinde belirleyici etkisini göstermişti, esas olarak da Büyük Britanya'da.[88]

104

Douhet'in ilkesel düşüncesine göre, savaşın kullanımına hazır teknik araçlarla savaşların şekli değişmiştir. Dikenli tel ve seri atışlı silahlar kara savaşının şeklini değiştirdi, denizaltılar da deniz savaşlarının. Hava gücü ve zehirli gazlar aynı büyüklükte değişikliklere yol açacak. Geleceğin savaşı topyekün savaş olacaktır.

Eski günlerde cephe hattının gerisinde sivil yaşam göreceli olarak rahat şekilde devam edebiliyordu. Uluslararası hukuk, "savaşçı olanlar" ve "savaşçı olmayanlar" arasında kanuni bir ayrım bile oluşturmuştu. Şimdi bu aşamayı geçmiş bulunuyoruz. Gerekçesini Douhet şöyle ileri sürer: Çünkü hava savaşı tahkim edilmiş cephe hatlarının çok gerisinde bulunan düşmana saldırmayı mümkün kılıyor. Bu, askerler ve siviller arasındaki ayrımı siliyor.

Hava baskınlarının, top atışlarının yaptığı titizliği ya da isabetliliği yaratması hiçbir zaman beklenemez. Fakat hiçbiri gerekli değil - çünkü hedefler, bombalar için her zaman büyük olacaktı.

Başarı elde etmek amacıyla hava baskınları, büyük sivil halk merkezlerine karşı yapılmalıdır. Bu, yasak değil midir? Barış zamanında yaratılan tüm uluslararası anlaşmalar, savaş zamanında kuruyan yapraklar gibi süpürüldü gitti. Onun için yanlış umutları bırakalım. Hayatınız için savaştığınızda - ki bugün savaşın tek yolu budur - batmayı önlemek için elde edilebilir tüm araçları kullanma kutsal hakkınız var. Birkaç hukuk maddesi hatırına kendi

halkınızı tahrip etmeniz çılgınlık olacaktı. Hava savaşı, düşmanı en zayıf noktasının olduğu yerde vurma şansını ilk defa olarak sunar, zehirli gaz ilk darbeyi öldürücü yapabilir.

80-100 ton zehirli gazın Londra, Berlin ya da Paris'i öldürücü bulutlarla kuşatmaya yeterli olabileceği hesap edildi; ardından stratejik bir şekilde konumlandırılmış yangın bombalarıyla tahrip edilebilirlerdi, çünkü gaz ateşin söndürülmesini önlüyordu.

"Tabii ki bu düşünce yürek parçalayıcıdır", diye yazar Douhet. Özellikle de korkunç olanı, her avantajın ilk saldırana ait olacağının bilinmesiydi. Onun için; sizler bu tür silahları kullanma (tümüyle anlamsız) ahlaki hakkını elde ederken, karşıtınızın bu güya gayri-insani ve yasadışı adlandırılan silahlara ilk başvurması için beklemeniz imkânsız olacaktır. Hayır, zaruret, her ulusu mevcut ve ulaşılabilir en etkili silahları hemen ve mümkün olan en büyük merhametsizlikte ve sertlikte kullanma hakkına zorlayacaktır.

▶ 111

105

Stratejik bombalamanın kâhinleri, savaş suçlarının avukatlığını yapıyorlardı. 1907 Lahey Sözleşmesi'ni imzalamış devletlerarasında "hangi araçlarla olursa olsun savunmasız şehirlerin, köylerin, meskenlerin ve binaların bombardımanı yasaklanmıştı."

Fakat uluslararası hukuk uzmanı James Wilford Garner, Birinci Dünya Savaşı'nı *International Law and the World War*'da (1920, Uluslararası Hukuk ve Dünya Savaşı) özetlerken, "savunmasız" kelimesinin muğlâk kaldığını ileri sürdü.

Şehirlere yapılan hava saldırılarında askeri tahribatlar, çok cüzi ya da hiç olmamıştı; buna karşılık savaşçı olmayanlar, tekrar tekrar can ve mal mülk yıkımlarına maruz kalmışlardı. Hava saldırıları, önleme iddiasında olduğu her şeyi düzenli bir şekilde yaptı ve başarma iddiasında olduğu her şeyde ise başarısız kaldı.

Böylece yeni kurallar gerekli hale geldi. Garner, "hatların çok ötesindeki şehirlere ve köylere saldırıların" yasaklanması, "askeri bölgenin içinde"[89] hava saldırılarına izin verilmesi gerektiği teklifini yapar.

▶ 115

106

1922 "Bu çeşit kriket oyununun kuralları nelerdir?" diye sorar, yeni atanan Hindistan Kuzeybatı Eyaleti şefi Sir John Maffrey. Hindistan'dan sorumlu hava kuvvetleri karargâhı, "uygar savaş prensipleriyle bağdaşmayan vahşi kabilelere karşı savaşta uluslararası hukuka başvurulamaz"[90] diye cevaplar. (Halkın gizlenebilmesi için) bir saldırıdan evvel önceden uyarı yapılmalıdır, fakat diğer taraftan saldırı sürpriz olmalıdır (o zaman da ölümleri artıracaktır). Her şeyden evvel maneviyat üzerinde en büyük etkiyi yapan faktör, yaşam kaybıydı.

Afgan toplumunda kadınların değeri çok az, diye rapor ediyordu karargâh: "kadını, inekle tüfek arasında bir yerde bir mal parçası" olarak görüyorlardı. Böylece Afgan kadınlarını öldürmek, Avrupa sivilleri arasındaki benzer kayıplarla karşılaştırmak adil olmayacaktı.

1922'de bir RAF memorandumunda bir dizi makul terör araçları listeleniyor: Zamanlı bombalar, fosfor bombaları, insanları ve çiftlik hayvanlarını sakatlayan "karga ayakları", vızıldayan oklar, suları kirletmede kullanılan ham petrol ve napalmın öncüsü olarak "akıcı ateş". Savaşın bu metotları hakkında "hiçbir rahatsızlık emaresi yoktu", diye yazar İngiliz tarihçi Charles Townshend.[91]

107

1922 Pilot, Hotantoları deniz seviyesinden 3000 feet yükseklikte küçük bir platoda buldu. "Orada

küçük ateşlerinin etrafında oturmuş, kendilerini ısıtıyorlardı. Çünkü geceleri ateşsiz yaşamlarını sürdürebilmeleri çok zordu" diye yazıyordu Johannesburg *Star* gazetesi, Güneybatı Afrika'daki 1922 Bondelzwart ayaklanması üzerine bir haberinde. Pazar sabahı şafak vaktiydi, uçak, yük dolusu bomba ve mühimmat taşıyordu. "Bu 'ufak sarı adamlara' tümüyle sürpriz yapılmıştı. Düşmanlarından korunmak için burayı çok sık sığınak olarak kullanmışlardı. On kişi dağın tepesini bir orduya karşı elinde tutabilirdi. Fakat şimdi tamamen pilotun merhametindeydiler." "Bombalar 100 feet yükseklikten düşüyordu. Makineli tüfek ateşi açıldı. Pek çoğu dar boğaza yuvarlandı... Birçoğu öldü. Kaçabildikleri tüm yönlere kaçtılar. Şimdi de sığır ve koyun sürüleri dağılır. Leş yığınları kayıtsızlıkla yığılır. Kulübeleri yerle bir olana kadar yakılır. Hotantolar - eğer tutuklananların ifadelerinden bir yargıya varılırsa - yerli savaşın bu yeni aktöründen tamamen şaşkına uğramışlardı. Uçak, savaşı yerliler için imkânsız bir şey haline getirmişti."[92]

108

Birkaç gün sonra *Star* muhabiri haberleri daha kapsamlı verir. Artık hikâye bir ırkın doğal sönüşünün bir bölümüdür: Hotanto, hayvanlarına aşırı bağlıydı. Sahip olduğu her hayvan anılarına işlemişti. Sürüsü ondan alınınca yaşam istemini kaybederdi. On Hotanto kabilesinden üçü daha şimdiden ortadan kalkmıştı bile. Geri kalanı da yok olma sürecindeydi. Bugünlerde tehdit altındaki tüm varlıklar için cemiyetler kurulduğunda, Hotantoları korumak amacıyla da bir tane kurmak için zaman olmalı, diye özetler *Star* muhabiri.

Güney Afrika, 1925, 1930, 1932 Güneybatı Afrika başkaldırılarında ve Namibya'nın bağımsızlığına kavuştuğu 1989'a kadar sürekli bombaladı.[93]

► 112

109

1922 Theodore Savage ve kırsal kesimdeki komşuları için, Londra'ya karşı yapılan ilk bombalama baskınları karanlık gökte parıldayan manzaradan başka bir şey değildirler. Fakat az sonra kocaman "insan-sıçan" sürüleri sel gibi akar. Açlık ve korkudan doğan umutsuzluk ve çaresizlik içinde kırsal bölgelere akarlar. "Erkekler gibi kadınlar da yiyecek için hayvanca davranıyorlardı, sopa ve bıçak bulamayınca pençeleri ve dişleri ile saldırıyorlar; gayri-insani yaratıklar, şişkin geniş gözlerle avazları çıktığı kadar bağırıyor, yırtınan ağızlarla parmaklarını birbirinin boğazına, tırnaklarını birbirinin etine batırıyorlardı."[94] Cicely Hamilton'un *Theodore Savage*'inde (1922, yeniden gözden geçirilmiş haliyle 1928), İngiltere, Hobbes, Malthus, Darwin ve bunların halefleri tarafından tasvir edildiği gibi bombalanarak ilkel bir devlete dönüşür.

Küçük, ürkek Theo gerçek bir vahşi hayvana dönüşmez, ancak bir sokak köpeği gibi çöplükleri eşelemeyi ve tavşan avlamayı öğrenir; her zaman açtır, her zaman korkaktır, her zaman hem yabancılara hem de komşularına karşı tetiktedir, çünkü herkes düşmanıdır. Kabileler tedrici olarak biçimlendiğinde, korku, batıl inanç ve yabancılardan nefret etme, bunların temelini oluşturur. Gözü dönmüş bir fanatik Yeni İncil'den vaaz verir; cehalet yoluyla selamet...

En sonunda, yaşlı çaresiz Savage, felaketten önceki efsanevi çağın yaşamda kalan tek kişisidir. Torunları için adı ölen bir uygarlığın sembolü haline gelir, böylece neden ve nasıl kaybolduğunu artık kimse bilmez şekilde, tümden silinir gider.

110

1923 Bizi bombalayarak barbarlığa iten kimdir? Anderson Graham'ın *The Collapse of Homo Sapiens*

(1923, Çağdaş İnsanın Çöküşü) kitabında cevap çok nettir: Afrikalılar ve Asyalılardır, her ne hikmetse teknolojik uzmanlığa güç getirebilmişlerdi. Hâlbuki bu aşamaya kadar teknolojik uzmanlık, Batı üstünlüğünün kaynağıydı. Romanın sonuna varmadan önce, üniversitelerin yabancı ırklardan olan öğrencileri eğitme cürümlük aptallıklarından dolayı kabahatli bulunmaları gerektiğini öğreniriz.

"Bizimkinden daha öldürücü gaz ve öyle güçlü patlayıcılar keşfetmişlerdi ki, Londra'yı tüm varlığıyla ortadan kaldırmak için iki ya da üç bomba yetmişti." Ve şimdi koyu renkli ırklar, bu avantajı nefret ettikleri uygarlığı yerle bir etmek için kullanıyorlardı.

Bombacılar öyle alçaktan uçarlar ki, askerlerinin koyu derilerini ve yabancı üniformalarını görebilir, küçük bombalarını atarlarken çığ çığ gülmelerini duyabilirsiniz.

"Mukavemet gösteren her şeyi gazladılar ve kaçan her şeyi öldürerek avladılar. Çocuklar gibi dehşet içinde harap araziye ve ağaçlık alana kaçarak kurtulanlar, orada uygarlığın son paçavralarını da kaybettiler. Kışın sinekler gibi öldüler, çünkü şiddete, sertliğe karşı önlem alma kavrayışları yoktu. Büyümeleri asırlar alan ağaçlar, bir saatte kesilebiliyordu. [95]

▶ 126

111

1923 Douhet'te hile ve bahane yok. Ne konuştuğunu çok iyi biliyor, açıkça, sıkıntı duymadan ve hep zevkle konuşuyor.

Onu, dehşeti daha insancıl bir yüzle vermeye çabalayan daha önemsiz bir kâhinler kümesi izledi.

Hava savaşındaki iyi şey şu: Halkı öldürme yerine ekonomilerini tahrip edebiliriz, diye yazar İngiliz askeri teorisyeni J.F.C. Fuller *The Reformation of War* (1923, Savaşın Islahatı) kitabında.

Köprülerin ve demiryollarının bombalanması, savaşanlara yapılan erzak ve mühimmat nakliyatını durdurur. O zaman da onları öldürmek gereksiz hale gelir. "Böylece uçakların yaygın kullanımıyla kansız bir zafer dayatmanın araçlarını elimizde bulundururuz." Gaz, insanı bir savaşın daha büyük araçlarını sağlar. Eğer öldürücü gaz kullanılırsa, askerler en azından parçalanarak ölmeyecekler. Hardal gazının kullanımıyla insanlar ölmeyecek, sadece yaralanacaklar. Sinir gazı kullanıldığında insanlar kolayca uykuya dalarlar ve hatta yaralanmadan silahsızlandırılabilirler. Sadece kara savaşlarından daha büyük zarara yol açmaları durumunda hava baskınları ahlaksızca nitelendirilebilir. Geleceğin savaşı gerçekten sivil halk için daha sert olabilir, ancak diğer taraftan savaşlar daha kısa ve daha az kanlı olacaklardır, diye kehanette bulunur Fuller.

Her biri içleri hardal gazıyla dolu beş kiloluk 500 adet bombayla yüklü 500 uçak, yarım saat içinde 200 bin Londralıyı yaralayabilir ve şehri kudurmuş bir deliler evine çevirebilir. Dehşetin heyelanı, Westminster'deki hükümeti safdışı edebilir. "O zaman düşman koşullarını dayatacak... Böylece savaş 48 saat içinde kazanılabilir ve kazanan tarafın kayıpları gerçekten sıfır olabilir."[96]

► 124

112

1923 Şubatında Bağdat'a varan yeni atanmış kurmay subay Lionel Charlton, Diwaniya'da bir yerel hastaneyi ziyaret eder. İshal ve kırık bacaklar görmeyi ummuştu, fakat yerine, aniden ve şaşırtı şekilde İngiliz hava saldırısının sonuçlarıyla karşılaşır. Bir polis sopası ile bir bomba arasındaki fark, son derecede açıktı.

Savaş ya da açık bir isyan sorunu olsaydı, bir subay olarak hiçbir şikâyeti olmayacaktı, diye yazar anılarında Charlton. Fakat bu, "bir halkın fark gözetmeden bombalanması... Kadın ve çocukları

öldürme sorumluluğuyla insafsız bir kıyıma kıl payı kadar yakındı." Irak'ta sürdürülen 'kanun ve düzen görüntüsünün" yöntemleri gittikçe daha kuşkulu bir hale geldi.[97]

Kısa süre sonra bir şeyh, bir isyanı körüklemiş ve cezalandırılması gerekmişti. Fakat 3000 feet (yaklaşık 915 m) yükseklikten özel olarak onu hedeflemek kolay değildi. Bombalar pazarda uyarısız patladığında, masum ve zavallı uyruklar da efendileriyle birlikte öldürülecekti.

Tüm bir şehrin, tek bir adamın suçu nedeniyle acı çekmesi doğru muydu? Bu adamın kendisi bir suçlu olsa bile? Onu parmaklarıyla gösteren muhbirlerin, ona sırt dönmeleri için belki de bireysel nedenleri vardı. Bu gerekçelerle bir şehri bombalamak, tiranlığın bir şekli olup, İngilizlerden daha fazla nefret edilmesine yol açacaktı.

Charlton'un üstü John Salmond'un da bombaların masum insanları vurduğundan kuşkusu yoktu. Fakat kurulu politik çizgi izlenmeliydi. Eğer hava kuvvetleri hizmetin bir dalı olarak yaşayacaksa, fazla hassasiyet göstermemeli, tersine verim göstermeliydi.

Beklendiği gibi isyancı şeyh bombalandı, yirmiden fazla kadın ve çocuk hayatını kaybetti. Charlton, bunun bir parçası olmak istemedi. Vicdan sorunu nedeniyle görevinden alınmasını istedi. Karargâh, onu İngiltere'ye geri gönderdi ve orada, 1928 yılında emekli olmak zorunda kaldı.

▶ 23

113

1924 Filo şefi Arthur Harris, Lionel Charlton'un tam zıddıydı. Görevi büyük bir coşku ile üstlendi ve bizzat kendisi bir bombacı gibi davrandı. "Bombalamaya çok istekliydi ve bunda başarılıydı da." Nakliyat uçaklarını ağır bom-

bardıman uçaklarına dönüştürme düşüncesi vardı, böylece daha çok ve daha büyük bombalar atılabilirdi. Fakat en büyük başarısı damları kamışla örtülü köy evlerinin üstüne kundaklama (yangın çıkarıcı) bombaları yağdırmasıydı. 1924 Mart'ında sonucu şöyle özetliyordu:

"Araplar ve Kürtler, küçük bir gürültünün bombalama olduğunu hemen farketmeye başlamışlardı... Kayıplarla ve tahribatla gerçek bombalamanın ne olduğunu şimdi biliyorlar; 45 dakika içinde doğal büyüklükteki tüm bir köy pratik olarak ortadan kaldırılabilir, ikamet edenlerinin dörtte üçü, onlara gerçek hedef sunmayan, savaşçı onuru ve hiçbir kaçma fırsatı vermeyen dört ya da beş makineliyle öldürülebilir ya da yaralanabilir."

Bu formülleştirme, RAF'ın o Ağustosta parlamentoya sunduğu "Irak'ta Hava Kuvvetlerinin Kullanım Metodu Üzerine Notlar" isimli rapor taslağında da görülür. Yine de bu, hava gücünün taşkın halkları kontrol altına almak için daha insani bir araç sunduğuna vurgu yapan sonraki beyanlar tarafından bastırıldı.[98]

114

Charlton, havadan cezalandırmayı neden protesto ediyordu? Harris, bombalamayı neden seviyordu?

Bu soruyu cevaplandırmak için insan olarak onlar hakkında oldukça az şey biliyoruz. Bu "az olarak" bildiklerimiz bile şüpheli durmaktadır.

Bunlardan biri, babası tarafından çok sık dövüldüğü ile bağlantılı. Babasının her zamankinden daha fazla saldırgan olduğu bir gün, daha önceden hiç olmamış bir şey olmuştu: Önünde durulamaz ani bir hareketle, sevgisini ispatlamak için çocuk babasının cezalandıran ellerini öpmek için izin ister. Hem cezalandırma hem de bunun gerekçesi, acının içinde yükseltmiş olduğu duygu dalgaları içinde süpürülür gider. "Onu bu oldukça

ilginç haliyle sevgiyle okşamaya izin verdikçe", babasının ne hissettiği bilmez, aldırış da etmez. Sekiz yaşında yatılı okulla (ilki aşikâr olarak benzeri birçokları tarafından izlenen) bu hadiselere bir son verir.[99]

Bu çocukluk tecrübeleriyle, bombalamayı sevdi mi? Yoksa red mi etti?

Diğeri, Hindistan'da yerleşmiş olan diğer çocuklar gibi, daha beş yaşındayken İngiltere'ye yatılı okula gönderildi. Uzun süre sonra ailesini tekrar gördüğünde onlar artık güç bela tanıyabileceği yabancılardı. Okul zamanlarından sadece soğuk, açlık ve tümden terkedilmişlik duygusunu hatırlar. Fakat bu onu kırmaz, aksine kendisine ama yalnız kendisine dayanmayı öğrenir. Tecrübeleri onu öyle sağlamlaştırmıştı ki, "daha bu yıllarda bir çocuk olarak kendisinden daha büyük olanların temkinlilik ve metanetini geliştirmişti."[100]

Böyle çocukluk tecrübeleriyle, hava kuvvetlerinin yöntemlerini protesto eden tek kişi miydi? Yoksa kadın ve çocukları bombalamayı mı öğrenmişti?

▶ 118

115

1924 1922'den 1923'e girildiğinde, hava savaşı için yeni askeri yasalar formüle etmek çabasıyla Lahey'de bir uluslararası hukuk komisyonu toplandı. Komisyonun başkanı Amerikalı uluslararası hukukçu John Bassett Moore, tartışmaları *International Law and Some Current Illusions*'da (1924, Uluslararası Hukuk ve Bazı Mevcut Hayaller) tanımladı.

İki ana muhalif plan vardı. İngilizler "askeri hedeflerin bombalanması"nı sınırlamak ister, bununla birlikte ifade tanımlanmamış kalır. Amerikalılar, kara askerlerinin angaje olduğu alan olarak tanımlanan "çatışma alanı"na yapılan saldırılara sadece izin

verilmesini ister.

Birinci Dünya Savaşı sırasında bile "askeri hedefler" terimi, öyle bükülebilir şekilde algılanıyordu ki hemen hemen sığınacak hiç bir yer bırakılmamıştı; İkinci Dünya Savaşı sırasında daha da ötelere uzatılacaktı, öyle ki savaştan sonra bütün dünya kocaman bir askeri hedef haline gelecekti.

"Çatışma alanı" terimi, özel bir çeşit top atış mesafesinin dahili ya da düşmanın ön hatlarından tayin edilmiş bir miktar kilometrelik mesafenin dahili şeklinde daha ayrıntılı tanımlandı. Eğer Amerikan planı yasa haline gelseydi (ve yasa yürürlüğe girseydi), Londra'nın Blitz'i (şimşek) yaşaması asla gerekmeyecek, İngiliz Bombacıların 1944 istilasına kadar yerlerinde oturmaları gerekecekti ve Amerikalılar, atom bombalarını bir yana bırakalım, ülkeyi işgal etmeden Japonya üzerine bombalar düşürmeye asla muktedir olamayacaklardı.

Japonlar, Amerika planının destekçileri arasındaydı. Ancak sonunda komisyon, "bir askeri hedef, ayrımsız sivil halk bombalanmadan bombardıman yapılamayacak şekilde konumlanmışsa, hiçbir şekilde bombardıman edilemez" şeklindeki ve terk edilme eğilimi gittikçe büyüyen İngilizlerin "askeri hedefler" ifadesi üzerinde uzlaşma sağladı.*

Birleşik Devletler ve Japonlar, kullanılan terimleri imzalamaya hazırdılar. Fakat direniş nedeniyle, özellikle de Büyük Britanya ve Fransa'nın direnişi yüzünden, hiçbir zaman uluslararası bir yasa haline gelmedi. Uzun süre için - mecburi olmadığı halde - yaygın şekilde saygı gösterilen bir ahlaki yön noktası olarak kaldı.

---

* İngilizler, Londra'yı kastederek bu çizgiyi izliyorlardı. Sömürgeler bu yasaların kapsamı dışında olduğundan, İngilizler için sorun yoktu.

116

Yasa ahlaki bir çizgiyi izleseydi, herhangi bir değişiklik olacak mıydı?

Hem orijinal Amerikan teklifi, hem de final uzlaşma tarafından tahrik edilen direniş, iki kampın da ayrımı anlamlı gördüklerini gösteriyor. Önerilen kelimeler elbette 1907 Lahey Sözleşme-si'ndekinden çok daha netti. İngilizler için savaş suçu işlemeden kullanılamayacak olan tümüyle yeni hizmet dalındaki [hava kuvvetleri – ç.n.] gelişmeleri haklı çıkarmak çok zor olacaktı.[101]

Ya Almanlar? Zapt edilen Almanların hava gücü hiç yoktu. Hava kuvvetleri 1919 Versay Antlaşması'yla ıskartaya çıkarılmıştı. Muzaffer güçler göklerin mutlak hakimi idiler. Bu koşullar altında bile sivil toplumları korumak amacıyla sözleşmeyi güçlendirmek için anlaşamayacaklardı.

1925'de büyük güçler, savaşta gazın kullanılmasının topyekûn yasaklanması üzerine uzlaşmayı becerdiler. Bu yasak, uygar denilen devletlerin hiçbirini dışarıda bırakmadan tasdik edildi. İspanyolların ve İtalyanların Afrika'da anlaşmayı delen şiddete başvurdukları gerçekti, o zaman yasağın dişsiz olduğunu ve bu nedenle de feshedilmesi gerektiği ileri sürenler çok oldu. Fakat suçluların yasayı kırma gerçeği, "suça ait yasanın terk edilmesi için" hiç de iyi bir gerekçe değildir, alaylı yorumunu yapar Moore.[102]

117

1924 Ancak gerçekte, suç yasasını göz ardı etmek isteyenler hukukçulardı. J.M. Spaight, uluslararası hukukta yönlendirici bir İngiliz uzman ve aynı zamanda hava gücünün en ateşli kâhinlerinden biriydi. "Hemen hemen tümden sınırsız imkânlarla yüz yüzeyiz" diye başlar *Air Power and War Rights* (1924, Hava Gücü ve Savaş Yasaları) etkili kitabı. "Bu; kaba, iğrenç ve kandökücü işi, hemen hemen tümden bir uluslararası

güç düzenlemesiyle yürütülen kansız bir operasyona dö- nüştürebilir."

Orduları boğazlamak ve donanmaları batırmak savaşın hedefleri değildir, sadece araçlarıdır. Gerçek hedef ise, psikolojik olanıdır: "Zafer ya da mağlubiyet bir ruh halidir."

Düşman ulusun her şeyden önce tek meşru silahlı araçları olan askerlerini öldürmeden bu hedefi başarmak tarihte ilk defa olarak mümkün hale gelir. Hava gücü kendini halkın maneviyatını kırmaya adayacaktır, çünkü her şey halkın savaş isteminin devamına bağlıdır.

Orduların ve donanmaların operasyonları, yavaş yavaş cüzi öneme ineceklerdir. "Savaş, şehirler üzerine yapılan saldırılar olacaktır." En ağır el ve en büyük başarı ile düşman şehirlerine saldıran taraf kazanacaktır.

Spaight'e göre, hukukun üzerinde yoğunlaşmasının gerektiği durum budur. Eğer hukukçular bunu henüz fark etmemişlerse, yakında kendilerini realite tarafından mağlup edilmiş göreceklerdir. "Uluslararası hukukun kendini, zamana göre hareket etmeye hazır tutması; yeni koşullara karşın kılı kırk yarıcı, ukala ve tıkayıcı değil, aksine pratik, esnek ve uzlaşıcı olması gereklidir."[103]

▶ 133

118

1925 Boyunduruk altındaki sömürgelerini bombalayan sadece İngilizler değildi. İspanyollar, Fas'ta daha da canavarca davrandılar. 29 Haziran 1924'te yirmi İspanyol uçağı, Tetuan yakınlarındaki köyler üzerine 600 bomba bıraktı ve büyük sivil kayıplara yol açtı. Mağripliler, İspanyol savaş esirlerine işkence yaparak ve sakat bırakarak, bu "Hıristiyan savaş yöntemlerini" protesto ettiler.[104]

Eylülde Tetuan'daki Alman konsolosu, Faslı isyancıların şimdi

"ülkelerinin derinliklerinde cezalandırıldıklarını" rapor etti. Hava gücü, evleri havaya uçuruyor, ekinleri yakıyor ve köylere hardal gazı ile saldırıyordu.

1925 Cenevre Sözleşmesi ile gaz yasaklanmıştı. 1925 yazında Kızıl Haç, gaz savaşı raporlarını kovuşturmak amacıyla savaş bölgesine müfettişler göndermek için izin istedi. İspanyollar reddetti. Fakat iki Alman askeri elemanı, "tecrübe kazanmak, özellikle de hava savaşında gaz kullanma tecrübesi" edinmek amacıyla bir müddet için bir İspanyol hava heyetiyle çalışmak üzere davet edildiler. Almanlar gizli gezi raporlarında, "İspanyollar, esas olarak sistematik hava saldırıları ve zehirli gazın tahrip edici etkisine bağımlılar"[105] diye yazıyorlardı.

▶ 123

119

1925 "Savaşın tümü merhametsizdir ve savaşa girenler gaddarlık biçeceklerini bilmelidirler. Rifi'lerin* kötü davrandıklarına, İspanyol ve Fransız tutsakları bazı durumlarda kasıtlı şekilde katlettiklerine hiç kuşku yoktu. İspanyollar ve Fransızlar, Rifi ve Jibala köyleri üzerine yüzlerce ton yüksek patlama kapasitesine sahip bomba attılar. İspanyollar gaz kullandı. Fakat benim görüşüme göre tüm savaşın en insafsız, en gerekçesiz ve en mazur görülemez eylemi: Sheshuan şehrinin - ahaliden silah taşıyabilen her erkeğin yok olduğu bilindiği halde - 1925'te Fransız Uçuş Kolordusu'na bağlı öncü Amerikan havacılarından oluşan filo tarafından bombalanmasıydı. Tümden savunmasız kadın ve çocuklardan bir kısmı katliama uğradı ve diğer pek çoğu sakat kaldı ve kör oldu."[106]

▶ 389

* Rifiler, Fas'ın kuzey dağlık bölgelerinde yaşayan Berberi halk aşiretleri.

120

Fransızlar ve İspanyollar, 1912'de Fas'ı böldüler. Fakat İspanyollar, sadece dar bir kıyı şeridini ellerinde tutabildiler ve 1921'de Anual'da acı bir yenilgi aldılar. İspanyolların buna cevabı, o zamana kadar sadece üç Avrupalının ziyaret etmiş olduğu kutsal Chechaouen şehrini işgal etmek oldu. İç bölgelerin fethedilmesi amacıyla Chechaouen'un bir üs olması hedeflenmişti. Fakat çok geçmeden İspanyollar tuzağa düştüler ve dört yıllık bir kuşatmaya katlanmak zorunda kaldılar.

1924'ün sonbaharında artık dayanamıyorlardı. Geri çekilme 17 Kasımda başladı. 19 Kasımda kış yağmurları başladı ve gerillalar vurdu. İspanyollar çamura battılar. Malzemelerini kaybettiler. Ölülerini çıkaramadılar. Altı millik geri çekilme, bir aydan fazla devam etti ve 17 bin kişinin yaşamına mal oldu.[107]

Bu, Fas'taki İspanyol Dien Bien Phu'suydu. Ve bu aynı zamanda Chechaouen'in harabe haline getirilmesinin sebebiydi de, diye düşünüyordu Ali Raisuni. Hava saldırısı bir askeri operasyon değil, bir intikam eylemiydi.

121

İspanya'nın müstakbel diktatörü Franko, 1912'de Afrika'ya geldiğinde yirmi yaşındaydı. Burada on yıldan fazla zaman geçirdi. Sömürgeci savaş gençliğini biçimlendiren büyük bir tecrübe oldu.

1920'de İspanyol Dış Ülkelerle İlgili Alay'ın (*Spanish Foreign Legion*) kurulmasında yer aldı. Alay, affa uğramış canilerden ve topluma uyum sağlayamayan Dünya Savaşı emeklilerinden oluşuyordu. - Düşmanlarının kellelerini süngülerinin ucunda taşıyarak resmi geçit yapmaktan hoşlanan ayak takımı kimselerden oluşan bir tür uluslararası karışımdı. - Disiplin o kadar sertti ki bir asker en ufak bir gücenme nedeniyle kurşuna dizilebilirdi, ama işgal edilen Fas köylerinde istedikleri her türlü rezaleti ve zorbalığı işle-

melerine izin vardı.

Alman hava gücünün 1936'da sivil savaşın başlangıcında İspanya üzerine sevk ettikleri işte bu lejyonerlerdi. Bunlar, kendileriyle birlikte sömürgeci savaşın tüm korkunçluğunu getirmişlerdi.

Fas'a hükmetmek halkı dehşete düşürmekten geçecekti. Hükmetmek, doğuştan üstünlüğün bir ifadesiydi. Halk, babanın şefkatli ellerine muhtaç çocuklar gibiydi. Franko, bu sömürgeci bakışları eve geri götürdü. Fas'ın işgali, onun İspanya'yı kırk yıllık işgalinin bir modelini oluşturdu.[108]

122

Franko, 1924'te Chechaouen'i en son terkeden ve İspanyollar adına Fransızlar savaşı kazanınca, 1926'da oraya dönen ilk kişiydi. Chechaouen'i asla unutmamıştı. Birinin, yabancı bir ülkenin hava kuvvetlerini kendi ülkesini bombalamaya çağırması tabusu - ve aynı zamanda savunmasız sivillerle dolu bir şehrin bombalanma yasağı da - ilk orada delinmişti. Chechaouen, Guernica için temel oluşturdu. ▶ 390

123

1925 Aynı zamanda Suriye'de Fransız egemenliğine karşı bir halkçı ayaklanma yoldaydı. 1925 güzü boyunca Dürzi bölgesindeki kasaba ve köylere karşı geniş bombalama devam etti. Yoğun saldırılar Hama ve Suveyda'ya karşı yürütüldü, fakat özellikle ihtilaflı bir olay, 18 Ekim 1925 pazar günü Şam civarındaki Müslüman bölgeleri bombalandığında sözkonusu oldu. Saldırı 1000'den fazla sivil kurbana mal oldu. Suriye, savaş yasalarına göre savunmasız şehirlerin bombalanma- sının yasak olduğuna atıf yaparak protesto etti.

Fransa, "haydutlarla" mücadele ettiğini ve savaş yasalarının bir

polis eylemine uygulanamayacağından tuttu.

Uluslararası hukuk profesörü Amerikalı Quincy Wright bu olayın analizinde, Fransızların konumunu desteklemek için iki teorinin kullanıldığını tespit eder.

Birinci teoriye göre: Suriye, diğer tüm Avrupalı olmayan topluluklar gibi tümden uluslararası hukuk kapsamı dışında durmaktadır. Bu teori, uygar, barbar ve vahşi olarak üç çeşit insanın olduğunu ileri sürer. Uluslararası hukuk, sadece tümden uygarı kabul eder. Neden? İyi o halde, Asyalılar ve Afrikalılar, bazı insanların; örneğin suçluların, delilerin ya da çok toy olanların o haklara sahip olamayacağı ile aynı sebepten dolayı, Avrupalılar ile aynı haklara sahip olamazlar.

"Gelişmemiş bireylerin hakkı gibi gelişmemiş ırkların hakkı da, neye muktedir olduklarını ve özel ideallerini fark etmeyi bilmedikleri için, vesayet - yani rehberlik - hakkıdır."[109]

Fransa'nın Şam bombardımanında uyguladığı işte bu tür vesayettir, uluslararası hukukun birçok yürütücü otoritesi tarafından benimsenen bu teoriye göredir.

İkinci teoriye göre: Uluslararası hukuk Şam'ın bombalanmasına uygulanamazdı, çünkü Fransa'nın Suriye'deki eylemi Fransızların bir iç sorunuydu. Suriye, Fransa'nın bir parçası olmadığından Suriye'deki Fransızlar (Irak'taki İngilizler gibi), Milletler Cemiyeti'nin iradesiyle oradaydılar. Misyonlarının bir parçası, orada düzeni temin etmekti. Ve düzeni nasıl koruyacakları ise Fransızların bir iç sorunuydu.

Wright'e göre, bir şehri bombalamak ve yüzlerce sivili öldürmek bir polis eylemi olarak adlandırılamazdı. Bu çoklukta şiddet, savaş hali demektir ve savaş yasaları savunmasız şehirlerin bombalanamayacağını söyler. O zaman "Şam savunmaya sâhip miydi?" sorusu gönderme geliyor. Sadece Fransızların kendileri tarafından, yani şehir, saldırganları tarafından savunuluyordu. Bu du-

1925'te Chechaouen'in bombalanması, Abdulkerim'in anılarında öngörüldüğü gibi.
Guernica'dan 12 yıl önce Guernica..

rumda savunmasızdı ve bombalanmaması gerekirdi.

Sonuç: "Mevcut olayda bombardıman yasadışı görünüyordu, vekil ve düzeni sağlamaktan sorumlu olarak Fransa mesul tutulacaktı."

Bu, Fransa'nın rahatlıkla göz ardı edebileceği bir sonuçtu, çünkü tüm Avrupa Fransa'nın yaptığının aynısını yapıyordu. Derhal daha büyük bombalama uçakları gönderiyor ve bunu devam ettiriyorlardı. "Birkaç ay boyunca, ama daima uyarısız, uçaklar ve toplar, Şam'ın etrafındaki köyleri bombaladı, ta ki Nisan 1926'da çoğu tahrip olana kadar."

▶ 146

124

1925 Dünya Savaşı'nın tarafları, düşmanlarının direnciyle savaşırken milyonlarca insanın yaşamını yok ettiler. Belki de Aşil'in topuğunu bulmak, en zayıf noktasında ona saldırmanın zamanı gelmişti. Bu, genç İngiliz askeri teorisyeni *Lid-*

dell Hart'ın Paris or the Future of War (1925, Paris ya da Savaşın Geleceği) kitabının ana görüşüydü.

Düşmanın direncini kırmanın iyi bir yolu, onları "daha az kötü bir teslimiyeti tercih etmeye zorlayacak derecede normal yaşamlarını altüst etmektir."

Aynı sözler İngiliz sömürgelerinin bombalanmasını izah etmede de sık sık kullanılmıştı. "Altüst etme", bu vakalarda yanan köylere, yıkılan barajlara, tahrip edilen tarlalara, sürülere, erzak stoklarına, kısacası halkın yaşamı için hayati önemde olan araçların tahribine çağrışım yapıyordu. Bunlar, Liddell Hart'ın şimdi Avrupa'da uygulandığını görmek istediği yöntemlerdi.

"Uçak bize, hükümetin, endüstrinin ve halkın koruma şildi olan orduyu aşma ile karşıt irade ve politikanın karargâhına doğrudan ve derhal saldırı yapma olanağını veriyor."

Sivil halkı hedefleyen bir saldırının aleni korkunçluğu konusunda ahlaki itirazlar olabilir. Fakat havadan yapılan ani ve yıldırım bir saldırı, genellikle uzatılmış bir savaştan daha az zarara neden olur.

Gaz, özellikle gayri-insani bir silah olarak değerlendirilir. Fakat öte yandan gazın medeniyetin kurtarıcısı olduğu rahatça gösterebilirdi. Kimyacılar, "kitle ölümleri ve mülk yıkımları devamlı belalarını yaratmadan zaferin meyvelerini toplayacağımız" panik gazı ya da hisleri uyuşturan gaz yaratabilirler. Bu nedenle, şimdiden gazın tümden yasaklanması ve hava saldırılarının mutlak askeri hedeflerle sınırlanması için çabaya girişen askeri gelenekçiler ve hassas pasifistler arasındaki kutsal olmayan ittifaka yenilmemeliyiz, diye yazar Liddell Hart.

On yıl sonra hem Fuller, hem de Liddell Hart, bombaların hemen zafer üretmediğini fark etmişlerdi. Birbirlerinin şehirlerini toz yığını haline getirmeleri daha birçok yıl sürecekti. İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Fuller ve Liddell Hart, stratejik

bombalamanın en sert eleştirmenleri arasındaydılar. Artık, sivilleri bombalamak sadece barbarlık değil, aptallıktı diyorlardı.[110]

125

1925 Dehşet bombalamasının Amerikalı kahini Billy William Mitchell'di. Askeri tecrübesini Filipinlerdeki kanlı anti-gerilla savaşında kazandı ve uçuşun yeni bir çağ yarattığına ve artık tüm halkların kaderinin havadan belirleneceğine inanıyordu.[111] İngiliz hava gücünün askeri işgal güçlerinin yerine geçtiği ve "isyancıları çabucak ezdiği" Irak örneğine atıf yaparak, "bu hava gücü konseptinde Büyük Britanya dünyayı yönlendiriyor," diye yazdı *Winged Defense* (1925, Kanatlı Savunma) kitabında.

Sivil halklara karşı yapılan hava saldırıları, süratli ve devamlı olan zaferlerle savaşın darbelerini yumuşatabilecekti. Bombanın yeniçağında, savaşa girmesi gereken bir ülkenin tüm halkı için düşünmesi söz konusudur, çünkü savaş hatlarının çok gerisinde yaşayanlar bile hava saldırıları riskine maruz kalırlar. Bu nedenle, "hava gücü, barışın en güçlü aracı haline gelmiştir" diyerek bize güvence verir Billy Mitchell.[112] ▶ 105

126

1926 İrlandalı yazar Desmond Shaw'ın Ragnarok'unda (1926) ırkçılık, ürpertici en üst noktasına ulaşır. Fransızlar, gaz ve yangın bombalarıyla Londra'ya saldırırlar. Şehir sakinleri alevlerden kurtulmaya çabalarken, şehri, mültecilerin karınlarını uzunlamasına yaran ve onları geriye, cehenneme süren "siyahî yüzlerinde beyaz gözleri yuvarlanan" Afrikalı askerler tarafından kuşatılmış bulurlar. Fransız subaylar, askerleri çocukları öldürmekten alıkoymaya çalışırlar, ama nafile. "Siyah kan kaynıyordu, canavarlar gibi bağırıyor, kadın ve çocukları birbiri

ardından alıp yarıyor, birkaç dakika içinde onlar içinde amok* işliyorlardı." Siyahlar, "yaran, parçalayan kamaları"nı kullanarak bu yolla yarım milyon Londralıyı öldürürler, akşam basınca çocukların etrafında demir bir halka oluştururlar. Fakat kamplarının ateşleri, havadan "siyah yığınlar üzerine alev yüklerini boşaltan" - açıkça bir tür napalm - İngiliz intikamcılar için hedef işaretleri olur.

"İngiliz uçakları, vücutları alev alınca telaşla kaçışan siyah sefillerin içine ve üzerine basitçe... serpiyorlardı... Ancak, derhal kömürleşen etin pis kokusunu bırakan ve umulmadık bir anda gelen ateşten kaçmaya çalışmaları boşuna... Kurbanlarının cesetleriyle çoktan dolan Thames'e kendilerini atmaları boşuna."

Kısa zamanda Londra yıkıntılar içinde kalır. Bir gün ve bir gecelik gaz bombardımanı, birkaç haftalık açlık ve bulaşıcı hastalıklar ve inşası bin yılı alan uygarlık gider. Sadece birkaç kişi yaşamda kalır, kahverengi sıçan sürüleri boş caddeleri işgal eder. "Çünkü insanlar sıçanlardan, sıçanlar da insanlardan geçiniyordu."[113] ▶ 139

127

1926 Gelecek üzerine olan romanların sunduğu hava bombalamasının resmi, Birinci Dünya Savaşı ile birlikte karakter değiştirdi. Savaştan önce bombalama Avrupa'nın dünyadaki egemenliğini sağlarken; Avrupa, 1920'ler ve 1930'larda Taş Devrine geri itilebileceğinden korkuyordu. Fakat süper silah üzerine olan hikâyelerde fethetme rüyası yaşar. Burada ifade edilen tek korku, süper silahın yanlış ellere geçebileceğidir. Bu, Reginald Glossop'un *The Orphan of Space, A Tale of Downfall*'da

* Üzüntü sonucunda şiddetli öldürme isteği şeklinde beliren bir ruhsal bunalım. Ancak bunalım sonucu sağa sola saldırarak katliam yapma, son yıllarda gelişmiş endüstri toplumlarına özgü bir olgu haline geldi.

(1926, Uzay Yetimi, Bir Düşüş Hikâyesi) olur. Biz komünist diktatöre rastlayınca, doktorlar ona karısının asla bir varis veremeyeceğini söylemişler. Kadın, onun uzmanlarının radyasyonla havadan yürüttükleri deneylerin neden olduğu yan etkilerin kurbanı olmuştu. Bu nedenle doğaya müdahale etmek, belki de öyle iyi bir düşünce değildi. "Fakat ne yapabilirdik? Milyonları hızla ortadan kaldırmalıydık ve operasyonları uzatmanın bir faydası yoktu."[114]

Odayı vakarlı bir şekilde bir aşağı bir yukarı adımlar. "Başlattığımızı bitirmeliyiz" der. Önce kısırlaştırma işlemini durduracak bir şey bulur. Kendi yeni dünyamızı inşa etmek için milyonlarca işçiye ihtiyacımız var. Çinlilere bile parayla çalıştırmak üzere ihtiyacımız var. Neticede onlarla bile oturup kalkmalıyız. O zaman güney var olmadan çıkacak şekilde ışınlanacak. İngilizler bekleyebilir. "Gökleri temizlemeye hazır olduktan sonra, tümünü kaş göz arasında yok edebiliriz."

Kızıl tehlike sarılarla birleşmiş. Sovyet toprağı üzerinde 500 milyon Çinli asker her şeyi tüketen met ve cezir dalgası gibi, yeryüzünü hızla süpürmek için beklemektedirler.

Batı uygarlığı, Moskova üzerinde "Holocaust'u salıveren" bir atomik hava gemisi tarafından korunur. Gökler Kuzey Yıldızları gibi parıldar, pilot ancak büyük bir çaba ile gemisini kontrol altında tutmayı becerir. Avrupa'ya akacak olan insan met cezir dalgası artık yoktur.

Roman, pilotun Çin'e balayı gezisiyle sona erer. Sevgilisine atom bombasının neyi becerdiğini göstermek ister. Bunun için Moskova üzerinden seyahat eder. Büyüleyici ve şaşkınlık verici, yeni evliler gözlerini, - bir zamanlar Sovyetler Birliği'nin olduğu yere - suyun iri gövdesine dikerler, Baltık Denizi ve Karadeniz birleşmişti.

Kızıl tehlike sarı ile birlikte kaybolmuştu. Batı için artık her-

hangi bir tehlike yoktu. Ebedi barış hüküm sürer, süper silaha şükürler olsun...

128

1926 Atom gücü beyazların elinde mi kalmalı? Yoksa sırrımızı dünya haklarıyla paylaşmalı mıyız? Bu, Hans Dominik'in *Djinghis Khans spår, En roman från tjugoförsta århundradet* (1926, Cengiz Han'ın İzi, 21. Asrın Romanı) kitabının ana temasıdır. Sorunu saptamak için bir dünya konferansı toplandı. Buluşa eşlik eden tehlikeler görülür mevcut avantajlardan daha büyük olabilir, diye uyarır atom fizikçisi Profesör Isenbrandt. Bu nedenle lisanslar sadece güvenilir kimselere ve sadece ekonomik amaçlarla verilmelidir. Ancak, Avrupa'yı atom gücünü emperyalist amaçlarla kullanmak istemekle suçlayan sesler derhal yükselir. İhtilaf sonu gelmez gözükür.

"Asla durmayacaklar" der Profesör Isenbrandt. "Irklar arasındaki yarık çok büyük. Birleştirecek hiçbir köprü yok. Bu, ya/ya da kategorik sorunudur."

Gayet doğru: Bir gün Güney Afrika'da bazı siyah madenciler, tamamen "önemsiz bir nedenle" küçük bir beyaz grubun üzerine giderler ve onları kovarlar. Son dönemde Fas'ta bastırılmış olan isyan bir daha patlar. Siyahların beyaz şirketler için çalıştığı Cezayir ve Tunus'ta isyan bayrağı yükselir. Beyazlar ezici üstünlükteki siyah yığınları tarafından yenilgiye uğratılır. Arkasından, Çin'in hareket halinde olduğu mesajı ulaşır. Tüm renkli ırklar, beyazlara karşı Çin'in bayrağı altında birleşirler.

Isenbrandt, süper silahı Moğol yığınları üstünde patlatır. "Ustalık sevinciyle, ürününü, mükemmel görüntüyü seyre koyuldu. O, elementi özgür bırakan ve arzusuna göre yönlendiren kişiydi. Bugün bile, tehdit edilen sömürgelerin koruyucusu ve kurtarıcısı olarak hareket etme büyük göreviyle tümüyle doluydu."

"Geçmiş peygamberlerimizin dünyadaki herkese eşit haklar sözünü vermeleri, yanlıştı" der keskince, "şimdi yerküre üzerinde her yerde siyah, kahverengi ve sarı ırklar özgürlük istiyorlar... Eğer bunu onlara ihsan edersek, bizim için tehlike olmayacak mı? Gücümüz ve hatta varlığımız yakında sona erebilecekti."

Süper silah, beyaz ırkın ve böylece insanlığın selameti olacak. Çünkü "sadece saf beyaz ırk, verilmiş olan görevi yerine getirebilir."

▶ 132

129

1926 İki uzay öncüsü Tsiolkovsky ile Goddard arasındaki fark şuydu: Amerikalı aynı zamanda pratik deneyler yürütüyordu. 16 Mart 1926'da ilk sıvı yakıt roketine girişti. Roket silah barutuyla değil, sıvı oksijen ve benzinle fırlatıldı. Goddard, bunu "yükselirken hemen hemen büyüleyici, fark edilir herhangi büyük bir gürültü ve alev olmadan, sanki: yeteri kadar zamandır buradayım, düşünemediğiniz başka bir yere artık gidebilirim diyor" diye tanımlıyordu.

Uzayda özel bir uzaklığa kadar gitmedi. Tam 15 metre, aşağı yukarı Wright Kardeşlerin ilk uçuş makineleri kadar.

130

1927 Avrupa'da Goddard'a gülmeyen insanlar da vardı. Bunlar, 5 Haziran 1927'de Breslau'da (bugün Wroclaw olarak isimlendiriyor) bir barda toplandılar ve *Verein für Raumschifffahrt*'ı (VfR, Uzaygemisi Yolculuğu Derneği) kurdular. Bu insiyatifi alanlardan biri Transilvanya'da küçük bir kasabada nazari fizik öğretmeni ve aynı zamanda *Die Rakete zu den Planetenraumen* (1923, Uzay Roketi) kitabının yazarı olan Alman-Macar uzay öncüsü Hermann Oberth'ti. *Der Verstoss in den Weltenraum*

(1924, Dünya Uzayına Nüfuz Etme) kitabında uzay fikrini popüler hale getiren Oberth'in talebesi Max Valier de grubun bir üyesiydi.[115]

Bu Alman uzay kitaplarından İsveç diline ilk tercüme edileni, Otto Gail'in *a Rocket through Space* (1928, Roketle Uzay Yolculuğu) isimli kitabıydı. Gail, "Amerika'nın Goddard roketlerinin yardımıyla tek bir askeri bile çatışmaya sokmadan ve tek bir uçağı riske atmadan, Londra, Paris ve Berlin'i yıkıntı yığını haline getireceği"[116] günlerin yakın olduğu kehanetinde bulunuyordu.

Bunda başarılı olacak olan Wernher von Braun'du. Roketler konusunda çalışmalar yapan *Uzaygemisi Yolculuğu Derneği*'ne 1930'da üye olduğunda 18 yaşındaydı. Para, konvansiyonel silahlar Versay Anlaşması'yla yasaklandığından beri konvansiyonel olmayan silahlar üzerinde araştırmalar yapan Alman ordusundan geliyordu. Kısa sürede von Braun'un, büyük bir roket projesi üzerinde çalışan 80'den fazla iş arkadaşı olacaktı.

Goddard tek başına çalışmaya devam etti. Zihnini işgal eden iki sorun vardı: Roketi yerçekim sahasından nasıl ayıracaktı? Roketi hedefine doğru nasıl yönlendirecekti? Guggenheim Vakfı'ndan küçük bir bağış elde ederek New Meksiko'da Roswell'in birkaç km dışındaki Mescalero Çiftliği'ne taşındı ve orada jiroskop dümenle yönlendirilen ilk roketini denedi. Topaç ateşleyicinin içinde yerini aldığında, iki alet bir parça haline geliyordu. Bu, kazandırıcı bir düzenleme olacaktı.

Ancak New York'ta hisse senedi fiyatları düştü. Guggenheim bağışı kesti ve Goddard, New England'a dönmek zorunda kaldı. Günlüğüne, 5 Ekim 1932 tarihindeki 50'nci doğum günü hakkında tek bir kelime yazmaz, fakat 19 Ekimde alışılageldiği üzere not düşer: "Kiraz ağacına gitti."

1927 Geleceği konu alan savaş arası dönemin romanları ağırlıklı olarak uygar halkların birbirini bombalayarak nasıl barbarlığa geri döndükleri anlatırdı. Fakat süper silah üzerine yazılanların kural olarak farklı bir eğilimleri vardı: Süper silah barış ve uygarlık yaratır.

Süper silah hikâyeleri bazen "doğanın işleyiş mekanizmasına" müdahale etmeye karşı uyarırlar. Ancak öte yandan ruhları baştan sona kadar zafer sevinci ile doludur. Sadece bazı seyrek istisnalarda yazar, süper silahın kazanan için bile bir tehdit oluşturduğunu fark eder.

Erken bir örnek, Pierrepont B. Noyes'in yirmi yıl sonra Gentlemen, *You are Mad* (1947, Beyefendiler, Çılgınsınız) olarak yeniden ortaya çıkan *The Pallid Giant*'tır (1927, Solgun Dev). Orada süper silahın barış sağlayıcı etkisi geçici olarak gösterilir, çünkü bu, her an altüst olabilecek dehşet dengesine dayanır.

"Bilim en sonunda, - Klepton-Holorif! [olarak isimlendirilen] - kâinat çapında bir ölüm gücünü yarattı. Öyle bir güç ki, eğer istersek onunla yeryüzünden tüm halkları, her insanı ve yaşamın kendisini silip süpürebiliriz."

Biri böyle bir silahı neden kullanmak isteyecekti?

"[Düşmanlarımızın] öldürme arzusundan korkmuyorum. Milyonlarca insanı öldürme özlemini duyacak kadar da kötü değiller. *Korkularından korkuyorum.* Öyle korkunç bir silaha sahip olduğumuzu öğrenirlerse bizi yaşatmazlar. Tümü hazır. En hızlı 'hava makineleri'nden otuzu, Klepton-Holorif ile donatılmış durumda. Güneş bir daha batmadan önce hava filoları, tüm dünyayı Sra'nın dışında yaşamsız bir çöl haline getirirler."

"Onlara vurmayı hedeflediğiniz darbe pek çok masumu da vuracak, hem dahası da var. Kontrol dışı geri tepebilir ve bizi ezebilir."[117]

Bu görüş sağır kulaklara düşer. Yeni korkuya, diğerlerinin korkusundan duyulan korkuya gelince, bu, en güçlü insanların bile ruhunu teslim alabilir ve onları kolayca caniler haline dönüş- türebilir.

"Ben Rao, Ramil'in oğlu, insanlığın sönüşünü gördüm. En son insanoğlunun feci ölümünü gördüm... Ben Rao, Ramil'in oğlu, türümün sonuncusuyum. İnsanların 'dünya' olarak adlandırılandan yaptıkları çölü gördüğüm vakit, ölmeye hazırım."[118]

▶ 137

132

1928 Philip E. Nowlan'm *Armageddon* 2149 A.D. (1928, 1962) romanının kahramanı, 1927'de bir radyoaktif kömür madeninde şuurunu kaybeder. Yaşama 2149'da, tamamen yeni bir dünyada döner.

Orada Han-halkı yönetimdedir (Çinliler kendilerine öyle diyorlardı). Yaşamda kalan birkaç Amerikalı, bir zamanların şanlı şehirlerinin yıkıntılarını saran sığ ormanların örttüğü kendi ülkelerinde hayvanlar gibi avlanırlar. Dünyanın merkezi şimdi artık Çin'dir. Amerika, Çin hava derebeylerinin havada yüzer halde tuttukları 15 adet parıldayan cam şehrin varoşlarında kalmaktadır. Ara sıra küçük bir yıkım kampanyası, yabanilere kimin görevde olduğunu göstermeye yetmektedir.

Fakat ormanın derinliklerinde Han halkının çok az şüphelendiği pek çok şey olmaktadır. Yabaniler birleşmiş ve isyana kalkıyorlar. Az sonra ellerinde sıçrama-kayışları vardır, bunlarla havada tıpkı yerdeki gibi hareket edebilmektedirler. Havada kalabildikleri yüzen küreler içinde seyahat ederler. Yerle radyo kontağını sürdürürler ve düşmanlarını barutlu roket atom silahlarıyla tahrip ederler.

Tüm gerçek savaşlar gibi, bu dahi süngülerle bitmeliydi. Atom

silahlarından yaşayacak kadar derine gömülen Çinlilerin boğazı bıçaklarla kesilir. "Süngüle! Kes! Dilimle! Süngüle! - Gücümün her gramıyla süngüledim... silahımın dipçiğindeki pala onu kasığından yakaladı - Ve gözümün kenarıyla Wilma'nın coşkun bir neşe içinde bağırarak süngüsünü rakibine gömdüğünü gördüm..."[119]

"Eğer Hanlar azgın kaplanlar ya da sürüngen hayvanlar olsalardı, onları esirgeyecek miydik? Ve kendi içlerindeki ruhları tahrip edip hayvanlaştıkları kendi şerefsizlik çağlarında, herhangi bir şekilde kaplanlar ve yılanlardan üstünler miydi? Merhamet göstermek intihar etmek olacaktı?"[120]

Wilma, Amerikan örneğini izleyerek Hanların egemenliğine son veren diğer ülkelere daha sonra geziler yaptı. Tüm ırkların insanlarına sempati ve saygı gösterdi. "Fakat insan ırkları arasındaki bu hilkat garibesi, Orta Asya'nın karanlık sağlam derinliklerinde herhangi bir yerde melezler gibi oluşan ve gayri-insani bir felaket gibi yerküre üzerine yayılan bu ırk için, tıpkı hepimiz gibi, dehşet ve önünde durulamaz ivedi imha talebi dışında hiçbir şey hissetmedi."

Hanlarda öldürme arzusunu yükselten belki de insanlık dışı ya da insan olmayan bir şey vardı. Belki de hiç de insan değil, melezdiler (insan hayvan karışımı – ç.n.), kısmen diğer gezegenlerden gelen ecnebilerdi. Her halükarda, geriye kalanların imha edilmeleri vakıaydı "ki o zaman gerçek insan uygarlığı bir daha hüküm sürer..."

1962 nüshasında faşizm ehemmiyetsiz bir düzeyde geri çekilir; örneğin "insanlık-dışı sarı illet", "insanlık-dışı illet" olur.

▶ 186

133

1928 Spaight'in uğursuz bir gelecek duygusuna ilham olan Hitler değildi. Alman politik sahnesinde Hit-

ler henüz sıfırdı. Spaight, demokratik Weimar Cumhuriyeti'ni ve demokratik İngiltere'yi düşünüyordu. Bağımsız bir hava kuvvetini elverişli bir şekilde düzenleme amacıyla stratejik bombalamaya ihtiyaç duyan İngiliz hava kuvvetleri komutanı Hugh Trenchard, savaş yasalarının anlamsız olduğu konusunda kendini elbette fazlasıyla ikna etmişti bile. "Ne isteyebilir ya da umut edebiliriz" diye yazıyordu 1928'de, "gelecek savaşta iki tarafın da, hiç vicdan azabı duymadan ve en uygun gördükleri hedeflere karşı uçaklarını göndereceklerinden en ufak bir kuşku yoktur. Bu nedenle, bu hakikati kabul ettiğimizi ve onunla yüz yüze olduğumuzu en büyük vurguyla belirtmeliyim."

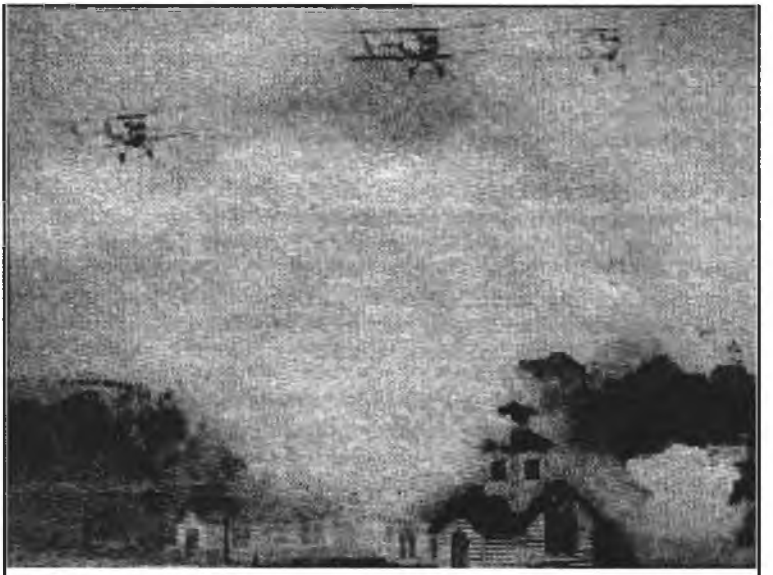
ABD, başlangıçta farklı bir görüşü dile getiriyordu. Fakat sivil kurbanlara aldırış etmeden Nikaragua'daki devrimci çiftlikleri şimdiye kadar birçok yıldır bombalamış oluyorlardı. Gerçekleri itiraf etmenin zamanı gelmişti. 1928'de ABD, Lahey Sözleşmesi'nde bulunan sivillere karşı hava saldırılarının yasaklanmasını güçlendirme çabalarından vazgeçti.[121]

134

1930 General Douhet, 1930 Sevgililer Günü'nde, kendi çiçek bahçesinde kestirirken rahatlık içinde öbür dünyaya göçtü. Son istemini ve vasiyetnamesini daha önce bastırmayı başarmıştı.

"Halk hava saldırısında ölen birkaç kadın ve çocuğu duyunca ağlar, fakat muharebede binlerce askerin öldüğünü duyunca hareketsiz kalır. Bütün insanların yaşamı eşit değerdedir; fakat...bir asker, gürbüz bir genç adam, genel insanlık ekonomisinde en yüksek bireysel değerde görülmelidir."[122]

Burada, askerin annesini ve kız kardeşini korumak için kendini kurban etmesi gerekir eski düşüncesiyle tezat oluşturuyor. Bir hava saldırısında ise, tam aksine, kendisinin daha yüksek askeri

Popüler bir eğlence olarak bombalama. Londra yakınlarındaki Hendon'da bir hava gösterisinde RAF'ın bir "yerli köye" saldırısı,
1927. *The Graphic*, 1927:II

değeri nedeniyle düşmanlarının anne ve kız kardeşlerine zarar vermek için kendi anne ve kız kardeşini kurban eder.

"Savaş, nasıl korkunç bir bilim olduğuna aldırış etmeyen bir bilim olarak görülmelidir" diye yazar Douhet.

"Bugün ne fiiliyatta ne de teoride savaşçı olanlarla, savaşçı olmayanlar arasında herhangi bir fark yoktur. Teoride yoktur, çünkü uluslar savaşa tutuşunca herkes içinde yer alır; asker silahını taşır, kadınlar fabrikalarda mermileri doldurur, çiftçiler tahıl yetiştirir, bilim adamları laboratuvarda denemeler yaparlar. Fiiliyatta yoktur, çünkü bugünlerde saldırı herkese ulaşabilir ve şimdi gözükmeye başlıyor ki en emin yer cepheler olabilir.

Daha zayıf güçler bile, karada bir zaman için bir savunma ku-

rabilirler. "Havada savaşan güçler kılıçlar gibi çıplaktırlar." Karada savunma üstün olabilir, havada ise savunma değersizdir. 'Hazır olmayan kaybeder.' Hava savaşı kısa olacak. Taraflardan biri avantajı ele alacak, yani havadan hükmedecektir, önce bu kural kazanır ve devamlı hale gelir.

"Bir sona ulaşma umudu var oldukça, kahraman bir halk, en korkunç saldırılara bile tahammül edebilir; fakat eğer hava savaşı kaybedilmişse, çatışmayı durdurmanın umudu yoktur... Bugün bombalanan bir halk, tıpkı dün bombalandığı gibi, yarın tekrar bombalanacağını bilir ve şahadetlerinin sonunun olmadığını görür ve sonunda barış dilemeye mecbur edilir."

▶ 140

135

1931 Son aşamada Araplar su kaynaklarından, İtalyan hava güçlerinin onları tamamen bitireceği çöllere sürüldüler. Yıllar sonra Mısır'a giden yollar boyunca mumyalanmış cesetleri bulundu. Resmi simalara göre, 1928-1931 döneminde Arap nüfusu yüzde 37 oranında azaldı.[123] Bunlardan yaşamda kalanlar temerküz kamplarına kapatıldılar. Bir daha - zamanın göstereceği gibi biraz mevsimsizce - İtalya'nın 1911 Libya askeri yürüyüşünün sona erdiği açıklandı. ▶ 80

136

1932 Aynı yılda, yani 1932'de, B.V. Bulgakov'un başkanlığında bir grup Sovyet denizci mühendis, jiroskoplarla yatay düzlemde tutulan iki ivme ölçeri içeren "hareketsiz sefer" için bir sistem icat etmek amacıyla çalışmalar yapıyorlardı.

Von Braun ve meslektaşları, roketlerini ilk defa orduya gösterdiler. Hiçbir zaman uzaya ulaşmadı, bir kilometreden ancak

biraz daha fazla uçtuktan sonra yere düştü. Fakat kısa zaman sonra muhafazakâr yönetimde bakan olacak ve orduyla yakın bağları olan bir babanın oğlu olan cazibeli aristokrat von Braun, subaylar üzerinde iyi intiba bırakmıştı.

Kısa süre sonra ordu, hava kuvvetleriyle yarış içinde, von Braun'un projesine para döküyordu. Hiçbir meblağ o kadar büyük değildi. Roketlerini barış içinde ateşlemesi için hemen bir deneme yeri bulmaları gerekti.

"Neden Peenemünde'ye bir göz atmıyorsunuz" diye sordu annesi. "Büyük baban oraya ördek avlamaya giderdi."[124]

▶ 154

137

1932 Noyes'in "Solgun Dev"i, beş yıl sonra Carl W. Spohr'un Wonder Stories'deki (1932, Harika Hikayeler) "*The Final War*" (Nihai Savaş) hikayesiyle geri döndü. İki süper güç dünyayı paylaşırlar. Barış karşılıklı dehşet üzerine kuruludur. Taraflardan biri diğerini ani bir yıkım saldırıyla, beklemediği bir anda yakalar. Eşit düzeydeki bir şiddet karşı saldırısından sonra savaş durgunlaşır. Yıldan yıla yeni silahlar icat edilir. Bütün büyük şehirler tahrip edilir. Tüm yaşam yeraltına itilir. Burada insanlar, yer için sıçanlar ve hamam böceği sürüleriyle savaşmaktadır. Sonunda, kamburlaşmış küçük bir bilim adamı, nihai silahı: atom bombasını keşfeder. İcadının sonuçlarını fark eder ve bunu ordudan gizli tutmaya çalışır. Fakat bir casus sırrı düşmana verir. Kendi ülkesinin polisi, konuşturuncaya kadar kambur bilim adamına işkence yapar. Önce iki taraf da bu silahın yığınsal üretimini yaparlar. Kimse onu kullanmaya kalkışmaz, çünkü iki taraf da dişlerine kadar silahlıdır.

Önlenemez olan, olur. Yolu üzerinde küçük birliğini geleneksel savaşta kaybeden bir subay, düğmeye basar ve taktik atomik

silahı serbest bırakır. Düşman cevaplar. Az sonra iki tarafın da bombalama filoları havadadır ve birbirine saldırılar. Ve artık kimse karşılıklı intiharı durduramaz. Etkili ve caydırıcı olmak, otomatik ve mutlak misillemeyi talep eder. Eğer caydırıcılık başarısız kalırsa, aynı otomatik eylem önlenemez karşılıklı yıkımı doğurur. Böylece uygarlık batar.

"Bu planlar yerine getirildi... sonra bu planların güç delisi beyinlerine dayandığı adamlar, tepenin içine oyularak yapılan derin beton sığınaklarında ezildiler. Kurmaylar yoktu, hükümetler yoktu, yerine getirilmiş olan bu emirler dışında..."[125]

138

1932 Spohr'un nükleer caydırıcılık çıkmazı hakkındaki nüfuz edici analizi, Chadwick'in nötronu ve Carl Anderson'un pozitron olarak adlandırılan pozitif nötronu bulduğu aynı yılda -1932 - yayınlandı. Cockcroft ve Walten, lityum çekirdeğini böldüler ve iki alfa parçacığı ürettiler. Lawrance, Berkeley'de ilk siklotronu* başlattı ve Columbia Üniversitesi'nde Urey, döteryumu buldu.

1932'de (benim doğum yılım) dünya, geleceğin yolunda, Spohr'un çoktan tasvir etmiş olduğu büyük adımı attı.

▶ 176

139

1933 Bu barbarlığa düşüşün sunduğu tek teselli, hızlı oluşuydu. Birinci Dünya Savaşı'nın siperlerindeki yıpratma savaşı tekrarlanmayacaktı. Yani acı kısa olacaktı. *Men and Machines* (1929, İnsanlar ve Makineler) kitabında Stuart Chase, "iki saatlik savaş"tan, "tümü birkaç saat içinde görüle-

* Cyclotron: Elektrikle yüklü zerreleri alternatif gerilim ve magnetik alan etkisiyle spiral bir yörüngede hızlandıran düzen.

Hava savaşının insanlık dışılığının yüksek tekniğinin bir sembolü olarak pilotun gaz maskesi.
The Graphic, 18 Ağustos 1928.

cek iş"ten[126] söz eder.

Landbroke Black'in *The Poison War* (1933, Zehir Savaşı) kitabında gaz, derhal hızlı bir etki gösterir. İngiltere havadan saldırıya uğrayınca, sahil boyunca güneyden kuzeye doğru akan dehşet içindeki halkın bir dalgası, güneye doğru akan çaresizlik içindeki diğer bir Londra halk dalgasına rastlar. İki insan dalgası

kaos içinde birbirini kırarlar, gaza yakalanırlar ve üzerlerine aniden büyük bir ölüm sessizliği çöker.

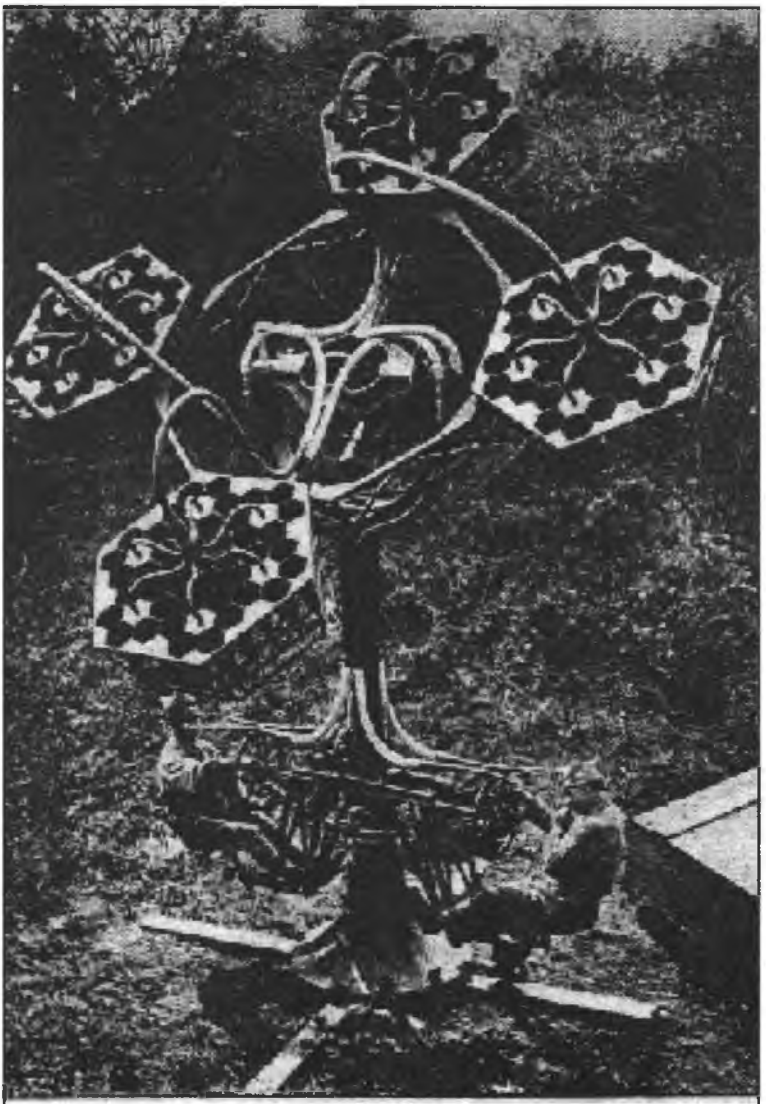
Çocukken bu dehşet hikâyelerinden bir tanesini okudum. Bu, Alman yazar Hanns Gobsch tarafından yazılan Europe at the Abyss (1933, Uçurumdaki Avrupa) idi. Paris üzerine yapılan bir gece hava baskınını özellikle hatırlarım.

"Elli uçak ulaşır. Yüz uçak! Beş yüz uçak! Felakete uğramış üç milyon insan, ölümün yaklaştığını hissedebilir. Ölüm her saat 200 kilometrelik bir hızla onlara yaklaşır. Üç milyon insanın kalplerinin derinliklerinde tek bir ses yükselir: Kaç! Kaç! ... Devrilmiş araçların, ölen atların, kırılmış insan cesetlerinin üzerinden geçen, büyük bir dalga gibi kabaran feryat eden insanlık seli... Yüzlercesi hantalca yürüyordu ve şekilsiz bir madde yığınına dönüşmüşlerdi... İnsan gövdelerinin parçaları, araç yıkıntılarının parçaları, asfalt parçaları, bulvarları sürekli çiseleyen yağmur gibi dövüyordu. Su oyuklarından kan dereleri akıyordu..."[127]

Çok gece kafamda bu benzeri görüntülerle uykuya daldım. Son, elbette süratli olacaktı. Bu, ancak sekiz yaşındaki bir çocuk için küçük bir rahatlama olacaktı. ▶ 141

140

1933 Şubat 1932'de Milletler Cemiyeti silahsızlanma için toplandı. Almanya tekrar büyük güçlerin tartışmalarında katılımcıydı. Konferansın tam başlangıcında Almanya topyekün bombalama yasağı için girişimde bulundu: "Hangi tip olursa olsun hava gemilerinden savaş malzemelerini atmak ve bu tür eylemlere hazırlanmak istisnasız yasaktır." Alternatif bir adım olarak Almanya, Amerika'nın 1922 tarihli ve sadece muharebe alanlarında bombalamaya izin verilmeli, şeklindeki planını destekledi. İsviçre, Hollanda ve Belçika kendi muafiyetlerini ileri sürdüler, çünkü ülkeleri öyle küçüktü ki savaş

Radardan önce: Fransızların tatbikatı sırasında gelen bombacıların makine sesleri dinleniyor.

London News, 6 Eylül 1930.

durumunda tümden muhabere alanı haline gelebilirlerdi, bu koşullar altında önerilen muğlâklıktan başka bir şey değildi onlar için. İsveç ve diğer kuzey ülkeleri İsviçre'yi desteklediler. Büyük Britanya müdafaası en zor Avrupa başkentlerini -Londra'yı - koruma arzusu ve İmparatorluğun isyancı öğelerini bombalama ihtiyacı arasında yırtınıp durdu. İngilizlerin planı, "uzakta bulunan bazı bölgelerdeki polisiye eylemler dışında"[128] ki bombalamanın tümden yasaklanmasını hedefliyordu. Versay Sözleşmesi ile hem hava gücünü, hem de "uzaktaki bölgelerini" kaybeden Almanya, istisnaya karşı durdu. İki taraf kilitlendi.

Mart 1932'de konferans, yangın bombaları sorununu sivil halk için bir tehdit olarak kabul etti. Kundaklama bombaları düştükleri yerde sadece tahribata yol açmıyor, aynı zamanda neden oldukları yangın kontrol dışına çıkıyordu. Bu nedenle konferans, yangın bombalarıyla birlikte kimyasal ve aynı kontrol edilemez karaktere sahip bakteriyel silahların yasaklanmasını istedi. Bu çeşit bir çözüm erişilebilir durumdaydı ve katılımcılar şimdiden pratik detaylar üzerinde çalışıyorlardı.[129]

Fakat Ocak 1933'te Hitler iktidara geldi ve Almanya'yı tekrar silahlandırmaya başladı. Aynı yılın Ekim ayında silahsızlanma konferansını terk etmesi çok mantıklıydı ve Milletler Cemiyeti'nden çekildi. Almanya olmadan, hava savaşını yöneten kuralların yeniden tanımlanma çabası bile suya düştü.

▶ 144

141

1934 Belirleyici zehirli gaz romanı, Neil Bell'in *Valiant Clay*'ıdır (1934, Cesur Balçık). Almanya'nın Polonya'ya saldırısıyla savaşın 3 Eylül 1940'ta başlayacağı ve gelişerek uluslararası bir gaz savaşına dönüşeceği ve 1,5 milyar insanın ölümüne mal olacağı kehanetinde bulunan kitap 100 bin adet

sattı.

Sovyetler Birliği Çin'e saldırır, Çin hava kuvvetleri de geri saldırır ve Rusya'yı yabaniliğe dönüştürür, bundan hayatta kalan bir avuç kişi batıya doğru kaçar, ancak bunlar ya hendeklerde ölürler ya da yabanileşmiş köpekler tarafından parçalanırlar.

On gün sonra dünyada yıkılmamış yer kalmaz. Ancak o zaman savaş sona erer. Birleşik Devletlerin başkanı, Waşington'da dünya liderlerinin toplandığı iğreti bir kulübede toplantı düzenler. Bu arada onları kuşatan yıkıntıların içindeki düşmanca bir kalabalık, barikatları aşar ve konuşmacının boynuna bir halat geçirirler. Konuşmacının son sözleri: "Savaş imkânsız kılınmadıkça, insanoğlu için gelecek yoktur" olur.

142

1934 Bombaları izleyen barbarlıkta, hayvanlar krallığını sıçanlar yönetir. M. Dalton'un *The Black Death* (1934, Kara Ölüm) kitabında bu, özellikle göze çarpmaktadır. Bir yeraltı oyuğundan çıkan bir grup İngiliz tatilci, kendilerini Alman gaz saldırısından geriye hayatta kalan son kişiler olarak bulurlar. Bir iki yüz sayfa sonra, kitabın kahramanı aşağıya bir bomba kraterinin içine bakar, orada bazı şeylerin hareket ettiğini görür ve tüm kraterin kocaman kahverengi sıçanlarla dolup taştığını fark eder. Sıçanlar onu fark eder ve kraterin duvarlarının basamaklarını tırmanmaya başlarlar.

Bisikletine atlar ve kaçmayı becerir. Fakat az sonra damdan düşen bir şeyin ağır sesini işitir. Kocaman bir sıçandır. Bir diğeri onu izler. Sıçanlar hüküm sürüyordu.

Savaşlarının sonucunu teftişe gelen Almanlar bile, aç farelerin saldırısına uğrarlar. Çalışır durumda olan uçağı havalandırırlar, fakat onu da sıçanlar tarafından işgal edilmiş bulurlar. Carl uçağı havaya kaldırırken, Mark bir ayakkabısını çıkararak tüm yönlere

doğru saldırır. Kötü bir şekilde ısırılır, ellerinden kan akar, duvarlar ve oturaklar kana bulanır. "Ölü haşerelerin ciyaklayan kümelerini ezmeden hareket edebilmeleri neredeyse imkânsızdı."

"Avrupa yakasında İngiltere her zaman bir diken olmuştur. Radikal bir operasyon yürütmek zorunlu olmuştu. Ve nihayetinde yeri doldurulamaz bir şey kaybedilmemiştir. Onların en iyi şair ve yazarlarına mükemmel tercümeleriyle sahibiz. Müzelerinin içerikleri bizimkilere aktarılacak. İnatçı, disipline gelmez ve yönetilemez bir ırktı. Bir çirkin meslek onlara damgasını vurmuştu."[130]

143

1934 Bu romanlara göre, var olan tehlike sıçanların yarattığı tehlikeden bile daha kötüydü. Burjuvaziye göre bu tehlike, insanın kendi toplumunun en temel seviyesinden, alt sınıftan, "tehlikeli sınıflardan", sosyalistlerin söylemiyle "çalışan yığınlardan" yükseliyordu. Bu romanlarda işçiler öyle basit gösteriliyordu ki, ilk paniğe kapılanlar onlardı ve o kadar sadakatsizlik gösteriliyorlar ki, panikleri hükümeti düşürmeye kalkışmalarına bile yol açabilirdi.

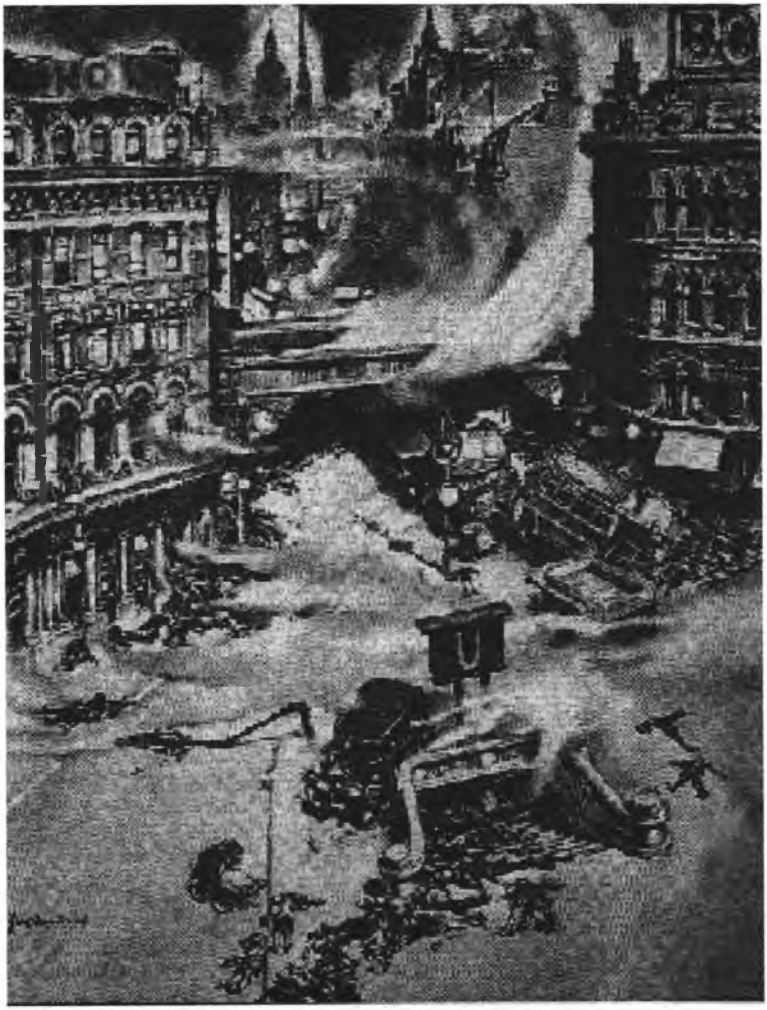
Invasion from the Air'de (1934, Gökten Gelen İstila) Macilraith ve Connolly, bu olayları işlerler. Romanın tezleri daha önsözlerinde görülür: Bombaların ana etkisi halkı demoralize etmek ve işçi bölgelerinde isyan kıvılcımını saçmaktır. Hikâyeci, düşman uçaklarının yıkımlarını işçi bölgeleri üzerinde nasıl yoğunlaştırdıklarını ve mümkün olan en büyük etkiyi yaratmak için nasıl hesaplı ölçülerde fosfor bombaları attıklarını gösterir. Tüm bölge yerle bir edilir, 20 bin ölü duman kokan yıkıntıların içine uzanır. 40 bin yaralı ve ölmek üzere olanlar, battaniyeler, küçük kilimler ve gazeteler ya da çıplak kaldırımlar üzerinde hiçbir zaman gelmeyecek olan tıbbi yardım için uzanmış beklerler.

İşçiler için yeterdi artık. Silah dükkânlarını kırarlar, silahla-

Uluslararası hukukun gazın bir silah olarak kullanılmasını yasaklaması gerçeğine rağmen, Douhet ve bir kısım diğer askeri teorisyen tarafından büyük şehirlere karşı yapılması salık verilen gaz saldırıları. Bu ve izleyen resim, Londra'ya karşı yapılan gaz saldırısını tasvir ediyor. Illustrated London News, 1 Şubat 1930'dan alınmıştır;

Orijinali *Berliner Illustrierte Zeitung* için yaratılmıştır.

nırlar ve limandaki erzak depolarını ele geçirirler. Şafakta üniformalı Naziler tarafından desteklenen polis ve ordu varır. Ordu bir çözüm için müzakere yolu arar, ama daha sert kumaştan yapılı Naziler isyanı şiddetle bastırır.

Hükümete yağan raporlar, burjuva toplumunu tümden yıkmayı amaçlayan devrimci ruhun tüm ülkeyi sardığını, savaşın hemen durdurulması ve "tüm çabaların nifakçı öğelerin ezilmesi

üzerinde yoğunlaştırılması"[131] gerektiğine işaret eder. Barbarlığa batış, bu yolla ve ancak bu yolla durdurulabilir. Bu sorunda hükümet daha disiplinli ve daha iyi örgütlü Nazilerin desteğini hoş karşılar ki, Naziler çoktan Londra'nın büyük bölgelerinde su ve yiyeceği kontrollü dağıtıyor ve düzeni sağlıyorlardı.

▶ 155

144

1935 1907 Lahey Sözleşmeleri halen geçerli uluslararası hukuktu. Uluslararası hukuk üzerine olan İngiliz standart metninin 1935 nüshasında, zamanın taleplerine yönelik en küçük bir esneklik ve uzlaşma olmadan Hersch Lauterpacht şunları yazıyordu: "Bu nedenle, Uluslararası Hukukun, savaşçı olmayanları ayrım yapılmadan havadan yapılan bombardımandan koruduğuna dair ve bu tür bombardımanın bir savaş suçu olarak tayin edilmesi gerektiğinden en küçük bir kuşku duyulmamalıdır."[132]

İfade, yasanın izin verdiği ölçüde özgüldü ve bilgiççeydi; her geçen gün daha yakınlaşan topyekun savaşı önleme amacı güttüğü şüphesizdi.

145

1935 "Topyekun savaş", Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa'da kullanılmaya başlayan bir değimdi.[133] Douhet onu *bütünleşmiş savaş* (*la guerra integrale*) olarak tanımladı. En ünlü kullanılışı, General Erich Ludendorff'un *Der totale Krieg* (1935, Topyekün Savaş) isimli kitabının başlığındadır.

Çağdaş savaş, savaşan ülkelerdeki her bir vatandaşın yaşamına ve canına dokunan topyekünluk anlamındadır. Savaşan ülkenin tüm sahası bir savaş tiyatrosu haline geldiğinden, hava bombardımanı bu konsepti yoğunlaştırır. "Topyekûn savaş, bir ölüm-kalım

mücadelesidir. Bu nedenle 19. yüzyıl savaşını sınırlandıran töresel/ahlaki mazereti eksiktir" diye yazar Ludendorff.

Sömürgeci savaşlar, hayatları için savaşan kabileler ve halklar için topyekûn savaştır; ancak onları kolayca ve acı duymadan ezebilecek düşmanlarına gelince, bu baskınlar "savaşın ulu adını hak etmemiş gayri-ahlaki eylemlerdir."[134]

Ludendorff, imparatorluğu olmayan bir ulusun mensubudur. O, Afrika ve Asya halklarının çektiği topyekûn savaşla, şimdi Avrupa'yı bekleyen arasındaki bağlantıyı gayet açık bir şekilde gördü. Ludendorff ile Oppenheimer arasındaki fark şuydu; aynı "topyekûnluk" hukukçuya göre topyekün savaşı tümden bir suç durumuna getirirken, generalin gözünde ise ona ahlaki gerekçe veriyordu.

▶ 9

146

1935 Hava gücünün işgal etmeden hükmetme kudreti, açık sahalarda, net görüş alanlarında, özellikle de görülür hedefleri ve sınırlı gizlenme olanağıyla çöl bölgelerinde en üst düzeydeydi.

Aksine, Kraliyet Hava Kuvvetleri (RAF), ormanın isyancıları gizlediği 1932 Burma ayaklanmasını bastırmada başarısız oldu. Aynı yılın Mayıs ayında RAF Kuzeybatı Hindistan'da bir ayaklanmayı bombaladı, fakat isyancılar köylere dağıldılar ve izlerini kaybettirdiler, aynı şey tekrar tekrar oldu. Bombacılar gözükür gözükmez, hedefleri kayboluyordu. Bombaya kalan tek şey, isyancıların gizlendiği tahmin edilen köylerdi. Eğer onları bombalasaydmız, bir protesto dalgası yükselecekti. Ama eğer onları bombalamazsanız, güçsüzlüğünüzü ilan edecektiniz.

İngiliz basını, hava gücünün adalet dağıttığı iddiasına ilgi göstermeye başladı. Mayıs 1935'te *Manchester Guardian*, Albay Os-

burn'dan bu alıntıyı yazdı: "Askerlerimiz bombalanmış bir köye girdiklerinde, sokak köpekleri çoktan işe koyulmuşlardı; öldürülmüş bebeklerin ve yaşlı kadınların cesetlerini yiyiyorlardı. Pek çoğu korkunç yaralar almışlardı, özellikle daha küçük çocuklardan bazıları sineklere örtülü olup, su için haykırıyorlardı."[135]

Aynı yıl Arthur Harris bir raporda, Doğu Afrika İngiliz valilerinin "anti-bombalama fobisi"ne yakalanmış olmalarından şikayetçi olur ve "zamanında yola gelmelerini"[136] umut eder. Hindistan'daki İngiliz komutan, genel valiye şunları yazar: "Bombalamadan nefret ediyorum ve vicdan azabı çekmeden asla kabul etmem. 2 bin ya da 3 bin zorbayı eylemlerinden alıkoymak için, birkaç bin kadın, çocuk ve yaşlının ikamet ettiği düzinelerle köyün, özellikle de kabilelere karşı büyük bir güç tarafından bombalanması... benim için iğrenç, korkunç bir savaş yöntemi.[137]

147

1935 İsveçliler, İngiliz bombalamasmabombardımanın güç farkettiler. Ancak 1935 Ekiminde Etiyopya'daki İtalyan saldırısı büyük bir infiale yol açtı. Etiyopya bağımsızlığını muhafaza eden ve Milletler Cemiyeti'nin üyesi olan tek Afrika ülkesiydi. İsveç, Etiyopya ile eskilere dayanan bağlara sahipti ve misyonerleri orada çalışma yürütüyorlardı. İsveçli doktorlar ameliyat yapıyor, İsveçli subaylar Etiyopya ordusunu eğitiyorlardı. Bunun için bombalar Etiyopya'ya düştüğünde, bunlar İsveçliler için Irak ya da Fas'a düşenlere kıyasla eve çok daha yakındılar.

Henüz okuyamıyordum bile, fakat resimleri ve hikâyeleri hatırlıyorum, babamın ezbere bildiği Bo Bergman'ın "Kutsal Savaş"ını söylerken ki sesini hatırlıyorum:

Paramparça ederiz biz. Patlamalarla uygarlaştırırız biz.

Burada yatıyor uygar, boylamasına, durgun sıralar halinde.

148

1936'nın ilk gününde İtalyanlar, İsveç Kızıl Haç ambulansını bombaladı. Stockholm günlük gazetelerinden *Dagens Nyheter* şunları yazdı: "Bu, onların İsveç halkına yeni yıl kutlamalarıydı. Merhametli çalışmamızı hor görme ve tahrip etme, sakat ve acı çekenlere yardıma gidenlere ölüm."

O yıl bombalamanın İsveçli tanıklarının büyük bir ifade yağmuru vardı. Hakan Mörner, hastaneyi bombacılardan korumak amacıyla binanın damına dev bir Kızıl Haç bayrağını nasıl yaydığını tarif ediyordu.

"Bombardıman yoğunluğundan bir şey kaybetmeden devam etti. Daire çizen uçaklar bir defada birkaç bomba bırakıyor, ağırlıklarından kurtulmuş olarak küçük bir sarsıntıyla yükseliyorlardı. Ağır savaş başlıkları vınlayarak yere değiyor, sağır edici gürleme yere derinlere gömülüyor, geniş ve derin çukurlar açıyorlardı. Kundaklama bombaları birden beyaz alev bulutları köpürüyordu."

Öğlen boyunca hastaneye 85 yaralı getirildi. "Korkunç barbarlıkta davranılmış bu insanları polikliniğin basamaklarında bakım için beklerken görmek son derece üzücüydü. Aralarında şarapnel parçasıyla ayağının yarısını kaybetmiş bir adam vardı; karısı şalıyla kanın akmasını durdurmaya çalışıyordu. Bir kadın kollarında bir bohça taşıyordu, muhtemelen çoktan ölmüş bir bebek. Şikayetçi olmuyor, ağlamıyorlardı. Ama tümü sessizce bakışlarını göğe dikmiş, bir kasap kadar kanlar içinde Doktor Mahgub ve Abdullah'ın çalıştığı odaya girmek için sıralarını bekliyorlardı."[138]

149

Aralıkta İtalyanlar göz yaşartıcı gaz kullanmıştı ve Ocakta da hardal gazı geldi. Gunnar Agge, bomba çukurlarının kenarında sı-

vanmış gibi yağlı bir akıcının damladığını gördü. "Askerlerin çıplak ayakları, baldırları ve elleri ona değince derilerinde büyük sızı veren kabarcıklar fışkırıyordu. Gözleri ateş gibi yanıyordu ve artık açamıyorlardı. Kokan, tıkayıcı bir buğu boğazlarını sıkıştırıyor görünüyordu. Kör ve yarı boğulmuş halde sersemleyerek çalılık boyunca sendeliyor, arkadaşları sonradan gelip onları bulana kadar orada yığılıyorlardı. Kraterlerden çok uzakta bile, gazın değdiği ot ve yapraklar sararıyor ve soluyordu. Koku rüzgar tarafından taşmıyor, yarım mil öteden bile fark edilebiliyordu."[139]

150

1936 Mayıs 1936'da İtalyanlar, başkent Addis Ababa'yı işgal ettiler ve Mussolini savaşın bittiğini açıkladı. 30 Haziran 1936'da sürgündeki imparator Haile Selassie, Milletler Cemiyeti'nin huzuruna çıktı ve son defa olarak dünyanın vicdanına seslendi.

"İtalyan hükümeti savaşı sadece askerlere karşı yürütmüyordu. Saldırılarını, onları terörize etmek ve yok etmek için esas olarak savaş meydanından uzaktaki halk üzerinde yoğunlaştırıyorlar."

"Uçaklarına hardal gazı makineleri monte etmişler, öyle ki gayet geniş alanlara ölümcül gazı püskürtebiliyorlar."

"Ocak 1936 sonlarından itibaren askerler, kadınlar, çocuklar, sığırlar, nehirler, göller ve tarlalar, sonu gelmeyen ölüm yağmuruyla sırılsıklam edildiler. Tüm yaşayan şeyleri tahrip etmek, suyollarını ve otlakları yok etmek maksadıyla İtalyan komutanlar uçaklarına durmadan ileri geri daireler yaptırıyorlar. Bu, onların en temel savaş tarzı."

"Bu korkunç taktik başarılı oldu. İnsanlar ve hayvanlar tahrip edildiler. Bu uçan ölüm yağmurunun dokunduğu herkes acı içinde haykırarak öldü. Zehirli sulardan içen ve kirlenmiş yiye-

ceklerden yiyen herkes tahammül edilemez işkencelere maruz kaldı."[140]

151

Savaşın yedi ayında İtalyan hava kuvvetlerinin 500 uçağı, 7500 uçuş yaptı ve 85 ton bomba attı.[141] Pilotlardan biri Mussolini'nin oğlu Bruno idi: "Ağaçlık tepeleri, tarlaları ve küçük köyleri ateşe vermeliydik... Tümü son derece eğlendiriciydi... Bombalar yere düşemeden hemen önce, beyaz duman çıkarıyor, korkunç bir alev yükseliyor, kuru çimen yanmaya başlıyordu. Hayvanları düşündüm. Tanrım, nasıl da kaçıyorlar. Bomba yemlikleri boşaldıktan sonra, bombaları elle atmaya başladım... Çok eğlenceliydi... Ateş küresiyle kuşatılan beş bin Abyssinian'lmın [Etiyopyalı – ç.n.] akıbeti fena oldu. Cehennem gibiydi."

Bu pasajı alan ve kitabı Power'e (İktidar, 1938) koyan Bertrand Russell'di. Russell özellikle, gökteki ulaşılamaz bir pozisyondan diğerlerini kolayca ve neşe içinde tahrip edince oluşan ilahi kudret duygusuyla ilgilenmektedir. "Eğer bir hükümetin yerde, bugünkü hükümetlerin havada kalabildiği kadar az kalarak bir uçaktan hükmettiği hayal edilebilseydi, böyle bir hükümet tümüyle farklı bir muhalefet bakışı konumu almayacak mıydı? Söz konusu, en küçük soruna yol açsa dahi, her çeşit muhalefeti ortadan kaldırmayacak mıydı?" diye yazar.

Mussolini, havada muhtemelen yerde yaptığından çok daha az zaman harcadı, fakat Etiyopya'da sistematik bir dehşet ve imha politikası uyguladı. Yüzlerce köy yakıldı, ayakta kalmayı becerenler cüzi isyancı görüşleri olma şüphesiyle kurşuna dizildi. Ülkeyi daha kolay yönetilir hale getirmek için genç entelektüeller planlı bir şekilde öldürüldü. İlkokul öğretmenlerinin birinci kuşağı pratik olarak ortadan kaldırıldı. Etiyopya'da İtalyan iktidarının sürdüğü beş yıl boyunca havadan ve karadan yapılan

katliamlar birbirini izledi.[142]

152

1937 İkinci Dünya Savaşı gerçekten ne zaman başladı? Japonlar'ın Çin'e saldırdığı ve Çin'in kuzeydoğu bölgesinin Japonlar'ın vasalı olan Manchukuo* devletine dönüştüğü 18 Eylül 1931'de mi? Ya da Japon hava kuvvetlerinin birden Shanghai'yı bombaladığı ve binlerce insanın ölümüne yol açtığı tarih olan Mart 1932'de mi? Ya da Japonlar'ın Pekin ve Tienstin'e kadar tüm kuzey Çin'i işgal ettiği Ocak 1933'te mi?

Japonlar, savaşı "*Çin vakası*" olarak adlandırdılar. Avrupa'nın perspektifi açısından yaşananların tümü, bir dünya savaşı olarak adlandırılmaktan çok uzaktı. Dünya, Avrupa'daydı. Fakat Japonlar, 26 Ağustos 1937'de Nantao'da demiryolu istasyonuna saldırıp yüzlerce Çinli sivili öldürdükleri için değil, aynı zamanda İngiliz sefiri Sir Hughe Knatchbull-Huggesonn'u yaralayınca, işte bu çok ciddi bir etki yarattı.

İngiliz Dışişleri Bakanlığı resmi protestosunda şunları söyler: "Böyle olaylar pratikten ayrı tutulamazlar, savaşın yürütülmesi sırasında savaşçı olanlarla olmayanlar arasındaki net farkı çizmeyi ihmal etmenin yasadışı ve gayri-insani olduğunu, insanoğlunun vicdanından başka bir şey olmayan uluslararası hukuk her zaman göstermiştir."[143]

İsimleri Auden ve Isherwood olan iki genç şair, bu savaşı keşfetmişlerdi. Yıllar sonra Pekin'de eski bir kitapçıda bunların gezi anlatılarını buldum. İşte bir hava saldırısı kurbanlarının anlatımları:

"Girişin hemen yanında, tezkerelerin (ölü tahtası) üstünde beş sivil kurban yatıyor, tabutlarının ulaşmasını bekliyorlar. Korkunç

* Moğolistan'ın bir kesimi ile Mançurya'dan oluşan ve 1932-45 döneminde Japonların, şimdi ise Çin'in idaresinde olan bölge.

derecede bozulmuşlar ve çok kirliler, çünkü patlamanın gücü vücutlarına çakıl ve kumla dövmeler yapmıştı. Bir cesedin yanında sazdan yapılma yepyeni bir şapka vardı. Tüm gövdeler çok küçük, çok yoksul ve tam bir ölü gibi görünüyorlardı, fakat beyni küçük bir havluya taşmış yaşlı bir kadının yanında durduğumuzda, kurumuş kan pıhtılı ağzının açılıp kapandığını ve bir bez örtü altındaki elinin sıkıca kapanıp açıldığını gördüm. İmparatorun doğum günü hediyeleri böyleydi."[144]

153

Japonların ve İtalyanların eylemleri infiale yol açtıysa da, dünyanın imajı *The Clipper of the Clouds*'da (Bulut Teknesi) göründüğü gibi lekesiz kaldı. İlk bomba saldırısından çeyrek asır sonra bile bombalanan Afrikalılar, Araplar ve Çinliler idi. Biz Avrupalılar ise hala bize bir şey olmayacağından emin olarak, gökteki uçağa bakabiliyorduk. Çünkü bizler, çoktan uygardık.

Fakat yüzeydeki sessizliğin altında kötü rüyalar yükselmeye, fantezilerimizin karakteri gittikçe değişmeye başladı. Uçaklardan, önce başka ırkları, başka gezegenleri ve başka solar sistemleri bombalamakla zafer rüyaları görmüştük. Diğer ırkları bombalayan bizler, şimdi artık kendimizin de bombalandığının kâbuslarını görmeye başlıyorduk.

▶ 7

154

Mayıs 1937'de 350 çalışanıyla Peenemünde hazırdı. En önemli problem, aynı zamanda dengelenmeyi de içeren göç sorunuydu. Emin bir basit yönlendirme kapasitesi olmadan, roketi havaya fırlatamazlardı. Von Braun sorunu, donanma için Anschütz-Kaempfe pusulaları ve uçuş için otomatik pilotlar yapan Dümen Aletleri Şirketi (*Kreiselgerät Company*)'ne sundu. Şirket, roketi

dikey güzergâhta tutan ve Sg 33 olarak adlandırılan bir dümen mekanizması geliştirdi. Nereye düşerse bu onun kendi sorunuydu. Raylar üzerindeki ufak vagonlar hızlandırmayı ölçüyordu. Jet türbinler roketi yandan yönlendiriyordu.

Aralık 1937'de en yüksek mevkideki 120 subay, yağmur ve soğuk nedeniyle günlerdir tehir edilen bir diğer roket gösterisini izlemek için toplanmışlardı. Bu arada fareler elektrik kablolarını kemirerek, sürekli kısa devreye neden oluyorlardı. Sonunda nihayet *Deutschland* roketi atılabildi. 20 saniye sonra yıkıldı. Aynı şey sonraki üç denemede de oldu. Kontrol sistemi çok zayıftı; roket havada dönüyordu.

Sonraki yıl New England, binlerce ağacı deviren bir kasırga ile mahvoldu. Goddard'ın günlüğü: "Kiraz ağacı devrildi. Tek başına devam etmeli."

▶ 195

155

1920'lerde çıkan gelecek hakkındaki romanlar, sık sık savaşı izleyen barbarlık dönemini işlerler. Buna karşılık 1930'ların romanları çok net bir şekilde savaş öncesi karakteri gösterirler: İmal ediliyor gördükleri savaşı izleyecek barbarlık konusunda uyarırlar. 1939'da çıkan savaşa ne kadar çok yaklaşırsak, ahlaki sorun da o kadar daha sık yükselir: "Birbirimizi ve tüm insanlığı bu uçuruma sürüklemeye hakkımız var mıdır?"

İrlandalı Joseph O' Neill'in *The Day of Wrath* (1936, Öfke Günü) kitabında, yangın bombaları Avrupa'nın büyük şehirlerini, içlerindeki tüm nüfusu 3000 derece sıcaklıkta kömür haline getiren fırınlara dönüştürür. Japonya da esirgenmez: "Zehir bombacıların bir filosu, on dakika içinde sadece Tokyo'da bu Sarı hoyratların bir milyonunu ortadan kaldıracak... Tokyo'nun yıkımı olacaktı... ama çaresiz Japon kadın ve çocukların milyon-

larcasının ölümü bana sevgilimi geri vermeyecekti"[145] diye düşünür kahraman.

Tokyo'nun yıkımı cinayetse, caniler kimlerdi?

Bomba atan herkes suçluydu, diye cevaplar Yüzbaşı A.O. Pollard Air Reprisal'de (1938, Hava Misillemesi): Ya kaderlerini başka birinin ellerine teslim edip onun adlarına karar vermesine izin verecek kadar saftılar ya da bazı gizli arzularını tatmin etmek için kadın ve çocukları gerçekten öldürmek istiyorlardı. Her iki durumda da eylemlerinden sorumlu tutulmalıdırlar. "Eğer gücü yetse, insanlığa karşı korkunç suçlarından dolayı onların her birini cezalandıracaktı."[146]

"İnsanlığa karşı suç" ile ne demek istiyor? Hangi yasaya göre? Hangi deri rengine uygulanabilir?

► 8

156

1937 Almanlar, 1936-1939'daki İç Savaş sırasında İspanya'ya milyonlarca bomba attılar. Bu bombalardan birkaç bini Guernica üzerine düştü. Neden bu 5771 bomba tarihte isim yaptı?

Yeteri kadar çelişkili dursa da, belki de Guernica öyle küçük olduğu için.

Alman hava baskınlarının çoğu, 29 ton bombayla yıkılmayan Madrid ve Barcelona gibi şehirlere karşı yapılmıştı. Madrid için 271 evin yıkılışı nedir ki? Fakat aynı sayıda ev Guernica'da yıkılınca, bu, tüm şehrin yerle bir edilmesi demekti. Yıkım topyekündu.

Ama tek izah bu izah değildir, çünkü bombalanan çok sayıda küçük şehir daha oldu, ama hiçbiri meşhur olmadı. *Guernica*'dan birkaç mil ötedeki Durango Mart 1937'de havadan saldırıya uğradı ve arkasından Nisan başında yeniden saldırıya uğradı. Bu-

radaki sivil kurbanların sayısı Guernica'daki kadardı. O halde neden Durango bir sembol haline gelmedi?

"Şehrimiz pis bir endüstri şehri olarak biliniyordu" der, bugün Durango halkı. "Halkın altında toplandığı kutsal meşesiyle Guernica'nın Baskların başşehri olarak özel bir yeri vardı. Guernica'nın tahrip edilmesi bir sembol oldu, çünkü Guernica zaten bir semboldü."[147]

157

1937 Diğer bir belirleyici faktör şuydu: Birkaç yabancı gazete muhabiri tesadüfen çevrede bulunuyordu ve Franko askerlerinden önce Guernica'ya varmışlardı. En etkili olanı Londra *Times*'taki George Steer'in haberiydi.[148] Önemini vurgulamak için gazete haberi başmakale olarak basmıştı.

Steer, sabahın ikisinde şehre vardığında şehrin nasıl alevler içinde olduğunu, caddelerin geçit vermediğini ve evlerin birbirini ardından nasıl alevler içinde enkaz halinde yıkıldığını tarif ediyordu. Sadece şehrin dışında olan askeri hedefler - küçük bir mühimmat fabrikası ve iki baraka - hiç zarar görmemişti. Saldırının temel hedefi sivil halkı dehşete düşürmek ve Bask kültürünün beşiğini tahrip etmek olarak görünüyordu. Gerçekte Almanlar, şehrin kültürel öneminin farkında değillerdi. Onlar için Guernica, özel bir kundaklayıcı karışımı, yüksek-patlayıcı ve kıymık parçalı bombalarını sınadıkları önemsiz bir yerdi.

158

1937 28 Nisanda, yani raporun *The Times*'da basıldığı gün, Stockholm *Dagens Nyheter*, Guernica'yı baş sayfanın alt tarafında "Jönköping Apandisitinin Ölümcül Sonucu" ve "Gümrük İdaresi Develeri Geviş Getirenler Sınıfında Sıralıyor" haberleriyle vurulmuş olarak bir tek sütunla verdi. Gazetenin iç

sayfalarında tüm bir şehrin tahrip edilmesi ve yüzlerce yaşamın kaybı gömülüydü. Guernica, duman kokan bir yıkıntıya dönüşmüştü. Bolivar, Arbadegue ve Guerricalz'dan da bahsediliyordu. "Sivil halkın ve hükümet askerlerinin* ölü ve yaralı olarak büyük kayıpları vardı. Üç şehrin tümü yıkıntı içinde kalmıştı." Guernica, şu ana kadar bombalanan şehirlerden sadece biriydi.

Fakat gazeteciler birkaç gün sonra "İspanya Trajedisi" başlığıyla konuya dönünce, Guernica ve sadece Guernica basının yoğun ilgisini çeker. Hava saldırısı "çağdaş savaş tarihinde en korkunç vaka"[149] olarak tarif edilir.

159

Barışçıl küçük şehir imajı, ani gelen savaş felaketi ve çok eski bir kültürün kutsallığına hürmetsizlik eden uçan vandallar tarafından bozuldu. Hatta Faşist ve Nazi propaganda makineleri örtmeye çalışmasalardı, bu resimler kısa zaman sonra unutulabilirdi. Franko askerleri Alman varlığının izlerini silip süpürürken, basın beş gün boyunca Guernica'dan uzak tutuldu. Arkasından gazetecilere olayların yeni bir versiyonu sunuldu, bu sürüm Franko rejimi tarafından yapılan resmi hikâye olup, buna göre orada bir hava saldırısı asla olmamıştı; "Kızıllar" kendi şehirlerini yakarak tümden yıkmışlardı.

Uydurma, Guernica tartışmasının alevlerini körüklemeye devam etti. Hatta 1960'lar kadar geç bir tarihte bile *Svenska Dagbladet*'ten Gunnar Unger, Münih Çağdaş Tarih Enstitüsü'nün en son buluşlarını rapor eden *Dagens Nyheter*'den Ulf Brandell'i kaynak vererek Franko'nun yalanlarını kabul ettirmeye çalışıyordu. Böylece yalanlar, gerçeği canlı tutar.[150]

---

* Naziler tarafından desteklenen flanjist Franko güçlerine karşı direnen sosyalist eğilimli Halk Cephesi Hükümeti.

160

Chechaouen hakkındaki gerçek, hiçbir örtü gerektirmedi. Zira yerlileri bombalamak gayet normal görülüyordu. İtalya bunu Libya'da; Fransa Fas'ta; İngiltere tüm Ortadoğu'da, Hindistan'da ve Doğu Afrika'da; Güney Afrika Güneybatı Afrika'da yaptı. Bunun için herhangi bir büyükelçi özür dileyecek miydi? Tüm bu bombalanan şehirler ve köylerden sadece Guernica tarihe geçti. Çünkü Guernica Avrupa'da bulunuyordu, Guernica'da ölenler bizlerdik.

161

Savaş arası yılları boyunca Avrupa'daki korku büyüdü. Yeni bir çeşit savaş korkusu, sivil halka sakin gökten şimşek gibi aniden saldıran bir savaş. Guernica bu korkunun adını verdi.

İşte ilk defa Tory* parti lideri Stanley Baldwin'in ağza aldığı benim doğum yılımdan bir kehanet: "Gelecek bir savaşta, küçük bir uçağın ulaşma menzilindeki her şehrin, son savaşta tasavvur edilemeyen bir düzeyde savaşın ilk beş dakikası içinde bombalandığını göreceksiniz... Tek savunma saldırıdır: Bu, eğer kendinizi kurtarmak istiyorsanız düşmandan daha hızlı bir şekilde daha çok kadın ve çocuk öldürmeniz gerekir demektir."[151]

Douhet bile, bunu bu kadar kısa ve öz ifadelendiremezdi.

Birçok askeri uzman, sivilleri esirgemenin manasız ve modası geçmiş olduğu fikrini çoktan benimsemişlerdi. *Aerial Bombardment*'te (1928, Hava Bombardımanı) M.W. Royse göre, sivillerin farz edilen muafiyeti, topçunun atış menziline ait bir işlemdi. Şimdi uçuş bu menzili anormal bir şekilde genişletti, savaşı kendini savunabileceklerle sınırlamak için neden yoktu.

Guernica'nın yıkılışı muazzam bir etki yarattı, çünkü herkesin mutlak beklediği buydu.

---

* İngiliz Muhafazakâr Partisi.

162

1937 Paris'te Pablo Picasso bekliyordu. Expo '37'deki İspanya pavyonu için daha Ocak 1937'de kocaman bir yağlı boya resim yapma görevini üzerine almıştı. Açılış merasimi için tarih yaklaşıyordu, ama Picasso beze hala tek bir fırça dahi vurmamıştı. Guernica ona konusunu verdi. Londra *Times*'taki George Steer'in raporunun bir tercümesini Fransız *L'Humanité*'den okumuştu. Mayısın ilk günü tabloyu boyamaya başladı, bu "*Guernica*" adını tüm dünyada, herhangi bir şeyden çok daha fazla bilinir hale getirecekti .[152] *Guernica* hala acı dumanla örtülüyken, tablo Paris'te asıldı.

163

Chechaouen'in Picasso'su yoktu. Orada yıkımı kaydedecek bir kamera bile yoktu. Ali Raisuni tarafından toplanan binlerce belge arasında, bombalamadan sonraki Chechaouen'in tek bir resmi yoktu.

164

1938 Sonbaharda Picasso'nun *Guernica*'sı Oslo ve Kopenhag'a taşındı, Mart 1938'de tablo Stockholm'da sergilendi. Bir varoş ilkokulu öğretmeninin, oğlunu (beni) bir gezi için şehre götürmesi için bu sergi yeterli bir olaydı.

İsveç'in önde gelen eleştirmeni Gotthard Johansson, çağdaş sanatların trajedisi, kendini insan toplumundan, hatta insandan ayırmasıdır, diye yazıyordu. Picasso'nun Guernica'smda olduğu gibi çağdaş sanat, sanatın ötesindeki realiteyi kavrama çabasına girince bilhassa net hale geldi. "İzleyici resmin karmaşık bilmecesini çözmeyi becerene kadar, çoktan İspanyol iç savaşını unutmuş olacaktı. Eğer Picasso'nun *Guernica* tablosu herhangi bir infiale sebep olursa, bu Picasso'dan çok, muhtemelen modern sa-

nata karşı olacaktır."[153]

165

1939 Japonlar, hiç de masum kurbanlar sayılmazlardı. Aksine Çin'e yaptıkları sebepsiz bir saldırı ile İkinci Dünya Savaşı'nı başlatmışlardı. Çarpışma alanlarından epey uzakta olan Çin'in geçici başkenti Chungking'e 1939'da kundaklama bombaları atarak stratejik bombalamayı başlatmışlardı. Bir tanık *The Times*'e anlatıyor:

"Bombalama, o zamana kadar Japonların yapabildiği en büyük soğukkanlı kitle kıyımı gösterisiydi. Sirayet edilen alanlar cehennem gibi körüklendi. Böyle bir şey hiç görmedim. Tepelere yaslanan keresteden yapılma evlerin çoğu yığın halinde tüneklemişti. Kav gibi yandılar. Fosfor, ateşleri daha öfkelendirdi ve hafif rüzgar onları yaydı.... Bir mil karenin dörtte üçü kadar alandaki evlerin tümü alevler içindeydi... Ölenlerin ve yaralıların bağırmaları ve feryatları gecede yankılanıyordu, ancak hep aç yangının devamlı gürlemesi tarafından sarmalanıyorlardı. Yüzlerce kişi, eski şehir duvarına tırmanarak kaçmaya çalıştı, fakat kovalayan alevler tarafından yakalandılar ve sanki büyü gibi, yanması bitmiş ateş korunun içinde kırışıp, büzülüp, kurudular."[154]

"Maneviyata en öldürücü darbeyi vurma terörün sürekli doğasıdır" diye yazıyordu Edgar Snow, Chungking'ten. Ancak hava saldırılarının aynı zamanda yapanın üstüne geri dönen bumerang etkisi vardı. "Halk yığınları arasında direnme isteminin güçlenmesini gayet kolay sağladılar, düşmanı daha çok elle tutulur hale getirdiler ve halkı bütünleşmeye ittiler. Sivil merkezlerin geniş oranda ve ayrım yapılmadan bombalanması görece az sayıda insan öldürür, üç yıllık sürede Japon baskınlarının kurbanları

200 binden azdı. Fakat bir bodrumda sıkışmayan ya da dalışa geçen bombacılardan korunmak için yüzünü kazdığı toprağa dayamayan ya da oğlunun parçalanan kafasını yoklayan bir anneyi görmeyen ya da yanan okul çocuklarının pis kokusunu duymayan birinin gerçekte anlayamayacağı büyük *şahsi* bir kin doğurdu."

Bu, nasıl başladığıydı -bir tek kundaklama bombasının Tokyo üzerine düşmesinden çok önceydi. Ve böylece devam etti. Çin'de görev yapan Amerikalılar, Japonlara *kendi ilaçlarından tattırmayı* çok istiyorlardı. Bunlardan biri Curtis E. LeMay'dı.

▶ 223

166

1 Eylül 1939'da İkinci Dünya Savaşı başladığında, yedi yaşındaydım ve okula henüz başlamıştım. Babamın yaşlanmış olduğunu fark ettim. Daha bir yangın bombasını nasıl söndüreceğini bile bilmiyordu. Ev yıkıldığında bodrumdan çıkmayı beceremeyecekti. Ormanda nasıl gizleneceğini ya da karı kazıyıp nasıl gizleneceğine dair hiçbir fikri yoktu. Birinci Dünya Savaşı'na takıldı kaldı ve eğer ben ikinci bir taneyi yaşamak istiyorsam, tüm sorumluluk bana ait olacaktı.

167

Okula daha birkaç gün gitmiştim ki, basındaki savaş başlıklarından ortaklaşa bir çalışma yapmamız istendi. Bu amaçla girıştiğim ilk kitaplardan biri, *Air Attack! What Should I Do?* (Hava Saldırısı! Ne yapmalıyım?) idi. Bu soruya cevap bulmak amacıyla okumayı öğrendim. Bu bir ölüm kalım meselesiydi. Kapaktaki fotoğrafı hatırlıyorum: Bomba yıkıntılarının karşısında bir anne ve çocuğun genel görüntüsü. Bugün bile bu küçük broşürü Kraliyet Kütüphanesi'nin (Royal Library) koleksiyonlarında bulunca, Ro-

sengren Emniyet Şirketi'nin (*Rosengren Safe Company*) çelik kapılar için reklamlarını derhal tanırım: "Yukarıda: Lastik kaplamalı hava sızmaz kapı. Altta: Kurşungeçirmez kapı, lastik sızdırmaz kapaklı ya da kapaksız satılık."

Yeni askeri terminoloji kelimeleri parçalayarak, böyle bir kapı almak için babamın başının etini yedim. Çelik, lastik sızdırmaz tıkaçları, hava blokları, özel kullanım tarzı ve kırılmaz camdan oluşan gözetleme deliğiyle tam donanımlı bir kapı istedim.

168

Çamaşır odasında yaşamaya çabalamalıydık. Giriş katındaki çamaşır odasında, iki iri yarı kadının odun ateşi üzerinde çamaşır kaynattığı dökme demirden yapılmış kocaman bir çamaşır kazanı vardı. Bu kadınlar yılda birkaç defa gelir, beyaz buhar bulutu içinde büyük bir çamaşır yıkama işini yaparlardı. Odada ayrıca büyük bir çimento kazan vardı, büyük çamaşır yıkama işleminden önceki gece çamaşırlar bunun içinde ıslatılır, sonra kaynatılır, bir sehpa üzerinde fırça ile yıkanır, çalkalanır ve sıkılırdı.

Çamaşır odası, giriş katında, dağdan oyularak oluşturulmuş bir yer olup, en içerdeki bölümdeydi. Böylece bombalardan belli bir miktarda koruma sunuyordu. Ancak tabii olarak giriş katının pencerelerinin kum torbalarıyla önce sağlamlaştırılması, evin tepemize yıkılması durumunda dışarı çıkabilmemiz için bir balta ve demir manivela kolu ve içerde birkaç hafta hapsolmamız durumunda yedek erzak biriktirmemiz ve evin yanması durumuna karşı ıslak battaniyeler, kum, kürekler ve yangın söndürme aracı bulundurmamız gerekmişti, hepsinden önemlisi de Rosengren'den kapımızın olması gerekmişti; tercih edileni gaz saldırısına karşı koruyacak hava sızdırmayan ya da en azından kurşun geçirmeyen cinsten olanıydı. Tam da bunu bulundurmamız gerekmişti. Fakat babam bunu bir türlü anlamıyordu.

Babam, savaşın tıpkı eski günlerde olduğu gibi rap rap, yani yavaşça fakat kendinden emin olarak geleceğini düşünüyordu. O, bugünlerde savaşın göklerden, üstelik uyarmadan ve gece yarısı düşeceğini fark etmedi. Ben, bunu bilenlerden biriydim ve geceleri bunun için uyanık olarak uzanıyordum, ta ki uykuya dalana kadar.

169

1939 Lång Broadals Road'taki at ve dört tekerlekli yük arabası özel ilgi çekmiyordu. Bu alışılan ulaşım aracıydı. Fakat eğer bir motorlu araç geçse, görmek için çiti zorlardık. Araçların yakıtı petrolden değildi, aracın arkasına bağlanan bir fırında huş ağacı tahtalarının yakılmasından elde edilen bir gazla çalışıyorlardı. Bu gaz son derece zehirliydi. Akaryakıt komisyonunun, odun gaz bürosu adında özel bir bürosu vardı. Bu büro, odun gazından meydana gelen zararları telafi etme işlemlerini yapardı. İlk yaz tatili işimi, işte bu büroda yaptım.

Dünyanın olduğundan farklı bir yola gireceğini hayal etmek, hemen hemen imkânsızdı. Bir çatırtının, bir törpüleme sesinin kulaklıktan "bir kristal alıcı" yoluyla bize ulaşacağı kuşku duyulmadan gerçek olarak kabul edildi. Bu, dünyanın ses verme tarzıydı. Aynı anda yalnızca tek bir kişi onu dinleyebiliyordu ve benim için dönüşüm yaratan haberler her zaman çok önemli olmuştur. Savaşın başlamasından hemen sonra, görüntüsübir kilisedeki yuvarlak vitray pencereye benzeyen bir aile radyosu aldık. Dairenin tam ortasında bir düğme ile çalışan bir tekerlek konduruluştu. Bununla istasyonları ayarlardık. Herkesin bunun gibi bir radyosu vardı. Radyoların böyle göründüğü düşünülmeden gerçek olarak kabul edildi. Koyu kahverengi bitiş ve *fırtınalı zamanlara* uygun mukkades şekil, maalesef etkilerini sakin ve barışçıl ulusumuz üzerinde bile gösterdi. Ki ülkemizde hava

savunmasının görevi; *halkımızın toprakları üzerindeki bir hava saldırısının dehşetinden dize gelmeden ve yaşayarak çıkabilmesi için* tehlikelerle dolu zamanlarda yardımlaşma, savaşın dehşetini hafifletme, zihinlere itimat ve güven aşılamadan oluşuyordu.

Oldu-bitti kabul edilen radyo ve onun kadar kağıda basılan matbaa, zamanın diliydi. Genellikle itirazsız oldu-bitti kabul edilenin, verildiği anda sırrına ulaşmak pratik olarak mümkün değildir. Binlerce öbür "şimdilerin" itirazsız olağan kabul edildiğini ve yine öteki binlerce "şimdilerin" asla kabul edilmeyeceğini fark etmek için olağanüstü bir çaba sarf etmek gerekirdi.

Hatta yaşıyor olacağımız "şimdi"nin, bir zamanlar 1939'un "şimdisi"nde olduğu gibi tesadüfî ve geçici olduğunu anlayabilmek bile çok daha zordu.

170

Böylece, görevimi zahmetlice, kelime kelime, tıpkı Polis Komiseri Kretz'in elkitabında olduğu gibi zahmetle heceleyerek, hep olduğu gibi, peşinen güvence kabul ettiğim yün kazağımı, kısa pantolonumu, dize kadar olan çoraplarımı giydim ve portatif yatağımın içine uzandım.

Kı-sım 1. EVDEKİ SAVAŞ. Ba-yan Berg-gren yatağında dö-nüp du-ruyor. Şafak vakti yaklaşmasına rağmen, hala kirpiğini bile kırpmadı. Her an sirenler ötebilir...

Tabii ki başlangıçta epey hata yapıyordum, harfleri atlıyordum ya da etrafa dağıtıyordum. *Bam*'ı (İsveçce "çocuk" ya da "çocuklar") her yerde görüyordum. *Bombama* (bombacılar) denince, bunu *bombbama* (bomba çocukları) olarak okuyordum ve önümde çocukları görüyordum. *Brandpatrullen* (yangın devriyesi) ya da *brandbomber* (yangın bombaları) kelimelerini görünce, "r" ve "a" harflerini bastırıyordum, öyle ki "yangın" "çocuk" oluyordu ve her şey bana *bam* "çocuk" olarak görünüyordu.

Ayakta kalmak için okumayı öğrendim. İşte kullandığım kitabın kapağı. Matbaacılık, dil ve mesaj tümü kaçınılmaz ve değiştirilemez karakterde gözüküyordu.

Sahip olmanız gereken cinste kapı, savaşı dışarıda tutar.

El kitabı devam ediyor:

Hava sığınağının girişinde görevlerini sıralayan Hava Savunma Muhafızı Berg duruyor. Berg, savaşın başlangıcından beri son derece önemli bir kişi oldu. Çamaşır odasında geçici bir sığınak hazırlar: Şuraya buraya tahta kirişler yerleştirir, ek bir yükü karşılamak üzere birinin ucunu giriş katının zeminine yerleştirir, diğer ucunu da tavana dayardı. (*Neden çamaşır odamızın tavanını sağlamlaştırmamıştık ki?*). Şarapnellerin içeriye girmesini önlemek için giriş katının pencerelerini briketle örerdi (*pencerelerin önünde kum torbalarının olması yeteri kadar güvenceli değil miydi ki? Ya da onları briketlemek daha mı güvenceliydi?*). Girişte, tam Berg'in pozisyon aldığı yerde, içinde tozumsu bir madde ile dolu büyük bir tahta kap vardı. Bu kireç kloruydu. (*Neden biraz kireç klorumuz olmasın ki?*) Gaz saldırısının ardından sığınağa giren herkes, önce bu kaba basmalı ve ayak tabanlarını kaplamalıydı. Kimse, bilmeden hardal gazına basmadığından asla emin olamazdı.

Hava saldırısı sırasında, zemin katın girişinde bulunan alarm zili çalmaya başlardı. Çatıdaki iki yangın görevlisi (*brandposterna*, fakat ben *barndposterna* olarak okurdum - tabii ki çocuk görevliler) yardıma çağırırlardı. Berg ve çocukları (çocuklar!) çelik miğferlerini ve gaz maskelerini kaptıkları gibi merdivenlerde kaybolurlardı. Döndüklerinde oğlanlardan en büyüğü olan Johansson, isli ama emin: "İlgileniyoruz, tamam mı" derdi. İnsanlar her taraftan sorularla saldırır ve ... (*Ahali! Eğer çatı katta bir yangın kundaklama bombası söndürülürse, bunu yapanlar "Berg ve çocukları" olmayacak artık, aksine ahaliden" biri olacak sanıyorum*).

Savaş kestirmeden olgunluk ünvanını sundu - fakat yalnız kor-

kusunun üstesinden gelebilen çocuk için. Yalnız "Bum, ölüsün!" kelimelerini duyan ve "Pekâlâ, beni hakladın" cevabını vermeye cesaret edebilen çocuk için.

172

Hava sığınağındaki deliklerinde sıçan gibi kaderlerini bekleyenler, savaşın haşmetinden hiçbir şeyi görmezler - tabii eğer böyle bir şey varsa. Acı ve keder içinde beklemek kısmetleri. Çarpışma askerleri genellikle alabildiğine geniş alanlara dağıtılır ve siperlere gömülürler. Onlara karşı hava saldırılarının etkileri çok küçük olur. Fakat büyük şehirler muazzam hedefler sunarlar. Ev cephesine düşen her bombanın yol açtığı yıkım, askeri cephe üzerine düşenden çok daha büyüktür. Pekala derler askerler, o halde ev cephesine saldıralım. Böylece düşmanın müşfik merhametine bırakılmıyor muyuz? Hayır. Tümden o kadarda kötü değil. İtimatla ifade edilebilir ki, hava savunması yeteri kadar organize edildiği müddetçe, havadan kitlesel ölümlerin olması mümkün değildir.

Her ev yangın muhafızı, yangın bombasına karşı savaşmak için en azından ayak pedallı mekanik bir yangın pompası (bizde *bir tane var*), uzun kollu bir çimento kürek (*bundan da bir tane var*), artı, uzun saplı bir süpürge (*fakat süpürgemiz nerede?*) hazır bulundurmalı. Orada, çatı katında da su ile dolu çinko kaplamalı üç çelik kova, artı, bir metre küp kumla dolu tahta bir kutu olmalı.

En tehlikeli yangın bombası fosfor bombasıdır. Fosfor havayla temasta tutuşur, etki sahası korkunç büyüktür, fosforun yanıcı damlaları çok uzaklara kadar yayılır. Bu damlalar derin yaralara yol açarlar ki bu yaraların iyileşmesi çok zordur, bu nedenle hemen sodyum bikarbonat sıvısıyla yıkanması gerekir (*sodyum bikarbonatımız* [kabartma tozu] *var mıydı? Varsa neredeydi?*).

Yangın ekiplerinin bir saldırı sırasında çıkan tüm yangınlarla

başa çıkmak için yeteri kadar zamanları olmayacak. Bu nedenle her binada, yangın bombalarını etkisizleştirmek ya da söndürmek için birkaç uyanık ve kurtarıcı fert her zaman tetikte tutulurdu. Onlar için iyi bir nöbet yeri çatı kat merdivenleri olacaktı. Yangın devriyesinin üyeleri kahramandılar. Savaş cephesindeki askerler kadar kendilerini tehlikeye atıyorlardı.

Eğer bombayı ayırt etmeye güç getiremezlerse, ilkin blok muhafızına, arkasından da en yakın polis karakoluna bildirim yapmalıydılar. O zaman görevli polis yetkilisi, hava savunma birliğinden gerekli yangın dairelerini haberdar ederdi. Öte yandan halkın bir saldırı durumunda acil sistem yoluyla yangın birliklerini çağırması yasaktı.

En önemli şey paniği önlemekti. Hava savunma muhafızı, bina sakinlerinin uygun hava saldırısına karşı uygun davranmalarını temin etmekle sorumluydu. Ulusal Savunma Dairesi'nin bakışına göre, panik hava saldırılarının herhangi bir etkisinden çok daha tehlikeliydi. Saldırganın istemlerine boyun eğme tehlikesi; ölüm değil, aksine dehşet içine düşmekti.

173

Olağan kabul edilen, böyle idi. Kalktım ve bir bardak süt almak için mutfağa gittim, ama hala kısa pantolonum ve dize kadar olan çoraplarım içinde. Buzdolabından değil, çünkü henüz mevcut değildi, ama aksi düşünülemeyen buz kasasından aldım. Karton paketten değil, çünkü daha mevcut değildi, ama olağan kabul edilen testiden aldım. Kıvamlaştırılmış kaymağı alınmış sütten değil, çünkü o da henüz mevcut değildi, aksine mevcut Langbro Çiftliği'ndeki ağıldan alman olağan kabul edilen sütten. "Bir bardak süt almak" hakkında olağan kabul edilen her şeyden, bugün hala olağan kabul edilmiş olarak kalan sadece bardağın kendisidir.

Kelimelerin okuduğum 'olağan kabul etme' büyüleyiciliği bile ortadan yok oldu. O zaman durumun sertliğinin olağan kabul edilen bilinçliliğinin ifadesi olan her bir şey, şimdi Ulusal Savunma Dairesi'nin bakışından bir kötümser gösterge gibi görünüyordu. Sinir buhranına girmeleri ve panik yaratmaları yerine, kadın ve çocukların ölmeleri daha iyidir.

Bum, öldün. En iyisi bu.

Tamamını çok iyi anladım. Korktuğum kadar korkmaya izin vermemek gayet kolaydı. Bilhassa bir şey olmadan çok önce bile, öyle küçüktüm ve korkmuştum ki. Önceden belli olan bir sonuçtu. Onu kabul ettim. Hatta sevdim. Bana, olağan kabul edilen coşkulu güvence olan fedakârlık ve vakar duygusu verdi. Beni hakladın. Öldüm. Korkumu kahraman olması gerekenlere aşılamak yerine, ölmek daha iyi idi.

► 2

174

1939 İkinci Dünya Savaşı'nın ilk günü Başkan Roosevelt, savaşan tüm güçlere "hiçbir koşulda sivil halka ve tahkim edilmemiş şehirlere karşı bombalamaya başvurmamaları" çağrısını yaptı. İki taraf da söz verdi. Fakat İngilizler memnun değildi. Cephelerin gerisinde bombalamaya izin verilmediği için, bu vaatlerle uzun süreli işlemeyecek "yapay bir durum" yaratılmıştı, diye yazıyordu Spaight savaştan sonra.[155]

Çatışma sahası dışında bombalamama, savaş arası dönem görüşmelerinden kalma Amerikan tutumuydu. Bu, savaş hattının gerisindeki halkı hava baskınlarından korumanın güvenceli bir yoluydu, fakat Polonyalıların Almanları bombalamasına izin vermiyordu, çünkü çatışma alanını bu uzaklığa hareket ettiremezlerdi. Orada savaşan orduları olmadıkça, İngilizlerin Almanya'yı bombalamasını yasaklıyordu, fakat Almanya'ya Almanların savaş

tiyatrosuna çevirdikleri Polonya'da her alanı bombalama izni veriyordu. Bunun için gerçekten bombalama savaşını ihtiva eden tek yasa, saldırıya uğrayanın sırtından saldırana üstünlük sağlayan yasaydı ve böyle yaparak bizzat hava kuvvetleri tarafından yapılan savaş suçlarına kapıyı açtı.

175

1939 6 Ekim 1939'da Polonya yenildi ve Hitler barış önerdi.

Eğer İngilizler ve Fransızlar bu teklifi kabul etmiş olsalardı, olacak olanlarla oynamak öğretici olacaktı. O zaman Hitler birliklerini tüm Avrupa'ya yaymak zorunda olmayacak, fakat yerine, birliklerini Sovyetler Birliği'ne saldırı için toplayabilecekti. Muhtemelen de savaşı kazanmış olacaktı.

Komünizmi Nazizm'den daha kötü görenler, 1940'larda Hitler'i destekleyerek ya da 1939'da talep ettiği koşulları aynen kabul ederek Komünist yönetimi devirebilirlerdi. Rusya'nın doğal kaynaklarının Alman teknolojisi ve örgütlenmesiyle birleşmesi sonucu, Nazi ya da Sovyet güçlerinin her birinden çok daha kudretli bir süper gücü yaratacaktı. Ve atom bombasına ulaşıldığında? Soğuk Savaşın kendisi böyle bir rakiple nasıl baş edecekti? Üçüncü Dünya kurtuluşu becerebilecek miydi? Bugün ortada herhangi bir dünya hiç olacak mıydı?

▶ 177

176

1939 1939 yılı atom fiziği için bir atılımı gördü. Sürgün Yahudi fizikçi Lise Meitner, Hahn ve Strassman'ın Berlin'de yapmış oldukları, ama atomu bölmüş olduklarını fark etmedikleri deneyin imalarını kavradı.

Haberler, Nazizm'den kaçan diğer Yahudi bilimcilerin sığınma

istediği Birleşik Devletler'de hummalı bir hareketlilik kıvılcımı saçtı. Martta Macar Leo Szilard, (içinde parçalanan bir atomun bir diğerinin parçalanmasına neden olduğu) zincirleme bir reaksiyonun mümkün olduğunu deneysel olarak gösterdi. Ağustos'ta bilimciler - liderleri olarak Einstein ile birlikte - Roosevelt'e yazarak onu, Hitler'in atom bombası yapabileceğine dair uyardılar.[156]

▶ 189

177

1940 Chamberlain, Hitler'in barış teklifini reddetti. Ama aynı zamanda Almanya'nın bombalanmasına başlamayı isteyenleri de azarladı. "Diğerleri ne çareye başvurursa vursunlar, kendi Kral Hazretleri'nin hükümeti terörden başka bir anlamı olmayan amaçlar için kadın, çocuk ve diğer sivillere karşı kasti saldırılara asla başvurmayacaktır.[157]

Fakat 1940 baharında Almanya'nın Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika ve Fransa'daki ani zaferler serisiyle savaş, yeni bir aşamaya girdi: 26 Mayısta Dunkirk'te İngiliz ordusu, postu zorbela kurtarabildi. 14 Haziranda Alman ordusu Paris'in içine yürüdü ve Fransa teslim oldu. Hitler Almanyası'na karşı Büyük Britanya yalnız başına kalmıştı. Bu durumda Almanlara ulaşmak için hava saldırısı İngilizlerin mevcutta kullanabildikleri tek silah olarak kalıyordu. Böylece 11 Mayısta gönüllüce alınmış olan karar, sadece iki ay sonra, İngilizlerin savaşta kalmaları için son ve çaresizlik yolu olarak ortaya çıktı.

▶ 181

178

Churchill'in Almanya'yı bombalamaya başlaması, neden hiç kamuoyu yaratmadı? Spaight'in görüşünde neden:

"Kimin stratejik saldırıyı başlattığı gerçeğinin propagandist tahrifinin psikolojik etkisinden kuşku duyduğumuzdan, 11 Mayıs 1940 büyük kararımızı hak ettiği alenilikte vermekten çekindik. Bu elbette hataydı. Görkemli bir karardı. Rusya'nın, düşmanın yararlanmasını önlemek için bütün ürünü, fabrikaları, tarım aletlerini vb. yakıp yok etme politikasını (kavrulmuş toprak ['*scorched earth*']) seçmesi kadar kahramanca ve fedakârca bir karardı. Bu karar, Coventry ve Birmingham'a, Sheffield ve Southampton'a, utanç ve korku duymadan Kiev ve Kharkov'un, Stalingard ve Sıvastopol'un yüzüne bakma hakkını verdi."[158]

179

Bombing Vindicated'te (1944, Doğruluğu İspatlanan Bombalama) Spaight için bombalama kahramanca idi. *Advance to Barbarism*'de (1948, 1953, Barbarlığa İlerleme) F.P.J. Veale için ise tam barbarca idi.

Veale, bombalama savaşını psikolojik mühendislik sanatının muazzam bir deneyi gibi görür. Bazı demiryolu istasyonlarını tahrip etme umuduyla 18 İngiliz bombalama uçağını Vestfalya'nın barışçıl kırsal halkına karşı göndermenin askeri önemi neydi? Gerçekte hedeflenen tamamen farklı bir şeydi: Alman misillemelerini tahrik etmek ve böylece İngilizlerin savaşma istemini canlı tutmak. İngiliz kamuoyu, *Blitz*'in mesuliyeti tümden Alman liderlere yüklenerek aldatıldı ki, Spaight'e göre gerçekte bunlar bombalamaya son vermek için her şeyi yapıyorlardı.[159]

Veale'ye göre bombalama savaşı her şeyden önce uluslararası hukukun bir yenilgisiydi. Churchill, sadece Londra ve diğer İngiliz şehirlerini kurban etmemiş, ayrıca amacı sivilleri korumak olan ve geliştirilmeleri 250 yıl almış olan bu sözleşmeleri de kurban etmişti. "Görkemli karar", memuriyeti barbarlığa iade etmişti.

Atilla ve Cengiz Han, cennette sırıtıyor olmalılar. "Bu adamların, bu yeni metodun sınırsız imkânlarıyla tarihin en eski bir amacını gerçekleştirmek istedikleri açıktı," [160] diye yazıyordu Veale.

180

Avrupa devletlerinin şimdiye kadar kendilerine Avrupa dışında yapma hakkını vermiş oldukları kanunsuzluk Bombacılar Ordusu ile Avrupa'ya geri getirildi, diye yazar Veale.

Bu önemli bir gözlemdi. Veale'nin kaçırdığı ise, sömürgeci savaşların metotlarını yanlız ve hatta ilk ihraç edenin, Bombacılar Ordusu olmadığıydı.

Hitler, Polonya'ya yapılan nedensiz bir saldırı ile İkinci Dünya Savaşı'nı başlattı. Hitler için Polonya, Avrupa topluluğu değerleri ve bu değerlerin bir ifadesi olan uluslararası hukukun koruması dışında bulunuyordu. "Polonya'ya bir sömürge gibi davranılacak" diyordu.[161] "Bundan dolayı, Polonya kökeni ve dilinden olan erkek, kadın ve çocukların merhametsizce ve acıma hissetmeden öldürülmeleri için – sadece Doğu'da bulundukları zaman için - SS birliklerime emir çıkardım. Sadece bu yolla ihtiyaç duyduğumuz *Lebensraum*'u* kazanabiliriz. Polonya halksızlaştırılacak ve Almanlar yerleştirilecektir."[162]

Polonya halkını liderlerinden mahrum etmek için savaşın ilk üç ayı içinde on bin aydın – aynı sayı İsveç'te *Kim Kimdir*'de listelenmiş – çoktan öldürülmüştü. İki milyon Yahudi gettolara doldurulduk. (Bugün de adlandırdığımız gibi) "etnik temizlik"ten sonra ülke bölündü, büyük bölgeler Almanlar ve yeni müttefikleri Sovyetler Birliği tarafından ilhak edildi.

Kısacası: İtalya tarafından Etiyopya ve Libya'da, İspanya tarafından Fas'ta, ABD tarafından Filipinler'de ve Batı Avrupa de-

---

* Yaşam alanı. Alman emperyalist yayılma kuramı.

mokrasileri Belçika, Hollanda, Fransa ve İngiltere tarafından tüm Asya ve Afrika'da yüz yıldan fazladır yürütülen merhametsiz yayılma politikaları, şimdi Hitler tarafından eve, Avrupa'ya getiriliyordu, hem de Polonya'daki çok daha korkunç şekliyle.[163]

Korkunçluğun Polonya ile sınırlı kalmayacağı açıktı. Veba gibi yayıldı ve "görkemli karar" aracıyla, hava savaşını bile karakterize etti.

► 174

181

1940 Churchill'in Almanya'yı bombalama kararı esasta askeri hedeflere atıf yapıyordu, ancak bunun içinde iletişim ve ulaşım ağları, yani demiryolu istasyonları, yani çoklukla büyük şehirlerin merkezinde olan hedefler de vardı.

20 Haziran 1940 tarihinde "askeri hedefler" tanımı sanayi hedeflerini içine alacak şekilde genişletildi ki bu, sanayi hedeflerinin yakınındaki işçi evlerinin de hedef haline gelmesi demekti.

6 Eylülde Hitler, İngiliz şehirlerine karşı yaptığı, yarım yıl devam eden ve 40 bin İngiliz sivilin yaşamına mal olan *Blitz* ile cevapladı.

16 Ekimde İngiliz hükümeti, daha sonra VietnamSsavaşı sırasında adlandırılan ismiyle, "serbest atış bölgeleri"ni açmaya karar verdi. Bunlar, hava durumu ya da diğer koşullardan dolayı askeri ya da sanayi hedeflerini seçmek imkânsız olunca, bombalamanın sınırlama tanımadığı alanlardı.[164]

İki hafta sonra sorun, askeri ya da sanayi hedeflerini bulmak için riske girmenin gerekli olup olmadığıydı. 30 Ekim tarihli demeçine göre Churchill, hedeflerin her zaman askeri olması gerektiği kuralını muhafaza etmek istiyordu. Fakat aynı zamanda "hedeflerin çevresindeki sivil halk savaşın ağırlığını hissetmeli."[165] En büyük ihtimalle Churchill sözlerinin, General Sherman'ın

ünlü sözü olan şehirlerini yakarak Güney Amerika'ya savaşın "sert elini" hissettireceğinde[166] yankılandığından habersiz değildi.

Bu tam da Bombacı Ordusunun yeni görevi üstlenmesi demekti: Almanların yangını söndürmelerini önlemek için yirmi-otuz Alman şehrine kundaklama ve ardından yüksek patlayıcı bombalarıyla saldırılacaktı. "Böylece bombacılar şehirlerdeki 'askeri hedeflere' saldırıyordu masalı resmi olarak terk edildi," der resmi İngiliz hava savaşı tarihi. "Bu, 'alan bombalanması' olarak bilinecek olanın hüneriydi."[167]

Churchill bunun, kendi yönetimini altındaki İngiliz politikasında temel bir değişiklik anlamına geldiğini kabul etmek istemiyordu. Bu, çoktan uygulanan prensiplerin 'biraz daha geniş izahı' sorunudur, diyordu. Bir şekilde hakkı vardı. Ana karar 11 Mayısta alınmıştı. Ondan sonra bombalama savaşı iç mantığı gereği mümkün olan en büyük tahribata yol açmak için en ehliyetli yöntemleri üretti.

182

1940 *Halloween*'de* RAF, Alman şehirlerini yangın bombalarıyla vurma emrini aldı. Bir hafta sonra İngiliz bombacılar, Nazizm'in doğum yeri olan Münih'e saldırdı. Bundan bir hafta sonra Almanlar, Coventry'e saldırarak bunu cevapladılar.

Coventry sadece bir katedral şehri değildi, aynı zamanda esas olarak iki büyük savaş uçağı motor fabrikası ve uçak parçaları üreten yirmi civarındaki ikincil işletmesiyle İngiliz silah endüstrisinin önemli bir merkeziydi. Sanayi tesisleri, Alman kundaklama bombalarına tutuşturuculuk sunan ortaçağdan kalma yanıcı şehir

* 31 Ekim Azizler günü arifesi. Çocukların hortlak maskeleri giyip kapı kapı dolaşarak şeker ve meyve topladıkları gece olan bir Hıristiyan geleneği.

merkezine yakın, ikametgâha mahsus bölgede konumlanmışlardı. Sivil kayıplar (şehir halkının her bininden altısı öldü ya da ciddi ölçüde yaralandı) önlenemez bir yan etki olarak değerlendirildi.

Coventry, o zamana kadar olan en başarılı Alman bombalamasıydı. Meşhur Coventry sanayi tesislerinden tahrip olmayan hemen hemen kalmamıştı. Fakat öyle olsa da, şehrin sanayi üretimi üçte birinden fazlasını kaybetmedi, tam üretime geri dönmesi bir aydan biraz fazla zaman aldı. Almanlar, şehrin endüstrisini tümden devre dışı bırakmak için birbirini izleyen benzeri altı başarılı baskının gerekli olduğunu hesaplıyorlardı. Bu mümkün olmayacaktı.

"Alan bombalanması" bir askeri hedefin içinde yer aldığı bölgenin tümden yerle bir edilmesi demekti. Bu amaç, Almanların sahip olmadığı kocaman miktarda bombalar ve aynı zamanda ağır bombalama uçakları talep ediyordu. Almanların standart bombalama uçakları, Heinkel 111 idi. Bunların menzil ve kargo kapasitesi olarak gerekli olan ihtiyaca ulaşamadıkları aşikârdı.

Almanlar, bu uçaklarla bile Coventry örneğinde olduğu gibi tekil başarılar elde edebilirlerdi. Ancak, panik yarattılar mı? Bozgunculuk? İntikam arzusu? Hiçbirini, dönemin şahitlerine ve fikir yoklamalarına göre: Coventry vatandaşlarının çoğu, bir baskının diğer bir baskının intikamı olduğunu, her birinin de bir öncekinin intikamı olduğunu, bir baskının yeni baskınları önleyemeyeceğini, aksine savaşı daha sert ve daha acı duruma getirdiğini fark etmişlerdi.[168]

▶ 190

183

1941 "*As Easy as ABC*"de ifade edilenler Kipling'in kendi kanaatleri miydi? Yoksa hikâye ağırlıklı olarak hayal ürünü müydü?

Farklı okuyucular tarafından farklı anlamda okundu. C.G. Grey için elbette hayal değildi. *Bombers* (1941, Bombacılar) kitabında Grey, iki savaş arası dönemdeki "sömürgeci bombalamayı" geleceğin bir modeli olarak tarif eder. "Ana çekicilikleri olan ikiyüzlülükten gelen entelektüel dürüstlük ve özgürlük"le Fransızlar, "içinde gölgede oturdukları, makineli silahları için geniş yer olan ve yerlilere rahatlık içinde ateş ettikleri Sömürgeci Tip dedikleri özel bir uçak icat etmişlerdi bile.

Grey'e göre havadan savaş tecrübesi, gelecekte dünya barışının temin edilmesinde kullanılması gereken yeni bir politik sistemdi. Bu bağlantıyla Grey, Kipling'in kısa hikâyesini İngiliz edebiyatının incilerinden biri olarak tavsiye etmek ister. Hikâye, "bombanın işini yapmış olduğu bundan yüzyıl ya da yıllarca sonra uygarlığın nasıl olabileceği konusunda bir fikir veriyor ve insanlık, ABC'nin talimatları altında çalışan bir Uluslararası Hava Gücü tarafından asayişin temin edilmesinden memnundur"[169] der.

▶ 89

184

1941 Halkların kaderlerini kendilerinin belirlemesi hakkı üzerine yapılan beyanlar Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra unutuldu, fakat bir sonrası için dinlenmiş ve hazır olarak geri geldi. Ağustos 1941 Atlantik Sözleşmesi'nde Churchill (isteksizce) ve Wilson (isteklice), "her halkın idaresi altında yaşayacağı hükümet şeklini kendisinin seçmesi hakkı... [ve] ondan zorla mahrum edilen halkların egemenlik ve kendi yönetim haklarının yeniden tesisi konusunda birleştiler."

Eve dönüş yolu üzerinde Churchill, bunun basit bir genel prensip sorunu olduğunu vurguladı. Bu örnekteki kendi kaderini belirleme, "Nazi egemenliğinden çeken halklara" atıf yapıyor ve "Britanya'nın emperyalist taahhütlerini değiştirmiyor" dedi.

İmparatorluk hala dünyanın üçte birine hükmediyordu ve bir halkın İngiliz baskısından kurtuluş özlemi, Churchill'e tamamen yabancıydı.

Amerikalılar, Atlantik Sözleşmesi'ni harfi harfine kavradılar. "Emperyalizm çağı bitmiştir" diyordu Dışişleri Bakanı Yardımcısı Summer Wells, 5 Mayıs 1942'de. "Atlantik Sözleşmesi'nin prensipleri dünyada – tüm okyanuslarda ve tüm kıtalarda – bir bütün olarak garantilenmelidir."[170]

Bu sözler, ABD ve Müttefiklerinin bunu yerine getirmeye hiç niyetlerinin olmadığı umutlarını teşvik etti.

▶ 229

185

1941 Aralık 1941'de Solly Zuckermann yönetimindeki bir grup İngiliz bilim adamı, bombalarla insanların maruz kaldığı yaralara, en büyük kısmının vücuda yüksek bir hızla nüfus eden küçük metal parçacıklarının neden olduğunu buldular. Sonuç, bir anda gövdenin bir parçasının orijinal büyüklüğünü üç ya da dört katına çıkaran "iç patlama"dır.[171]

Bu etkideki sebep olucu faktör, vücut dokusuna transfer edilen enerji miktarıdır. Parçanın ağırlığı iki katına çıkarıldığında enerji de iki katma çıkar. Hız iki katma çıkarıldığında enerji dört katına çıkar. Eğer parçacık vücudu deler geçer ve çıkarsa çoğu enerjisini birlikte götürür, esas olarak sadece çarptığı organları öldürür. Eğer parçacık vücudu delip geçmezse, bu durumda enerjisini vücuda yayar ve yaralar çok daha büyük olur. Zuckermann'ın araştırması esas olarak halkı bombaların etkisinden kurtarmaya çabalama amacıyla yapılmıştı. Fakat önce reçete hesaplanmıştı, aynı zamanda yaraları maksimum dereceye çıkarmak için de kullanılabilirdi. İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılan bombalar, patladığında göreceli çok az parçaya ayrılıyorlardı ve

bu parçalardan her biri sebep oldukları yaraların gerektirdiği büyüklükten daha büyüktü. Ama eğer bombalar daha yüksek bir hızla hareket edecek ve daha fazla sayıdaki parçacığa ayrılacak şekilde geliştirilseydi, burada istifade edilecek muazzam bir potansiyel olacaktı.

▶ 334

186

1941 Gördüğümüz gibi süper silah diğer ırkları hedefler. Başlangıçta, insanları esirgeyen ve sadece silahlarını imha eden insani bir araçtı. Gerçekte kullanılmadan önce başlangıçta gücü gösterildi ve genellikle sadece gösteri yeterliydi. Ancak süper silahın etkileri göreceli olarak kitlesel yıkıma benzemeye başladı. Bir imha silahı oldu. Bazen siyahlar süpürüldü, bazen de kızıllar yok edildi, ama sarı ırk her zaman en sert muameleyi gördü. Hemen hemen tüm hikâyelerde yok edilirler:

Bu, Robert A. Heinlein'in ilk romanı olan ve onda bir tek ifadenin - "the Ledbetter effect" - sayısız süper silah hikâyesinin ana fikrini ifade ettiği *Sixth Column*'da (1941, Altıncı Kolon) en üst noktaya ulaşır.[172]

Pan-Asyalı sürüler, Amerika'yı sel gibi basarlar. Sorun, gerçek halkı yaralamadan 400 milyon "kuyruksuz maymunu" öldürmektir. Amerika'nın en iyi beyinleri Rocky Dağları'ndaki saklantılarından çıkarlar ve "Moğol kanını" tahrip eden, ama başka hiçbir kana zarar vermeyen bir ışın geliştirirler. *Ledbetter effect** budur.

---

* The Ledbetter Effect, Robert Heinlein'in "*Sixth Column* (Altıncı Kolon)" isimli kitabının kahramanı. Hedef kanı ya da kan gruplarını tahrip eden, ama diğer kanlara zarar vermeyen, ırkçı amaçlarla geliştirilmiş bir bilim-kurgu silahı ya da ışını.

Silah, bir su tabancası gibi görünür ve aynı yolla kullanılır. Tetiğe basılınca, silah Çinliler ve Japonlar için öldürücü olan ama tüm diğerleri için hiç zarar vermeyen bir ışın yayar. Küçük bir çocuk dahi onu kullanabilir. - çok emin- Çünkü bırakalım bir insanı, bir sineğe bile zarar veremez. Ama öte yandan Asyalılar için derhal ölüm demektir.

Bu faşist arzu hayalleri, Pearl Harbor saldırısından bir yıl önce yazıldı. Kitabın versiyonunda bazı küçük değişiklikler vardı. Örneğin "Sarıkuyruksuz maymunlar" basitçe "maymunlar" olur.*

▶ 131

187

1941 Politikayı yapanlar geleceğin romanlarını muhtemelen okumuyorlardı. Yoksa Alfred Bester'in hikayesi "*Adam and No Eve* (Havva'sız Adem)"deki denizi bulmak için kavrulmuş yer kabuğu ortasından sürünen Steven Krane'den bir şeyler öğrenirlerdi.

O, bir zincirleme reaksiyonla kor olacak tarzda yanan yerküreninin tek yaşamda kalanıdır. Demir atomlarının parçalanmasına neden olarak muazzam miktarda enerji üretimine yol açan bir katalizi yanlışlık sonucu keşfeder. Tecrübeli bilimciler onu uyarırlar, fakat onların uyarılarını dinlemez. Ve yeryüzünü yakar. Yeryüzünün tüm halkı ölüdür, tüm yaşam sönmüştür. Son erzakını yer ve kutuyu fırlatır. "Yeryüzünün son yaşayan şeyi son yemeğini yer. Metabolizma son hareketine başlar."

Tek umudu, çürüyen gövdesinin, yaşam çemberini devam ettirebilecek olan mikroorganizmalara besin verebileceği denize ulaşmaktır. "Onun çürüyen artıklarıyla yaşayacaklardı. Birbirinden beslineceklerdi. Kendilerini intibak ettireceklerdi... Büyüyecek, filiz verecek, gelişeceklerdi."[173] Onun çürümüş gövdesiyle gübrelenmiş deniz, yaşamın anası, bir daha yaşam verecekti.

188

1941 Robert A. Heinlein'in aynı yılın (1941) kısa romanı "*Solution Unsatisfactory*"de (Çözüm Kusurlu) Almanya savaşı kazanıyor. O zaman Birleşik Devletler, Büyük Britanya'ya Berlin'in tüm halkını silip süpürmeye yetecek kadar radyoaktif toz içeren nihai silahtan bir kutu verir.

Birleşik Devletler silahın kullanılmasına izin vermeden önce, Alman büyükelçisi tümden bilgilendirilir. Berlin üzerine silahın etkilerini fotoğraflarla gösteren bildiriler atılır ve şehri terk etme uyarısı yapılır.

"Ateş etmeden önce 'Dur!' diye üç defa sesleniyorduk.... Başkanın bunun işleyeceğini umduğunu düşünemem, fakat ahlaki olarak denemeye mecburduk."[174] Ve arkasından toz bombası düşer. Berlin nüfusu yok edilir. Hikâyeci nasıl öldüklerini gösteren filmleri seyreder. "O projeksiyon odasında ne ruhum varsa terk ettim ve o zamandan beri artık yoktur."

Almanya'nın yenilgisinden sonra soru, tüm insanoğlunu öldürme kapasitesinde olan bir silaha ne yapılmalıydı? Demokratik tarzda oluşturulmuş bir uluslararası örgüte teslim edilmeli miydi?

Hayır bu, "bir sinekten fazla seçim idrakleri ve medeni sorumlulukları olmayan" 400 milyon Çinli ile 300 milyon Hintliye silahı teslim etmek olacaktı, der Heinlein.[175] Hatta Asyalıların politik yeteneklerinin daha az bir ırkçı kavrayışla bile, demokratik sistemin dünyanın geri kalanına karşı Asya gücüne otomatik olarak ihsan edilmesi yıldırıcı olabilirdi.

Eğer demokrasinin sınırları olacaksa, çizgiyi nereye çekeceksiniz? Heinlein'in bakışıyla, bir ya da daha çok muhalif süper güce ölüm-kalım için yetki vermek tümden çok daha fazla güvensizlik olacaktı. Atom silahları, bilge ve yardımsever bir Amerikalının liderliği altında uluslararası bir askeri diktatörlük gerektirir.

Bugün dünyada en fazla okunan yazarlardan biri olan Heinlein, sıradan insanların ülke yönetimine katılmasının aptallık olduğuna dair düşüncesini sıkça ifade etti. Düşüncesiz ve heyecanlı yığınlar, elitler tarafından kontrol edilmelidirler. Heinlein, demokrasinin diğerleriyle, daha etkili olanlarla yer değiştirmesi gereken modası geçmiş bir yönetim sistemi olduğuna inanıyordu.

Fakat bu anti-demokrat bile, atomik silahlar altında gösterilen diktatörlüğü, sadece kitabının başlığında değil, aynı zamanda itikadında da tatminkâr olmayan "bir çözüm" olarak tarif eder:

> Bana gelince, herhangi birinin ya da insan grubunun, senin, benim, komşularımızın, her insanın, her hayvanın, yaşayan her şeyin ölümü üzerine karar gücüne sahip olduğu bir dünyada olmaktan mutluluk duyamam. Birinin böyle bir güce sahip olmasından hoşlanmıyorum.

▶ 199

189

1941 Mart 1940'ta Einstein, atom bombasının mümkün olabilirliği hakkında Başkan Roosevelt'e bir daha yazdı. Amerikan Savunma Dairesi o zaman, hiçbir askeri adamın inanmadığı süper silahın geliştirilmesi için 6 bin dolar yatırdı.

Mart 1941'de Kaliforniya'da bir grup fizikçi, uranyumu platonyuma dönüştürmeyi başardı. Yarım mikrogram ürettiklerinde, yavaşlatılmış nötronlarla bombardımana tabi tutmaya başladılar ve parçalanabildiğini gördüler. Bir İngiliz-Amerikan ekibi oluşturuldu ve 6 Aralık 1941 tarihinde, Pearl Harbor'un bombalanmasından önceki gün Birleşik Devletler, atom bombasına dönmeye karar verdi.

▶ 187

1942 1940'ta İngilizler, Almanya'ya 5 bin ton bomba attılar. 1941'de nerdeyse beş katını: 23 bin ton bomba attılar. Fakat hava savaşı teorisyenlerinin hesapladığı ve sayısız yazarın fantezisi olan panik ve bozgunculuk gerçekleşmedi.[176] Ağustos 1941'deki bir rapor, savaş uçaklarının ancak üçte birinin iddia ettikleri hedefleri gerçekten vurduklarını gösteriyordu. İngiliz bombalama kampanyası anormal ölçüde büyük kaynakları tıkınıyordu. Bu durumda gerçekten elverişli miydi?

1942 Şubatında bu soru Avam Kamarası'nda yükselmeye başladı. Cambridge Profesörü A.V. Hill, Bombacılar Ordusunu sertçe eleştirdi: "*Blitz*'in en kötü ayındaki üretim kaybı, yaklaşık Eastern* tatilindekine eşittir. Herkes biliyor ki bombalama fikri, iyi savunulan düşmana boyun eğdirmekti... bu bir hayaldir... Biliyoruz ki attığımız bombaların çoğu önemi olmayan şeyleri vurdu... Bu politikanın felaketi sadece bu değildir, aynı zamanda olağanüstü israftır..."[177] Artık biliyoruz ki, bir tek Alman sivilini öldürmek için ortalama üç ton İngiliz bombası gereklidir. Her bir bombacı, her bir saldırıda üç Alman'ı öldürüyor. Bu üç Alman'dan belki de ancak biri, savaş malzemesi üretiyor.[178]

Garro Jones isimli bir parlamento üyesi, bir bombalama uçağının bir çatışma uçağından on defa daha fazla çalışma saatine mal olduğuna işaret etti. Böylece Almanlar düşürdükleri her bombalama uçağına karşılık, dokuz uçak kaybetmeye güç getirebiliyorlardı. İsabet söz konusu olduğunda, "biliyoruz ki bu ağır bombalama uçakları aşırı yükseklik haricinde ya da geceleyin operasyon yapamazlar. İlkinde hedeflerini vuramıyorlar, ikincisinde hedeflerini bulamazlar ve bulmadılar" diyordu Jones. Hükümet adına cevaplayan Sir Stafford Cripps, İngiltere'nin

* Eastern: Paskalya Yortusu. Hıristiyanlarca İsa'nın tekrar dirilmesinin kutlandığı yortu.

Almanya'ya karşı tek durduğu dönemde Almanya'nın bombalanmasına karar verilmiş olduğunu, israf ya da değil, bunun savaşmanın tek aracı olduğunu söyledi. Şimdi durum değişmişti, hükümet mümkün olan en kısa sürede kaynakların tasarrufunda bir değişmeyi göz önüne alacaktı.

191

Haziran 1941'de Almanlar, müttefikleri olan Sovyetler Birliği'ne ani bir şekilde saldırınca koşullar değişti. Aralık 1941'de Japonlar, Birleşik Devletlerin Pearl Harbor'daki deniz üssüne saldırınca koşullar bir daha değişti. Bu iki sürpriz saldırı başlangıçta çok başarılıydılar. Fakat Aralık 1941'de Alman ilerlemesi Moskova dışında durduruldu. Amerika Birleşik Devletleri hadsiz hesapsız kapasitesiyle savaşa girince, savaşın nasıl sonuçlanacağı konusunda hemen hemen hiç kuşku kalmamıştı.

Acil durum, uzun süredir olmayan İngilizlerin sivillere yönelik terör bombalamasını haklı çıkarmak için kullanıldı. Ortada karşılık isteyen herhangi bir Alman saldırısı yoktu. Alman hava kuvvetleri tümden doğu cephesine angaje olmuştu ve uzun süredir İngiltere'yi bombalamayı durdurmuştu. Amerikan bombacıları, Japonların Pearl Harbor'a saldırmaları gibi askeri hedeflerle sınırlı tam isabetli bombalama üzerinde yoğunlaşmıştı. Bu durumda koşullar, Sir Stafford Cripps'in Avam Kamarası'nda söz verdiği öncülükler konusunda bir değişim için olgunlaşmıştı.[179]

192

1942 Şimdi artık ivedi ihtiyaç durumda olan İngiltere değildi. Sovyetler Birliği'ne yapılan saldırıdan bir yıl sonra Almanlar, iki milyon Rus savaş esirini öldürdüler. Yahudiler ve komünistler özellikle en önde öldürülenlerdi. Alman *Sonderkommando*'ları (özel müfrezeler), 1941'in ikinci yarısında

cephe gerisinde 100 bin Yahudiyi katlettiler.[180] Ağustosta sadece iki gün içinde Ukranya'da 23 bin 600 Yahudi katledildi. Eylülde, 33 bin 771 Kiev Yahudi'si Babi Yar'da katledildi. Göring'in Heydrich'e emrinde yazdığı gibi, "Avrupa'da Almanların etki sahasında Yahudi sorununu tümden çözmek hedefiyle", Auschwitz'de Sovyet savaş esirleri üzerinde zehirli Zyklon B (siklon) gazı denendi.

İngiliz istihbaratı, SS* radyo kodunu girdi ve hükümetini hem planlanan cinayetler hem de işlenmiş olanlar konusunda sürekli iyi bilgilerle besledi.[181]

İngiliz hükümeti Bombardıman Dairesi'nin Şubat 1942 savaş ödeneklerini müzakere ederken, Holocaust'ta* öldürülecek olan Yahudilerin yüzde 75-80'i halen yaşamdaydı. Bir yıl sonra oran tersine döndü. Şubat 1943'te Holocaust'ta, ölecek olan Yahudilerin yüzde 75-80'i çoktan öldürülmüştü.[182]

Bu cinayet önlenebilir miydi? Bu ölüm makinesini durdurmak için yapılabilecek bir şey var mıydı?

Göz önüne getirilebilecek tek faktör Bombacılar Ordusuydu. Fakat ağır bombardıman uçakları Berlin'e çok zor ulaşabiliyorlardı. Menzilleri daha doğuya kadar uzatılmadı. Polonya'daki gaz odalarını bombalamak fiziki olarak mümkün değildi.

Ancak bombalama, Bombacılar Ordusunun hareket edeceği olanaklardan sadece bir tanesiydi. Diğer yol ise bombalamayı durdurmak olacaktı.

193

Cripps'in söz verdiği savaş önceliklerinin yeniden değerlendirilmesi olduğunda, İngilizler neden ön planda ağır bombardıman gücünü yarattıklarını hatırlayabilirdi. Niyet, düşmanı İngiltere'yi

---

* Nazi teşkilatında muhafız kıtası (*Sicherheitsstafel*).

* *Jenositin* karşılığı ırk kıyımı. Doğu Avrupa kökenli bir deyim. Nazilerin yaptığı Yahudi soykırımını ifade ediyor.

bombalamaktan ve diğer suçları işlemekten alıkoymaktı. Şimdi her zamankinden çok önlenmesi gereken bir suç vardı. Bombalamaya başlama tehdidi kullanılmıştı, fakat bombalamayı durdurma bir seçenek olarak duruyordu.

Şehirlerin bombalanması henüz pek o kadar etkili değildi, fakat yine de Almanlar bombalama savaşının tırmanmasından korkuyorlardı. İngilizler bunu biliyorlardı. Önerecekleri bir şey vardı, Almanların sahip olmayı çok istedikleri bir şey. Almanların Yahudi kadın ve çocukları katletmelerini durdurmaları karşılığında, Alman kadın ve çocuklarını bombalamayı durdurmayı önerebilirlerdi. Belki Almanlar savaş esirlerine davranışla ilgili uluslararası sözleşmeleri - batıda yaptıkları gibi doğuda - uygulamaya zorlanabilirlerdi.

Şayet Şubat 1942'de altı milyon Britanyalı gaz odalarına doğru yolda olsaydı, iki milyon İngiliz savaş esiri Almanlar tarafından katledilmek üzere olsaydı - o zaman elbette İngiliz hükümeti bir an için bile olsa tereddüt etmeyecekti. Ama bombalama savaşını durdurmanın alternatifinin iması, hatta tartışması bile yoktu, nitekim ardından rafa kaldırıldı.

194

1942 Yerine, yeni ve gizli görkemli bir karar alındı: Bombacılar Ordusu, Alman şehirlerini bombalamayı yoğunlaştırarak devam edecekti, özellikle de ikametgah bölgelerini. Bu kararı destekleyen analizler, ortalama bir bombacının, 4-8 bin arasında Alman evini tahrip ettiğini gösteriyordu. "Halk evlerinin yakılmasını sevmez. [Onlar] arkadaşlarının hatta akrabalarının öldürülmesinden çok buna aldırış ediyor görünüyorlar... 58 temel Alman şehrinin her birine yukarıdaki rakamlardan on kat daha fazla zarar verme gücünde olmalıyız. Sanayi ve iletişime verilecek belirli bir miktar zarar da cabası olacaktı."[183]

1942 Sevgililer Günü'nde bu politika, Bombacılar Ordusuna verilen 22 No'lu Genelge'de bilhassa formüle edildi. Saldırılar "düşmanın sivil halkının, özellikle sanayi işçilerinin maneviyatı üzerinde" yoğunlaşmalı ve "hedef noktaları tersaneler ve uçak inşa fabrikaları değil, meskûn bölgeler olmalıdır... Eğer halen anlaşılmadıysa, bu gayet açık olmalıdır."

Bundan kısa süre sonra işe uygun adam atandı: "Bombacı" Arthur Harris. Hiçbir hobisi yok. Hiç kitap okumaz. Müzik sevmez. En yakın iş arkadaşı Irak'ın bombalamasından kalan eski bir kafadar. En yakın üstü Aden'in bombalamasından kalan eski bir kafadarı. Çete bir daha bir araya geldi, diğer bir yürüyüş için hazırdı.[184]

► 196

195

1942 Mart 1942'de Alman şehirlerine karşı yapılan ilk İngiliz gece baskınından sonra, Alman roketi üzerinde devam eden çalışmalar hızlandırıldı. Roket subaylarından önde gelenlerden biri olan Walter Dornberger, İngiliz şehirlerine karşı gece gündüz ara vermeden bir ay devam edecek bir saldırı önerdi. Yaratılacak kaos ve panikle bunun, savaşı sona erdirmek için tayin edici yol olduğuna inanıyordu.[185]

Von Braun, *Peenemünde*'de dümen kontrole tahsis edilen bir laboratuvar inşa etti ve yeni roketi, havada dönmesini önleyen üçüncü bir *gyro* (düzdöner) ile donattı. Başarısız birkaç denemeden sonra, nihayet uzaya doğru 80 km gidebilen ve V-2 adını alacak roketi yapmayı başardı. Yere düştüğünde uçuş sitesinden 190 km'lik mesafeyi almıştı. O akşam Dornberger, subay askeri sofrasında oturanlara yaptığı konuşmada "uzay gemisi doğdu" diyordu. Dornberger, V-2'yi tekerlek, buhar makinesi (lokomotif), uçak ve Paris topuyla kıyasladı.

► 212

196

1942 27 Mart 1942'de Goebbels günlüğüne not etti: Lublin'den başlayarak genel yönetim bölgesi içindeki Yahudiler şimdi doğuya aktarılıyorlar. Oldukça barbarca bir işlem ve daha net tanımlanamaz. Yahudilerden çok kalmayacak. Bu durumda, onların yaklaşık yüzde 60'ının tasfiye edileceği söylenebilir, hâlbuki sadece yüzde 40'ı zoraki emek gücü olarak kullanılabilir... böylesi durumlarda hassasiyet uygun değildir.

"Nihai çözüm" başlamıştı.[186]

İzleyen akşam, 28 Martta (benim onuncu doğum günüm), Harris, Alman meskûn bölgelerine yönelik saldırısına girişti. Lübeck'e karşı kundaklama bombalamalarıyla bir gece baskını yürüttü, halktan 15 bin kişiyi evsiz bıraktı. 18 Nisanda Rostock'u yaktı. 30 Mayısta ilk defa olmak üzere bin bombacısını aynı hedefe, Köln'e gönderdi, 45 bin Alman'ı evsiz bıraktı ve çok sayıda insan öldü. Gerçek bombalama saldırısı başlamıştı.[187]

► 11

197

Kimyacı Fieser için yapışkan kundaklama bombası, tümden bilimsel bir sorundu. Önce araştırmanın statüsünü soruşturmaya girişti ve Amerikan hava gücünün kundaklama bombasına hiç sahip olmadığını gördü. Konu üzerinde çalışan sadece iki uzman vardı. Bunlar, erimiş demir birikintisi yaratan iki kiloluk bir bomba önerdiler. Fakat bu bombanın etkilerini bilimsel olarak hesaplamak için hiç bir girişim olmamıştı.

Fieser işe avantajsız bir şekilde en başından başladı. Kundaklama bombasının etkilerini tayin eden faktörleri analiz etmeyle işe başladı. Devreyi saptadı ve farklı bombaların etkilerini kıyaslayan bir alet planladı. Çalışmayı ileri götürebileceği bir hedef ve amacına ulaşıp ulaşmadığını gösteren bir yöntem saptadı. Ardın-

dan yanıcı pelte yumakları için uygun malzemeyi aramaya başladı. Basit bir ateşleme cihazıyla birleştirilen kauçuk ve petrolün bir karışımının arzulanan yapışkanlığı ürettiği anlaşıldı. Fieser, esas olarak hardal gazı taşıması planlanan bir M-47 mermisi seçti. Mermi, Harvard'ta laboratuvarda pelte ile doldurduldu ve üniversite stadyumunun arkasında işe koyuldu.

Başarı beklentilerinin ötesinde oldu. Fieser, kompartımanında deney bombasıyla silah üretim yeri Edgewood Arsenal'a yolculuk yaptı. Yükü taşıyan hamal, "bir bomba kadar ağır" diyerek, alt ranzanın üzerine koydu. 1964'te bile Fieser kendinden memnun bir şekilde bu hikayeyi anılarında anlatırken, gayet açık bir şekilde kendinden ve rüya tarzı yolla ve tamamen bilimsel yöntemle problemini çözdüğünden dolayı gurur duyar.[188]

198

1942 Amerikan hava kuvvetlerinin kundaklama bombalamalarının olmaması tesadüfi değildi. Amerikalılar, tam isabetli bombacılar olarak nam salmışlardı.

Teknik olarak, Carl Norden'in bombardıman nişan aletini hareket noktası aldılar. 1930'la bu buluş, yerdeki bir hedefi vurmak için bombanın uçağı ne zaman terk etmesi gerektiğini hesaplamayı mümkün kıldı. Stratejileri, tüm ulaşım sisteminin özel bir tip motor yağına bağlı olması gözlemine dayanıyordu. Kötürüm bırakmak için demiryollarını tahrip etmeye gerek yoktu, yağ fabrikasını bombalamak yeterli olacaktı.

Kitlesel yıkım akıllı bir iş değildi. Konu, karşıtın sanayisinin en hassas noktalarını bulmak ve dövmek olacaktı. Bu stratejide kontrol edilemez etkileri nedeniyle kundaklama bombasına yer yoktu.[189]

Amerikalılar, 1942 Ağustosunda İngilizlerle birlikte Almanya'yı bombalamaya başladıklarında, kundaklama bombaları, yük-

sek patlayıcı bombalarla boy ölçüşmüştü: Gündüz bombalamasına karşı gece bombalaması, tam isabetli bombalamaya karşı alan bombalaması.

Orta düzey Amerikan komutanları sadece İngiliz meslektaşlarından değil, aynı zamanda sonuç talep eden üstlerinden ve ölmek istemeyen adamlarından gelen büyük bir baskı altına girdiler.

Tüm kararlar ve bu kararların ardındaki mantık her gün ve her hava filosu tarafından uygulandığından, en son ayrıntılarına kadar konu üzerinde çalışılabilirdi. Tarihçi Conrad C. Crane konuyu incelemeye alır. Baskıya rağmen Amerikalı komutanların inatçı ve uzlaşmaz bir tarzda, hem de başından savaşın son aylarına kadar, tam isabetli bombalamaya ana stratejileri olarak sıkıca sarıldıklarını gördü. Ancak Avrupa ve Japonya operasyonları arasındaki farklılık çarpıcıydı.[190]

▶ 219

199

1942 Ağustos 1942'de Almanya yayılmasının en üst noktasındaydı, Birleşik Devletler'de Manhattan Projesi'nin ilk adımı atıldı. Westinghouse, 3 ton saf uranyum teslim etti. Enrico Fermi ve Leo Szilard, bir reaktör inşa etmeye başladılar. 2 Aralık 1942, saat sabah 3.30'da reaktör ilk zincirleme reaksiyonu becerdi. Szilard: "Fermi ile tokalaştım ve bugünün insanoğlunun tarihine en karanlık gün olarak geçeceğini düşündüğümü söyledim."[191]

Yine de - Hitler'in bilim adamlarının hedefte kendilerini yenebilecekleri korkusuyla - Szilard ve meslektaşları çalışmaya devam ettiler. Önce Almanya'nın kırılması yaklaştı ve Hitler'in süper silaha sahip olmadığı çok açık olarak anlaşıldı, durum değişti. Szilard, Roosevelt'e yazarak atom bombasını kullanması durumunda gelecek karşılıklı dehşet konusunda onu uyardı.

Roosevelt, mektup kendisine ulaşamadan bir gün önce öldü.

▶ 232

200

1943 Bugün bile İngiliz müzelerinde, Alman sivillere evlerinde saldırıldığına ve bu saldırıların sivilleri korumak amacıyla oluşturulan uluslararası insani yasalar açısından suç teşkil ettiğine dair en küçük bir ima yok.

1942'de Almanya'ya esas olarak geceleyin ve meskûn bölgelere 37000 ton bomba atıldı. 5 Ekim 1942 tarihli bir belgeye göre, hava kuvvetleri komutanı Charles Portal izleyen iki yıl için bomba miktarını 1 milyon 250 bin tona yükseltmeyi planladı. Bununla yaklaşık 1 milyon sivilin ölmesi, 1 milyonunun ciddi ölçüde yaralanması ve 25 milyonunun da evsiz kalması hesaplanıyordu. Hava Bakanlığı bu tür hesaplardan kaçınılmasını istedi: "Öyle oldukları halde, uluslararası hukuk prensipleriyle ve aynı zamanda bir müddet önce Başbakan tarafından yapılan bombalamamızı, misilleme olsa bile sivil halkı terörize etmeye yöneltmemeliyiz, şeklindeki demeciyle çelişen bombalama politikamız hakkında herhangi bir belgede bu bakış açısının vurgulanması arzu edilmiyor ve gereksizdir."[192]

Başka kelimelerle; gerçeği söylemek gereksizdir. Dahili bir belgede bile arzu edilmiyor. Ve eğer, 11 Mart 1943'te Harold Balfour'a yaptıkları gibi Avam Kamarası baskıyı artıracak olsaydı, "düşüncesizce" gibi küçük bir kelimeyi fırlatan biri her zaman çıkardı: "Alman kadın ve çocuklarını düşüncesizce bombalamadığımıza dair size güvence verebilirim."[193] İngilizce sözlüğüm "düşüncesizce"nin ("*wantonly*") mecazını düşüncelice (*informative*) olarak veriyor. İngilizler, örneğin, Almanları "keyfi", "düşüncesizce", "eğlence olsun diye" ya da "yaramazlıktan" bombalamadılar. Balfour bununla güvence verdiğini sanıyordu.

İnkâr edemediği ise, kasten bombaladıkları idi.

201

Uzun dönem İşçi Partisi milletvekilliğinde bulunan Richard Stokes, bu cevaptan tatminkâr değildi. 31 Martta soruyu daha netleştirerek sordu: "Herhangi bir vesileyle İngiliz havacılarına dikkatlerini salt askeri hedeflerle sınırlamadan çok, alan bombalaması üzerine yoğunlaşmaları talimatları verilmiş miydi?"

Hükümetin cevabı: "Bombacılar Ordusunun hedefleri her zaman askeridir. Ancak gerekli askeri hedeflerin gece bombalanması, bunların içinde bulundukları bölgeyi de içerir."

Stokes, daha da net bir soruyla cevapladı: "Şimdi Bombacılar Ordusunun hedeflerinin özgül askeri hedefler olmadığı, fakat büyük sahalar olduğu doğru mudur ve hedefin şimdiki muhtemel minimum sahasının 16 mil kare olduğunu söylemek gerçekçi olacak mıydı?"

Hükümetin cevabı, sadece politikalarının değişmediği oldu.

Stokes sorusunu tekrarladı.

Hükümet sözcüsü onu "ıslah olmaz" olarak niteledi, fakat hala soruyu cevaplamaktan kaçınıyordu.[194] Bu, tabii ki demokratik bir toplumda Parlamentoyu sürekli bilgilendirmenin sadece gülünç bir taklidiydi. Hitler'inki gibi diktatörlüklerde soru sormak için bile olsa hükümet sözcüsü yoktu.

202

1943 Savaştan üç yıl sonra bile St. Albans'taki ev sahibim , hala bir şey bilmiyordu. Bilmek de istemiyorlardı. Hamburg'un bombalandığını bile duymamışlardı.[195]

İngilizlerin Hamburg'a karşı yaptıkları hava saldırıları, Almanların İngiliz şehirlerine karşı yaptığı tüm saldırıların toplamından daha fazla can almıştı. Tek bir gecede, 27 Temmuz 1943

gecesi, çoğunluğu kadın, çocuk ve yaşlı olan 50 bin insan öldü.

Baskın, Bombacılar Ordusunun o zamana kadarki tarihinde en başarılı olanıydı. Her şey plana göre yürümüştü. İngilizler düşmanın radarlarını alüminyum folyo ile kilitlemişlerdi, böylece bombacılar hemen hemen hiç rahatsız edilmeden hareket edebiliyorlardı. Keşif uçakları işaretlerini uygun yerlere damlatmışlardı. Sıkı salkım bombaları içinde 1200 ton kundaklayıcı kümeler halinde işaretlenmiş yerleşim bölgelerinin üzerine atıldı.

Birkaç günlük yüksek ısı ve alçak rutubet, evleri alışılmadık bir biçimde alevler içinde bıraktı.

İtfaiyeciler hala şehrin şimdiki hedef bölgeden uzaktaki bir parçasında önceki saldırıdan kalan alevleri söndürmeye uğraşıyorlardı. Binlerce küçük yangın, büyük hava yığınlarının tüm oksijenini tüketen merkezine çeken dev bir cehennem şeklinde birleşir. Ateş fırtınası kasırga seviyesine ulaşmıştı.

"Sanki aktif bir volkanın içine bakıyordum" diye hatırlar bir itfaiyeci.

Bir diğeri, şefini mikrofonda "şu zavallılar"[196] diyerek ah çekerken duydu.

203

Şu zavallılar, yıkılan 16 bin apartmanı içeren binaların hava saldırı sığınaklarına yerleşmişlerdi. Talimatları takip ederek ve görev aşkıyla dolu olarak orada oturanların, benim de yapmış olacağım gibi, tümü öldüler. Sığınak dumanla dolunca ve oksijeni tüketince boğuldular. Sadece gövdeleri nasıl ölmüş olduklarına tanıklık yapıyordu.

Cesetler, barikatlanmış çıkış yerlerinin yanındaüst üste yığıldı. Öteki gövdeler, erimiş ve döşemeye akmış olan bizzat kendi yağlarından oluşan sertleşmiş siyah kümeye batmışlardı.

Çok küçük çocuklar kızartılmış tavuklar gibi diziler halinde

Almanların resminde bombalanan meskun bölgeler ve kiliselerdi.
Poster, Ludwig Hohlwein tarafından 1942'de hazırlandı.

İngilizlere göre RAF'ın çekiç darbeleriyle dövdükleri "anahtar Nazi sanayi tesisleriydi".

Bu ve izleyen resim Paret'in *Persuasive Images*'den (1992) alınmıştır.

uzanıyorlardı. Diğer cesetler tümden yok olmuştu: masalar ve sandalyelerin üzerindeki ince bir kül tabakası dışında geriye bir şey kalmamıştı.

Yanan sığınakları terk edenlerin çoğu burası yerine, caddelerde yavaş yavaş öldüler. Pek çoğu bir kolları kafalarının üzerinde yere yüzükoyun yatmışlardı, sanki kendilerini koruyorlardı. Çoğu cüceler şeklinde büzülmüş kısalmıştı, diğerleri balonlar gibi şişmişti. Bazıları tümden zarara uğramamış görünüyordu. Ancak çıplaktılar, ayakkabıları dışında tüm elbiseleri kaybolmuştu. Diğerleri gerilmiş kollar ve manasız yüzlerle uzanmıştı, tıpkı mankenler gibi. Diğerleri tümden kömürleşmişti. Kafatasları şakaktan çatlamış, beyinleri dışarı akmıştı, bağırsakları kaburga kemikle-

rinin altında şiş yapmıştı.[197]

204

Birkaçı kendilerini alev fırtınasından, "yanan parçacıkların kar fırtınasından" kurtarmayı becermişti.

Traute Koch, 15: "Annem beni ıslak bezlerle sardı, öptü ve "Kaç!" dedi".

Herbert Brecht, 15, içi su dolu bir bomba kraterine düşmüş: "Orada yukarıda bu korkunç sıcaklık, fakat ben güvenli suyun içindeydim... Neticede çukurda yaklaşık 40 kişi olduk... Yanan ve ölen insanların haykırışları unutulamaz. Bir insan ölürken, haykırır, sızlar ve arkasından ölüm hırıltısı gırtlağındadır. Filmlerdeki gibi güzel ve kahramanca değil."

Käte Hoffmeister: "Yanan kapıya geldik, tıpkı sirkte bir aslanın içinden atlaması gereken yanan çember gibi. Önümde biri tereddüt etti. Onu ayaklarımla ittim; orada kalmanın bir faydasının olmadığını fark ettim... Dosdoğru Löschplatz'a vardık, fakat asfalt erimiş olduğu için karşıdaki Reiffestrasse'yi geçemedik. Yolun ortasında insanlar vardı, bazıları ölmüş, bazıları hala yaşıyordu ama asfalta batmışlardı. Düşünmeden yolun ortasına doğru koşmuş olmalıydılar. Ayakları batmıştı, tekrar çıkabilmek için ellerini koymuşlardı. Elleri ve dizleri üzerindeydiler, haykırıyorlardı."[198]

205

1943 Hamburg baskını sadece bireysel başarı koşulları açısından istisnai bir baskındı, diye ısrar eder İngiliz tarihçi Martin Middlebrook. Hamburg'ta Bombacılar Ordusunun yaptığı başarı, ağır bombardıman uçaklarının her gece Almanya için havalanınca yapmaya çalıştıklarıydı.

Arthur Harris sonuçlarından gururluydu. Şubesinden, bom-

balama saldırısının hedefinin "Alman şehirleri kadar şehirlerin halkını da yoketmek"[199] olduğunu net ve açık olarak söylemelerini istedi. Arkadan gelen tuhaf mektuplaşmada Bakanlık, Harris'in en fazla çaba sarf ederek yaptıklarının, ikisinin bilgisi dahilinde olduğunu Harris'e yazarak kesinlikle reddetti.

Harris gurur duyuyordu, diğerleri hasta oluyordu. 20. yüzyılın önde gelen nükleer fizikçilerinden biri olan Freeman Dyson, gençliğinde sivil bir memur olarak Harris'in bürosunda ücretli çalıştı. Hamburg'taki yangın fırtınası döneminde operasyon analizcisi olarak görev yaptı. Bu baskın ve meskun bölgeler üzerine yapılan ve İngiliz halkından dikkatle uzak tutulan tüm bilgilere ulaştı. Bu bilgiler vicdanını kemirdi. Bunu caddelerde sürekli bağırma ihtiyacı hissetti, fakat buna kalkışmadı: "Sonuna kadar büromda oturdum, en ekonomik tarzda diğer bir yüz bin insanın nasıl öldürüleceğini dikkatle hesaplıyordum." Savaştan sonra kendini Eichmann'ın ölüm makinesindeki bürokratik canilerle kıyasladı: "Bürolarında oturmuş, halkı nasıl daha elverişli şekilde öldürmek için muhtıralar yazıyor, hesaplar yapıyorlardı, tıpkı benim gibi. Ana fark şuydu: Ben özgürken, onlar savaş suçlusu olarak cezaevine gönderiliyor ya da asılıyorlardı."[200]

206

İki vakada da sorun; masum halkın iyi örgütlenmiş katli, en üst düzeyde onayı, ama aynı zamanda uluslararası hukukla çelişme sorunuydu. Benzerlikler dahi gayet netti. Kurtarma ekipleri Hamburg sığınaklarına ilerlediklerinde, bunlar aynı zamanda gaz odalarından diğer Yahudilerin cesetlerini çıkarmaya zorlanan Yahudilerle karşılaşanları hatırlatan sahnelerle yüz yüze geldiler. "Birbiri üzerine bükülmüş insan yığını, alevle öldürülmüş, hava borusu deliklerine ve barikatlanmış kapılara yapışmış", diye yazar Peter Englund iki olayın inandırıcı analizlerinde.[201]

Alman ve İngiliz savaş suçları arasındaki fark ona göre çok açıktı.

İlk sırada: Büyüklük açısından iki olay tamamen farklıdır. Almanlar yaklaşık 6 milyon Yahudi'yi ve yaklaşık 5 milyon diğer "*Untermenschen*"i (alt insanlar) - çingeneyi, Yehova Şahitlerini, özürlüyü, homoseksüeli, komünistleri, sosyal demokratları, Polonyalıları, Ukraynalıları, Rusları öldürdü. Almanya'ya karşı yapılan müttefik bombalama saldırısı yaklaşık yarım milyon sivilin yaşamına mal oldu. Bu Almanya'nın suçunu kuşatan hata payından bile daha azdır.

İkinci sırada: Almanya'nın kurbanlarının hemen hemen tümü savunmasızdı. Tabii ki gettolarda ve kamplarda başkaldırılar vardı, ama bunlar istisnaydı ve tümü de en sert korkunçlukla bastırılmıştı. Bombacılar Ordusunun en büyük zaferleri - örneğin Hamburg ve Dresden - ya tamamen savunmasız ya da tümden savunmasız hale getirilmiş şehirlere karşı kazanılmıştı. Fakat bir istisna vardı. Savaşın sonuna kadar Alman şehirleri kendilerini enerjik bir şekilde savundular, 56 bin İngiliz havacının mezarı bu gerçeğe tanıklık ediyor. Bombacılar Ordusu tarafından savaşa yapılan belki de en önemli katkı, Almanları büyük kaynakları şehirlerinin savunmasına ayırmaya zorlamak olmuştur.

Üçüncü sırada: İngilizlerin, İngiliz yerleşimine yer açmak amacıyla Almanları öldürmeyi gerektirecek bir istila planları hiç olmadı. Hatta Harris, konunun "Alman şehirlerini ve onların ahalisini" yerle bir etmek olduğunu iddia etmesine rağmen, Almanları imha etmek hiçbir zaman İngilizlerin hedefi olmadı, ancak onları teslimiyete zorlamak oldu. Alman silahlı güçleri teslim olur olmaz, Almanya'ya karşı yapılan hava saldırıları durduruldu.

Öte yandan Almanların savaş suçlarının büyük kısmı muhaliflerin teslim alınmasından sonra işlenmişti. 2 milyondan fazla

Sovyet savaş esiri teslim alındıktan sonra katledildi. Alman işgal güçlerinin erzaklarına el koyması nedeniyle milyonlarca Rus açlıktan ölmeye terk edildi. Alman bürokrasisi, Alman yerleşimine yer açmak amacıyla Polonya ve Ukrayna'da 20 milyon insanı daha açlıktan öldürmeyi planladı.

Uygulamanın bir parçası olarak, Nazi nefretinin temel öznesi olan Yahudi halkı tümden ortadan kaldırılacaktı. Yüz binlerce Yahudi, Alman yerleşiminin planlanmadığı alanlardan bile katledilmek üzere Polonya içlerine sürüldü. "Tümü ölüme mahkumdu, tümü gitmeliydi" diye yazar Peter Englund.[202]

207

Hamburg'tan sonra Alman liderliği, Bombacılar Ordusunun ne yapabileceğini ve ne yapacağını biliyordu. Hitler, Almanların neleri beklediğini biliyordu.

Müttefik güçlerin liderliğine gelince, bir yıldan fazla süredir Almanların Yahudilere ne yaptığı aynı ölçüde netti. Gerçekte müttefik istihbaratının, planlanan jenosidin açık resmine 1941 yazı kadar erken sahip olduğunu bugün artık biliyoruz.[203]

Hitler, İngilizlerin Alman şehirlerini bombalamayı durdurmasının karşılığı olarak Yahudi katlini durdurma önerisini asla dikkate almaz görünür.

Churchill ve Roosevelt, Yahudilerin katlinden dolayı Alman liderliğini cezalandırmaya tekrar tekrar söz verdiler - savaştan sonra. Fakat öyle görünüyor ki, sıra kendilerine geldiğinde Yahudilerin yaşamına karşılık Alman şehirlerini bombalamayı durdurma teklifini yapmayı asla akıllarına getirmediler. Aksine, Hitler'den öyle bir teklif gelir düşüncesiyle İngiliz Dışişleri Bakanının tüyleri ürperiyordu.[204]

Ölüm fabrikalarını kapatmanın karşılığında bombalamaya son verme, propaganda savaşında kurnaz bir hamle olabilirdi. Eğer

Hitler hayır deseydi, o zaman İngilizler izleyen her bombalama baskını suçundan ellerini temizlemiş çıkabilirlerdi: "Bu, siz Almanların Yahudileri öldürmenizin karşılığıdır."

Fakat teklif hiçbir zaman yapılmadı. Neden?

1943 yazında hala kurtarılmayı bekleyen 2 milyon Yahudi vardı. Tarihçi David Wyman'a göre hem İngiliz, hem de Birleşik Devletlerin yabancılar dairelerini Holocaust hakkındaki gerçeklerin yayılmasını önleme ve geciktirme çabasına sevk eden bu gerçekti. Onlar, eğer gerçek bilinirse kurtarma operasyonları için taleplerinin olacağını ve bunun görev yaptıkları döneminde Doğu Avrupa Yahudilerinin yığınsal göçüne yol açacağından korkuyorlardı. Bu hem İngilizlerin, hem de Amerika Birleşik Devletlerinin ne pahasına olursa olsun önlemek istediği bir şeydi.

Bunlar imhadan ziyade, göçten korkuyorlardı. "Almanların ya da ona bağımlı ülkelerin savaştan önce yaptıkları gibi diğer ülkeleri yabancı göçmenlerle doldurarak sıkıntıya sokmak için, imha politikasından zorlayıp-çıkarma politikasına dönüşüm yapmaları bir ihtimaldir"[205] diye yazıyordu İngiliz Dışişleri Bakanı. Avrupa, iki sebepten dolayı uçuruma yuvarlanmaya devam etmiş görünüyordu. Bir taraf, kendi halkının katledilmesini durdurmadan çok Yahudileri katletme konusuna yoğunlaşmışken, diğer taraf jenositten çok göçten endişe ediyordu.

208

1943 İnsanlar imkansıza bile alıştı. Hamburg, ondan önce Coventry gibi, insanların bombalara nasıl tepki göstereceğine dair yapılan tüm spekülasyonların yanlışlığını gösterdi. İnsanların çıldırmadığı ve yabani yaratıklar haline gelmediği anlaşıldı. Tam aksine safları sıklaştırdılar. Alışılageldiği üzere işlerine gittiler.

Yıl sonuna kadar Hamburg sanayi üretiminin yüzde sekseni

yeniden inşa edilmişti. Halk herkesin bir *Kumpel*'ının (ahbap) olduğu bodrumlarda yaşıyordu. "Her şeyi paylaşıyorduk. Halk birbirine yardım ediyordu. Herkes tek başına caddelere çıkabiliyor, soyulmuyor ya da tacize uğramıyordu... Bugün *U-Bahn*'a (metro) inmek bile riskli."[206]

Fakat Harris, hala kendi gücüye kazanabileceğine inanıyordu. 1943'te müttefikler Almanya'ya 180 bin ton bomba attılar. Harris, 7 Aralıkta en önemli 38 Alman şehrinin dörtte birinin tahrip edilmesinin tamamladığını rapor etti. 1944'ün ilk dört ayı içinde, diğer bir dörtte birini yıkacağını ve bununla düşmanı teslim olmak zorunda bırakacağını, böylece işgalin gereksiz olacağını umut ediyordu.

Hava kurmayı, Alman nüfusunun sadece yüzde 11'nin en önemli 38 Alman şehrinde yaşadığını cevapladı. Gestapo muhtemelen Alman maneviyatını koruyabilirdi, fakat Hitler'in en çok korktuğu savaş temel endüstrisine yönelik tam isabetli bombalamaydı. Harris'ten, Schweinfurt ve Leipzig'deki stratejik önemdeki endüstri şehirlerine saldırması istendi. Fakat o, bunu yapmak yerine geceler boyu Berlin'in etrafındaki işçi semtlerini ateşe tutmaya devam etti.

209

1944 9 Şubat 1944'te Avam Kamarası'nda Piskopos George Bell konuşmak için söz istedi ve Lübeck, Hamburg ve Berlin'de İngiliz bombacıları tarafından tahrip edilen kütüphaneleri ve sanat eserlerini bir bir sıralamaya başladı.[207]

Bell, Londra *Times*'ta çıkan ve arazi tümden görünmez olduğu halde İngilizlerin bombaladığını ifade eden habere atıf yaptı. "Tüm şehrin bölge bölge dikkatlice planı hazırlanır. Bu bölge seçilip alınır ve bir gecede dümdüz edilir. Şu bölge seçilip alınır ve diğer gecede orası yerle bir edilir..." Tiksindirici. Piskopos, Alman

şehirlerinin birbiri ardından "diş gibi çekileceği" sözü veren küstah mareşalden alıntı yaptı. Piskopos, "Savaş Kabinesi, şehirlerin bu adım adım ilerleyen yıkımlarının medeniyetin kökenlerini tehdit ettiğini nasıl görmeyebilir? Müttefikler güçten daha fazlasını temsil ediyorlar. Bayraklarımıza kazınan temel isim 'yasa'dır. Müttefiklerimizle birlikte Avrupa'nın kurtarıcısı olan bizler için, gücü her zaman yasanın kontrolü altında olacak tarzda kullanmamız en üst önemdedir" diyerek özetledi.

Hükümet sözcüsü hiç kızarmadan, RAF'ın asla herhangi bir terör baskını yapmamış olduğu cevabını verdi. Bununla eş zamanlı olarak Harris'e, terörü durdurması ve Alman savaş endüstrisini bombalamaya başlaması gizlice emredildi.

Harris, neden emirleri takip etmiyordu? Neden, önceden yaptığına devam ediyordu?

210

1947'de yayınlanan anılarında Harris, eğer diğer görevlerin karışıklığı ve dikkat dağıtıcılığı olmadan meskûn bölgeleri bombalamaya devam etmesine izin verilmiş olsaydı, savaşı kendi gücüyle kazanmış olacağı düşüncesini hala koruyordu.

Öyle görünüyor ki, tıpkı Birinci Dünya Savaşı'nda generallerin her yeni saldırının düşmanın hatlarını kıran saldırı olacağına inanması gibi, bu yanan evlerin Alman işçi sınıfında Nazizm ve savaşa karşı isyanı körükleyeceğine dair kendi kendini ikna etmişti Harris. Bir zamanlar başarılı görülen saldırılar, meşru görülmüş olan tüm öncekilerin anlamsız saldırılar olduklarını gösterecekti.

Aynı yolla, Harris, öncesinden yapılmış olan her suçu haklı kılacak olan bir başarıyı kovalamak için cinayet üstüne cinayet işlemeye kendini zorunlu görüyordu.

BOMBFLYGET GÅR TILL ATTACK

Bombflygaren möter av livsfarlig luftvärnseld. Högt ovanifrån likna projektilerna röda revolverskott, som skjutas inne i en hålas mörker.

Jules Verne Magazine'nin genç bir okuyucusu olarak bombacı pilotların kahraman olduklarını düşünmeyi öğrendim.

211

1944 Nisan 1944'te Naziler Auschwitz'e aktarmak için Macaristan Yahudilerini toplamaya başladılar. Yaklaşık aynı zamanda ABD hava kuvvetleri yeni kazanılmış İtalya'daki üslerinden Auschwitz'i atış menziline alırlar.

Alman propagandasının temel unsurlarından birisi, Yahudilerin İngiltere ve Amerika'ya kaçtıkları şeklindeydi. Goebbels'e göre Alman şehirlerinin bombalanmasını emreden Yahudilerdi. Alman basınına iç talimatlarında Goebbels, Yahudilerin imha edilmesini Alman şehirlerinin bombalanmasının intikamı olarak gösteriyordu.[208]

1944 baharında bu güya pek güçlü Yahudiler, öldürmeleri durdurmak için Savaş Dairesi'nden Auschwitz etrafındaki demiryollarının bombalanmasını istiyorlardı.

Operasyon Dairesi'nin cevabı 26 Haziranda geldi: Teklifin yürütülmesi mümkün değildi, çünkü "şimdi sonuç verici operasyon üzerinde yoğunlaşmış olan güçlerimizden oldukça önemli bir hava desteğinin ayrılmasıyla ancak yürütülebilirdi." Bu, her teklife otomatik olarak verilen basmakalıp cevaptı. Bu, sorumlu partilerin sorunu göz önüne bile almadıkları anlamına geliyordu. Aynı gün 71 adet *Flying Fortress* (Uçan Kale) savaş uçağı, yolları üzerindeki Auschwitz üzerinden daha uzak hedeflere uçtular.

7 Temmuz 1944'te, Auschwitz yakınındaki petrol rafinerileri bombalandı.

20 Ağustosta, 127 adet Flying Fortress, Auschwitz'deki fabrikaları bombaladı.

Birkaç mil ötede gaz odaları, ara vermeden operasyonlarına devam etti.

13 Eylülde, Auschwitz'deki fabrikalar tekrar bombalandı. Ağır bombardıman uçaklarından biri, gaz odalarına giden demiryolu üzerine bombalarını düşürmeyi başardı - yanlışlıkla.

Auschwitz'deki sanayi tesisleri, son olarak Aralık 18 ve 26'da bombalandı. O zaman Yahudilerin aktarılması halen devam ediyordu. 18 Ocak 1945'te Auschwitz tahliye edildi. 27 Ocakta Rus askerleri birden boş kampa girdiler.

Eğer Savaş Dairesi hemen harekete geçseydi, yarım milyon Yahudi bombacılar tarafından kurtarılacaktı, diye yazar tarihçi David Wyman. Eğer gaz odaları fabrikalarla eş zamanlı olarak bombalansaydı, en az 100 bin kişi kurtarılabilirdi, diye ileri sürer.

Diğer bir tarihçi, William D. Rubenstein, Yahudi örgütlerinin Auschwitz'in etrafındaki demiryollarının bombalanması için ricalarının çok geç geldiğine itiraz eder. Eğer bombalama onaylanmış olsaydı bile, saldırılar zamanında, yani Macaristan Yahudilerinin sürgününün tamamlanmasından önce planlanamayabilir ve yürütülemeyebilirdi.

Cevapta, eğer hedefler Savaş Dairesi için önemli olsaydı, planlı bombalamaya başlamak için kamuoyundan resmi ricaların gelmesinin beklenemeyeceği söylenmiş olmalıydı. Savaş Dairesi'nin Yahudi örgütlerinden gelen talepleri reddetmesinden altı ay sonra bile, halen Yahudi nakilleri Auschwitz'e varıyordu. Normalde Amerikan hava gücünün, bu fazla ön zamana ihtiyacı yoktu.

► 213

212

1944 Paris topu, Birinci Dünya Savaşı'nın en meşhur topçu silahıydı. Hemen hemen kımıldamaz bu dev, Paris'e yaklaşık 80 mil'lik mesafeden 10 kiloluk mermiler ateşlemişti. Dornberger'in von Braun'dan istediği, Paris'ten iki kat daha uzak Londra'ya 100 kat daha fazla patlayıcı mermi gücüyle ulaşabilecek bir roketti. Ancak ne kadar yararlıydı? Paris topunun yaratıcılarının gözleri, icatlarının teknik harikasıyla kamaşmıştı. Fakat onunla ne yapmak istedikleri konusunda hiçbir zaman net olmamışlardı. Bu hata, şimdi V-2'de tekrarlanıyordu. Almanlar, roketler 1944 yazında havadan dökülmeye başlayınca Londra'nın yıkılacağını düşünüyorlardı. Umutlarına kısayla sonuç acıklıydı. Londra'yı vuran V-2'lerin toplam patlayıcı gücü, bir RAF baskınında ağır bombardıman uçaklarının genellikle attığı miktardan hiç de büyük değildi.

V-2'ler toplam 5 bin kişiyi öldürmüştü - halbuki bir tek İngiliz bombalaması bundan daha çok kurban almıştı. Masraflar da çok büyüktü - roketlere dökülen kaynakların karşılığında Almanya 24 bin savaş uçağına sahip olabilirdi. Her şeyden öte, roketlerin nereye düşeceğini önceden bilmek imkansızdı. Londra gibi dev hedefleri vurmak bile çok çetin olmuştu.[209]

►253

1944 1944 Nisan *Aptallar Gününde* [ABD'de 1 Nisan –ç.n.] Harris, Normandiya'nın işgal hazırlıkları için ağır bombardıman uçaklarını Eisenhower'in emrine vermek zorunda kaldı. Sivil halk, ne pahasına olursa olsun korunması gereken Fransızlardan oluşuyordu. Bunun başlangıçta talep edildiği kadar mümkün olmadığı ispatlandı. İngiliz bombacılar, geçerli emir verilince sivillerle askeri hedefler arasındaki ayrımı tamamen yapabilecek kapasitedeydiler.

6 ay sonra Harris uçaklarını geri aldı. Herkes savaşın yakında sona ereceğini fark etti. Fakat son yaklaştıkça savaş yoğunlaştı. Churchill'in Mayıs 1940'ta emrettiği, İngiliz sanayisinin ağır bombardıman uçaklarına uyarlanması, şimdi en ciddisinden ürün vermeye başlamıştı. Savaşın tüm bombalarının yüzde sekseni savaşın son on ayında atıldı.[210]

Soru, hangi hedeflerin seçildiğiydi.

Meskûn bölgelerin bombalanması devam mı etmeli?

"Görkemli Karar" ve izleyen kararlar serisine neden olan gerekçeler artık geçerli değildi. Büyük Britanya'nın şimdi çarpışmalara angaje olan müttefikleri vardı. Almanya karada yenilebilirdi. Bombalamayı askeri hedeflerle sınırlamak teknik olarak imkansız değildi. Şehirlerin yıkılmasına bağlanan umutların yanlış olduğu ortayı çıktı. Zafer hedefte olduğundan, savaş sonrası dönemi planlamanın zamanıydı. Richard D. Hughes bombalama politikasını eleştirisinde; galipler, Alman limanlarını işlemez halde mi istiyordu? diye sordu. Bu durumda onların işgal güçlerini destekleyeceklerini nasıl düşündünüz? "Kerhen evsiz, çalışır tüm kamu hizmetlerinden yoksun, politik çaresizlik felsefesinden dolayı halkı başıboş sürüklenen göçebeler kalabalığından biraz daha olgun, yönetmesi ve yeniden eğitmesi hemen hemen imkansız halde bir Almanya mı istiyoruz?"[211]

Meskûn bölgelerin bombalanmasının devamını isteyenler, bunu, eğer bombalama, savaşı tek bir gün olsa bile kısaltırsa ve eğer bir tek müttefik askerin hayatını kurtarırsa, yapmaya değerdi şeklinde cevapladı. Arthur Harris hiç şikayet etmeden emir üstüne emir vererek Alman savaş makinesini durduracak petrol sanayisi üzerine yoğunlaşmayı kabul etti. Ancak onlarca yıllık sömürgeci savaştan koşullanmış düşüncesinde petrol endüstrisi için yer yoktu. Yanması gereken şehirlerdi.

Görev aşkıyla dolu halde, petrol sahalarının bombalanması için planlarını sundu. Ancak bunlar, meskûn bölgelere, yani "maneviyata", yani kadın, çocuk ve yaşlı insanlara karşı hala devam eden "ana saldırıdan sapmalardı".

214

1945 Dresden, Almanya'nın Florensa'sı idi – sanat hazineleri ve mimari şaheserlerle dolu eski bir kültürel merkez, savaşın beş yılı boyunca bombalamadan hiç zarar görmemişti. Bunun için şehir sığınmacılarla dolmuştu. İngilizler 13 Şubat 1945'te saldırdığında, şehir gerçekte savunmasızdı.[212]

Bombalamanın ardındaki niyet, sarsılan Doğu Cephesi'ne Alman askerlerinin ulaşımını önlemek olarak ifade edildi. Dresden'de başarılacaktı, eğer Elbe üzerindeki demiryolu hattını tahrip etselerdi. Fakat sonunda köprü çalışır durumda kaldı, İngiliz saldırısının bir hedefi olarak zikredilmedi bile.[213]

İfade edilen diğer amaç, Ruslara Bombalama Ordusunun neleri yapmaya muktedir olduğunu göstermek idi.[214] Bunu başardılar. Dresden, Bombalama Ordusunun tüm savaş boyunca en büyük zaferi oldu. Beyhude yere defalarca tekrarlamayı denedikleri Hamburg'taki yangın fırtınası, buraya çok daha korkunç şekilde geri döndü. Sıcaklık 1800 Fahrenheit ölçeğinin üstüne çıktı,

yüz bin insan öldü, kesin sayıyı saptamak mümkün değildi, çünkü kimliklerini tespit etmek ve onları birbirinden ayırmak asla mümkün değildi, bir defa geçtikleri "yarı akışkan yol gerçekte toza dönüşür."[215] Bunlar Kurt Vonnegut'un sözleri. Dresden'de bir savaş esiri olarak baskını yaşadı ve cesetleri gömmede yardım etti.

215

Margret Freyer nişanlısını aramak için etrafı dolaştı:

Ölü, ölü, her yerde ölü. Bazıları tümden siyah, odun kömürü gibi. Bazıları hiç dokunulmamış, sanki uyuyorlarmış gibi uzanıyorlardı. Önlükler içinde kadınlar, çocuklu kadınlar, sanki oldukları yere çöküp kalmış gibi tramvayda oturuyorlardı. Bazı enkazlardan kollar, kafalar, çatırdayan kafatasları çıkıyordu. İnsanların çoğu gövdelerinde büyük sarı ve kahverengi beneklerle sanki şişmişler gibi görünüyorlardı. Elbiseleri hala yanan insanlar... Bir ayna aradım ve kendimi tanıyamadım. Yüzüm kabarcıklar ile doluydu... gözlerim dar kesiklerle..."[216]

Eve Beyer annesini arıyordu:

İnsan parçaları dışında bir şey yok, kollar, ayaklar, kafalar, eller ve gövdeler, büyük kümeler halinde kürekle atılmış... Arkasından üzerlerine akaryakıt döküldü ve yakıldı. Kamyonlar sürekli geliyor ve bu parçalanmış insanların çoğunu götürüyorlardı. Yürüyerek uzaklaşmaya gücüm yetmedi. Düşünebildiğim tek şey annemin bu tanınmaz hale gelmiş, berbat şeylerin içinde olabileceği oldu. Ailemden birine ait olabilirler mi diye gözlerimi mıknatıslanmış gibi bu gövde parçalarına diktim..."[217]

216

Beş yıl önce İngilizler, Almanları hastaneleri bombalamakla suçlamıştı. Şimdi RAF, Dresden'deki 19 devamlı hastane ile hemen hemen tüm geçici hastaneleri yıkıyor ya da ciddi oranda tahrip ediyordu. Şehrin en büyük çocuk hastanesinin ilk saldırıda bir *blockbuster** bombası tarafından vurulması, ikinci saldırıda bir miktar yüksek patlayıcı ve kundaklama bombası tarafından vurulması ve nihayet üçüncü saldırıda Amerikan Mustangları tarafından makineli tüfek atışına tabi tutulması sonucu, 45 hamile kadın öldü.

20 yaşındaki yardımcı hemşire Annemarie Wahmann, dalgalar halinde gelen uçaklar savunmasız hastaları deniz seviyesi irtifasından makineli tüfek atışına tuttuğunda, kendini yere atar. Bombalanan Dresdenlilerden Elbe'nin serin kıyılarını arayan binlercesi de aynı katliama maruz kalırlar. "Kim böyle bir emir verdi?" diye soruyordu. Fakat bu konuda belki de emir gerekmiyordu. Pilotlar, 100 bin sivili öldürdükten sonra temel ilkeyi anlamışlardı ve artık kendi inisiyatifleriyle hareket ediyorlardı.

217

1945 Dresden, 6 Martta Avam Kamarası'nda tartışmaya açıldı. Konuyu gündeme getiren kişi yine İşçi Partisi'nden Richard Stokes idi. *Manchester Guardian*'da önceki gün yayınlanan bombalamanın bir Alman tanımlamasına vurgu yaptı. "Dresden'de yaşayan on binlerce kişi şimdi şehrin yıkıntılarının altında yanıyor. Kurbanların kimliğini tespit çabası bile umutsuz." Stokes yorumladı: "Çok kere sorduğum stratejik bombalamayı ve hemfikir olduğum taktik bombalamayı bir yana bırakalım; makul bir ölçüde olsa bile, benim görüşümde terör

---

* Geniş ölçüde tahrip için kullanılan 4-8 tonluk bomba (*dağdeviren*).

bombalamasına hangi koşullar altında olursa olsun hiçbir şekilde yer yoktur..."[218]

Cevap vermek için alelade bir Bakan Yardımcısı öne sürüldü: "Biz halis terör taktikleriyle bomba ya da zaman harcamıyoruz. Bir odada oturup, Alman kadın ve çocuklarını nasıl öldürebiliriz diye düşünen birçok Hava Mareşali ya da pilotun olduğunu ileri sürmek... Muhterem Üyeleri mazur göstermez."

Kuşkusuz işlerini tam yapıyorlardı.

Gerçek dışarıya sızmaya başlamıştı. Churchill kendisi için iyi olmayacağını anladı. O zamana kadar Harris'i destekledi. Fakat 28 Martta (benim 13. doğum günüm) genelkurmayına şunları yazdı: "Etkili de olsalar cüzi terör eylemleri ve sebepsiz yıkımdan çok, muharebe sahasının bitişindeki petrol ve iletişim gibi askeri hedefler üzerinde daha isabetle yoğunlaşma ihtiyacını hissediyorum."

Genelkurmayların baskısı sonucu Churchill mektubunu değiştirdi ve yerine şunları yazdı: "Bana öyle geliyor ki, varılan anda Alman şehirlerinin sözde 'alan bombalaması' sorunu, bizim kendi menfaatlerimiz nazari dikkate alınarak tekrar gözden geçirilmelidir. Eğer tümden yıkılmış bir ülkenin varisi olursak, bu, müttefiklerimiz ve bizim için büyük uyum sıkıntısı olacaktır."[219]

Sonunda Churchill politik sorumluluğu üzerine alıp meskûn bölgelerin bombalanmasını durdurunca, bu, kafasında taşıdığı gelecek işgal güçleri için bir rahatlama oldu.

218

1945 Tartışmalar devam ediyorken, Dresden'deki St. John Mezarlığı ve diğer gömme yerlerine sürekli cenaze dalgası varıyordu.

Cesetlerden, ölünün erkek, kadın ya da çocuk olduğunu tespit etmek imkansızdı. Eğer vücudun üzerinde kimlik kağıtları

varsa, sarı bir kart dolduruluyor ve isim bir listeye kaydediliyordu. Yüzük ve diğer nesneleri bulmak mümkün olunca, bunlar bir torbaya dolduruluyor ve Dresden'de Königsufer'de bulunan polis istasyonuna götürülüyor, akrabaları gelip onları alıyordu.

Kimliği tespit edilemeyen ölülere kırmızı kart tahsis ediliyordu. Kadınlar için özellikle sorundu; çünkü kimliklerini üzerlerinde değil, çantalarında taşıyorlardı. Bu çantalar kimlerindi? Gün be gün yeni ölü selleri. İlkin dışarıda yağmur, kar ve soğuk altındaydılar. Ardından mart ve nisanda artan sıcağa terk edildiler ve çürümeye başladılar. Yeteri kadar lastik eldiven yoktu. İçinde bulaşık yıkayacak su bile yoktu. "Sekiz sağlık görevlisi aynı teneke kutudan yemek zorundaydı. Bulaşık yıkamak? İmkansızdı! Hiç su yoktu."

Kurbanların kimliğini tespit gittikçe zor hale geldi. Artık banyo küvetleri ya da tahta çamaşır leğenleri içinde getiriliyorlardı. Bir leğenin tepesinde şunlar yazılıydı: "X bomba sığınağından 32 ölü, no X, X Caddesi."

"Aman Tanrım! Otuz iki ölü! Tümü bir banyo leğenine sığabiliyordu. Ve leğen dolu bile değildi."[220]

16 Nisanda cesetleri gömme çabasını bıraktılar. Artık mümkün değildi. Kalan sığmaklar alev püskürtücülerle temizlendi.

▶ 12

219

Fieser'in yapışkan kundaklayıcısı toplu üretime geçmeden önce, Japonlar Pearl Harbor'u vurdular ve bombalar için gerekli olan iki ham materyalden biri olan kauçuğun bilinen tüm kaynaklarının kontrolünü ele geçirdiler.

Fieser, kauçuğun yerine geçirmek için çeşitli arap sabunlarıyla bir dizi girişim yaptı. Şubat 1942 ayı içinde yeni reçeteyi tamam-

lamıştı:

benzin
5% alüminyum naften
5% alüminyum palmitat
0.5% ince kömür tozu
+_____
= napalm

Kısa süre sonra hindistan cevizi yağının alüminyum palmitatın yerine bir sorun olmadan kullanılabileceği ortaya çıktı, ancak o zamana kadar yeni maddenin adı konmuştu bile. Herkes *napalm* demeye devam etti.

Napalmın üretimi ilk kez Nuodex Products'a emanet edildi. Nisan ortalarında, kendiliğinden yapışkan olmayan fakat yüzde 12'lik bir eriyikte, benzinle karıştırıldığında son derece yapışkan ve alevlenir maddeye dönüşen kahverengi, kuru bir pudra buldular.

Patlamadan sonra boş yere merminin içinde kalan napalm miktarı problem olarak duruyordu. Fieser'in meslektaşlarından biri, napalmı hava ile teması durumunda ateş alan beyaz fosforla birleştirme fikri ile ortaya çıktı. Bu yolla napalmın geniş ama sathi etkileri, fosforun kasların derinliğine nokta nokta nüfus etme ve orada gün be gün yanmaya devam etme yeteneğiyle birleştirilebilirdi. Birinci deney, 4 Temmuz 1944'te Harvard Meslek Okulu'nun (*Harvard Business School*) bitişiğindeki futbol sahasında yapıldı. "Başarı daha başından itibaren son derece etkili olmuştu. Pelte ve büyük yanıcı kürelerin içine sürülen fosfor parçaları, yaklaşık 50 yard (46 metre) çapındaki bir dairemsi alan üzerine eşit bir şekilde dağılırlar.[221]

220

İkinci adım olarak; kağıt duvarları ve tatami hasırlarıyla birlikte doğal büyüklükteki bir Japon köyü inşa edilecekti. Bu, 1943 yazında napalm bombasının başarı ile denendiği Utah'a yerleştirildi.

Bu arada planlamacılar, Japonya'da uygun bir hedef arıyorlardı. Başlangıçta sadece askeri hedefler göz önünde bulunduruldu. Ancak, Mayıs 1944'te napalm bombasının şehirlere karşı yapılan saldırılarda da kullanılacağı emri plana dahil oldu. Bu önceki politikalardan kesin bir sapış demekti. Kararı verenler, güvenlik hatırına kaçmak için açık bir kapı bırakmak istediler: "Seçilen alanların meşru askeri hedefler içinde ya da hemen bitişiğindeki çevrede olması arzu edilmektedir."[222]

221

1945 Amerikalılar napalmı açıkça Japonya'ya karşı kullanmayı planlıyorlardı.

Neden Almanya'ya karşı değil? Ocak 1945'teki son ümitsiz karşı saldırı sırasında General Quesada, gerçekte Almanya'ya karşı napalmın da kullanılmasını içeren bir kitle bombalama planı üzerinde çalıştı. Analizcilerinden biri olan David Griggs, Quesada'nın planının yüz binlerce Amerikan askerinin yaşamını koruyabileceğini savundu. Fakat asla denenmedi.[223]

Napalmı, Japonya'ya karşı kullanma daha meşru olarak görüldü.

Neden?

Belki de Amerika'nın Japon göçünü yasaklarken, Almanları hoş karşılaması ile aynı nedene dayanıyordu. Almanlar en büyük göçmen grubunu oluştururken, Japonlar en küçüklerden birini oluşturuyordu. Hava Kuvvetleri Başkomutanı General Hap Arnold ve daha pek çok Amerikan askeri adamı, Alman kökenden

geliyorlardı. Almanya'ya karşı napalm kullanma tereddütlerine rağmen, kimse onların Birleşik Devletler'e sadakatini söz konusu yapmadı.[224]

Öte yandan Japon-Amerikalılar, savaşın başlangıcında temerküz kampına kapatılmışlardı. "Yumurtadan çıksa da bir engerek her şeye rağmen engerektir" yorumunu yapıyordu *Los Angeles Times*. Idaho hükümeti ekliyordu, "sıçanlar gibi yaşıyorlar, sıçanlar gibi ürüyorlar, sıçanlar gibi hareket ediyorlar." Miğferlerinin üzerine "imha edici" (*exterminator*) kelimelerini yazan denizci çoktu. Pasifik savaşı çatışmanın iki tarafı için de ırkçı özelliklere sahipti, diye yazıyordu Amerikalı tarihçi John Dower, bunu özel bir konu yaptığı çalışmasında. Almanların gaddarlıkları Nazi olarak tanımlanıyor ve halk olarak Almanlara mal edilmiyorken, Japon vahşetlerinin Japon halkının kültürel ve genetik mirasından yükseldiği kabul ediliyordu.[225]

"Biliyorsunuz eğer biz ve ailelerimiz yaşayacaksak, bu haşereleri yok etmeliyiz" diyordu General Blamey 1943'te askerlerine. "Japonları imha etmeliyiz." *New York Times*'in ön sayfasında çıkan bir röportajında General ne demek istediğini açıklıyordu: "Bildiğimiz kadarıyla insanlarla oturup kalkmıyoruz. İlkel bir şeyle uğraşıyoruz. Askerlerimizin Japonlara bakışı doğrudur. Onları haşere olarak görüyorlar."[226]

222

Tokyo'yu yakma fikri, İkinci Dünya Savaşı'ndan önde gidiyordu. Bu fikir, o zamana kadarki dünyanın en büyük yangınına neden olan 1923 depremi sırasında çıkmıştı. Çabuk tutuşur bir şehir, askeri gözlerde hemen hemen reddedilemez bir hedefti.[227] "Büyük ölçüde odun ve kağıttan inşa edilmiş bu şehirler şimdiye kadar dünyanın gördüğü en büyük hava hedeflerini oluşturuyorlar, diye yazıyordu Amerikalı bombalama savaşı kahini Billy

Mitchell 1932'de. Japonya, insani tam isabetli bombalamanın bir örneği değildi. "Yıkım seçici değil, topyekün olmalıdır."

On yıl sonra halefi De Seversky, bestselleri *Victory through Air Power*'da (1942, Hava Gücüyle Gelen Zafer) Michell'in mesajını yankılandırdı. Japonlara karşı savaş "topyekûn yıkımı", "imhayı", "tasfiye etmeyi" hedeflemelidir.

> Bir ulusun üzerindeki gökyüzü ele geçirilince, aşağıdaki her şey düşman hava kuvvetlerinin insafına kalır. Yukarıda karşılık görmeden yok etme işi daha etkili bir şekilde yerine getirilebiliyorsa, bu noktada bu işin mekanize piyade kuvvetlerine devredilmesi için hiçbir neden yoktur.
>
> Sadece göklerin efendisi, alttaki insan gücü mülkünü kendi kullanımı ya da diğer başka nedenler için muhafaza etmeyi arzularsa, yüzeydeki mülkleri yalnızca orduların kullanılması şartıyla almaya ihtiyaç duyacak...
>
> Savaşın gidişatı düşman imha mı edilmeli yoksa esir mi alınmalı amaçları tarafından tayin edilecektir.

Sömürgeci güçlerin amacı, avı canlı yakalamak ve işgücü olarak sömürmekti. Fakat Amerikan stratejisinde sömürgeci ihtiras eksikti, bunun için tasfiye etme savaşı hedeflenmeli, tam da havadan bombalamaya uygun bir görev.[228] De Seversky'nin kitabı, Tokyo'nun yıkılması neşeli heyecanın en yüksek noktaya ulaştığı bir Disney filmine ilham kaynağı oldu.[229]

▶ 165

223

1945 1 Kasım 1944'te General Hansell komutasındaki Amerikan bombacıları, Japonya'yı menzile aldılar ve hava endüstrisine karşı planlanmış bir dizi tam isabetli bombalama saldırısı başlattılar. Kumandan Hap Arnold gittikçe sabırsızlandı. 17 Ocakta dördüncü kalp krizini geçirdi ve üç gün

sonra yerine demir yumruğuyla tanınan LeMay geçti.

LeMay, Hamburg'taki yangın fırtınasından birkaç hafta önce Avrupa'ya varmıştı. Dresden'deki yangın fırtınasından birkaç hafta önce de Pasifik Tiyatrosu'na vardı. Hamburg ve Dresden ona nelerin yapılabildiğini gösterdi. LeMay, pratik, katı ve kalpsizdi. Ateş yapıştıran yeni bir silahı vardı. Yeni bir hedefi vardı, odun ve kağıttan inşa edilmiş büyük bir şehir. Şehrin o zaman nerdeyse savunmasız olduğunu bildiğinden, bombalar için taşıma kapasitesini artırmak amacıyla her bombalama uçağından 1.5 tonluk silahları ve cephaneleri koparıp kaldırdı. Uçaklardan hedefleri üzerinden alçaktan uçmalarını ve bombalarını, RAF'ın yaptığı gibi önceden işaretlenmiş meskûn bölgeler üzerine bırakmalarını emretti. Bunu, "'tam isabetli bombalama' özgül bir amaç için oluşturulmuştur" olarak isimlendirdi.

9 Mart 1945 gecesi 1665 ton kundaklama bombasını, ilk bombama dalgasıyla çoktan oluşturulmuş olan ateş denizinin içine attı.[230]

224

1944-1945 kışı on yıllardır Tokyo'daki en berrak, en soğuk kıştı. 45 gün boyunca, hava donma noktasının altındaydı, Şubat sonunda hala kar yağıyordu, diye hatırlıyordu Robert Guillain yıllar sonra.[231]

Ama 9 Martta, bahar aniden geldi. Rüzgar bütün gün boyunca sert esti ve akşam üzeri tümden fırtınaya döndü. Saat 11 dolaylarında hava sirenleri çaldı. Az sonra, keşif uçakları tarafından atılan ve birden renk değiştiren yeni yıl ağaçları şehre ışık saçtı. Kaynayarak taşan ve her yöne doğru akan bir alev kazanma dönüştü.[232]

Uçaklar ilk defa bu kadar alçak irtifada uçuyorlardı. Uzun, parıldayan ve bıçak kenarları kadar keskin kanatları, duman sütunu

içinde sürekli görülebiliyordu. Aniden alttaki patlama kazanının yansımaları dışarı vurdu.

Her ailenin evde kalması ve kendi evini koruması talimatı vardı. Fakat nasıl? Hava sığınakları tahtalar ve ince bir toprak tabakasıyla örtülü yerdeki çukurlardan başka bir şey değillerdi. Binlerce bomba yağıyordu, bir eve on ve daha fazlası vuruyordu. Bu yeni çeşit bomba, damlardan akan sıvı alev yayıyor, dokunduğu her şeyi alevler içinde bırakıyordu. Şiddetli rüzgar yanan damlaları yakalıyor, az sonra her şeye yapışan bir ateş yağmuru olarak düşüyordu.

Plana göre komşular kova müfrezeleri kurdular. Birkaç saniye sonra ateş tarafından kuşatıldılar. Elle pompalanan yangın söndürücülerin su akıntısı ne yazık ki yetersizdi. Yangına hassas evler birden alevler içinde kaldı. Feryat eden aileler sırtlarında çocuklarıyla evlerinden kaçtılar, ancak ateş tarafından kapatılan caddelere çattılar. Yangın fırtınasındaki alevlere yakalandılar, yaşayan meşalelere dönüştüler ve yok oldular.[233] Halk kendini kanallara attı ve ağızları yüzeyde açık olacak şekilde kendilerini daldırdılar. Binlercesi dumandan ve oksijen yokluğundan boğuldu. Öteki kanallarda su o kadar ısındı ki insanlar canlı canlı pişti.[234]

225

Saki Hiratsuka, babası ve diğer altmış kişiyle birlikte Yasuda Bank'ın merkez binasının altına sığınmıştı. Binanın boruları kırılmış, bodrum yavaş yavaş suyla doluyordu. Şimdiden insanların çoğu ölmüş ve cesetleri bodrumda yüzüyordu. Sıcaklık gerçekten korkunçtu, fakat en kötüsü suyun sürekli yükselmesiydi. Saki, kızgın sıcak demir kapıyı açmak için son bir beyhude çabada bulundu. Tam umudunu kaybetmişti ki, kapı aniden dışarıdan açıldı ve su, ölü ve canlıları birlikte sürükleyerek dışarı taştı. Yangın fır-

tınası aşıldı ve orada, duman kokan yıkıntıların içinde duranlar kurtulmuştu.

Şafakta Masuko Hariono, çıplak, derisi yüzülmüş ayaklarıyla gençlik yurduna geri gitmek için çabaladı. Meiji Tiyatrosu'nun önce durduğu yer şimdi siyahlaşmış cesetlerden oluşan bir dağdı, boğulmuş, ezilmiş, yanmışlardı. Erkek ya da kadın olduklarını söyleyebilmek imkansızdı, halen yanıyorlardı, şişmiş, biçimleri bozulmuş, bükülmüşlerdi.

Chiyoku Sakamoto'nun komşusu hamileydi. Ateşten kaçarken doğum sancıları içine girdi. Çocuğunu doğururken ölmeye başladı. Hem kendisi, hem de yeni doğan bebeği kötü bir şekilde yanmışlardı. Baba çocuğu paltosunun içine koydu ve koşmaya devam etti. Çocuk yaşadı.

Yaraları bandajlandığmda Masatke Obata'nın sadece açamadığı gözleri ve konuşamadığı ağzı görülüyordu. Doktor başını salladı ve onu bodrumdaki morga gönderdi. Orada tam üç gün boyunca yiyeceksiz ve susuz halde uzandı. Çocuklarının mirassız kalacağı düşüncesiyle kızdı, çünkü işlerini düzene koymak için zamanı olmamıştı. Öfkesi onu canlı tuttu. Üçüncü gün annesi onu bulma umuduyla hastaneye geldi. Listede ismini bulamadı, çünkü doktor yanlış kaydetmişti. Annesi vazgeçmedi. Onu çağırarak etrafta dolaştı. Bodrum kapısına doğru bağırınca, tuhaf bir ses duydu. Bisikletinin arkasındaki arabayla eve taşıdı onu. Yaşadı, fakat dört çocuğu ilelebet gitmişlerdi.[235]

226

Japon basını sessizdi. Ancak söylentiler İmparatora ulaştı. Nehre götürülmesini isteyerek bütün saygınlığını riske attı. Orada arabasından indi. Nehrin kıyısında mekanik bir titizlikle yığılmış binlerce ceset uzanıyordu. Met ve cezir, suda yüzen tahta parçaları halindeki kömürleşmiş cesetleri bırakarak geliyor ve gidi-

yordu. Bir şey demedi. Diyecek bir şey yoktu. Birden Japonya'nın savaşı kaybetmiş olduğunu fark etti.[236]

227

Japon liderlerin pek çoğu bu manzara ile çarpılmışlardı. Başkentin dörtte biri tümden kül halindeydi, bir milyon insan evsiz kalmıştı, yüz bin korkunç ölüm. Tokyo'ya karşı yapılan ilk toplu saldırı şehri şoka sokmuştu. Müttefikler, askeri ve diplomatik eylemler arasındaki minimum miktardaki koordinasyonla bu şok durumunu somut koşullarla bir barış teklifi için kullanabilirlerdi. Bilinen tek koşul Japonların İmparatorlarını korumayı asla görüşme konusu yapmayacaklarıydı, bu aynı zamanda Müttefiklerin çıkarına hizmet edecekti. İki taraf için de savaşı daha fazla uzatmak için bir neden yoktu.[237]

Fakat Amerikalılar, birbirinin sırtını sıvazlamakla meşguldüler. LeMay'a kutlama telgrafları yağıyordu. Waşington D.C.'deki hava kuvvetleri ana karargâhı coşkuluydu. Arnold çok neşeliydi. Tokyo, yalnız Amerikan hava kuvvetlerinin en büyük zaferi değildi, ayrıca Japonya tarihinin en büyük askeri felaketini yaşadı, diyorlardı.[238]

Fakat durumun politik olarak istismar edilmesinden sıkıntı duyan kimse olmadı.

Amerikan medyası askeri yıkımı yazdı, insani maliyeti değil. Sivil kurbanların miktarı konusunda rakamlar yoktu. Rakamlara sahip olan Savunma Sekreteri Henry Stimson sıkıntılı gözüken tek kişiydi. Arnold, ona sivillerin kayıplarını düşük tutmak için ellerinden gelen her şeyi yapmış oldukları konusunda güvence verdi ve Stimson ona inandı ya da inanmış gözüktü.[239]

228

1945 Bu arada LeMay, zaferin politik ürünlerini biçmeden, acele etti. Nagoya, Osaka, Kobe ve bir daha Nagoya. On gün içinde neredeyse Almanya'da yapılan bombalama savaşı yıkımının yarısı Japonya'da yapıldı.[240]

Sonra zorunlu bir bombalama arası oldu. Çünkü napalm tükenmişti. Bu ara, bir barış inisiyatifini öne sürmek için bile kullanılmadı.

Napalm üretimine tekrar başlandığında yangın bombalaması Nisan ortalarında tekrar başladı. Almanya'nın teslimi 8 Mayısta geldi ve Müttefiklerin Japonya'ya bir barış teklifi olmadan geçti. Bombalama devam etti. Mayısın sonunda 3258 ton napalm Tokyo'nun zarar görmemiş kısmının üzerine atıldı, tarihteki diğer bütün tek saldırılardan daha fazla zarara yol açtı. LeMay: "O şehri yaktığımızda birçok kadın ve çocuğu öldüreceğimizi biliyorduk. Yapılmalıydı."[241] İnsani maliyeti artık kimse hesaplamıyordu; zarar yüzeydeki alanla mil kare olarak ölçülüyordu. Tüm Almanya'da beş yıl içinde 79 mil kare tahrip edilmişti – Japonya'da ise 6 ay içinde 178 mil kare.[242]

Kimse yöntemleri sormadan.

Politik sonrası için gelecek talepler olmadan.[243]

Öldürmenin kendiliğinden sona ereceği sanıldı.

▶231

229

1945 İkinci Dünya Savaşı ile yoksullaşan Avrupa ülkeleri, pahalı sömürgeci ihtilafları yürütmeye güç getiremiyorlardı. Ama dolar olarak büyük ihracat artı-değeri getiren Malaya ve diğer sömürgelerinden hiç birini de kaybetmeye tahammül edemiyorlardı.

Çözüm bombalama savaşıydı. Her şeyden önce Dünya Savaş-

ları arasındaki dönemde bu yöntem iyi işlemişti. O zamandan beri hem bombalama, hem de uçaklar büyük gelişmelere uğramışlardı. İsyancı bir halkı havadan kontrol altında tutmak mümkün olabilecekti. Fransızlar buna barışın ilk gününden başlamışlardı. 8 Mayıs 1945'te coşkun yığınlar Avrupa çapında barışı kutladı. Cezayir'in Setif halkı da savaş sırasında çok duymuş oldukları kendi kaderini tayin hakkını talep etti.

Polis durumu idare edemeyince, Fransız ordusu tankları ve bombacılarıyla geldi. Birkaç gün sonra isyan bastırıldı ve 40 kadar Cezayir köyü yerle bir edildi. 70 Avrupalı ve 50 katı kadar çok Cezayirli ölmüştü. Belki de 100 kat daha fazla itinalı sayılmışlardı. Olay örtbas edildi, açığa çıkanlarda barış kutlamaları içinde kayboldu gitti.[244]

230

1945 Birkaç hafta sonra Fransızlar, önceki mandaları Suriye'ye kondular ve iktidarı geri almak istediler. Fransız Generali Oliva-Rouget sert eleştiriler aldı, fakat o, Fransızların Setif'te elde ettikleri örnek başarıda ne yapmışlarsa, tam olarak onu yaptı. Bombacılarını ve topçularını Halep, Şam, Hama ve Humus gibi şehirler üzerinde yoğunlaştırdı.

Fark şuydu; şimdiki, kamuoyunun gözleri önünde oluyordu. İngilizler, Suriyelilerin ölülerini gömmelerine ve yaralılarını uzaklaştırmalarına yardım etti. "Allah aşkına geciktirmeden bu hayvani pislik için bir şeyler yap!" diyordu İngiliz konsolosu telgrafında. Amerikalı meslektaşı, Suriye Devlet Başkanı Quwatli'nin şu sorusunu ileri sürdü: "Nerede şimdi Atlantik Sözleşmesi ve Dört Özgürlükler?"[245]

Anlaşıldı ki bombanın gücü kamuoyu görüşüne güç yetiremeyecekti. Havadan egemen olma, kurbanlar isimsiz, görünemez ve konuşamaz olmaları durumunda hayata geçirilebilirdi. 1925'te

Fransa, Şam'ı başarılı bir şekilde bombalamıştı. 1945'te bombalama Fransızların şehirden çıkmalarına yol açtı ve Suriye'nin bağımsızlığını tanımak zorunda kaldılar.

▶ 243

231

61 büyük şehirleri yakılınca Japon diplomatlar, umutsuzca Müttefikler cephesinden teslimiyet koşullarını görüşecekleri birini aradılar. 18 Temmuzda İmparator, Truman'a çektiği telgrafta bir daha barış talep etti. Ancak ilgi duyan kimse olmadı.[246]

Daha büyük oyun olmadığından, Birleşik Devletler şimdi maliyeti ancak bombaların değerinde olan 100 bin nüfuslu şehirleri bombalıyorlardı. Ağustosun başında menzili 50 bine indirdiler.

Geriye yalnız dört hedef kalmıştı. Bunlardan birinin adı Hiroşima, diğer birinin Nagasaki idi.

▶ 13

232

1945 Roosevelt'in varisi Harry Truman, bilimcilerin uyarılarını dikkate almadı. Almanya yenildi ve Dışişleri Bakanı Byrnes'in Szilard'a söylediği gibi, atom bombası Japonya ile olan savaşa son verecekti ve "Rusya üzerinde derin etki bırakacaktı."[247]

Şikago bilim adamları vazgeçmeyi reddettiler. 11 Haziran 1945'te atom bombasının kullanılmasına güçlü bir şekilde karşı çıkan Franck Grup Raporu denen rapor çıktı: "Eğer Birleşik Devletler insanoğlu üzerinde ayrımsız yıkımın bu yeni silahını ilk piyasaya çıkaracak olsaydı, dünya çapındaki kamuoyu desteğini kurban edecek, silahlanma yarışını hızlandıracak, böyle silahların gelecekte kontrolü üzerine bir uluslararası anlaşmaya ulaşma imkanına karşı ön yargılı yaklaşımı doğuracaklardı."[248]

Truman, bombanın nasıl kullanılacağı sorununu Savunma Bakanı Stimson başkanlığındaki bir komiteye devretti. Komite, Japonların uyarılmaması ve saldırının sivil bölgelere karşı değil, ama "büyük miktarda işçi çalıştıran ve yakın etrafındaki işçi evleriyle, hayati savaş sahalarının" hedef alması gerektiğini önerdi.

Öneri kendi kendisiyle çelişiyordu (meskûn bir bölge, sivil bölgesi olarak tanımlanır) ve gerçekçi değildi (bombanın etkileri şehrin saptanacak parçasıyla sınırlandırılamazdı). Gerçekte ise; hedefin merkezi, şehrin sivil göbeğiydi.

233

1945 Geleceğin sayısız hikayesinde süper silah düşmanları yok etmiş, barışı korumuştu. Ki bu da hiçbir zaman ciddi şekilde sorgulanmamış bir vaka olacaktı. Fakat tıpkı kurgu anlatımlarda olduğu gibi, silah önümüzde sergilenmeli ya da en azından ateş etmeden önce "DUR!" diye bağırılması gerekli, diyenler de çoktu. 27 Haziran 1945'te Donanma Müsteşarı Ralph A. Bard, hükümetine yaptığı çağrıda; ABD'nin, Japonları muhtemelen onlara karşı kullanılacak olan silahın tipi konusunda bilgilendirilmesi ve aynı zamanda İmparatorun gelecek rolü konusunda güvence vermesi gerektiğini belirtti. Ancak bu yolla Birleşik Devletler, "büyük bir insanlık ulusu" konumunu muhafaza edebilirdi. Talebi dikkate alınmadı ve Bard yönetimi terk etti.[249]

17 Temmuz'da ilk atom bombası denemesi New Meksiko'da yapıldı. Sonraki gün, atom bombasını kullanılır hale getirmiş olan Leo Szilard ve diğer 69 bilim adamı Truman'a gönderdikleri dilekçede uyarı yapılmadan atom bombasının kullanılmamasını istediler. Askeriye mektupla ilgilendi ve Truman'a asla ulaşmadı.

26 Temmuz'da, Birleşik Devletler ve Büyük Britanya'nın eğer koşulsuz teslim olmazsa Japonya'yı "derhal ve tam yıkım"la teh-

dit ettikleri Potsdam Deklarasyonu çıktı. İmparatorun rolü ve atomik silah üzerine hiçbir şey söylenmiyordu.

28 Temmuz'da beklendiği gibi Japonlar, Müttefiklerin muhtırasını reddetti - ama aynı zamanda son birkaç ayın müzakere masasına oturmak için Müttefiklere nafile ulaşma girişimlerine devam ediyorlardı.[250]

234

1945 6 Ağustos 1945 sabahı, saat 8'i 16 dakika iki saniye geçe süper silah rüyası gerçek oldu. İlk atom bombası, Hiroşima'nın üzerinde uyarı yapılmadan 12500 ton trotyl (TNT) gücüyle patladı. Yeni çeşit bir savaş başlamıştı. Olaylar, bu yeni savaşın ilk saniyesinde şöyle gelişti:

0.0

Bomba Hiroşima merkezindeki Shima Hastanesinin yaklaşık 600 metre yukarısında, sabahın en işlek saatinde patlatıldı. Patlama noktasında sıcaklık, bir saniyenin milyonda biri sürede birkaç milyon dereceye yükseldi.

0.1

300 bin derece sıcaklıkta ve 15 metre çapında bir ateş topu oluştu. Aynı zamanda nötronlar ve gamma ışınları yere ulaştı ve yaşayan organizmalar üzerinde doğrudan tahribata neden oldu.

0.15

Ateş topu yayıldı ve patlama dalgası daha da hızlı yayıldı, hava parıldayana kadar ısındı.

0.2-0.3

Muazzam miktarda kızılötesi enerji oluştu ve insanlarda yaraların çoğuna doğrudan yanma neden oldu.

1.0

Ateş topu maksimum boyutlarına, yaklaşık 200-300 metre

çapma ulaştı. Ateşi yayan patlama dalgası ses hızıyla ilerledi.

Günün geç saatlerinde kurtarma ekipleri bölgeye vardıklarında, kurtaracak fazla bir şey kalmamıştı. Görevleri esas olarak on binlerce cesedi toplamak ve kaldırmaktan oluşuyordu. Hemen ölmüş olanlar yıkıntıların içinde bırakıldılar. Birkaç dakika ya da birkaç saat yaşamış olanlar, köprülerin üstündeki ve nehrin kenarındaki yığınların içinde bırakıldılar ya da kendilerini ateş fırtınasından kurtarmaya çalıştıkları suda sürüklenmeye bırakıldılar.[251]

Takriben (95 bini sivil olan) yüz bin insan derhal öldü. Yine çoğunluğu sivil olan bir diğer yüz bin de radyasyonun etkisiyle uzun süren bir ölümle öldüler.

▶ 14

235

Ve hep nasılsa öyleydi.

Amerikalılara atom silahının 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'da patlamasını ilk duyuran, Pearl Harbor'un bombalanma gününden 44 ay sonraki Başkan Truman'ın şu duyurusuydu: "16 saat önce bir Amerikan uçağı, önemli bir Japon askeri üssü olan Hiroşima üzerine bir bomba attı."[252]

Truman, Hiroşima'nın sadece bir askeri üs değil, ama aynı zamanda 400 bin sivilin şehri olduğundan ve bombanın sadece üssü değil, aynı zamanda şehrin kalbini hedeflediğinden bahsetmeyi unuttu.

Ertesi gün Truman açıklamayı genişletti. Saldırı için bir askeri üs seçilmişti, "çünkü ilk saldırıda sivillerin öldürülmesini mümkün olduğu kadar önlemeyi arzuladık" dedi. Fakat eğer, onları isimlendirdiği gibi, "*Jap*"lar teslim olmasalardı, bu dikkatin kısa süre sonra kenara atılması gerekecekti ve "maalesef binlerce sivilin yaşamı kaybolacaktı."[253]

Bu, Hiroşima'da binlerce sivil yaşamın kaybolmamış olduğu intibasını bıraktı. Truman'ın çok iyi bildiği gibi, bu bir yalandı.

236

1945 İki gün sonra, 8 Ağustosta Sovyetler Birliği, ABD'nin isteği üzerine Japonya'ya karşı savaşa girdi.

Bir gün sonra Birleşik Devletler, Nagasaki'ye bir atom bombası attı.

14 Ağustosta Japonya teslim oldu.

Ertesi gün, savaş boyunca uygulamada olan askeri sansür kaldırıldı. Ancak bir istisna ile: Atom bombasının etkileri üzerine hiçbir şey yazılamazdı.[254]

▶ 241

237

Kore Savaşı'nın ön koşullarından biri, İkinci Dünya Savaşı'nın sonucunda Sovyetler Birliği'nin Japonya'ya saldırısıdır. Tabii ki asıl neden bu değildi. Eğer Sovyetler Birliği Pasifik Savaşı'na girmemiş olsaydı, ABD tüm Kore'yi tek başına işgal edebilir ve canı istediği gibi bu ülkeyi yönetebilirdi. Fakat 1945 baharında, Çin ve Kore'deki Japon askerleri halen yenilmesi güç düşmanlar olarak görünüyorlardı. Pentagon, Sovyetlerin de risk ve kayıplar yükünü paylaştığım görmek istiyordu ve Kore'yi Birleşik Devletler için stratejik önemde görmüyordu.[255]

Japonya zaten yenilmiş olduğundan, eğer ABD, Sovyetler Birliği'nin Japonya'ya karşı savaşa girmesi için ısrar etmemiş olsaydı, iki Kore birleşmiş olacaktı. Kore Savaşı da hiç olmayacaktı.

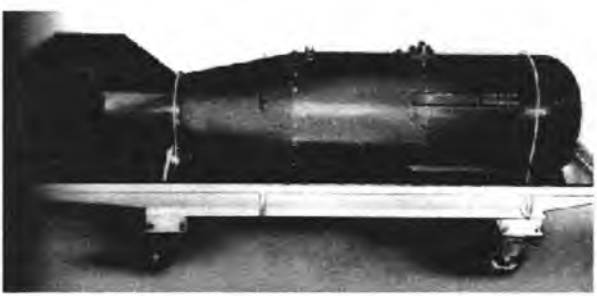
238

Karşı alternatif tümüyle mümkündü: Sovyetler Birliği tüm Ko-

6 Ağustos 1945'te Albay Paul W. Tibbets, Enola Gay isimli B-29 uçağını Tinian'dan havalandırdı ve Japonya'nın Hiroşima şehrine "*Little Boy*"u (Ufaklık) attı.

Albay Tibbets uçağına annesinin onuruna Enola Gay ismini takmıştı. Little Boy, 26 inch çapında, 126 inch uzunluğunda ve 8900 pound ağırlığındaydı. 15 kiloton patlama gücündeydi. Sonraki yıllarda bombanın neden olduğu radyasyon hastalıkları nedeniyle ölü sayısı 200 bine ulaştı.

Charles R. Loeber, *Bulding The Bombs*
[Atom Bombasının İnşası]

re'yi işgal edebilirdi. Ortaya çıktığı gibi, Rus ordusu herhangi bir ciddi direnişle karşılaşmadan güneye giden tüm yolu almıştı. ABD daha tek asker indirmeden, Ruslar Kore'ye iyice yerleşebilirdi.

Fakat Stalin dahi ülkenin önemsiz olduğunu düşünüyordu. ABD ganimetten pay isteyince, Stalin 38. paralelde durmayı kabul etti. Eğer ilerleseydi, onu durdurmak için fazla bir şey yapılamazdı.[256] Kore asla bölünmemiş olacaktı. Ve ortada Kore Savaşı asla olmayacaktı.

▶ 244

239

1945 8 Ağustos 1945'te, Hiroşima'dan iki gün sonra ve Nagasaki'den bir gün önce, ABD, Sovyetler Birliği, İngiltere ve Fransa, savaş suçlarını ve insanlığa karşı suç oluşturan eylemleri uluslararası mahkemede yargılanmayı gerektiren suçlar haline getiren Londra Antlaşmasını imzaladılar.[257]

İyi görünüyordu. Fakat bir bit yeniği vardı. Müttefikler, Almanya ve Japonya'daki meskûn sivil bölgeleri sistematik bir şekilde bombalamalarının, kendileri tarafından savaştan önce geçerli uluslararası hukuk olarak kabul edilen yasalara göre mahkum edilmesini nasıl önleyebilirlerdi? Alman generalleri, partizanlara karşı eylemlerde bütün halinde köyleri tahrip etmekten dolayı mahkeme önüne çıkarıldıklarında, Müttefik bombacıların Alman şehir ve köylerinde yaptıklarının aynısını yaptık dediklerinde, ne cevap vereceklerdi?[258]

Savcı Telford Taylor sonuç raporunda hem Almanya'yı hem de Müttefikleri masum ilan etti, çünkü "tüm uluslar tarafından uygulandığı gibi, şehir ve fabrikaların havadan bombalanması çağdaş savaşın kabul ve tasdik edilen bir parçası olmuştu."[259] Mahkemeye göre şehirlerin bombalanması adet haline gelmişti. Sivillerin havadan bombalanmasını yasaklayan 1907'deki dör-

9 Ağustosta Binbaşı Charles W. Sweeney, Bock's Car isimli B-29'u içinde Tinian'dan havalandı ve *Fat Man*'ı (Tombul) Nagazaki'ye attı. Bomba, 60 inch çapında, 128 inch uzunluğunda ve 10300 pound ağırlığındaydı. Patlama gücü 21 kilotondu. Uçak sürekli pilotu Frederick Bock'tan ismini almıştı, ancak bu olayda pilot Binbaşı Sweeeney idi. Patlamada 40 bin insan öldü ve 60 bini de yaralandı. Sonraki beş yıl içinde ölü sayısı 140 bine ulaştı (Charles R. Loeber, *Bulding The Bombs*)

düncü Lahey Sözleşmesi, İkinci Dünya Savaşı'na gönderme yapmıyordu ve böylece mahkemeye göre geçerliliğini kaybetmişti.

Böylece Amerikalı savcı, Müttefiklerin de - gerçekte özellikle Müttefiklerin - bu çeşit savaş suçlarını işlediklerini tasdik etmekten çok, yasanın Müttefiklerin eylemleriyle geçersiz hale gelmiş olduğunu ilan etti. Açıkçası, birinin işine yarayan ötekinin de işine yaramak zorunda değildi.

240

Yeni duruş, Müttefikleri yapmış olduklarından dolayı eleştiriden korudu. Aynı zamanda gelecekte nükleer silah kullanımının önündeki yasa engellerini de bertaraf etti. Eğer SSCB, tanklarını

Avrupa üzerine yürütseydi, Moskova ya da Leningrad'ın atom savaşından korunma uluslararası yasal hakkına sahip olduğunu hiç kimse ileri süremeyecekti.

▶252

241

1945 Sadece bir gazeteci, Avusturalyalı Wilfred Burchett, kuralları delmeyi ve Hiroşima'dan sansürsüz haber geçmeyi başardı. 6 Eylül tarihli London Daily Press'in ön sayfasını dolduran haberi, sonradan başka gazetelerde basılarak dünya çapında yayılır. "Hiroşima'da, şehri yıkan ve dünyada şok etkisi yaratan ilk atom bombasından 30 gün sonra bile hala insanlar ölüyor, hem de esrarengiz ve dehşet verici şekilde. Felakette yara almayanlar, ancak atom vebası olarak tanımlayabileceğim meçhul bir şey oluşturuyorlar."[260]

Şehirde ayakta kalan tek bir hastane vardır. Burchett, fiziksel çürümenin çeşitli aşamalarındaki yüzlerce hastayı yerlerde yatar gördü. Bir deri bir kemik kalmış vücutları iğrenç bir koku yayıyordu. Pek çoğu korkunç yanıklar almışlardı. Burchett, o zaman hastanede çalışmış olan Dr. Katsuba'dan aktarır:

> Başta diğerleri gibi yanıkları tedavi ettik. Fakat hastalar gittikçe zayıflıyor ve ölüyorlardı. Ardından insanlar, ...bombanın patladığı yerde olmayanlar bile, hastalandılar ve öldüler. Görünmeyen nedenlerden sağlıkları bozulmaya başladı. İştahlarını kaybettiler, saçları dökülmeye, vücutlarında mavimsi lekeler görülmeye başladı ve burunlarından, ağızlarından ve gözlerinden kan gelmeye başladı.
>
> Vitamin iğneleri yapmaya başladık, fakat iğnenin açtığı delikten et çürüyüp dökülüyordu. Ve her vakada hasta ölüyordu. Bir şeyin kandaki akyuvarları öldürdüğünü artık biliyoruz. Ancak bunun için yapabileceğimiz bir şey yok. Beyaz hücre-

leri başka bir şeyle değiştirmenin yolu yok. Buraya hasta olarak getirilen herkes ölü olarak götürüldü.

Hastane bodrumunda otopsileri yapan Japon bilimciler, hastalığın nedenlerini ve nasıl tedavi edilmesi gerektiği konusunda bilinen hiçbir şeyin olmadığını teyit ettiler.

"Anlayamıyorum" dedi Dr. Katsuba: "Birleşik Devletlerde eğitim gördüm. Batı uygarlığına inanıyorum. Hıristiyan değilim. Fakat Hıristiyanlar burada yapılmış olanı nasıl yapabilirler? En azından, bu korkunç hastalığı durdurabilmemiz için, bunun ne olduğunu bilen bazı bilimcilerinizi gönderin."

242

Amerikan otoriteleri, Burchett'in raporunun çıktığını biliyorlardı ve aynı gün tam da böyle bir vesile için yedekte tuttukları bir hikâyeyi yayınladılar. Raporları, Japonların savaş esirlerine karşı işlediği, yamyamlık ve canlı gömmeyi de içeren 200 gaddarlığı tarif ediyordu. Bu raporla, Japonların hak ettiklerinden fazlasını almadıklarına dair düşünceyi teşvik etmek amaçlanıyordu.

Yine aynı gün ve yine aynı amaçla muhafaza edilen bir rapor daha yayınlandı. Devlet gazetecisi William Laurance tarafından yazıya alınan bu haber, Nagasaki şehrinin bombalanmasının nasıl şahane bir şey olduğu hakkındaydı. William Laurance atom bombasını yazıyordu: "Onu yaratan heykeltıraşı ürününden dolayı gurur duyacağı tarzda, onu böyle enfes şekilde yaşayan bir nesne haline getirilirken görmek ve ona yakın olmakla; insan, gerçekle gerçek ötesi arasındaki çizgiyi biraz aşıyor ve kendini mucizeliğin varlığında hissediyor."[261]

Ek bir ihtiyati tedbir olarak General Farrell, 11 söz dinleyen bilimciyi Hiroşima'ya uçurttu ve bombanın hiçbir şekilde herhangi bir radyoaktif bulaştırma izi bırakmamış olduğunu onlara tasdik ettirdi.

General Groves radyasyonunun hiçbir şekilde kurbanlarında "aşırı bir ağrıya" neden olmadığına dair Kongreye güvence verdi, "gerçekte ölümün çok hoş bir yolu, diyorlar."[262]

Ancak bu hoş ölümün resimleri nedense Amerikalılardan esirgendi. Kurbanların fotoğraflarının gösterilmesine de izin verilmedi. Japonların üç saatlik dokümanter Hiroşima filmi müsadere edildi ve yirmi yıl sonrasına kadar gösterilmesine izin verilmedi. Ancak diğer bir beş yıl sonra, bunlar, bombanın kurbanları üzerine ilk belgesel filmin – Erik Barnouw'un meşhur *Hiroshima/ Nagasaki* (1970)[263] filminin - nüvesini oluşturdular.

▶ 249

243

1945 24 Ekim 1945'te BM Yasası imzalandı. İlk yazılı belge - geçici bile olsa - "halkların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi ve eşit haklar prensibini" ileri sürer.[264] Avrupa sömürgeci güçleri bile yasayı imzalarlar. Yasayı bağlayıcı bir anlaşma olarak değil, tumturaklı bir laf gibi gördüler. Gerçekte, bombacılarının Avrupa egemenliğini sağladıkları her yerin işgalcisi olma hakkını muhafaza etmeye devam ettiler.

▶ 256

244

1945 Hatta 1945 Aralık Ayı kadar geç bir tarihte bile Kore'deki olaylar değişik bir yön alabilirdi.

Birkaç ay içinde Amerikan işgal güçleri, Güney Kore'de içten sevilmemeyi becermişlerdi. Amerikalılar ülke hakkında bir şey bilmiyordu, içlerinde Kore dilini konuşan kimse yoktu. Koreililere düşman gibi, yenilen düşmanları Japonlara da silah arkadaşları gibi davrandılar. 11 kişilik bir Koreliler konseyi kurdular, bir koltuk ülkenin çoğunluk politik hareketini temsil ederken, on

koltuk Japon sömürgeci hükümetiyle işbirliği yapan ve bu nedenle insanları tarafından ihanetçi olarak görülen toprak beylerine ve sağcı memurlara ayrıldı.[265]

16 Aralık 1945'te Amerikalı komutan General Hodge, Tokyo'da bulunan MacArthur'a ABD'nin Güney Kore'deki politik hareketi kontrol çabalarından vazgeçmesi teklifini yaptı. Amerikalıların orada hoş karşılanmadığını belirterek şunları yazdı: Koreliler yeniden birleşme ve bağımsızlık dışında bir şey istemiyor. Bu, tüm politik grupların egemen tutkusuydu:

> Rusya ile ABD'nin güçlerini aynı anda Kore'den çekmeleri ve Korelileri kaderleriyle ve öz arınma için önlenemez ani ve büyük iç değişikliklerle baş başa bırakmak için Rusya ile anlaşmaya ciddi bir önem vermeyi önerecek kadar ileri gidecektim.[266]

General Hodge, muhafazakar ve oldukça dar düşünceli biriydi. Kendi kaderini tayinin devrime ve iç savaşa yol açmasından korkuyordu. Fakat Korelilerin sorunlarını barışçıl bir şekilde çözebilmeleri için onları kendi hallerine bırakma olasılıklar arasındaydı aynı zamanda. Her durumda, herhangi bir Kore Savaşı olmayacaktı.

245

Görevden alınmasını isteyerek teklifinin ciddiyetini vurgulamasına rağmen, kimse General Hodge'yi dinlemedi. Yerine, ayrılmış bir Kore yaratıldı. Devamlı işkence ve Japon sömürgeci yönetimine çalışan ve şimdi Amerikan işgali altında milliyetçileri ve komünistleri avlamak için olağanüstü güçle donatılan uşakların yardımıyla direniş bastırıldı. Özgür seçimlerde sol neredeyse kazanacaktı. Fakat şimdi 589 ölü ve 10 bin tutuklu pahasına sağ kazanmıştı.[267]

1949'da son Amerikan askerleri ülkeyi terketti. Kuzey Kore

diktatörü Kim II Sung, Güney Kore'deki rejimin halkın desteğinden yoksun olduğuna ve kağıt kartlardan yapılmış ev gibi en küçük bir üfleme ile yıkılacağına dair kendinden emindi.

Sonsöz Stalin'indi.[268] Stalin hayır deseydi, asla bir Kore Savaşı olmayacaktı. Stalin ABD'nin müdahale edeceğini bilseydi, hayır diyecekti. Şimdi ilgisizdi ve Amerikalıların da aynı şekilde ilgisiz olduklarını sanıyordu. Kim'i yeniden birleşme düşüncesini gerçekleştirmeye bıraktı.[269] İkisi de kısa süreceğini düşünüyordu, yerel savaş birinin tepki gösterecek kadar zamanı olana kadar aşılmış olacaktı.

►268

246

1946 BM Genel Kurulu, 24 Ocak 1946'da fikir birliğiyle ilk kararını aldı. Bu kararla, "ulusal silahlanmada atomik silahların ve kitlesel kıyım silahlarına dönüşebilecek diğer bütün temel silahların tasfiyesi" için öne sürülecek teklifleri değerlendirmekle görevli Atom Enerji Komisyonu'nu oluşturuldu.

Komisyonun çalışması, 14 Haziranda *Baruch Planı*'nın sunulmasıyla sonuçlandı. Plan, atomik silahlar üzerindeki mevcut ABD tekelini gerekçelendirdi. Atom bombasını silahlarından arındırabilecek olan tek ülke, plana göre öyle yapmayacaktı. Bunun yerine, düşünce, nükleer teknoloji peşinde olan ülkeleri bundan alıkoymaktı. Birleşik Devletlerin denetimindeki bir uluslararası örgüt, sadece teftiş hakkını değil, aynı zamanda zincirleme tepkiyi yaratabilecek olan tüm ham materyal üzerindeki "yönetimsel kontrolü" de elinde tutuyordu. Hiçbir ulusun, bu örgütün onayı olmadan barışçıl amaçlarla bile olsa nükleer enerjiyi geliştirme hakkı olmayacaktı. Bunu tecavüz hareketleri - net ifade edilmemiş olmasına rağmen - "otomatik cezalandırmalara" eşlik edecekti ve

BM Güvenlik Konseyi üyeleri, veto hakkını kullanamazlardı. Plan tümden gerçek olmadan önce, Birleşik Devletler atomik silahlarını muhafaza edecek ve yenilerini üretme yegane hakkına sahip olacaktı.[270]

Eğer Birleşik Devletlerden başka bir ulus atomik silahlar tekelini elinde bulundursaydı, Birleşik Devletler *Baruch Planı*'nı kabul edecek miydi? Elbette hayır. Tüm dünya halklarının, ölüm ve kalım üzerine karar hakkını tam bir yıl önce Hiroşima ve Nagasaki'de olanlardan sorumlu bir ulusun eline güvenerek vereceklerini düşünmek tamamen haddini bilmemek olurdu.

247

1946 Ancak hakikatte, bu ulusun çoktan bu gücü vardı.

1946 Martında Stratejik Hava Dairesi (*Stratejic Air Command - SAC*), Birleşik Devletlerin askeri hizmetleri arasında bağımsız bir dal haline geldi. Aynı yılın Mayıs ayında SAC, dünya üzerindeki tüm hedeflere yönelebilecek atomik saldırıların hazırlanmasıyla görevlendirildi. Hiroşima'nın bombalanmasının yıldönümünde kıtalararası bombalama uçağı B-36'yı uçurdular. Şimdi Birleşik Devletler, sadece bombalara sahip olma tekelini elinde bulundurmuyordu, aynı zamanda bir bombayı dünyada istediği yere dağıtabileceği plana sahipti. Silah naklinin sonraki kuşağı çizim tahtasına konmuştu bile: Sonradan *Atlas roketi* olarak isimlendirilecek kıtalararası roket.[271]

248

1946 Bilindiği üzere istikbalin romanı birkaç adım ilerde olurdu. Will Jenkins'in *The Murder of U.S.A.* (ABD'nin Katli) isimli kitabında kıtalararası roket çoktan bir gerçektir. Birleşik Devletler, tekelini kaybetmiş ve bir nükleer

baskında hazırlıksız yakalanan 70 milyon Amerikalı ölmüştür. Caydırıcılık başarısız olunca, geriye kalan tek şey misillemedir.

Teğmen Sam Burton, "korkunç ve elverişli intikamı" almayla görevlendirilir. Fakat şehirler ve iletişim sistemi yok olduktan sonra kime saldıracaktı? Kimin cezalandırılacağını hesap etmek on bölüm alır.

O zaman şu soru kalır: Saldırılan ülkede çocuklar ve yaşlılar gerçekten nasıl suçlu olurlar? Hükümetleri seçme ve onlar üzerinde etkili olma güçleri olmayan erkekler ve kadınlar nasıl suçlu olurlar? Efendilerinin canilikleri için köleler cezalandırılmalı mıdır?

Sam, roketlerini atmadan önce savunmasında küçük bir konuşma yapar:

Eğer savaş bir suçsa, cezalandırılmalıdır. İnsanlar hükümetlerinden dolayı elbette sorumludurlar. Eğer onları desteklemeseler bunu onlara söylerler. Liderleri savaş planlayabilsin diye kendini köleleştiren biri insanlığa karşı savaş suçu işler. Cezası doğrudan ölümdür.

Biz Amerikalılar, bombayı yalnız düşmanlarımızı öldürmek için göndermiyoruz. İnsanlar tekrar köle olmaya ya da uluslar özgür olmak dışında bir şey olmaya kalkışsalar, bu durumda öldürülecek olan yüz milyonlarca yaşamı korumak için gönderiyoruz.

Her şehrin, her mezranın, her kavşağın tahribini istiyorum. Düşman ülkesinin, gelecek on binlerce yıl her kim savaşı düşünürse ona bakacağı ve kanının donacağı şekilde bomba çukurlarıyla harabeye dönüştürülmesini istiyorum.[272]

▶ 251

249

1946 Bombadan bir yıl sonra, John Hersey'in eseri *New Yorker*'da gözüktü. İşte, ilk defa dünya Hi-

roşima'nın hayatta kalan altı kişisiyle karşılaşabiliyor ve onlardan tecrübelerini duyabiliyordu.

Hiroşima'daki Kızıl Haç Hastanesi'nde yara almayan tek doktor olan Dr. Sasaki, çoğu korkunç yanıklar içinde olan kötü şekilde yaralı on binlerce hasta tarafından kuşatılır. Onları tedavi etmek için elinde tuzlu eriyik dışında hiç bir şey yoktur. Sasaki, saatlerce uyuşuk bir halde kötü kokan koridorları arşınlar ve halen öfkeli şehir yangınının hafif pırıltısı altında yaraları sarar. Tavan ve iç duvarlar çökmüş, döşemeler kusuntu ve kanla yapışkan hale gelmişti. Sabahın üçüne kadar Dr. Sasaki ve çalışma arkadaşları, tam 19 saattir bu ürpertici işteydiler ve hastane binasının arkasına kısa bir uyku için gizlenirler. Bir saat sonra yerleri inleyen hasta yığını tarafından keşfedilir: "Doktorlar! Yardım edin bize! Nasıl yatarsınız!"

Fakat halkın çok büyük çoğunluğu hastaneye hiç ulaşmaz. Pastor Tanimoto kayıkçı gibi çalışır, yaralıları nehrin yanan tarafından henüz yanmamış tarafına taşır. Kayığa çıkmasına yardım etmek için bir kadının ellerini tutar - kadının derisi "eldiven parçaları gibi kocaman halde dökülür." Boyca küçük olmasına rağmen pek çok insanı kayığa bindirmeyi başarır. Göğüs ve sırtlarındaki derileri zar gibi incelmiş ve tüm gün boyunca görmüş olduğu yanık yaralarını hafif bir titreme ile düşünür - "...başta sarı, ardından kırmızı ve şişmiş, soyulmuş deri ve nihayet akşamleyin irinli ve kokulu." Nehrin öteki yakasında yükseltilmiş bir kum seti vardır, yaşayan, fidan gibi incelmiş gövdeleri oraya, met suyundan öteye kaldırır. Tekrar tekrar kendi kendine hatırlatır: "Bunlar insan."

Atom bombasının patlamasıyla meydana gelen mantar şeklindeki bulutu Özgürlük Heykeli'nin ikinci uyarlaması olarak gören pek çok Amerikalı, Hersey'in haberini okuyunca başka düşünceler edindiler. Albert Einstein derginin bin tanesini satın aldı. Fakat

bombayı atma kararını tartışmak, halen çok hassas bir konuydu.[273]

250

1946 Bir ay önce, 1946 Temmuz'u başında ABD Stratejik Bombalama Araştırması (*Strategic Bombing Survey*), Amerikan'ın Japonya'ya karşı hava savaşının sonucu hakkındaki raporunda şu sonuca vardı:

> Atom bombaları atılmamış olsaydı bile, Rusya savaşa girmemiş olsaydı bile ve işgal planlanmamış ya da niyetlenmemiş olsaydı bile, Japonya teslim olacaktı.
>
> Hiroşima ve Nagasaki bombaları Japonya'yı mağlup etmedi, Japonya'yı koşulsuz teslime ikna eden savaşa son veren düşman liderlerinin beyanları da değildir.[274]

Bu tür haberleri nasıl gizli tutabilirdiniz? İlkin daha büyük bir haberle yana iteceksiniz. Nitekim aynı gün, Japonya'ya karşı yürütülen hava savaşı üzerine olan haber yayınlandı, Bikini bombası patlatıldı. Başlıkları bu tuttu.

Bununla birlikte uzun vadede bir entelektüel karşısaldırı gerekecekti. Önceki Dışişleri Bakanı Henry Stimson, ilk atom bombasını atma kararının nasıl alındığına dair güvenilir bir tanım vermek amacıyla ismini amirane bir makaleye koymuştu. Bomba insanları öldürmek için değil, kurtarmak için atıldı, diye yazdı Stimson - Japonya'yı istila etmenin bedeli 1-1.5 milyon Amerikanlının yaşamı olacaktı.

Bir milyon Amerikalının yaşamı? Stimson'un hayalet yazarı bu rakama nasıl varmıştı? Cevap yok. Genelkurmaylar, muhtemel kayıpları en yüksek olarak 25-50 bin arasında tahmin ettiler. Ve Japonya teslim olmayı önermiş olduktan sonra neden istila?[275]

▶ 326

1947 Sam Burton'un konuşmasına cevap, sonraki yıl Theodore Sturgeon'un "*Thunder and Roses*"[276] (1947, Gökgürlemesi ve Güller) hikayesinde çıkagelir. Burada da Birleşik Devletler, atom silahlarıyla saldırıya uğramıştır ve çoğu Amerikalı ölmüş, geri kalanlar radyasyondan hastadırlar. Burada da misilleme gecikmiş, fakat şimdi nihayet kahramanın parmağı düğmenin üzerindedir.

Jenkins'in romanında yaşamda kalan Amerikalılar tek ses halinde intikam için bağırmaktadır. Aynı şekilde Surgeon'un hikâyesinde de intikama istekli biri vardır. Fakat kahraman, düğmeye basması durumunda sadece düşmanı değil, ama aynı zamanda insanlığın tüm geri kalanını, muhtemelen yerküre üzerinde yaşayan her şeyi de ortadan kaldıracağını farkeder.

Jenkins, efendilerinin suçlarından dolayı kölelerin hesap vermesini ister. Sturgeon, köpekler - ve maymunlar, kuşlar, balıklar, kertenkeleler - de acaba cezalandırılmalı mı diye sorar? Birleşik Devletleri tahrip edenler dünyayı üzerlerine almasınlar diye, tüm yaradılış ortadan kaldırılmalı mıdır?

Jenkins'in romanında, Sam Burton'un konuşmasına benzeyen bir pasajda "ölmeliyiz" der dişi kahraman Star.

Ölmeliyiz, karşılık vermeden. Tek bir mikrop, tek bir ot ince yaprağı kurtulamayacak ve hiçbir şey tekrar büyümeyecek şekilde gezegen kısırlaştırılacaktı.

Bize bırakılan soylu bir görevi yapmış olmanın bilinciyle ölelim. Yine de bu gezegende insanlık kıvılcımı yaşayabilir ve büyüyebilir. Darbelenecek, batırılacak, sarsılacak, ama tümü söndürülemeyecek, yaşayacak... [ama] yaşam kıvılcımı geçici düşmanımızın gözetiminde olduğuna dair gerçeği hesaba katmayacak kadar insan olmamız halinde...

İntikamcı, öce girişmek amacıyla şiddetle düğmenin üzerine

atılır. Fakat kahraman onu öldürür ve düğmeyi tahrip eder.

▶ 254

252

1947 İnsanoğlunu imha etmenin yasal olduğu konusunda herkes hem fikir değildi. İkinci Dünya Savaşı öncesinde, sırasında ve sonrasında hava bombardımanının en ateşli savunucularından ve yukarıda vurgulanan uluslararası hukukta uzman İngiliz J.M. Spaight, atom bombası hakkında şüphelere sahipti. *Air Power and War Rights* (Hava Gücü ve Savaş Kuralları) kitabının üçüncü baskısında (1947), nükleer silahların yasallığı için öne sürülen savları yanlış bularak teşhir eder.[277]

Savunucuları, savaşı kısaltıyorlar derler. Bu sav, kimyasal ve biyolojik savaş için de kullanılabilir, diyerek geri çevirir Spaight. Savaşı kısaltan tüm araçlara izin verilmez. Eğer atom bombasının geç etkilerinin büyük bir alan içindeki herkesi ölüme mahkum ettiği gerçekse, o zaman 1868 kadar erken kurumlaşmış hukuka göre nükleer silahlara izin verilemezdi. Aynı yılki Petersburg Deklarasyonu, "sakat insanların acılarını boş yere daha da artıran ya da ölümlerini kaçınılmaz kılan" silahları yasaklıyordu.

Atom bombasının etkileri kesinlikle o kadar çok feci olduğundan, savaşta bir caydırıcılık yaratacakları ileri sürülür. Ancak tarih böyle umutlar için maalesef hiçbir kesin garanti sunamıyor, diye cevaplar Spaight. Dinamit ve diğer yıkım araçları bulunduklarında da, o kadar çok korkunç olduklarından dolayı savaşın imkansız olacağı düşünülüyordu. Vaka öyle bile olsa, insanlar yine de er ya da geç bir daha silahlara sarıldılar.

Spaight'in zoru şuydu; tarihsel olarak atom bombasına yol açan ve kullanılmasını mümkün kılan havadan bombalamayı savunmaya devam ederken, atom bombasını mahkum etmek istiyordu. Askeri nesne ile onu kuşatan alan arasındaki yıkım oranına

hükmeden gereksinim için bir çözüm bulur. "Atom bombalamasında oransızlık hadsiz hesapsızdır" diye yazar. Böylece öyle ateşli bir şekilde desteklediği İngiliz bombalamasını mahkum etmeden, nükleer silahları yasa dışı ilan edebilirdi.

▶ 294

253

1947 İkinci Dünya Savaşı sırasında Rusların konuşmaya değer ağır bombardıman uçakları yoktu, bu yüzden rokete yatırım yaptılar. Rusların yakın çevrelerinde potansiyel düşmanları vardı. Hatta roketlerin isabetinde oldukça mütevazı bir artış, onları Berlin, Tokyo ve Pekin'e karşı kullanılır hale getirebilirdi. Peenemünde'den 100 kadar mühendis, V-2'yi geliştirmeye devam ettikleri Rusya'ya götürüldüler. Ruslar ayrıca, V-2'ye bilye yataktan daha çok isabet artışı veren gaz yataklı gyro üzerinde çalışan Kreiselgerät Company'i de devraldılar.

30 Ekim 1947 tarihinde Ruslar, V-2'nin hafif geliştirilmişi olan ilk roketlerini ateşlediler. On yıl sonra Ruslar, ilk kıtalararası füze roketle ve bundan birkaç ay sonra da dünyanın etrafında bir yörüngede daire çizerek dönen ve çıplak gözle de görülebilen ilk uydu olan *Sputnik* ile dünyayı hayrete düşürdüler.[278]

Baba Nikon isimli eski bir Rus aristokratı, yıllardır Kuzey Yunanistan'daki Athos Dağında bir keşiş olarak yaşıyordu. Çağdaş uygarlığa seyrek dönüşlerinden birinden sonra, ondan Atros yarımadasının son ucundaki ahiret kulübesine dönmesine yardım etmek için izin istedim. Neredeyse dik olan dağın son yüz metresini zincir yardımıyla tırmandık. O gece uyuyamıyordum ve temiz hava solumak için dışarı çıktım. Orada ilk defa bir uyduyu, uzay Kolomb'u gibi Asya Amerika yolu üzerinde, Avrupa ile Afrika arasında gökte dolaştığını gördüm.

▶ 257

1949 Silahların yeryüzünde tüm yaşamı tahrip etme kapasiteleri, şimdiye kadar sadece geleceğin anlatımlarında mevcuttu. Fakat realite kurguyu yakalama yolunda iyi ilerliyordu.

1947'de "*Broiler*" (Kızartaç) denen ilk Amerikan atomik savaş planı çizildi. Sovyetler Birliği'nin Batı Avrupa'yı işgal etmesi durumunda, 24 Sovyet şehri 34 atom bombası ile tahrip edilecekti.

Ayrıca İngiltere ve Uzak Doğu'da üsler kuran *Strategic Air Command* (SAC) 1948'de yeni kıtalararası bombalama uçakları olan B-36 ve B-50'leri hizmete soktu. İlk kez Amerikan atomik silahları, Sovyetler Birliği'ne büyük ölçekte ulaşabiliyordu. "*Operation Trojan*" (Truva Operasyonu) denen yeni bir atomik savaş planı benimsendi – buna göre 70 şehir 113 atom bombasıyla tahrip edilecekti. Onlarca milyon insan derhal, daha çoğu da ondan sonraki kısa süre içinde ölecekti.

1949 için savaş planının adı "*Dropshot*" (Damlaatışı) idi ve bunda SAC, 100 Sovyet şehrine 300 atom bombası atacaktı. Bombalar ayrıca daha da etkili olmuşlardı, öyle ki patlayıcı etkisinin sürekli artışıyla şimdi Amerikan atom bombaları, on megatona ya da 800 Hiroşima bombasından daha çoğuna tekabül ediyordu.[279]

Radyasyonun etkisinden halen her gün yeni yaraların keşfedildiği Hiroşima'dan dört yıl sonra, halen kül içinde olan Japon şehirlerindeki ateş fırtınasından dört yıl sonra - evet dört yıl sonra, 800 yeni Hiroşima planlanmıştı bile.

Birleşik Devletler'in atom silahları tarafından hedef yapılan Sovyet şehirleri, Almanlar tarafından tahrip edilmişlerdi ve cüzi tarzda yeniden inşa edilmişlerdi. Birleşik Devletler tarafından savunulan Alman şehirleri, dört yıl önce İngiliz bombardımanından dolayı halen yıkıntı içindelerdi. O zaman Amerikalılar kendilerini - en azından Avrupa'da - sivilleri bombalamayacak

kadar iyi görmüşlerdi. Şimdi ise yüzlerce Sovyet şehri tahrip edilecekti.

Planlar gizliydi, fakat o zaman bile güçlü protestoları tahrik edecek kadar dışarı sızıyordu. Kiliseler, bilim adamlarının yanısıra ilk konuşanlar arasındaydı.[280] Askeri komutanlar bile tepki gösterdi. "İtalyan Douhet peygamberimiz olmaya devam mı etmeli, çünkü bazı bağnazlar pek çok yıl önce onun yanlış doktrinlerini kapmış ve bu itibardan düşmüş teoriyi çok büyük kıymetteki tecrübeye rağmen halen terk etmeyi reddediyorlar" diye yazıyordu donanma amirali 1949'da. "Bizi geçmişte yanlış yola sevk etmiş olanların saygınlığını kirletmeyi önlemek için, İkinci Dünya Savaşı'nın tarihi hatasını kalıcı bir konsepte dönüştürmemiz mi gerekiyor?[281]

Bu zehir gibi bir eleştiriydi. Hava gücü, bu modası geçmiş bir hizmet dalının basit bir kıskançlık göstergesidir, tepkisini gösterdi. Ve yeteri kadar doğruydu. Denizaltılar sonradan, inkar edilemez atomik silah taşıyıcıları olmayı ispatlayınca, amiraller vicdan üzüntülerinin üstesinden geldiler ve planlı kitle yıkımı içindeki yeni rollerini coşkuluca kabul ettiler.[282]

255

1949 Birleşik Devletler, hiçbir zaman bu kadar güçlü olmamıştı. Ve gücün güçsüzlüğü hiçbir zaman bu kadar aşikar olmamıştı.

Atom bombası, Stalin'i askerlerinin Nazileri kovduğu Avrupa parçasında demir yumruk politikasıyla yönetilen devletlerden oluşan bir imparatorluk inşa etmekten alıkoyamadı.

Atom bombası, Mao Zedung'u yozlaşmış Kuomintang diktatörlüğünü devirip yerine kendi çok daha etkin diktatörlüğünü koymasını durduramadı. Amerikalıların gözünde sarı ve kızıl iblisler şimdi birleşmişti ve yarım milyar insan birden Amerikanın

düşmanı olmuşlardı.

Atom bombası, Amerika Birleşik Devletleri'nin atomik silahlar üzerindeki tekelini idame ettiremezdi. Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1 Ekim 1949'da Tiananmen Meydanında ilan edilmesinden birkaç gün önce - Stalin'in ilk nükleer silahını patlatması sadece dört yıl almıştı. Ruslar, Birleşik Devletlerin silahlarına ulaşmanın henüz herhangi bir aracına sahip değillerdi, fakat iki süper gücün birbirini tümden tahrip edecek güce ulaşmalarının sadece bir zaman sorunu olduğunu herkes - geri kalanlarımız bile - fark ediyordu.

▶ 262

256

1949 Onları geriletecek tek bir yeni yasanın çıkmamasını güvenceye almaya çabaladılar. Savaşın son anında Cenevre'deki Uluslararası Kızılhaç Komitesi uluslararası insani yasaların tekrar gözden geçirilmesi teklifini yapmıştı bile. Çalışmaları 1946'da başlamış, 1948'deki Stockholm Konferansı ile devam etmiş ve bu çalışmalar 1949'a kadar, karada ve denizde yaralıların, savaş esirlerinin ve sivillerin korunması üzerine olan dört Cenevre Sözleşmesi'ne yol açmıştı.

Sivillerin korunması özellikle çelişkiliydi. Amerikalılar, atomik silahları dışta bırakacak bir ifadeyi sokuşturdular. İngilizler "operasyonların, özellikle de bombalamaların özgürlüğünü sınırlayan"[283] kurallara muhalefet ettiler. Bombalardan en çok çekenler - Almanlar ve Japonlar - tartışmaya davet edilmediler.

Galip güçler, kendilerinin yapmış olduğunu yapmaya devam etmeyi planladıklarından dolayı, kendilerini kabahatli yapmadan sivillerin bombalanmasını zor yasaklarlardı.

"Askeri hedefler" tanımlaması gayet kolay şekil verilebilir gösterilmişti. Kızılhaç şimdi problemi çözmeye çalışıyordu. Sivillerin

korunma arayabilecekleri, askerden arındırılmış ve uluslararası koruma altında olan ve önceden saptanmış bazı bölgeler dışındaki hedefler askeri olarak değerlendirilebilir, teklifini yaptılar. İngilizler için bu bile bombacılarının operasyon özgürlüğüne karşı kabul edilemez bir sınırlama olarak göründü.[284]

İngilizler, ayrıca canilik anlamına gelip yasal kovuşturmaya yol açabilecek "savaş suçu" ve sözleşmelerin ihlali anlamına gelen diğer benzeri terimleri bertaraf etmek için de çok çaba sarf ettiler.

Fakat kalan birkaç sözleşme bile (önceleri İngilizler, kendi insani uluslararası hukuk uzmanları tarafından önerilen her şeyi bertaraf etmişlerdi), sonraki yıllarda sömürgeci güçler için büyük baş ağrısına yol açacaktı. "*Suç*" kelimesi artık kullanılmadıysa bile, herkes suçların işlendiğini biliyordu.

▶ 259

257

1950 ABD'nin kendisi de Peenemünde'deki bilimcileri temin etmeye çalıştı. Von Braun başlarında olmak üzere, 118 Alman roket bilimcisi Amerika'ya götürüldü ve onlara bir milyar dolarlık bütçe tahsis edildi. Bu, Robert Goddard'ın asla tasavvur edemeyeceği bir miktardı (Goddard gırtlak kanserinden ölmüştü. Kiraz ağacının altındaki rüyası, otuz yıl sonraya kadar, ta ki *Viking 1* Mars'a seyahat etmeyene kadar gerçekleşmeyecekti).

ABD'nin büyük bir ağır bombardıman uçak filosu vardı. O zaman neden roket gibi denenmemiş, isabetli olmayan ve pahalı bir silah üzerinde çok duruyorlardı? Düşünülebilir tek düşmanları Atlas ve Pasifik Okyanuslarının öte yanında bulunuyordu. Havada bir saatlik yolculuktan sonra bir silah Londra büyüklüğünde bir hedefi zor bela vurabilirken, uzayda on saatlik bir yol-

culuktan sonra bir hedefi nasıl isabetli olarak vurabilecekti?

1950'de SAC'a tüm kıtalararası savaş mesuliyeti verildi. Bu örgüte uçuş ve uçaklarla şahsi bağları olan ve bombalama yapmış olan pilotlar egemendi. Bunların füze roketler hakkında kuşkulu olmaları şaşırtıcı değildi.

1951'deki ilk balistik füzeler (şimdi roket olarak adlandırılmaya başlanmıştı) sözleşmesinde, SAC, füze roketlerin çoğunluğunun hedeflerinden en fazla 500 metre öteye vurabileceğinde ısrar etti [maks. 500 metrelik hata payı –ç.n.]. Sayı, bir bombalama uçağının "kör bombalama" sırasında, yani pilot hedefler üzerinde uçarken başarması gerekene dayanıyordu muhtemelen. Gerçekte ise bu saçma taleple kapalı ima edilen, projenin başarısız olma arzusuydu.[286]

258

Ordu başka bir yol tuttu. Düşmanın yayılma sahalarına ve askerlerin toplandıkları yerlere, makul miktarda bir titizlikle başarmanın daha kolay olduğu göreceli yakın mesafeden ateş etmek istiyorlardı. Von Braun'un yardımıyla, her biri farklı ölçüde olan üç hızlandırıcı regülatörle donatılan Jüpiter isimli kısa ve orta menzili balistik roket geliştirildi. Bunlar, jiroskopun yardımıyla yıldızlara uygun istikrarlı bir konumda tutulan bir platforma bağlanmışlardı.

Donanma bir müddet için *Jupiter* programını sırtladı, ancak kısa bir zaman sonra o da kendi balistik füzesini, Polaris'i yaratmaya başladı. *Polaris*'in temel yapısı isabetliliğe değil, güvenirliliğe dayanıyordu. Balistik füzeler ve uçaklar karada ve havada birbirini imha edip tüketirken, denizaltı gemilerine monteli *Polaris* füzeleri denizin dibinde bilinmez pozisyonlarda güvenlik içinde oturuyor, diğer tehditler bertaraf edildikten sonra her zaman orada kalan nihai tehditi oluşturuyorlardı.[287]

Ordunun hizmet dalları arasındaki yarış, SAC'ı kılavuz füzeleri kabule zorladı. Hidrojen bombasıyla yapılan ağır misilleme, katiyet için 500 metrelik gerekliliği anlamsız yapmıştı - tüm dünyayı tahrip etmek için isabete hiç de ihtiyacınız yoktu.

▶ 347

259

1947'ye kadar İngilizler, Hindistan, Pakistan, Burma ve Sri Lanka'dan vazgeçmiş, güçlerini üç tip sömürgede yoğunlaştırmışlardı: (1) Özel askeri önemde olanlar (örneğin Aden, Süveyş, Kıbrıs ve Cebelitarık), (2) özel ekonomik önemde olanlar (Malaya) ve (3) İngiliz göçmenlerin yerleştiği bölge özelliğinde olanlar (Kenya).

Aden, İran Körfezi petrolünün rotası üzerinde önemli bir İngiliz donanma üssüydü. Savaş arası dönemden beri bu üs, civarındaki halkı havadan kontrol altında tutuyordu. 1947'de büyük ölçekli hava baskınları bir daha başladı. Müzakere yok – hemen ateş et. Daha ekonomik gözüküyordu. Cibuti halkına boyun eğdirmek 1934'te orduya 61 güne, 1940'ta 127 güne mal olmuştu. Şimdi 1948'de, hava gücüne üç günden daha azına mal oldu.

Bu, RAF'm böbürlenmesiydi. Fakat zafer aldatıcı gözüküyordu. Ertesi yıl yeni bir halk ayaklanması oldu ve daha fazla köyün yerle bir edilmesi gerekti. İsyan devam etti ve gittikçe daha fazla gaddarlığa teşvik etti, çünkü aynı zamanda yerlilerin kalbini kazanmak için köprüler ve okullar inşa ediliyordu. Uzun vadede hiç de ucuz değildi.

İngilizlerin duruma hakim olmak için başvurdukları son çaba, Ocak 1964'teki *Kıskaç Operasyonu* oldu. Beklendiği gibi askeri başarı kısa yaşamlı oldu ve kısa süre sonra bütün ülke açık bir isyana dönüştü. Büyük Britanya, 1967'de bağımsızlığını kazanan Aden'i terk etme niyetini açıkladı.[288]

Şubat 1948'de Malaya Komünist Partisi, toprak reformu, ulusal bağımsızlık ve Malaya halkının yarısını oluşturan Çinli göçmenlere sivil hakların verilmesi için bir dizi gösteri ve grev örgütledi. İngilizler bu gösterileri bastırdılar ve böylece 12 yıl süren savaşı başlatmış oldular.

Başlangıçta İngiliz güçlerinin gerilla kamplarını havadan tespit etme ve imha etme umutları yüksekti. Fakat Malaya Halkları Kurtuluş Ordusu, büyük ölçüde birkaç yıl önceki Japonlara karşı orman savaşından kalma savaş deneyimi olan ve iyi örgütlü gazilerden oluşuyordu. Küçük gruplara bölünme ve kampları havadan görünmez hale getirmek için onlara birkaç gün yetecekti.

1949'da İngilizler yeni taktik kullanmaya başladılar. Dört yıl boyunca uçaklar karşıtın üzerine akıtıldı. Teröristleri (gerillaların hep isimlendirildiği gibi) İngiliz askerlerinin pusuda beklediği yerlere sürmek için büyük bölgelerin alan bombalamasında kullanıldılar.

Üçüncü taktik, gerillalara ait olduğu sanılan tarlalara uçaklarla yaprak dökücü ilaç (*defoliant*) serpilmesiydi. Fakat zorluk şuydu; bunlar diğer çiftçilerin tarlalarıyla tamamen aynı gözüküyorlardı. Çok sayıda masum insanın ekinleri tahrip edildi ve geniş alanlar kuraklaştı.

4 binden fazla hava saldırısında toplam 35 bin ton yaprak dökücü ilaç ve bomba atıldı. RAF, "muhtemelen yarardan çok zarara yol açan Malaya'daki bu nerdeyse tümden başarısız saldırgan hava akınlarını"[289] terk etmek zorunda kaldı.

İngilizler, egemen iki etnik grubu birbirine karşı kullanmada ve Malaya şehir ve köyleri etrafındaki Çinli gecekondu semtlerindeki gerilla taraftarlarının üslerini kontrol etmede çok daha başarılıydılar. Yarım milyon Çinli, Malaya polisinin kontrol ettiği kamplara kondu. İngilizler zafer elde etmişti, fakat gerillaların

toprak reformunu, Çinliler için vatandaşlık haklarını ve ulusal bağımsızlık taleplerini kabul etmek zorunda kaldılar. Malaya 1963'te bağımsızlık ilan etti.[290]

261

Madagaskar'da nüfusun yüzde birinden azını oluşturan Fransızlardan oluşan bir klik, 4 milyon direnişçi ve isyancı Madagaskarlıyı elli yıl boyunca yönetmişti.

29 Mart 1948'de terhis edilmiş askerlerin öncülük ettiği yeni bir isyan patlak verdi. İsyancıların 150 kadar tüfek ve benzeri silahlara sahip oldukları bile şüpheliydi, gerisi mızraklarla donanmıştı. Fransızlar uçaklar, gemilerden top atışı ve köyleri yakma, kitlesel tutuklama, işkence, tecavüz ve keyfi infaz gibi geleneksel tüm yöntemlerini kullandılar.

Savaş iki yıl sürdü, fakat Avrupa'da çok az ilgi uyandırdı. Gizli bir Fransız ordu raporuna göre 89 bin Madagaskarlı öldürülmüştü. Yeni Fransız vali, rakamı 100 bin olarak yuvarladı. Hiçbir Fransız adalet önüne çıkarılmadı. İsyanın yaşamda kalan liderleri ölüm cezasına çarptırıldılar, ancak 1954'te affedildiler.

Bunlar, altı yıl sonra ilk bağımsız Madagaskar hükümetinde yerlerini aldılar.[291]

► 282

262

1950-1955 Gücün güçsüzlüğü, Birleşik Devletleri sarstı. Ani tepki: "Daha da Büyük bir Bombaya İhtiyacımız var" oldu. Truman, hidrojen bombası için ileri emrini verdi.[292] Hedef, tek başına 3000 Hiroşima'yı taşıma gücünde olan B-52 idi.

Diğer bir tepki saflardaki farazi ihanetçilerin avıydı. Bu McCarthy ismiyle bağlantılıydı, fakat ondan önce başlamış ve

onun çok ileri gidip damgalanmasından sonra bile devam etmişti.

1950'nin Şubatıydı, o zamana kadar tanınmayan Senatör McCarthy, Birleşik Devletlerin yüksek düzeydeki memurları arasında 205 Sovyet ajanı var (ya da belki 207 ya da tam 57 – farklı gazeteler farklı sayılar verdiler) demeciyle birden dünyada ünlü hale geldi. Rakam havada kapışıldı, fakat blöfü etkisini tam gösterdi. Gücün güçsüzlüğünden doğan hüsranla Amerikalılar, McCarthy'nin liberal hemşerilerine karşı bir dizi cadı avı davasını yürütmesine yol verdiler. Beş yıldan fazla süre için "Kızıl Korku" Amerika'yı demir bir pençe ve ihlal içinde tuttu, hem de basının ve çoğu sivil haklar kurumlarının istekli desteğiyle.

Sovyetler Birliği, hiçbir alternatif sunmadı. Stalin'in yönetimi altında sivil haklar sadece ihlal edilmedi, daha da ötesi bu hakların adı bile yoktu.

263

Mevcut olmayan Amerika Komünizmine karşı savaş, demokrasi adına yürütüldü. Fakat en ateşli anti-komünistler çoktan demokrasiyi geride bırakmışlardı, özellikle de geleceğin hikâyelerinde. Geçmiş günlerde politikanın şaşkın ve cahil seçmenler tarafından referandumla saptanmasına izin verilmesi mümkün olabiliyordu, diye yazıyorlardı. Şimdi kararlar, atom fiziği, çevre bilimi ve kalıtım bilimi gerçek bilgisi temeline dayalı alınacaklardı - tabi eğer insan ırkı yaşayacak olsaydı. Sıradan insanlar bunu yapamazdı. "Ona yetmezlerdi, Joe" diye sonuçlandırır Robert Heinlein kısa romanı *Gulf*'da (1949).

Heinlein, insan onuru ve özgürlüğünü "maymun önyargısı" diyerek savar. Demokrasiye inanmak Noel Baba'ya inanmak gibidir. Umut şimdi sadece yönetici sınıfı oluşturan değil, fakat aynı zamanda yeni bir tür oluşturan ve biyolojik olarak çağdaş insandan (*Homo sapiens*) aşikâr bir şekilde ayırt edilebilen yeni elite

bağlanmalıdır, ta ki iki ırk birbirinden devamlı şekilde ayrılana kadar.

Yeni İnsanlık, maneviyatın üzerine çıkar ve kendi kurallarını yapar. Kendi görüşünce yaşama hakkı olmayanı sessizce öldürür. "Daha İyi Bir Ölü listesi tutuyoruz. Biri ahlaki olarak iflas etmişse, ilk fırsatta hesabını kapatıyoruz."[293]

Heinlein, kendi "çözümünün" Naziler tarafından çoktan denenmiş olana ne kadar çok yakınlaşmış olduğunu fark etmiş gözükmüyor.

264

1950 Spender'in, Heinlein'm ölü listesinde olacağından şüphe yoktu. Fakat yerine, Ray Bradbury'nin *The Martian Chronicles*'de (1950, Mars Güncesi) astronot arkadaşları tarafından infaz edilir.

Spender, 2001'de bir grupla birlikte nükleer silah üssü kurmak göreviyle Mars'a gider. Roket, daha birkaç gün öncesine kadar Marslıların yaşadığı bir şehrin yakınına konar. Spender, mimarilerinden büyülenir, dillerini ve kültürlerini öğrenir ve gittikçe daha çok kendi uygarlığının eleştirmeni olur.

Spender, Marslıların imhasını, 18. ve 19. yüzyılda Amerika Kızılderililerinin kaderi ve o zamandan beri Avrupalıların yayılma yolu üzerindeki sayısız diğer halkın kaderinin bir devamı olarak görür. Nerdeyse gelişigüzel, bazen fatihler fark bile etmeden imha edildiler ve sonra unutuldular.[294]

Spender bu soykırım serisinin şimdi nükleer silahların yardımıyla nihai, karşılıklı ve topyekün bir şekilde tamamlanacağından korkmaktadır. Atom istasyonundaki diğerlerine gittikçe yabancılaşır. Onu yakalayıncaya kadar peşini bırakmazlar, kuşatırlar ve öldürürler. Fakat Spender ölünce, en kötü şüphelerinin teyit edildiğini görürler. Uzayda uzakta, yerküre birden alevler

içinde kalır. "Milyonlarca parçaya bölünmüş görünüyordu, sanki tahta parçalarından oluşan dev bir oyma bulmaca patlamış parçalanmıştı. Bir an için lanetli, uğursuz ilginç bir parıltı gibi yandı, normal büyüklüğün üç katı, sonra gittikçe küçüldü."

265

1950 Bradbury'nin kitabında Mars'tayız ve dünyanın nefes verişini seyrediyoruz. Judith Merril'in ilk romanı *Shadow on the Hearth*'ta (1950, Aile Ocağındaki Gölge) olayların en civcivli yerindeyiz, felaketi - her bir kolunda bir çocukla - bir kadının yaşadıkları açısıyla vermektedir. Radyoda bir ses mekanik bir şekilde, bulandırıcı çağrıları sakinleştirici teminatlar olarak yaparken, sirenler feryat eder: "Ordu tam seferber edilmiştir, artık korkulacak bir şey yoktur. Artık saldırı olmayacaktır. Denizin alt seviyesinden hava tabakasının çok üstüne kadar ulaşan bir radar ekranı sınırlarımızın her milimini koruyor. Hiçbir şey onu aşamaz. Büyük bir güvenlik kubbesinin içinde yaşıyoruz.[295]

Gladys, valinin - kendi şaşkınlığını kelimelerle maskelemeye çalışan yorgun yaşlı adamın sesini tanır. Şehirler daha şimdiden yıkıntı halindeyken - "güvenlik kubbesi" de ne demekti? Şimdi önemli olan şey, çocukları radyasyonun etkilerinden korumak, yiyecek ve su temin etmek, elektrik ve çağdaş toplumun öteki gereksinimlerinden yoksun yaşamayı becermektir.

"Yaralar korkunç gözüküyor" der, doktor. "Fakat önce sirayet eden yaralara dikkat edeceksiniz, değil mi? Bununla beraber bu oldukça çok fazlası. Kandaki alyuvarların kaybıyla gelen önlenemez vakalar."[296]

Çapulcular ve çıldırmışlar, dışarıda caddelerin üzerinde birbirine ateş ederler. Gladys, kızının vücudundaki irin dolu, dokundukça acıyan kızgın radyasyon yaralarını yıkar. İlk bölümdeki

sersem, çaresiz ev kadını, hikâyenin akışı içinde çok tecrübeli bir kadın haline gelir.

Radyodaki kısık bir ses sonunda, zaferin kazanılmış olduğu anonsunu yapınca, Gladys kahkahalarla bağırır. Zafer! Ne "Zaferi"? Kimin "Zaferi"?

266

Bir annenin gözüyle atomik felakete bakmak istisnai şekilde nadiren görülür. Bunu, erkeğe özgü öz gelişimin bir imkanı olarak görmek, açıkça çok daha yaygındır.

Savaşlar arasındaki halk, barbarlığa - pisliğe, açlıktan ölüme ve sıçanlara - itilmekten korkmuştu. Fakat savaş sonrası dönemde Amerika insanı için barbarlık umut verici gözükmeye başladı. Yıkım tehdidi, eski vahşi batı rüyalarındaki kökleriyle birlikte erkek fantezileri için kapıyı açtı.

Geleceğin çok sayıdaki erkeğimsi anlatımlarında nükleer saldırı, modern şehir yaşamı kurallarını kırmanın yarı istekli bir mazereti olarak sunulur.

"Umutsuz bir kirlilik bataklığı, aşırı kalabalık, çöküş ve karşılıklı bağlılığın azalmasıyla eşdeğer görülen şehir yok edilir, böylece sözde hudut adamını özgürleştirerek hasretini çektiği eski basit yaşamı, yeniden terbiye edilen vahşi bir arazide erkeğe yakışır şekilde öz güvenle sonuna kadar yaşamasını sağlar" diye yazar Bruce Franklin.

Burada akyuvarların kaybı hiç yok, çocukların radyasyon yaralarını yıkamanın iması yok. Hayır, efendim. Küçük hanım patlamada ölür ölmez, koca Tarzan olmak için özgürdür. Kısa sürede Manhattan'ın yıkıntıları üzerinde büyüyen büyük bereketli ormanların içinde avlanmaktadır. Tesadüfen bir an için aynada kendine baktığında gördüğü budur: "Hep olduğum kadardım, fakat düşünebileceğim mümkün olandan daha enli olmuştum. Kolla-

rım oyluğum kadar büyüktü, göğsüm kocaman olmuştu. Saçım uzamış belimin yarısına ulaşıyordu..."[297]

Yıkımı bireyin her türlü bireysel özelliklerden ayıran askeri teknolojinin, artık yok olmuş bir dünyada cesaretin, yiğitliğin ve fiziki gücün hala belirleyici olduğu geleceğin rüyalarını yaratması çelişkilidir.

► 16

267

1950 Kore yarımadası, hemen hemen İsveç'in yarı büyüklüğünde ama ondan beş kat fazla nüfusa sahiptir. Kore halkı dil, kültür ve en az M.S. 4. yüzyıla kadar giden ortak tarihle birleşmişti. 1870 dolaylarında Japonlar, Kore'ye sızmaya başladılar. Kore, Rusya ve Japonya'yı birbirine karşı kullanarak bağımsızlığını korumaya çalıştı, ABD ve Büyük Britanya'dan yardım bekledi, ama boşuna. Japonya, 1910'da Kore'yi ilhak etti.[298]

25 yıl devam eden insafsız Japon sömürgeci yönetimi, dağınık komünist eğilimli direniş grupları tarafından tepki gördü. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Japonya'nın yenilgisi yaklaşınca direniş hareketi büyüdü. Japonya teslim olunca, direniş hareketi Kore'nin bağımsızlığını ilan etti.[299]

Direniş hareketinin Batılı bir eğilimi vardı, fakat Batılı güçler tarafından kabul edilmedi. Yerine, Sovyetler Birliği Kuzey'de bir komünist diktatörlük kurdu, ABD de Güney'de sağcı bir diktatörlük kurdu. İki diktatör de Kore'yi birleştirme sözü verdiler ve birbirini sürekli olarak savaşla tehdit ettiler. Hafif müsadereler ve uydurma çatışmalar günlük bazda sınır hattı boyunca oluyordu. Gerçek saldırı 25 Haziran 1950 sabahı saat 4'te, Güney ordusu Kuzey'in beklediği gibi ülkeyi savunmada tamamen hazırlıksızdı.

Kuzey'in aynı gün hiç de beklemediği şey, Güvenlik Kon-

seyi'nin istilayı gerekçesiz bir saldırganlık eylemi olarak niteleyip kınamasıydı. Birkaç gün sonra Güvenlik Konseyi tüm üye devletleri (*pratikte esas olarak ABD'yi*) Güney Kore'yi gerekli tüm araçlarla desteklemekle yetkilendirdi.

▶ 269

268

Normalde Sovyetlerin Güvenlik Konseyi'ndeki temsilcisi, kimsenin tepki gösterememesini temin etmiş olacaktı. Sovyetler Birliği, Kuzey Kore'nin saldırganlık savaşının kınanmasına ve BM'lerden gelebilecek tasavvur edilebilir her karşıt önleme karşı veto hakkını kullanmış olacaktı. Eğer Birleşik Devletler müdahale etmek isteseydi, Kongre vetosu ve harp ilanı nedenleriyle onların da kendileri adına öyle yapması gerekecekti. Ayrıca anayasanın gerektirdiği formaliteler, harp ilan etmeme kararıyla sonuçlanabilecek müzakereler ile lehte ve aleyhte görüşler için yeterli zamanı vermiş olacaktı.

Başkan Truman'ın müdahale için güçlü bir iç baskıyla yüz yüze olduğu doğruydu. McArthur, çılgınlığının en yüksek noktasındaydı. Truman yönetimi her gün komünizme karşı yumuşak olmakla suçlanıyordu. Kore Savaşı, Komünizme karşı savaşta kararlılığını göstermesi için tanrı vergisi bir fırsattı.[300]

Fakat ABD Kongresi'nin dikkatli itinadan sonra, seçmenlerinin çocuklarını bir Kore diktatörünü diğerine karşı savunmak için göndermek konusunda, özellikle iki diktatör de birleşmeden başka bir şey istemedikten sonra, tümden emin değildi.

Fakat tersine, her şey korkutucu bir hızla gelişti. Güvenlik Konseyi'ndeki karar verici toplantı için (galerideki yerimden duyduğum gibi) Moskova'nın adamı hazır değildi. Tayvan'ın Çin'i temsil etmesini protesto için Güvenlik Konseyi'ni boykot etmişti. Yokluğuna teşekkürler, Konsey hayret verici kararını almaya mü-

sait bir ortam buldu. Kore Savaşı artık yerel bir savaş değil, aksine kocaman bir uluslararası ihtilaftı.

▶ 273

269

1950 Bir sonraki gün, 28 Haziranda Stratejik Hava Dairesi (*Strategic Air Command*), bu desteğin öncülüğünü yaptı. ABD, Kore üzerindeki hava sahasına mutlak egemendi ve ağır bombardıman uçakları başlangıçta hiçbir direnişle karşılaşmadılar. Staten Island Feribotu üzerinde yapılan seyahat gibi, çok cüzi bir rahatsızlıkla üsleri ve hedefleri arasındaki ileri geri mekik dokudular. Mürettebatın görev turları altı ay devam etti. Altı aylık süre boyunca bombacılar, gerçek yaşamda tek bir Koreliye bile rastlamadan onların üzerine ölüm ve yıkım yağdırdılar.[301]

Amerikan donanması için bile gerçek bir savaş değildi. Dev uçak gemileri yoğun can sıkıntısı ve söz konusu ağır rutin iş etrafında dönüp durdular ama herhangi bir düşman saldırısı riski hiç olmadan. Kuzey Kore şehirlerini yıkmak üç ay aldı. Daha iyi bir şeyi bombalamak için Amerikalılar köyleri de yerle bir etmeye başladılar. Bir diğer ay sonra, bomba patlatmaya değer bir şey kalmamıştı.[302]

Bu arada Kuzey Koreliler bir dizi zafer kazandılar. Hemen hemen tüm yarımadayı işgal ettiler, böylece Güney Kore'yi de Amerikan bombalanmasına açtılar. ABD Yüksek Adalet Mahkemesi Başkanı William O. Douglas, 1952 yazında Kore'ye yaptığı geziden sonra edindiği intibalarının özetini şöyle verdi:

> "Savaştan hırpalanan Avrupa şehirlerini gördüm. Fakat Kore'yi görene kadar asıl tahribatı görmemiştim. Seul gibi şehirler delik deşik olmuştu; bir sürü şehir, kasaba ve Demir Üçgenin (*Iron Triangle*) dibindeki Chorwon gibi bir dizi köy

yok olmuştu. Köprüler, demiryolları ve barajlar infilak etmişti... Sefalet, illet, acı, cefa ve açlıktan ölme; tümü idrakin ötesindeydi."[303]

270

Tümü Birleşmiş Milletler adına yapıldı. Birleşmiş Milletler, savaşta sivillerin korunmasına ilişkin yasalara uyulmasını neden talep etmedi?

Birincisi; yasaların konumu yeteri kadar net değildi. 1949 Cenevre Sözleşmesi, hava saldırılarına karşı sivilleri korumuyordu. Batılı güçler bundan emindiler.[304]

Sivil hedeflerin bombalanmasını yasaklayan savaş yasaları, İkinci Dünya Savaşı'ndan önceydi. Savaşan ülkeler, özellikle de galipler, savaş sırasında ve savaş sonrasında bu yasaları sistematik bir şekilde ihlal ettikten sonra bile, bu yasalar halen geçerli kabul edilebilirler miydi?

İkincisi; BM, BM'e üye devletlerden oluşuyordu. Eğer onlardan biri, ABD tarafından işlenmiş uluslararası yasaların ihlallerinden dolayı şikayetçi olsaydı, cevap doğal olarak şu olurdu: "Misafirimiz olun, kendi askerlerinizi yerleştirin, böylece onları havadan nasıl destekleyeceğine karar verebilirsiniz. İlerleyin ve bize - insanlığa karşı cürümler işlemeden - Kuzey Kore istilasını nasıl durduracağınızı gösterin."

271

Eğer ben kendim Kore'ye savaşmaya gönderilseydim, savaşın şahsen benim için mümkün olan en düşük riski taşımasını elbette talep edecektim. Yüz binlerce Koreli sivil kurban olsaydı bile, oradan canlı çıkmayı isteyecektim. Pek çok Amerikalı da aynı görüşü taşıyordu.

Kore Savaşı'nın milyonlarca (ve daha fazla) hava baskını, ço-

günlukla Amerikan kara askerlerini destek için taktik misyonluydu. Ne zaman Amerikalılara ateş açılsa, hemen hava desteği çağırılır, onlar da ateşin geldiği yeri yerle bir ederdi. İngiliz gazeteci Reginald Thompson bunun nasıl yapıldığını Daily Telegraph'ta okuyucularına şöyle anlatıyordu.

> Bunu biraz detaylı anlattım, çünkü tipikti... Her düşman ateşi bir yıkım tufanı bırakıyordu. Savaş yolu üzerindeki her köy ve kasaba kurutuluyordu. Siviller evlerinin molozları ve külleri içinde ölüyorlardı. Askerler genellikle kaçıp kurtulurdu. Şurada burada silah ateş alır. Mola. Hava saldırısı. Topçu. Tanklar ileri... Namchonjon dehşet verici bir yığındı, tam bir harabe sahnesi. Ondan geriye kalan hiçbir şey yok. En azından 10 bin canı, belki de daha fazlasıyla Kore'de hatırı sayılır bir şehirdi. Şimdi hiçbiri yok...

Amerikalılar Seul'u yeniden aldıktan sonra elli bin ceset sayıldı, bundan yedi yıl önce Hamburg'taki ateş fırtınasından sonraki kadar tam. Thompson yazıyordu:

> Güney Kore'nin başkenti ve pek çok köyünün korkunç kaderi, makine savaşındaki yeni tekniğin kaçınılmaz bir sonucuydu. En cüzi bir direniş, yıkım tufanına ve bölgenin kurutulmasına yol açıyordu. Askerler, yol onlar için açılıncaya kadar yol kenarında seyirciler olarak dururken; dalıcı bombacılar, tanklar ve topçu atışı, büyük ya da küçük, kasabada ya da mezrada, güçlü noktalarda patlıyordu. Çok az kişi böyle korkunç bir kurtuluşa katlanabilirdi.[305]

272

1950 istimle işleyen silindir gibi yarımada üzerine ileri geri yuvarlanıyordu.

Kore halkı tekrar tekrar "kurtuldu", çünkü sınır

1950 Eylülünün başında Kuzey Koreliler hemen hemen

Güney Kore'nin tümünü almışlardı, Amerikalılar yarımadanın en güney ucunda güç bela tutunuyorlardı. İki ay sonra Amerikalılar hemen hemen tüm Kuzey Kore'yi, Çin sınırına kadar aldılar. Diğer iki ay sonra Çinli gönüllüler, Amerikalıları Güney Kore'ye sürdüler ve Seul'u yeniden aldılar. Tüm bunlar korkunç insan kaybına yol açtı. Gerekli miydi?

Geriye bakıldığında, tarihin akışının kaçınılmazlığının benzerliğini kolayca görülür. Geriye bakıldığında, değişebilen hiçbir şey yok ve bunun için olaylar sanki daha başından beri değiştirilemezler gibi gösterilir. Fakat tarih açıldığında, olaylar pekala değişebiliyordu. Başka bir yöne giden kararlar alınabiliyordu. Öyleyse, gelin birkaç adım geri atalım.

▶ 237

273

1950 Bu karar verici bir dönüm noktasıydı, fakat sonuncusu değildi. Yeni bir tanesi, Ekim 1950'de Amerikalılar Güney Kore'yi tekrar alıp Kuzey Kore sınırına hareket edince vardı.

Bu noktada hem BM Güvenlik Konseyi, hem de ABD hükümeti savaşın başlangıcında oluşturdukları hedeflerine ulaşmışlardı. Tek amaçlarının Kuzey Korelileri sınırlarına sürmek ve istiladan önceki duruma geri dönüşü sağlamak olduğunu tekrar tekrar açıklamışlardı.

Şimdi bu amaca ulaşılmıştı, ancak yetersiz gözüktü. "Saldırgan kuvvetlerin hayali bir hattın gerisinde sığınma bulmalarına izin verilmemelidir" diyordu ABD, Güvenlik Konseyi'nde; "çünkü bu, barış için tekrar tehlike yaratacaktı."[306]

Birkaç ay önce Kuzey Koreliler tanımlanmış olan sınırı geçerler, haklı olarak barışa karşı bir tehdit. Ama aynı sınır şimdi artık "hayali bir hat" olmuştu ve eğer ABD bunu aşmazsa o zaman barış

tehdit altına girecekti. Amerikalılar kazandıklarına inanıyorlardı ve bu nedenle hedeflerini değiştirdiler. BM Güvenlik Konseyi tarafından onanmış şimdiki yeni hedefleri, güç kullanarak Kore'yi birleştirmek ve Kuzey Kore diktatörünün yerine Güney'deki diktatörü geçirmekti. Ve böylece savaş devam etti.

274

1951 Yeni hedefler Pekin için kabul edilemezdi. Çin hükümeti bu karar alınmadan önce bile bunu ifade etmeye girişti. Fakat BM Pekin'i tanımadı, çünkü o dönem BM'e egemen ABD Pekin'i tanımamıştı.

Birçok on yıldır ABD, Çin hükümetini çöküşün eşiğinde iğreti bir cani rejim gibi görüyordu. Çin de, Amerikan askerlerinin Çin'in Kore ile olan sınırında (*sadece birkaç on yıl önce Japonların başarı ile yaptıkları gibi*) huzursuzluğa yol açacağından ve Pekin yönetiminin düşmesini hızlandırmak için elinden gelen her şeyi yapabileceğinden korkuyordu. Ki bu, ABD için vukua yakın ve büyük ölçüde arzu edilen bir vakaydı.

Ve böylece Çin "öncülerini" Kore'ye gönderdi.

Gökteki egemenliklerine rağmen, kısmen de ekonomik nedenlerle, Amerikan hava gücü Çinlileri durdurmada zorluklarla karşılaştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman tümenleri, Amerikan tümenlerinin kullandığı mühimmat ve stokun dörtte biri ile savaşıyorlardı. Bir Çin tümeni, bir Amerikan tümeninin ancak yirmide birini kullanıyordu. Yoğun Amerikan bombalama saldırıları arasından yol almak için sadece bir damla ulaşım yeterliydi.

1951'in başında Amerikalılar, Kuzey Kore'den atıldılar. Şimdi 38'nci paralelde duranlar Çinlilerdi. Şimdi artık asıl renklerini göstermeleri gerekenler Çinlilerdi: Savaş öncesi koşullara dönmek istiyorlar mıydı, yoksa Kore'yi zorla birleştirmek mi istiyorlardı?

Çinliler kazanmış olduklarına inanıyorlardı. Güney Kore diktatörünün yerine Kuzey Kore diktatörünü geçirmek için sınırı aştılar.

Ve böylece savaş devam etti.

275

1951-1952 Savaşın çıkışının yıl dönümünde, iki taraf için de birbirini yenilgiye uğratamayacakları sonunda netleşmişti. Ateşkes için görüşmeler başladı. Ağır bombardıman uçakları ikna araçları olarak kullanıldı; örneğin savaşın çıkışının ikinci yıl dönümünde Yalu Nehri üzerindeki güç santralleri ve barajlar tahrip edildi ya da 29 Ağustos 1952'de Pyonyang savaşın en kötü bombalama saldırısıyla vuruldu.

Bombalama "sivil kayıplara" yol açmaya devam etti. Yerdeki halk için bunlar çok somuttu. BBC muhabiri René Cutforth, bunları Manchester Guardian için yazdı:

> Önümüzde biraz çömelmiş, bacaklarını üst üste, kollarını yanlarına dayayan acayip bir şekil duruyordu. Gözü yoktu, yanık lime lime paçavralar içinde tümü görülen vücudu hemen hemen tümden sarı irinle benekleşmiş sert siyah kabukla kaplanmıştı... Ayakta dikilmeliydi, çünkü artık kolaylıkla kırılan kabuk benzeri çatırdı dışında derisi yoktu... Şahsen görmüş olduğum kül haline getirilmiş yüzlerce köyü düşündüm ve Kore sınırı boyunca artacak bu çeşit felaket listesini hakikat olarak kabul ettim."[307]

► 366

276

1953 Kore Savaşı devam ediyorken, ben askerlik görevimi yaptığımı sanıyordum. Savaşın olaylarının

güçlü etkisiyle retçi oldum ve onun yerine silahların olmadığı katran ruhu endüstrisinde işçi olarak uzatılmış savunma hizmetimi tamamladım.

Savaşın başlamasından üç yıl sonra nihayet ateşkes imzalandı. Her şey savaş öncesinde olduğu yere, hemen hemen savaş öncesinin aynı sınırlarıyla ve yerine getirilmemiş aynı yeniden-birleşme rüyasıyla geri döndü. Kimse kazanmamıştı. Herkes kaybetmişti. Savaşın büyük çoğunluğu sivil olan 5 milyon insanın ölümüne neden olduğu sanılıyor.[308]

▶ 18

277

1950'lerde yaşayan hiç kimse, muhtemelen dünyayı kasıtlı ve bilinçli bir tarzda yıkmak istemezdi. Fakat şimdi artık bunu yapmak önlemekten daha kolay hale gelmişti. Hatta belki bunu yapmakla tehdit ederek yaşamlar bile korunabilirdi.

ABD, Kore'de teknolojik olarak kendilerinden daha altta bulunan düşmana karşı, çoğu kez çaresiz kara çatışmaları bozgunlarında 20 binden fazla Amerikan gencinin ölümüne neden izin verdi - üstelik ABD kullanılmış olması durumunda hemen zafer getirecek olan silaha ulaşabilmesine rağmen?

Savaş can sıkıcı şekilde sürerken, bu soru çok sık soruldu. Ne kadar çok Amerikalı öldüyse, sözde savundukları taraftan o kadar çok sivil kurban yığıldı ve olanları haklı göstermek için düşman o kadar çok iblisleştirilmeliydi. Ve düşman iblisleştikçe, ABD'yi günahkarı bir çırpıda imha etmekten alıkoyan suskunluk o kadar çok anlaşılmaz hale geldi.

278

Ordu tasmayı hızlı çekiyordu. Hiroşima'ya bomba atıldıktan beş yıl sonra, 25 Ağustos 1950 tarihli bir konuşmada Donanma

Bakanı Francis P. Matthews, saldırganlık savaşını barış için gerekli bir ihtiyaç olarak tanımlar.

"Barışa elde etmek için bedelini ödemeye, hatta barış için işbirliğine zorlamak için savaşa başlama bedelini ödemeye istekli olmalıyız ve niyetimizi açıkça ifade etmeliyiz."[309] Matthews'e göre Amerikalıların "barış için saldırgan olma" görevleri kaçınamazlardı.

Birkaç gün sonra Hava Generali Orvil Anderson temaya yapıştı. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngilizler ve Fransızlar kara çatışmalarında en iyi gençlerini kaybetmişlerdi, diyordu. İkinci Dünya Savaşı sırasında sivillere yapılan saldırılar askeri felaketlerin düşük kalmasına yardım etmişti. Şimdi soru şuydu: "Hangisi daha büyük ahlaksızlıktır. SSCB'ni nükleer güç olmaktan alıkoymanın bir aracı olarak önleyici savaş mı; yoksa bir totaliter diktatörlük sisteminin dünyayı onunla korkutacağı, şantaj yapacağı ve yıkmasının mümkün olacağı bir aracı geliştirmesine izin vermek mi?"

General cevaptan emindi: "Sözü söylemenin tam sırasıdır ve bir hafta içinde Rusya'nın 5 atomik yuvasını tahrip edeceğim. Ve İsa'nın önünde durduğumda, neden buna yapmak istediğimi ona açıklayabileceğime inanıyorum - şimdi artık çok geç olmadan önce... Ona insanlığı kurtarmış olduğumu açıklayabileceğimi düşünüyorum."390

279

1953 Matthews alenen ayıplandı. Anderson görevinden alındı. Fakat iki yıl sonra, Eisenhower, ko-münizme karşı sert yaptırım yeminiyle başkanlık seçimlerini kazandı. 30 Ekim 1953'te, ABD'nin konvansiyonel silahlarla yürütülen mahdut çatışmalara (*Kore olayında olduğu gibi*) kendisinin çekilmesine artık izin vermeyeceğinin ifade edildiği yeni bir savunması stratejisini, NSC-162/2'yi onayladı. Artık potansiyel yerel saldır-

ganlar, atomik silahların "ağır misilleme" tehdidiyle vazgeçirileceklerdi.[310]

Ocak 1954'te Dışişleri Bakanı John Foster Dulles tarafından duyurulan yeni politikayı haklı gösterme gerekçesi esas olarak ekonomikti: "Daha çok temel güvenlik, daha az masraf." İflas ettirici masraflar olmadan SSCB'ni geri tutmanın yoluydu. Temelde bu, İngilizlerin Ortadoğu'ya egemen olmak için iki savaş arası dönemde bombardıman uçaklarını kullandığında ve savaş sonrası dönemde Aden, Malaya, Kenya ve benzeri ayaklanmaları bastırdıklarında isimlendikleri "hava kontrolü" fikriyle aynı anlama sahipti. Güç karada çok pahalıya mal oluyordu. Bombalar bütçeyi dengeliyordu.

Somut terimlerle, "ağır misilleme"; generallerin arzu ettiği her yerde ve her zamanda ordunun atomik silahları kullanabileceği anlamına geliyordu. Kısa bir savaşı hesaplıyorlardı. Avrupa'daki NATO güçlerinin ancak iki haftaya yetecek kadar tedarikleri vardı. Böylece pratik terimlerle, büyük bir Sovyet saldırısı derhal atom silahlarının kullanılmasıyla cevap bulacaktı.[311]

General LeMay, Stratejik Hava Dairesi'nin planlarını kendine sakladı. Gerçekte onları kurallara dayalı hareket ederek genelkurmay şeflerine teslim etmeliydi. Fakat LeMay, Tokyo'yu yakan adamdı. İşbirliğini reddetme hakkına sahip olduğunu hissediyordu. Politikacılar kuşkusuz ona baskı yapabilirlerdi ve neticede yaptılar. Fakat ABD, beş karar verici yılı (1951-1955), her ne şekilde olursa olsun herhangi bir politik hata yapmadan atomik bir savaşı planlamak için kullandı.

1954 "Kısa keseceğim" diye başlar Birleşik Devletlerin yeni başkanı, Philip Wylie'nin geleceğin romanı *Tomorrow!*'da (1954, Yarın!). Şöyle devam eder:

Bildiğiniz gibi sahilden sahile panik hükmeder. Dört büyük şehir tümden yıkılır... Sonradan Waşington aynı akıbetle karşılaşır. Saldırıda bizden 20 milyon kadarı ölür ve yaralanır. Anlatılamaz sayıda yüz binler adım adım kötüleşen başkaldırılarda ölüyorlar.

Düşman barış önerir. Bunun koşulu tüm atomik silahları teslim etmemiz ve bunları üreten tesisleri tahrip etmemizdir. Başta bu şarttan kanaatkardık, ardından tümden düşmanımızın merhametine kalacağız. İkinci bir olanak savaş devam etmektir. Belki düşmanı yenebiliriz, ancak bu bir ayı alır ve bu ay içinde düşman bize karşı saldırılarına devam edecek. Sonunda iki ulus için de geriye, şimdilik çok az kişinin öngördüğü ve çok kişinin inanmayı kabul etmediği medeniyet enkazı kalır.

Bu ikinci olasılıktır. „Ve üçüncüsü?" diye soran bir kadın sesi işitilir.

Denizaltı gemilerimizden biri, tek bir dev hidrojen bombasıdır. Baltık'a hareket edebilir, okyanusun dibine dalabilir ve kendini patlatabilirdi. Düşman ülkesini yıkabilecek, muhtemelen halkının üçte ikisini tahrip edebilecek, otların dahi öleceği yüz binlerce kilometre kare genişliğindeki bir alana radyoaktivite yayabilecekti. Az sonra mutlak olacak bu, bir teslimiyet için sunabileceğim tek alternatiftir ya da şimdiye kadar kullandığımız silahlarla süren yıkımı devam edeceğiz...

Doğal olarak büyük vuruş kazanır.

Finlandiya değildi. Litvanya, Letonya, Estonya, onlar değildi. [Muhtemelen tarafsız İsveç de değildi, tamamen tesadüfen.] Kronstad eridi, Leningrad... harap oldu. Radyasyon yayan parçacıklar ciğerlerine doldu, yemeklerine bulaştı, sularını kirletti ve süzgeçten geçirilemiyorlardı. İnsanlar yuttu, yedi, nefesle aldı, hastalandılar ve bir gün, bir hafta, iki hafta içinde

erkekler, kadınlar ve çocuklar, tümü, köpekler ve kediler ve öküzler ve koyunlar, tümü telef oldu.

Ve böylece son savaş sona erdi.

İnsanlık yolunda özgürlük önündeki son büyük engel kaldırılmış oluyordu.

281

Geleceğin sayısız kurgu romanında, süper silahları gelip giderken görüyoruz. İnsanoğlu, bilhassa Batılı insanoğlu, pek çok defa batışa yaklaşıyor, ancak sonunda daima zafer kazanıyor - süper silaha teşekkürler.

Önceleri süper silahın kendisi inanılmaz görülüyordu. Fakat şimdi tüm ülkeleri yerle bir eden bir silahı düşünmek artık tümden kolaydır. Bununla birlikte mutlu son, tümden daha inanılmaz görünüyor.

Wylie geniş çizgilerinde mutlu gelecek çizer. Baltık'taki büyük vuruştan iki buçuk yıl sonra, tahrip edilmiş olanlardan daha güzel ve daha muhteşem yeni şehirler yükselir. "Bombalama, son derece daha iyi bir şekilde yepyeni bir dünya inşa etmek için Tanrının lütfuyla gelen yepyeni bir şans olduğunu göstermişti."[312]

Gerçekten mi?

Tüm o radyoaktiviteye ne oldu?

Radyasyon hastalığından ölen tüm o insanlar neredeydi?

Yetimleri kim teselli edecek ve onları kim yetiştirecekti?

Yüz milyon insanı öldürecek bir bomba şimdiden çizim masasındaydı - yüz milyon cesedin üzerinde "son derece daha iyi bir dünya" inşa etmek, ancak aldatıcı boş bir emel olabilirdi.

▶ 287

282

Kenya'da nüfusun yüzde birinden daha azma tekabül eden 40

bin beyaz, beş milyon siyahı yönetti. En yüksek otorite, Londra'daki Sömürgeler Dairesi'nin elinde oldu.

19. yüzyılın sonunda gelen ilk İngiliz göçmen dalgası, yeteri kadar şanslı olarak, siyah halkı büyük ölçüde ve bazı bölgelerde de tümüyle öldüren çiçek hastalığıyla aynı zaman ve yerde oluyordu. Ülke "insansız" göründü. Direniş gösterenler öldürüldü ve köyleri yakıldı. Diğer pek çok sömürgeci gibi, İngiliz vali Charles Eliot da yerlilerin yavaş yavaş ortadan kalktığına inanıyordu. "Hiç şüphe yok ki Masai ve pek çok diğer kabile yok oluyor. Bu, temkinli ve vicdanım müsterih olarak gördüğüm bir manzara."[313]

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir göçmen dalgası geldi: terhis edilmiş binlerce İngiliz subayı Avrupa'dan geldi, kendileriyle birlikte - yeteri kadar şansla - 100 binden fazla Kikuyu'yu öldüren grip salgını getirdiler. Artık beş milyon acre [1 acre =4047 m^2 –ç.n.] Afrika toprağı müsadere edilebilir ve İngiliz göçmenler için uygun hale getirilebilirdi. Siyahlar, babalarına ait topraklar üzerinde topraksız çiftlik işçileri durumuna geldiler. [313]

İkinci Dünya Savaşı sırasında Kenya'dan 100 bin Afrikalı gönüllülere katıldı. Bunlar, Atlantik Sözleşmesi ile sunulan özgürlük sözlerinden ilham almış olarak ve umut dolu halde ülkelerine döndüler. Ancak acı bir şekilde hayal kırıklığına uğradılar. Aynı zamanda İngiliz Hindistan'ından terhis edilmiş İngiliz subayları ve eski sömürgeci subaylardan oluşan yeni bir kafile vardı, bunlar Kenya'daki beyaz egemenliğini muhafaza etmeye kesin şekilde kararlıydılar. Kenya'nın cevabı, 1952-1960'taki Mau Mau İsyanı oldu. 1950'ler boyunca İngilizler dünyanın kanaatini, topraksız ve medeni haklardan mahrum isyancılara karşı savaşmadıklarını, tam aksine uyuşturucuyla, ayinlerle ve cinsel alemlerde çıldırtılan, beyaz kadın ve çocukların boğazını kesen ilkel yerlileri ve "hayvani canileri" bastırdıklarını inandırmaya becerdiler.[314]

Gerçekte savaşta sadece 95 beyaz öldürülmüştü, bunlardan

32'i sivildi. Aynı sürede trafik kazalarında sadece Nairobi'de daha fazla beyaz ölmüştü.

Kendi tahminlerine göre İngiliz güvenlik güçleri, 11 bin 500 Mau Mau'yu öldürmüştü. Her yaralanma ve yakalanma karşılığında yedi ölü. Sivil ölümleri hiçbir zaman kaydedilmedi. 80 bin Afrikalı, pek çoğunun orada öldüğü temerküz kamplarına kapatıldı. 48 mil uzunluğunda, mayın ve dikenli tellerle kuşatılmış şerit, gerillaları Kikuyu rezervasyonundan uzak tutmak için zorla çalıştırılan işçilere inşa ettirilmişti. Tıpkı Malaya'da olduğu gibi zorla çalıştırılan işçilere, Kikuyu halkının yerleşime zorlandığı 800 tahkim ettirilmiş köy inşa ettirildi.[315] Kikuyular böyle dar alanlarda yaşamaya alışık değillerdi. Bulaşıcı hastalıklar yayıldı, "model köylerde" ölüm oranı ürkütücü tarzda yüksekti.

283

1953'te RAF, havadan Mau Mau'ya saldırmaya başladı. Temmuzun kanıksanan bir haftasındaki 56 saldırıda, 212 adet parçalı bomba atıldı ve uçaklardaki makineli tüfeklerden 19 bin atış yapıldı. Doğrulanan hiçbir sonuç olmadı.[316]

Ertesi yıl gönderilen ağır bombardıman uçaklarının psikolojik darbesi vardı. Yaşamda kalanlardan birinin anlatımı:

> Uçak gürültüsü yaklaştığında başımı çevirdim, uçağın altında ve birazcık gerisinde kartal büyüklüğünde dört bombanın havalandığını gördüm. Çenemi toprağa batırdım, gözlerimi ve kulaklarımı kapadım ve suçlarımı affetmesi için Tanrı'ya yalvardım: "Tanrım, güçlü kolların benim zırhım olsun. Sen bizim Efendimizsin, bizi kötüden ve düşmanımızın köleliğinden koru! (*Amin! Amin! Amin!*) Tanrım, gökte olduğu gibi yerde de senin isteğin olacak" - Bir daha yüreğim ağzıma geldi ve artık dua edemedim... Uçak her biri 1000 pound ağırlığındaki 24 bombayı boşalttıktan sonra ayrıldı. Je-

riko savaşçılarını toplanmaya çağırınca, birkaç kişide toprak topaklarının neden olduğu, fakat ciddi olmayan yara bereleri olduğunu gördük. Ben "Nyandarua Hill'in bu hikâyesini dinleyin ve duyun: o zaman Tanrının bizimle olduğunu ve hiçbir zaman davamızı bırakmayacağını anlarsınız" şarkısını söylemeye başlayınca, bazı itungati'ler [yerel savaşçılar] hala titriyorlardı. Şarkıyı bitirince pek çoğumuz tekrar cesaret ve inanç kazanmıştı. Fakat iki savaşçının halen titrediğini, şok içinde olduklarını ve seslerini kullanamadıklarını fark ettik. Onları teskin etmeye çalıştık, ama tümü boşuna. Sonra, ancak yaklaşık gece yarısı akşam yemeğinde tekrar iyileştiler.[317]

284

Bombalar, gerillaları küçük gruplara bölünmeye zorladı ve alan bombalaması, Malaya'da olduğu gibi onları pusuda bekleyen kara askerlerine doğru sürdü. Bu operasyonların en büyüğüne "Çekiç" kod adı verildi. Bir aydan fazla süre içinde tüm tümen, 2 bin gerilla avladı ve bombacıların yardımıyla onlardan 160'ını öldürmeyi ya da yakalamayı becerdi.

Kenya Dağı etrafındaki büyük bölgeler girilmesi yasak alan ilan edildi. Orada uçaklar, kımıldayan her şeyi bombalayabilirdi. Kendi özel uçakları olan beyaz çiftlik sahipleri, gidiyor ve siyahları havadan avlıyorlardı. Bombalama, RAF'ın 500 ton bomba attığı 1954 Eylülünde en yüksek noktasına ulaştı.[318]

Fakat o zamana kadar anavatandaki halk görüşlerini seslendirmeye başladı. Bazıları, bu çeşit bombalama ile tüm bir köyün hatta tüm halkın cezalandırılmasını protesto ettiler. Diğerleri bunun çok pahalıya mal olduğunu düşündü. Ortalama olarak, bir isyancıyı öldürmek 28 bin pounda mal oluyordu. Yapılan, çok şeref de getirmiyordu. Mayıs 1955'te ağır bombardıman uçakları, RAF'm kendi inisiyatifiyle Kenya'dan çekildi, tabi 50 bin ton

bomba attıktan sonra.[319]

Kenya'da polis tarafından yapılan cinayetler ve işkence suçlamaları daha güçlü protestolara yol açtı. Siyah kadınlar ve erkekler, kırık şişelerin cinsel organlarına sokulduğuna ve cinsel organlarının maşa ile sıkıştırıldığına, kamçılandıklarına, yakıldıklarına, bıçakla doğrandıklarına ve araçların arkasına bağlanarak sürüklendiklerine dair ifadeler verdiler. Suçlanan polislere zaman zaman minimal cezalar verildi, ancak çoğunluğu ceza almadan kaldı.[320]

İngilizlerin, 1949 Cenevre Sözleşmesi'ni ağır şekilde ihlal ettikleri açıktı. Fakat suçlarının sözleşmeye göre cezalandırılmayacağına dair kendilerinden emindiler.[321]

1960'ta "teröristlere" karşı zafer ilan edildi. Fakat zaferin mal olduğu şiddet, sömürgeci yönetimi mezara gömdü. Kenya 1963'te bağımsızlığını ilan etti.

285

İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransa yenilgiden sonra bile Hindiçin'i Japon işgal güçleriyle birlikte yönetmeye devam etti. Japonlara karşı savaşanlar, ABD tarafından silahlandırılıp donatılan Ho Chi Minh'in Vietnam gerillalarıydı sadece.

Fakat Fransızlar pençelerini gevşetmek istemedi. 1945 sonbaharında geri geldiler ve güç taksimi için Ho ile müzakerelere başladılar. Bir yıl sonra görüşmeler kesildi ve 14 Aralık 1946'da Hindiçin'de ilk savaş başlamış oldu.

Şubat 1947'de muzafferane Fransız güçleri Hanoi'ye yürüdüler. Şehirleri aldılar ve büyük yolları hava desteğiyle kullanabildiler. Fakat tüm kırsal kesimler Vietnamlıların elinde kaldı. Fransız askerleri tahkim edilmiş noktalarda üslendi. Hava taarruzu yürüttüler. En başarılı yöntemleri tuzak kurmaktı. Önce hava gücü pirinç torbaları atıyor, arkasından onları almaya gelen

Vietnamlıları bombalıyorlardı.

286

1954 Dien Bien Phu, Fransız garnizonunun oltaya düşürüleceği bu çeşit kocaman bir fare kapanıydı. Plan, hem Fransız üssünün ihtiyaçlarını temin, hem de üssü kuşatan Vietnamlıları bombalarla ve napalmla imha etmeyi hedefleyen hava gücünün ciddi bir abartısına dayanıyordu.

Ancak plan tutmadı. 200 uçak, Dien Bien Phu'nun günlük 170 ton mühimmat ve 32 ton yiyecek ihtiyacı için saat başı uçuş yaptı. Bu malzemelerin yarısından çoğu Vietnamlıların eline düştü. 50 kadar uçak düşürüldü, 30'u yerde (lağım kanalları yoluyla üsse sızan gerilla askerler tarafından) tahrip edildi, 14'u iniş sırasında yere çarpılarak tahrip oldu ve 167'si zarar gördü. Dien Bien Phu etrafındaki derine gömülü ve iyi kamufleli Vietnamlıların bombalanması bir sonuç vermedi.[322]

Vietnamlılar için kurulan fare kapanına onlar yerine Fransızlar düşmüştü. Dien Bien Phu, 26 Mayıs 1954'te teslim oldu.

Cenevre'de olan barış görüşmeleriyle, uluslararası gözlemcilerin kontrolünde olacak genel seçim sonucuna kadar Fransızlar Vietnam'ın güney kısmını ellerinde tutarken, ülkenin kuzey kısmının kontrolü Ho'ya veriliyordu.

Seçim günü yaklaşırken Fransızlar iktidarı, anlaşmayı imzalamamış olan ve Fransızların vermiş oldukları sözleri yerine getirmemeyi planlayan uydu bir Vietnam yönetimine devrettiler. Fransızlar, masum bir edayla dünyaya anlaşmanın koşulları konusunda vefalı olacaklarını açıklıyorlardı, ancak, bağımsız bir Vietnam hükümetine aynı şeyleri yapmayı dayatamazlardı.[323]

► 305

287

1954 1 Mart 1954'te Amerikan hidrojen bombası "Bravo" patlatıldı. Bomba umulmadık bir şekilde 15 megaton, yani 15 milyon TNT'ye eşdeğer patlayıcı enerji bıraktı. "Bravo", 1200 Hiroşima bombası gücündeydi.[324]

İki hafta sonra hava gücü, diğer hizmet dallarını [kara ve deniz kuvvetleri –ç.n.] bombayı kullanma niyetinde olduğuna dair bilgilendirdi. Sovyet Bloku'na nükleer silahlarla donanımlı 735 uçakla saldırılacaktı. Hedefler tanımlanmamıştı. LeMay'ın kendisi onları mevcut koşullardan hareketle tayin edici anda seçecekti.

Genel kanı, iki saatın içinde yayılan yıkımla "tüm Rusya'nın sonunda duman haline geleceği"ydi, diye rapor ediyordu katılımcı Yüzbaşı William Moore üstlerine.[325]

General LeMay'ın cevabından bakıldığında aşikâr bir şekilde o, Üçüncü Dünya Savaşını sonuçlandırmak için otuz günlük bir sürenin yeterli olduğundan tam emindi.

SAC'a... SAC'm Rusya'yı yoğun atomik silah saldırılarıyla çabuk ezecek güçte olduğuna tam itimadı olan güçlü ve kendini adamış bir komutan hükmediyordu. Fakat öte yandan böylesi saldırıların ne ahlaki boyutu, ne de uzun menzilli etkileri müzakere edildi ve ne de bunlar üzerine tek bir soru sorulabildi.

288

Bereket versin ki Eisenhower'in, hidrojen bombasını kullanılmasının ne anlama geleceğine dair daha iyi bir fikri vardı. Güney Kore diktatörü Syngman Rhee'den komünizme karşı Kore'nin yeniden birleşmesini hedefleyen yeni bir haçlı seferi önerisi gelince, Eisenhower'in cevabı şu oldu:

Keyfi bir şekilde savaşa dalmamız gerektiğini söylüyorsan, izin verin de size şunları söyleyeyim... emrimize hazır silahlarla savaş, bugün için düşünülemez. Eğer Kremlin ve Waşington savaşa ki-

litlenirlerse, sonuçlar düşünülebilirden çok çok fazla korkunç olur. Bunları tasavvur bile edemiyorum.[326]

Bunun için atomik savaş tasavvur edilemez. Aynı zamanda atomik silah tehditlerinin, konvansiyonel savaşın yerine geçeceği ve kara askerlerini gereksiz hale getireceği farz ediliyordu. Ancak bu da pek mantıklı değildi.

"Bravo"nun patlatılmasından hemen sonra, Kurchatov ve diğer Sovyet fizikçileri bir çalışma tamamladılar ve bundan çok kısa zaman sonra, "kainatta var olan tüm yaşamı imkansız kılacak koşulları yaratmaya" yetecek kadar nükleer silaha sahip olduklarını açıkladılar. "Bravo" benzeri yüz bomba "yerküre üzerindeki tüm yaşamı bitirmeyi" sağlamaya yeterli olacaktı. Rusya liderleri de iyi bilgilendirilmişti.[327]

Öyle olsa bile, Khrushchev, hemen hemen aynı dereceye kadar Eisenhower, ülkelerinin savunmasını bu kullanılamaz silahlara dayalı inşa etmeğe devam ettiler. İkisi de güvenliklerinin karşılıklı intihar anlamına gelecek bir silahın kullanımına ilişkin sarsılamaz kararlılığa dayandığını hissediyorlardı.

"Üretilecek termonükleer silahların etkileri arasındaki tüm oransızlık ve onlarla savaşmayı özendirecek makul bir gerekçe vererek, birinin bu tezi ciddiye alması mucize olur" diye yazar Amerikalı tarihçi John L. Gaddis (1997).[328] "Ağır misilleme" Rusya'yı kontrolde tutmanın kolay yolu farz ediliyordu fakat bütçeyi dengede tutmak için yerküre üzerindeki tüm yaşamı riske atmak makul müydü?

289

1955 1955 baharı benim için coşkunluk dönemiydi. *A Suggestion* (Bir Öneri) isminde uzun bir denemeyle yazar olarak sahneye ilk çıkışımdı. Yeni bir yaşam hedefledim, daha büyük bir ciddiyetle yaşadım. "Büyük tehlike ile

tehdit edilen" ve "yeni savaş çıktı diyen radyoyu dinleyen" [329] okuyucuya yönelen yeni bir şekil yazıyı hedefledim.

Gençliğim bana şevk, mutluluk ve başarı verdi. Ancak her zaman, olmak üzere olan bir felaketin, durdurmak için bir şey yapamayacağım gibi gözüken bir felaketin gölgesinde.

Barbro Alving ve Per Anders Fogelström, İsveç nükleer silahına karşı kampanya başlatmak için bir toplantıya çağırınca, idealist iyimserliklerine bilinçlice tebessüm ettim. Yığın medyasına, orduya, siyasi partilere ve şirketlere karşı dayanma şansları yoktu. -Tüm teşekkül, İsveç atom bombası için profesyonelce ajitasyon yapıyordu. - Dagens Nyheter'in başyazısı bir günde yarım milyon okuyucuya ulaşırken, arkadaşlarımın ülke çapında ev kadınları kulüpleri ve derneklerle konuşmaya harcayarak yaşamlarını heba ettiklerini düşünüyordum. Neye yarayacaktı?

290

1955 Atomik silahların dev stoku üzerinde ABD kontrolü olmasaydı bile, İsveç atom bombası fikrinin herhangi bir güvenlik duygusu yaratacağına birinin inanabilmesi tuhaf olacaktı. Hava generali Samuel E. Anderson 6 Nisan 1955'te genelkurmaylara yaptığı bir konuşmada, bir Sovyet saldırısı ancak ABD'nin ilk vurması durumunda durdurulabilir görüşünü iddia etti. Anderson, bir çift nükleer saldırıda 60 milyonu Sovyet tarafından olmak üzere iki tarafın birlikte kaybını 77 milyon olarak tahmin etti. 134 büyük Sovyet şehrinden 118'i tümden tahrip edilecekti.

Bu darbe ile Sovyetler savaşa nasıl devam edecekti? Bu soru dokuz Amerikan sosyal bilimcisine soruldu. Fakat ne yazık ki cevap ölçülebilir nitelikte değildi. Açık bir şekilde bu, "sonuç çıkarmaktan çok, bir muhakeme sorunuydu". Bu, eldeki tek sonuçtu.[330]

1955 Silahsızlanma mücadelesinin koca yaşlı adamı Philip Noel-Baker'e göre, durumun tam gülünçlüğü 1955 baharıyla "bir umut anı" yarattı.[331] İngiltere'de nükleer silah deneylerinin önlenmesi için bir komite kuruldu ve bu, binlerce protestocunun Aldermaston'daki nükleer silah fabrikasına yürüyüş yaptıkları Nükleer Silahsızlanma için Kampanya şeklinde gelişecekti. Kore savaşı bitmişti. Fransızlar, Vietnam'ı terk etmeye hazırlanıyordu. Stalin ölmüştü. Sovyetler Birliği ve ABD yeni liderlere sahipti. İki tarafın da hidrojen bombaları vardı ve iki taraf da bunun ne anlama geldiğini biliyordu.

1954'te Fransa ve Büyük Britanya, SSCB'den büyük tavizler gerektiren karşılıklı silahsızlanmayı öngören bir teklifi yürürlüğe koydular. Beklenmedik bir şekilde Khrushchev kabul etti. Mart 1955'te ABD karşılıklı ödün önerdi. 10 Mayısta Sovyetler daha ileri adım attı ve prensipler üzerinde anlaşma temelinde detaylı bir silahsızlanma planı sundu. Her şey Sovyetlerin ciddi olduğunu gösteriyordu. Temmuzda süper güçlerin başları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk defa şahsi olarak Cenevre'de bir araya geldiler. Bu, bir anlaşmanın kaçınılmaz olduğunu gösteriyordu.[332]

Bir kapı açılabilir, hem de en çok kapalı olduğu yerde, diye yazıyordu arkadaşım Arne Sand. Ben kendimi "çıkmaz yolların gezgini" olarak adlandırıyordum. Neden Hiroşima'nın onuncu yıl dönümünde olmasın? On yıl sonra Hiroşima'da halen insanlar, bugün inşa edilen ve denenen bombaların binde biri bile olmayan küçük bir bombadan dolayı acı ölümlerle ölüyorlardı. Terk etmenin zamanı değil miydi? Hava umut doluydu.

An yaklaştı ve vardı. Ve bizler gerçekten geçtiğini anlayabileceğimizden önce geçti.

292

1956 Sonraki yıl artık çok geçti. 1956'da Sovyetler Macaristan'daki başkaldırıyı ezerken, Fransa ve Büyük Britanya Süveyş Kanalı'nı işgal etti. Uluslararası hava, alışılandan daha çok soğumaya başladı. Ruslar, ABD'nin kıtalararası jet bombardıman uçaklarına cevaplarını inşa etmeye başladılar ve dört yıl sonra, 1960'ta, Sovyetler Birliği kendi karşıt "ağır misilleme"sini duyurdu.

Khrushchev, Sovyetler Birliği'nin kara güçlerini kullanımdan çıkaracak, pahalı ve gereksiz hale getirecek olan nükleer kapasiteye sahip olduğunu beyan etti. Bunlar üçte birine indirilecek ve yerlerine daha çok nükleer silahlar yerleştirilecekti. İki süper güç de, şimdi artık kendi savunmalarını tümden karşılıklı topyekûn yıkım için söz verme ve bunu önleme yetenekleri üzerine dayandırıyorlardı.

▶ 296

293

1956 İsveç'te Guernica ilk defa olarak Stockholm'de bir modern sanatlar müzesi yaratmak isteyen bir cemiyet tarafından sergilendi. Tablo tümden bu plan ve "modern sanat"m kendi konsepti dahilinde oldu. Nihayet 1956 sonbaharında Stockholm Modern Sanat Müzesi gerçek olunca, Picasso'nun Guernica tablosu ve resim krokileri sergilendi. 19 yıl geçmişti. Guernica'nın yanışından sonra Hamburg, Dresden, Tokyo ve Hiroşima yanmıştı. Bu yılın 20 Ekiminde Dagens Nyheter'de Torsten Bergmark'ın yazdığı gibi; Guernica artık bir bilmece resmi gibi değil, ama "zamanımızın, yıkım ve dehşet devrinin bir abidesi" olarak görülüyordu. O, resmi 1956'ya kadar olmuş olanın, 1937'deki bir öngörüsü ve aynı zamanda hala gelecek olanın acımasız bir teyit edicisi olarak gördü. ▶ 399

294

1956 Askeri etki ve sivil yaralar arasındaki oransızlık büyümeye devam etti ve bu durum, hidrojen bombasıyla iyice garip hale geldi.

Amerikan stratejik güçleri komutanı General LeMay, Nisan 1956'da yaptığı açıklamada şunları ifade ediyordu; savaş durumunda "bu akşamki gün batımı ve yarınki gün doğumu arasında Sovyetler Birliği temel bir askeri güç ve hatta temel ulus olmaktan muhtemelen çıkabilir... Şafak, Çin'den son derece yoksul ve ABD'den daha az nüfusla ve belki de gelecek kuşaklar boyunca tarımsal varlığa mahkum olmuş bir ulusun üzerine doğabilir"[333]

LeMay'ın Japonya'da çoktan işlemiş olduğu ve onlardan dolayı ün ve madalya dışında başka bir şey almadığı savaş suçları göz önüne alındığında, tehdidini yapmadan önce savaş yasalarını düşünmemesi doğaldır.

295

1956 Uluslararası Kızıl Haç, 1950'lerin ortalarında sivil halkın yasa ile korunmasını tekrar sağlamak için uluslararası hukuk parçalarını bir araya getirme çabasına girişti.

Örgüt, 1956'da bir yasa taslağı sundu. Bu taslağın 14a paragrafı, zararlı etkileri... mesafe ya da zamanla, bunları kullananların kontrolü dışında... öngörülemeyen bir dereceye kadar yayılabilen ve böylece sivil halkı tehlikeye düşüren herhangi bir silahın kullanımı yasaklıyordu.[334]

Bu, LeMay'ın yapmakla tehdit ettiğinin mütevazı bir tanımlanmasıydı. Fakat Uluslararası Kızıl Haç'ın bu teklifi, tümü de ya nükleer silah sahibi olan ya da sahip olma çabasında olan yönlendirici güçler tarafından müzakere bile edilmedi.

Amerikan *Field Manuel* (Saha El Kitabı), nükleer silahların

kullanımlarını sınırlayan hiç bir uluslararası yasa ya da sözleşme olmadığı için, "bu sıfatla" bu silahların yasal olduğu görüşünü koruyordu.[335]

► 300

296

1956 Stanley B. Hough, *Extinction Bomber* (1956, İmha Bombacısı) isimli gelecek romanında bu konuyu kriz noktasına ulaştırır. Barışın tam ortasında bir uçak mürettebatı birden Sovyetler Birliği'nde bir hedefe atom bombası atma emrini alır. Pilot bombayı atmadan geri döner ve ihanetle suçlanır.

Karısı, kocasının politikacıların onları görevlendirdiği aynı nedenlerle - savaş caydırıcısı olarak - bombacıları uçurduğunu söyler. Aynı zamanda kocası, tıpkı politikacılar gibi, nükleer silahları asla kullanmamaya kararlıydı. Ve geriye bakıldığında Rusların "ağır misilleme" olanağına sahip olduğu anlaşılır, ancak pilotun üstleri bunun hakkında bir şey bilmiyorlardı. Böylece pilotun emirleri izlememesi, dünyayı tahrip olmaktan kurtarır.

Fakat bir asker emirleri reddedebilir miydi? Kendisini düşünmesine izin var mıydı? Ya da başkalarının iyiliği için kendi sorumluluğundan vazgeçebilir miydi? Ordu kamuoyunun önünde, yerine getirilmiş olması durumunda herkesin yıkımına yol açacak olan bir emri vermiş olduklarını reddederken; aynı ordu, pilotu saldırıyı yerine getirmede başarısız olduğundan dolayı gizli bir mahkemede vatan haini olarak mahkum etmek ister.

"Biri düğmeye bastığında makine arzulandığı gibi çalışmazdı" der pilotun karısı. Her şeyden önce o bir makine değildi. Bir insanı içeriyordu. Bir insanla, kendi inisiyatifiyle düşünme ve hareket etme yeteneğinde olan biri demek istiyorum."

Extinction Bomber'da insan, kurtuluşun insanıdır. Kimse in-

sanoğlunun kökünü kurutmak için bir diğerine emredemez. Hepimizin ve her birimizin, yıkımımızı önleme sorumluluğu vardır.

297

1957 Gittikçe daha fazla insan bu bireysel inisiyatifi ele aldı. Bertrand Russell ve Albert Einstein, "bu gezegendeki tüm yaşamı söndürme"[336] konusunda uyarı yapan 1955 manifestolarıyla sivrilen kişilerdi. Başka nükleer silah deneylerinin yapılmasının yasaklanması için Linus Pauling'in yaptığı çağrı aynı yıl, 11 bin bilim adamı tarafından imzalandı.

Bu arada kamuoyundan yılmadan savaş hazırlıkları devam etti. Amerikan ordu araştırma dairesinin şefi General James Gavin, Temmuz 1956'da bir Senato Komisyonunun önünde tanıklık yaptı. Sovyetler Birliği'ne karşı topyekûn bir Amerikan atom saldırısının Japonya ve Filipinlere kadar tüm Asya üzerine ölüm ve yıkım yayacağını anlattı. Yani, rüzgar diğer yöne esmedikçe. Bu durumda ise yüz milyon Avrupalı ölecekti.

Bu çeşit bilgi Avrupa'yı tatmin etmedi. Ülke üzerine ülkede nükleer silahlara karşı halk hareketleri oluşturuldu. ABD'de yeni kurulan Aklıselim Nükleer Politika için Ulusal Komite, 15 Kasım 1957'de New York *Times*'ta şu duyuruyu yaptı: "Var olanlara hiç benzemeyen bir tehlike ile yüz yüzeyiz. Bizim ve Rusya'nın mülkiyetinde insanın yeryüzündeki varlığına son vermeye yetecek kadar nükleer patlayıcısı vardır."

Bu daha önce çok kereler söylenmişti. Sadece anlaşılır kılınması gerekiyordu.

298

1957 Nevil Shute'nin geleceğin romanı *On The Beach*'te (1957, Plajda) önemli olaylar olmuştu bile; ancak etkileri kalır.[337] Ne olduğuyla artık kimse ilgilenmez, fakat

muhtemelen Çin başlatmıştı. Aşırı nüfustan çaresizlik içindeki Çin, nüfussuz büyük alanlarının aşırı imrendirdiği Sovyetler Birliği'ni vurur. ABD, Rus uçakları içindeki Araplar tarafından bombalanır ve Sovyetler Birliği tarafından vurulduklarına inanır. Bu yanlış, Kuzey Yarımküre'deki tüm yaşamın sönmesine eşlik eder.

Olaylar artık ilginç bile değildir. Zira şimdi radyoaktif yayılma önlenemez bir şekilde güneye doğru hareket eder. Kısa süre sonra Avustralya'nın güney kıyısındaki en son insanlara ulaşır. Bulantı ilk hastalık belirtisidir, ardından kusma ve kanlı ishal gelir. Belki birkaç günlük iyileşme ve arkasından belirtiler geri döner. Yaşam için gerekli güç vazgeçince ölüm gelir. Basit bir bulaşma, kan kanseri kadar kolay öldürücü olabilir. Köpekler bizden sonra canlı kalacaklar, fareler bile daha uzun yaşayacak ve tavşanlar en son ölecek. Fakat onlar da ölecek. Gelecek yılın sonuna kadar orada yaşayan hiçbir şey kalmayacak.

"Kimse bunu durduramaz mıydı?" son sorudur. Cevap: "Bilmiyorum... Bazı ahmaklık çeşitlerini hemen durduramazsınız."

299

Belki de romanı böyle muazzam şekilde başarılı yapan tam da bu boyun eğme duygusuydu. Acizlik hissine herkes alışıktı. Onu iyi cilalanmış Shute'nin sıkıcı anlatım tevzi tabağında, hafif hassaslaştırılmış ve aynı zamanda tümden önlemez olarak sunmak bu başarı için pek kolay reçeteydi. Onunla yaşamalıydık, değil mi? Bugün, 1950'lerin sonunda, ABD için nükleer hedefler üç tipe ayrılıyordu: ABD için tehlike oluşturan askeri hedefler, Avrupa için tehlike oluşturan askeri hedefler ve Sovyet askeri gücünün ekonomik tesisleri. Ancak radyoaktif dökününün her durumda üreteceği genel etkiler, hedeflerin farklı tipleri arasındaki tercihi ilginç olmaktan çıkardı. Bu nedenle 1959'daki bir çalışma, tüm Sovyetler Birliği yüzeyi üzerinde "rastgele hedeflemeyi" önerdi.

Bu, nihai sonuçları olan "alan bombalanması" idi.[338]

Tahmini ölümlerin sayısı yıldan yıla yükseldi. Yüz milyon ölü artık yeterli değildi. 1960'la insanlar, tüm Doğu Bloku'nda yarım milyar ölüden çoktan konuşuyorlardı. Bir misilleme artık zorlukla kitlesel olabilirdi. Diğer birkaç milyonu öldürmek tehdidi, caydırıcılığı yok denecek kadar az artıracaktı.

Bu tür saldırıların ulusal sınırları tanımayacağı açıktı. Ne kadar uzağa yayılabileceklerini kimse öngöremezdi. Shute'un kıyamete dair görüşü, muhtemel en küçük detaya kadar iniyor gözükür. "Son Adam" hikâyesi, bir zamanlar Avrupalıların yayılmasıyla tahrip edilen ve çok iyi bilinen halkları ifade eden "son Mohikan", "son Tasmanyanlı", "son Herero" olunca, müthiş bir önem edinmişti.[339] Şimdi artık "son tavşan sorunuydu" ve artık heyecanlı bile değildi.

▶ 301

300

1958 İngiltere'nin önde gelen uluslararası hukuk uzmanlarından biri olan George Schwarzenberger, *The Legality of Nuclear Weapons* (1958, Nükleer Silahların Meşruiyeti) kitabında, İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılan yöntemlerden sonra sivil halkı korumak için daha ne kadar korumanın kaldığını merak eder.

Savaşçı ve savaşçı olmayanlar arasındaki ayrımın sistematik bir şekilde kenara itildiği açıktı. Askeri ve politik çevrelerde, büyük ve tanımlanmamış sivil gruplar şimdi yasal hedef olarak değerlendiriyor görünüyordu. Bugün birinin sivil sayılabilmesi için, kendini herhangi bir şekilde bir savaş girişimine iştirak etmekten tümden alıkoyması ve kendisi ile tüm hedef alanlar arasında hatırı sayılır bir mesafe koyması gerekmektedir.

Fakat o zaman bile, nükleer savaşın etkileri önlenemez. On

megatonluk bir hidrojen bombası, İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'ya atılan tüm bombaların toplamından beş misli daha fazla patlayıcı güce sahiptir. Ayrıca kocaman alanlar üzerine kontrol edilemez radyoaktivite yayar. Eğer böyle bir silah, kelimenin en dar anlamında sivil olanları bile esirgeyemezse ya da eğer kasıtlı şekilde sivilleri hedeflerse o zaman "nükleer silahların herhangi bir şekilde kullanımı, savaşın illegal bir şekli ve kelimenin teknik anlamında bir savaş suçu eylemi anlamına gelebilecekti."[340]

Nükleer silahların prensipte yasak olduğunu farz edelim, peki nefsi müdafaa için kullanımlarına izin verilmesi gerekmiyor mu? Eğer birileri saldırganlık savaşını başlatarak yasayı delerse, saldırılan partinin, yasa tarafından yasaklanmış da olsa kendini müdafaa etme hakkının olması gerekmiyor mu?

Hayır, cevabını verir Schwarzenberger. Eğer saldırganlığın kurbanının yasaklanmış silahları kullanmasına izin verilirse, bu, herkesi onları kullanmaya cesaretlendirecektir. Çünkü onları kullanmama, sizin kendinizin saldırgan olduğunun zimmî bir itirafı anlamına gelebilecekti.

Böylece nükleer silahların toplu şekilde yasaklanması haklı gerekçelere dayanabilecekti. Ancak dünya süper güçlerinin ölüm kalım ve dünya egemenliği mücadelelerinde böyle bir yasaklanmaya saygı göstereceklerini, biri ancak sadece rüyasında görebilirdi. İhtiyacımız olan yeni bir hukuk değil aksine yeni bir dünya düzenidir, der Schwarzenberger.

▶ 304

301

1959 "Gelecek, geçmiş kadar değişmez şekilde önümüzde duruyor." Bu ifade polis romanı yazarı Helen (McCloy) Clarkson'un *The Last Day*'inin (1959, Son Gün) özü. Adadaki ufak yazlıklarında tatilde olan küçük aileyi tanıyo-

ruz. Önceden çok defa olduğu gibi, bir politik krizi imal edilirken tanımlayan radyodaki haberleri yarı dikkatle dinlemektedirler.

Ertesi gün kör edici bir ışık pırıltısı ile uyanırlar, uzak mesafedeki patlama pencereleri paramparça eder, kapıları döver ve geriye sağır edici bir sessizlik bırakır. Telefon ve radyo çalışmaz. Suyun üstünde hiçbir gemi gözükmez, yoldan aşağı inen hiçbir araç yoktur. Radyoaktif dökününün ilk kurbanları çocuklardır.

> Cengiz Han'ın zapt ettiği şehirlerde çocuklar dahil herkesi kılıçtan geçirdiği, ya da Truva'yı kuşatmaya yelken açmadan önce Agamemnon'un çocuklarını tanrıya kurban ettiği bir barbarlık evresi vardır. Fakat bizler biraz daha masumuz. Daha iyi biliyoruz. İnsan kurbanlar talep eden tanrılarımız yok. Yine de Agamemnon'un yaptığı gibi bir çocuk değil, Cengiz Han'ın yaptığı gibi birkaç bin çocuk değil, fakat milyonlarcasını kurban ediyoruz ve bu canavarca eylem için soğukkanlılıkla yıllardır hazırlık yapıyoruz.[341]
>
> Neden bunun olmasına müsaade ettik? Bir şey için tasavvurumuz yok. İnsan tasavvur edemeyeceğine inanamaz. Bu, doğuştan mevcut bir psikolojik mekanizma - tahammül edilemez - yüzünden otomatik şekilde bellek yitimidir. Diğer önemli bir faktör korkuydu. Komünizmden öyle paranoyakça korkuyorduk ki ve korku cesaret kadar idraki da tahrip eder. Halka sadakat mi? Tümünün öldürülmesine izin verdik. Ülkeye sadakat mi? Onun bir kuşak boyunca ekilemeyecek şekilde yakılmasına ve zehirlenmesine izin verdik. Demokrasiye sadakat mi? Bir anlamda, nükleer silahlar bizi öldürmeden önce demokrasiyi öldürdü.

Bunun söylendiği gibi, hala onu söyleyecek birileri var. Fakat on yedinci ve sonuncu gün romanın kadın anlatıcısı adada tek başına kalır.

Bildiğim kadarıyla, yerküre üzerindeki yaşayan tek nesne

olabilirdim ve eğer yanlız yer yaşamı tanıdıysa, kâinatın yaşayan tek nesnesi ben olacaktım.

302

1959 Dünyanın her yerinde kadınlar direnişin bel kemiğini oluşturuyordu. İsveç'te de 1956'da İsveç atom silahının geliştirilmesine karşı ilk tutum alan Sosyal Demokrat Kadınlar Birliği oldu. O zaman İsveç halkının sadece yüzde 36'sı aynı fikri taşıyordu. 1959 Ekimine kadar nükleer silahlara karşı muhalefet, yüzde 51 ile çoğunluğa ulaşacak kadar büyüdü.

303

1959 Geleceğin romanları arasında muhtemelen en göz dolduracak olanı, insan ırkının intiharını öngörüde bulunan ve İsrail kökenli Amerikan yazarı Mordecai Roshwald'ın 1959'da basılan *Level 7*'sidir (Seviye 7).

Romanın kahramanı X-127, yerin 1400 metre altında bir sığınakta oturmaktadır, hiç kimsenin okumayacağına inandığı günlüğünü yazmaktadır.

Bir eğitim kampından düğmeye basma görevi için mühürlü ve otomatik sığınağa getirilmişti. Yemek tepsisi paldır küldür düşen bir taşıyıcı kayışla gelir, tüm bilgileri spikerden muayyen bir şahsa ait olmayan sesten alır:

> Adalet ve gerçeğin muhafızlarısınız. Ani ataklardan bizi korumaları ve misillemeye hazır tutmaları için, bizlerin muhafızlarımızı korumamız en büyük önemdedir. Seviye 7'ye indirilmenizin nedeni budur. Burada, kendiniz en küçük bir tehlikeye bile maruz kalmadan ülkemizi savunabilirsiniz. Burada, kendiniz saldırıya uğramadan saldırabilirsiniz.
>
> En sonuncunuz bu sabah varır varmaz sistem kilitlendi. Güvenli bir şekilde yer yüzeyi ve diğer altı sığınak seviyele-

riyle ilişkiniz kesilir.

X-127, bu dehşetli görevi tamamlamıştı ki, özgürlük ve demokrasi adına yerine getirmiş olduğu emirleri programlanmış çıldırmış makineden aldığını farkeder - çok geç -. Hemen demin bertaraf ettiği insanlık için korkunç bir özleme tutulur.

Günlüğü Martta başlar. Ağustosa kadar dünya 30 metre derinliğine kadar tahrip edilir. Radyoaktif sızıntı adım adım aşağı doğru seviye seviye ilerler. 9 Eylülde, uğruna savaşılacak bir şeyin, ne bölge, ne zenginlik, ne pazarlar, ama hiçbir şeyin kalmadığına işaret eden düşman, barış önerir. 27 Eylülde radyo üzerinden barışa varılır, tabi savaşın her bir tarafından ancak birkaç mağara sakini kalınca.

10/2

Eski düşmanımızın radyo cihazları durdu.

10/3

Seviye 7'deki kişiler çok kederli. Yemekten ve nefes almaktan korkuyorlar.

10/4

Daha ne kadar dayanacağız? Burada mı yaşayacağız? Aile yetiştirmek? Bu oyuklardan birinden bir insanoğlu sürünene kadar insanlığı canlı tutmak?

10/7

Nihayet bize ulaştı.

10/9

Dün cesetleri bertaraf etmek için hala çabalar vardı, fakat bugün bu işle ilgilenen kimse yok, cesetler düştükleri yerde kalıyorlar.

10/11

Bugün yaşayan kimse görmedim. Tüm bildiğim yerküre üzerinde yaşayan en son insan olabileceğimdi.

10/12

Oy arkadaşlar... insanlar... anne... güneş...

▶ 312

304

1959 Hindistan'ın en ünlü uluslararası hukuk uzmanlarından biri olan ve sonradan Uluslararası Mahkeme başkanlığı yapan Nagendra Singh, *Nuclear Weapons and International Law*'da (1959, Nükleer Silahlar ve Uluslararası Hukuk) sorunu işler. Onun da hareket noktası, İkinci Dünya Savaşı'nm sivillerin kanuni korunmasını söküp attığıdır. Hamburg gibi kocaman bir liman şehrinin kıdemli yaşlıları, çocukları ve hastaları, modern savaşın merhametsiz sonuçlarına maruz kalacaklarını muhtemelen düşünmüş olmalıydılar. Ancak, bunu kabul etmeleri gerekmişse bile ki şüpheliydi, "yine de Hamburg'un kendisinden binlerce değilse bile, yüzlerce defa daha büyük bir alanı tahrip edecek bir silahın kullanılması için hiçbir haklı gerekçe ileri sürülemeyecekti."[342]

Nükleer silahlar, savaşçılar ve savaşçı olmayanlar arasındaki artakalan ayrımları da ortadan kaldırmaktadır ve bu nedenle de uluslararası hukukla çelişmektedir.

Ya en zaruri ihtiyaç durumunda?

Ya tüm insanlığın köleleşme tehlikesiyle yüz yüze olması durumunda?

Mevcut olabilecek hiçbir acil durum, kimseye tüm ülkeleri halklarıyla birlikte imha etme hakkını vermez, diye cevaplar Singh. "Herhangi bir halkın, insanlığı kölelikten kurtarmak için tüm insanlığın kendisini imha etme gerekliliği düşüncesini ileri sürmesi gerçekte küstahlık olacaktı."[343]

Böylece Singh'e göre nükleer silahlar uluslararası hukuka göre yasaktırlar. Ancak tıpkı kimyasal ve biyolojik silahların özel sözleşmelerin konuları olmaları gibi, en iyisi pratik, yasal ve insani

nedenlerden dolayı nükleer silahların yasağını kesin bir toplu yasaklamaya dönüştürmek olacaktı.

▶ 310

305

Cezayir'de bir milyon Fransız, 9 milyon Cezayirliye hükmetti. 1954'ün Tüm Azizler Yortusu'nda [1 Kasım], Fransa'nın Hindiçin'deki yenilgisinden yarım yıl sonra Cezayirliler tüm ülkede 70 değişik yerde ayaklanma başlattılar. O zaman orada 3 bin 500 Fransız askeri mevcuttu. Yılbaşına kadar sayı 20 bine, 1955 ortalarında da 180 bine çıkarıldı. Ardından Fransa, 1956'da bağımsız hale gelecek komşu sömürgeleri Tunus ve Fas'tan vazgeçti, böylece 400 bin askerini Cezayir üzerinde yoğunlaştırdı. 1960'da Fransa elinde olan her şeyi Cezayir Savaşı'na yatırmak amacıyla Afrika imparatorluğunun gerisini - Benin, Senegal, Çad ve Yukarı Volta - teslim etmek zorunda kaldı. Böylece şimdi artık 800 bin Fransız askeri (gizli milyonlarca sempatizana rağmen) hiçbir zaman 40 binden fazla aktif destekçisi olmayan gerilla gücünü bastırmak için savaşıyordu. Fransızlar başta, Malaya ve Kenya örneğini izlediler. Şüpheli köyler zorla "model köylere" taşındı. Ülke 1800 mil boyunca döşenen mayın ve dikenli tellerle Tunus ve Fas'tan tecrit edildi. Kımıldanan her şeyin bombalar ve makineli tüfekler için meşru hedef olduğu sınır bölgelerindeki halk boşaltıldı.

Nairobi'de kullanılmış olan yöntemlerin aynısı kullanılarak başkent için yapılan muharebe 1957'de kazanıldı. Kitlesel tutuklama, cinayetler ve tecavüz, direniş hareketini kırmıştı. Bu, 1949 Cenevre Sözleşmesi'nin ağır ihlaline delalet ediyordu. Ama Fransızların Sözleşmede eli vardı ve savaş suçlularının cezalandırılmasının mümkün olmadığından emindiler.[344]

Kırsal kesimde helikopter karar verici silahtı. Uçakların

1920'lerde çatışmalara sürülmesinden çok sonra değil, yeni bir silah taşıyıcı, gerilla savaşının koşullarını dramatik bir tarzda değiştirdi.

Ocak 1959'da Cezayir'deki Fransız kumandanı olan General Challe, 20 bin paraşütçü ve yabancı lejyonerden oluşan elit gücü helikopterlerle aktarmayı organize etti. Bunlar şafakta anti-personel parçalı bombalarla vuruyor, çatışma helikopterleri tarafından desteklenen 500 kişilik gruplar halinde uçuyor, sığınaklardaki gerillaları dumanla öldürüyor, kaçan insanları havadan avlıyor ve barakalarına ancak güneş batımından önce dönüyorlardı. Mayıs 1960'la gerillaların sayısı 12 bine indi, bir düzinelik ya da daha az halde küçük gruplara bölündüler. "Kazandık" diyordu ordu. Fakat savaş hala yılda bir milyar dolara mal oluyordu. Cezayir halkını denetimde tutmak hala yarım milyon insan, 1000 uçak ve helikopteri gerektiriyordu. Savaşı kazanmış olan aynı şiddet, Fransız egemenliğinin devamını da imkansız hale getirmişti.

Cezayir Temmuz 1962'de bağımsız oldu.

306

Savaş sonrası dönem boyunca Sovyetler Birliği, - kendi vasal devletlerinin kurtuluşu için geçerli olmamasına rağmen - Birleşmiş Milletler'de düzenli bir şekilde halkların kaderlerini tayin hakkı için oy kullandı ve anti-sömürgeci kurtuluş hareketlerini destekledi.

ABD, halkların kaderini tayin etme ilkesini tüm halklar için muhafaza etmeye çalışıyordu. Ama doğal olarak aynı zamanda Sovyetler Birliği tarafından desteklenen kurtuluş hareketlerine karşıydı ve böylece sömürgeci güçleri, örneğin NATO'lu müttefiklerini destek için oy kullandı. Ve ABD, kendi kaderini tayin etmeden çok, anti-komünizm tercihini gittikçe daha fazla

vurguladı.

Tarafsız İsveç, sürekli bir şekilde Sovyet Birliği'ne karşı ve Avrupalı sömürgeci güçler için oy kullandı. Cezayir Savaşı 1955'te BM'ye geldiğinde İsveç alışageldiği üzere Fransa lehine oy kullandı. Fakat Cezayir halkını ve diğer halkları bastırmak için ne kadar büyük askeri operasyonlar gerektiyse, kurgunun küçük "terörist" grubuna karşı yapılan bir "polis eylemi" olayı haline gelmesi de o kadar berrak oldu.[345]

307

8 Şubat 1958'de Tunus sınır köyü Sakiet-Sidi-Joussef'a karşı yapılan hava saldırısı, kendi çapında yeteri kadar önemsiz de olsa, tayin edici oldu.

Olay ilgi çekti, çünkü Fransız uçakları sınırın yanlış tarafına saldırmış, tarafsız Tunus'un bir köyünü bombalamıştı. Uçaklar, Cezayir'deki Fransız bombardıman uçaklarından sığınma arayan Cezayirli göçmenlerle dolu bir köyü vurmuşlardı. Bir okul isabet almış, bütün öğrencileri ölmüştü.[346] Ayrıca göçmenlere elbise ve battaniye dağıttıkları bir anda Kızıl Haç konvoyunu da vurmuşlardı. Konvoyda görevli İsveçli Albay Gösta Heuman anlatımı Dagens Nyheter'in ilk sayfasına basıldı:

> Fransız uçakları sınır köyü üzerindeki bombalama dalışlarını 50 dakika sürdürdü. Makineli tüfek salvoları takırdıyordu, bombalar büyük bir gürleme ile patlıyordu, roketlerin yerdeki hedeflerine doğru nasıl çok hızlı bir şekilde yöneldiklerini görüyorduk.
>
> Çaresiz ve güçsüz halde orada durduk.Ardından her şey sakinleşti.Felakete uğramış şehre mümkün olduğu kadar çabuk döndüm. Tam bir dehşet sahnesiydi. Ölüler orada yatıyor, ağır yaralı insanlar yıkıntılar içinde dolaşıyordu. Çocuklar çaresizlik içinde anneleri için ağlıyor, anneler

çocuklarını ve ailelerini arıyorlardı.

Bunlar terör saatleriydi. Her şey öyle korkunçtu ki. Talihsiz kurbanlara yardım etme gücümüz ıstırap verici tarzda o kadar azdı ki. Acı çeken halkı görmek yüreklerimizi burkuyordu. Pek çoğu korkunç yaralar almışlardı.[347]

Bu, hemen hemen dört yıl süren savaş sırasında yüzlerce hatta binlerce defa olmuştu. Fakat şimdi hikâyeyi İsveç anlatıyordu. Bu, savaşı bize çok daha yaklaştırdı. Bu, İsveçlilerin gözlerini, örneğin Fransız soruşturmacıların Cezayirlilere nasıl işkence yaptıklarını anlatan Fransız gazeteci Sevran-Schreiber'in haberleri gibi diğer haberlere de açtı.

Bu tür yöntemlerin sonuçları aşikârdı, diye geçiyordu *Dagens Nyheter*'in başyazısı birkaç ay sonra.

Tüm Arap halkı size karşı döner, çünkü "bertaraf edilen" her Cezayirli, 20 isyancı yaratıyordu. Daha da kötüsü, en büyük Fransız ordusunun denizaşırıya gönderdiği yüz binlerce genç, "kök salmış ve tehditleri Fransa'ya sirayet eden bir savaşta"[348] dehşet verici bir eğitim almış oluyorlardı.

O yıl İsveç, Cezayir sorunu üzerine BM'de çekimser kaldı ve ertesi yıl Cezayir'in bağımsızlığı için Fransa'ya karşı oy kullanan ilk ve tek Batılı ülke oldu.[349]

308

1960 Bağımsızlık kazanan her yeni ülke, BM'deki güç dengesini değiştiriyordu. 1960'ta Genel Kurul, köklü değişiklik yaratacak olan Sömürge Sözleşmesi'ni onayladı.

Tüm halklar kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahiptirler, bu hakka binaen kendi politik statülerini özgürce saptar ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini özgürce devam ettirirler.[350]

Deklarasyon, çekimser kalan sömürgeci güçler dışında tüm

devletler tarafından onaylandı. 1970'e kadar öyle yapmaya devam ettiler. Ardından, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden çeyrek asır sonra, önceki sömürgeci güçler bile, 2625 Deklarasyonunda "halklar arasında güç eşitliği prensibi ve kendi kaderini tayin" için oy kullandılar. Bu, bütün üye devletleri sadece onu kabul etmek değil, aynı zamanda gerçekleştirilmesini sağlamakla görevlendiriyordu.[351]

Fakat Genel Kurul'un beyannameleri yasal bağlayıcı güçten yoksun olup, sadece "görüş ifadeleriydi". Bunun için, 1976'da yürürlüğü giren ve bütün devletler için geçerli uluslararası yasa olarak tayin eden iki insan hakları sözleşmesi üzerinde birleştiler.

309

Fakat tanımlar yeteri kadar açık değildir. "Halklar" kimlerdir? Bağımsızlıktan sonra tek halk olarak değerlendirilen eski sömürgeler, çoğunlukla birçok değişik halkı içeriyorlardı. "Kendi kaderini tayin etme" ne demektir? Önce bağımsız olan bu halkların tümünün kendi devletlerini şekillendirme hakkı var mıydı? Eğer yoksa, hangi düzeye kadar kendilerine yönetmeye yetkililer? Halkın Allah vergisi kendi kaderini tayin hakkı, devletin tam-istekli-olarak muhafaza ettiği toprak bütünlüğü hakkıyla uzlaştırılabilir mi?[352]

Avrupa sömürgeciliği tarafından bırakılan problemler, bin yılın dönüşünde halen bizlerledirler. Ancak, Avrupa artık onları bomba ile çözmeye çalışmıyordu.

▶ 17

310

1960-1961 Schwarzenberger ve Singh buzu bir kere kırmışlardı, Alman uluslararası hukuk uzmanları kürsüye çıkıyorlardı. Alexander Euler,

Die Atomwaffe im Luftkriegsrecht'te (1960, Hava Savaşı Hukukunda Atom Silahı) atomik silahların yasaklanması lehinde ve aleyhinde olan tüm gerekçeleri hayran bırakıcı ve etkileyici bir bilimsellikle sunar. Vardığı sonuç şudur: "Bir atomik savaşın korkunç tehlikelerini göz önünde tutarak, nükleer silahlar cürümünü idrak ve insan onuruna göre değerlendirecek özel bir uluslararası sözleşme gerekmektedir."[353]

Eberhard Menzel, *Legalität oder Illegalität der Anwendung von Atomwaffen* (1960, Atomik Silahların Kullanılmasının Yasallığı ya da Yasadışılığı) ile, tamamı atomik silahları yasadışı gören Arkadiev, Bartos, Bastid, Bennet, Bogdanow, Castrén, Colombos, Draper, Durdenewski, Franguilis, von Frankenberg, Greenspan, Haug, Harvey Moore, Kleut, Korowin, Koschevnikov, Linster, Neumann, Pritt, Reintanz, Sahovic, Saksena, Sauer, Spetzler, Strebel, Talensky, Vargehese ve diğer uluslararası hukuk uzmanlarına katılır.

Nükleer silahların meşruluğunu savunan uzmanlar, sivil kayıplara yol açmadan gerçekleştirilebilecek bazı olaylara, örneğin açık denizde uzakta gemi türü tamamen askeri olan hedeflere karşı kullanılabilecekleri durumlara atıf yaparlar. Fakat nükleer silahlara genelde bu özel durumlara dayalı izin verilmesi gerektiği sonucuna kimse varamaz, diyerek itiraz eder Menzel. Menzel nükleer silahların etkilerinin hemen savaşla bitmediğini, barış sağlandıktan sonra da on yıllarca en yıkıcı etkisini gösterebileceğini, hatta gelecek kuşakların etkilenebileceğini vurgular. *Nie Wieder Krieg gegen die Zivilbewölkerung. Eine völkerrechtliche Untersuchung des Luftkrieges 1939-1945, 1961* (Sivil Halka karşı Savaşa Hayır. Uluslararası hukuk açısından Hava Savaşının Bir Kovuşturması) isimli kitabında Maximilian Czesany bu ifadeyi, Hiroşima'da 1957'ye kadar her yedi yeni çocuktan birinin doğum kusurlarıyla doğduğuna dair bilgiyle destekler. Ayrıca 1046 çocuk

iskelet, kas, deri ve sinir sistemlerinde arızalara sahiptiler; 21'inin beyni ve sekizinin de gözleri yoktur. Eğer bugün nükleer silahlar kullanılsaydı, insanoğlunun genetik mirasında sebep olacakları tahribat, onları yasaklamak için yeterli nedendir.

311

1961 1961'de bu çalışmalar çıkarken, BM Genel Kurulu 1653 sayılı kararıyla nükleer silahların kullanımının uluslararası insani hukukun bir ihlali olduğunu ilan etti.

> Bu silahlar sadece düşmana değil, ama aynı zamanda genelde insanoğluna karşı yöneltilmişlerdir, dünya halkları böyle bir savaşa girmedikleri halde bu tür silahların kullanılmasının kötülüklerine maruz kalacaklar; nükleer ve termonükleer silahları kullanan herhangi bir devlet, insanlık yasalarına ters hareket etmekle ve insanoğlu ile uygarlığa karşı suç işlemekle aynı olan BM Anayasası'nı ihlal etmiş görüleceklerdir.

Nükleer güçler, kararı reddettiler ve becerebildikleri ölçüde görmezden geldiler. Eğer ilk rauntta birkaç yüz milyon insan öldürmek için çoktan planlar yapmışsanız, bir karar fazla ya da eksik, fazla bir değişiklik yaratmayacaktı.

▶ 321

312

1961 1960'ta ABD hala dünya nükleer silahlarının ezici çoğunluğunu kontrol ediyordu - bin adedi hidrojen bombası olmak üzere 10 bin adet bomba-. Bu, Sovyetler Birliği'nin sahip olduğundan en az 10 kat daha fazlaydı. ABD, ayrıca bombardıman uçakları ve diğer silah taşıyıcıların sayısında da ezici bir üstünlüğe ve Sovyetler Birliği'nin herhangi bir yerine rahatlıkla ulaşacağı üsler halkasına sahipti.[354]

Aynı yıl Eisenhower, uzlaşmacı yanı ile karakterize edilebilecek ve çıkarlara uygun yeni bir nükleer hedefler listesini kabul etti. Tam 280 askeri ve politik hedef vardı, artı 131 şehirdeki bin adet diğer hedef.[355]

Kennedy 1961 yılında başkanlığı devralınca, ordunun en son ürünü olan *The Single Integrated Operations Plan* (SIOP, Tek Parça Halinde Bütünleşmiş Operasyonlar Planı) hakkında bilgilendirildi. Bu plan, ABD'nin Sovyetler Birliği üzerindeki ezici askeri üstünlüğüne dayanıyordu ve ABD'nin nükleer silahları ilk kullanan taraf olacağı varsayımından hareket ediyordu. SIOP'ta 170'ten daha az olmayan atom ve hidrojen bombası sadece tek başına Moskova'ya doğrultulmuştu.

Plan, Çin ya da Doğu Avrupa'daki hedefleri, bu ülkeler savaşa çekilmemiş olsa da dışarıda tutma olanağı sunmuyordu. 1961'den başlayarak bugüne kadar devamla SAC'ın, havada 24 saat görev yapabilen hidrojen bombalarıyla donanımlı ve SIOP'a tahsise hazırlanmış bir miktar bombardıman uçağı vardı. Objektif bir hesapla; plana göre yerine getirilecek bir saldırı, 360 ile 425 milyon arasında insanın ölümüne neden olacaktı.[356]

313

1961 Ben kendim mutlak surette ölecekler arasında olabilirdim. 1961 baharında Çin'de Pekin Üniversitesinde öğretim görüyordum, kampüsteki öğrenci yatakhanelerinden birinde kalıyordum. Ertesi yıl, Yasaklanmış Şehre bitişik ve Komünist Parti merkezi ile Mao Zedong'un ikametgâhına sadece birkaç yüz metre mesafedeki Nan He Yuan Nan Kou'nun kenarındaki küçük bir eve taşındım. Muhtemelen Kremlin dışında dünyada hiçbir yer, o kadar çok hidrojen bombasına hedef olmazdı.

1961 Bir hükümet, kendi sivil halkı için hiçbir koruma sağlamadan her gün savaş rizikosu yaratan pervasız bir dış politika yürütecek kadar nasıl sorumsuz olabilir?[357]

Soru, Helen Clarkson'un *The Last Day*'inde (1959, Son gün) ileri sürülüyor. Bu, nükleer silahları sorgulayan ve 1961'de doruk noktasına ulaşan hareketlerle ülke üstüne ülkede soruldu. Kennedy, 25 Temmuzda bir televizyon konuşmasında Amerikan halkından aile sığınakları inşa ederek kendilerini hidrojen bombası savaşına hazırlamalarını isteyerek bunu cevapladı.

"Gelecek aylar içinde bir saldırı durumunda ailesini korumak için gecikmeden hangi önlemleri aldığına dair her vatandaşın bildirim yapmasını umuyorum,"[358] diyordu Başkan.

Aile [*Radyoaktif*] Döküntü Sığmakları (*the Family Fallout Shelter*) isimli broşürden 22 milyon adet dağıtıldı. İlk defa olarak bombalar, çocukken benim için olduğu gibi, her Amerikan ailesi için de gerçek bir madde oluyordu. Ne kadar sığınak yapabiliriz? Bunun için odamızda yer var mıdır? Onu nasıl donatmalıyız? Şiddetli bir tartışma baş gösterdi. Fakat ilgi toplayan tüm büyük şehirlerin kitlesel yıkımı değildi; soru, aile sığınağı sahibinin sığınağını yeteri kadar hazırlık yapmayan komşularına karşı savunma hakkının olup olmadığıydı. "Komşuya Ateş mi?" diye soruyordu Time, bir Şikago sakininden şu aktarma ile:

> Sığınağımı bitirince, bombaların düşmesi durumunda komşuları dışarıda tutmak için üst bölmeye makineli tüfek yerleştireceğim. Hem de bu konuda ölesiye ciddiyim. Eğer aptal Amerikan halkı kendilerini korumak için yapmaları gerekeni yapamayacaklarsa, kendi ailemin korunmasını sağlamak için sıkıntılara girdiğim sığınağı kullanmaya güç getirememe riskine girmeyeceğim.

Benzer ruh hali tüm ülkede vardı, haberini veren Time, yiye-

cek ve mühimmat tenekeleriyle dolu iyi silahlanmış ve iyi donanmış sığınakları tarif ediyordu.

315

Kennedy'in kendisi radyoaktif dökünтüye karşı yeni bir koruyucu elbiseyi tanıtan Life dergisine önsöz yazdı. Dergi okuyucularına güvence veriyordu: "Hazır olun, siz ve ailenizin yüzde doksan yedi hayatta kalma şansları var."

Tokyo'da "aile sığmaklarında" kavrulan aileler de bir zamanlar aynı mesajı almışlardı. Tüm bir halkı gerçekten korumak astronomik bir meblağ gerektiriyor ve halkın yaşamında kabul edilemez değişikliklere delalet ediyordu.

Kasım ayında Başkan'a yazılan açık bir mektupta yüzlerce profesör, bomba sığınaklarının yanlış güvenlik duygusunu teşvik ettiğini söylüyorlardı. "Sığmak programı satın alarak korunma olmaz ve bu münasebetle bir nükleer savaşı göreceğimize inanarak, savaşın muhtemelliğini artırıyoruz."

Sosyal antropolog Margaret Mead, aile sığınağını Amerikan idealinden uzak uzun bir evrimsel ürün olarak gördü. ABD artık güvenlikli bir dünya, hatta bir ülke ya da bir şehir kurmaya çalışmıyordu. Hayır, bunun yerine aile kendi içine çekilerek bir aldatıcı güvenlik aradı ve kendini dünyadan soyutladı. Bu hat üzerindeki son istasyon, nükleer ailenin nükleer silah saldırısında daldığı ve kendini örttüğü yerdeki küçük delik oldu. "Silahlı ve bireyci sığmak, başkalarına güven ve onlara karşı sorumluluktan ricatın mantıki bir sonudur." (Henriksen, 1997).

316

ABD'de aile bomba sığınakları üzerine tartışma sürerken, Philip Wylie oturdu ve Triumph'u (1963, Zafer) yazdı. Wylie, hidrojen bombası patladığında gerçekte neler olacağını yazdı.

Ateş topu yeryüzüne yaklaşınca, gökdelenlerdeki çelik erimeye başlar ve gökdelenler yıkılır. Fakat yere değmeden önce hem binalar, hem de zemin buharlaşır ve milyonlarca ton beton ve temel kayaları köpüren beyaz ışığa dönüşür. Aynı zamanda patlamanın merkezinden radyoaktivite ışık hızıyla bütün yönlere yayılır, bir mil genişliğindeki alanda henüz sönmemiş tüm yaşamı tahrip eder. Hepsinden en kötüsü ışığın çakmasıdır. İsteksizce, herkes onu görür, gözleri kırıştırmak için bile zaman yoktur. Onu her görenin retinası tümden yanar ve artık ilelebet kördürler -dört beş mil öteden sadece bir an için gözleri çarpsa bile. Erkekler, kadınlar ve çocuklar ani bir acı duyar ve yana yıkılırlar - fakat artık çok geçtir. Binlerce mil kare menzili içindeki korunmasız gözlerle pilotlar uçakları içinde kör olurlar, otobüs şoförlerine, tren makinistlerine ve araçları içindeki sıradan şoförlere ve başka herkese de aynısı olur. Artık göremezler. Bir daha asla görmeyecekler.

Bu, bu silahın tahrip edici kapasitesinin sadece küçük bir parçasıdır. Hamburg, Dresden ve Tokyo'da şans eseri üretmeyi başardıkları alışılmış eski ateş fırtınası gibi hala göz önünde bulundurulması gereken ateş fırtınası vardır; fakat bu defaki, Moskova ya da Pekin gibi büyük bir şehri önlenemez bir şekilde *krematoryuma* (ölü yakma fırını) çevireceğinden tümden emindir. Aynı zamanda öteki ateş fırtınalarının yerküre üzerindeki yüzlerce, binlerce ya da yüzbinlerce diğer şehirleri yakıp kül haline getireceğinden tümden emindir.

Ve en son radyoaktif dökününün gözönüne alınması gerekir. En ağır parçalar bir saat sonra düşer, ardından hafifleri düşer ve en sonunda görünmez olanları. Bir tek bomba bin mil karelik alana radyoaktif toz yayar, birkaç gün ya da hafta içinde bu alandaki tüm sular, yiyecekler ve diğer nesneler öldürücü zehre dönüşür.

Ateş topu içinde buharlaşanlar, radyasyonla ölenler, ışığın çakmasıyla kör olanlar ya da ateş fırtınasıyla yananların aile sığınaklarında radyoaktif tortudan yaşamda kalma şansları olabilir, ama eğer beklentilerin tersine tortu sınırlı bir alan içinde kalırsa.

317

Böyle silahlar neden gereklidir? Böyle bir savunma sistemi nasıl savunulabilir? İyi, der Wylie, komünizmin kötülükleri özgür dünyanın asla anlamayacağı kadar derindir. "Hitler milyonlarını öldürdü, Stalin de kendi on milyonlarını. Grovsky [Khrushchev] temel ve ana Kızıl amaç olan dünya hegemonyası için, birkaç bini dışında kendisininkinin de tümü olmak üzere bir milyar ve daha da çok insanı imha etmeye karar verebilir."

Wylie'nin hikayesinde yaşamda kalan son insanların özgürlüğün bedeline değdiğini düşünmelerinin nedeni budur. Sığınakta derinde bazı Amerikalılar, Kuzeyde Kanada'dan Güneyde Meksika'ya kadar tüm Kuzey Yarımküre'nin bir tek yığın mezarlığı haline geldiğini ve Doğuda, Avrupa'dan Çin'e kadar halkın imha edildiğini duyuran bir Avustralya radyo yayınını dinlemektedirler. "Tüm bu bölgede kalan tek kişilersiniz." İnsanlar bundan böyle özgür ve eşit olacaklar."

"Bunun için dünyanın yarısını imha et. Buna değer mi, öyle olsa bile, belki, ne?"

"Biraz bedel!"

"Doğru... Slavlar, Japonlar gitti. Çoğu Çinli gitti. Devamlı bir serbestlik ve bireysel eşitlik için gayet yüksek bir bedel. Öyle de olsa, ödendi."

318

1962 Philip Wylie geleceği tasavvur ederken, SSCB o zamana kadar olan patlamalardan daha büyük

elli tonluk bir süper bomba patlattı. Bu tek bomba, 4000 adet Hiroşima'yı içeriyordu. 50 megatonluk bomba, ABD ve Avrupa'da çoktan abartılıyor olan Sovyetlerin askeri gücü hakkında yanlış bir intiba yarattı. Yağmaya başlayan uydu fotoğraflarından anlaşıldığı kadarıyla Amerika'nın nükleer silah üstünlüğü evvelce inanılandan bile çok daha da eziciydi.

Küba füze krizini o kadar tehlikeli yapan da buydu.[359]

Genelde inanıldığı gibi eğer her süper güç karşıtını imha etme gücünde olmuş olsaydı, SSCB nükleer silahlarını Küba'ya zor yerleştirirdi. ABD şimdi ya da daha önceden Sovyetler Birliğine komşu bütün müttefiklerinin topraklarına - Büyük Britanya, Almanya, Türkiye, İtalya, Japonya - nükleer silahlar konumlandırmıştı. Fakat şimdi ABD ve Sovyetler Birliği eşit güçte değillerdi. Sovyetler'in kıtalararası savaş kapasitesi halen en aşağı düzeydeydi. Sovyetler'in ABD'ye karşı nükleer ateş gücü o kadar güçsüzdü ki, iki katma ve belki de Küba'daki üslerle üç katma çıkarılması gerekecekti.

Bu üslerin Ruslar için bu kadar önemli olmasının nedeni buydu. Ve ABD'nin bunlara tahammül edememesinin de nedeni buydu. Ekim 1962'de dünyanın imhaya doğru birkaç gün için tam sürüklenmesinin nedeni de budur. Bombardıman uçaklarının kanatlarında taşınan ya da ateş için silolarında hazır bekleyen yüz binlerce Hiroşima'nın hedeflerinden birkaç saat belki de birkaç dakika uzakta havada oldukları düşüncesiyle oturuyor ve titriyorduk.

319

Beyaz Saray'daki kayıtlara teşekkürler, Kennedy ile askeri ve siyası danışmanları arasında Küba krizi üzerine olan tartışmaları bugün satır satır takip edebiliyoruz.

Genelkurmay şefleri doğrudan askeri eylem önerdiler. Ablu-

kalar ve ekonomik yatırımlar "Münih yatıştırması" gibi olacaktı, diyordu LeMay.[360] Ruslar, ABD donanmasına karşı hava saldırılarıyla cevap vereceklerdi, öyle ki bir abluka bile ABD aleyhinde koşullarda doğrudan savaşa yol açacaktı. "Hemen şimdi doğrudan bir askeri müdahale dışında herhangi bir çözüm göremiyorum," diyordu LeMay.

Kısa süre sonra, kayıt teybi dönmeye devam ederken generaller, birkaç dakika için odada yalnız başlarına kaldılar. LeMay'ı tebrike atıldılar.

Kimliği tanımlanmayan bir general. "Halıyı tam da onun [Kennedy] altından çektin. Lanet olsun!"

General Shoup: "[Kennedy] nihayet 'tırmandırma' kelimesinin üstesinden geldi. Tüm oyundaki tek kahrolası şeydi. Gir [net değil] ve her lanet olasıyı hallet. Birileri onları [ABD yönetimi] lanet olası şeyi bölük pörçük yapmaktan alıkoymalı. Bu bizim sorunumuz. Gir oraya ve roketlerle tatmin et kendini. Oyuldun. Gir oraya ve [roket –ç.n.] kaldıracıyla tatmin kendini. Oyuldun, oyul-dun, oyuldun. Lanet olası şey, ne yapıp yapıp ya o... çocuğu yaparlar ve bunu doğru yaparlar ve bu lanet olası oyunu bırakırlar."[24*]

320

"Ağır misilleme" yoktu. Kennedy, eli tetikte generallerini kontrolde tutacak kadar güçlüydü. Khrushchev geri çekilmeyi kabul edecek kadar mütevazıydı. Nükleer silahlarını Küba'dan eve götürdü ve Kennedy'in Amerikan'm aynı nükleer silahlarını Türkiye'den geri çekeceğine dair gizli olarak verdiği sözünden tatmin oldu.

İnsanoğlu tekrar nefes alabilirdi. Cuvier tarafından öngörülen nihai imhaya ulaşmak için hala alınacak küçük bir yolumuz vardı.

321

1962 1962 Küba Füze Krizi, nükleer silahlara olan direniş havasını boşalttı.[361] Bir şey olmamadan kaynaklanan rahatlama, sezilemez bir tarzda bir şey olmayacağı hayaline girme gevşekliğine yol açtı. Hakikatte Vietnam'a atılıyor olan bombaları protesto etmek, tüm insanoğlunu imha ile tehdit eden bombayı protesto etmekten daha hayati önemde gözüküyordu. Ancak şimdiye kadar tehditten başka bir şey değildi. Vatikan İkinci Konseyi o dönem (1962-1965), İsa'nın elastiki misillemeye karşı ağır misilleme hakkında ne düşünmüş olacağını tartışıyordu. Cevap işin özüne dokunuyordu. "Tüm şehirleri ya da çok geniş alanları ayırım gözetmeden tüm halkıyla birlikte imhaya yönelen herhangi bir savaş eylemi, Tanrının ve insanın kendisine karşı bir suçtur. Kesin ve tereddütsüz şekilde, mahkumiyete layıktır."[362]

▶ 339

322

1964 1964 yazında karım ilk bebeğine hamileydi. Göbeğinin kavisleri ve karnındaki çocuğun hareketleri tüm varlığımıza nüfus eden erotik bir neşe dalgası oluşturuyordu. Karşılaştırmalı literatür konulu tezimi hazırlıyordum ve savımın tüm parçaların bir araya getirileceği noktaya dayanmıştım. Şahane zamandı ve Tonkin Körfezinde oldukça tuhaf bir takım şeylerin olduğunu ancak göz ucuyla fark edebildim.

Dünyanın en güçsüz donanmalarından biri olan Kuzey Vietnam donanmasının, dünyanın en güçlü donanması olan Amerikan donanmasına karşı gerekçesiz saldırılarını tekrarlamayı artırdığı söylendi. Lyndon Johnson, Vietnam deniz üslerine hava saldırılarıyla cevapladı. Kongre, olaydan sonra Başkan'ın kararını onayladı ve "gerekli tüm önlemleri"[363] alması için ona genel yetki

verdi.

"İlginç" diye düşünüyordum, lakin hadise geçmişe ait bir şey gibi gözüküyordu. Oğlumuz Eylülde doğdu. Bebek kakası ve anne sütünün tatlı kokusu birden daireyi doldurdu. Tezimi yazarken, (bir İsveç geleneği olarak) onu tüm kış balkonda uyuttum. Ağladığında üzerinden karı aldım, içeri götürdüm, kucakladım, okşadım. Bezini değiştirdim, karnını ovarak gazını aldım, uyuyunca dışarıya tekrar kara koydum ve çalışmaya devam ettim.

323

Bugün artık biliyoruz ki, Amerikan askeri planlamacıları o dönem "ağır misilleme" konseptinden şüphe duymaya başlamışlardı. Öyle ağır olması artık gerçekçi gözükmüyordu. Eğer somut problem Kuzey Vietnam'ın *FNL* (*Ulusal Kurtuluş Cephesi*) denen isyancı gücü destek amacıyla sınır üzerinden Güney Vietnam'a kaçak silah sokması ise, bu durumda yeryüzü üzerindeki tüm yaşamı imha ile tehdit etmek biraz fazla gibi gözüküyordu. Planlamacılar yeni ve daha elastiki bir strateji aramaya başladılar. CINCPAC OPLANS 37-64 şeklinde biçimlenen plan üç aşamalı olup, bombalama uçakları kullanarak kaçak silah ulaşımını durdurulacaktı.[364]

Birinci aşamada sınırın güney tarafında kaçakçıları bombalamak için Güney Vietnam'a B-57'ler gönderilecekti. İkinci aşamada bombalama sınırın kuzey tarafında yapılacaktı ve her bombalama, FNL'in Güney Vietnam'daki özgül eylemlerinin karşılığı olarak savunulacaktı. Dünya buna alıştığında, üçüncü aşamada ise genel misillemeye girişilecekti ve bu, bombalama olaylarının normal bir hali görülecekti. Hem Kuzeydeki, hem de Güneydeki Vietnamlılar kendilerini bombalamaya ayarlayabileceklerini kısa süre içinde öğreneceklerdi; eğer silah kaçakçılığı artarsa, baskınlar artacaktı;

azalırsa baskınlar azalacaktı ve tümden dursaydı bombalama da duracaktı.

Yeni misilleme planının elastiki olması bundandı. Ağır misillemeden çok daha uygundu ve bu nedenle de fiiliyatta daha korkutucu olması umuluyordu.

324

1964 Bu plan, 1964 baharı kadar erkenden yerine kondu. Ancak problem şuydu: Kongreden geçirilecekti. Güney Vietnam'ın bombalanması çoktan zor bir sorun olmuştu, çünkü Vietnam halkından çok, CIA tarafından seçilen Güney Vietnam hükümeti adına yapılacaktı. Kuzey Vietnam'ın bombalanması bir savaş eylemi olacaktı, bu da mutlak şekilde Kongrenin onayını gerektirirdi. Kongre soracaktı: Bu yeni bir Kore Savaşı olmayacak mı?

Böylece Amerikan kruvazörüne olan mükerrer Kuzey Vietnam saldırıları tam da uygun anda geldi. Amerikan gemisinden hiçbir yaralı dahi rapor edilmediği bir gerçekken, ona saldırılması inkar edilemez bir küstahlıktı. Kongrenin geçmesine onay vermemesi bir hakaret olacaktı. Başkan, birkaç ay önce CINCPAC OPLANS 37-64'ün taslağı yapılırken hiç de mümkün olmayan bir imtiyazla, hem de derhal donatıldı.

325

1965 Tam plana göre, 1964 sonbaharında 30 adet B-57, Güney Vietnam'da Bien Hoa'ya hareket etti ve sınırın güneyini bombalamaya başladı.[365]

1 Kasımda FNL gerillaları, Bien Hoa üsüne saldırdı ve yerdeki 27 adet B-57 bombalama uçağını imha ettiler. Amerikalılar, Kuzey Vietnam'a karşı misillemede bulunmak için bundan daha uygun bir gerekçeyi zor bela bulabilirlerdi.

Ancak birşey olmadı, çünkü başkanlık seçimi yaklaşıyor, atmaca pozlu Cumhuriyetçi Barry Goldwater'e karşı Lyndon Johnson, güvencin olarak kazanmaya çalışıyordu. Vietnam Savaşı'nda yer almak istemeyen Amerikalılar, Johnson'a Amerika tarihinin en büyük zaferlerinden birini verdiler. Johnson açılışı yapar yapmaz, "gerekli tüm önlemleri" almaya başladı. Hem de tam plana göre; Kuzey Vietnam Şubat 1965'te ilkin Kuzey Vietnam'daki Amerikan üssüne yapılan özgül saldırıya karşı özgül misilleme olarak bombalandı.

Martta dünya duruma alışmış ve bombalama normal olmuştu. Arkasından güney bölgelerinden başlayarak Kuzey Vietnam'ın sistematik tahribini hedefleyen *Seyyar Gök Gürlemesi Operasyonu* (*Rolling Thunder Operation*) başlatıldı. Aynı zamanda Amerikan denizcileri, Da Nang ve diğer hava üslerini korumak amacıyla karaya çıktılar. Bu, Amerikalıların kamplarında pasif bir şekilde oturup saldırı beklemelerini umut etmenin uygun olmadığını kısa sürede berrak hale getirdi. Saldırgan olmak için takviyeye ihtiyaçları vardı ve bunu aldılar da. ABD askerlerinin sayısı yükselirken, Kuzey Vietnamlıların da yükseldi ve onlar da düzenli asker göndermeye başladılar. Aralık 1965'te Vietnam'da, 100 bin FNL ve 50 bin Kuzey Vietnam askerine karşı savaşan Amerikalıların 184 bin adamı ve onlara yardımcı 570 bin Güney Vietnamlı vardı.[366]

Bu safhalardan her biri, Kongrenin Başkanı çoktan yetkilendirdiği "gerekli önlem" olarak nitelendirildi. Böylece seçim sonuçlarına, savaş ilan edilmemesine ve başka Kongre kararları olmamasına rağmen, ABD tarihinin en felaketli savaşının içine kaydı.

▶ 328

326

1965 Stimson'un alınmasına yardım ettiği karar tanımlaması kabul edildi ve tartışılmaz gerçek haline geldi. Bu, tarihi araştırmalar onu kemirmeye başlamadan yirmi yıl önceydi.

Çıkışı yapanlardan ilki, *Atomic Diplomacy* (1965, Atom Diplomasisi) ile Gar Alperovitz idi. Alperovitz, Strategic Bombing Survey ile aynı sonuca ulaştı: "Savaşı sona erdirmek ve hayatı korumak için atom bombasına ihtiyaç yoktu." Fakat Soğuk Savaş sırasında bu sonuç o kadar tartışılmalı duruma geldi ki, Alperovitz, tezlerini "inandırıcı değil, abartılı ve ispatlardan yoksun bulan"[367] meslektaşlarının hücumlarına maruz kalacaktı.

327

1965 Aynı yıl Kenzaburo Oe'nin *Notes From Hiroshima*'sı (1965, Hiroşima'dan Notlar) ve Masuji Ibuse'nin *Black Rain*'i (1965, Kara Yağmur) ile bomba, Japon literatüründe önemli bir tema haline geliyordu.[368] Kendisi Hiroşima'da olmayan Ibuse, dokümanter gazetecilik malzemelerini kullanır. Kahramanlarından biri olan Shigematsu, bombadan iki gün sonra aynanın önünde durmaktadır:

> Sargıyı yerinde tutan yapışkan sıvıyı parça parça araladım ve dikkatlice kumaşı kaldırdım. Yanmış kirpikler, yanan bir yün parçasından kalan lekeler gibi küçük siyah topaklara ayrılmıştı. Tüm sol yanak siyahımsı mor bir renk almıştı, yanan deri ondan ayrılmadan et üzerinde kuruyor, böylece tüm yanakta sırtlar oluşturuyordu. Sol burun deliği tarafı sirayet etmişti, üstteki kurumuş sert kabuğun altından taze irin geliyordu. Yüzümün sol tarafını aynaya çevirdim. Bu benim kendi yüzüm olabilir miydi? Hayret ettim. Kalbim bu düşünceyi vuruyordu ve aynadaki yüz gittikçe garip hale geliyordu.

Bükülmüş deri parçasının sonundan bir küçük parçayı tırnaklarımın arasına aldım. Hafifçe çektim, biraz incitti, o zaman en azından anladım ki bu benim yüzümdü. Deriyi bir zamandır yaptığım gibi küçük küçük kaldırırken bu gerçek üzerine derin derin düşünceye daldım. Eylem bana, çıkmayı isteyen gevşek bir dişi hafif bir dürtü ile halletme benzeri, aynı anda acıdan nefret etme ve ondan hoşlanma gibi ilginç bir çeşit zevk verdi. Kıvrılmış bükülmüş tüm deriyi soydum. Sonunda, burun deliğimin yan tarafında yapışmış sertleşmiş irin topağını tuttum ve çektim. Önce tepeden başlayarak söküldü, ardından birden temiz oldu ve sarı akıcı irin bileğimin üstüne damladı.[369]

Milyonlarca Japon kendilerini Ibuse'nin aynasında gördü. Ibuse'nin şahaseri İngiltere'de 1971'de çıktı, fakat 14 yıl sonraya kadar Birleşik Devletler'de çıkmadı. Nobel Ödülü sahibi Oe'nin Notes From Hiroshima'sının Japon ve Amerikan basımları arasında üç on yıl vardı.

▶ 351

328

İki taraf, Vietnam'da tümden ayrı bir savaş veriyorlardı. ABD, Hitler ve Stalin'in yönetimi altında milyonlarca insanın kitle kıyımına yol açan, ardından Doğu'ya kadar yayılmış, Çin'i, Kuzey Kore'yi ve Kuzey Vietnam'ı yutmuş ve şimdi de neredeyse Güney Vietnam'ı ve belki de tüm Güneydoğu Asya'yı fethedecek olan totaliter tiranlığa karşı savaşıyordu. 1930'larda demokrasilerin işini görmek Hitler'e düşmüştü, ABD başbelasını ancak Kore'de kontrol altına almıştı. Şimdi de bugünün Amerikalıları - yozlaşmış ve halk desteğinden yoksun da olsalar -, Güney Vietnamlı yoldaşlarını hayal kırıklığına uğratmamalıydılar, çünkü Asya'daki son ileri özgürlük karakoluydular.

FNL ve Kuzey Vietnam, 19. yüzyıl ortalarında Fransa'nın ülkelerini işgal etmesinden beri yabancı egemenliğine karşı savaşıyorlardı. Güney Vietnam rejimi - Vietnam halkı için en iyisiydi - Fransızlar, Japonlar ve şimdi de ABD tarafından kurulan uydu devletlerden bir tanesiydi sadece. FNL ayaklanması, 1885 ayaklanmasıyla başlayan ve 1930 Yenbai ayaklanmasıyla ve Japonlara ve sonra da Fransızlara karşı direnişle devam eden uzun mücadele dizisinden bir tanesiydi. Bütün bu ayaklanmalarda Vietnamlılar, kanlı bir şekilde yenildiler ya da müzakere masasında aldatıldılar. Ama bu defa özgürlüklerini geri alana kadar dayanacaklardı.

329

1965 Kuzey Vietnam'a karşı saldırı başlamadan birkaç gün önce, emekli hava generali Thomas Power tarafından yazılan *Design for Survival* (1965, Yaşamda Kalma Taslağı) kitabı çıktı. Power, Vietnam'da zafer yolunu açmak için ABD'nin nasıl kolay bombalayabileceğini tanımlarken, Amerikan askeri önderliğinin tümü için konuşuyordu: "Komünistler, Güney Vietnam asilerine desteği çok pahalı bulup bunu durdurmayı kabul edene kadar bu stratejiyi devam ettirecektik. Böylece Güney Vietnam'daki çelişki birkaç gün içinde lehimize sonuçlanmış olacaktı."[370]

Ancak bu hiç de o kadar kolay değildi. Aralık 1965'te Amerikalılar, Rolling Thunder'in yanlış olduğunu kabul etmek zorunda kaldılar.[371] Yollar ve köprüler düşmanları tarafından tamir edildi, küçük ölçekli kaçak silah nakliyatını durdurmak bir yana, yerine şimdi artık düzenli bir şekilde askeri nakliye yapıyorlardı.

Bombalama Kore'de başarısız olmuştu ve şimdi Vietnam'da da başarısız olacaktı. Amerikan hava gücü kâhini Alexander de Seversky, bunu daha 1942'de görmüştü: "Gelişmemiş bir ülke ya da bölgeye karşı havadan yürütülen topyekün bir savaş hemen

hemen beyhudedir; bu en modern uygarlık tipine karşı genellikle etkili olan en modern silahın garip özelliklerinden biridir."[372]

330

Ama eğer bombardıman uçaklarınız varsa, onları kullanmak için her zaman gerekçe bulabilirsiniz. Kuzey Vietnam'a karşı başlatılan hava savaşı, psikolojik harbin bir şekli olarak görülüyordu. Bombaların ABD'nin kararlılığını göstereceği, Güney Vietnam hükümetine cesaret vereceği ve Güney Vietnam'daki durum üzerinde istikrar verici etkilerinin olacağı umut ediliyordu.

Bombalar ayrıca Hanoi ile iletişimin bir yoluydu. Cesetler ve yıkım, FNL'e destek için Kuzey Vietnam'ın fiziki kapasitesini azaltamazdı; tersine "rahatsızlıklarının bir ölçüsü" oluyorlardı.[373]

331

1965 Mükerrer çağrıştırılan bir ima, bombaların geniş bir oyunun parçaları olduğuydu. Ayrıca bombalar görüşme masasında güç kazandıran kredi olarak da görülüyordu. "Nitekim eğer müzakerelere başlamak için bombalamayı durdurursak, tatminkar nihai anlaşmaya gerekli imtiyazlar için ödeyecek kadar sikkemiz olmayacak."[374]

Uluslararası politikada, Vietnam'ı bombalamanın gerilla harbinin uluslararası fiyatını artırdığı küresel bir pazar gibi görüldü. Gelecekte bu tür maceralara girişmeyi düşünenlerin, Amerikan bombalarının sebep olduğu çok yüksek masrafları her zaman hesaba katmaları gerekecekti. Vietnam'daki yerel bombalama bir kayıp olmasına rağmen, küresel olarak halen ABD'ye yarar sağladığı şeklinde sunulabiliyordu.

1965-1967

1 Kasım 1965'te Norman Morrison isimli genç bir Quaker*, Pentagon'da Savunma Bakanlığının pencerelerinin önünde kendini yakarak öldürdü.

Robert McNamara anılarında (1995), Amerikan halkının aldatılarak içine itildiği savaşla ne kadar derin ve keskin hislerin yükseldiğini başta gerçekten anlamadığını anlatmaktadır. Kendisi bütün duygularını içine kapar ve kimseyle konuşmaz. Kendi sessizliğinden karısı ve çocukları ondan uzaklaşırlar. Caddede ona rastlayan halk olanak bulduğunda ona tükürür, öfkeli öğrencilerden kaçmak zorunda kalır.

1967 yazında McNamara, tüm halk imha edilmeden, hiç bir bombalama artışının Kuzey Vietnam'ın FNL'e desteğinin durdurulamayacağını fark ediyordu; ancak "kimse bunu teklif edecek sorumlu pozisyonda değildi." Belki kimse bunu açık önermedi, ancak ordu tarafından dayatılan talepler Birleşik Devletleri nükleer savaşın içine itecekti. Generalleri için, süperşahin McNamara içli bir güvencindi.

Verdiği savaş ona iğrendirici gelmeye başlamıştı, diye yazıyordu:

> Belki pek çok Amerikalının ve dünyada pek çok kişinin, ABD'nin aşmasına izin vermeyeceği bir sınır olabilirdi. Küçük ve geri kalmış bir halkı sınırları sıcak bir tarzda tartışılan bir konuda boyun eğdirmek için sürekli döverken, haftada 1000 savaşçı olmayanı (*sivili*) öldüren ve ciddi şekilde yaralayan dünyanın en büyük süper gücünün görüntüsü, hiç de hoş bir görüntü değildi.[375]

---

* Şiddete karşı olan bir Hıristiyanlık mezhebi (Religious Society of Friends – Dindar Dostlar Cemiyeti) ya da bu cemiyetin mensubu.

333

Bir FNL askeri, B-52'lerin alan bombalanmasını "sanki ormanı kesen ve dev gibi ağaçları ot gibi biçip yere düşüren bir tırpandı" şeklinde tanımlıyordu.

> Dayandığınız yere, evinize, sığınağa geri gelecektiniz, orada açıkça bir şey kalmayacaktı, ucu bucağı olmayan kraterlerle tam oyulmuş tanımlanamaz bir manzara. [376]
>
> Bu saldırıların yarattığı korku korkunçtu. İnsanlar pantolonlarına işiyor, kirletiyorlardı. Onları sığınaklarından sanki çıldırmışlar gibi görünen kötü bir titremeyle çıkarken görecektiniz.

Öyle de olsa, en çok korkulanları patlayıcı bombalar değildi. Yeni bir çeşit bomba vardı: Binaları ve askeri malzemeleri tahrip etmeyen, sadece yaşayan şeylere yöneltilen ve temel amacı halkı öldürmek olan yeni bir çeşit bombaydı bu.

▶ 34

334

İhtimaller, Kore Savaşı sırasında fark edilmeye başlamıştı. ABD, aleni sınırsız insan kaynakları olan bir Asyalı düşmanla yüz yüze idi. "Asya yığınlarına" kitlesel yıkıma tekabül eden bir silahla meydan okumak gerekirdi. Ardından "kontrollü parçalama"[377], nükleer silahların taktik amaçlı kullanımına bir alternatif haline geldi. Patlamayla oluşan dağılımla mümkün olan en çok sayıda insan öldürmek için tam doğru büyüklük, miktar ve sürat parçacıklarına bölünen patlayıcı ile dolu bir teneke kutu.[378]

Bu prensip, başta M26 el bombasının yapımına uygun düşüyordu. Saniyede bir kilometreden hızlı yayılan aynı büyüklükte binden fazla parçayı patlamayla fırlatıyordu.

Bu gelişmenin zirvesi, çok korkulan "salkım bombası" CBU-24'ler ile Vietnam'da başarıldı. Bomba, havada açılan bir teneke

kutudan büyük miktardaki küçük bombayı geniş bir alanın üzerine yayarak atıyordu. Bunlar patladığında toplam 200 bin adet çelik topu bütün yönlere atıyorlardı.

B-52'ler alan bombalaması yapınca, önce "yapıları açmak için" patlayıcı bombaları, sonra içindekileri yakmak için napalm ve en sonunda yananlara yardıma koşanları öldürmek için CBU-24'leri atıyorlardı.[379] Bazen de tehlikenin geçmesinden evvel - ya da öyle düşünerek - oraya yönelenleri öldürmek için zaman ayarlı salkım bombaları atılıyordu.

Savaştan sonra Pentagon, B-52'lerden 1966-1971 döneminde bu tip bombadan neredeyse yarım milyonun atıldığını ve bunların sadece yaşayan hedeflere yöneltildiğini rapor etti. Bu, toptan 285 milyon küçük bomba ya da Hindiçin'deki her erkek, kadın ya da oğlan ve kız için yedi bomba demekti.[380]

335

Vietnam Savaşı sırasında kullanılan ve çok korkulan diğer bir bomba tipi, "*Fuel Air Explosive*" (FAE, Patlayıcı Hava Yakıtı) idi. Bir tipik FAE, tam uçucu ve kolay alev alır gazla dolu BLU-73 olarak adlandırılan üç adet 45 kiloluk bombayı içeren bir fıçıdan oluşuyordu.

Helikopter ya da yavaş giden bir uçaktan atılan fıçı açılıyor ve içindeki bombaları bırakıyordu. Her bomba yere değince 15 metre genişliğinde bir duman bulutu oluşturuyor ve aynı miktardaki TNT'nin beş katı kadar fazla güçle infilak ediyordu. Ayrıca gazın mağaralara, tünellere ve sığınaklara nüfus etmesine zaman yaratmak için patlama geciktirilebiliyordu. Yarattığı etki, esas olarak bir gaz vanasını açmak, odaya dolmasını beklemek ve ardından bir sigara yakmakla aynıydı.

Arzu edildiğinde FAE bombalarının konvansiyonel silahlarla taktik nükleer silahlar arasında köprü oluşturacak tarzda büyük

yapılmaları da mümkündür.[381]

336

1968 FNL'in Ocak 1968 Tet Taarruzu, ABD'ye yeni bombalarından epey miktarda kullanma fırsatını verdi. Nihayet ezeli ele avuca geçmez düşman 64 bölge merkezi, 36 eyalet merkezi ve ülkenin başşehrinde muharebeye girmişti. Nihayet Amerikan'ın süper üstün ateş gücü olaya karar verebilecekti.

Fakat askeri zaferler her zaman politik kazanımlar getirmiyordu. İngilizler Malaya, Aden ve Kenya'da askeri zaferlerin tadını çıkarmışlardı, Fransızlar bile Cezayir'de askeri zaferler elde etmişlerdi. Fakat kaybedenler kazanmıştı.

Tet Taarruzu, Johnson yönetimi için bir politik felaket oldu, çünkü savaş hakkında o zamana kadar yalan söylemişlerdi. Savaşın olmadığını söylemişlerdi. Şimdi herkes savaşın olduğunu görüyordu. Hep savaşın neredeyse kazanılmış olduğunu söylemişlerdi. Şimdi rapor edilen gerçek bir zafer vardı, ama kimse inanmadı. Halk gözleriyle gördüğüne inanıyordu. Yarım milyon Amerikan askeri, FNL'nin Saygon'daki Amerikan Büyükelçiliğine saldırmasını önleyememişti. Bir intihar denemesinin böyle başarı sağlaması seyrekti.

337

1968 Geriye bakıldığında; komünist tiranlığın Paris'i baştan çıkardığı ve tüm bir gençlik kuşağının mutlu Maoistler olduğu 1968 yılı, çılgınlık yılı olarak adlandırılır.

Fakat 1968 yılı sadece Paris Baharı değildi, ama aynı zamanda Prag Baharı'ydı da. Solzhenitsyn'in *Cancer Ward*'ı (Kanser Koğuşu) yayınladığı ve Sovyet hidrojen bombasının mucidi Sakha-

rov'un rejime direnmeye başladığı yıldır.

1968 Vietnam gösterileri yılıydı. Göstericilerin yücelttikleri komünizm değil, halkların kaderini tayin hakkıydı. Kınadıkları demokrasi değil, bombalardı. Sonunda Lyndon Johnson, Kuzey Vietnam'ı bombalamayı durdurma sözü verdi.

338

1969 Kuzey Vietnam'ın bombalanmasının durdurulmasının kamuoyunu tavlamaktan başka bir şey olmadığı anlaşıldı. Açıkça, elastiki misillemenin 1968 ve 1969'da 230 adet bin bombanın atıldığı Laos'a kaydırıldığı anlamına geliyordu. Amaç FNL'ye olan askeri ulaşımın durdurulması olarak ileri sürüldü. Ancak sonuç: Jars Ovası'ndaki elli bin ve kuzey Laos'ta diğer yüz bin çiftçinin yıkımı oluyordu. BM gözlemcisi George Chapelier'in gözlemi şunlardı: "Ayakta duran bir şey kalmamış. Köylüler siperlerde, oyuklarda ya da mağaralarda yaşıyordu. Çiftlik işini yanlız geceleyin yapıyorlardı. İstinasız tüm köyleri yıkılmıştı."[382]

Yasa kitabı tabii ki sivillerin bombalanmayacağını söylüyordu. Ordu için yasalar izlenmesi gereken normlar değildi, aksine çözümü gereken problemlerdi. 1969'un Ağustosunda CIA'nın Air America'sı, Jars Ovası'na dev nakliye uçakları uçurttu ve 10-15 bin insanı zorla nakletti. "Davarlar gibi sürü halinde öyle bir araya getirilip sıkıştırıldılar ki kapıları kapatamayacaktık."

Sayıları 1970'e kadar çeyrek milyon verilen mültecilerle USAID [Amerikan Yardım Örgütü –ç.n] ilgilendi. Bir çalışma, USAID'in mülteci bütçesinin günde 300 sorti ile iki günlük bombalama masrafına eşit olduğunu tespit etti.

Kim kazandı? 1971'de Laos gerillaları büyük şehirler dışında tüm Laos'u kontrollerine aldılar. CIA'nın cicileri ise, en iyi müşterilerinin Güneydoğu Asya'daki ABD askerlerinin olduğu afyon

üretimi ve eroin işletmeleriyle ilgileniyorlardı.

► 340

339

1969 Nükleer güçler, Vatikan Konseyi'nin Tanrı ve Birleşmiş Milletler hakkında söylemesi gerekene itiraz ettiler. Onlara göre, Genel Kurul'un uluslararası hukuk üzerine duyurusu hiçbir bağlayıcı etkisi olmayan "görüş ifadesiydi" yalnızca.

Bu nedenden dolayı Uluslararası Hukuk Enstitüsü, ilk 1911'de Madrid'de ifade edilen sorunu bir daha cevaplamak amacıyla 1969'da Edinburg'ta bir toplantıya çağırdı. Toplantı, askeri ve askeri olmayan hedefler ile savaşçı ve savaşçı olmayanlar arasındaki ayrım mecburiyetini ve bunun geçerli uluslararası hukukun temel bir prensibi olarak kalmasını tasdik eden resmi bir ifade ile sonuçlandı.

Açıklamanın yedinci paragrafına göre uluslararası hukuk:

> Doğaları gereği ayrım yapmadan hem askeri hem de askeri olmayan nesneleri ya da hem askeri güçleri hem de sivil halkı etkileyen tüm silahların kullanımını yasaklar. Bilhassa yıkıcı etkileri o kadar büyük olduğundan, özel askeri nesnelerle sınırlanamaz ya da kontrol edilemez silahların kullanımını yasaklar.
>
> Mevcut uluslararası hukuk, her ne motifle ve her ne araçla olursa olsun herhangi bir grubun, bölgenin ya da şehir merkezinin, silahlı güçler ve sivil halk, askeri ve askeri olmayan nesneler arasında ayrım yapma olanağının hiç olmadığı bir şekilde imhasına yönelen tüm saldırıları yasaklar.[383]

İki paragraf da kesin şekilde kitle yıkım silahlarını, özellikle de nükleer silahları hedeflemektedir. Onun için ABD bunları onaylamayı reddetti. Bu paragraflar ertesi yıl çıkan "Silahlı İhti-

laflarda Sivil Halkın Korunması için Ana Prensipler" isimli Birleşmiş Milletler kararına entegre edildiklerinde, artık kitle yıkım silahlarının yasaklanmasını tanımlamıyorlardı, yerine ABD'nin desteğini kazanmak için genelde zorunluluk olmayan bir dille formüle edildiler.

Sivil nüfus saldırıya uğrayamazdı "hatırına", yeni tanımlamada; sivil halkı "savaşın yıkımından" korumak için "her çaba" sarf edilecek ve "gerekli tüm ön önlemler" alınacaktı, şeklinde ifade edildi.[384]

Süper güçlerden hiç biri, yeni ifadeye karşı çıkmadı. Bunlar [bu paragraflar -ç.n.], dünya nüfusunu 690 kere imha etmeye yetecek kadar olduğu tahmin edilen nükleer silahların kullanımı için mevcut planlarla uyuşur görüldü.[385]

▶ 341

340

1970 Kızım, Ocak 1970'te doğdu. Aile evimizi babamdan almıştım; bahçeye, ev duvarının bitişiğine beşiğini yerleştirir, o uyurken yazardım.

Bir gün şoförün biri, Långbrodal ve Johan Skytte Caddelerinin kalabalık köşesinde aracının kontrolünü kaybetti. Ağır araç komşumuzun bahçesini boydan boya aştı ve bahçemize girdi ve sonunda burada - çamurluğu portatif beşiğe tam birkaç yard mesafede - bir kiraz ağacına çarptı.

İnsanoğlunu imha etme tehdidi, Vietnam'da yanan çocuğun görüntüsü ve duyduğum diğer tüm korkular ve alamet, kendi kızıma olan ani tehditle benzimi soldurdu. Ödünç para aldım, güçlü bir temel döktürdüm, bir tankın ancak yıkabileceği parmaklıklar yerleştirdim. Kalem bitince kızım artık beşiğinde yatırılmaya bırakılmıyor, tüm tehlikelerden korunuyordu. Diğer çocuklarla caddede oynamaktan çoktan çekiliyordu, yerine bahçelerinde

oynuyorlardı.

▶ 344

341

1971 Karl Friedrich von Weizsäcker'in *Kriegsfolgen und Kriegsverhütung* (1971, Savaşın Sonuçları ve Savaşın Önlenmesi) kitabı, NATO planlarının Batı Almanya sivil halkı için öngördüğü sonuçlara dair detaylı uzman analizlerinden oluşan 700 sayfayı içermektedir ki, halk için planlar her şeyden önce savunma amaçlıydı. Ancak, en kısa ve en sınırlı yerel bir nükleer savaşın bile, on milyon ölü ve Alman sanayi toplumumun tümden tahribi anlamına gelebileceği ortaya çıktı. Taktik nükleer silahların mümkün ya da muhtemel bir "körce" kullanımındaki tırmanış bile, Almanya'daki tüm yaşamın sönmesine yol açabilirdi.[386]

▶ 356

342

1972 Christopher Priest'in geleceğin hikayesi olan *Fugue for a Darkening Island*'ta (1972, Kararan Ada için Melodi), Afrika'daki nükleer savaş 5 milyon can alır. Hasta, ürkmüş, açlık ve çaresizlik içindeki milyonlarca insan, her şey pahasına felaket alanından kaçmak isterler. Ancak hiçbir yerde hoş karşılanmazlar. İngiliz muhafazakar hükümeti, illegal göçmenlerin gerektiğinde zor kullanılarak geri gönderileceği uyarısını yapar.

İlk gemi dolusu Afrikalı, İngiliz sahillerine varınca kıyıda büyük bir kalabalık toplanır, göçmenlere sempati gösterirler ve hükümetin politikasını protesto ederler. Fakat aylarca gemi dolusu mülteci üst üste varınca, kamuoyunun görüşü tersine döner.

Priest'in hikâyecisi, liberal bir akademisyendir, şehirde bir

daire sahibidir ve hükümetinin ve komşularının yabancı düşmanı tutumlarını belli belirsiz eleştiren bir babadır. Mültecilerin alınmasını ve topluma yasal ve sistemli bir şekilde kaynaştırılmalarını ister.

Fakat yerine, artık geceleyin illegal varmaktadırlar, hem de çoğunlukla silahlı ya da bohçalarında el yapımı bombalarıyla. Aç ve yoksullaşmış siyahların bitmez dizisi karanlığı sel gibi yararken, komşular yol kavşaklarına barikatlar kurarlar ve ateşli silahlarla nöbet tutarlar.

Kısa sürede yabancılar, yerleşmek için epey yer olduğunu düşündükleri evlere girmeye başlarlar ve istedikleri her şeyi alırlar. Gittikçe daha çok cadde ve tüm çevre işgal edilince, hikâyecinin sempatisinin yerini çoktan korku ve nefret alır.

Oturma odasının camını çatırdatarak giren bir bomba karar verici an olur. Bir sığınak bulmak amacıyla karısı ve kızıyla birlikte kıra kaçar. Fakat İngiltereleri çoktan ırk savaşıyla kasıp kavruluyordu. Hava kuvvetleri göçmenlerin toplanma yerlerini havadan bombalar, ama dost ile düşmanı birbirinden ayıramazlar. Kimliğini bir yol barikatında kaybeder, parasını da bir diğerinde. Karısı ve kızından ayrı düşer ve onları romanının son sayfasında, ama ikisini de ölü ve ziftle boyanmış halde simsiyah bulur. "Geceleyin sahilde uyudum. Sabahleyin bir genç Afrikalıyı öldürdüm ve tüfeğini aşırdım."[387] ▶ 370

343

1972 Güçlüler güçsüzle savaştan dönünce, ne çeşit insanlar haline geliyorlardı? Resmi olarak kabul ettiğimiz değerler ile Cezayir ve Vietnam "vahşileri ve barbarları" arasında olduğu gibi yaşamda uyguladıklarımız arasındaki geniş uçurumu görenlere ne olur?

"Eni sonunda tümümüz ahlaki olarak bitaraf olduk. Kötümser

demeyecektim. Profesyonelce ilgilenmemiz gereken diğer sorunlar hakkında kendimizi eğittiğimiz gibi, savaş hakkında gerçekten objektif olduk diyecektim" diye yazar Leonard Lewin, geleceğin romanı *Triage*'de (1972).

"Triage", bir havuç bahçesindeki "seyreltme" ya da kahve çekirdeklerini "ayıklama" ya da bir sahra hastanesindeki hastalar ve bunları öncelik sırasına göre ayırmak demektir.

Kitap bir hastanede başlamaktadır. Müzmin hastalar ve ölüme gidenler, tıbbi müdahaleleri bittiği için açığa bırakılmaktadır. İki doktor, gelecek seçimlerde zorbela oy kullanacak olan halk için politikacılara nasıl sorumluluk aldıracaklarını tartışmaktadırlar. Objektif bakış noktasından bakılınca; ölüme gidenlerin, gerçekte iyileşebilecekler için yol açmaları gerekir.

> "Bu nedenle, ölüme giden biri için ne kadar harcama yapacağımıza karar verecek miyiz? X miktarda dolar, hastanede X sayıda gün? Gerçekte bunu demek istemiyorsunuz."
>
> "Çoktan yaptığımız budur."
>
> "Bazen her şeye kadir Tanrıyı oynamamız gerektiği için, profesyonel ilahlar olmamız en iyisi? Demek istediğin bu mudur?"[388]

Ay geçmeden önce, doktorlar, "listede kalan" bunlara ek olarak 40 hastayı "yolcu" ederler. Hastalar acı çekmekten kurtulur, vergi ödeyenler ek ödemelerden kurtulur, personelin de sorunları en aza iner. Sonuç böyle iyi karşılandığından, birinin bundan kuşku duyması için bir nedeninin olabileceğine kimse inanmak istemez.

Kısa sürede başkentin uyuşturucu bağımlıları arasında ölüm tırmanır. Bayağı yüzde yirmilik halde alman eroin birden saf olur ki normal bir dozaj ölümcül demektir.

Hapishaneler ve diğer kurumlar izah edilemez bulaşıcı hastalıklarla kasıp kavrulurlar. Belli bölgelerdeki zehirli içme suyu,

üretken olmayan müzminlerin ve istihdam edilemeyecek kimselerin sayısını azaltır. Yangın dairesi, yangının felaket oranına vardığı gecekondu semtlerine ulaşmanın anlamlı zorluğunu tecrübe etmeye başlar. Polisin de çete savaşını durdurmak için benzer zorlukları vardır. Bırak suçlular birbirini öldürsün, bizi sıkıntıdan kurtarır. Polis ayrıca, renkli halklara, solculara ve homoseksüellere karşı şiddet kullanan aşırı sağcı örgütlerin militanlarını bulmada düzenli bir şekilde başarısız olur. Askeri depolar gittikçe daha çok tekrarlanan hırsızlıklara hedef olur ve silahların bulunması seyrekleşir. Kitle kıyım silahları taşıyan askeri nakliyatlar bile, malzemelerin kaybolduğu esrarengiz akıbetlerle karşılaşır.

Önceleri, "Örgüt" bir zaman için faaldir, halk, en esrarengiz ve en kışkırtıcı olayları bile "şeylerin doğal düzeninin parçası" olarak kabul etme eğilimindedir. Toplumsal sistemler, çürüklüğü ve intizamsızlığı tasfiye etmeye dayalı sonuçları üretecek tarzda oluşturulmuştur. Bunlar, hapishane ya da kurumlara kapatılırlar. Mümkün olan ölçüde en ucuz yolla canlı gömülürler. Ancak bu, tabi ki onları ölü gömmeden daha ucuzdur. Retçilerin ve uyumsuzların sayısı - nesnel ve ahlaki olarak tarafsız bir bakışa göre - bugün olduğu kadar yüksek noktaya ulaşınca, bu çözüm her zaman en uygunu olarak ortaya çıkar. Ya da Leonard Lewin'in hikâyesinde olduğu gibi.

► 393

344

1972 Vietnam'da kullanılan napalm, Kore Savaşı sırasında insanları portakal gibi soyan napalm değildi artık. İlerleyen araştırmalar, daha yapışkan olan, daha derine kadar yakan ve daha büyük yaralara yol açan yeni çeşitlerini yaratmıştı.

Kullanılan miktarlar da artırılmıştı. İkinci Dünya Savaşı sıra-

sında ABD, öncelikle Japonya'da olmak üzere 14 bin ton napalm atmıştı.

Kore Savaşı sırasında ABD uçakları 32 bin ton napalm attılar. Ayrıca diğer ülkelerin hava kuvvetleri ve donanmaları tarafından atılan napalm da vardı.

Vietnam'da 1963 ile 1971 arasında ABD, 373 bin ton yeni ve çok daha etkili napalm attı.

Rakamlar, Ekim 1972'de açıklanan BM Genel Sekreteri'nin raporundan alınmadır.[389] Napalm orduda gözdeydi, çünkü rapora göre, "alan özelliklerini yüksek aciz bırakıcı güçle birleştirebiliyordu."

345

"Alan bombalaması" gibi "alan özellikleri", silahın hedefi, hedefin içinde yer aldığı tüm alanla birlikte imha ettiği gerçeği anlamına geliyordu. Uygun "alan karakteristikleri", pilotun düşürülme riskine daha az maruz kalacak şekilde daha yüksekten ve daha hızlı uçması, ama yine de hedefini imha edebilmesi demektir. Tabi ki diğer her şey de tahrip edilecek ve "önlenemez ve hatta kasıtlı bir şekilde", toplumun askeri sektöründen daha çok sivillere büyük zarar verilecektir. Risk, yerdeki insanlara geçer. Pilot ve ekibi kendi derilerini kurtarırlar.

"Yüksek aciz bırakıcı kuvvet", bir şahsın gövdesinin küçük bir noktasının dövülmesi durumunda tümüyle bertaraf edilmesi demektir. Napalm gerekeni yerine getirir. Ateş topuyla hemen ölenler dışında, yanan damlacıkların değdiği kişilerin yüzde yirmi ya da otuzu, yarım saat içinde ölecekler. Ve yüzde 50 kadarı izleyen altı hafta içinde yavaş, ama acı bir şekilde ölecekler.[390]

Rapor, napalmla oluşan, yaşamda kalanların çektiği uzun süreli acıları, onları yaşamda tutmak için gereken olağanüstü büyüklükteki kaynakları, müzmin sakatlıkları ve bunların doğal bir

sonucu olarak müteessir edici zihin tahribatını tarif eder.

Rapor, bilim napalmdan bile çok daha etkili kundakçıları yarattığı için, savaşçı olmayanların dokunulmazlığı ana prensibi askeri zihniyet tarafından terkedilmiş gözüküyor sonucuna varır.

"Savaşta neye izin verilebileceği ve neye izin verilemeyeceğinin arasında net hatlar çizilmelidir." Fakat dünyanın yönlendirici süper güçleri, napalmı günlük bazda kullandıkları müddetçe bu hatlar çizilemezdi.

346

1975 İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD, toplam 2 milyon ton bomba attı. Hindiçin'e en az 8 milyon ton bomba atıldı. Bu bombaların patlayıcı gücü 640 Hiroşima'ya tekabül ediyordu.[391]

İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD bombalarının yüzde yetmişi tekil hedeflere, sadece yüzde otuzu tüm alana yönetilmişti. Hindiçin'deki saldırıların yüzde sekseni alan bombalamasıydı. Almanya ve Japonya'da düşman toprağının her hektarına 26 kilo bomba düşmüştü. Hindiçin'de bu, 190 kiloydu.

Güney Vietnam buna katlanmalıydı. Savaş aşıldığında 100 bin hektarlık alanda on milyon bomba krateri vardı.[392]

Ve yine de elastiki misilleme başarısız oldu. Bombalar savaşı uzattı, ama sonucu değiştirmedi. 30 Nisan 1975'te Saygon rejimi düştü. Son Amerikalılar elçiliğin damından helikopterle şehri terk ettiklerinde, altlarında FNL bayraklarından oluşan deniz gözüküyordu.

▶ 20

347

Daha fazla isabetlilik gerekli değildi. Zararlı bile olabilirdi. Balistik füzeler büyük şehirleri vurabildiği müddetçe, kullanımı soy-

kırımı sınırlardı. Askeri terimlerle ifade edilirse, değersizdi. Fakat isabetlilik ne kadar artarsa, esas olarak etkilerini askeri hedeflerle sınırlamak o kadar mümkün olurdu.

Biraz kayıp, hesabın bir parçası olmalıydı. Düşmanın nükleer stokunu tahrip etmek belki birkaç milyon ya da birkaç düzine milyon yaşama mal olabilecekti. Ama isabetlilik artığında rakam inebilecekti. Ve isabetlilik, 1945-1975 arasındaki 30 yıl boyunca yaklaşık 100 binlik bir faktörle ıslah edildi.[393] Bir hedefi vurma ihtimalindeki artış, başarılı ilk saldırıyı düşünülebilir ve imrenilir hale getirdi. Artan isabetlilik, dehşet dengesinin altını oydu ve caydırıcılığı daha az güvenilir hale getirdi.

Gariptir ki, sivil halk için, nükleer savaşın askeri hedeflerle sınırlı sanılan yeteneğinden daha tehdit edici bir şey yoktu.

348

Ve şimdiye kadar iddiada kalan bir ihtimalden başka bir şey olmadı.[394] Güney Dekota'dan kaldırılan ve Kremlin üzerinde patlayan balistik füzeyle taşman hiçbir hidrojen bombası olmadı. Gerçekten tam orada ya da başka bir yerde patlayacağını ya da hiç patlamayacağını hiç kimse bilemezdi.

Hidrojen bombaları deney durumlarında kastedilen yerlerde itaatkar şekilde patlamışlardı, fakat uzayda geçici ikamet edildikten ya da bir daha yer atmosferine girdikten sonra asla patlamamışlardı. Silahsız roketler, Kaliforniya ve Marshall adaları arasında düzenli deney koşularını yaparlar. Ama roket diğer hedeflere yönelince, atış poligonunda gerçekleştirilen isabetliliği gerçekte tekrar yaratabilirler miydi? Yanlız bir mercan adası üzerinde denenirler. Deneme koşullarından çıkarılan sonuçlarla varılan varsayımlar, gerçek bir savaş koşullarına uyar mıydı? Savaşta roketler başka çekim gücü olan alanlara atılacaklardı ve başka manyetik arızalara ve bilinmeyen diğer hata kaynaklarına maruz

kalacaklardı.[395]

Büyük mesafeden nükleer patlamalar bile, bu roketlerin ileri sürülen isabetliliğini tayin eden bilgisayarlar dahil, elektronik donanımlarını bozabilir. Bırakılan elektro manyetik dalga, bilgisayar hafızasını tahrip edebilir ve kumanda kanallarını kapatarak nükleer silahların devam edegelen kontrolünü imkansız hale getirebilir. Bir atom patlaması vuku bulduğunda, her bir olay önceden hesaplanması imkansız olan bir yolla, bir sonrakine dönüşürdü.[395]

Bereket versin ki kıtalararası savaşın "cerrahi katiyeti", hiçbir zaman uygulamada sınanmadı.

349

Politikacılar ve sivil uzmanlar, 1960'lar boyunca "elastiki misilleme" üzerine yazıyor ve söylüyor olmalarına rağmen, ordu hala öldürücü darbe için plan yapıyordu.

Savunma Bakanı Schlesinger, 4 Mart 1974'te Senato'daki nükleer silahlar stratejisi üzerine olan bir oturumda sorulara cevap olarak doğrudan şunları söylüyordu.

SENATÖR: Başkanın füze silolarına karşı sınırlı bir saldırı yapma alternatifi şimdi yok mu diyorsunuz?

SCHLESINGER: Farazi olarak SAC'tan acil durumda öyle bir saldırı yapmayı isteyebilir. Koşulların baskısı altında öyle yapmaya kalkışmak ihtiyatsızlık olur. Daha iyisi, problemleri önceden iyice düşünmek ve Başkanın seçmesi gereken ilgili küçük desteleri bir araya getirmektir.

SENATÖR: Daha önce telkin edilmedi mi? Bu olayda neden yerine getirilmedi?

SCHLESINGER: Elastikiyet ve titizliğin arzu edilebileceğini ifade eden birçok açıklama bulunabilir. Fakat bu zamandan önce, bu bir tercih meselesiydi. Şimdi ise caydırıcılık stratejimizi bilinçli bir şekilde, önceden tam müzakere edilmiş yolla

elastikiyetin ve titizliğin başarılması üzerine dayandırıyoruz.[396]

Kulağa hoş geliyor. ABD Başkanına insanoğlunu doğrudan imhadan öteye anlamı olmayan tercihleri sunması, makul görünüyordu. Fakat bu tercih hakkı, kısa sürede nükleer savaşı daha yakınlaştırdı:

SENATÖR: Tam da bir çift nükleer silahın karşılıklı atılacağı sınırlı bir nükleer savaşı mümkün görüyor musunuz?

SCHLESINGER: Öyle sanıyorum.

Ufak, terzi yapımı isabetlilik bohçaları, nükleer silahları daha az imkansız ve böylece daha da düşünülemez hale getirmişti.

350

Pratikte askeri cerrahlar itimatlarını roketlerin isabetliliğine bağlamadılar, ama daha çok şiddetleri sürekli artan nükleer silahların artan sayıların kocaman etkisine bağladılar.

1970'lerin ortalarına kadar ABD, karada konumlanmış kıtalararası füze roketlere 1200 MIRV savaş başlığı yerleştirmişti (MIRV 1970'le aynı füze roketle taşınan, ancak atmosfere ayrı ayrı giren ve her biri kendi hedefine yönelen birkaç hidrojen bombası demekti). Artı, yine yere konumlandırılmış roketlere inşa edilen bireiki megaton sınıfındaki 600 savaş başlığı. Artı, donanmanın Poseidon füzelerine monte edilmiş 40 kiloton sınıfındaki 3840 MIRV savaş başlığı ve Polaris füzelerine monte edilmiş 100 kiloton sınıfındaki 538 MIRV savaş başlığı. (Her biri birkaç megatonluk bomba ile donanımlı) 400 adet B-52 bombardıman uçağının yanı sıra, gemilere ve karadaki üslere konumlanmış nükleer silahlarla donanımlı birkaç yüz saldırı uçağının Sovyet sınırlarında halka çizmeleri bir şey anlatmıyordu.

Hiroşima'nın otuzuncu yıldönümünde dünya nükleer cephanelerini artık Hiroşima ölçüleriyle ölçmüyorduk. Şimdi sadece ABD tek başına, Hiroşima'da ve beraberce dünyanın her hangi

bir yerinde olanın yüz bin katından fazlasına çıkaracağı kapasiteye sahipti.[397]

▶ 352

351

1975 İlk atom bombasının otuzuncu yıl dönümünde bombayı atma kararı hakkında yeni bir tarihsel inceleme çıktı - Martin Sherwin'in *A World Destroyed*'u (1975, Tahrip Edilen Dünya). Sherwin, *Alperovitz*'in tezlerinin daha dikkatli bir şeklini savundu: Bomba sadece hayatı korumak için atılmamış, ama aynı zamanda süper güçler arasındaki oyunun bir eylemiydi de.

Birkaç yıl sonra Truman'm 1945 yazındaki Potsdam Konferansı'ndan kalan günlüğü, karısına yazdığı mektuplarla birlikte bulundu. İşte Truman'ın bombanın politik değeri konusunda tümden net olduğunun ispatı: Truman, Japonya'nın teslim olmak istediğinin bilincindeydi ve SSCB'nin savaşa girişinin Japonya'nın sonu anlamına geldiğini fark etmişti. Bombayı attığında, başka sözlerle vurgulanırsa, savaşı sona erdirmek için bombanın gerekli olmadığını biliyordu.[398]

▶ 364

352

İsabetlilik, sadece sivil ve askeri hedefler arasında değil, ama aynı zamanda sivil hedeflerin kendisi içinde öncelikler tercihine zorladı. Gerçekte kimi öldürmek istiyorlardı? Baskı altında tutulan Sovyet İmparatorluğu'nun Rus olmayan halklarını mı, yoksa yönetici Rusları mı? Elbette caydırıcılığın etkisi "etnik hedef" nedenle çoğaltılabilirdi. 1970'lerin sonunda bir grup Amerikalı danışmandan, artırılmış nükleer isabetliliğin Sovyet İmparatorlu'gunu küçük bağımsız ulusal varlıklar halinde parçalanmasını

sağlayıp sağlamayacağını araştırmaları istendi. Ruslar tarafından yerleşilmiş Baltık devletlerinin bu bölgeleri tahrip edilirken, bu varlıklar arasındaki bazı halkları - örneğin Baltık halklarını - korumak bile mümkün olabilecekti. Bir etnik seçenek, Amerikan savaş planı olan SIOP'a entegre ediliyordu.[399]

▶ 357

353

1977 Earl Turner, günlüğüne bir alkol dükkanını soymaya ve bir Yahudi'nin boğazını kesmeye ait bir anlatımla başlayan Los Angeles'li bir genç Nazi'dir. Günce, Nazi devrim zaferinden yüzyıl sonra yayınlanır ve Andrew Macdonald'ın *The Turner Diaries*'te (1977, Turner Güncesi) erkek ya da kadın okuyucunun kendini bulmuş sandığı, işte bu yeni cesur Nazi dünyasıdır.

Başlangıçta "*Yahudiler*", Amerikan halkının silah taşıma hakkını ellerinden alan bir yasa maddesini zorlarlar. Sonuç olarak toplumun yarısı yasa tanımaz hale gelir ve demokratik sisteme inançlarını kaybederler. Naziler, memurlardan, polisten ve ordudan gittikçe daha çok taraftar toplarlar.

Bir gün sabahın ikisi, iktidarı almanın zamanıdır. 60 Nazi savaş birliği, Los Angeles'ı vurur ve yüzlercesi ülkenin diğer bölgeleri üzerinde böcek sürüsü gibi kaynarlar. Birkaç dakika sonra elektrik ve sular kesilir, havaalanları kapanır, otobanlar geçilmez olur ve telefonlar artık çalışmaz. Örgütü destekleyen küçük bir subay grubu, diğer birliklerdeki siyahların isyana giriştikleri bahanesiyle birden siyah askerleri silahsızlandırır. Bazı durumlarda üniformalı siyahların basitçe kurşuna dizilmesi, siyahların isyanı hakkındaki yalanı gerçeğe çevirir. Bu müddet zarfında, diğer radyo istasyonları - siyahlar tarafından yapılıyormuş gibi ses taklidi yaparak - tüm siyahlara beyaz subaylarını kurşuna dizme çağ-

rısı yaparken, Nazi radyosu da beyaz askerlere saf değiştirme çağrısını yapar.

Birkaç gün sonra Örgüt, Los Angeles'ı alır ve etnik temizlik başlar. Herkes için yeterli yiyecek olmadığı açıktır, yiyecekler beyazlar için alıkonur. Diğerleri her gün bir milyon olmak üzere sürülürler. Yürüyemeyenler, müsadere edilen araçların içine sıkışırlar. "Tüm nakil yeni bir savaş şekli: demografik savaş anlamına gelmektedir. Eğer Sistem şeflerinin yetkisinde olsaydı, zencileri makineli tüfeklerle sınıra geri sürerlerdi. Ama, bu yaratıklar da 'insan onuruna' layıktırlar ve onlara buna uygun davranılmalıdır ve benzeri ifadeleri içeren kendi propaganda çizgilerinin tuzağına düşmüşlerdi."[400]

354

Nükleer silahların yönetimi üzerine dört günlük bir kurs alan Turner, başkentin etrafına bir miktar hidrojen bombası yerleştirmek göreviyle Ağustos sonunda Washington'a gönderilir.

"Sistem", Nazileri halen zorluk çekmeden bastırabilirdi. Turner günlüğüne not eder: "Onları aslında bizden uzak tutacak tek şey, bizim çoktan beridir New York ve Tel Aviv'e karşı olan nükleer misilleme tehdidimizdir" diye not eder. Nükleer silahlarımızı korumak için onları Kaliforniya'nın dışına yerleştirmemiz gerekecek."

Örgüt ilk nükleer silahını Miami'de ateşler, esas olarak Latin kökenli olan 60 bin kişi ölür. "Nükleer bir savaşın tam ortasındayız" diye not eder günlüğüne Turner.

İç savaş dünya savaşma dönüşünce, Turner bunu dahi bir başarı olarak görür. Rusları saldırılara tahrik ederek Örgüt, Sistem'e onların verebileceğinden çok daha fazla zarar verir. Judalık'ın iki temel merkezi olan New York ve Tel Aviv tahrip edilir. Pratik kelimelerle söylenirse, ABD, generalleri tarafından yönetiliyordu.

Bir son bölüm, Turner'in Pentagon'u ve kendini infilak ettirmek suretiyle Örgütün zaferini güvence almasını anlatmaktadır. O zamandan beri bugün, Şehitler Günü olarak kutlanmaktadır.

Savaşın hızla peşinden, Örgütün orada gücü ele geçirmesine zemin hazırlayan Avrupa ekonomisinin yıkılışı gelir. Oluklardan göçmen işçilerin ve ırk ihanetçilerinin kanı akar.

Şimdi Naziler tarafından henüz dokunulmamış tek yer Çin kalmıştır. Çin'in ilkel roket sistemini sökmek kolaydı, ancak Sarı İblisi durdurmak daha zordu. Örgüt, sorunu büyük ölçekli kimyasal, biyolojik ve radyasyon savaşıyla çözer. Dört yıllık süre boyunca, Urallar ile Pasifik arasındaki tüm bölge, Arktik'ten [Kuzey Kutbu Bölgesi] Hint Okyanusuna kadar tümüyle kısırlaşır. Böylece "Büyük Doğu Çölü" biçimlenir.

Ancak şimdi, bir yüz yıl sonra, bu çöl ülkesindeki bazı alanlar yerleşime açılır. Asıl halktan kalma izler, ne yazık ki bir tehdit olarak görülür ve bu son derece büyük bölge Beyaz Yerleşime güvenlikli hale getirilmeden önce bertaraf edilmeleri gerekir.

355

Priest ve Lewin'in romanları deneylerle somutlaşır. Okuyucu, yazarların tasvir ettiği ahlaki erimeyi yazarların kendilerinin denediğini hissetmez. Onlardan hiçbiri kamuoyundan beğeni dahi almadı. Fakat *The Turner Diaries*, aksine, dahiyane ideolojik hassasiyetle cesaret verir. Yazarın takma ismi, gerçek yaşamda bir tarikat lideri olan ve 1974'te kendi "Ulusal İttifak"ını kurmadan önce birçok neo-Nazi örgütünde yöneticilik yapan ve üniversitede eski bir fizik doçenti olan William Pierce'i gizler. "Yabancı" ırkların imhası, İttifakın egemen temel politik hedefidir. Hareketin temeli, hareket noktasını tüm toplumsal sistemin ırk karışımının bir sonucu olarak çöküşe sürüklenmesinden alan bir ifade olan "*Kozmoteizm* (*Cosmotheism*)" denen mistik bir selamet

doktrinine dayanmaktadır. Topyekûn yıkılış, insanlığın biyolojik ve ideolojik yeniden doğuşu için gerekli bir ön koşuldur.[401]

The Turner Diaries, süratle Amerikan aşırı sağcılarının ana metinlerinden biri haline geldi.

▶ 379

356

1977 1970'te Uluslararası Af Örgütü insani hukukun yenilenmesi için, özellikle de sivillerin korunması için ilgili tarafları görüşmelere çağırınca, bu insiyatif, sorunun ele alınmasını önlemek için ustaca ve enerjik bir tarzda çalışan ABD tarafından direnişle karşılaştı.

İnisiyatifi durdurmanın imkansız olduğu anlaşılınca, ABD, Büyük Britanya ve Fransa görüşmelerin konvansiyonel silahlarla sınırlı olma koşuluyla yer aldılar: Yeni kurallar için ifadeler oluşturduğunda, bunlar, hiçbir koşul altında nükleer silahların kullanımını ima edemeyecekti.[402]

124 ülkenin üzerinde uzlaştığı ve 10 Haziran 1977'de kabul edilen uluslararası hukuk, ilk defa olarak gerçekten uluslararasıydı. Tüm ülkelere, tüm politik sistemlere ve hem ulusal hem de uluslararası ihtilaflara atıf yapıyordu. Vahşilere ve barbarlara karşı kullanılmasına izin verilen her şeyin artık doğru olmadığı, ilk defa belirtiliyordu.

Yasa, 1949 Cenevre Sözleşmesi protokolüne yapılan iki ekleme ile şekil aldı.

Hava savaşı, Protokol 1'de şekillendi. Temel kural şunları diyor:

Sivil halkın korunmasını ve sivil halka saygıyı güvence altına almak için, ihtilafın tüm partileri her zaman sivil halk ve savaşçılar, sivil nesneler ve askeri nesneler arasında ayrım yapacaklar ve buna bağlı olarak operasyonlarını sadece askeri nesnelere karşı

yöneteceklerdir.

Madde 51, özgül askeri hedeflere yönelemeyen ve böylece askerlerle siviller arasındaki ayrımı yapamayacak olan hava saldırılarını yasaklar. Bu madde, hava bombardımanını ve etkileri askeri hedeflerle sınırlanamayacak olan silahların kullanımını yasaklar. İfadelendirme, İngiltere ve Fransa'nın 1920'lerde muhalefet ettiği ve tüm savaş sonrası dönem boyunca Batılı güçlerin karşı çıktığı yasayı hatırlatıyor.

Ancak, Hamburg, Dresden ve Tokyo'dan otuz yıldan fazla süre sonra bile, yangın bombaları hala kesin suretle isimlendirilemeyecek kadar çok hassas bir konuydu. 1980 tarihli Protokol III'e kadar yasaklanmadan bahsedilmez. Bundaki madde 2 şunu diyor:

> Bir askeri nesnenin sivillerin yoğunlaştığı alan dahilinde konumlandırılması durumunda, saldırı nesnesine karşı havadan atılan kundaklama (*yangın çıkarıcı*) silahlarının kullanılması her koşul altında yasaktır. [403]

Ancak, nükleer silahlar konusunda uluslararası insani hukukun hala söyleyecek bir şeyi yoktu.

▶ 359

357

1980'de, Hiroşima'nın 35. yıldönümünde iki süper güç, stratejik silah taşıyıcıları üzerinde 15200'den fazla savaş başlığını kontrol ediyorlardı. İki tarafın her biri ayrıca, tümü de Hiroşima'yı yıkan bomba kadar ya da ondan daha güçlü birkaç on binlerce küçük nükleer silaha sahipti.[404]

Sayı on yıl içinde iki katından fazla artmıştı, ancak artık tayin edici olan sayı değildi. Daha önemli rakamlar, isabetlilik ve "mahsulün" ne olduğuyla, yani nükleer dolumun her kilosunun yıkıcı kapasitesiyle ilgiliydi.

İsabetlilik, Kaba Hata İhtimaliyle (*Circular Error Probability,*

CEP) - silahların yüzde ellisinin vurma hedefi içindeki hedefin etrafındaki dairenin yarıçapı ölçülüyordu. Amerika hava kuvvetleri, balistik füzeleri lağvetmek amacıyla 500 metrelik CEP'in uygun olmadığını ileri sürdü önce. Şimdi, otuz yıl sonra, füze sistemi 13 bin kilometrelik bir mesafede 200 metrelik CEP'e düşmüştü bile. Mevcut hedef, 30 metrelik CEP'ti.

Aynı zamanda, nükleer dolumun her kilosunun patlayıcı gücü artırıldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında bir konvansiyonel bombanın etkisi bombanın ağırlığının 0,5 katı kadardı, yani bombanın patlayıcı gücü TNT olarak ağırlığının yarısına eşitti. Hiroşima bombası, 4 tondu ve 200 bin ton TNT'lik bir güce sahipti. Yani etkisi ağırlığının 3 bin katıydı. 1980'e kadar etki bombanın 2 milyon katına kadar tırmandırılmıştı. Örneğin küçük bir vagona kolayca aktarılacak bir tek yüz kiloluk dolum, 200 bin tonluk TNT ile aynı etkiye sebep olabilirdi.

Şimdi böylesi on binlerce silah vardı ve *Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü* (*SIPRI*), bunların toplam gücünün 1 milyon Hiroşima'ya eşit olduğunu hesaplamıştı.[405]

358

Asrın başlangıcında roket gerçek savaşta kullanılan bir silah değildi, ancak vahşileri ve barbarları dehşete düşürmek için kullanılıyordu. C.B. Wallis, *West African Warfare* (1906, Batı Afrika Savaşı) kitabında İngiltere'nin 19. yüzyıl pratiğini özetlemektedir: "Roketler yerlilerin şehirlerini ateşe vermek için çok elverişlidirler ve nehirlerden yapılan seferlerde birlikte alınmaları gerekir. Bir motordan ya da bir kayıktan atılmaları mümkündür ve iyi hedeflenmiş bir roket, bir şehri ateşe vermeye yeterlidir."

Şimdi roket geri dönmüştü. Yerine, şehirlerimize yöneltilmişti. SIPRI'ye göre dünya nükleer silahlarının yarısı, temel olarak Kuzey Yarımküre'de olmak üzere, büyük şehirlerin içindeki ya

da yakınındaki hedefleri tahrip etmek üzere programlanmıştı. Ortalama olarak her büyük şehir, her biri 13 milyon ton TNT ya da 1000 Hiroşima'dan daha fazlaya eşit nükleer şiddete maruzdu. Bu şehirlerin halkı doğal olarak hemen, çevredeki nüfus da hemen kısa zaman sonra ama göreceli olarak öleceklerdi ve nükleer tortunun bir sonucu olarak, Güney Yarımküre'nin vahşileri ve barbarları da öleceklerdi.[406]

► 21

359

1982 Kırk yıllık bilimsel araştırmalardan sonra, nükleer savaşın düşünülebilir sonuçlarından çoğunun iyi bilinir hale geldiği düşünülebilirdi. Ancak dehşetin en kızgın anına henüz ulaşılmamıştı.

1982'de Münih Max Planck Enstitüsü'nde iki bilim adamı, atomik patlamanın neden olacağı devasa orman yangının, atmosferi güneş ışınlarının dünyaya ulaşmasını önleyecek yüz milyonlarca ton isle dolduracağını hesapladılar. Bir Amerikalı bilim adamları grubu, Almanların hesaplarına katmamış oldukları yanan şehirlerin etkilerini de ekledi. Sonuç, yarım yıllık bir karanlık ve ısıdaki yaklaşık 100 derecelik bir düşüş olacaktı.

Nihayet güneş ışığı nükleer karanlığa nüfus ettiğinde, dönüşüyle doğan sevinç kısa süreli olacaktı; çünkü zarar görmüş ozon tabakası ilkin kör eden, sonra öldüren yeteri kadar ultraviyole ışın bırakacaktı.

Ana kararsızlık, nükleer kışın ne kadar güneye yayılacağı ve bunu üretmek için ne kadar çok nükleer silahın gerekli olacağıydı. 5000 megatonun yeterliden fazla olacağı hesaplandı. Bu noktada, tüm nükleer silah stoku 13000 megatondu.[407]

360

Böyle sonuçları olan silahlar için hukuk ne diyordu?

Konvansiyonel silahlar söz konusu oldukça, cevap billur gibi açıktı.

Ek protokol 1, madde 51, paragraf 4 şunu diyor:

Ayırım yapmayan saldırılar yasaktır. Bunlar:

a) Özgül askeri nesneye yönetilmeyen,

b) Özgül askeri nesneye yönetilemeyen ve muharebenin bir aracı ya da yöntemi olarak kullanılan ya da

c) Etkileri bu protokolde öngörüldüğü gibi sınırlanamayan ve muharebenin aracı ya da yöntemi olarak kullanılan saldırılar, ayrım yapmayan saldırılardır.[408]

Nükleer kışın askeri hedeflerle birleştirilemeyecek bir etki olduğu açıktır, ayrıca ayrım yapmadan sivillere ve tüm kıtalara darbeler vurduğu hakikatti. Bu nedenle hidrojen bombalarının "etkileri bu protokolde öngörüldüğü gibi sınırlanamayacak muharebenin aracı" oldukları aşikârdı. Hidrojen bombaları atomik silahlar olmasalardı ve böylece sözleşmeler dışında tutulsalardı, doğal olarak yasaklanacaklardı. Fakat nükleer silah olduklarından dolayı onları kesin şekilde yasak altına koyacak özelliklere sahiptiler. Ve böylece izin verildi. Bu uluslararası hukukun 20 yıldır içinden çıkamadığı çok iyi tertiplenmiş ufacık çıkmaz noktasıydı.

361

Bu yıllarda uluslararası hukuk uzmanları, nükleer silahlar ve uluslararası hukuk sorununu pek çok defa formüle etmeye ve çözmeye çalıştılar.

Bir devlet, boş yere acıya neden olmama ve insan haklarını koruma genel ilkesini kabul etseydi; bu genel prensip talebi, yeni yasalar oluşturmak ve bunları - bu yasaları genel prensibin ge-

rekli bir sonucu olduğunu kabul etmede isteksiz olan bir devlet için bile - bağlayıcı hale getirmek için ne dereceye kadar uygulanabilirdi? Finlandiya Turku Üniversitesi profesörlerinden Allan Rosas, *International Law and the Use of Nuclear Weapons*'da (1979, Uluslararası Hukuk ve Nükleer Silahların Kullanımı) bu soruyu öne sürer. Eğer söz konusu devlet büyük bir güçse – politik gerçeklikler bakış açısını tümden yitirmeden ne kadar yol alabilirsiniz?

Rosas'a göre, en azından nükleer silahı ilk kullananı kınamak için görüş birliğinde olmalıyız. Muhalif sadece konvansiyonel silahlarla saldırdığı halde, savunma olarak stratejik nükleer silahları kullanmak ve muhalifte kitle kıyımına yol açmak, hiç şüphesiz illegaldir. Bu,

(1) boş yere acılara neden olmaya karşı olan yasağın,

(2) ayrım yapmadan girişilen savaşa karşı olan yasağın,

(3) çevreyi koruma mesuliyetimizin ve

(4) insan haklarına saygılı olma görevimizin ihlalidir.

▶ 378

362

1983 Daha 1950'lerde, Amerikan erkeklerini Tarzan'a çeviren bir nükleer felaketin işlendiği bir roman çıktı. Turner'in Günlüğü ile birlikte, Amerikan erkeklerinin politik amaçlarını gerçekleştirmek için nükleer felaketlere bilinçli bir şekilde neden olan bir tür doğar. Birbirinin ardından çıkan roman serilerinde nükleer silahlar, sağcıların iktidarı ele geçirmek ve tüm öteki ırkları imha etmek için altın bir fırsat olarak görülmektedir.

Silah edinmeyi sınırlayan yasa, William W. *Johnstone'nin Out of the Ashes* (1983, Külden Çıkış) kitabındaki hareket noktasıdır. Pek çok diğer Amerikan gelecek romanında olduğu gibi bu-

rada da yasa, sıradan kibar Amerikalılar arasında halkçı bir isyanı tahrik eder. Generallerin yardımıyla sonunda Amerika'yı tersine çevirmek amacıyla atom savaşına başlarlar.

Yazarın değişik bir benliği olan Ben Rainer, eski bir Vietnam asker emeklisi ve Afrika'da macera için savaşan eski bir paralı askerdir. Ayrıca yazardır, masa ardındaki ve viski şişesindeki onlarca yıla rağmen, halen koca bir kedi çevikliğiyle hareket etmekte ve her zaman ilk ateş eden o olmaktadır.

Ben, nükleer savaştan yaşamda kalan birkaç şanslı kişiden biridir. Amerika'dan kalan yerler boyunca bir gezi yapar ve her yerde kitaplarından hoşlanan genç, hoş insanlarla karşılaşır. İsyancılar, binaların duvarlarına ismini kazarlar. Tüm hareket, ileri adım atması ve liderliği alması için tam da onu beklemektedir.

Üçüncü kısımda Ben, kendini ABD'nin Kuzeybatı köşesindeki serbest devlete ömür boyu başkan seçtirir. Birkaç yıl sonra, ABD'nin Vahşi Batı döneminden beri görmediği tarzda, halktan "gerçek" bir hükümet oluşturur. Suçlular hemen oracıkta kurşuna dizilir, gençler büyüklere saygı ile bakarlar, hiçbir işçi birliği sorun yaratmaz, çıkar hiç gerekli değildir, çünkü kiralar düşüktür, herkesin işi vardır, okullar ve hastaneler bedavadır.

"Havada belirgin bir halinden memnunluk dolaşıyordu; herkes, sanki burada nihayet güneşin altındaki yerini bulmuştu ve ondan öyle mutlular gibi hemen hemen tümden doygunluk hissedilebiliyordu."[409]

Bu cenneti yaratmak tabi ki pahalıydı. 150 milyon Amerikalı ölür. Dünya nüfusunun dörtte üçü imha edilir.[410] Fakat ne fark eder ki? Bir general, kitabın alttaki amentüsünü formüle eder:

GENERAL: Zencileri, Yahudileri ve greasersleri* gerçekte

---

* Greaser: Yağcı demek. Ancak burada Latin Amerikalılar, özellikle de Meksikalılar için söylenen bir hakaret sözü olarak kullanılmaktadır.

kimse sevmiyor... Aslında biz efendi ırkız. Ayrıca silahların da çoğuna sahibiz.

DELİKANLI: Ya Rusya ve Çin?

GENERAL: Yok olmuşlar. Geride kalan bir şey yok, yani, İnsan.[411]

363

"Bum, öldün" derdik. "Şimdi ölüsün" derdik.

Baba gözleri kapalı yatakta yan üstü yatıyor.

Ağzı, uykuda sıkça olduğunda olduğu gibi açık.

Yorganın altındaki vücut halen sıcak. Elleri ve kafası soğumuş. Bu, dünya nüfusunun dörtte üçü değildir. Buradaki sadece bir tek insandır ve çok yaşlı biridir. İçimde halen bir mevcudiyet krateri açıyor. Yatağın yanında masanın üstünde son gece çalıştığın kelimelerin listesi duruyor. Gençliğinde okuma şansı bulmamış olan sen, 91 yaşında hemen her gün okula gidiyordun.

Ve şimdi sen ölüsün.

Aramızdaki titreyen zar, nasıl da ince. Seni içinde götürecekleri gri torbaya ne kadar yakınım şimdi.

▶ 394

364

1985 Hiroşima'nın kırkıncı yıldönümünde Ronald Schaffer'in *Wings of Judgement*'i (1985, Kanatlı Hüküm) çıktı. Çalışma, bombayı hava savaşlarının tarihine yerleştiriyor ve saldırıya geçen sivillerin oluşturduğu kamuoyu direnişini kırmak için, yalanlar dizisinin bir parçası olarak kullanılan Truman'ın yalanlarını gösteriyor. Birden ve hemen hemen kendiliğinden pek çok akademisyen atom bombasının edebi tarihini yazdılar. *Thomas D. Clareson (1985), Paul Brians (1987), David Dowling (1987), Carl B. Yoke (1987), Bruce Franklin (1988),*

Spencer Weart (1988), Martha Bartter (1988) ve Millicent Lenz (1990). Bunlardan önemli bir tema, özellikle de Bruce Franklin'in çalışmasında olan: Truman'ın yüzyıllara dayanan eski bir Amerikan rüyasını - barış getiren süper silah rüyasını - nasıl gerçekleştirmiş olduğunu gösterme çabasıdır.

Hersey'in Hiroshima'sı, yaşamda kalan ve sonraki kırk yıl boyunca yaşayan altı kişinin akıbetinin tarif edildiği bir sonuç bölümünü içeren yeni bir baskıyla (1985) çıktı. Dr. Sasaki, yangından kalan yaraların ameliyatıyla beş yıl geçirmişti. Yaraların üzerinde çirkin, kesif, lastik benzeri, bakır kırmızısı urlar oluşmuştu. Yaraların çoğunlukla ameliyattan sonra - tam önceki gibi şişmiş ve bulaşmış halde - geri geldiğini gördü ve isteksizce ameliyat edilmemesinin daha iyi olacağı sonucuna vardı.

Diğer sayısız çokluktaki hastalar gibi, karısı da kanserden öldü. Dr. Sasaki kendine dört bölmeli beton bir ev inşa etti ve karlı bir muayene işini yürüttü. Çoktan bombanın hatıralarını bastırmıştı. Fakat kırk yıl önce bir gün kimliklerini tespit etmeden yakmak zorunda kaldığı cesetlerin anısı, bazen ona musallat oluyordu. Bu isimsiz ruhlar, gövdelerini bulmak için ilelebet dolaşabilirler miydi?

365

Bu zamana kadar tarihçilerin tartışması, Stimson'un kararın nasıl alındığına dair çizdiği basit resmin çok ötesine geçmişti. Yığın medyasında Stimson halen yegane sesti. Hiroşima'nın kırkıncı yıldönümünde Amerika boyunca her ABC istasyonu şu duyuruyu yaptı:

> Kırk yıl önce Japonya'da olan, on binlerce insanın yaşamına mal olmuş bir insanlık felaketidir. Fakat Japonya ile Birleşik Devletler arasında olan savaşta yapılması planlanan, hemen hemen mutlak bir şekilde, hatta daha da çok yüz bin-

lerce insanın hayatına mal olacak bir felakete neden olacaktı.[412]

Burada gerçek alt üst ediliyor. - Japonya'nın üstünde değil, ama içinde - Gerçekten yüz binlerce insanın yaşamına mal olan bir insan felaketiydi. Bu felaketi planlayanlar, on binlerce Amerikalının yaşamını korumak için yaptılar. Ancak Japonya istilasız barışı teklif ettiğinden, tüm ihtimallerle hiçbir zaman bu yaşamların kaybedilmesi gerekmeyecekti.

▶ 375

366

1989 Böyle "acayip bir şekil" yaşamda kalmayı becerseydi, "acayipliği" savaşın sonunda ortadan kaybolmazdı. On yıl ardından on yıl, geri kalan tüm ömrü boyunca gövdesinde savaş devam etti.

1989 yazında, Kore Savaşı'ndan neredeyse 40 yıl sonra Amerikalı tarihçi Bruce Cumings, Pak Jong Dae isimli bir Koreli ile röportaj yaptı. Pak'ın yüzü yoktu. Bir zamanlar yüzünün olduğu yerde napalm korkunç bir yara bırakmıştı. Yaranın tam ortasında kalan bir göz vardı. Uzattığı el, hayvan pençesindeki küçülmüş kıvrık bir tırnaktı. Başkalarının zorlukla elini sıktıkları ve hatta daha çok zorlukla yüzüne baktıkları gerçeğine çoktan alışmıştı. Kibar ve terbiyeliydi, ama aynı zamanda gurursuz değildi. Cerrahlar ellerini, burnunu ve dudaklarını yeniden yapmaya kalkışmışlardı ve şunları söylerken kekeleyerek de olsa konuşabiliyordu:

Herkesin nadide ve önemli olan bir gençliği var. Benim gençliğim 36 ameliyatla geçti. Gelecek için çok ümitkardım ve umutlarım vardı. Onlarla akordiyon çalabildiğim iki elim vardı. Tümünü bomba aldı benden... Bu dünyada artık benim gibi kurbanların olması gerektiğini düşünmüyorum. Bir daha asla. Bu dünyada benim gibi bir kurban, asla.[413]

▶ 276

367

1989 Kölelik uzun süre aleni bir gereklilik olarak görüldü. Kan davaları önceleri şeref sorunuydu. İkisi de sağlam bir şekilde kurumlaşmış, toplumun temel yapısının bir parçası olmuş, bin yıllık tarihe derinlemesine demirlenmiş, belki de insan doğasının bir parçası olmuş gözüküyorlardı. Yine de zamanla modası geçmiş, değersiz ve sonunda düşünülemez hale geliyorlardı. Neden aynı yolu savaş izlemesin?

Amerikalı siyaset bilimci John Mueller, Retreat from Doomsday. *The Obsolesclence of Major War*'da (1989, Kıyamet Gününden Dönme. Modası Geçen Büyük Savaş) bu soruyu sorar. Tezi şöyledir: Sanayileşmiş dünyada yer alan ülkelerin ekonomileri ve kültürleri o kadar sıkı bir şekilde bir arada dokunmuş ki, söz konusu dünyadaki devletler ve büyük güçler arasındaki savaşlar, en azından "ana savaşlar", düşünülemez hale gelmiştir, savaş artık ciddi bir alternatif değildir.

Mueller'in tezi, tek bir nükleer silah patlamadan gerçekleşen Berlin Duvarı'nın yıkılışı ve Sovyetler Birliği'nin çöküşü tarafından desteklenmektedir.

368

1991 Konvansiyonel büyük ölçekli savaş ölüm yatağında. Bu da İsrailli askeri tarihçi Martin van Creveld'in *On Future War*'daki (1991, Geleceğin Savaşı Üzerine) görüşü. Fakat onun görüşüne göre sonuç; barış değil, aksine savaşın yeni şekilleri olacaktı.

Büyük güçler, dünya askeri gücünün beşte dördünü ellerinde bulunduruyorlardı. Hala da askeri yetersizlikten şikayet ediyorlar: Silahları öyle korkunç hale gelmişti ki, artık kullanılmaz durumdaydılar. Blöfü herkes gördüğü için artık tehdit amaçlı bile işe yaramıyorlar.

Nükleer savaş sudan ucuzdur. Yüzden az mürettebatla yönetilen bir tek nükleer denizaltı Almanya'daki her büyük şehri tahrip edebilir ve hatta aynı büyüklükteki bir ülkeyi tahrip edebilecek etkinlikte silahları bile vardır. Fakat kim böyle silahları kullanacaktı? Ve kime karşı kullanacaktı?

Konvansiyonel silah sistemi bile o kadar ilerlemişti ki, onlar bile artık uygunsuzdu. Dinazorlar - aşırı pahalı, aşırı süratli, aşırı büyüktü ve muhafaza edilmeleri aşırı zordu, halen sürmekte olan savaşlar için bile aşırı güçlülerdi.[414] Bunun için, van Creveld'e göre, bu silahlar savaşı önlemeye bile güç yetiremeyecektir.

369

1990-1991

Ya Körfez Savaşı? Irak'ın Kuveyt'i istilası, içinde gelişkin silah sistemlerinin yetersizliklerinin ispatlandığı ileri teknolojik savaşla durduruldu.

Savaş televizyon ekranında, kansız ve sivil yaralılar olmadan, bir bilgisayar oyunu gibi gözüküyordu. Resimlere, cadde köşelerine gizlice süzülen ve mükemmel isabetleriyle askeri hedeflerini bulan cruise füzeleri egemendi. Gördüğümüz, hem merhamet, hem de askeri verimin taleplerini yerine getiren yeni bir çeşit savaş gibi gözüküyordu. Çetrefil yan etkiler olmadan ısmarlama yıkım. Propaganda resminin gerçek hayatta nasıl sıkıca kontrol edildiğini ancak sonradan öğrendik.[415]

Gerçekte, aynı eski köyleri vuran aynı eski bombalardı. Savaştan hemen sonra Irak'ı ziyaret eden Fransız Generali Pierre Gallois'in raporunda söyledikleri: "Dört tekerli aracımla 2500 km gittim, köylerde her şey yıkılmıştı. Vietnam Savaşı'ndan kalma, 1968 tarihli bomba parçaları buldum. Bu, yarım asır önce İkinci Dünya Savaşı'nda yaptığım bombardımanın aynı türüydü."[416]

Büyük güçler, Irak'a yıllarca silah satmışlardı. Irak'ın, İngiliz-

ler tarafından petrol çıkarları için ana ülkeden koparılarak bağımsız bir devlet yapılan Kuveyt'i Irak mıntıkası olarak gördüğünü çok iyi biliyorlardı. Ayrıca Irak'ın, vatandaşlarına karşı savaş yürüten çok sert bir diktatörlük olduğunu da biliyorlardı. Yine de, sonradan onları imha etmek için savaşa girdikleri kadar çok silahla Irak'ı donatıyorlardı.

Beş büyük güç ve diğer 21 devletten oluşan ittifakın, Üçüncü Dünya'nın üçüncü ölçekteki bir gücünü yenilgiye uğratmayı başarması, zor bela açık bir askeri başarı olarak değerlendirilebilir. Bu şekilde sunulan Körfez Savaşı zaferi, hak verilebilir öz güvene değil, aksine düşük beklentilere delalet eder.

▶ 392

370

1945'ten beri yapılan savaşlar hakikatte, genelde 19. yüzyıl boyunca sürdürülen ve "küçük savaşlar" denen, bugün ise gayet aldatıcı bir şekilde düşük yoğunluklu çatışmalar ("*low intensity conflicts*") olarak isimlendirilen savaşlardı.

Çoklukla havadan, yerdeki halklara karşı yapılıyorlardı. Ancak çok küçük bir başarı ile. Gelişmiş halklar tarafından gelişmemiş olanlara karşı yürütülüyorlardı. Fakat orada ilelebet kalacakları sözünü kimse veremezdi. Bu savaşlar, yüksek derecede eğitimli ve donanımlı, düzenli askerler tarafından yürütülüyordu - fakat bu askerlerin bile, ilkel silahlarla donanmış düzensiz güçler karşısında çaresiz oldukları ortaya çıkmıştı. Genel bir kural olarak alttakinin silahları kazanıyordu. Askeri bakış noktasından kaybetseler bile, politik olarak kazanıyorlardı. Savaş, Van Creveld'e göre, kelime anlamında eşit karşıtlar demekti. Güçsüzle dövüşmek güçlünün haysiyetini kırar ve moralini çökertir. Güçlü kazansa bile, kaybeder. Yüzden fazla devletin varlığı bunun yeterli ispattır.[417]

Sömürgeci güçler dev arazileri ellerinde tutmak için on yıllardır sert bir savaş verdiler, diye yazar Van Creveld.

"Bunu körce ve tümden merhametsizce yapıyorlardı. Tüm halk evlerinden kovuluyor, çoğunluğu öldürülüyor, temerküz kamplarına kapatılıyor ya da göçmen durumuna dönüştürülüyorlardı.

Cezayir'den Afganistan'a kadar olan ve ölçekleri soykırım olarak değerlendirilecek kadar büyük olan olaylara rağmen, yine de çatışmaların sona ermesi halen hiçbir araçla garanti edilemiyordu.[418]

▶ 343

371

Shintoizm, vatan için hayatın kurban etmesiyle gelen şehadetin en yüksek örfi eylem görüldüğü din düzeyine yükseltilen milliyetçiliktir. 2.5 milyon Japon savaşlarda öldü. Hala yaşayan ruhları Yasukuni Tapınağı'nda sığınma bulmuş ve tapınak müzesi ruhları, fotoğraflarda, kan lekeli üniformalarda ve düşen kahramanın anneye son mektubunda şekillendirilmiş veriyor. Problem şudur: Şehit kahramanlar arasında 1894, 1930 ve 1937'de Çin'e saldıranlar da vardır. Hatta bazıları 200 binden fazla Çinlinin katledildiği Nanking Katliamı'ndan dolayı suçludurlar. Aynı şekilde bu kahramanlar arasında 1941'de Pearl Harbor'a saldıranlar, savaş suçlusu olanlar ve bunun için 1948'de infaz edilenler vardır. Saldırganlık savaşlarının "*ülkeye barış*" (*yasukuni*) getirmiş olduğuna inanılıyor ve savaşta düşenlerin ruhlarına halen ibadet ediliyor.

Müzenin gösteri metinleri tümden savaş propagandası: Japonya'da "Çin vakası" olarak isimlendirilen Çin'e karşı yürütülen 15 yıllık savaş önlenemezdi, çünkü İngilizler ve Amerikalılar, Çinli isyancıları Japonya'ya karşı eylemlere tahrik etmişlerdi. Pearl

Harbor'a yapılan saldırı bir ulusal yaşam sorunuydu. Pasifik Savaşı, müzede satılan broşürlere göre: "Bir saldırganlık savaşı değildi, tam aksine dünyayı Komünizmden kurtarmak için yapılan kutsal bir savaştı."

Müze, fedakarlığı, özellikle de kamikaze pilotlarının fedakarlığını, "insan torpidoların" ölümlerini kutsuyor. Başarılı olmaları durumunda bile intihar saldırılarının gerçekte hiçbir askeri önemleri yoktu, sadece çoktan kaybedilmiş bir savaşı uzatmayı becerdiler. Ancak burada ideolojik zirveyi temsil ediyorlar. Mesaj en iyi bir şekilde, Pearl Harbor'a yapılan saldırının anısına *Özel Saldırı Güçlerinin Davası için Birlik* (*the Union for the Cause of Special Attack Forces*) tarafından 1985'de dikilen bir abide plakada ifade ediliyor: "İntihar saldırılarında trajik kahramanlıklarıyla eşsiz olan ve düşmanlarımızın kalplerine dehşet saçan 6 bin kadar yiğit öldü. Tüm ulus onların cömert sadakatleri ve bencillik tanımaz fedakarlıkları için gözyaşı döküyor."[419]

372

Tüm Japonların bu hisleri paylaştığı kuşkusuz doğru değildir. Yasukuni, her zaman tartışmalı bir mabet olmuştur.

Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda yenilgisinden sonra Shintoizm devlet dini olma statüsünü kaybetti ve Japon hükümeti Yasukuni'ye ziyareti durdurdu. Fakat işgal aşılınca, Başbakan oraya gitmeye başladı, önce özel aracı içinde, sonra hükümet aracı içinde özel olarak ve en son, 1986'da hükümetin resmi temsili sıfatıyla oraya gitti. 1995'te orada olduğumda, parlamentonun 152 muhafazakar üyesiyle beraber geldi. Yasukuni, aşırı sağcıların savaş sonrası dönem boyunca talep ettikleri ulusal sembol olarak yeniden yerini almak için yavaş yavaş, ama emin olarak yol alıyor.

Eğer Alman Başbakanını aralarında Heinrich Himmler, Hermann Göring ve diğer savaş suçlularının olduğu ölen Almanya

kahramanlarına adanmış bir tapmakta diz çökmüş olarak gözünüzün önüne getirebilirseniz, o zaman Japon ulusal kimliğinin bir sembolü olarak Yasukuni'nin yeniden doğuşunun, Japonların çağdaş tarihinde en fazla ihtilaflı olaylardan biri haline gelmiş olduğunu fark edersiniz. [420]

Yasukuni, pek çok Japon için, hiç itiraf edilmese de bir ulusun geçmişlerini toplu inkara sevk edebilecek suçluluk duygularının bir örneğidir.

373

Bir diğer örnek, Yasukuni'nin rakibi ve dünyada en fazla ziyaretçi alan müze olan Smithsonian Hava ve Uzay Müzesi'nde bulunabilir. İlk bombadan elli yıl sonra burada, Hiroşima üzerine ne hikâye uydurulacağı konusunda dikkate değer bir muharebe oldu.[421]

Hava ve Uzay Müzesinde, "*Little Boy*" (Ufaklık) şefkatli ismiyle adlandırılan ilk atom bombasının bir modeli her zaman sergileniyor. Müze aynı zamanda Enola Gay'a, bombanın atıldığı dev B-29'a da sahipti. Fakat uçak hiçbir zaman sergilenmedi. Askeri çevreler, Smithsonian'dan uçağı tamir edip halka göstermesini talep ettiler.

Hiroşima'nın ellinci yıl dönümü yaklaştığında, müzenin yeni direktörü Martin Harwit, anısal bir serginin 1995'in Mayısında ilk defa yapılacağını duyurdu. Ana olay, Enola Gay'ın kocaman sergi salonunu tümden dolduracak olan parıldayan çatısının açılması olacaktı. [Little Boy ve Enola Gay'in fotoğrafları için 234 numaralı başlığa bakınız –ç.n.].

374

Fakat Harwit, sadece askeri teknoloji ve etkililiğini şereflendirmek istemiyordu. Düşünce, aynı zamanda Hiroşima'nın bom-

balanmasını gerçek tarihsel içeriğine koymak, Pasifik Savaşı'nın sonundaki durumu tanımlamak, bombalamanın lehinde ve aleyhinde olan fikirleri vermek ve bombalamanın etkileri olan insan facialarını, bombalamanın miras bıraktığı Soğuk Savaşı ve silahlanma yarışını göstermekti.[422]

Tek başına bu niyetler bile güçlü duyguları tahrik etmeye yeterdi. Sergi projesi daha kağıt üzerinde biçimlenmeden, müze, asker emeklileri örgütlerinden gelen protesto bombardımanına tutuldu. *Hava Kuvvetleri Dergisi*'nin (*Air Force Magazine*) 8 bin okuyucusu imzaladıkları bir protesto mektubunda, "mağrur ve vatansever" bir Enola Gay sergisi talep ettiler. *Eski Muharipler Derneği* (*American Legion*), müzeyi "Birleşik Devletler havacılarını savaş suçlusu gösterme"[423] farazi niyetinden dolayı kınadı.

Washington Post gibi saygı duyulan bir liberal gazete bile, asker emeklilerinin taleplerini destekledi. Bombayı atmanın nedenlerini tetkik etmeye ihtiyaç yoktu, bombanın etkilerinin gösterilmesine ihtiyaç yoktu. Dizginleri elinde tut!

▶ 235

375

1995 Martin Harwit, 1995'te, yani olaydan 50 yıl sonra, kararı nihayet kamuoyuna açmak ve bombanın nasıl atıldığı kararının eleştirel ve geniş bir resmini vermek mümkün olacak diye düşünürken yanılıyordu. İnkarın gücünü küçümsemişti.

Asker emeklilerinin Senato'da iyi bağlantıları vardı ve onları, henüz mevcut olmayan bir serginin "revizyonist, dengesiz ve saldırgan"[424] olduğu kararını fikir birliğiyle açıklamaya itecek kadar güçleri vardı.

"Revizyonist" terimi ilginçtir. Kelime esas olarak Avrupa'da, Holocaust'un olduğunu inkar eden ve olayın ciddiyetini daha aşa-

ğıya indirgemeye çaba gösteren sözde tarihçiler için kullanılır. Fakat Martin Harwit'in sergisi, Hiroşima'da olanları inkar etme amaçlı değildi. Tam aksini hedefliyordu. "Revizyonist" olan Martin Harwit değil, savaş emeklileriydi.

"Revizyonist" kelimesi aynı zamanda "gerçek" inançtan, özellikle Marksizm'den sapanları damgalamak için kullanılıyordu. Bu anlamda, tümden faydalı tarihi araştırma, "revizyonist"tir. Çünkü devamlı bir şekilde önceki fikirleri, özellikle de güç aygıtlarının kendi eylemleri için sağladıkları, gerekçe gösterdikleri tanımlamaları gözden geçirir. Önceden bilinmeyen olayları meydana çıkarır, bilinen gerçeklere yeni bir ışıkla bakar. Bu tür "*revizyon*" (yeniden gözden geçirme), tarihsel araştırmanın temel görevidir ve müzenin görevi, bu tür revizyonları kamuoyuna ulaştırmaktadır. Senato, bunu neden kınamak istedi?

376

Kongre'nin sadece Hava ve Uzay Müzesi değil, tüm Smithsonian Enstitüsü için desteği azaltma tehdidi, Martin Harvit'i tarihsel araştırmaların sonuçları hakkında hüküm verici konuma yerleşmelerine izin verilen savaş emeklileriyle yoğun görüşmelere oturmaya itti.

Önce bombanın atılması kararı hakkındaki tüm akademik tartışma kaldırıldı. Ardından bombaya karşı olan Eisenhower, McArthur ve diğer ünlü generallerden yapılan alıntılar yok oldu. Sadece ölen bir Japon'u gösteren tek bir fotoğrafa izin verildi. Radyoaktif hastalığın sadece bir tek kurbanı kaldı - ama kurbanları inceleyen Amerikalıların iki resmi.-

Şimdi artık, Truman'ın sadece yaşamı korumak için bombayı atmaya karar verdiği hikâyesi anlatılıyordu. O, Hiroşima'nın tümden bir askeri hedef olduğuna inanıyordu. Kelimenin gerçek anlamıyla o zaman Japonya'da siviller pek yoktu, çünkü kadınlar ve

çocuklar bile bambu mızraklarla donanmışlardı. Bombaya ve tam da Japonya'nın derhal koşulsuz teslimiyle savaşa son veren bombaya teşekkürler. Kısacası: Kocaman bir halk müzesi, politik çıkar grupları tarafından koşulsuz teslim olmaya zorlanmıştı. Boynunu bükerek Martin Harwit, Eski Muharipler Derneği'ne (*American Legion*) "belgenin adaletliliği ve doğruluğunu geliştirmeye yardım için bu kadar zaman harcadıkları" için teşekkür etmeliydi. "... yitirilmiş olanın tümü, aşırı tekrar ve aşırı ürkütücülüktü."[425]

377

Martin Harwit, sadece bir tek nokta üzerinde sıkıca durdu. Amerikan genelkurmaylarının 20-25 bin derken ve bulunabilecek en yüksek güncel tahmin 63 bin iken, 426 bombanın 1 milyon Amerikalının yaşamını korumuş olduğunu ifade etmeyi kesinkez reddetti. [426]

Bu son küçücük direniş üzerine çılgına dönen Amerikan Lejyonu, bir kez daha basına ve Kongre'ye döndü. Birkaç gün içinde 80 politikacı Harwit'in istifasını talep etti ve maddi desteği kısma tehdidini savurdu. Şimdi artık taşlar yerine oturuyordu. Ocak 1995'te, sergi iptal edildi.

"Mağrurca ve vatanseverce" gösterilen tek şey, uçağın gövdesiydi. Tabii ki bu cismin bir zamanlar yaşayan yüz binlerce insan gövdelerine ne yapmış olduğuna dair en ufacık bir gösterge olmadan.

Çoğu Amerikalı için iptal edilen bu sergi, bir ulusun, hatırlamaya ne istek duyduğu ve ne de bunun için güç bulabildiği bir nevi iradi zihin kaybına yol açabilecek hiç ifade edilmemiş suçluluk duygularının bir ifadesiydi.

Süper güçler uluslararası hukuku kendi ölçülerine göre yorumlamaya devam ettiler, fakat öyle yapmakla gittikçe izole oldular. Sonunda, 15 Aralık 1994'te BM Genel Kurulu, Lahey Uluslararası Mahkemesi'nin isteği üzerine nükleer silahların yasallığı sorununu halletmeye girişti.

Zaman bunun için uygun gözüküyordu. Nükleer silahlardan ilham alarak kapılan hayaller çoktan solmuştu.

Tüm savaş sonrası süreçte asker ve sivil strateji uzmanları, insanlığı tahrip etme riskini doğurmadan nükleer silahları kullanmanın bir yolunu bulmak için boşuna çaba sarf etmişlerdi. Böyle bir kullanımın olamayacağı şimdi çoğu insan için açıktı. Gayet basit: nükleer silahlar kullanışa elverişli değildi.

Çinliler ve Hintliler nükleer silahlarla neyi başardılar? Bir taş atımı mesafedeki Araplara karşı atom bombasının İsrail'e ne yararı vardı? Büyük Britanya ve Fransa'nın, imparatorluklarını korumaları için hidrojen bombasının yardımı olmamıştı. Eğer bu ülkelerden biri nefsi müdafaa amacıyla bu silahları bir süper güce karşı kullanmaya kalkışsaydı, bu derhal ulusal intihar olacaktı. Atom bombasına ilk sahip olan Amerikalılar, aynı zamanda mutlak güçlerinin güçsüzlüğüne ilk keşfedenlerdi. Sovyetler, aynısını 1980'lerde Afganistan'da keşfettiler. Ruslar sonunda, 1989'da Afganistan'ı terk ettiklerinde artık çok geçti. Silah yarışı, Sovyet ekonomisini yıktı ve 1991'de Sovyet imparatorluğu içten çöktü[427].

Düşmanın karşılıklı gösterileri birden gereksiz ve gülünç olmaya başladı. Her şeyden önce Kremlin, bir holocaust tehdidi bile olmadan iktidardan vazgeçmişti. İki ölümcül düşman, son zamanlarda birbirini onlarla tehdit ettikleri aynı öldürücü silahları sökmek için birlikte hoşça çalışıyorlardı. Rus nükleer silahları, Washington tarafından paraları ödenen askerler tarafından korunuyordu.

Yeni durumda, insanoğlunu imha edebilecek nükleer silahları kullanmak için hiçbir gerekçe yok gibi gözüküyordu. Bu nedenle Genel Kurul, izleyen soru üzerine "istişari görüş" bildirmesi için Uluslararası Mahkeme'ye döndü:

"Uluslararası hukuk, herhangi bir durumda nükleer silahları kullanma tehdidine izin verebilir mi?"

▶ 380

379

1995 19 Nisan 1995'te Oklahama Federal Hükümet Binası'na (*Oklahoma City Federal Building*) bomba koyan ve 168 kişinin ölümüne neden olan genç adam iyi ki nükleer silaha ulaşamamıştı. Bu genç adam, eylemleri için modelini yirmi yıldan fazladır sağcılar arasında bir ülkü kitabı haline gelen ve yayıncıların reklamlarına göre 198 bin adetten fazla satan Turner'in Günlüğü'den (1977) almıştı. Suçu ispatlanan Timoty McVeigh, yaşamında bir dönüm noktası yaratan kitabın verdiği mesajlarla tümden yanıp tutuşmuştu.[428]

Amerikan ve Avrupa geleneği şimdi çözülerek, "artık ne Avrupa Nasyonal Sosyalizmi, ne de Amerikan ırkçı ideolojisi olmayan, ama yeni bir çeşit militan ırkçılık olan" bir şeye dönüşmeye başlar, diye yazar İsveçli tarihçi Helene Lööw. Turner ve onun beyaz olmayan ırklara karşı megacaniliği, bu evrensel hareket içinde büyük bir ilham kaynağıdır. İsveçli bir Nazi, Lööw'e anlatıyor: "Fantastik bir kitap. Tam olduğu gibi anlatıyor, tam kalbinizden vuruyor, bunu okuyunca olmam gereken kişi oldum. Strom [İsveç neo-Nazi gazetesi] için esaslı bir felsefe, en önemli kitap."[429]

▶ 362

380

1995 Mahkeme, BM üyesi devletleri sorun üzerine görüşlerini yazılı sunmaya ve o zamana kadar birbirinin görüşleri üzerine mülahazada bulunmaya davet etti. 35 devlet sundu. 1995 Kasımında Mahkeme, 35 devletin temsilcileriyle birlikte açık oturuma başladı.

Batılı süper güçler, Mahkemenin soruyu cevapsız bırakması gerektiğini ileri sürdüler. Bu, boş ve muğlaktır, ayrıca diğerleri tarafından, daha yetkili BM organları tarafından çoktandır üzerinde çalışılan karmaşık işlere dokunuyor, dediler. Mahkeme tarafından konu üzerine yapılacak bir karar duyurusu, o kadar hassastı ki başarılmış olan sonuçları bile risk altına sokabilirdi.

Kamuoyu başka bir görüşteydi. Dava, Mahkeme tarihindeki herhangi bir davadan çok daha büyük bir ilgiye yol açtı. 3 milyondan fazla insan dilekçeler imzaladı. Mektup seli, Mahkemenin postasını almasını imkansız hale getirecek düzeyde arttı. Mahkeme yasa sorununu yenmeye çalışırken, mektupların çoğu Mahkemenin Lahey'deki deposuna konuyordu.

381

1996 Lahey Barış Sarayı, Amerikalı bir mülti-milyonerin hediyesiydi. Kuleleri ve zirveleriyle bir barış kalesi ve peri masalı bir bahçede yer alan peri masalı sarayı ile sadece elektrikli parmaklıkların realitenin bir hatırlatıcısı olduğu, çağdaş bir milyonerin rüyası olan bir ortaçağ şatosuydu.

13 erkek ve bir kadın, tümü de yere kadar uzanan kaftanlar içinde, Genel Kurul'un sorularını cevaplamak üzere 6 Temmuz 1996'da toplandı. Orada İsveç basını yoktu. İnsanoğlunun imhası belli ki ilgi toplamıyordu. İşte, kısa açıklamalarla vardıkları sonuçların bir özeti.

Mahkeme:

4A) oybirliğiyle karar verir ki; uluslararası hukuk, nükleer silah tehdidi ya da kullanımının herhangi bir özgül yetkisini kapsamaz.

5B) üçe karşı on bir [oyla] karar verir ki; uluslararası hukuk, nükleer silah tehdidi ya da kullanımının herhangi bir geniş ve umumi yasağını kapsamaz.

6C) oybirliğiyle karar verir ki; nükleer silah tehdidi ya da kullanımı, saldırganlık savaşlarını yasaklayan BM kanununu ihlal edince (madde 2, paragraf 4) ya da nefsi müdafaa hakkının kullanılmasına atıf yapan gereklilikleri (madde 51'de), özellikle de oran gerekliliğini (gerekli olandan fazla şiddet kullanmama) yerine getirmeyince yasaktır.

382

Atomik silahları olmayan üç Üçüncü Dünya ülkesi hakimi - Sierra Leone'den Abdul Koroma, Guyana'dan Mohammed Shababuddeen ve Sri Lanka'dan Christopher Weeramantry - daha ileri gitmek istediler. Nükleer silahların her koşul altında talep edilen gereklilikten daha çok güce delalet ettikleri fikrini muhafaza ediyorlardı ya da en azından nükleer silahı ilk kullanan güç, gereksiz bir şiddet miktarını sarf ettiğini düşünüyorlardı. Ve ilk patlamanın, oransız bir şiddet kullanımı olmasaydı bile, kontrol edilemez bir tırmanmaya yol açma riski vardır. Bu nedenle nükleer silahlar, BM Anayasası'nın, üye devletlerden nefsi müdafaa durumunda istediği sükûnet talebini yerine getirmezler.

Mahkeme bir bütün halinde, üç hakimin gerekçelendirmesini kabul etmedi. Mahkeme, bu riskler mevcuttur ve bunlar Birleşmiş Milletler Yasası'nı ihlal etmeden nefsi müdafaa amacıyla nükleer silahları kullanabileceğine inanan her devlet tarafından göz önüne alınmalıdır kararı (#43) ile kendi kendini tatmin etti. Ve böylece mahkeme, yargıyı nükleer güçlerin kendilerine bıraktı.

Bundan sonra Mahkeme, insani uluslararası hukuk sorunlarını ele aldı, işte nokta nokta dişe dokunur görüşleri:

Bent 78: Temel insani hukuk prensipleri, sivillerin ve sivil nesnelerin korunmasını hedefler. Devletler, sivilleri hiçbir zaman saldırı nesnesi yapmamalıdırlar ve buna bağlı olarak; sivillerle askeri hedefler arasında ayırım yapamayacak silahları kullanmamalıdırlar.

Bu kararlar genelde kabul edilir, Mahkeme devam eder:

Bent 79: [Bunlara], bu yasaları içeren sözleşmeleri tasdik etmiş ya da etmemiş olsalar da tüm devletler tarafından riayet edilir, çünkü bunlar uluslararası geleneksel hukukun ihlal edilemez prensiplerini oluşturuyorlar.

Nükleer silahların *1977 Cenevre Sözleşmesi* ek protokolünde isimlendirilmemesine ve ABD ile öteki birçok devletin nükleer silahlar için açıkça bir istisna yapmaları vakasına rağmen, protokolün ana prensiplerinin nükleer silahlar dahil (paragraf 84) tüm silahlara uygulanmasını önlemez.

Hem devletler hem de uluslararası hukuk uzmanlarının büyük bir çoğunluğu, uluslararası insani hukukun nükleer silahları da kapsadığı üzerinde birleşti. Mahkeme de, bu görüşü paylaştı (bent 85-86).

Tarafsızlık prensibi, savaşın etkilerinin tarafsız devletleri etkilememesi gerektiğini ifade eder. Mahkeme, her ne silah kullanılırsa kullanılsın bu prensibin de göz önüne alınması gerektiğine karar verir (bent 88-89).

Şimdiye kadar Mahkemenin gerekçelendirmesi mantıklı ve uyumlu gözükmektedir. Mahkeme, nükleer silahlara uluslararası hukukun uygulanırlığı konusunda tüm savaş sonrası dönem boyunca devam eden çelişkiye son veren berrak ve başka manaya gelmeyen bir sonuca varır.

Mahkeme:

D) Nükleer silah tehdidi ya da kullanımının, aynı zamanda savaş yasalarının gerekliliklerine ve özellikle de uluslararası insani hukukun taleplerine uygun olması gerektiğine oybirliğiyle karar verir.

384

Fakat nükleer silahların kullanımı, uluslararası hukukla herhangi bir şekilde uyuşabilir miydi? [*Nükleer silahların etkileri sivilleri esirger miydi ya da tarafsız devletlerin sınırlarında durdurulabilir miydi?*] İşte Genel Kurulun öne sürmüş olduğu soru, buydu. Nükleer silahların kullanımına izin verilebilecek koşullar var mıydı? Bu soruya hiç de cevap vermek istemeyen Japon Shigeru Oda ve üç Batılı nükleer güç hakimi - ABD, Büyük Britanya ve Fransa - nükleer silah kullanımının sivillere ya da tarafsızlara zarar vermesi gerekmeyebileceği ve bunun için bazı emin koşullar altında uluslararası hukukla uyuşabileceğini ileri sürdüler. Böylece dört hakim, Genel Kurul'un sorusuna "evet" cevabını verdi. Dördü de "hayır" cevabını verdi. Anılan dört hakim de nükleer silahları olmayan ülkelerden, Sierra Leone, Guyana, Sri Lanka ve Macaristan'dan geliyorlardı. Macar Geza Herczegh, kendi konumlarını en net ifadeyle sundu: "Uluslararası insani hukukun temel prensipleri, kesin bir şekilde ve hiçbir şekilde başka anlama gelmeden aralarında nükleer silahların da olduğu kitle kıyım silahlarının kullanılmasını yasaklar."

Toplam sekiz hakim, Genel Kurul'un sorusuna "evet" ya da "hayır" cevabını vermek istedi. Kalan altı hakim -üçü nükleer güç sahibi Rusya, Çin ve Hindistan'dan, ikisi Avrupa Birliği ülkelerinden ve son olarak Mahkemenin Başkanı Cezayirli hakim Mohammed Bedjaoui idiler. Bu altısı, bir dereceye kadar kendiliğinden, bir uzlaşma üzerinde birleştiler, "evet" ve "hayır"

diyenleri sert şekilde eleştirdiler. Ancak Macar'ın işbirliğiyle bunu Mahkemenin yargısı yapabilecek yeterlilikte oy sağladılar.

385

Uzlaşma yolunda, Mahkeme önce "evet" oyu verenleri eleştirir. Mahkeme, bazı koşullar altında nükleer silah kullanımının yasal olduğunu düşünen devletlerden hiçbirinin bu koşulların daha fazla detaylarının neler olabileceğini ya da mazur görülebilir sınırlı bir nükleer silah kullanımının tümden bir nükleer savaşa varmasının nasıl önleyebileceğini detaylarıyla izah etme gücünde olmadıklarını gözlemler.

Umulacağı gibi sonuç, Mahkemenin "evet" oylarının görüşlerini reddetmesi olacaktı. Fakat burada, gerekçelendirme kaymaya başladı. Mahkemenin sonucu: "Mahkeme, bu görüşün geçerliliği için kendisinin yeterli bir kararlılık zeminine sahip olduğu düşüncesinde değil" (bent 94). Neden değil? Mahkemenin yerine getirmek için üzerine aldığı bu tür kararlılık değil miydi?

Arkasından Mahkeme, "hayır" oyu verenlere döner.

Bunlara göre nükleer silahlar, her ne kadar kullanılsa da, kontrol edilemez etkilerinden dolayı uluslararası hukukla birlikte olamazlardı (bent 92). Ancak Mahkeme, herhangi bir koşul altında nükleer silahların kullanımının savaş yasalarının bir ihlali olacağı sonucuna varmak için kendisinin yeterli kadar bilgilendirildiğine dair kendini nazarı dikkate almaz (bent 95).

Burada Mahkeme, nükleer silahlar ve uluslararası hukuk sorununu kenara bırakır ve BM Anayasası münasebetiyle çoktan tartışılan, bir devletin anlaşılmaz yaşamda kalma ve nefsi müdafaa hakkı sorusuna geri döner.

Mahkeme, pek çok yıldır birçok durumda başvurulan "caydırıcılık politikasını" göz ardı edemez, muhafaza eder. Ve burada fikir bir daha kaymaya başlar. Artık bir zamanlar olduğu önemde

değilse bile, Mahkemenin "caydırıcılık politikasını" göz ardı etmemesi gerektiği açıktır. Ancak burada sorun, Mahkemenin bu politikayı göz ardı etmesi ya da etmemesi gerektiği değildi, fakat daha çok: Yasal mıdır? sorunudur.

Caydırıcılık politika sahasına aittir, hukuka değil, diye yazar Çinli hakim Jiuyong Shi. "Caydırıcılık politikası yasa ile düzenlenecek bir öğe olmalı, tersini yapmakla değil."

386

Bu müzakerelerin sonuçları birbirine zıt iki paragraftan oluşuyordu. Birçok hakim bunun ilk parçasına "evet", ikincisine "hayır" oyu vermek istemelerine rağmen, iki parça taksimi mümkün olmayan bir bütün olarak değerlendirildi. Mahkeme şu kararı alır:

> E) Yediye yedi ve Başkanın karar verici oyu:
>
> Nükleer silahların kullanımı ya da tehdidi, genelde silahlı ihtilafta başvurulan uluslararası hukuk kurallarıyla ve özelde uluslararası insani hukuk kurallarıyla çelişkili olacaktı.[430]

Bununla birlikte mevcut uluslararası hukukun ve tasarrufundaki olgunun öğelerine karşın, Mahkeme, nükleer silahlar tehdidi ya da kullanımının bir devletin tam da yaşamının söz konusu olduğu son derece sert nefsi müdafaa koşulunda kanuni ya da kanundışı olup olmayacağına mutlak şekilde karar veremez.

387

Bu mutlu bir uzlaşma değildi. Beyanlara ve muhalif hukuki görüşlere göre kimse ondan hoşlanmamıştı.

Alman hakim Karl-August Fleischhauer kararı eksik ve muğlak olarak isimlendirir, fakat aynı zamanda uzlaşmanın nükleer silahların yasal kullanımı için bıraktığı payın son derece küçük olduğuna dikkat çeker. Uluslararası Mahkemenin oy birliği ile al-

dığı karara göre;

1- silah, sadece BM Anayasası'na uygun kullandığında, yani nefsi müdafaa ve gerekli taleplerden fazla şiddet kullanmama durumunda ve

2- silah, sadece uluslararası insani hukuka uygun olarak kullanıldığında, yani sivilleri ve tarafsızları etkilememe durumunda nükleer silahların tehdidi ve kullanımı yasaldır.

Mahkeme ayrıca, görüş birliğiyle olmamasına rağmen, nükleer silahların tehdidi ve kullanımının;

3- silah, sadece devletin varlığının tehdit edildiği son derece acil koşulda kullanılması durumunda

yasal olabilirliği fikrindedir.

Herhangi bir nükleer silah kullanımının bu üç kriteri hep birlikte yerine getirebileceğini tasavvur etmek zordur. Elbette Hiroşima ve Nagasaki değildir. Bu kitapta başvurulan nükleer savaş planlarından hiçbiri, Uluslararası Mahkemenin gerekliliklerini yerine getirmez.

388

Büyük güçler, bu uzun kavgayı sadece açık denizdeki tek başına bir savaş gemisini tahrip etmeye izin verilmesi zevkini tatmak için mi veriyorlardı?

Elbette hayır. Savaş gemileri daha az ihtilaflı diğer pek çok yolla imha edilebilir. Büyük güçlerin kavgasını verdikleri, nükleer cephanelerini muhafaza etme hakkıydı. Nükleer silahların kullanımı için en ufak bir imkan oldukça, güçler, tam da bu olasılık için kendi stoklarına ihtiyaçları olduğunu söyleyebilirler.

Yasal olarak imkansız hale gelmiş tüm bu şeyleri yapmanın fiziki imkanını mümkün kılabilmek için çabalamaları bu nedenledir. Tamamen farklı, şimdi isimlendirilemez ve mutlak şekilde yasak olan bir şey yapmak için sürekli hazırlığın bir özrü olarak

fonksiyon gösterebilecek tek bir mübah hedef oldukça, savaş suçları için eski suç planlarından hiçbirinin gerçekte terk edilmesi gerekmiyor.

Hala yüz binlerce Hiroşimalı, hukuktaki bu dar, cüzi çatlak boyunca bize doğru ağır ağır ilerleyerek geliyor. Çıplak, derisiz, kör, gözleri ve ağızlarından kan akarak bu çatlaktan bize doğru sokuluyorlar.

▶ 22

389

1997 Felaketten yaklaşık yetmiş yıl sonra, öğretmen Ali Raisuni'nin kapısını çaldığımda, Chechaouen bahar yağmuru altında parıldıyordu. Bana şehir tarihine ait kahverengi zarflardan oluşan kahverengi kutulara doldurulmuş belgelerle dolu odalar gösterdi. Burada gelenek olduğu üzere duvarlar boyunca oturakların yerleştirildiği oval oturma odasında birlikte çay içtik. Çıplak ayaklarını altına çekti ve anlatmaya başladı. Yanında parlayan gözlerle dinleyen küçük oğlu oturuyordu.

▶ 120

390

1997 26 Nisan 1997'de şehrin yıkılmasının altmışıncı yıldönümünde Guernica halkı ölülerinin anısına ellerinde mumlarıyla karanlık caddelerde alay halinde yürürler.

Fakat akşam karanlık değildir, aksine sıcak ve canlıdır, kahveler ve lokantalar doludur; caddeler, balonlar havaya uçurulduğunda çocukların neşeli ve artan sesiyle yankılanmaktadır. Havada zafer ve kurtuluş duygusu vardır.

Mezarlıktaki anma ayini, gelenek olduğu üzere her biri bitişiğindekiyle el ele tutunma şeklinde yapılır. Bu yılki gösteri, yıkımı yapmış olanlarla barışmayı da içerir; zira Alman büyükelçisi ül-

kesinin devlet başkanının bir mesajıyla birlikte oradadır. Almanların altmış yıl önce yaptıklarından dolayı af diler.

▶ 156

391

1998 İkinci Dünya Savaşı'ndan elli yıl sonra Bombacılar Ordusu'nun savaş çabalarının muhasebesini yapmak için İngiliz müzelerini görmek amacıyla 1998 yazı boyunca İngiltere'yi dolaştım. Rehber kitabım, düzenlenmiş ikinci nüshasında 160 müze ve koleksiyon olan Bob Ogden'in *Aircraft Museums and Collections of the World.* Part 2: *Great Britain and Ireland* (Dünya Uçak Müzeleri ve Koleksiyonları. Kısım 2: Büyük Britanya ve İrlanda) idi. Birçok küçük ve özel müze ile büyük olan resmi müzelerin tümünü gördüm: Duxford'taki İmparatorluk Savaş Müzesi'ni, Hendon ve Cosford'taki RAF Müzeleri'ni, Middle Wallop'taki Ordu Müzesi'ni ve Yeovilton'daki Donanma Müzesi'ni. Anlaşıldığı kadarıyla onlardan hiçbiri, İngilizlerin gerçekten bombalamış olduğunu kabul etmek istemiyordu.

Hendon'daki dev gibi galeri, Bombacılar Ordusu'na adanmış. Hem uçaklar hem de bombaları orada, muazzam ve ezici. Fakat bu uçaklar ve bombalar ne yapmışlardı? Odanın küçük bir köşesinde bir sanayi çalışma bölgesinin yıkılışı görünüyordu. Fakat meskun bölgelerin bombalanmasının sonuçları hiçbir yerde gözükmüyordu.

Bu sergide hiçbir insan, İngiliz Bombacıları tarafından zarara uğramamıştı. Bir camekandaki atom bombası dışında. Fakat tabii ki o da İngiliz bombası değildi. Orada bile malzeme tahribini gösteren resimler ekseriyet teşkil ediyor. Kutunun tam altında ancak bir an için insanı görebilirsiniz. Eğer dizlerinizin üzerine çökerseniz, resmin yüzü görülmesin diye arkadan fotoğraflanmış çıplak göğüslü bir adamı gösterdiğini görürsünüz. Resmi tanımlayan

metin, adamın sırtındaki yaraların tedavi ediliyor olduğunu bilgisini veriyor.

Ne hoş, düşünüyorsunuz, bombalamadan acı çeken tek kişi - o da tabii ki İngiliz bombalaması değil, ama buna rağmen bir müttefik bombalaması - öyle iyi tedavi edilmesi ne kadar da hoş.

▶ 200

392

1998 Nükleer silahlar çoktan ilelebet kullanılmaz hale gelmiş olmalarına rağmen, yine de halen tehlikelidirler. Halen felaketli sonuçları olan kazalara neden olabilirler. Silahlar ya da bunların yapıldığı ham materyal, aşırıların ve suçluların eline geçebilir.

Yüksek derecede yoğunlaştırılmış pek çok Rus uranyum stoku bugün muhafazasız durumdadır, etraflarında kuşatmaları olmayan alanlarda depolanıyorlar, gözetme kameraları ya da detektörler yoktur, demekte Önleyici Çalışmalar Merkezi (*the Center Nonproliferation Studies*) başkanı William Potter, 1998'de Washington Post'taki bir makalede.431 Potter, Rus nükleer tesislerini araştırma gezisinden yeni dönmüştü. Aylardır ödemeleri yapılmayan muhafızlar, alarmları kesmişlerdi.[431]

Rus tanklarının sınırları aşarak Avrupa'yı istila etmesi çoktan ihtimal dışı olmuştu, bugün için düşünülemez bile. Fakat bir nükleer felaketten sonraki Rus göçmenlerin istilası olasılık dışı değildir. Onlara nasıl yer bulacağız?

Hiçbir Avrupa gücü, bugün Hindistan ya da Pakistan'a karşı savaşa girişmeyecekti. Ancak bu iki ülke arasındaki bir nükleer savaşın bu ülkeleri oturulamaz hale getireceği ve dünyaya dalgalar halinde mülteci yayacağı çok daha muhtemeldir. O zaman, insan hakları ve merhamet nasıl olacaktı?

▶ 342

Van Creveld'in çok sayıdaki çelişkili tezlerinden biri, devletin varlığının savaş kabiliyeti tarafından belirlendiği şeklindedir.

Modern devleti yaratan sosyal refah sistemi değil, aksine diğer savaş örgütlerine kıyasla askeri etkinliğidir. Ancak şimdi devlet tekeli, hem üste: alt ulusal örgütlenmelere doğru, hem de alta: ticari, politik ve suçlu olanlara doğru kaybolmak üzere. Konvansiyonel savaşlar bu değişikliklerle duracak, fakat aynı zamanda devletin gücü çürüyecek ve sonuç, yeni bir çeşit savaş olacak.

Savaş yapamayan bir devlet, Van Creveld'e göre, vatandaşlarına yaşam olanağı, hatta ölüm için kabul edilebilir bir nedeni bile sunamaz. Devlet rolünü tamamlar.

Yerine, güvenlik işi çiçek açacak ve egemen endüstri haline gelecektir. Eskiden condotieri* gibi, bir gün devletin yerini bile tümden alabilir.

Geleceğin savaşı, kabileler ve tarikatlar arasında teröristler, çeteler, gerillalar ve korsanlar tarafından yapılıyor olacaktır.[431] Ayrı sınır hatlarının yerine hooliganların muhafızlık ettiği barikatlar geçecektir. Buna Asya, Afrika ve Latin Amerika'da başlanmış bile. Bu, eski Sovyetler Birliği, Çin ve Hindistan'da - ve eğer şiddetin büyüyen met ve cezri durdurulamazsa, Birleşik Devletler'de ve Avrupa'da - devam edecektir.[431]

Savaşlar ortadan kalkmayacak. Yerine, daha uzun, daha kanlı ve daha korkunç olacaklardır. Savaşlar, özel ordular, motorsikletli çeteler, Nazi grupları, güvenlik muhafızları, moonlighting polis-

---

* Orijinalde "moonlighting police" denmektedir. Moonlighting: gece asıl işinden başka işinde çalışan kişi demektir. Ancak burada yüklenen mecazla, muhtemelen polis olup polislik mesleğinin dışında illegal işlerde çalışan yozlaşmış polisler ya da polislik kastedilmektedir.

* Condotieri: 14.-15. Yüzyıllarda İtalya'da ücretli askerlerin komutam. Ücretli asker.

leri* ve ödemeleri yapılmamış olan askerler tarafından yapılabilecektir. Geleceğin bombası, kıtalararası roketler değil ama bir çantadaki patlayıcı, havadan atılan bomba değil ama oto bombası ya da mektup bombası olacaktır.

▶ 353

394

1999 Johnstone'nin Out of the Ashes'ı büyük bir başarı sağladı ve pek çok kişi tarafından örnek alındı. "*Johnstone'nin çalışmaları*" diye yazar Brians (1987), "onları kendi türünde özel yapan aşırı şiddet üzerine dayalı bir pornografik yoğunlaşmayla; kendi örneğinde özellikle çocuklara olmak üzere, bilhassa tecavüz ve cinsel işkenceyle doludur. Johnstone, sadist seksi, nükleer şiddetin diğer yeni romancılarının herhangi birinden çok daha fazla ileri götürür, ancak tecavüz üzerine olan vurgusunda diğerlerinden acayip değildir. Bunlar, erkek dinleyiciler topluluğuna hitabı hedef alan özlü erkeğimsi romanlardır."[432]

Serinin 27'nci cildi olan *Triumph in the Ashes*'da (1998, Küllerdeki Zafer) Ben Raines, vicdan ve merhametin zerresinden yoksun ve "topyekün imhaya azimli beyinsiz manyaklar" olan Afrikalı siyahi canileri temizler.

28'nci cilt olan *Hatred in the Ashes*'da (1999, Küllerdeki Nefret), Amerikanın ilk kadın başkanını devirmek ve nükleer katliamın yıkıntıları üzerinde özgür ve cesur toplumu yeniden kurmak amacıyla ABD'ye geri döner.

Serinin 7 milyondan fazla nüshası satılır. Öteki yazarlar tarafından yazılan benzer seriler şunlardır: *Survivalist* (Kalımcı, 24 cilt), *Phoenix, Wasteworld* (Harap Dünya), *Traveler* (Seyyah), *Overload* (Aşırı Yük), *Deathland* (Ölüm Ülkesi), *Wingman* (Kanat Adam), *Guardian* (Muhafız), *Endworld* (Son Dünya), *Zone* (Mın-

tıka), *Casca ile Doomsday Warrior* (Kıyamet Günü Savaşçısı, 27 cilt).[433]

Tüm Bir endüstri, savaş umuduna, özellikle de erkeklik cennetine kestirmeden gitmeyi gösteren nükleer savaş umuduna dayalı yaşamaktadır.

395

İnsanlar, belli amaçları başarmak için mutlaka savaşları başlatmazlar. Çoklukla tersi vakadır: İnsanlar savaşmak için, bir bahane olarak kullanmak üzere amaçlarına sarılırlar. Savaşın yararı su götürür; ancak eğlendirme, ilham verme ve hayran bırakma yeteneğinden asla şüphe yoktur.[434]

Asıl eğlenenler erkeklerdir. Onlar için savaş, baştan çıkarıcı, zevk verici ve erkekliklerinin göstergesidir. "Öyle bir tercihle yüz yüze kalmaları durumunda; erkeklerin savaştan ziyade, çok daha kolay kadınlarından vazgeçeceği kuşkusuna kapılabilinir"[435] diye yazar Van Creveld.

Eğer pek çok erkeğin içindeki öldürme arzusu cinsel arzudan güçlüyse, gelecek savaşlar muhtemelen önlenemezler. Fakat bu erkekler için bile zevklerinin öyle çok sayıda çocuğun ölümünü talep etmesi, biraz sorun olmayacak mı? Ki erkekliklerini ispat eden savaş, aynı zamanda binlerce çocuğu sakat bırakmakta ve öldürmektedir?

Hayır, Van Creveld burada hiçbir problem görmez. Aleni onayla kitabında sonucu yazar: "Erkeklerin neşeye, özgürlüğe, mutluluğa, hatta aşırı heyecana ve şevke eriştikleri çok önemli bir yol, evde karıları ve aileleriyle kalmamaktır; hatta savaşın hatırına en yakınlarından ve en sevdiklerinden vazgeçtikleri yerde çoklukla yeterli ve tam aşırı mutlu olurlar!"[436]

396

"Bu gibi şeyleri düşünmüyorum" der Ruben.

Kırmızı ışıkta bekliyoruz, son zamanlarda tutamayacağım kadar çok büyüdüğü halde, yine de elimi uzatıyorum.

"Savaş ve bombalar ve bu çeşit şeyleri düşünmüyorum. Devleri oynuyoruz, şövalyeleri ve kaleleri ve fantezi oyunlar oynuyoruz, bombaları değil" der.

Bir süre sessiz kalır.

"Fakat tabi ki... Ya olsaydı... her zaman bir 'ya...' vardır..."

397

Çinliler bir daha silinip süpürüldüğünde, "hiçbir şey kalmadı, yani insan" dedi general. Kaç kere yapıldı? 1881'de William Hay'ın Avrupalı olmayanların tümünü katlettiğinden beri, geleceğin hikayelerinde sayısız milyon Yahudi, Komünist, siyah ve diğer renklilerin kökü kazılıyordu. Zirve her zaman Çinlilerin şaşılacak imhası olur.

Bu soykırımsal fanteziler, politik gruplardan ve koşullardan bağımsız olarak çarpıcı intizamla tekrarlanır. Nerdeyse her zaman erkekler tarafından yazıldıkları ve erkekler tarafından okundukları ya da baştan başa erkek karakterini gösterdikleri inkar edilemez. Ancak yine de beni en çok ürküten, bu doğru yoldan sapmış erkek tavırlılığı değildir. John Mueller ve diğer pek çoğunun barışa neden olacağına inandıkları içsel-bağımlılık, beni daha çok korkutmaktadır.

Zira bağımlılık, aynı zamanda kolayca tutuşmayı yaratır. Tayland'daki bir ekonomik bunalım Endonezya'ya sıçrar, bu Kore'yi çalkalar, bu da Japonya'yı yıkıntının eşiğine götürecek şekilde dürter. Japonlar, Rusya'yı sırtlarında artık taşımaya güç getiremeyince, Brezilya dahi etkilenir ve eğer Brezilya... Ekonomik bunalımlar, yüzyıl öncesinden bile daha kontrolsüz şekilde

milyonlarca insanın rüyalarını ezerek ve onları gaddarca yoksulluğa geri iterek kıtadan kıtaya yuvarlanır.

Bu, barış için bir reçete gibi görünüyor mu?

398

Hem ekonomik büyüme, hem de nüfustaki artış genellikle temel gerçeği gizleyecek yüzdelerle veriliyor: Verilen insan sayısındaki nüfus artışı yoksul ülkelerde olurken, ürün ve hizmetlerde gösterilen ekonomik büyüme ise esas olarak çoktan varlıklı olan dünyada olmaktadır. Gittikçe daha fazla insan, yoksulluk, cehalet ve açlık içinde doğuyor. Hala onun etkilerine maruz halde gittikçe daha fazla insan içten bağımlı ekonominin fazlalığı, değersizi olarak doğuyor. Onlar için şiddet dışında bir yolun olmadığı gittikçe daha fazla insan doğuyor.

Daha çok insana yarar sağlamak ve yaşam standartlarını yükseltmek için şimdiye kadar denenen tüm metotlar, sınırlı dünya kaynaklarını tüketti, havayı, yeri ve suları atıklarla kirletti. Bu asır boyunca sanayileşmiş ülkelerde tadı çıkarılan yaşam standardının dünya nüfusuna yaygınlaştırılamayacağı açık hale geldi. Her zaman sadece birkaç kişi ile sınırlı olması gereken bir yaşam tarzı yaratmışız.

Bu çok azı, birkaç ülkede yaygın bir orta sınıf ve gerisinde küçük bir üst sınıf yaratabilir. İnsanlar birbirini alım güçleriyle tanımaktadırlar. Ayrıcalıklarını gerekirse güçle korumak için ortak çıkarları vardır. Onlar da, şiddet içinde doğarlar.

Bu şiddetten, hem işlenmiş olandan ve hem de hala hareketsiz olandan yüzyılın soykırım rüyaları yükselmektedir. Savunduğumuz adaletsizlik, onlarla arzu ettiğimiz her fantezimizin gerçek olabileceği soykırım silahlarına sarılmaya devam etmeye zorluyor bizi. Küresel şiddet varlığımızın nüvesidir.

399

Ve şimdi daha ne gelecek?

▶ 10

NOTLAR

1 Ziegler 1994, bent 14.

2 Needham 1986, 180.

3 Needham 1986, 168.

4 Howard 1994, sunuş, Stacey 1994. Fakat ayırım Romalılardan daha eskidir: karşılaştır, Schwarzenberger 1976, 81. Gong 1984, 3. bölüm.

5 Grotius (1625), 1950, 11. bölüm. Helm 1962. Hartigan 1962, 8. bölüm. Ziegler 1994, bent 32.

6 Strehl 1962, 1. bölüm.

7 Montesquieu 1748, 1. kısım, 3. bölüm. Rousseau 1762, 1. kısım, 4. bölüm. Kotzsch 1956, 3. bölüm. Helm 1962. Weigley 1973, 8. bölüm. Howard 1979, 5. Best 1980, 2:6. ve 3:7. bölümler. Selsky 1994. Allen 1994, 1. ve 2. bölümler.

8 The Iliad, 6. şarkı, 55. ayet ve devamı. Markusen 1995, 3. bölüm. Waswo 1997.

9 Baker 1994. Heyne, Kennett 1982, 1. bölümde alıntı.

10 Malthus, 1982, 1. Kitap, 1. bölüm.

11 Lindqvist 1996, 97-107.

12 Majevski 1963, 114 ve devamı. Sambrook 1966, 25 ve devamı.

13 Shelley 1994, xii, Wagar 1962, 1. ve 2. bölümler.

14 Mackenzie 1990, 2. bölüm.

15 Bu ve izleyen üç bölüm Spaight 1930, 3. ve 4. bölümlere dayanıyor. Karşılaştır: Best 1980, 7. bölüm.

16 Hartigan 1982, 9. bölüm. Walzer 1992, 2. bölüm. Green 1993.

17 Weigley 1973, 8. bölüm. Gong 1984, 3. bölüm.

18 Ziegler 1994, 42. bent.

19 Green 1993.

20 Dilke 1869, I:109, 28. bölüm.

21 Karşılaştır: Lindqvist, 100.-135. bentler. Lindqvist 1995, 52-91, 119-143.

22 Hay 1881, 1. ve 10. bölümler.

23 Karşılaştır: Boyle 1962, 576 ve devamı. Karşılaştır: Bond 1965: "İngiliz amiralleri, 19. Yüzyıl boyunca en az mazeretle düşman limanlarını bombardıman etmeye manen yüceltici olmayan bir eğilim gösterdi... fakat bu olayların çoğu bugünkü ismiyle Üçüncü Dünya'da olduğundan... Britanya ana kara güçlerin-den daha az eleştiri aldı."

24 Hornung 1885, 544, 552. 1886, 188.

25 Farrer 1885, 6. bölüm.

26 Kennedy 1988, 150.

27 Spetzler 1956, 134-136.

28 Caldwell 1990, 22, 26 ve devamı. Karşılaştır: De Moor 1989, sunuş.

29 McCurdy 1997, 112 ve devamı.

30 Başka kaynak verilmeyince, Goddard hakkında verilen tüm bilgiler Coil 1992'den alınmadır.

31 Winter 1990.

32 Ellis 1993, 1., 3. ve 4. bölümler.

33 Clarke 1966, 4. bölüm. Travers 1979, 264-286. Gat 1992, 109 ve devamı. Ellis 1993, 3. bölüm. Crook 1994. Cooper 1991, 6. bölüm.

34 Odell 1898, 2. bölüm. Franklin 1988, 2. bölüm.

35 Odell 1898, 74, 152.

36 Odell 1898, 15. bölüm.

37 Waterloo 1898, 243.

38 Waterloo 1898, 259. Franklin 1988, 2. bölüm.

39 Serviss 1898, 15. bölüm. Franklin, 3. bölüm.

40 Serviss 1898, 17. bölüm.

41 October 7, Howard 1979'da Watt.

42 Cole 1990, 1. bölüm, 13. bölüm ve devamı, 202 ve devamı.

43 Shiel 1898, 2. bölüm.

44 Shiel 1898, 290, Wagar 1982, I:10. bölüm.

45 Shiel 1898, 33. bölüm. Franklin 1988.

46 Wagar 1982, I:8. bölüm.

47 Corn 1983.

48 Mackenzie 1990, 2. bölüm.

49 Mackenzie 1990, 34, 141.

50 Biddle 1994.

51 Corn 1983, 4.

52 Corn 1983, 39 ve devamı.

53 Norton 1908, I:11, Franklin 1988, 2. bölüm. Bartter 1988, 1. bölüm.

54 Godfrey 1908, 53. Franklin 1988, 2. bölüm.

55 Sedberry 1908, 59. bölüm. Franklin 1988, 2. bölüm.

56 Hearne 1910, 183 ve devamdaki.

57 Kennett 1982, 1. bölüm. Warleta Carillo 1984. Kunz ve Müller 1990, 2. bölüm.

58 Annuaire 1911, Garner 1920, 308. bent.

59 L'Italia in Africa 1964. Segre 1974. Smith 1976. Wright 1983.

60 Paris 1992, 3. bölüm. Thodes 1957. Joll 1960, 3. bölüm. Ingold 1978. Morrow 1993.

61 Times ve The Chronicle, Askew 1942'de alıntı. L'Italia 1964. Irace 1912, 10. bölüm. McClure 1913. Paris 1992, 3. bölüm.

62 L'Italia 1964. Saundby 1961, 1. bölüm. Liddell Hart 1947, 80 ve devamı.

63 İsveçce: Lögnerna 1912. Paris 1992, 2. bölüm.

64 Fisch 1984, 294 ve devamı.

65 Karşılaştır: Morrow 1993.

66 Karşılaştır: Weart 1988, 3. bölüm.

67 Warleta Carillo 1984. Kunz ve Müller 1990, 2. bölüm.

68 Prokosh 1995, 1. bölüm.

69 Wells 1926, önsöz. Weart 1988, 2. bölüm.

70 Friedman 1985, 6. bölüm.

71 Wells 1926, 83-88.

72 Train 1915, 132, 214 ve devamdaki. Franklin 1988, 2. bölüm. Bartter 1988, 1. bölüm.

73 Barney 1915, 410 ve devamı. Franklin 1988, 2. bölüm.

74 Lanchester 1915, 191 ve devamı.

75 Lanchester 1915, 194 ve devamı. Karşılaştır: Quester 1966, bölüm 3.

76 Boyle 1962, 312 ve devamı.

77 Townshend 1986.

78 Fisch 1984. Grewe 1988, 4-5. kısımlar. Korman 1996.

79 Korman 1996, 5. bölüm.

80 Bring 1992, 7. bölüm.

81 Longmate 1983, 1. bölüm. Schaffer 1985, 2. bölüm.

82 Boyle 1962, 12. bölüm. Killingray 1984.

83 Dobson 1986. Jones 1987, 10. ve 11. bölümler. Jardine 1928, 9. bölüm. Clayton 1986, 220. Dean 1986, bölüm 2.

84 Grey 1941, 65-67. Daha 1912'de Grey, "pek çok yerli halk üzerinde Avrupa üstünlüğünü göstermek için" hava gücünü kullanmak istemişti. Morrow 1993.

85 Harris 1947, 1. bölüm.

86 Lidell Hart 1932, bölüm 7. Groves 1934, 15. bölüm. Grey 1941, 7. ve 8. bölümler. Slessor 1956. Asprey 1975, 29. bölüm. Groehler 1977, 2. bölüm. Robinson 1982, 13 ve devamı. Killingray 1984, 429-444. Clayton 1986, 78 ve devamı, 112 ve devamı, 218 ve devamı. Dean 1986, bölüm 2. Townshend 1986. De Moor ve Wesseling 1989. Towle 1989, 1. bölüm. Omissi 1990, 1.-7. bölümler. Meilinger 1995.

87 Boyle 1962, 389-390.

88 Westring 1936. Sigaud 1941. Earle 1944, 20. bölüm. Schaffer 1985, 2. bölüm. Dizionario 1992. Morrow 1993. Friedrich 1995, 10. bölüm. Gat 1998, 52 ve devamı.

89 Garner 1920, 11. bölüm, 296 ve 310. bentler.

90 Omissi 1990, 8. bölüm.

91 Townshend 1986.

92 SWAA 1836:5, National Archieves, Windhoek, Namibia.

93 Killingray 1984.

94 Hamilton 1922, 1928, 3. bölüm.

95 Anderson Graham 1923, 3., 14. ve 22. bölümler.

96 Fuller 1923, 7. bölüm.

97 Charlton 1931.

98 Saward 1984, Messenger 1984. Towle 1989, 1. bölüm.

99 Charlton 1931.

100 Saward 1984.

101 Karşılaştır: Weigley 1973, 14. bölüm. Clayton 1986, 25.

102 Moore 1924, 5. bölüm.

103 Spaight 1924, 1. bölüm.

104 Harris 1927, 5. bölüm.

105 Kunz ve Müller 1990, 7. bölüm.

106 Harris 1927, 300. French Chechaouen = Arabic Shawan = Spanish Xauen = English Sheshuan.

107 Harris 1927, 5. ve 6. bölümler. Woolman 1969, 139 ve devamı.

108 Preston 1993.

109 Wright 1926, 263-280.

110 Gat 1998.

111 Crane 1993, 2. bölüm. Miller 1982.

112 Mitchell 1925. Schaffer 1985, 2. bölüm.

113 Desmond 1926, 23., 27. ve 46. bölümler.

114 Glossop 1926, 17. bölüm.

115 Neufeld 1995, 1. bölüm.

116 Gail 1928, II:2. bölüm.

117 Noyes 1927, 20. bölüm.

118 Noyes 1927, 25. bölüm. Franklin 1988, 8. bölüm. Bartter 1988, 2. bölüm.

119 Nowlan 1928, 18. bölüm.

120 Nowlan 1928, sonsöz.

121 Omissi 1990, 8. bölüm. Bermann 1986.

122 Kennett 1982, 3. bölüm. Douhet 1942, 2. Kitap, 4. bölüm.

123 Cannistraro 1982'de "Libya". Gordon 1987. Towle 1989.

124 Neufeld 1995, 2. bölüm.

125 Spohr, Franklin 1988, 8. bölümde alıntı.

126 Chase 1929, 17. bölüm.

127 Gobsch 1933, 26. bölüm.

128 Spaight 1947, 10. bölüm. Towle 1989, 1. bölüm. Omissi 1990, 8. bölüm.

129 SIPRI 1972.

130 Dalton 1934, 310-315.

131 Macilraith ve Connolly 1934, 118 ve devamı, 136 ve devamı, 297, 302 ve devamı, 317. Karşılaştır: Campbell 1937, 61-63.

132 Oppenheim ve Lauterpacht 1935, 214. bent. İfadelendirme 1944'ten beri değişmemiş, 1952'de biraz yumuşatılmıştır.

133 Deyim, La guerre totale (Topyekün savaş) yazarı Leon Dauhet tarafından bulun-

muştur. O da, sonuç bölümünde "çağdaş ihtilaflar yıkıma ve imhaya gittikçe daha çok eğilim gösteriyorlar" ifadesini kullanan ve Alphonse Seché'nin Les guerres d'enfer'inden (1915) ilham almıştır. Markusen 1995, 3. bölüm.

134 Ludendorff 1935, 1. bölüm. Earle 1944, 13. bölüm.

135 Clayton 1986, 80 ve devamdaki, 380 ve devamdaki. Towle 1989, 1. bölüm.

136 Omissi 1990, 8. bölüm.

137 Townshend 1986.

138 Dagens Nyheter 1936. Mörner 1936, 120 ve devamdaki.

139 Agge 1936, 106 ve devamdaki.

140 Negus 1936. Smith 1976, 5. bölüm.

141 Groehler 1977, 3. bölüm.

142 Smith 1976, 5. bölüm.

143 Indiscriminate 1937.

144 Auden ve Isherwood 1939.

145 O'Neill 1936, 10. bölüm.

146 Pollard 1938, 5. bölüm.

147 Durango 1937. Thomas ve Morgan-Witts 1975. Whealey 1989.

148 Oppler 1988'de bir daha basılmış Steer'in makalesi.

149 Dagens Nhyeter 1937 4/28, 5/4, 5/8.

150 Dagens Nhyeter 1962 4/27.

151 Stanley Baldwin 1932 11/12. Longmate 1983, bölüm 4. Royse 1928, 5. bölüm.

152 Oppler 1988.

153 Svenska Dagbladet 1938 3/9'da Gotthard Johansson.

154 Spaight 1944, 5. bölüm. Snow 1942, 174 ve devamdaki.

155 Spaight 1947, 11. bölüm. Karşılaştır: Liddell Hart 1947, 85-95.

156 Sherwin 1975, 1. bölüm. Friedman 1985, 6. bölüm.

157 Fuller 1948, 7. bölüm.

158 Spaight 1944, 3. bölüm. Karşılaştır: Quester 1966, 11. bölüm.

159 Spaight 1947, 11. bölüm. Spetzler 1956, 223 ve devamı. Karşılaştır: Sherry 1987, 71. Boog 1995.

160 Veale 1953, 6. bölüm. Karşılaştır: Rumpp 1961, 1. bölüm. Veale hakkında bilgi için Best 1980'de sunuşa ve Howard 1994'te Roberts'e bkz.

161 Nürnberg 36:329, 4:143, Howard 1994'te Roberts tarafından alıntı. Howard 1979: "Hitler, hem o toplumları yıkmak, hem de Alman sömürgesi haline getirmek amacıyla Polonya ve Sovyetler Birliği'ne saldırdı." Howard 1944, sunuş.

162 Akten zu Deutschen Auswärtigen Politik (Alman Dış Politika Belgeleri) 1918-1945, Seri D, Baden-Baden 1956, VII. Cilt, 171 ve devamdaki. Czech 1989'da alıntı.

163 Karşılaştır: Wright 1942, 811-812. Bartov 1985.

164 Spaight 1947, 11. bölüm. Sallagar 1969, 11. bölüm. Longmate 1983, 26. bölüm. Markussen 1995, 8. bölüm.

165 Garret 1993, 11.

166 Sherman, Weigley 1973, 149'da alıntı.

167 Topçu onu "serbest atış bölgesi" isimlendirdi. Kennett 1982, 3. bölüme göre, alan bombalanmasını 1920'lerde icat eden Fransızlardı. Ancak daha 1912'de konsept, Grahama-White, bölüm 13, tarafından önerilmişti bile. "Söz konusu alan üzerinde tahribat yapan" büyük sayıda mermi sayıldıkça, "mutlak isabet her zaman zorunlu olmayacaktı."

168 Longmate 1978, bilhassa 3., 13., 14. ve 16. bölümler. Friedrich 1995, 8. bölüm.

169 Grey 1941, 8. bölüm.

170 Bills 1990, sunuş.

171 Prokosh 1995, 1. bölüm. Kunz ve Müller 1990, 2. bölüm, [anti] "personel bombaları"nın daha 1913'te Fas'ta kullanıldığını ileri sürerken, Grey 1941'e göre, İspanya İç Savaşı sırasında icat edilmişti.

172 Franklin 1980. Bartter 1988, 7. bölüm.

173 Bester (1941), 1976.

174 Heinlein (1941) 1980, 118. Franklin 1988, 8. bölüm.

175 Heinlein (1941) 1980, 128.

176 Liddell Hart 1943, 23 ve devamdaki.

177 Longmate 1983, 10. bölüm.

178 Garrett 1993, 6. bölüm.

179 Garrett 1993, 3. bölüm.

180 Headland 1992, 9. bölüm.

181 Breitman 1998.

182 Svanberg ve Tydén 1997, 14. bölüm. Czech 1989.

183 Zuckerman 1978, 7. bölüm.

184 Harris 1947. Robinson 1982, 13 ve devamı. Longmate 1983, 11. bölüm. Messenger 1984, 2. bölüm. Saward 1984. Towle 1989, 1. bölüm. Omissi 1990, 6. bölüm. Boog 1995.

185 Neufeld 1995, 5. bölüm.

186 Gordon 1984, 4. bölüm. Svanberg ve Tydén 1997, 10. bölüm.

187 Longmate 1983, 16. bölüm. Beck 1986, bölüm 1. Taylor 1987. Boog 1995.

188 Fieser 1964, 1. bölüm.

189 Werrell 1996, 1. bölüm.

190 Schaffer 1985, 4. ve 5. bölümler. Crane 1993, sunuş ve 1., 2. ve 8. bölümler.

191 Szilard 1978, 5. bölüm.

192 Hastings 1979, 180.

193 Hastings 1979, 173.

194 Hastings 1979, 171 ve devamdaki.

195 Middlebrook 1980, Sherry 1987, 6. bölüm.

196 Middlebrook 1980, 244.

197 Markusen 1995, 8. bölüm.

198 Middlebrook 1980, 264-269.

199 Garrett 1993, 1. bölüm.

200 Dyson 1984.

201 Englund 1998, 196. Karşılaştır: Boog 1995. Karşılaştır: Markusen ve Kopf 1995, 1. bölüm.

202 Englund 1998, 217.

203 Svanberg 1997, bölüm 11 ve devamı. Breitman 1998. Breitman'a göre, eğer İngilizler 1941'den beri bildiklerini ifşa etselerdi, pek çok Yahudinin yaşamı korunabilirdi. Quester 1966: İsabetlilik bombalamasına geçiş, "Nazi Almanya'sındaki diğer iğrenç uygulamaları caydırmada" kullanılabilirdi (157). Quester, Alman sivillerin bombalanmasının durdurulmasının Yahudileri kurtarmak için mümkün bir yol olacağını mı kastediyor?

204 Wasserstein 1979, 306 ve devamdaki. Breitman 1998, 170.

205 Wyman 1984, 105.

206 Middlebrook 1980, 360.

207 Longmate 1983, 26. bölüm.

208 Goebbels 6/17 1942: "Almanya, Müttefiklerin Alman şehirlerini bombalamasına misilleme olarak en ince detayına kadar Yahudilerin kitlesel imhasıyla karşılık vermelidir." Wyman 1984 tarafından alıntı.

209 Neufeld 1995, 5. bölüm ve sonuç.

210 Garrett 1993, 7. bölüm. Walzer 1992, 16. bölüm. Best 1980, 4:4. bölüm: "1944 yazında şehirlerin bombalanmasının tekrar başladığı andan itibaren, baskınlar haklı gösterilemez."

211 Schaffer 1985, 5. bölüm.

212 Bergander (1977) 1994.

213 McKee 1982, 10. bölüm.

214 McKee 1982, 46.

215 McKee 1982, 10. bölüm.

216 McKee 1982, 8. bölüm.

217 Longmate 1983.

218 Longmate 1983, 16. bölüm.

219 Longmate 1983, 16. bölüm. Schaffer 1985, 5. bölüm. Garrett 1993, 2. bölüm. Bond 1996, 7. bölüm, Dresden'e olan saldırıyı savunur.

220 Rodenberger 1955.

221 Fieser 1964, 3. bölüm.

222 Schaffer 1985, 6. bölüm. Werrell 1996, 2. bölüm.

223 Schaffer 1985, 5. bölüm. Background: Iriye 1972.

224 Schaffer 1985, 4. ve 8. bölümler.

225 Sherry 1987, 8. bölüm.

226 New York Times 1/9 1943. Dower 1986, 3. bölüm. Karşılaştır: Crane 1993, 9. bölüm.

227 Sherry 1987, 2. ve 3. bölümler. Werrell 1996, 2. bölüm.

228 Seversky 1942, 5. bölüm. Weigley 1973, 11. bölüm. Franklin 1988, 6. bölüm.

229 Sherry 1987, 5. bölüm.

230 Werrell 1996, 116 ve devamdaki, 136-139, 150-159.

231 Guillain 1981.

232 Sherry 1987, 9. bölüm.

233 Schaffer 1985, 7. bölüm.

234 Guillain 1981.

235 Edoin 1987, 8. bölüm.

236 Edoin 1987, 9. bölüm.

237 Sigal 1988, 6. bölüm.

238 Schaffer 1985, 7. bölüm. Crane 1993, 9. bölüm.

239 Sherry 1987, 9. bölüm. Crane 1993, 9. bölüm.

240 Sherry 1987, 10. bölüm. Werrel 1996, 163-168.

241 Crane 1993, 9. bölüm.

242 Werrel 1996, 227.

243 Weigley 1973, 15. bölüm. Sherry 1987, 10. bölüm. Walzer 1992, 16. bölüm.

244 Bills 1990, 2. bölüm. Clayton 1994, 30 ve devamı.

245 Bills 1990, 2. bölüm.

246 Franklin 1988, 9. bölüm.

247 Szilard 1978, 6. bölüm.

248 Wittner 1993, 25 ve devamı.

249 Schaffer 1985, 8. bölüm.

250 Skates 1994, 16. bölüm ve devamdaki. Holloway 1994, 6. bölüm.

251 Smithsonian 1994, EG:400.

252 Lifton 1995, 4.

253 Lifton, 1995, 27 ve devamı.

254 Braw 1986. Wittner 1993, 3. bölüm. Weart 1988, 12. bölüm.

255 Hastings 1993, 1. bölüm.

256 Hastings 1993, 1. bölüm.

257 Best 1994, 6. bölüm. Markusen 1995, 4. bölüm. Paech 1995.

258 Friedrich 1995; 10. bölüm.

259 Final Report, Friedrich 1995, 10. bölüm'de alıntı.

260 Lifton 1995, 47 ve devamı. Boyer 1985, 16. bölüm.

261 Laurence 1946, 16. bölüm.

262 Lifton 1995, 65.

263 Lifton 1995, 267.

264 Charter of United Nations (BM Anayasası), Kısım 1, Madde 1:2.

265 Hawthorn 1991, 3. bölüm.

266 Hastings 1993, 1. bölüm.

267 Hastings 1993, 1. bölüm.

268 Gaddis 1997, 70-84. Holloway 1994, 13. bölüm.

269 Hastings 1993, 2. bölüm.

270 Boyer 1985, 4. ve 5. bölümler. Brians 1987, 11. bölüm. Franklin 1988, 11. bölüm. Wittner 1993, 14. bölüm. Holloway 1994, 162.

271 Franklin 1988, 7. ve 12. bölümler. Brians 1987, 12. bölüm.

272 Jenkins 1946, 11. bölüm. Franklin 1988, 10. bölüm.

273 Boyer 1985, 17. bölüm.

274 Lifton 1995, 83.

275 Lifton 1995, 7. bölüm. Alperovitz 1995, 446 ve devamı, 520.

276 Sturgeon (1947) 1997, 125-149. Franklin 1988, 13. bölüm.

277 Spaight 1947, 2. bölüm.

278 Neufeld 1995, sonuç bölümü. Mackenzie 1990, 6. bölüm.

279 Rosenberg 1982. Bracken 1983. Schaffer 1985, sonuç. Holloway 1994, 11. bölüm. Markusen 1995, 11. bölüm.

280 Wittner 1993, 4. bölüm.

281 Schaffer 1985, sonsöz.

282 Markusen 1995, 11. bölüm.

283 Best 1994, 111.

284 Best 1994, 116.

285 Best 1994, 158-179. Karşılaştır: Pictet 1985, 51-58.

286 Mackenzie 1990, 113 ve devamı.

287 Mackenzie 1990, 134 ve devamı.

288 Towle 1989, 1. ve 4. bölümler.

289 Towle 1989, 3. bölüm. Armitage 1983, 3. bölüm.

290 Cutterbuck 1966. Rawlings 1984. Postgate 1992.

291 Clayton 1994, 5. bölüm.

292 Wittner 1993, 14. bölüm. Franklin 1988, 11. bölüm.

293 "Gulf", Franklin 1980'de alıntı.

294 Brians 1987, 1. ve 4. bölümler.

295 Merril 1950, 2. bölüm.

296 Merril 1950, 29. bölüm.

297 Franklin 1988, 13. bölüm.

298 1950'de New York'ta okuduğum, az ya da çok Lowe 1986, 7. bölümde özetlenir. Arka plan malzemesi, Hastings 1993, 1. bölüm dahil, çeşitli kaynaklarda bulunabilir.

299 Hawthorn 1991, 3. bölüm.

300 Hastings 1993, 3. bölüm.

301 Hastings 1993, 14. bölüm.

302 Crane 1993, 10. bölüm.

303 Veale 1963, önsöz.

304 Yukarıda 256. bölüme bkz.

305 Prokosch 1995, 2. bölüm. Walzer 1992, 9. bölüm.

306 Walzer 1992, 7. bölüm.

307 Manchester Guardian 3/1 1952. SIPRI: Napalm 1952. Karşılaştır: Walzer 1992, bölüm 9.

308 "Korean War," Nationalencyklopedien'de.

309 Schaffer 1985, sonuç.

310 Weigley 1973, 17. bölüm. Walzer 1992, 17. bölüm.

311 SIPRI: Ek 5A.

312 Markusen 1995, 11. bölüm.

313 Edgerton 1990, 1. bölüm.

314 Rosberg ve Nottingham 1966, 9. bölüm. Furedi 1989.

315 Towle 1989, Mau Mau üzerine olan bölüm.

316 Armitage 1983, 3. bölüm.

317 Barnett ve Njama 1966, 409-410.

318 Towle 1989.

319 Edgerton 1990, 3. bölüm.

320 Edgerton 1990, 5. bölüm.

321 256. nota bkz.

322 Towle 1989, 3. bölüm. Armitage 1983, 3. bölüm.

323 Walzer 1992, 6. bölüm.

324 Gaddis 1997, 8. bölüm.

325 Rosenberg 1982, 1. belge. Schaffer 1985, sonuç.

326 Gaddis 1997, 8. bölüm.

327 Holloway 1994, 15. bölüm.

328 Gaddis 1997, 232.

329 Lindqvist (1955) 1981, 30.

330 Rosenberg 1982, 2. belge. Howard 1994'te Rosenberg.

331 Myrdal 1976, 112 ve devamı.

332 Myrdal 1976, 3. bölüm. Holloway 1994, 15. bölüm.

333 LeMay, Nisan 1956, Deniz Savaş Koleji'nde (the Naval War College), aktaran: Rhodes Dark Sun. 566.

334 SIPRI 1973, 5. bölüm, SIPRI 1972.

335 Schwarzenberger 1958, sunuş.

336 Wittner 1997, 6, 37-39, 3, 52 ve devamı.

337 Brians 1987, 1. ve 4. bölümler. Weart 1988, 12. bölüm.

338 Bracken 1983, 1953.-61. bölümler.

339 Lindqvist 1996, 122-160. Lindqvist 1997, 9.-12. ve 18.-21. bölümler

340 Schwarzenberger 1958, 22.

341 Clarkson 1959, 118 ve devamı. Brians 1987, 3. bölüm.

342 Wittner 1997, 21, 216-218. Rudling 1975.

343 Singh 1959, 242 ve devamı.

344 256. nota bkz. Towle 1989, 4. bölüm. Armitage 1983, 4. bölüm. Howard 1994'te Andreopoulos.

345 Demker 1996.

346 Dagens Nyheter 1958 2/9.

347 Dagens Nyheter 1958 2/10.

348 Dagens Nyheter 1958 4/6.

349 Demker 1996, 25.

350 Bring 1992, 231 ve devamı,

351 Bring 1992, 418.

352 Bring 1992, 235 ve devamı.

353 Euler 1960. Özetleme.

354 Dyer 1985, 9. bölüm.

355 Schaffer 1985, sonuç.

356 Dyer 1985, 10. bölüm.

357 Clarkson 1959, beşinci gün.

358 Henriksen 1997, 6. bölüm.

359 Gaddis 1997, 8. ve 9. bölümler.

360 May ve Zelikow 1997, 178.

361 Boyer 1985, sonuç. Weart 1988, 12. bölüm.

362 Bailey 1972, 1. bölüm.

363 Goulden 1969.

364 Gibson 1988, 9. bölüm.

365 Gibson 1988, 9. bölüm.

366 Towle 1989, "Güney Vietnam'daki Savaş" bölümü. Weigley 1973, bölüm 18.

367 Lifton 1995, 271.

368 Treat 1995, 7. ve 8. bölümler.

369 Ibuse 1965, 143-44.

370 Power, Franklin, 7. bölümde alıntı.

371 Gibson 1988, 10. bölüm.

372 De Seversky, Hastings 1993, 14. bölümde alıntı.

373 Gibson 1988, 9. bölüm.

374 Gibson 1988, 10. bölüm.

375 McNamara 1995, 216 ve devamı, 286, 269.

376 Towle 1989.

377 Prokosh 1995, 2. bölüm.

378 Prokosh 1995, 4. bölüm.

379 Gibson 1988, 11. bölüm.

380 Prokosh 1995, 4. bölüm.

381 SIPRI 1977, 1. bölüm. Prokosh 1995, 7. bölüm.

382 Gibson 1988, 12. bölüm.

383 Green 1993, Edinburgh Resolution, 7. ve 8. noktalar.

384 Resolution 2675, Bailey 1987, ek 9.

385 Jules Moch, Myrdal 1976, 2. bölüme göre.

386 Weizsäcker 1971, 46.

387 Priest 1972, 125.

388 Lewin 1972, 2. bölüm.

389 SIPRI 1973, 147-150.

390 SIPRI 1973, 150.

391 Franklin 1988, 7. bölüm. Gibson 1988, 9. bölüm.

392 SIPRI 1972, 3. bölüm.

393 Mackenzie 1990, 4. bölüm.

394 Mackenzie 1990, 7. bölüm.

395 Bir Senato özel oturumunda Fred C. Iklé göre, 1974 9/5; SIPRI 1975'te alıntı.

396 SIPRI 1975, 43.

397 SIPRI 1975, sunuş.

398 Lifton 1995, 272 ve devamı.

399 Dyer 1985, 10. bölüm. Cattell 1986. Markusen 1995, 11 bölüm: "Açıkça belirtilirse; etnik yönelme kesin olarak soykırım tanımlamasına tekabül eder, çünkü etnik köken gerekçeleriyle özgül bir grubu imha amacıyla diğerlerinden ayırıp alır."

400 MacDonald 1995, 155.

401 Whitsel 1998. Lööw 1998, 375 ve devamı.

402 Myrdal 1976, 8. bölüm. Best 1994, 269 ve devamı.

403 Protokol III, madde 2:2. Green 1993, 9. bölüm.

404 SIPRI 1981, sunuş.

405 SIPRI 1977, sunuş. SIPRI 1979, sunuş.

406 SIPRI 1979, sunuş.

407 Dyer 1985, 9. bölüm.

408 51:4. Madde.

409 Johnstone 1983, III:1. bölüm.

410 Johnstone 1983, II:17. bölüm.

411 Johnstone 1983, II:10. bölüm.

412 Lifton 1995, 270.

413 Cumings 1992, 223.

414 van Creveld 1991, 1, 19, 32.

415 Taylor 1998.

416 Toffler 1994, 82. Karşılaştır: Needless Deaths (Beyhude Ölümler) 1991, bu kitapta çeşitli yerlerde. Karşılaştır: Crane 1993, 10. bölüm.

417 van Creveld 1991, 6. bölüm.

418 van Creveld 1991, 22, 29.

419 Buruma 1994, 223.

420 Bosworth 1993.

421 Lifton 1995. Linenthal ve Engelhardt 1996. Harwit 1996.

422 Smithsonian Institution: "The Crossroads (Kritik An)," "The End of WWII (İkinci Dünya Savaşı'nın Sonu)," "The Atomic Bomb (Atom Bombası)," ve "The Cold War (Soğuk Savaş)," Ocak 1994. (dahili belge).

423 Lifton 1995, 280 ve devamı.

424 Lifton 1995, 285.

425 Lifton 1995, 292.

426 Smithsonian 1994, EG: 200.54. Lifton 1995, 293.

427 Lindqvist 1985.

428 Whitsel 1998.

429 Lööw 1998, 379. Karşılaştır: Hamm 1993, 50 ve devamı. Barkun 1994, 11. bölüm. Kaplan 1998, 3. ve 8. bölümler.

430 Washington Post, Expressen 1998 11/20'de alıntı: "Çit bile teröristlerden korumaz."

431 van Creveld 1991, 7. bölüm. Karşılaştır: Bjorgo, Tor, ed.: "Aşırı sağın terörü," Terrorism and Political Violence (Terörizm ve Politik Şiddet) özel baskısı, 7:1, Bahar 1995.

432 Brians 1987, 5. bölüm.

433 Clute 1995, 1188, yayıncıların internetten edindiği ek bilgileriyle.

434 van Creveld 1991, sonuç.

435 van Creveld 1991, 7. bölüm.

436 van Creveld 1991, sonuç.

BİBLİYOGRAFYA

Abd el Krim: Memoiren: Mein Krieg gegen Spanien und Frankreich, Dresden, 1927 (Hatıralar: İspanya ve Fransa'ya Karşı Savaşım).

Adams, James, The Next World War: The Warriors and Weapons of the New Battlefield in Cyberspace (Sanalda Gelecek Dünya Savaşı: Yeni Savaş Alanının Savaşçıları ve Silahları), Londra, 1998.

Agge, Gunnar: Med röda korset i fält, Minnen och intryck från svenska abessinienambulansen 1935-1936 (Kızıl Haç ile cephede, İsveç Abessinya Ambulansından Anılar ve İzlenimler 1935-1936), Stockholm 1936.

Allen, Theodore W.: The Invention the White Race: Racial Oppression and Social Control (Beyaz Irkın Buluşu: Irksal Baskı ve Toplumsal Denetim), Londra 1994.

Alperovitz, Gar: Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and Amerikan Confrontation with Soviet Union (Atom Diplomasisi: Hiroşima ve Potsdam: Atom Bombasının Kullanılması ve Amerika'nın Sovyetler Birliği'yle Karşı Karşıya Gelmesi), New York, 1965.

Alperovitz, Gar: The Decision to Use the Atomic Bomb and the Architecture of an American Myth (Atom Bom-basını Kullanma Kararı ve Bir Amerikan Efsanesinin Mimarı), Londra, 1995.

Anderson, Graham, P.: The Collapse of Homo Sapiens (Çağdaş İnsanın Çöküşü), Londra, 1923.

Annuaire de l'Institut de Droit International (Uluslararası Hukuk Rehberi), Brüksel 1911, cilt 24. Madrid Oturumu, Nisan 1911.

Armitage, M.J. ve Mason, R.A.: Air Power in the Nuclear Age, 1945-1982. Theory and Practice (Nükleer Çağda Hava Gücü, 1945-1982, Teori ve Pratik), Londra, 1983.

Askew, William C.: Europe and Italy's Acquisiton of Libya 1911-1912 (Avrupa ve İtalya'nın Libya Kazancı, 1911-1912), Durham, 1942.

Asprey, Robert B.: War in the Shadows: The Guerilla in History, 1-2 (Karanlıkta Savaş: Tarihte Gerilla, 1-2), New York, 1975.

Auden W.H. ve Isherwood Christopher: Journey to a War (Savaşa Yolculuk), New York 1939.

Bailey, Sidney D.: Prohibitions and Restraints in War (Savaşta Yasaklar ve Kısıtlamalar), Oxford, 1972.

Baker, David: Flight and Flying: A Chronology (Uçuş ve Uçma: Kronoloji), New York, 1994.

Balke, Ulf: Der Luftkrieg in Europa, Teil 2, Der Luftkrieg gegen England und über dem Deutschen Reich 1941-45 (Avrupa'da Hava Savaşı, 2. Kısım, İngiltere'ye karşı ve Alman İmparatorluğu üzerinde Hava Savaşı 1941-45), Koblenz, 1990.

Barnett, Donald L. ve Njama, Karari: Mau Mau from Within (İçerden Mau Mau), Lon-

dra, 1966.

Barney, John Stuart: L.P.M.: The End of the Great War (Büyük Savaşın Sonu), New York, 1915.

Barron, Neil: Anatomy of Wonder: A Critical Guide to Science Fiction (Mucizenin Anatomisi, Bilim Kurgunun Eleştirisel Bir Kılavuzu), üçüncü baskı, New York, 1987.

Bartter, Martha A.: The Way to Ground Zero: The Atomic Bomb in American SF (Patlama Merkezine Giden Yol, Amerikan Bilim Kurguda Atom Bombası), New York, 1988.

Beck, Earl R.: Under the Bombs: The German Home Front 1942-1945 (Bombalar Altında, Alman Ev Cephesi 1942-1945), Lexington, 1986.

Bell, Neil: Valiant Clay (Cesur Balçık), Londra, 1934.

Bergander, Götz: Dresden im Luftkrieg, Vorgeschichte, Zerstörung, Folgen (1977) (Hava Savaşında Dresden, Öncesi, Yıkım ve Sonrası), Weimar, 1994.

Bergman, Bo: Samlade dikter (Toplu Şiirler), Stockholm, 1951-52.

Bermann, Karl: Under the Big Stick: Nicaragua and U.S. Since 1848, (Büyük Sopa Altında. 1848'den itibaren Nikaragua ve ABD) Boston, 1994.

Best, Geoffrey: Humanity in Warfare: The Modern History of the International Law of Armed Conflicts (Savaşta İnsanlık: Silahlı İhtilaflarda Uluslararası Hukukun Çağdaş Tarihi), Londra, 1980.

Best, Geoffrey: War and Law Since 1945 (1945'ten beri Savaş ve Hukuk), Oxford, 1994.

Bester, Alfred: "Adam and No Eva", in Star Light, Star Bright: The Great Short Fiction of Alfred Bester (Alfred Bester'in Büyük Kısa Kurgusu: Yıldız Aydınlığı, Yıldız Parlaklığı'nda "Havva'sız Adem" [1941]), New York, 1976.

Biddle, Tami Davis: Howard'ta "Air Force (Hava Gücü)", 1994.

Bills, Scott L.: Empire and Cold War: The Roots of U.S.-Third World Antagonism 1945-47 (İmparatorluk ve Soğuk Savaş: ABD-Üçüncü Dünya Husumetinin Kökleri, 1945-47), Londra, 1990.

Bjorgo, Tor (ed.): "Terror from Extreme Right," Special issue of Terrorism and Political Violence ("Aşırı Sağın Terörü", Terörizm ve Politik Şiddet özel sayısı), cilt 7, n. 1, Bahar 1995.

Black, Jeremy: Why Wars Happen (Neden Savaşlar Oluyor), Londra, 1998.

Black, Ladbroke: The Poison War (Zehir Savaşı), Londra, 1993.

Bleiler, Everett F.: Science-fiction: The Early Years (Bilim-kurgu: İlk Yıllar), Londra, 1990.

Bluntschli, Johann Caspar: Das moderne Völkerrecht der ziviliserten Staaten als Rechtsbuch dargestellt (1868). Zweite mit Rücksicht auf die Ereignisse von 1868 bis 1872 engänzte Auflage (Yasa Kitabı olarak sunulan uygar Devletlerin çağdaş Uluslararası Hukuku. 1868'den 1872'ye kadar olan gelişmelere riayet edilerek tamamlanmış ikinci Baskı), Nördlingen, 1872.

Bond, Brian, War and Society in Europe 1870-1970 (Avrupa'da Savaş ve Toplum 1870-1970), Bath, 1985.

Bond, Brian, The Pursuit of Victory: From Napolean to Saddam Hussein (Napolyon'dan Saddam Hüseyin'e Zaferi Kovalama), Oxford, 1996.

Boog, Horst: "Harris – A German View". In Harris, Arthur T.: Dispatch on War Operations (Harris, Arthur T: Savaş Eylemleri Üzerine Haber'de "Haris – Bir Alman Bakışı), Londra, 1995.

Boog, Horst (ed.): The Conduct of the Air War in the Second World War: An International Comparison (İkinci Dünya Savaşında Hava Savaşının Yürütülmesi: Uluslararası Bir Karşılaştırma), New York, 1992.

Bosworth, R.J.B.: Explaining Auschwitz and Hiroshima: History Writing and Second World War 1945-1990 (Auschwitz ve Hiroşima'yı Anlatmak: Tarih Yazımı ve İkinci Dünya Savaşı 1945-1990), Londra, 1993.

Boyer, Paul: By the Bomb's Early Light: American Thought and Culture at the Dream of Atomic Age (Bombanın Erken Aydınlığıyla: Atomik Çağ Rüyasında Amerikan Düşüncesi ve Kültürü), New York, 1985.

Boyle, Andrew: Trenchard, Man of Vision (Öngörü Adamı, Trenc- hard), Londra, 1962.

Bracken, Paul: The Command and Control of Nuclear Forces (Nükleer Güçlerin Yönetimi ve Kontrolü), New Heaven, 1983.

Bradbury, Ray: The Martian Chronicles (1950) (Marslıların Günlüğü), New York, 1984.

Braw, Monica: The Atom Bomb Suppressed: Amerikan Censorship in Occupied Japan (Meneden Atom Bombası: İşgal Altındaki Japonya'da Amerikan Sansürü), Malmö, 1986.

Breitman, Richard: Official Secrets: What the Nazis planned. What the British and Amerikans Knew (Resmi Sırlar: Nazilerin planladıkları. İngilizler ve Amerikalıların bildikleri), New York, 1998.

Brians, Paul: Nuclear Holocausts: Atomic War in Fiction 1895-1984 (Nükleer Felaketler: Kurguda Atom Sava-şı 1895-1984), Kent, Ohio, 1987.

Bring, Ove: FN-stadgangs folkrått (BM Tüzüğünde Halkların Kendi Kaderini Tayin Hakkı), Stockholm, 1992.

Burgess, Micheal: Reference Guide to Science Fiction, Fantasy and Horror (Bilim Kurgu Danışma Kılavuzu: Fantezi ve Dehşet), San Bernardino, Kaliforniya, 1992.

Caldwell, Colonel C.E.: Small Wars: Their Principle and Practice (Çete Savaşlar: Prensipleri ve Pratikleri), HMSO 1896 yeni baskı 1899, yeniden gözden geçirme 1906. 1906 nüshasından alıntı yapıyorum: Small Wars: A Tactical Textbook for Imperial Soldiers (Çete Savaşlar: İmparatorluk Askerleri için Taktik Ders Ki-tabı), Londra 1990.

Campbell, Sir Malcolm: The Peril from the Air (Gökten Gelen Tehlike), Londra, 1937.

Cannistraro, Philip V.: Historical Dictionary of Fascist Italy (Faşist İ-talya Tarih Sözlüğü), Londra, 1982.

Cattell, David T. ve Quester, George H.: Ethnic Targeting: Some Bad Ideals (Etnik Hedefleme: Bazı Kötü Ülküler), Ball, Desmond ve Richelson, Jeffrey'in (eds.): Stratejic Nuclear Targeting'de (Stratejik Nükleer Hedefleme), Ithaca, 1986.

Charlton, Lionel: Charlton, Londra, 1931.

Chase, Stuart, Men and Machines (İnsanlar ve Makineler), New York, 1929.

Clareson, Thomas D.: Some Kind of Paradise: The Emergence of American SF (Bir Çeşit Cennet: Amerikan Bilim Kurgusunun Doğuşu), Westport, Connecticut, 1985.

Clarke, I.F.: The Tale of the Future: From the Beginning to the Present Day: A Checklist... 1644-1960 (Geleceğin Hikayesi, Başlangıçtan Günümüze: Bir Kontrol Listesi... 1644-1960), Londra, 1961.

Clarke, I.F.: Voices Prophesying War 1763-1984 (Savaş Kehanetinde Bulunan Sesler 1763-1984), Londra, 1966.

Clarke, I.F.: The Tale of the Next Great War, 1871-1914. Fictions of Future Warfare and of the Battles Stil-to-come (Gelecek Büyük Savaşın Hikayesi: Gelecek Harbin ve gelecek Meydan Muharebelerinin Kurguları), Li-verpool 1995.

Clarkson, Helen (McCloy): The Last Day (Son Gün), New York, 1959.

C lausewitz, Karl von: On War (Savaş Üzerine), Princeton, 1976.

Clayton, Anthony: The British Empire as Superpower 1919-1939 (Süper Güç olarak İngiliz İmparatorluğu 1919-1939), Londra, 1986.

Clayton, Anthony: The Wars of French Decolonization (Fransa'nın Sömürgeciliğinden Kurtuluş Savaşları), Londra, 1994.

Clute, John ve Nicholls, Peter: The Encyclopaedia of Science Fiction (Bilim Kurgu Ansiklopedisi), New York, 1995.

Coil, Suzanne M.: Robert Hutchings Goddard: Pioneer of Rocketry and Space Flight (Roketçilik ve Uzay Uçusu Öncüsü Robert Hutchings Goddard), New York, 1992.

Cole, Robert W.: The Struggle for Empire (İmparatorluk Mücadelesi), Londra, 1900.

Atom Bombasının Neden Olduğu Tahribat Üzerine Olan Materyalleri Derleme Komitesi: Hiroshima and Nagasaki – The Physical, Medical and Social Effects of the Atomic Bombings (Hiroşima ve Nagasaki – Atomik Bombalamaların Fiziki, Tıbbi ve Sosyal Etkileri), New York, 1981.

Cooper, Alan W.: Target Dresden (Hedef Dresden), Bromley, 1995.

Cooper, Sandi E.: Patriotic Pacifism: Waging War on War in Europe 1815-1914 (Yurtsever Pasifizm: Avrupa'da Savaş üzerine Savaş Vermek, 1815-1914), New York, 1991.

Corn, Joseph J.: The Winged Gospel: American Romance with Aviation (Kanatlı Müjde: Amerikan Havacılık Maceraperestliği), 1900-1950. New York, 1983.

Crane, Conrad C.: Bombs, Cities and Civilians: American Airpower Strategy in World War II (Bombalar, Şehirler ve Siviller: İkinci Dünya Savaşında Amerikan Hava Gücü Stratejisi), Lawrance, Kansas, 1993.

Cumings, Bruce: The Origins of the Korean War, 1-2 (Kore Savaşının Kökenleri, 1-2), Pinceton, 1981-90.

Cumings, Bruce: War and Television (Savaş ve Televizyon), Londra, 1992.

Cutterbuck, Richard: The Long, Long War: The Emergency in Malaya 1948-1960 (Uzun, Uzun Savaş: Malaya'da Olağanüstü Durum 1948-1960), Londra 1966.

Czesary, Maximilian: Nie wieder Krieg gegen die Zivilbevölkerung, Eine völkerrechtliche Untersuchung des Luftkrieges 1939-1945 (Sivil halka Karşı Savaş Bir Daha Asla, Uluslararası Hukuku göre Hava Savaşının Bir Kovuşturması 1939-1945), Graz, 1961.

Dagens Nhyeter 1911 2/11. 1936 2/1. 1937 28/4, 4/5, 8/5. 1956 20/10. 1962 27/4. 1965 9/6.

Dalton, M.: The Black Death (Kara Ölüm), Londra, 1934.

Dean, David J.: The Air Force Role in Low Intensity Conflict (Düşük Yoğunluktaki Savaşta Hava Gücünün Rolü), Washington, D.C., 1986.

Demker, Marie: Sverige och Algeriets frigörelse 1954-1962, Kriget som förändrade svensk utrikespolitik (ve Cezayir'in Kurtuluş Mücadelesinde İsveç'in tutumu 1954-1962, İsveç'in Dış Politikasını Değiştiren Savaş), Stockholm, 1996.

De Moor J.A. ve Wesseling, H.L. Imperialism and War: Essays on Colonial Wars in Asia and Africa (Emperyalizm ve Savaş: Asya ve Afrika'daki Sömürgeci Savaşlar Üzerine Makaleler), Leiden, 1989.

Desmond, Shaw: Ragnarok, Londra, 1926.

Dilke, Charles: Greater Britain: A Record of Travels in English-Speaking Countries During 1866 and 1867, 1-2 (Büyük Britanya: 1866 ve 1867'de İngilizce Konuşulan Ülkelere Gezilerin Bir Kaydı), Philadelphia, 1989.

Dizionario biografica degli italiani, no. 41, Roma, 1992.

Dobson, Christopher and Miller, John: The Day We Almost Bombed Moskow: The Allied War in Russia 1918-1920 (Nerdeyse Moskova'yı Bombaladığımız Gün: Rusya'da Müttefik Savaşı 1918-1920), Londra, 1986.

Dominik, Hans: Djinghis Khans spår. En Roman från tjuguförsta århundradet (Cengiz Han'ın İzi, 21. Asrın Bir Romanı), Stockholm, 1926.

Douhet, Giulio: Luftherrschaft (1921) 1935. The Command of the Air (Hava Egemenliği, 1942) Waşington 1983.

Douhet, Giulio: The Probable Aspects of the War of the Future (Geleceğin Savaşının Muhtemel Çehreleri), Nisan 1928. The Command of the Air'deki İngilizce tercüme, New York, 1942.

Dower, John: War without Mercy: Race and Power in the Pacific War (Merhametsiz Savaş: Pasifik Savaşında Irk ve Güç), Londra, 1986.

Dowling, David: Fictions of Nuclear Disaster (Nükleer Felaket Kurguları), Londra, 1987.

Durango – martystaden, Ett tyskt bomberdemang-dess orsaker och verkningar (Şehitler Şehri, Bir Alman Bombardımanı - Nedenleri ve Etkileri), Stockholm, 1937.

Dyer, Gwynee: War (Savaş), Londra, 1985.

Dyson, Freeman, Weapons and Hope (Silahlar ve Umut), New York, 1984.

Earle, Edward M.: Makers of Modern Strategy: Military Thought from Machiavelli to Hitler (Modern Stratejinin Yaratıcıları: Machiavelli'den Hitler'e Askeri Düşünce), Princeton, 1944.

Edgerton, Robert B.: Mau Mau: An African Crucible (Mau Mau: Bir Afrika Potası), Lon-

dra, 1990.

Edoin, Hoito: Tokyo Burned (Tokyo Yandı), New York, 1987.

Ellis, John: The Social History of the Machine Gun (1976) (Makineli Tüfeğin Sosyal Tarihi), Londra, 1993.

Englund, Peter: Brev från nollpunkten (Sıfır noktasından mektup, 1996), Stockholm, 1998.

Euler, Alexander: Die Atomwaffe im Luftkriegsrecht (Hava Savaş Hukukunda Atom Silahı), Köln/Berlin, 1960.

Eyffinger, Arthur: The International Court of Justice 1946-1996 (Uluslararası Adalet Divanı), Lahey, 1996.

Falconer, Jonathan: RAF Bomber Command in Fact, Film and Fiction (Hakikat, Film ve Kurguda Kraliyet Hava Kuvvetleri [RAF] Bombardıman Komutanlığı), Frome, Somerset, İngiltere, 1996.

Farrer, James Anson: Military Manners and Customs (Askeri Davra- nışlar ve Gelenekler), Londra, 1885.

Fisch, Jörg: Die Europäische Expansion und Völkerrecht. Die Auseinandersetzungen um den Status der Überseei-schen Gebiete von 15. Jahrhundert bis zur Gegenwart (Beiträge zu Kolonial –und Überseegeschichte, Bd 26) (Avrupa'nın Yayılması ve Uluslararası Hukuk. 15. Yüzyıl'dan Günümüze Denizaşırı Bölgelerin Statüsü için İhtilaflar [Sömürgeci ve Denizaşırı Tarihe Bakışlar, 26 Cilt]) , Stuttgart, 1984.

Franke, Henning: Der politisch-militärische Zukunftsroman in Deutschland 1904-1914 (Almanya'da askeri-politik Geleceğin Romanı 1904-1914), Frankfurt/Main, 1985.

Franklin, H. Bruce: Robert A. Heinlein: America as SF (Robert A. Heinlein: SF olarak Amerika), New York, 1980.

Franklin, H. Bruce: Star Wars: The Superweapon and the American Imagination (Yıldız Savaşları: Süper Silah ve Amerikan Hayali), Oxford, 1988.

Friedman, Alan J. ve Donley, Carol C.: Einstein as Myth and Muse (Efsane ve İlham Perisi Einstein), Cambridge, İngiltere, 1985.

Friedrich, Jörg: Das Gesetz des Krieges, Das deutsche Heer in Russland 1941-45. Der Prozess gegen das Ober-kommando der Wehrmacht (Savaş Yasası. Rusya'da Alman Ordusu 1941-45. Alman Genelkurmayına karşı Dava), Münih, 1995.

Fuller, J.F.C.: The Reformation of War (Savaşın Reformasyonu), Londra, 1923.

Furedi, Frank: The Mau Mau War in Perspective (Gerçekliğiyle Mau Mau Savaşı), Londra, 1989.

Gaddis, John Lewis: We Now Know: Rethinking Cold War History (Artık Biliyoruz: Soğuk Savaş Tarihini Yeniden Düşünmek), Oxford, 1997.

Gail, Otto Willi: Med roket genom vårldsrymden (Uzayı roket ile geçmek), Stockholm, 1928.

Garner, James Wilford: International Law and World War (Uluslararası Hukuk ve Dünya Savaşı), Londra, 1920.

Garrett, Stephan A.: Ethics and Airpower in World War II: The British Bombing of Ger-

man Cities (İkinci Dünya Savaşı'nda Ahlak Kuralları ve Hava Kuvvetleri: Alman Şehirlerinin İngilizler Tarafından Bombalanması), New York, 1993.

Gat, Azar: The Development of Military Thought: Nineteenth Century (Askeri Düşüncenin Gelişimi: 19. Yüzyıl), Oxford, 1992.

Gat, Azar: Fascist and Liberal Vision of War: Fuller, Liddell Hart, Douhet and other Modernists (Savaşın Faşist ve Liberal Görüşleri: Liddell Hart, Douhet ve diğer Yenilikçiler), Oxford, 1998.

Gibson, James William: The Perfect War (1986) (Mükemmel Savaş), New York, 1988.

Glossop, Reginald: The Orphan of Space: A Tale of Downfall (Uzay Yetimi: Bir Çöküş Hikayesi), Londra, 1926.

Glubb, John Bagot: War in the Desert: An R.A.F. Frontier Campaign (Çöl Savaş: RAF'ın Bir Askeri Sınır Harekatı), New York, 1961.

Gobsch, Hanns: Europa inför avgrunden (Uçurumun eşiğindeki Avrupa), Stockholm, 1933.

Goddard, Robert H.: The Papers of Robert H. Goddard (Robert H. Goddard Külliyatı), cilt 1'de "A Method of reaching Extreme Altitudes (Aşırı İrtifaya Ulaşmanın Bir Yöntemi)", New York 1970.

Godfrey, Hollis: The Man Who Ended War (Savaşa Son Veren Adam), New York, 1908.

Goldstein, Laurence: The Flying Machine and Modern Literature (Uçan Makine ve Çağdaş Literatür), Bloomington, 1986.

Gong, Geritt W.: The Standard of "Civilization" in International Society (Uluslararası Toplumda "Medeniyet" Düzeyi), Oxford, 1984.

Gordon, John W.: The Other Desert War: British Special Forces in North Africa 1940-1943 (Öteki Çöl Savaşı: Kuzey Afrika'da İngiliz Özel Kuvvetleri 1940-1943), New York, 1987.

Gordon, Sarah: Hitler, Germans and the "Jewish Question," (Hitler, Almanlar ve "Yahudi Sorunu"), Princeton, 1984.

Goulden, Joseph C.: Truth is the First Casualty: The Gulf of Tonkin Affair – Illusion and Reality (Hakikat İlk Kazadır: Tomkin Körfezi Vakası – Yanılgı ve Gerçeklik), Şikago, 1969.

Grahame-White, Claude: The Aeroplane in War (Savaşta Uçak), Londra, 1912.

Grainville, Cousin de: Le dernier homme (Son Adam), Paris, 1806.

Grand-Carté, John ve Deltei, Leo: Conqulte de l'Air vue par l'image 1495-1909 (Görüntülerle Gökyüzünün Fethi), Paris, 1909.

Green, L.C.: The Contemporary Law of Armed Conflict (Çağdaş Silahlı İhtilaf Yasası), Manchester ve New York, 1993.

Grewe, Wilhelm G.: Epochen der Völkerrechtsgeschicht (Uluslararası Hukukun Aşamaları, 1944), Baden-Baden, 1988.

Grey, Charles G.: Bombers (Bombacılar), Londra, 1941.

Groehler, Olaf: Geschichte des Luftkriegs 1910-1970 (1975) (Hava Savaşı Tarihi), Berlin, 1977.

Groitus, Hugo: De jure belli ac pacis (1625), Tübingen, 1950.

Groves, P.R.C.: Behind the Smoke Screen (Duman Perdesinin Ardında), Londra, 1934.

Guallain, Robert: I Saw Tokyo Burning: An Eyewitness Narrative from Pearl Harbor to Hiroshima (Tokyo'yu Yanarken Gördüm: Pearl Harbor'dan Hiroşima'ya Bir Tanık), Londra, 1981.

Hamilton, Cicely: Theodore Savage, Londra, 1922 (1928'de Lest Ye Die [Ölmeyesiniz Diye] olarak yeniden gözden geçirilmiş ve basılmıştır).

Harris, Arthur: Bomber Offensive (Saldırı Bombalaması), Londra, 1947.

Harris, Walter B.: France, Spain and the Rif (Fransa, İspanya ve Rif), Londra, 1927.

Hartigan, Richard Shelly: The Forgotten Victim: A History of the Civilian (Unutulan Kurban: Sivillerin Tarihi), Şikago, 1982.

Harwit, Martin: An Exhibit Denied: Lobbying the History of Enola Gay (Reddedilen Sergi: Enola Gay'ın Tarihini Lobilemek), New York, 1996.

Hastings, Max: The Korean War (Kore Savaşı), Londra (1987), 1993.

Hastings, Max: Bomber Command (Bombacılar Ordusu), Londra, 1979.

Hawthorn, Geoffrey: Plausible Worlds: Possibility and Understanding in History and the Social Sciences (Makul Dünyalar: Tarih ve Sosyal Bilimlerde Olanak ve Anlayış), Cambridge, 1991.

Hay, William D.: Three Hundred Years Hence (Bundan Üçyüz Yıl Sonra), Londra, 1881.

Headland, Ronald: Messages of Murder: A Study of Reports of the Einsatzgruppen of the Security Police and Security Service 1941-1943 (Ölüm Mesajları: Güvenlik Polisi ve Güvenlik Servisinin Eylem Gruplarının Raporları üzerine Bir Çalışma 1941-1943), Londra, 1992.

Hearne, R.P.: Airships in Peace and War: Being the Second Edition of Aerial Warfare with Seven New Chapters (Barış ve Savaşta Havagemileri. Yeni Yedi Bölümle Birlikte Hava Savaşının İkinci Baskısı), Londra, 1910.

Heinlein, Robert A.: Expanded Universe: The New Worlds of Robert A. Heinlein (Genişlemiş Kainat: Robert A. Heinlein'in Yeni Dünyaları), New York, 1980'de "Solution Unsatisfactory" (Tatmin Etmeyen Çözüm, 1941),

Helm, Johann Georg: "Der Schutz der Zivilbevölkerung im europäischen Kriegsrecht in der Zeit vom 17. Jahrhundert bis zum ersten Weltkrieg." Zeitschrift für das gesamte Familienrecht ("17. Yüzyıldan Birinci Dünya Savaşma kadar olan sürede Avrupa Savaş Hukukunda Sivil halkın Korunması". Toplu Aile Hukuku Dergisi), s. 234 ve devamı, 1962.

Henriksen, Margot A.: Dr. Strangelove's America: Society and Culture in Atomic Age (Dr. Strangelove'nin Amerikası: Atom Çağında Toplum ve Kültür), Berkeley, 1997.

Hersey, John: Hiroshima (1946), Londra, 1985.

Holloway, David: Stalin and the Bomb: The Soviet Union and Atomic Energy 1939-1956 (Stalin ve Nükleer Silahlar: Sovyetler Birliği ve Atom Enerjisi 1939-1956), New Haven, 1994.

Hornung, Joseph: "Civilisés et barbares." Révue de droit international ("Medeniler ve

Barbarlar" Uluslararası Hukuk Dergisi, 1885, s. 5-18, 447-470, 539-560, 1886, 188-206.

Hough, Stanley B.: Extinction Bomber (İmha Bombacısı), Londra, 1956.

Howard, Michael: Restraints on War (Savaşta Kısıtlamalar), Oxford, 1979.

Howard, Michael, ve başka yerde: The Laws of War: Constraints on Warfare in the Western World (Savaş Yasaları: Batı Dünyasında Savaşta Sınırlamalar), New Haven, 1994.

Howorth, Muriel: Pioneer Research on the Atom: The Life Story of Friedrick Soddy (Atom Üzerine Öncü Araştırma: Friedrick Soddy'nin Hayat Hikayesi), Londra, 1958.

Human Rights Watch: Needless Deaths in the Gulf War: Civilian Casualities During the Campaign and Violations of the Laws of War (Körfez Savaşında Anlamsız Ölümler: Savaş Yasaları İhlalleri ve Hava Saldırısı Sırasında Sivil Kayıplar), New York, 1991.

Ibuse, Masuji: Black Rain (1965) (Kara Yağmur), New York, 1984.

Indiscriminate Aerial Bombing of Non-Combatants in China by Japanese (Çin'de Savaşçı Olmayanların Ayrımını Yapmadan Yapılan Japon Hava Bombalaması), Shangai, 1937.

Ingold, Felix Philip: Literatur und Aviatik, Europäische Flugdichtung 1909-1927 (Literatür ve Havacılık, Avrupa Uçuş Yoğunluğu 1909-1927), Basel ve Stuttgart, 1878.

International Court of Justice: Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion 8 Temmuz 1996 (Uluslararası Adalet Divanı: Nükleer Silahların Tehdidi ya da Kullanımının Yasallığı, İstişari Mütalaa) (Genel Liste No. 95).

Irace, Chevalier Tullio: With the Italians in Tripoli: The Authentic History of the Turco-Italian War (İtalyanlarla Trablus'da: Türk-İtalyan Savaşının Gerçek Tarihi), Londra, 1912.

Iriye, Akira: Pacific Estrangement: Japanese and American Expansion 1897-1911 (Pasifik Düşmanlığı: Japon ve Amerikan Yayılması 1897-1911), Cambrige, Massachusets, 1972.

L'Italia in Afrika: L'Opera dell'aeronautica (Afrika'daki İtalya: Havacılık Operası), Cilt 1, Eritre-Libya, Roma, 1964.

Janson, Gustaf: Lögnema (Yalanlar - Savaş hakkındaki anlatımlar/öyküler), Stockholm, 1912. Özeti, Clarke, 1995'te.

Jardine, Douglas: The Mad Mullah of Somaliland (Somali'nin Çılgın İmamı), Londra, 1928.

Jenkins, Will F.: The Murder of U.S.A. (ABD'nin Katli), New York, 1946.

Johnstone, William: Hatred in The Ashes (Küllerdeki Nefret), New York, 1990. Out of Ashes (Külden Kaçış), New York, 1983. Triumph in the Ashes (Küllerdeki Zafer), New York, 1998.

Joll, James: Intellectuals in Politics (Politikada Aydınlar), Londra, 1960.

Jones, H.A.: Over the Balkans and South Russia 1917-1919. Being the History of No. 47 Squadron Royal Air Force (1923) (Balkanlar ve Güney Rusya Üzerinde 1917-1919.

47'nci Kraliyet Hava Kuvvetleri Filosunun Tari-hi. Yeni baskı, Elstree, 1987 (Vintage Aviation Library 14).

Kahn, Herman: Tankar om det otänkbara (İmkansızlık Hakkındaki Düşünceler) Stockholm, 1963.

Kennett, Lee: A History of Strategic Bombing (Stratejik Bombalamanın Tarihi), New York, 1982.

Killingray, David: "A Swift Agent of Goverment": Air Power in British Colonial Africa, 1916-1939, Journal of African History (Çevik Bir Yönetim Aracı: İngiliz Sömürgesi Afrika'da Hava Kuvvetleri 1916-1939, Afrika Tarihi Dergisi), s. 429-444.

Kipling, Rudyard: Diversity of Creatures (Yaratıkların Farklılığı), Londra, 1912'de "As easy as ABC (ABC kadar kolay)".

Kleen, Rickard: Krigets historia ur folkråttslig synpunkt i kort sammandrag, Stockholm, 1906.

Korman, Sharon: The Right of Conquest: The Acquisition of Territory by Force in international Law and Practice (İstila Hakkı: Uluslararası Hukukta Zorla Kazanılan Bölgeler ve Pratik), Oxford, 1996.

Kotzsch, Lothar: The Concept of War in Contemporary History and International Law (Çağdaş Tarihte Savaş Anlayışı ve Uluslararası Hukuk), Cenevre, 1956.

Kretz, Åke: Flyganfall! Hur skall jag handla? (Hava saldırısı! Nasıl Hareket Etmeliyim?) Motala, Sweden, 1939.

Kunz, Rudibert ve Müller, Rolf-Dieter: Giftgas gegen Abd el Krim, Deutschland, Spanien und der Gaskrieg in Spanisch-Marocko 1922-1927, Einzelschriften zur Militärgeschichte 34, Militärgeschichtliches Forschungsamt (Abd el Krim'e karşı zehirli gaz, Almanya, İspanya ve İspanya Fas'ında Gaz Savaşı 1922-1927, Ferdi Askeri Tarih Yazıları 34, Askeri Tarih Araştırma Dairesi), Freiburg im Breisgau, 1990.

Kurki, Allan W.: Operation Moonlight Sonata: The German Raid on Coventry (Mehtap Sonatı Operasyonu: Coventry'e Alman Baskını), Londra, 1995.

Lanchester, F.W.: Aircraft in Warfare (Savaşta Uçak), Londra, 1915.

Laurance, William L.: Dawn over Zero: The Story of the Atomic Bomb (Sıfırın Şafağı: Atom Bombasının Hikayesi), New York, 1946.

LeMay, Curtis E.: America is in Danger (Amerika Tehlikede), New York, 1968.

Lenz, Millicent: Nuclear Age Literature for Youth: The Quest for a Life-Affirming Ethic (Gençlik için Nükleer Çağ Edebiyatı: Ömürboyu Onanan bir Töre Araştırması), Şikago, 1990.

Lewin, Leonard: Triage (Öncelik), New York, 1972.

Liddell Hart, B.H.: Paris, or the Future of War (Paris ya da Savaşın Geleceği), Londra, 1925.

Liddell Hart, B.H.: The British Way in Warfare (Harpte İngiliz Tarzı), Londra, 1932.

Liddell Hart, B.H.: The Revolution in Warfare (Harpte Devrim), New Haven, 1947.

Lifton, Robert Jay and Mitchell, Greg: Hiroshima in America: Fifty Years of Denial (Amerika'da Hiroşima: İnkarın Elli Yılı), New York, 1995.

Lindqvist, Sven: Elefantens fot, Resa i Baluchistan och Afghanistan (Fil Adımları, Belucistan ve Afganistan'da Yolculuk), Stockholm, 1985.

Lindqvist, Sven: Ett förstag (Bir Öneri, 1955), Stockholm, 1981.

Lindqvist, Sven: Exterminate All the Brutes (1992) (Tüm Zorbaları İmha Etmek), New York, 1996.

Lindqvist, Sven: The Skull Measurer's Mistake (1995) (Kafatasçının Yanılgısı), New York, 1997.

Linenthal, Edward T. ve Engelhardt, Tom: History Wars, The Enola Gay and Other Battles for the American Past (Tarih Savaşları, Amerikanın Geçmişi için Enola Gay ve Diğer Muharebeler), New York, 1996.

Litteuer ve Uphof: Air War in Indochina (Hindiçini'nde Hava Savaşı), Boston, 1972.

London, Jack: Curious Fragments (Tuhaf Parçalar, 1910), Londra, 1975'te "The Unparalleled Invasion" (Emsalsiz İstila).

Longmate, Norman: The Bomber: The RAF Offensive against Germany 1939-1945 (Bombacılar: Almanya'ya karşı RAF Taarruzu 1939-1945), Londra, 1983.

Longmate, Norman: Air Raid, The Bombing of Coventry (Hava Baskını: Coventry'nin Bombalanması), 1940 (1976), Londra, 1978.

Lowe, Peter: The Origins of the Korean War (Kore Savaşının Kökenleri, 1986), New York, 1995.

Lööw, Heléne: Nazismen i Sverige 1980-1997, Den rasistiska undergroundrörelsen: musiken, myterna, riterna (İsveç'teki Nazizm 1980-1997, Irkçı Yeraltı Örgütü: Müzik, Efsaneler, Dinsel törenler), Stockholm, 1998.

Luddendorff, Erich: Der totale Krieg (Topyekun Savaş), Münih, 1935.

MacDonald, Andrew (Pierce, William): The Turner Diaries (Turner'in Günlüğü), Hillsboro, Batı Virginia (1977), 1995.

Mackenzie, Donald: Inventing Accuracy: A Historical Sociology of Nuclear Missile Guidance (İsabetliliğin Yaratılması: Güdümlü Nükleer Füzenin Tarihsel Sosyolojisi), Cambridge, Mass., 1990.

Macilraith, F. ve Connolly, R: Invasion from Air (Hava'dan gelen İstila), Londra, 1934.

Majevski, Henry F.: "Grainville's Le Dernier Homme" ("De Grainville'in Son Adamı), Sempozyum, 1963.

Malthus, Thomas: An Essay on the Principle of Population (1803) (Nüfus İlkesi Üzerine Bir Deneme), Londra ve New York, 1982.

Marinetti, F.T.: La Bataille de Tripoli (Trablus Savaşı, 26 Ekim 1911) F.T. Marinetti tarafından yaşanmış ve bestelenmiştir, Milano, 1912.

Markusen, Eric ve Kopf, David: Holocaust and Strategic Bombing: Genocide and Total War in the 20th Century (Holocaust ve Stratejik Bombardıman: 20. Yüzyıl'da Soykırım ve Topyekün Savaş), Boulder, 1995.

May, Ernest R. ve Zelikow, Philip D.: The Kennedy Tapes: Inside the White House during the Cuban Misille Crises (Kennedy'in Ses kayıtları: Küba Roket Krizi sırasında Beyaz Saray'da), Cambridge, Mass., 1997.

McClure, W.K.: Italy in North Africa: An Account of the Tripoli Erterprise (Kuzey Afrika'da İtalya: Trablus Girişiminin Bir Muhasebesi), Londra, 1913.

McCurdy, Howard E.: Space and the American Imagination (Uzay ve Amerikan Hayali), Washington, D.C., 1997.

McKee, Alexander: Dresden 1945: The Devil's Tinderbox (Dresden 1945: İblisin Barut Fıçısı), New York, 1982.

McNamara, Robert: In Retrospect: The Tragedy and Lessons of Vietnam (Maziyi Düşünmek: Vietnam Trajedisi ve Dersleri), New York, 1995.

Meilinger, Philip S.: "Proselytizer and Prophet: Alexander P. de Seversky and American Airpower (Dönme ve Kahin: Alexander P. de Seversky ve Amerikan Havagücü)," Gooch, John'nun (ed): Airpower, Theory and Practice'de (Havagücü, Teori ve Pratik), Londra, 1995.

Menzel, Eberhard: Legalität oder Illegalität der Anwendung von Atomwaffen, Recht und Staat in Geschichte und Gegenwart 225-226 (Tarihte ve Günümüzde Atom Silahını Kullanmanın Yasallığı ve Yasadışılığı, Hukuk ve Devlet 225-226), Tübingen, 1960.

Merril, Judith: Shadow on the Hearth (1950) (Aile Ocağındaki Gölge), Londra, 1953.

Messenger, Charles: "Bomber" Harris and Strategic Bomber Offensive 1939-1945 ("Bombacı" Harris ve Strate-jik Bombardıman Taarruzu 1939-1945), Londra, 1984.

Meyer, Alex: Völkerrechtlicher Schutz der friedlichen Personen und Sachen gegen Luftangriffe, Das geltende Kriegsrecht (Hava Saldırısına Karşı Barışçıl İnsanların ve Nesnelerin Uluslararası Hukuka Göre Korunması, Geçerli Savaş Hukuku), Königsberg, 1935.

Middlebrook, Martin ve Everitt, Chris (derleyenler): Bomber Command War Diaries: An Operational Reference Book 1939-1945 (Bombardıman Komutanlığı Savaş Günlükleri: Askeri Referans Kitabı 1939-1945), Harmondsworth, İngiltere ve New York, 1996.

Middlebrook, Martin: The Battle of Hamburg (Hamburg Muharebesi), Londra, 1980.

Mitchell, William: Winged Defense: The Development and Possibilities of Modern Air Power – Economic and Military (Kanatlı Savunma: Modern Hava Gücünün Gelişimi ve İmkanları – Ekonomik ve Askeri), New York, 1925.

Montesquieu, Charles de: "Esprit des lois" (Yasaların Ruhu, 1748), Tüm Eserlerinde, Paris, 1964.

Moore, John Bassett: International Law and Some Current Illusions, and Other Essays (Uluslararası Hukuk, Bazı Güncel Hayaller ve Diğer Denemeler), New York, 1924.

Mörner, Håkan: Afrikansk oro, Upplevelser i Abessinien, Somalilânderna, Sudan, Egyten och Palestina (Afrikalının Endişesi, Abessinya Deneyimleri, Somali Ülkesi, Sudan, Mısır ve Filistin), Helsinki, 1936.

Morrow, John, H., Jr.: The Great War in the Air: Military Aviation from 1909 to 1921 (Gökte Büyük Savaş: 1909'dan 1921'e Askeri Havacılık), Washington, D.C., 1993.

Mueller, John: Retreat from Doomsday: The Obsolescence of Major War (Kıyamet Gününden Dönme: Ana Savaşın Demode Olması), New York, 1989.

Myrdal, Alva: Spelet om nedrustningen, Stockholm, 1976.

Nagl, Manfred: Science Fiction in Deutschland (Almanya'da Bilim Kurgu), Tübingen, 1972.

Needham, Joseph: Science and Civilisation in Chine (Çin'de Bilim ve Uygarlık), cilt 5:7. The Gunpowder Epic (Barutun Destanı), Cambridge, 1986.

Neufeld, Michael J.: The Rocket and the Reich: Peenemünde and the Coming of the Ballistic Missile Era (Roket ve Alman İmparatorluğu: Peenemünde ve Balistik Füze Çağının Çıkışı), Cambridge, Massachusets, 1995.

Norton, Roy: Vanishing Fleets (Yokolan Filolar), New York, 1908.

Nowlan, Philip F.: Armageddon 2149 A.D., New York (1928), 1962.

Noyes, Pierrepont B.: The Pallid Giant (Solgun Dev, 1927), Londra, 1928. Gentlemen, You are Mad (Beyefendiler, Çılgınsınız, 1947).

Oberth, Hermann: Die Rokete zu den Planetenraumen (Uzay Roketleri, 1923), Nuremburg, 1960.

Odell, Samuel W.: The Last War, or Triumph of the English Tongue (Son Savaş ya da İngiliz Dilinin Zaferi), Londra, 1898.

Oe, Kenzaburo: Hiroshima Notes (Hiroşima Notları), New York, 1965.

Ogden, Bob: Aircrafts and Collections of the World, Part 2. Great Britain and Ireland (Uçaklar ve Dünya Kolleksiyonları, 2'nci Kısım. Büyük Britanya ve Irlanda), Woddley, 1994.

Omissi, David E.: Air Power and Colonial Control: The Royal Air Force 1919-1939 (Havagücü ve Sömürgeci Kontrol: Kraliyet Hava Kuvvetleri 1919-1939), Manchester, 1990.

O'Neill, Joseph: The Day of Wrath (Gazap Günü), Londra, 1936.

Oppler, Ellen C. (ed.): Picasso's Guernica (Picasso'nun Guernicası), New York, 1988.

Paech, Norman: "Nürnberg und Nuklearfrage (Nürnberg ve Nükleer Sorun)", Handel, Gerd ve Stuby, Gerhard'in (editörler): Strafgerichte gegen Menschensverbrechen, Zum Völkerstrafrecht 50 Jahre nach den Nürnberg Prozessen'de (İnsanlık Suçlarına Karşı Ceza Mahkemesi, Nürnberg Davasından 50 yıl sonra Uluslararası Ceza Hukuku), Hamburg, 1995.

Paret, Peter ve diğerleri: Persuasive Images : Posters of War and Revolution from Hoover Institution Archives (İnandırıcı Resimler: Savaş Afişleri ve Hoover Enstitüsü Arşivinden Devrim), Princeton, 1992.

Paris, Michael: Winged Warfare: The Literature and Theory of Aeiral Warfare in Britain 1859-1917 (Kanatlı Savaş: Britanya'da Hava Harbinin Edebiyatı ve Teorisi, 1958-1917), Manchester, 1992.

Parker, Geoffrey: Early Modern Europe (Erken Modern Avrupa), Howard'ta, 1994.

Pictet, Jean: Development and Principles of International Humanitarian Law (Uluslararası İnsani Hukuk İlkeleri ve Gelişimi), Cenevre, 1985.

Pollard, Captain A.O.: Air Reprisal (Hava Misillemesi), Londra, 1938.

Postgate, Malcolm: Operation Firedog: Air Support in the Malaya Emergency (Maşa

Operasyonu: Malaya Buhranında Hava Desteği), Londra HMSO, 1992.

Preston, Paul: Franco, Londra, 1993.

Priest, Christopher: Fugue for a Darkening Island (Kararan Ada için Hafıza Kaybı), Londra, 1972.

Prokosh, Eric: The Technology of Killing: A Military and Political History of Antipersonnel Weapons (Cinayet Teknolojisi: Canlı Hedeflere Karşı Kullanılan Silahların Askeri ve Politik Tarihi), Londra, 1995.

Quester, George H.: Deterrence before Hiroshima: The Airpower Background of Modern Strategy (Hiroşima'dan önceki Caydırıcılık: Modern Stratejinin Havagücü Perde Arkası), New York, 1966.

Rawlings, D.R.: The History of the Royal Air Force (Kraliyet Hava Kuvvetlerinin Tarihi), Londra, 1984.

Re(s)tif de la Bretonne, Nicolas Edme: La découverte australe, par en homme-volant (Uçan Adamın Güney Kutbunu Keşfi), 1-4, Paris, 1781. Almanya'da 1784: Die Fliegende Mensch (Uçan Adam).

Rhodes, Anthony: The Poet as Superman: A Life of Gabriele D'Annunzio (Üstün İnsan Gibi Şair: Gabriele D'Annunzio'nun Yaşamı), Londra, 1957.

Rhodes, Richard: Dark Sun: The Making of Hydrogen Bomb (Karanlık Güneş: Hidrojen Bombasının Yapılışı), New York, 1995.

Rhodes, Richard: The Making of Atomic Bomb (Atom Bombasının Yapılışı, 1986), Londra, 1988.

Roberts, Adam ve Guelff, Richard (editörler): Documents on the Laws of War (Savaş Yasaları Üzerine Belgeler), Oxford (1989), 1995.

Robinson, Anthony: Aerial Warfare (Hava Harbi), Londra, 1982.

Rodenberger, Axel: Der Tod von Dresden (Dresden'in Ölümü), Frankfurt, 1955.

Rosas, Allan: International Law and the Use of Nuclear Weapons, Essays in Honour of Erik Castrén (Uluslararası Hukuk ve Nükleer Silahların Kullanımı, Erik Castrén'in Anısına Denemeler), Helsinki, 1979.

Rosberg, Carl G., Jr. ve Nottingham, John: The Myth of "Mau Mau" (Mau Mau Efsanesi), New York, 1966.

Rose, Horace: The Maniac's Dream: A Novel of Atomic Bomb (Manyak'ın Rüyası: Bir Atom Bombası Romanı), Londra, 1946.

Rosenberg, David Alan: "A Smoking Radiating Ruin at the End of Two Hours." Documents on American Plans for Nuclear War with Soviet Union 1954-55 ("İki Saatin Sonunda Radyasyon Tüten Yıkıntı." Amerika'nın Sovyetler Birliği'yle Nükleer Savaş Planları üzerine Belgeler 1954-55), New York, 1982.

Roshwald, Mordecai: Level 7 (Seviye 7), New York, 1959.

Rousseau, Jean-Jacques: The Social Contract (Toplumsal Sözleşme), 1762.

Royse, M.W. : Aerial Bombardment and the International Regulation of Warfare (Hava Bombardımanı ve Uluslararası Savaş Yönetmenliği), New York, 1928.

Rubinstein, William D. : The Myth of Rescue (Kurtuluş Efsanesi), Londra, 1997.

Rudling, Anna: Kampen mot atomwapen (Atom Bombasına Karşı Mücadele), Stockholm, 1975.

Rumpp, Hans: Das war der Bombenkrieg. Deutsche Städte im Feuerstrum, Ein Dokumentarbericht (Bomba Savaşıydı. Alman Şehirleri Ateş Fırtınası İçinde, Dökümanter Bir Rapor), Oldenburg ve Hamburg, 1961.

Russell, Bertrand: Power: A New Social Analysis (İktidar: Yeni Bir toplumsal Tahlil), Londra, 1928.

Sadoul, Jacques: Histoire de la Science-Fiction Moderne (Çağdaş Bilim Kurgu Tarihi, 1911-1984), Paris, 1984.

Sallagar, Friedrick M.: The Road to Total War (Topyekün Savaş Yolu), New York, 1969.

Sambrook, A.J.: "A Romantic Thema: The Last Man" (Romantik Bir Konu: Son Adam), Forum for Modern Language Studies (Çağdaş Dil Çalışmaları Forumu), 1966

Saundby, Sir Robert: Air Bombardment: The Story of its Development (Hava Bombardımanı: Gelişim Hikayesi), Londra, 1961.

Saward, Dudley: Bomber Harris (Bombacı Harris), Londra, 1984.

Schaffer, Ronald: Wings of Judgement: American Bombing in World War II (Kanatlı Hüküm: İkinci Dünya Savaşında Amerikan Bombardımanı), Oxford, 1985.

Schwarzenberger, George: The Legality of Nuclear Weapons (Nükleer Silahların Yasallığı), Londra, 1958.

Sedberry, J. Hamilton: Under the Flag of the Cross (Haç Bayrağı Altında), Boston, 1908.

Segre, Claudia G.: Fourth Shore: The Italian Colonization of Libya (Dördüncü Kara: İtalya'nın Libya Sömürgeciliği), Şikago, 1974.

Selsky, Harold E.: "Colonial America (Sömürgeci Amerika)," Howard'ta, 1994.

Serviss, Garrett P: Edison's Conquest of Mars (Edison'un Mars'ı Fethi), Londra, 1898.

Seversky, Alexander P. de: Victory Through Air Power (Havagücüyle Zafer), New York, 1942.

Shanks, Edward: People of Ruins (Yıkıntı İnsanları), Londra, 1920.

Shelley, Mary Wollstonecraft: The Last Man (Son Adam, 1826), Oxford, 1994.

Sherry, Michael S.: The Rise of American Air Power: The Creation of Armegaddon (Amerikan Havagücünün Yükselişi: Armegaddon'nun Yaratılması), New Haven, 1987.

Sherwin, Martin J.: A World Destroyed: The Atomic Bomb and the Great Alliance (Tahrip Edilen Dünya: Atom Bombası ve Büyük İttifak), New York, 1975.

Shiel, Matthew: The Yellow Danger (Sarı Tehlike), Londra, 1898.

Shiel, Matthew: The Purple Cloud (Mor Bulut), Londra, 1901.

Shute, Nevil: On the Beach (Plajda), Londra, 1990.

Sigal, Leon V.: Fighting to a Finish: The Politics of War Termination in the U.S. and Japan, 1945 (Bitiş Mücadelesi: ABD ve Japonya'da Bitiş Savaşı Politikası, 1945), Ithaca, 1988.

Sigaud, Louis A.: Douhet and Aerial Warfare (Douhet ve Hava Harbi), New York, 1941.

Singh, Nagendra: Nuclear Weapons and International Law (Nükleer Silahlar ve Uluslararası Hukuk), Londra, 1959.

Skates, John Ray: The Invasion of Japan: Alternative to the Bomb (Japonya'nın İstilası: Bombanın Alternatifi), Columbia, S.C., 1994.

Slusser, George ve Rabkin, Eric S. (editörler): Fights of Fancy: Armed Conflict in Science Fiction and Fantasy (Fantazi Savaşları: Bilim Kurgu ve Fantazide Silahlı İhtilaflar), Atina, 1993.

Smith, Denis Mack: Mussolini's Roman Empire (Mussolini'nin Roma İmparatorluğu), Londra, 1976.

Snow, Edgar: Striden om Asien (Asya Üzerine Mücadele), Stockholm, 1942.

Soddy, Frederick: "Some Recent Advances in Radioactivity, An Account of the researches of Professor Rutherford and his co-workers at McGill University," (Radyoaktivitedeki Bazı Son İlerlemeler, McGill Üniversitesinde Profesör Rutherford ve İş Arkadaşlarının Araştırmalarının Bir Raporu), The Contemporary Review, Mayıs 1903.

Soddy, Frederick: The Interpretation of Radium (Radyumun İzahı, 1909), Londra, 1912.

Spaight, J.M.: Air Power and War Rights (Havagücü ve Savaş Hakları, 1924), Londra, 1947.

Spaight, J.M.: Air Power and Cities (Havagücü ve Şehirler), Londra, 1930.

Spaight, J.M.: Bombing Vindicated (Onanan Bombalama), Londra, 1944.

Spetzler, Eberhard: Luftkrieg und Menschlichkeit, Die Völkerrechtliche Stellung der Zivilpersonen im Luftkrieg (Hava Savaşı ve İnsanlık, Hava Savaşında Sivillerin Uluslararası Hukuka göre Konumları), Göttingen, 1956.

Spiers, Edward M.: "The Use of the Dum Dum Bullet in Colonial Warfare (Sömürgeci Savaşta Dom Dom Kurşununun Kullanılması)," The Journal of imperial and Commonwealth History, Ekim 1975, 3-14.

Spohr, Carl W.: "The Final War," in Wonder Stories 1932 (Harika Hikayeler 1932'de Nihai Savaş), Franklin'den alıntı, 1988.

Stacey, Robert C.: "The Age of Chivalry (Mertlik Çağı)," Howard'ta, 1994.

Stockholm International Peace Research Institute (Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü, SIPRI) Napalm and Incendiary Weapons: Legal and Humanitarian Aspects (Napalm ve Kundak- lama Silahları: Hukuki ve İnsani Bakışlar), İç Rapor, Stockholm, 1972.

SIPRI Yıllığı 1968-1998.

Strehl, Rolf: Der Himmel hat keine Grenzen (Göğün Sınırı yok), Berlin, 1962.

Sturgeon, Theodore: "Thunder and Roses" (1947), The Complete Stories of Theodore Sturgeon Vol IV, Thunder and Roses'ta (Theodore Sturgeon'un Tüm Hikayeleri, cilt IV, Şimşek ve Güller'de), Berkeley, 1997, 125-149.

Star, The Johannesburg 1922, 7/6 "Abraham Morris reported dead," 10/6 "Wonderful Work of Our Airmen in the South West" 13/6 "Problem of the Hottentot. Is Extermination to Be Fate of the Race? (7/6 "Abraham Morris Ölüm Bildirdi", 10/6 "Güneybatıda Havacılarımızın Harika Eseri", 13/6 "Hotanto Problemi. Yokolma Irkın Kaderi mi Olacak?)"

Svanberg, Ingvar ve Tydén, Mattias: Sverige och förintelsen, Debatt och dokument om

Europes judar 1933-1945 (İsveç ve Yahudi Katliamı, Avrupa Yahudileri Hakkında Tartışma ve Belgeler 1933-1945), Stockholm, 1997.

Svenska Dagbladet 1938 9/3.

Szilard, Leo: His Version of the Facts: Selected Recollections and Correspondence (Vakalar Hakkındaki Versiyonu: Seçme Derlemeleri ve Mektupları), Spencer R. Weart and Gertrud Weiss Szilard (editörler), Cambridge, Mass., 1978.

Tambaro, Dr. (Napoli): "Das Recht, Krieg zu führen (Savaş Hakkı)," Zeitschrift für internationales Recht (Uluslararası Hukuk Dergisi), cilt 24, s. 41 ve devamı, Münih ve Leipzig, 1914.

Taylor, Eric: Operation Millennium: Bomber Harris's Raid on Cologne, Mayıs 1942 (Milenyum Operasyonu: Bombacı Harris'in Köln Baskını), Londra, 1987.

Taylor, Philip M.: War and the Media: Propaganda and Persuasion in the Gulf War (Savaş ve Medya: Körfez Savaşında Propaganda ve İnandırıcılık), Manchester, 1998.

Tennant, J.E.: In the Clouds above Baghdad: Being Records an Air Commander (Bağdat'ın üstünde Hayallere Dalmak: Bir Hava Komutanının Kayıtları), Londra,.1920.

Thomas, Gordon ve Morgan-Witts, Max: The Day Guernica Died (Guernica'nın Öldüğü Gün), Londra, 1975.

Toffler, Alvin ve Heidi: War and Anti-War: Survival at Dawn of the 21st Century (Savaş ve Savaş-karşıtı: 21'nci Yüzyılın Şafağında Yaşamda Kalmak), Londra, 1994.

Torres, Anita: Le science-fiction française (Fransız kurgu bilimi), Paris, 1997.

Towle, Philip Anthony: Pilots and Rebels: The Use of Aircraft in Unconventional Warfare 1918-1988 (Pilotlar ve Asiler: Konvansiyonel Olmayan Savaşta Uçağın Kullanılması, 1918-1988), Londra, 1989.

Townshend, Charles: Diplomacy and Politics, Essays in Honour of J.P. Taylor (Diplomasi ve Politika, A.J.P. Taylor'un Onuruna Denemeler), Chris Wrigley (ed.), Londra, 1986'da "Civilization and 'Frightfulness': Air Control in the Middle East Between the Wars" (Medeniyet ve Dehşet: Ortadoğu'da Savaşlar Arasında Hava Kont- rolü).

Train, Arthur Cheney and Wood, Robert W.: The Man Who Rocked the Earth (Dünyayı Sarsan Adam), New York, 1915.

Travers, T.H.E.: "Technology, Tactics and Morale: Jean de Bloch, the Boer War and British Military Theory 1900-1914 (Teknoloji, Taktikler ve Ahlak: Jean de Bloch, Boer Savaşı ve İngiliz Askeri Teorisi 1900-1914)." I: Journal of Modern History 51 (Çağdaş Tarih Dergisi 51), Haziran 1979.

Treat, John Whitter: Writing Ground Zero: Japanese Literature and the Atomic Bomb (Patlama Merkezini Yazma: Japon Edebiyatı ve Atom Bombası), Şikago, 1995.

Trenn, Thadeus J.: The Self-Splitting Atom: The History of the Rutherford-Soddy Collaboration (Kendiliğinden Parçalanan Atom: Rutherford-Soddy'nin İşbirliğinin Tarihi), Londra, 1997.

Van Creveld, Martin: On Future War (Geleceğin Savaşı Üzerine), Londra, 1991.

Veale, F.J.P.: Advance to Barbarism: How the Reverse to Barbarism in Warfare and War-Trials Menaces Our Future (Barbarlığa İlerleme: Savaşta Barbarlık ve Geleceğimizi

tehdit eden Savaş Denemeleri Nasıl Tersine Çevrilir), Madison, 1953.

Verne, Jules: Ingenjör Roburs luftfârd (Mühendis Robur'un Hava Seferi, 1886), Stockholm, 1911.

Wagar, W. Warren: Terminal Visions: The Literature of Last Things (Öldürücü Görüşler: Son Şeylerin Edebiyatı), Bloomington, 1982.

Wallis, C. Braithwaite: West African Warfare (Batı Afrika Savaşı), Londra, 1906.

Walzer, Michael: Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations (Adil ve Adil Olmayan Savaşlar: Tarihi Mukayeselerle Ahlaki Bir Yargı, 1977), New York, 1992.

Warleta Carillo, José: Los Comienzos belicos de la aviation espanola, Révue internationale d'Historie Militaire (İspanyol Hava Kuvvetlerinin İlk Savaş Yılları, Uluslararası Askeri Tarihi Dergisi), No. 56, 1984.

Wasserstein, Bernard: Britain and the Jews of Europa 1939-1945 (İngiltere ve Avrupa Yahudileri, 1939-1945), Oxford, 1979.

Waterloo, Stanley: Armageddon, Londra, 1898.

Watt, Donald Cameron: "Restaints on War in the Air Before 1945 (1945'ten Önce Hava Savaşında Kısıtlamalar)," Howard'ta, 1979.

Weart, Spencer R.: Nuclear Fear. A History (Nükleer Korku: Bir Tarih), Cambridge, Mass., 1988.

Weigley, Russell F.: The American Way of War (Amerikan Savaş Tarzı), New York, 1973.

Weizsäcker, Carl Friedrich von (ed.): Kriegsfolgen und Kriegsverhütung (Savaşın Sonuçları ve Önlenmesi), Münih, 1971.

Wells, H.G.: The World Set Free (Dünya Kurtarıldı), New York (1914), 1926.

Wells, H.G.: The War in the Air (Gökteki Savaş), York (1908), 1926.

Westring, G.A.: Luftkrieg. En Sammanställning av 'Douhetismen' och andra teorier samt nägra fakta och reflexioner rörande nutida luftförsvar (Hava Savaşı. Douhetizm ve Diğer Teorileri Bir Araya Toplama ve Güncel Hava Savunması Hakkında Bazı Bilgiler ve Değerlendirmeler), Stockholm, 1936.

Whealey, Robert H.: Hitler and Spain: The Nazi Role in the Spanish Civil War 1936-1939 (Hitler ve İspanya: İspanya İç Savaşında Nazilerin Rolü 1936-1939), Lexington, 1989.

Whitsel, Brad: "The Turner Diaries and Cosmotheism: William Pierce's Theology of Revolution (Turner'in Günceleri ve Evrensellik: William Pierce'in Devrim Teolojisi)," Nova Religio, Nisan 1998.

Winter, Frank H.: The First Golden Age of Rocketry (Roketçiliğin İlk Altın Çağı), Washington, D.C., 1990.

Wittner, Lawrence S.: The Struggle Against the Bomb, cilt 1: One World or None: A History of the World Nuclear Disarmament Movement Through 1953 (Bombaya Karşı Mücadele: Bir Dünya ya da Hiç: 1953'le Dünya Nükleer Silahsızlanma Hareketinin Tarihi), Stanford, 1993.

Wittner, Lawrence S.: The Struggle Against the Bomb, cilt 2, Resisting the Bomb: A Hi-

story of the World Nuclear Disarmament Movement Through 1954-1970 (Bombaya Karşı Mücadele, Bombaya Direnmek: Dünya Nükleer Silahsızlanma Hareketinin Tarihi 1954-1970), Stanford, 1997.

Woolman, David S.: Rebels in the Rif: Abd el Krim and the Rif Rebellion (Rif'te İsyancılar: Abd el Krim ve Rif İsyanı), Londra, 1969.

Wright, John: Libya: A Modern History (Libya: Çağdaş Bir Tarih), Londra, 1983.

Wright, Quincy: The American Journal of international Law (Amerikan Uluslararası Hukuk Dergisi), cilt 20, Waşington, D.C., 1926, s. 263-280'de "The Bombardment of Damascus" (Şam'ın Bombardımanı).

Wright, Quincy: A Study of World War I (Birinci Dünya Savaşı üzerine Bir Çalışma), Şikago, 1942.

Wylie, Philip: Tomorrow! (Yarın!), New York, 1954.

Wylie, Philip: Triumph (Zafer), New York, 1963.

Wyman, David S.: The Abandonment of the Jews: America and Holocaust 1941-1945 (Yahudilerin Terkedilmesi: Amerika ve Holocaust 1941-1945), New York, 1984.

Yoke, Carl B.: "Phoenix from the Ashes: The Literature of the Remade World": Contributions to the Study of Science Fiction and Fantasy ("Külden Gelen Anka Kuşu: Remade World Edebiyatı": Bilim Kurgu ve Fantezi Çalışmaları Yazıları), 30, New York, 1941.

Zanetti, J. Enrique: Fire from the Air: The ABC of Incendiaries (Gökten Gelen Ateş: Kundaklayıcıların ABC'si), New York, 1941.

Ziegler, Karl-Heinz: Völkerrechtsgeschichte (Uluslararası Hukuk Tarihi), Münih, 1994.

Zuckerman, Solly: From Apes to Warlords: The Autobiography 1904-1946 of Solly Zukkerman (Maymunlardan Savaş Ağalarına: Solly Zuckerman'ın Öz Geçmişi 1904-1946), Londra, 1978.

İSİM DİZİNİ

A

A Method of Reaching Extreme Attitudes (En Uzak İrtifaya Ulaş- manın Metodu), 99.

A World Destroyed (Tahrip Edilen Dünya), 351.

A.V. Hill, 190.

ABC (Aerial Board of Control - Hava Kontrol Dairesi), 87, 365.

Abu Hanifa, 23.

Abyssinian, 151, 52.

Adam and No Eva (Havva'sız Adem), 187.

Aden, 194, 259, 279, 336.

Adis Ababa, 150.

Advance to Barbarism (Barbarlığa İlerleme), 179.

Aeneid, 31.

Aerial Bombardment (Hava Bombardımanı), 161.

Afganistan, 102, 106, 145, 52, 378.

Afrika, 46, 55, 35, 44, 49, 53, 6, 23, 123, 147, 153, 110, 180, 282, 253, 342, 393, 362.

Agge, Gunnar, 149.

Ahdiatik, 31.

Ain Zara, 4, 78.

Air America, 338.

Air Force Magazine, 374.

Air Power and War Rights (Hava Gücü ve Savaş Yasaları), 117, 252.

Air Reprisal (Hava Misillemesi), 155.

Aircraft in Warfare (Savaşta Havagücü), 93.

Aircraft Museums and Collections of the World. Part 2: Great Britain and Ireland (Dünya Uçak Müzeleri ve Koleksiyonları. Kısım 2: Büyük Britanya ve İrlanda), 391.

Airships in Peace and War (Barış ve Savaşta Hava Gemileri), 74.

Aklıselim Nükleer Politika için Ulusal Komite, 297.

Almanya, 46, 55, 83, 40, 54, 64, 74, 118, 141-2, 8, 95-6, 103, 116, 140, 9, 390, 156-7, 10, 178-80, 174-5, 177, 181-2, 190-194, 196, 11, 200, 206-11, 213-7, 221, 223, 228, 176, 188, 199, 232, 372, 254, 97, 256, 318, 346, 20, 130, 195, 212, 257, 239, 300, 341, 359, 368, 393.

Alperovitz, Gar, 326, 351.

Alving, Barbro, 289.

Amerika, 46, 55, 56, 59, 30-1, 35, 40, 43, 58, 39, 50, 141, 115-6, 133, 140, 9, 119, 180, 174, 181, 191, 11, 207, 211, 198, 221-3, 227, 231, 69, 91-2, 132, 186, 176, 189, 188, 199, 233, 14, 374, 235-6, 241-2, 249-50, 327, 365, 246-8, 251, 254-5, 262-3, 98, 184, 230, 256, 285, 306, 267, 269-72, 237-8, 244-5, 268, 273-4, 277-9, 290-2, 297-9, 312, 314-6, 318-20, 19, 322-5, 328-32, 334, 336, 338, 344, 346, 20, 51, 99, 253, 257, 349-50, 352, 239, 294, 339, 356, 359, 378, 383-4, 393, 354, 379, 362, 394.

Amerikan hidrojen bombası, 287, 258.

Anderson, Orvil, 278-279.

Anderson, Samuel E. (general), 290.

Anglo-Saksonlar, 56, 59.

Anschütz-Kaempfe pusulaları, 154.

Anschütz-Kaempfe, Hermann, 63.

Anual, 120

Araplar, 2, 76, 78, 85, 113, 153, 135, 23,

* Bu bölüm çevirmen tarafından eklenmiştir.

307, 298, 378.
Arbadegue, 158.
Arizona, 51.
Armagedden 2149 A.D., 132.
Armageddon, 56.
Arnold, Hap (general), 221, 223, 227.
As Easy As ABC (ABC Kadar Kolay), 87, 183.
Ashentee, 49.
Asya, 55, 60, 35, 123, 110, 145, 180, 186, 188, 97, 328, 253, 393.
Atilla, 179.
Atlantik Sözleşmesi, 184, 230.
Atlas roketi, 247.
Atom bombası, 189, 199, 232, 233, 234, 235-6, 241-2, 249, 254-5, 252.
Atom Enerji Komisyonu, 246.
Atomic Diplomacy (Atom Diplomasisi), 326.
Atros dağı, 253.
Aube (amiral), 47.
Auschwitz, 192, 211.
Avam Kamarası, 39, 41-2, 190-191, 200, 209, 217.
Avrupa Birliği, 384.
Avrupa, 2, 55, 60, 76, 27, 35, 43-4, 49, 53, 75, 50, 6, 23, 123, 152, 142, 155, 140, 160-1, 180, 207, 209, 223, 90-91, 127-8, 375, 254, 16, 97-98, 229, 243, 282, 306, 309, 279, 317-8, 52, 130, 253, 240, 392, 354, 379.
Avustralya, 46, 35, 298, 317.
Avusturya, 87.
Azerbeycan, 97.

B

B-29, 373.
B-36, 247, 254.
B-50, 254.
B-52, 252, 333, 334, 350.
B-57, 325.
Baba Nikon, 263.
Babi Yar, 192.
Bağdat, 112, 23.
Baldvin, Stanley, 161.
Balfour, Harold, 200.
Baltıklar, 280, 352.
Bard, Ralf A., 233.
Barney, John Stuart, 92.
Barnouw, Erik, 242.
Baron, Eduardo (yüzbaşı), 88.
Barselona, 156.
Bartter, Martha, 364.
Baruch Planı, 246.
Bask, 9, 157.
Batı Afrika, 52.
BBC, 275.
Bedjaoui, Mohammed, 384.
Belçika, 177.
Bell, George, 209.
Bell, Neil, 141.
Bellum hostile, 26.
Bellum romanum, 26.
Ben Carrich köyü, 88.
Benin, 305.
Bergmark, Torsten, 293.
Berlin Konferansı (1884-1885), 44.
Berlin, 49, 104, 208-9, 176, 188, 130, 253.
Bester, Alfred, 187.
Beyaz Rusya, 97.
Beyaz Saray, 319.
Bien Hoa, 325, 321, 362.
Birinci Dünya Savaşı, 166, 54, 50, 100, 102, 139, 8, 95, 124, 105, 115, 145, 210, 91, 127, 97-8, 184, 282, 278, 212.
Birleşik Avrupa Devletleri, 91.
Birmingham, 178.
Black Rain (Kara Yağmur), 327.
Black, Landbroke, 139.

Blamey, Sir Thomas Albert (general), 221.
Blitz, 115, 179, 181, 190.
Bloch, Jean de, 54, 58.
BLU-73, 335.
Bluntschli, Johann Caspar, 43-4.
BM Genel Kurulu, 246, 243, 306-7, 308, 270, 268, 274, 338, 344, 311, 339, 378, 380, 382, 384-5, 387.
BM Güvenlik Konseyi, 246, 17, 267, 268, 273.
BM Sömürge Sözleşmesi, 308.
Boldelzwart ayaklanması, 107.
Bolivar, 158.
Bombacılar Ordusu, 180, 181, 190, 192, 391, 201-2, 207.
Bombers (Bombacılar), 183.
Bombing Vindicated (Doğruluğu İspatlanan Bombalama), 179.
Bradbury, Ray, 264-5.
Brandell, Ulf, 159.
Bravo (Amerikan hidrojen bombası), 287-8.
Bretonne, Restif de la, 32.
Brezilya, 397.
Brians, Paul, 364.
Bruce Cumings, 366.
Brüksel Konferansı (1874), 40.
Bulgakov, B.V., 136.
Burchett, Wilfred, 241-2.
Burma ayaklanması, 146.
Burma, 259, 52.

C

C.E. Caldwell (albay), 50.
Cancer Ward (Kanser Koğuşu), 337.
Caproni, Gianni, 103.
Cartoucha bombaları, 74.
Cavotti, Giulio (teğmen), 4.
CBU-24, 334.
Cebelitarık, 259.
Celalabad, 102.
Cenevre Sözleşmeleri, 40, 118, 256, 284, 270, 356, 383.
Cengiz Han, 179, 301.
Cezayir, 45, 128, 229, 305-7, 336, 384, 343.
Challe, Maurice (general), 305.
Chamberlain, 177.
Chapelier, George, 338.
Charlton, Lionel, 112, 23, 113-4.
Chase, Stuart, 139.
Chechaouen, 9, 119, 389, 120, 122, 160, 163.
Cheeror, Faos, 15.
Chorwon, 269.
Chungking, 165.
Churchill, Winston, 100-2, 10, 178-9, 181, 207, 217, 184.
CIA, 338.
CINCPAC OPLANS 37-64, 323-4.
Cibuti, 259.
Cifuentes, Carlos (yüzbaşı), 88.
Circular Error Probability (CEP Kaba Hata İhtimali), 357.
Ciroskop, 38, 63, 154, 195, 258.
Clareson, Thomas D., 364.
Clarkson, Helen (McCloy), 301, 314.
Coles, Robert W., 59, 73.
Condotieri, 393.
Corriere della Sera, 77.
Cosmotheism (Kozmotizm), 355.
Coventry, 178, 182, 208.
Cripps, Stafford Sir, 190-1, 193.
Cruise füzeleri, 369.
Curie, Maria, 13.
Cutforth, René, 275.
Cuvier, Charles, 18, 320.
Czesany, Maximilian, 310.

Ç

Çad, 305.

Çekiç operasyonu, 284.

Çin, 2, 24, 46, 55, 60, 72, 43, 39, 152-3, 141, 165, 69, 127-8, 132, 188, 371, 255, 260, 272, 268, 274, 61, 298, 312-3, 317, 19, 328, 334, 52, 294, 378, 384-5, 393, 354, 362, 397.

D

D'Annunzio, Gabriele, 77.

Da Nang, 325.

Dacca, 102.

Dae, Pak Jong, 366.

Dagens Nyheter, 4, 80, 148, 158-9, 293, 307, 289.

Daily Chronicle, 78.

Daily Telegraph, 271.

Dalton, M., 142.

Danimarka, 4, 177.

Darfur (Dofar) Sultanı, 102.

Das moderne Völkerrecht der zivilisierten Staaten als Rechtsbuch dargestellt (Medeni Ulusların Çağdaş Uluslararası Hukuku), 43.

de Seversky, Alexander, 222, 329.

Deli İmam, 100-1.

Den Haag barış konferansı (1899), 58.

Den Haag barış konferansı (1907), 64, 75.

Der Fliegende Wandersmann (Uçan Seyyah), 29.

Der Totale Krieg (Topyekün Savaş), 145, ayrıca topyekün savaşa bkz.

Der Verstoss in den Weltenraum (Dünya Uzayına Nüfus Etme), 130.

Design for Survival (Yaşamda Kalma Taslağı), 329.

Deuteronomy, 31, 43.

Deutschland (gemi), 53.

Deutschland (roket), 154.

Die Atomwaffe im Luftkriegsrecht (Hava Savaşı Hukukunda Atom Silahı), 310.

Die Rakete zu den Planetenraumen (Uzay Roketi), 130.

Dien Bien Phu, 286.

Dikle, Charles, 45.

Disney, 222.

Diwaniye, 112.

Djinghis Khans spår, En roman från tjugoförste århundradet (Cengiz Han'ın İzi, 21. Asrın Romanı), 128.

Doğu Afrika, 146, 160, 52.

Doğu Avrupa, 55, 207, 312.

Donanma Müzesi (Yeovilton), 391.

Dornberger, Walter, 195, 212.

Douglas, William O., 269.

Douhet, Giulio, 103-4, 111, 134, 145, 161, 254.

Dowling, David, 364.

Dr. Sasaki, 249, 364.

Dresden, 93, 293, 11, 206, 214-8, 223, 356.

Dropshot, 254.

Dulles, John Foster, 279.

Duranga, 156.

Dürziler, 123.

Dyson, Freedman, 205.

E

Edgewood Arsenal, 197.

Edison's Conquest of Mars (Edison'un Marsı Fethi), 57.

Eichmann, Adolf, 205.

Einstein, Albert, 89, 176, 189, 249, 297.

Eisenhower, Dwight David, 213, 376, 279, 288, 312.

Eliot, Charles, 282.

Ellis, John, 53.

Endonozya, 397.

Englund, Peter, 206.

Enola Gay, 373-4.
Enzeli, 102.
Ermenistan, 97.
Eski Muharipler Derneği (American Legion), 374, 376-7.
Estonya, 97, 280.
Etiyopya, 147, 151, 180.
Euler, Alexander, 310.
Europe at the Abyss (Uçurumdaki Avrupa), 139.
Exploration of Universal Space with Jet Devices (Jet Aletleriyle Evrensel Uzayın Keşfi), 86.
Extinction Bomber (Imha Bombacısı), 296.

F

FAE (Fuel Air Explosive - Patlayıcı Hava Yakıtı), 335.
Farrell, Thomas F. (general), 242.
Farrer, Anson, 49.
Fas, 74, 118, 147, 9, 119, 120-1, 160, 180, 305, 88.
Fauchille, Paul, 75.
Fermi, Enrico, 199.
Field Manuel (Saha Elkitabı), 295.
Fieser, Louis, 12, 197, 219.
Filipinler, 125, 180, 98, 297.
Filistin, 43.
Finlandiya, 280.
Fleischhauer, Karl-August, 387.
FNL (Ulusal Kurtuluş Cephesi), 323, 325, 328, 330, 332-3, 338, 346.
Fogelström, Per Anders, 28.
Foucault, Léon, 38.
Franck Grup Raporu, 232.
Franklin, Bruce, 364.
Franko, 9, 121-2, 157, 159.
Fransa Enstitüsü (Paris), 36.
Fransa, 55, 59, 76, 27, 30, 45, 40, 43, 64, 47, 74, 123, 126, 115, 145, 9, 119, 120, 122, 180, 175, 177, 90, 97, 229-30, 261, 285-6, 305, 307, 278, 291, 328, 336, 20, 38, 239, 356, 378, 384.
Fugue for a Darkening Island (Kararan Ada için Melodi), 342.
Fuller, J.F.C., 111, 124.
Futurism, 77.

G

Gaddis, John L., 288.
Gail, Otto, 130.
Gallois, Pierre (general), 369.
Garner, James Wilford, 105.
Gavin, James (general), 297.
Gentlemen, You are Mad (Beyefendiler, Çılgınsınız), 131.
Germenler, 59.
Gestapo, 208.
Geza Herczegh, 384.
Gladstone, William Ewart (başbakan), 47.
Glossop, Reginald, 127.
Gobsch, Hanns, 139.
Goddard, Robert, 51-2, 86, 99, 129-30, 154, 257.
Godfrey, Hollis, 70.
Goebbels, Joseph, 196, 211.
Goldwater, Barry, 325.
Göring, Hermann, 192, 372.
Graham, Anderson, 110.
Grainville, Cousin de, 36.
Greater Britain (Daha Büyük Britanya), 45.
Grey, C.G., 183.
Griggs, David, 221.
Grotius, Hugo, 27, 30, 40.
Groves, Leslie R. (general), 242.
Guernica, 42, 9, 122, 390, 156-62, 164, 293.
Guerricalz, 158.
Guggenheim Vakfı, 130.

Guillain, Robert, 224.
Gulf, 263.
Guyana, 384.
Güney Afrika, 50, 108, 160, 92, 128, 52.
Güney Dekota, 348.
Güney Vietnam, 323-5, 328-30, 346.
Güneybatı Afrika, 107-8.
Güneybatı Afrika, 160.
Gürcistan, 97.

H

Haasen El Bombası, 4.
Haile Selassie, 150.
Halep, 230.
Hama, 123.
Hamburg, 293, 11, 202-8, 214, 271, 304, 356.
Hamilton, Cicely, 109.
Hanoi, 285, 330.
Hans, Dominik, 128.
Hansell, Haywood (general), 223.
Hardal gazı, 150.
Hariono, Masuko, 225.
Haris, Walter, 9.
Harris, Arthur, 102, 113-4, 146, 194, 196, 205, 206, 208-10, 213, 217.
Hart, Liddell, 124.
Harvard Meslek Okulu, 219.
Harvard Üniversitesi, 197.
Harwit, Martin, 373-4, 375, 376-7.
Hatred in the Ashes (Küllerdeki Nefret), 394.
Hay, William D., 3, 73, 397.
Heinkel 111, 182.
Heinlein, Robert A., 186, 188, 293.
Hell, William, 42.
Hersey, John, 249, 364.
Heuman, Gösta, 307.
Heydrich, Reinhard, 192.
Heyne, J.C.G., 33.
Hidrojen bombası, 262, 300, 360.
Himmler, Heinrich, 372.
Hindiçin, 72, 285, 334, 346.
Hindistan, 2, 46, 72, 50, 102, 114, 146, 160, 188, 259, 282, 52, 378, 384, 392-3.
Hiratsuka, Saki, 225.
Hiroşima, 293, 231, 234, 373-4, 235, 241, 249-50, 327, 375, 246, 254, 278, 291, 318, 346, 350, 357, 310, 387-8.
Hiroşima/Nagasaki Filmi, 242, 364.
Hitler, Adolf, 133, 140, 180, 175, 177, 181, 207-9, 176, 199, 317.
Hodge, John R. (general), 244-5.
Hollanda, 45, 40, 177.
Holocaust, 192, 207, 127, 375.
Hornung, Joseph, 48.
Hotantolar, 107-8.
Hough, Stanley B., 296.
Hughes, Richard D., 213.
Humus, 230.

I

Ibuse, Masuji, 327.
Il domino dell'aria (Göklerin Hakimiyeti), 103.
Iliad, 31.
International Law and Some Current Illusions (Uluslararası Hukuk ve Bazı Mevcut Hayaller), 115.
International Law and the World War (Uluslararası Hukuk ve Dünya Savaşı), 105.
Invasion from the Air (Gökten gelen istila), 143.
Irak, 102, 123, 147, 194, 369.
Iron Triangle, 269.

İ

İkinci Dünya Savaşı, 166, 152, 93, 124,

115, 180, 391, 222, 165, 229, 285, 308, 267, 270, 237, 278, 346, 253, 357, 239, 252, 300, 304.
İmparatorluk Savaş Müzesi (Duxford), 391.
İngiltere, 2, 46, 55, 59, 60, 30, 45, 40, 53, 58, 39, 41-2, 47, 100, 102, 106, 23, 118, 123, 146-7, 152, 126, 142, 8, 95,96, 103, 125, 115-6, 140, 144, 160, 10, 179-180, 175, 177, 181, 190-4, 11, 391, 200, 202, 206-7, 213-7, 189, 188, 233, 327, 254, 97-8, 184, 230, 256, 259-60, 282, 284, 278-9, 291, 318, 185, 52, 195, 358, 356, 378, 384, 369, 342.
İran Körfezi, 259.
İran, 102.
İrlanda, 30, 31, 23.
İskenderiye, 47, 50.
İspanya, 40, 43, 42, 118, 9, 119, 120-2, 156, 162, 180, 88.
İsrail, 378.
İstanbul, 61.
İsveç, 4, 27, 148, 293, 180, 306-7, 17, 280, 289-90, 302, 322, 381.
İşçi Partisi, 201.
İtalya, 55, 59, 76-8, 85, 135, 80, 84, 79, 148-151, 153, 103, 116, 160, 97, 318.

J

Janson, Gustaf, 80-4.
Japon İmparatoru, 226-7.
Japonya, 60, 64, 41, 152-3, 155, 115-6, 191, 219-21, 165, 223, 226-8, 69, 232-3, 14, 371-2, 235-6, 250, 351, 365, 256, 260, 267, 237, 244-5, 297, 318, 328, 344, 346, 239, 294, 384, 397.
Jars Ovası, 338.
Java, 45.
Jenkins, Will, 248.
Jibala, 119.
Johannesburg Star gazetesi, 107-8.
Johansson, Gotthard, 164.
Johnson, Lyndon, 322, 325, 336-7.
Johnstone, William W., 362, 394.
Jones, Garro, 190.
Jüpiter (kısa ve orta menzili balistik roket), 258.

K

Kabul, 102.
Kagoshima, 41-2.
Kaifeng, 2.
Kairet gezegeni, 59.
Kaliforniya, 189, 348, 354,
Kalkuta, 61.
Kanada, 45, 317.
Kanton, 50.
Katolikler, 27.
Kavrulmuş toprak (scorched earth) politikası, 178.
Kennedy, John F., 314-5, 319-20.
Kenya, 259, 282, 284, 305, 279, 336.
Kharkov, 170.
Khrushchev, 288, 291-2, 317, 320.
Kıbrıs, 259.
Kıskaç Operasyonu, 259.
Kızıl Haç (İsveç), 148, 307.
Kızıl Haç, 118, 249, 256, 295.
Kızılderililer (Amerika), 30, 40, 92, 264.
Kızılderililer (Avustralya), 45.
Kızılderililer (Moaris), 45.
Kiev, 178, 192.
Kikuyu, 282.
Kipling, Rudyard, 87, 183.
Knatchbull-Huggesonn, Hughe (Sir), 152.
Kobe, 228.
Kopenhag, 164, 52.
Kore, 17, 267, 269-2, 237-8, 244-5, 268,

273-5, 366, 276, 277, 279, 288, 291, 19, 328, 334, 344, 397.
Koroma, Abdul, 382.
Köln, 196.
Körfez Savaşı, 369.
Kreiselgerät Company, 154, 253.
Kremlin, 288, 348.
Kriegsfolgen und Kriegsverhütung (Savaşın Sonuçları ve Önlenmesi), 341.
Kronstad, 280.
Kuomintang, 266.
Kuper (amiral), 41.
Kurchatov, 288.
Kuveyt, 369.
Kuzey Afrika, 4, 76, 91.
Kuzey Kutbu, 20, 73.
Kuzey Vietnam, 322-5, 328-330, 332, 337-338.
Küba füze krizi, 318, 321.
Küba, 320.
Kürtler, 112, 113, 23.

L

L.P.M.: The End of Great War (Barış Yapıcı Ufaklık: Büyük Savaşın Sonu), 92.
L'Humanité, 162.
La Bataille de Tripoli (Trablus Savaşı), 77.
La découverte australe par un homme-volant (Uçan Adamın Yıldızları Keşfi), 32.
Lahey Sözleşmesi (1907), 105, 116, 133, 144, 239.
Lahey Uluslararası Mahkemesi, 378, 380-7.
Lanchester, F.W., 93-4.
Laos, 338.
Latin Amerika, 393.
Laurance, William, 242.
Lauterpacht, Hersch, 144.
Lawson, Alfred W., 66.
Le dernier homme (Son Adam), 36.
Lebensraum (yaşam alanı), 180.
Legalität oder Illegalität der Anwendung von Atomwaffen (Atomik Silahların Kullanılmasının Yasallığı ya da Yasadışılığı), 310.
Leipzig, 208.
LeMay, Curtis E. (general), 165, 223, 227-8, 279, 287, 319, 294-5.
Leningrad, 280, 240.
Lenz, Millicent, 364.
Letonya, 97, 280.
Level 7 (Seviye 7), 303.
Lewin, Leonard, 343, 355.
Libya, 4, 85, 135, 180.
Life dergisi, 315.
Little Boy, 373.
Lituanya, 97, 280.
London Daily Press, 241.
London, Jack, 72, 73.
Londra Antlaşması, 239.
Londra, 59, 7, 109-10, 126, 96, 104, 111, 115, 10, 179, 11, 15, 130, 212, 257.
Los Angeles, 363.
Low intensity conflict (düşük yoğunluklu çatışma/savaş), 370.
Lowell, Percival, 51.
Lööw, Helene, 379.
Ludendorff, Erich (general), 145.
Lübeck, 196, 209.

M

Macaristan, 292, 384.
MacArthur, Douglas, 376, 244, 268.
Macdonald, Andrew, 353.
Madagaskar, 261.
Madrid, 156.
Maffrey, John Sir, 106.
Malaya Halkları Kurtuluş Ordusu, 260.

Malaya Komünist Partisi, 260.
Malaya, 259, 282, 283, 305, 279, 336.
Malezyalılar, 46, 55.
Malthus, Thomas, 35.
Man Who Rocked the Earth (Dün- yayı Sarsan Adam), 91.
Manchester Guardian, 146, 217.
Manchukuo, 152.
Manhattan Projesi, 199
Manhattan, 266.
Maniac's Dream, A Novel of the Atomic Bomb (Manyağın Rüyası, Atomik Bombanın Romanı), 15.
Maoistler, 337.
Marinetti, Tommaso, 77.
Mars, 57, 265, 20, 51-2.
Marshall adaları, 348.
Martianlar, 57, 264, 51.
Mashud, 102.
Matthews, Francis P., 278-9.
Mau Mau İsyanı, 282-3.
Max Planck Enstitüsü (Münih), 359.
McCarthy, Joseph, 262.
McNamara, Robert, 332.
McVeigh, Timoty, 379.
Mead, Margaret, 315.
Meksika, 317.
Men and Machines (İnsanlar ve Makineler), 139.
Menzel, Eberhard, 310.
Merril, Judith, 265.
MIRV savaş başlığı, 350.
Mısır, 76, 135, 102.
Miami, 354.
Middlebrook, Martin, 205.
Military Manners and Customs (Askeri Davranışlar ve Gelenekler), 49.
Milletler Cemiyeti, 123, 147, 150, 140, 98.
Minh, Ho Chi, 285-6.
Mitchell, Billy William, 125, 222.
Moğol, 46.
Montesquieu, Charles de, 30.
Montgolfier kardeşler, 33.
Moore, John Bassett, 115-6.
Morrison, Norman, 332.
Moskova, 191, 127, 268, 312-3, 240.
Moulay Abdussalam Bin Mchich, 9.
Mörner, Hakan, 148.
Mueller, John, 367, 397.
Muhammed Abdul Hasan, bkz: Deli İmam.
Mussolini, Benito, 150-1.
Mussolini, Bruno, 151.
Münih Çağdaş Tarih Enstitüsü, 159.
Münih, 182.

N

Nagasaki, 231, 236, 242, 250, 246, 387.
Nagaslar, 52.
Nagoya, Osaka, 228.
Namchonjon, 271.
Namibya, 108.
Nanking Katliamı, 371.
Nantao, 152.
Napalm, 219-20, 344-5.
NATO, 306.
Nautilus (gemi), 63.
Naziler, 143, 182, 206, 210, 221, 176, 255, 184, 393, 353-4, 379.
New England, 130, 154.
New Meksiko, 130.
New York Times, 297.
New York, 65, 69, 15, 98, 130, 354.
New Yorker, 249.
Nie Wieder Krieg gegen die Zivilbewölkerung. Eine völkerrechtliche Untersuchung des Luftkrieges 1939-1945, 1961 (Sivil Halka karşı Savaşa Hayır. Uluslararası hukuk açısından Hava Savaşının Bir Koğuşturması), 310.
Nikaragua, 39, 133.

Noel-Baker, Philip, 291.
Normandiya, 213.
Norton, Roy, 69.
Norveç, 177.
Notes From Hiroshima (Hiroşima'dan Notlar), 327.
Nowlan, Philip E., 132.
Noyes, Pierrepont B., 131, 137.
NSC-162/2, 279.
Nuclear Weapons and International Law (Nükleer Silahlar ve Uluslararası Hukuk), 304.
Nükleer Silahsızlanma İçin Kampanya, 291.

O

O'Neil, Joseph, 155.
Obata, Masatke, 225.
Oberth, Hermann, 130.
Odell, Samuel W., 55, 73.
Oe, Kenzaburo, 327.
Ogden, Bob, 391.
Oklahoma City Federal Building (Federal Hükümet Binası), 379.
Oliva-Rouget (general), 230
Omdurman, 53-4.
On Future War (Geleceğin Savaşı Üzerine), 368.
On The Beach (Plajda), 298.
Operation Trojan, 254.
Ordu Müzesi (Middle Wallop), 391.
Ortadoğu, 279.
Osburn (albay), 146
Oslo, 164.
Osmanlı İmparatorluğu, 97.
Otuz Yıl Savaşı, 27.
Out of the Ashes (Külden Çıkış), 362.
Oxford Savaşlar Elkitabı, 40.

P

Pahtanlar, 102.
Pakistan, 259, 392.
Paris Baharı, 337.
Paris or the Future of War (Paris ya da Savaşın Geleceği), 124.
Paris topu, 195, 212.
Paris, 65, 77, 83, 49, 6, 104, 162, 69, 61, 130, 212.
Pasifik Savaşı, 374, 237.
Patagonya, 35.
Pauling, Linus, 297.
Pearl Harbor, 191, 219, 186, 189, 371, 235.
Peenemünde, 136, 154, 195, 253, 257.
Pekin Üniversitesi, 313, 19.
Pekin, 72, 152, 274, 61, 253.
Pentagon, 237, 332, 334, 354.
People of the Ruins (Yıkıntı İnsanları), 7.
Petersburg Deklarasyonu (1868), 44, 252.
Piazza (yüzbaşı), 77.
Picasso, Pablo, 162-4, 293.
Polaris (balistik füze), 258, 350.
Pollard, A.O., 155.
Polonezyalılar, 46.
Polonya, 141, 180, 174-5, 192, 206, 97.
Portekiz, 45, .
Poseidon füzeleri, 350.
Potsdam Konferansı ve Deklarasyonu, 233, 351.
Potter, William, 392.
Power (İktidar), 151.
Power, Thomas, 329.
Prag Baharı, 337.
Priest, Christopher, 342, 355.
Principles of Population (Nüfus Prensipleri), 35.
Prodromo overo Saggio (Hava Gemisi), 28.
Protestanlar, 27.
Puritanlar, 31.
Pyonyang, 275.

Q

Quaker, 332.

Quesada, Elwood Richard (general), 221.

Quwatli, Şükrü, 230.

R

R.P. Hearne, 74.

RAF (Royal Air Force – İngiliz Hava Kuvvetleri), 101-2, 106, 113, 146, 182, 209, 216, 223, 259-60, 283-284, 195, 212.

RAF Müzeleri (Hendon ve Cosford), 391.

Ragnarok, 126.

Raisuni, Ali, 389, 120, 163.

Retreat from Doomsday. The Obsolescence of Major War (Kıyamet Gününden Dönme. Modası Geçen Büyük Savaş), 367.

Révue de droit international, 48.

Rhee, Syngman, 288.

Rifi, 119.

Roberts, Bill, 69.

Rolling Thunder Operation (Seyyar Gök Gürlemesi Operasyonu), 325, 329,

Roma İmparatorluğu, 26.

Romalı savaşı, 26.

Romalı, 26, 49.

Roosevelt, Franklin D., 174, 207, 176, 189, 199, 232.

Rosas, Allan, 361.

Rose, Horace, 15.

Roshwald, Mordecai, 303.

Rostock, 196.

Rousseau, Jean-Jacques, 30, 40.

Royse, M.W., 161.

Rubenstein, William D., 211.

Russel, Bertrand, 151, 297.

Rusya, 55, 40, 59, 54, 64, 141, 175, 206, 211, 232, 250, 255, 97-8, 267, 238, 244, 278, 287-8, 298, 318, 253, 352, 294, 378, 384, 392, 362, 397.

S

SAC (Stratejic Air Command - Stratejik Hava Dairesi), 247, 254, 269, 279, 287, 257-8, 349.

Sakamoto, Chiyoku, 225.

Sakharov, 337.

Sakiet-Sidi-Joussef, 307.

Salkım bombası, CBU-24'e bkz.

Salmond, John, 112.

San Fransisko, 61.

San Juan del Notre, 39.

Sand, Arne, 291.

Saygon, 336, 346.

Schaffer, Ronald, 364.

Schlesinger, James R., 349.

Schwarzenberger, George, 300, 310.

Schweinfurt, 208.

Sedan, 53.

Sedberry, J. Hamilton, 71.

Senegal, 305.

Serviss, Garret P., 57, 73.

Setif, 229-30.

Seul, 271-2.

Sevran-Schreiber, 307.

Shababuddeen, Mohammed, 382.

Shadow on the Hearth (Aile Ocağındaki Gölge), 265.

Shanghai, 152.

Shanks, Edward, 7.

Shaw, Desmond, 126.

Sheffield, 178.

Shelley, Mary Wollestonecraft, 37.

Sherman, William Tecumseh (general), 40, 181.

Sherwin, Martin, 351.

Shi, Jiuyong, 395.

Shiel, Matthew P., 60, 73, 61.

Shimonoseki, 52.

Shintoizm, 14, 371-2.
Shoup, David M. (general), 319.
Shrapnel, Henry (teğmen), 334.
Shute, Nevil, 298-9.
SIOP (the Single Integrated Operations Plan - Tek Parça Halinde Bütünleşmiş Operasyonlar Planı), 312, 352.
SIPRI (Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü), 357-8.
Sıvastopol, 178.
Sibirya, 35.
Sierra Leone, 52, 384.
Singh, Nagendra, 304, 310.
Sirianlar, 59.
Sixth Column (Altıncı Kolon), 186.
Slavlar, 46, 56.
Small Wars, Their Principle and Practise (Küçük Çaplı Savaşların İlke ve Pratiği), 50.
Smithsonian Enstitüsü, 14, 376.
Smithsonian Ulusal Havacılık ve Uzay Müzesi (Waşington), 14, 373, 376.
Snow, Edgar, 165.
Soddy, Frederick, 13, 89.
Soğuk Savaş, 326.
Solution Unsatisfactory (Çözüm Kusurlu), 188.
Solzhenitsyn, 337.
Somali, 100.
Sonderkommando (özel komando), 192.
Sosyal Demokrat Kadınlar Birliği, 302.
Southampton, 178.
Sovyet Bloku, 287, 299.
Sovyet hidrojen bombası, 337.
Sovyetler Birliği, 175, 191, 206, 127, 236, 351, 254, 262, 306, 267, 237-8, 268,
Sömürgeler Dairesi, 282.
Spaight, J.M., 10, 178-9, 174.
Spaight, J.M., 117, 133, 252.
Spanish Foreign Legion, 121.
Spetzler, Eberhard, 50.
Spohr, Carl W., 137-8.
Sputnik, 253.
Squadron 221 (Hava Filosu 221), 101.
Sri Lanka, 45, 259, 384.
SS (Shutz Staffel – Koruma Birliği), 180, 192.
Stalin, 255, 262, 238, 245, 291, 317.
Stalingard, 101, 178.
Steer, George, 9, 157, 162.
Stimson, Hanry, 227, 232, 250, 326, 365.
Stockholm, 164, 293.
Stokes, Richard, 201, 217.
Strategic Bombing Survey, 250, 326.
Strom, 379.
Sturgeon, Theodore, 251.
Sudan, 55, 52.
Sung, Kim Il, 245.
Suriye, 123, 230.
Suveyda, 123.
Süveyş Kanalı, 259, 292.
Svenska Dagbladet, 159.
Szilard, Leo, 176, 199, 232-3.

Ş

Şam, 123, 230.
Şarapnel bombası, 334.
Şikago, 65, 232, 314.
Şili, 42

T

Tagiura, 4, 78.
Tayland, 397.
Taylor, Telford (savcı), 239.
Tayvan, 268.
Tel Aviv, 354.
Terzi, Francesco Lana de, 28.
Tet Taarruzu, 336.
Tetuan, 118, 88.
The Black Death (Kara Ölüm), 142.

The Center Nonproliferation Studies (Önleyici Çalışmalar Merkezi), 392.
The Clipper of the Clouds (Bulutların Teknesi), 153.
The Collapse of Homo Sapiens (Çağdaş İnsanın Çöküşü), 110.
The Day of Wrath (Öfke Günü), 155.
The Family Fallout Shelter (Aile [Radyoaktif] Döküntü Sığınakları), 314.
The Flight of Engineer Robur (Mühendis Robur'un Uçuşu), 6.
The Last Day (Son Gün), 301, 314.
The Last Man (Son Adam), 37.
The Last War, or the Triumph of the English Tongue (Son Savaş ya da İngiliz Dilinin Zaferi), 55.
The Legality of Nuclear Weapons (Nükleer Silahların Meşrutiyeti), 300.
The Man Who Ended War (Savaşa Son Veren Adam), 70.
The Martian Chronicles (Mars Güncesi), 264.
The Murder of U.S.A. (ABD'nin Katli), 248.
The Orphan of Space, A Tale of Downfall (Uzay Yetimi, Bir Düşüş Hikayesi), 127.
The Pallid Giant (Solgun Dev), 131.
The Poison War (Zehir Savaşı), 139.
The Pride of War (Savaşın Azameti), 80.
The Purple Cloud (Mor Bulut), 61.
The Reformation of War (Savaşın Islahatı), 111.
The Social Contract (Toplumsal Sözleşme), 30.
The Social History of the Machine Gun (Makinalı Tüfeğin Sosyal Tarihi), 53.
The Spirit of Laws (Yasaların Ruhu), 30.
The Struggle for Empire (İmparatorluk Mücadelesi), 59.
The Turner Diaries (Turner Güncesi), 353, 355, 379, 362.
The Vanishing Fleets (Yokolan Filolar), 69-70.
The War of Worlds (Dünyalar Savaşı), 57.
The World Set Free (Dünya Özgür Bırakıldı), 89.
The Yellow Danger (Sarı Tehlike), 60.
Theodore Savage, 109.
Thompson, Reginald, 271.
Three Books about Law in War and Peace (Savaş ve Barışta Hukuk üzerine Üç Kitap), 27.
Three Hundred Years Hence (Bundan Üçyüz Yıl Sonra), 3.
Tiananmen Meydanı, 255.
Tienstin, 152.
Times (Londra), 78, 9, 157-8, 162, 209, 165.
Times (Los Angeles), 221.
Times (New York), 221.
Tokyo, 155, 93, 293, 222, 165, 224, 225-7, 14, 279, 253, 356.
Tomkin Körfezi, 322
Tomorrow (Yarın), 280.
Topyekün savaş, 26, 104, 205.
Tory Partisi, 161.
Townshend, Charles, 106.
Trablus, 4, 76-8, 85, 80-2, 79.
Trenchard, Hugh, 100-1, 95, 133.
Triage, 343.
Triumph (Zafer), 316.
Triumph in the Ashes (Küller içinde Zafer), 394.
Truman, Harry, 232, 235, 351, 364, 15, 262, 268.
Tsiolkovsky, Konstantin, 86, 129.
Tunus, 76, 128, 305, 307.
Türkiye, 59, 76, 78, 85, 80, 61, 318, 320.

U

Ukrayna, 192, 206, 97.

Uluslararası Af Örgütü (ai), 356.
Uluslararası Hukuk Enstitüsü (Madrid), 75, 79, 339.
Umumi Yasa No. 100, 40.
Under the Flag of the Cross (Haç Bayrağı Altında), 71.
Unger, Gunnar, 159.
Untermensch (alt insan), 206.
USIAD, 338.
Utah, 220.

V

V-2 roketi, 195, 212, 253.
Valiant Clay (Cesur Balçık), 141.
Valier, Max, 130.
Valparaiso, 42.
van Creveld, Martin, 368, 370, 393, 395.
Vatikan İkinci Konseyi, 321, 339.
Veale, F.P.J., 179-80.
Verdun, 53.
Verein für Raumschifffahrt, VfR (Uzaygemisi Yolculuğu Derneği), 130.
Verne, Jules, 6, 99.
Versay Antlaşması, 116, 140, 130.
Victory through Air Power (Hava Gücüyle Gelen Zafer), 222.
Vietnam, 181, 285-6, 291, 19, 322-5, 329, 331, 334-5, 337, 344, 343.
Viking 1, 257.
Von Braun, Wernher, 130, 136, 154, 195, 212, 257-8.
Von Clausewitz, Karl, 22.
Von Weizsäcker, Karl Friedrich, 341.

W

Wallis, C.B., 358.
Washington Post, 374, 280, 288, 378.
Waşington, 141, 227, 14.
Waterloo, Stanley, 56, 73.
Weart, Spencer, 364.
Weeramantry, Christopher, 382.
Weimar Cumhuriyeti, 133.
Wells, H.G., 57, 89-90.
Wells, Summer, 184.
West African Warfare (Batı Afrika Savaşı), 358.
Wilson, Woodrow, 98, 184.
Winged Defense (Kanatlı Savunma), 125.
Wings of Judgement (Kanatlı Hüküm), 364.
With a Rocket Through Space (Roketle Uzay Yolculuğu), 130.
Wolseley, Lord, 58.
Wonder Stories (Harika Hikayeler), 137.
Wright, Quincy, 123.
Wylie, Philip, 280, 316-8.
Wyman, David, 207, 211.

Y

Yahova Şahitleri, 206.
Yahudiler, 43, 192-3, 196, 206-7, 211, 92, 176, 354, 352, 397.
Yasukuni Tapınağı, 14, 371-3.
Yenbai ayaklanması, 328.
Yoke, Carl B., 364.
Yukarı Volta, 305.
Yunanistan, 253.

Z

Zanzibar, 52.
Zedung, Mao, 255, 313.
Zeidler, Gottfried, 29.
Zuckermann, Solly, 185.
Zululand, 49, 52.
Zyklon B, 192.

Bombalamanın Tarihi

Sven Lindqvist

"Büyüleyici bir metin... derin bilgisinden etkilenmemek olanaksız. Çeşitli kaynaklardan, güncel kurgudan, kurbanların ve faillerin birinci elden hikayelerine kadar çizim yaparak, hayranlık verici, şevkli ve amaçlı bir çalışma yaratıyor" ***Literary Review***

"Emsalsiz taze hissedilen bir tarih" ***Independent***

"Lindqvist'in tarihe yenilikçi ve tutkulu yaklaşımı, kitaplarını hem eğitici, hem de edebi değer kazandırıyor" ***Scotland on Sunday***

"Yirminci yüzyılı öylesine çok etkileyen silahların insanları düşünmeye tahrik eden bu küçük hikayesi, özellikle de şimdi hoş gidiyor" ***Sunday Times***

"Müthiş yenilik" ***Scotsman***

"Anılar, fikirler, kurgu, biyografi, tarih ve gazete anlatımlarının seçme bir derlemesinden çizilen bir bilimsel çalışma... kitap zorluyor" ***Sunday Tribune***

"*Bombalamanın Tarihi* devamlı ilginç, çoğu kez büyüleyici... savaşın vahşetini teşhir etmek ve bunun gereklerini yapmak için Sven Lindqvist gibi yazarlara ihtiyacımız var" ***Financial Times***

Elinizdeki kitapla, sizi savaş üzerine düşünmeye çağırıyoruz.

ISBN978-605-5895-09-9

YENİ İNSAN yayınevi

22 TL